

HISTORIA DEIPARÆ VIRGINIS MARIÆ.

AD VERITATEM COLLECTA, ET veterum Patrum testimoniis comprobata, accurateque discussa,

PER PATREM CHRISTOPHORVM de Castro, è Societate IESV Theologum.

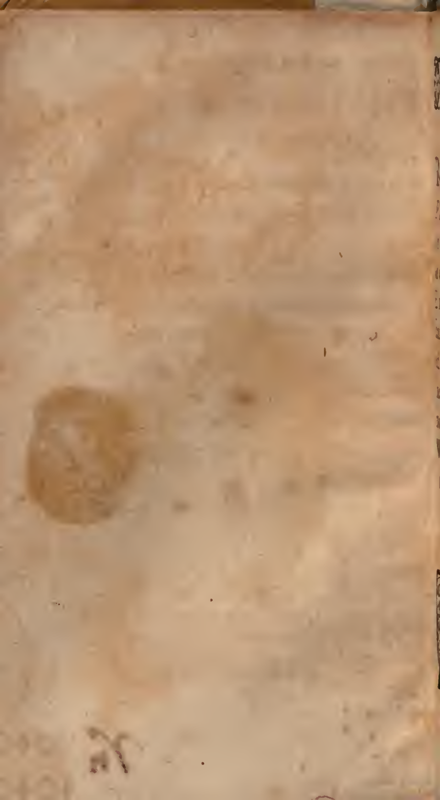
Cum Priuilegio Sac. Cæs. Maiest. ad decennium.

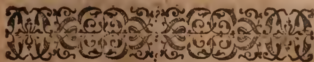

EXCVSVM IN OSTIO AVREÆ Moguntiæ, quod in altiori Mœni ripa est: Typis Balthasaris Lippij; Sumptibus verò Zachariæ Palthenij D.
M DC X.

Vr.

ADMODVM
REVERENDO,
PIETATE AC NOBILITATE CLARISSIMO Viro, Dn. GEORGIO ab ERSTENBERG, I. V. L. Ecclesiarum in nobili Francofurto ad D. Bartholomæum Canonico, ad S. Leonhardum Decano, necnon Moxstadiensis in Wetterauia Præposito dignissimo, Comiti Palatino Cæsareo, &c. Domino suo colendo S. P.

ANC Deiparæ Virginis historiam, Reuerende admodum Domine, nuper à

Reuerendo etiam Patre Christophoro de Castro, Societatis IESV *in Complutensi Collegio Theologo, editam ac confectam, vt multis ornem encomiis, ac R.T.Dm. commendem, res omni alias encomio superior, nec poscit nec iubet. Nec quantopere vellem, dignis laudum praeconiis eam exornare possem. Summa enim, vt breuiter dicam, in conscribenda hac historia elucet auctoris eruditio, ingenium sublime, varia ac multiplex Patrum lectio, testimonia suis quaeq; locis applicatissima: adeo vt mirari quis merito posit, maior ne in eo ingenij dexteritas, an descriptionis splēdor occurat. Eā sub nominis ampliss. V. patrocinio publicā volui*

videre

videre lucem, tum ob ſingularem qua accenderis erga Deiparam Virginem, deuotionem, tum ob inſignia tua, quibus me quotidie præter omne meritum afficis, beneficia. Ea itaq; tuum genium paſce, ingenium exhilara, & ſub ſcuto pietatis ac Religionis auitæ, aduerſus Calumniatores & incredulos Stentoras acriter defende, tuumq́; Palthenium amore ſolito proſequi perge. Vale. ὡς εὐτυχέστατα. Datæ Francofurti Calend. April. 1610.

R. Dom. V.
Totus
Zacharias Palthenius D.
ac Librarius in Rep. Francofurt.

EXTRACTVM EX DIPLOMATE CÆSAREO,

VDOLPHI II. Inuictissimi Romanorũ Imperatoris priuilegio cautum est,ne quis intra decem annos, absq; Auctoris, siue D. Palthenij, qui sumptus in excudendo fecit, facultate,librum hunc vel in lucem edat,vel quouis modo vendat; ni velit pœnis subiici contra eiusmodi in eo definitis: vt cõstabit ex Cæsareis literis datis Pragæ,&c.

APPRO-

APPROBATIO R. admodum Patris Fratris Magistri Ioannis Temporal.

LIBRVM hunc historiæ Deiparæ Virginis Mariæ Doctissimi Patris Christophori de Castro, in Complutensi Collegio Societatis Iesu Sacrarum literarum interpretis, Regij mihi Senatus iussu commissum, qua potui diligentia euolui: in quo summam eruditionem, maximum ingenij splendorem, ac tam variam ac multiplicem omnium Sanctorum lectionem, eorumque testimonia suis locis accommodatissima, reperio, vt quisque sine dubio iudicare possit auctorem grauissimum, in euoluendis Sanctorum Patrum Græcorum & Latinorum voluminibus maxime esse versatum, & in hoc non exiguam operam, & studium impendisse: ita vt quamuis multa sint Deiparæ Virginis Mariæ in lucem edita, mirum est, quanta cum ingenij dexteritate, reconditaque eruditione, nihil, quod ad vitam Deiparæ Virginis pertineat excessum, vel non elucidatum præter-

gressus fuerit. Quocirca illum tanquam deuotis Beatæ Virginis Mariæ, & Theologiæ studiosis, & sacrarum literarum lectioni deditis necessarium, & Reipublicæ vtilissimum, dignum iudico, quod typis excusum omnibus offeratur. Datis Madriti in nostro conuentu Beatæ Mariæ de Mercede Redemptione captiuorum, nono Kalendas Augusti, anno millesimo quingentesimo nonagesimo octauo.

F. Ioannes Temporalis
Magister.

FACVL-

FACVLTAS PATRIS Prouincialis.

LVdouicus de Guzman Prouincialis Societatis IESV in Prouincia Toletana, poteſtate ad id mihi facta à R. admodum P. N. Claudio Aquauina Generali Præpoſito, facultatem concedo, vt *Liber Hiſtoriæ Deiparæ* à P. Chriſtophoro de Caſtro eiuſdem Societatis compoſitus, & virorum grauium, atque ſapientum noſtræ Societatis iudicio examinatus, & approbatus, typis mandetur. In quorum fidem has literas manu noſtra ſubſcriptas, & noſtri officij ſigillo munitas dedimus. Madriti die duodecima Aprilis, anni milleſimi quingenteſimi nonageſimi octaui.

Ludouicus de Guzman.

AD DEIPARAM Virginem.

Non tibi, sed de te scriptum sanctissima Virgo,
Cuius subest immensus Orbis fascibus,
Augustæ committo tuæ, sed solius umbræ
Opus, tuos moresq; & acta continens.
Sceptrigeros etenim Reges, magnosq; Dynastas
Contemnit hic tuo liber prænomine:
Seque humanæ putat fastidia spernere posse,
Vni placere se tibi si intelligat.
Hinc vltro sese tibi dat, nobisq; relictis,
Abire in Orbem te te gestit auspice,
Facta canens, annosq; tuos, ortusq; stupendos,
Et quæ Vetustas cumq; de te prodidit.
Quare age Virgo tuum gemino cape iure volumen
Tibi dicatum, facta recludens tua:
Tu tantum aspicies, celsoque tuebere Cælo:
Iuuenum, senumq; mille conterent manus.

ADMO-

ADMODVM R.P. N. CLAVDIO AQVAVIVÆ PRÆPOSITO GENERALI SOCIETATIS IESV.

CHRISTOPHORVS DE CASTRO ex eadem Societate indignus filius.

Pusculum, quod succisiuis, & à quotidianis occupationibus vacuis horis peperi, aut (vt verius dicam) cuius amor succisiuas, & à quotidianis occupationibus vacuas mihi horas peperit, vel ob hoc sub nomine tuo in lucem emittere debui maximè, R. in Christo Pater, quo tibi studiorum meorum omnium, & laborum rationem ex instituti nostri disciplina constare oporteat. Nam vt opus exiguum fortassis alicui videre possit, haud tamen paruo labore, aut exigui temporis mora confici potuisse facile quisque concedet, si non tantum historiæ ipsius narrationem, quæ breuis est, considerarit, sed innumeris patrum testimoniis, atque auctoritatibus singula, & minima quæque à me probari perpenderit: quod non nisi diuturna, & accurata diuersissimorum librorum inspectione, & assidua lectione fieri potu-

potuit. Qui quidem labor, quoniam per se honestus semper mihi visus est, non infructuosus etiam fuisse videbitur, si tibi opus ipsum, id est, operis structuram, & compositionem non displicuisse intellexero. Nam materiam operis tibi continuo, nec parum arrisuram esse, tam mihi certum est, quam quod certissimum. Est enim eorum omnium, quæ de Beatissimæ Virginis vita, & moribus, aut ex Euangelio, aut traditione nobis comperta sunt, breue, atque absolutum compendium: quod eo gratius cuique esse debebit, quo sanctissimæ Virginis vitæ imitandæ, atque opis continuo implorandæ studiosus quisque fuerit. In vtroque autem horum te eximium esse, vt alia omittam, vel inde satis omnib. manifestum esse debet, quod cum ab hinc annis circiter tredecim, secundam ad vniuersam nostram Societatem, de renouando spiritu, epistolam dares, maiorem epistolæ partem in excitandis animis nostris in Beatissimæ Virginis amorem, eiusdemque patrocinium continuo implorandum, nec immerito, nec frustra consumpseris. Nam quamdiu sub Dei Matris patrocinio Societas nostra fuerit, florebit sine dubio, ac fructus sibi pariet vberiores: florebit autem tamdiu, quamdiu nos eamdem Dei matrem eximio quodã studio, & amore percolemus. Quo in studio, &

eximia

eximiæ pietatis officio , te vnum & Principem, & absolutissimum exemplar habemus, quem non sine peculiari quodam Dei matris auxilio, atque ope, tam feliciter Societati nostræ hactenus præfuisse vidimus, & diu præfuturum speramus. Habes itaque causam cur potissimum opusculum hoc tibi dicare voluerim, eamdem nimirum, quæ me ad id ipsum conficiẽdum impulit, nempe Dei matris amorem: qui vt tibi, vna & mihi, ac omnibus Societatis nostræ hominib. quos regis, perpetuus sit, etiam atque etiam exopto. Vale. Compluti, ex collegio nostro Societatis IESV, 7. idus Maii Anno 1599.

PRAE-

ISTORIAM Deiparæ Virginis ſcripturus, rem quidem ſatis per ſe ipſam commẽdatam, nec meis laudibus indigẽtem, tibique, vt exiſtimo, valde iucundam, neceſſarium duxi, optime lector, de noſtro, in ea conſcribenda ſtudio, ac diligentia, te paucis admonere. Cum enim prima hæc lex contexenti hiſtoriam proponatur, aſſertio veritatis, ea quidem, ſi vſquam alibi, in Chriſtiana hiſtoria maxime obſeruanda eſt, in qua præclara ſanctorum geſta referuntur: ne vel temere fingamus quod eos geſſiſſe neſcimus, vel quæ ab aliis ficta, ſunt, tamquam vera, ad poſterorum memoriam, non ſine gemino piaculo, transferamus. Quod ſi merito cauendum eſt in ea narratione, quæ de cuiuſuis ſancti vita ſuſcipitur, in texenda Virginis Deiparæ hiſtoria, quantam curam adhibere nos æquum fuerit, ne commentitiis narrationibus eius fidem, & auctoritatem imminuamus, vbi ſi vel leuiter à veritate receſſerimus, grauiter erraſſe conuincamur? Quare in hoc me non exiguam operam, & ſtudium impendiſſe fateor, vt quam maxima poſſem diligentia ſanctos Patres euoluerem, ſacros hiſtoriographos tum Græcos, tum Latinos perlegerem, ipſamque ſacram hiſtoriam, quam præ manibus ſemper habemus, ſcrutarer, vt ita ex illis omnibus breui compendio, ad hiſtoricam methodum redigerem, quicquid vndique potuerit colligi, quod ad vitam

Prima hiſtoriæ lex veritas.

Auctoris ſtudium

vitam Virginis, ab illustri ortu, vsque ad obitum felicissimum, contexendam, esset quam verissimum. Etenim cum à teneris annis huius Dei, & hominum communis parentis, me obsequiis tradidissem, vel parentum exemplo, vel magistrorum institutione prouocatus, vel certe, quod verius iudico, Diuino Spiritu afflatus, adeo cum ætate hæc voluntas, & hic amor auctus est, vt frequenter qua in re possem illum ostendere, solicite mecum ipse meditarer. Cum itaque in euoluendis libris non parum versatus fuissem, variæque, ac multæ, ex his quæ legebam, sese offerrent occasiones Virginem commendandi, venit in mentem eas eligere, quæ ad hoc studium promouendum prodessent magis. Quod cum per aliquot iam annos, ea, qua dixi, diligentia, fecissem, hunc tandem ex ceteris omnibus primum Virgini laborem, quem in eius contexenda vita pertuleram, decreui consecrare, vt eo opere ipsi maxime placerem, cuius illa argumento maxime placuisset DEO. Ne verò mihi omnem fidem arrogarem, auctorum omnium testimonia integra hanc historiam comprobantia volui legentibus ante oculos ponere: tum vt vnde esset desumpta, quibusque testibus confirmata, facile possent perspicere: tum vt ea quæ apud innumeros pene auctores habentur, absque infinita librorum supellectile, quæ ad id opus erat, in hoc exiguo libelli nostri volumine, legerentur. Mihi igitur diligentiam

Fides huic historia, qua habenda.

gentiam, ſummumque in quærendo, ſcribendoque laborem tribuant velim, qui hoc opus lecturi ſunt: auctoribus quos refero, fidem: hiſtoriæ ipſi veritatem: Virgini Deiparæ, quæ nobis eſt, ſemperque erit materia, & loquendi, & ſcribendi, ſummas laudes, & gratias infinitas, pro fructu, ſi quem, eius beneficio, ſumus hoc labore percepturi. Atque hæc ſunt, amice Lector, quæ te primo loco admonendum duxi. Sed ne hoc quidem ignores velim, multos hac noſtra tempeſtate prodiiſſe, an noſtro malo, dicam, an potius ſuo, tam rigidos hiſtoriæ Chriſtianæ cenſores, vt niſi vel Diuina fide, vt dicunt, eam comprobes, aut euidenti ratione confirmes, vel tamquam omnino fictam reiiciant, vel tamquam Apocrypham, ſic enim vocant, flocci pendant. Apud quos maiori pollent auctoritate ac fide, in ſuis prophani, atque gentiles, quam in noſtris Chriſtiana fide, ac ſanctitate clari Scriptores: fortaſſe quod elegantiores, verboſioreſque illi videantur quam hi: cum tamen ſimplex ac rudis ſtylus magis quam luxuriantes dictionum; atque ſententiarum phaleræ in quacumque materia, ſimplicem, ac nudam rei cuiuſque veritatem commendent. Pluris itaque faciunt, vel ex Græcis Herodotum, Xenophontem, aut Caſſium: ex Latinis vero Liuium, Iuſtinum, aut Tacitum, quam ex noſtris Gregorium, Epiphanium, Iuuenalem, Damaſcenum, Simeonem & alios

Materia ſcribendi Virgo Deipara.

Cenſorum vitium.

Veritas illuſtrior, ſub verborum ſimplicitate.

& alios similes. Ceterum (vt eos omittamus qui non tam ratione, quam libidine ducuntur) si certa illa, quæ in historia fides requiritur, humana est, quandoquidem humana dumtaxat auctoritate nititur, & eiusmodi naturæ est homo, quantumuis verax, vt & falli possit, & fallere, quibus obsecro maiorem fidem tribuendam iudicabimus, fidelibusne, an infidelibus? His ne, quibus, quò minor fuit cura virtutis, hoc minor fuit & veritatis, quæ cum illa semper coniuncta est, ex eaque dimanat, an potius his, quibus nihil est antiquius, quam virtutem colere, veritatem amplecti? Si auctoritas in teste postulatur; qua ex re integritas maior conflatur, quam ex sapientia insigni, sanctitate eximia, suprema dignitate? Nonne auctoritatem habet, quam maximam Ierosolymitanus Patriarcha Iuuenalis; qui piissimis Imperatoribus Marciano & Pulcheriæ admirationi, & venerationi fuit; atque ab omnibus Episcopis in Synodo Chalcedonensi pro patre est habitus? Nonne & Germanus Patriarcha Constantinopolitanus, cuius tres sanctissimæ epistolæ tamquam Patris dignissimi referuntur in Synodo Nicena secunda, actione quarta, & vna præterea, ad ipsum, Gregorij Pontificis, vt quibusdam videtur, magni, vt alijs verius, secundi, & alij similes: quorum testimonijs nostram sumus Historiam comprobaturi? Etenim si horum

Fides quibus adhibenda magis

B. Patrum auctoritas, quæ per se valet plurimum, apud eos nihil valet, sed rem ipsam an per se digna sit creditu, dicunt examinandam, habeo pro me in historia de Beata Virgine hanc magni ponderis rationem, quam eos vehementer vellem intelligere: nec enim poterunt non admittere, qui temerè audent damnare, quæ non sunt temerè à veteribus pronunciata. Quæcunque tandem ea sunt, quæ de Beata Virgine apud grauissimos Auctores leguntur, sanè fieri potuisse, nemo sanæ mensis negabit: præsertim si ea legerit, quæ in alios, sibi charos homines, DEVS persæpe contulit. At si quis forte non legit, ipse non æquus iudex aduenerit; si sententiam ferre velit non lectis publicis instrumentis; nec legitimis testibus auditis. Quare si fatendum est quamplurima, quæ de Beata Virgine Maria referuntur, & de aliis Sanctis narrari, cur quæso, quæ in aliorum gratiam Sanctorum fecit DEVS, in Matris suæ gratiam fecisse negabimus? nisi quis temere sibi persuadeat, maioris æstimasse patrem seruos, quam filium, aut filium famulos pluris habuisse quam matrem? Quod ergo ministris largitus est, matri filius non fuisset largitus liberalius? Quod vel paucis mortalium, ait recte Sanctus Bernhardus, constat fuisse collatum, fas certe non est suspicari, tantæ Virgini esse negatum, per quā omnis mortalitas emersit ad vitam. Accede

Non negandum Virgini quod aliis cōcessum credimus,

igitur omni remoto supercilio, omni censoria abiecta potestate, & fruere, pie Lector, dapibus, quas coram tibi proponimus, Deiparæ memoria conditis. Quo verò ex auctorum fide & auctoritate crescat huius Historiæ fides & auctoritas, subiecimus Historię catalogum Auctorum, ex quo pateat cuiusque auctoritas.

INDEX CAPITVM HISTORIÆ DEIPARÆ VIRginis Mariæ, & præcipuarum quæstionum, quæ in illis disseruntur.

NAM quamuis omnia ferè, singulaq; discutiantur accuratè, at sunt aliqua pro rei necessitate fusius explicata, quæ prius designare visum est operæ pretium, studiose lector, vt tuę consulamus vtilitati.

Caput I. De Parentibus Mariæ.

QVÆSTIO PRIMA.

QVÆ-

QVÆSTIO II.

Num Maria in templi adytis locum habuerit designatum? In qua hæc differuntur.
Primò, num puellæ consecrarentur, vt in templo degerent?
Secundo, num virginibus esset locus in templo ad orandum designatus?
Tertio, quomodo tam facile virgini patuerit oraculũ, soli summo sacerdoti semel in anno peruium?

QVAESTIO III.

Num Maria Deipara fuerit suis parentibus vnigenita?

Cap. IIII. Maria virgo Iosepho despondetur.

QVAESTIO IIII.

Num Ioseph sponsus virginis fuerit faber lignarius?

QVAESTIO V.

Num Ioseph post initum cum Maria Ierosolymis cõiugium redierit Bethlehemũ, an Nazaretham sponsam reduxerit?

Cap. V. Gabriel virgini conceptionem filii Dei annunciat.

Cap VI. Maria inuisit Elisabetham, & reuersa grauida reperitur à Iosepho.

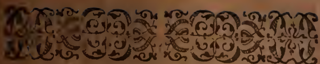
Cap. VII. Partus virginis, & infantis circumcisio.

QVAESTIO VI.

De professione, in quæ hæc differuntur.

Cap.

HISTO-

HISTORIA DEIPARÆ VIRGINIS MARIÆ

DE PARENTIBVS MARIÆ. CAPVT I.

DEIPARA Virgo Maria, per superiora omnia secula variis 1 adumbrata figuris, Oraculis promissa certissimis, diuinisq; vaticiniis prænunciata, parentes habuit, & 2 non angusta fortuna, & vetusta. 3 Dauidis, cæterorumq; 4 Regum Iudæorum, 5 Sacerdotumque nobilitate, (& quod præstat ceteris) summa pietate conspicuos, 6 Ioachimum & Annam. Ioachimus alio nomine 7 dictus Eli, ex vrbe Galileæ, 8 Nazaretha oriundus fuit, habuitq; 9 patrem Mathat, è Regio Dauidis genere, per filium eius Nathanum ducentem originem: matrem verò Estham viduam, quæ ex Mathan viro suo priori eiusdem Dauidis per Salomonem filio, Iacobum genuit patrem Ioseph Mariæ Sponsi;

& 10 Clopæ 11 patris eorum, qui dicti sunt fratres Domini. 12 Anna vero Bethlehemitis fuit, Stolani ex Dauide progeniti filia, quam in Emerentiana, eiusdem familiæ uxore post Esmeriam, Sacerdotis Aprani coniugem, matremque Elisabethæ, secundam habuit. 13 Vitam suam iuxta præscriptum legis sincerè transigebant, Deo in primis per omnia curantes placere, hominibúsque se gratos exhibere. Idcirco bona sua, & in Dei cultum, & in egenos fratres liberaliter conferebant: In qua vitæ ratione, tam illustres coniuges ad senectutem vsque sine liberis peruenere.

TESTI-

TESTIMONIA.

DVMBRATA.) HIRONYMVS Michęę 6. *Misit ante faciem nostram Mariam vaticinium Prophetarum.* SOPHRONIVS de Assumptione. *Quidquid humanum potest verbis minus est à laude cœli, quia diuinis & Angelicis excellentiis prædicata, & laudata præconiis, à Prophetis quidem prænunciata, à Patriarchis, figuris, & ænigmatibus præsignata, ab Euangelistis exhibita, & monstrata, ab Angelis venerabiliter, atque officiosissime salutata.* CYRILLVS homil. 6. contra Nestorium. *Te Prophetæ pronunciarunt: te Apostoli summis laudibus celebrarunt.* AVGVSTINVS lib. de Assumpt. *Quæ meruit Deum, & hominem paritura suscipere ... torus Dei, & aula Regis æterni, secundum quod nobis ... per Sanctos tuos Patriarchas, Prophetas, & Apostolos, figuris, & sermonibus, quibus credimus, & ... quia numquam fefellisti.* ANDREAS Cretensis Ierosolymitanus Archiepiscopus, in Encomio 2. de dormitione Virginis. *Hæc est summa Diuinorum Oraculorum, & de ... onarunt omnes spiritus interpretes.* ILLEFONSVS Archiepiscopus Toletanus lib. de Virginitate Mariæ, cap. 3. *Quod Spiritus Sanctus de illa per Prophetas prædixit, per oracula intimauit per figuras ... auit, per præcedentia promisit per subsequentia ... leuit. te negante ego credidi:* & sermon. 4. de Assumptione. *A Prophetis Dei prædicta, à Philosophis Sanctis præfata, ab Archangelo salutata, ab Spi-*

 riu

ritu Sancto fœcundata, atq; ab eodem adumbrata. Et serm. 6. *hac est illa Virgo gloriosa, cuius ineffabile meritum longe ante, & figuris legalibus, & Prophetarum oraculis prænunciabatur.* IOANNES Damascenus lib. 4. fidei orthodoxæ, c. 5. *Ipsa æuo omni antiquiore, ac præsciente Dei consilio prædestinata, variisq; Prophetarum imaginibus ac sermonibus per Spiritum Sanctum adumbrata, atq; ante prædicata, certo tandem, atq; præfinito tempore ex Dauidica radice, quemadmodum ipsi promissum fuerat, orta est.* PETRVS Damianus Episcopus Ostiensis, sermone 2. de Mariæ natiuitate. *Ecce intemerata, & gloriosa virgo Maria, in lege præfigurata, in Patriarcharum, & Prophetarum oraculis prænunciata, ab Angelo singulari honorificentiæ priuilegio salutata.* ANSELMVS Cantuariensis Archiepiscopus lib. de excellentia Virginis, cap. 2. *Tacitis illis, quæ ab initio omnis creaturæ vsq; ad sanctum suum aduentum sunt de hac Virgine prophetata tam per eos, qui ante legem, quam per eos qui sub lege iusti fuerunt, illud coniicio apud me, natiuitatem eius, quam quidem ex linea generationis humanæ, non nescio descendisse, magna quadam, atq; miranda diuinorum signorum inditia percurrisse.* BERNARDVS homilia 2. super Missus est. *Missus est Angelus ad Virginem, nec nouiter, nec fortuito inuentam, sed à seculo electam, ab altissimo præcognitam, & sibi præparatam, ab Angelis seruatam, à patribus præfiguratam, à Prophetis promissam. Scrutare scripturas, & proba quæ dico.* Et sermone, signum magnum. *Quid ergo sydereum micat in generatione Mariæ? Planè quod ex Regibus orta, quod ex semine Abrahæ,*

quod

quod generosa ex stirpe David. Si id parum videtur, adde quod generationi illi ob singulare priuilegium sanctitatis diuinitus noscitur esse concessa, quod longe ante eisdem patribus cœlitus promissa, quod mysticis præfigurata miraculis quòd oraculis prænũciata prophetiis: & Epist. 164. de Conceptione Mariæ. *Habita reuerendam Angelis, desideratam gentibus, Patriarchis, Prophetisq; præcognitam, electam ex omnibus, prælatam omnibus.* LAVRENTIVS Iustinianus, lib. de casto connubio, c. 9. *Hæc propter humilitatis meritum, & feruentissimum charitatis affectum, ab altissimo adamatur, eligitur à Verbo, fœcundatur spiritu, diuina prole ditatur, in scripturis figuratur, à Prophetis prænunciatur, præponitur Archangelis, cœlesti omniq; præfertur militiæ.* AVTOR. Cum tribus modis Christum Virginis filium à mundi origine sanctus promiserit Spiritus, & inuolutis simulacris, ac figuris, & manifestissimis oraculis, & certissimis prophetiis: eisdē sine dubio figuris, oraculis, & prophetiis, aut tacite, aut manifestè, Deiparam Virginem, per quam Dei filius carnem promittebatur assumpturus, præmittebat. Nam vniuersa Christi ecclesia, singuliq; eius Apostoli etiam ipsi, & Ioãnes verbi paranymphus, adumbrati sunt, & prænunciati, quod ad Christum pertinerent, quanto magis Maria adumbranda foret, & prænuncianda, quæ quo magis est cõiuncta filio, vt pote mater, eò magis ad Christi œconomiam, totiusq; ecclesiæ summũ ornamentũ, pertinebat. Non Augusta. EVSEBIVS Emissenus homil. de Natiuit. Mariæ. *Forsasse diu: eam non habuisse*

Auctor.

Maria Virgo tribus modis, vt filius eius, fuit olim promissa.

Maria Virgo bonorum p[illegible]

hæreditatem. Lege in Leuitico, & inuenies, quod nemo hereditatem suam ex toto vendere poterat, etsi vsum eius vendere potuisset. Veniente namq; Iubileo omnis hæreditas, ad proprium Dominum reuertebatur. Quomodo ergo sine hereditate esse poterat, quæ ex tam nobilissimis parentibus orta fuerat? EPIPHANIVS sermon. in laudem Virginis. *Ioachim siquidem precabatur in monte, & Anna in horto suo.* HIERONYMVS lib. de ortu Mariæ. *Omnem substantiam suam trifariam diuiserunt, vnam partem templo, & templi seruitoribus impendebant: aliam peregrinis, & pauperibus erogabant: tertiam suæ familiæ vsibus, & sibi reseruabant.* Et infra: *Ioachim ad pastores, qui cum pecudibus erant in pascuis suis, secessit.* DAMASCENVS li. 4. fidei. c. 15. *In lucem editur in domo Probaticæ, hoc est, ouilis Ioachim.* NICEPHORVS lib. 1. histor. Eccles. c. 13. *congruebat, vt ad domicilium suum in Nazareth redirent, propter eam, quæ tunc ibi eis erat, substantiam, & possessionē: vtrobiq; enim habitabant., quod vtroq; loco prouentum aliquem, vt conijcere licet, haberent.* AVCTOR. Præceptum c. *Num 36. 7.* traditum, & eius ratio, qua probant sancti sequenti numero referendi, eiusdem fuisse tribus Mariā, & Ioseph, nempe: *omnes viri ducent vxores de tribu, & cognatione sua, & cunctæ feminæ de eadem tribu maritos accipient, vt hereditas permaneat in familiis.* satis ostendit hereditatem habuisse Virginis parentes, cuius heredem illam reliquerunt.

ternorum hæres fuit:

Auctor.

3 DAVIDIS. ISAIAS c. 11. *Et egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet:* IVSTINVS Philosophus, & Martyr, in apolog. 2. pro Christianis. *Item alius propheta Isaias, rem eamdem aliter*

Maria ex Dauide prosata.

cauit his verbis: *Orietur stella ex Iacob, & flos ascendet è radice Iesse, & in brachium eius gentes sperabunt: hæc lucida stella, & flos, è radice Iesse ortus est Christus noster, editus est enim ex virgine oriunda à stirpe Iacob, atq; ita Iesseñ inter priscos proauos, iuxta carnem habuit.* TERTVLLIANVS lib. aduersus Iudæos, cap. 9. *Et quoniam ex semine Dauid genus trahere deberet Virgo, ex qua nasci oportuit Christum, euidenter Isaias propheta in sequentibus dicit: Nascetur, inquit, virga de radice Iesse, quod est Maria, & flos de radice eius ascendet. Neq; enim ...um, vniuersitas spiritualium documentorum competebat, nisi in Christum flori quidem, ob ... ob gratiam, adæquatum, ex stirpe autem Iesse ... um per Mariam: scilicet inde censendum, ... de patria Bethlehẽ, & de domo Dauid, sicut ... Romanos in censu descripta est Maria, ex qua ... Christus.* AMBROSIVS lib. 2. de Spiritu ... *Radix Iesse patriarchæ familia Iudæorũ, ... Maria Christus, qui bonum odorẽ fidei ... vniuersus orbe, virginali ex vtero germinauit, ... dixit, ego flos campi, & liliũ conuallium: in ... Spiritus sanctus virgæ regalis flore requie...* ... exortatione ad virgines. *Ipsa est virga ... flore, quia pura, & ad Dominũ corde li... virginitas, quæ nullis in hoc seculo curarũ ... reflectatur.* EPIPHANIVS ser. in laud. ... *radix, quæ hãc produxit: De hac Isaias ... turis more gemẽdo submurmurat, ignea ... : exurget virga de radice Iesse, & flos ... eius ascẽdet. De radice Iesse ortus est Dauid, ... regis Dauidis sancta Virgo.* HIERONYMVS

MVS super II. c. Isaiæ. *Nos virgam de radice Iesse sanctam Mariam Virginem intelligamus, quæ nullum habuit sibi fruticem cohærentem: & florem Dominum saluatorem. Pro radice Aquila Symmachus, & Theodosio, truncum interpretati sunt, & pro flore, germen transtulerunt, vt ostenderent. quod multo post tempore Babilonicæ captiuitatis, nullo de stirpe Dauidis antiqui regni gloria possidente, quasi de trunco Maria, & Maria Christus exortus sit: super hunc igitur florem qui de trunco, & radice Iesse per Mariam virginem repente consurget, requiescet Spiritus Domini. Et Epist. 22. ad Eustoch. de custodia virginitatis. Virga mater est Domini, simplex, pura, sincera, nullo extrinsecus germine cohærente, & ad similitudinem Dei vnione fœcunda: virga flos, Christus est.* LEO serm. 4. in natali Domini. *Exiet virga de radice Iesse, in qua virga non dubie beata virgo Maria prædicta est, quæ de Iesse, & Dauid stirpe progenita, & Spiritu sancto fœcundata, nouum florem carnis humanæ, vtero quidem materno. sed partu est enixa virgineo.* ANDREAS Cretensis in Encomio 2. de dormitione virginis. *Te prævidens diuino spiritu afflatus exclamauit Isaias: ecce virgo in vtero concipiet. & erit radix Iesse, & flos de radice eius ascendet.* ILLEFONSVS lib. de virginit. Mariæ c. 3. *Audi quantæ gloriæ, & nobilitatis est genitrix eius: hæc in Isaia virga ex radice Iesse, id est, ex genere eius exorta, virga quæ florem hunc Christum, spirituali tamen infusione, sine hominis corruptionis accessione produxit.* BEDA venerabilis homilia, in Galli cantu Natalis Domini. *Egressa est virga de radice Iesse, & Nazaræus de radice eius ascendet, quia inte-*

merata

[illegible] virgo Maria de stirpe Dauid orta est, de cuius [illegible] Dominus in ciuitate Nazareth, veritatem carnis [illegible] sine inquinamento carnis assumpsit. PETRVS DAMIANVS sermone 3. de Natiuitate Mariæ. Hodie impleta est prophetia illa, quam eximius prophetarum Isaias, quasi preco factus, magna voce clamabat dicens. Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet. Et bene hæc incomparabilis virgo virga dicitur, quæ per intensionem desiderij ad superna emicuit, non per siccitatem boni operis, distortæ nodositatis vitium incurrit: de qua virga Redemptor noster quasi flos ascendit, qui martyribus & confessoribus suis totius orbis campos velut rosis, & liliis decorauit. Et sermo. de Annũciatione Mariæ. Germinat virga Iesse de tortuosa radice generis humani: & de Patriarcharum arbore in altitudinem, [illegible]udinem erumpens, omnem ignorat nodositatem. RVPERTVS Abbas, lib. 11. de victoria verbi [illegible] 18. vbicumque Christiana, vel Catholica [illegible] interioribus oculis, quod virga ista, virga [illegible] & pulchra, virga humilis quidem, sed recta, est beata virgo Maria; & flos qui de virga ista ascendit, fructus ventris eius Christus Dei filius. BERNARDVS sermone 2. de aduentu Domini. Ex [illegible] festum arbitror, quænam sit virga de radice [illegible] ns, quis vero flos, super quem requiescet Spiritus sanctus, quoniam virgo Dei genitrix virga [illegible] filius eius. Et homil. 2. super Missus est. Huius magni miraculi maius mysterium Isaias edisserit dicens, egredietur virga de radice Iesse, & flos de [illegible] ascendet: virga virginem, florem virginis partum [illegible]gens.

MATTHÆVS cap.1. *liber generationis Iesu Christi filij David. Iacob genuit Ioseph virum Mariæ, de qua natus est Iesus, qui vocatur Christus.* EVSEB. Cæsar. Epis. l.1. hist. Ec. c.7. *Cum Ioseph generatio recensetur, eadē ratione, & Maria vna cū ipso ex eadē esse tribu declaratur, propterea quod secūdum legē Mosaycā aliis tribubus commisceri nō licebat: præcipit n. illa, vt vni eiusdem populi, eiusdem familiæ nubatur, ne fors generis de tribu in tribum perturbetur.* EVSEBIVS Emissenus homil. in natiuitate Mariæ. *Quid ad Christū pertinet, quod Ioseph probatur esse filius David, cum non de Ioseph sed de Maria natus sit Christus? audiant isti quod in lege præcipitur, vt videlicet omnes viri ducāt vxores de tribu, & cognatione sua; & cunctæ feminæ maritos de eadē tribu accipiant, vt hæreditas maneat in familiis, nec sibi cōmisceantur tribus, sed ita maneant, vt à Domino separatæ sunt. Hæc autē lex, & si fortasse non ad plenū ab aliis custodiebatur, ab illis tamen mulieribus custodiri necessarium erat, quæ quādo fratres nō habebant parentibus suis in hæreditatem succedebant. Sic enim præcipit Moyses, imo Dominus per Moysen, vt si aliquis sine filiis defunctus fuerit, ad filias eius trāseat illius hæreditas, quod si de alia tribu maritos acceperint, hæreditatē quoque in aliam tribū transire oporteret. Tales igitur, necesse est, aut de sua tribu accipere, aut omnino viros nō accipere, ne si de alia accipiant, possessiones, & hæreditates commisceantur: quod quidē nullatenus fieri licet. Vnde manifestum, beatissimam virginem Mariam; quæ nobilissima hæres parentibus suis in hæreditatem successerat, siquidem nec fratres habuit, nec habuisse legitur, neminem de alia tribu coniugem accipere potuisse. Sed fortasse dices, cū non*

Ioseph, & Maria ex eadem tribu prodiere

Num.36. 7

[illegible]e hereditatē, & cetera vt ſupra, numero ſecū-d[illegible]. His igitur rationibus manifeſtiſſime comprobatur & Ioſeph, & beatā Virginē Mariam de eadem tribu fuiſſe, ſed ideo per Ioſeph Euangeliſta generationem texere voluit, quoniā vſus eſt ſanctarū ſcripturarum [illegible] per viros, & nuſquā per mulieres generationis ſ[illegible] ordinare. HILARIVS. Cano. 1. in Matthæum. *Quod Ioſeph potius, quam Mariæ natiuitas recenſetur, nihil refert, eadem enim eſt vtriuſq; tribus, atque vna cognatio.* AMBROSIVS. lib. 3. in Lucam in principio. *Noli mirari, quod Ioſeph origo deſcripta eſt, maxime, cum in Ioſeph origine ēt origo [illegible] Mariæ, [illegible] cū vir iuſtus ſit Ioſeph, vtiq; & ex tribu [illegible] & ex patria ſua accepit vxorē, nec potuit iuſtus facere contra id, quod lege præſcriptū eſt, ſic n. habes, [illegible] vnuſquiſq; in heredite tribus ſuæ patriæ adhere-[illegible] Iſrael, nec de tribu ad tribum tranſibunt, & [illegible] filia, quæ habet hæreditatem tribuū filiorum I[illegible] ex populo, & tribu patris ſui, erit vxor. Itaq; [illegible] eius tempore aſcendit Ioſeph de domo & de patria Dauid, vt profiteretur, cum Maria vxore ſua, quæ ex eadem domo, & ex eadem patria profeſſionē [illegible] vtiq; eiuſdem tribus, & eiuſdem patriæ ſe eſſe [illegible]gnat.* IOANNES Chryſoſtomus hō. 2. in Matthæum. *Vt nos diſcerneremus quæ eſſet Maria, vel [illegible], [illegible]e atio[illegible] catalogum vſq; ad ſponſum eius [illegible]xit, e[illegible] de domo illū Dauid eſſe monſtrauit. Hoc [illegible] ſtrato, illud quoq; pariter oſtēdit, quod ſcilicet, [illegible] eſſet & virgo, quia vtiq; nequaquam iuſtus iſte [illegible]r vx[illegible]rē ſibi a! unde, q̄ vnde lex præcipiebat, [illegible]e.* HIERONYMVS in 1. Mat. *Cū Ioſeph non ſit [illegible] ſaluatoris, quid pertinet ad Dominum generis [illegible]do deductus vſq; ad Ioſeph? Cui reſpōdemus primū,*

non esse consuetudinis scripturarum, vt mulierum, in generationibus ordo taxatur: deinde ex vna tribu fuisse Ioseph & Mariam: vnde ex lege eam accipere cogebatur, vt propinquam: & quod simul censentur in Bethlehem, vt de vna videlicet stirpe generati: EVCHERIVS, quæstion. in Euang. Matthæi: *Quomodo accipiendum est, quod Dominus Iesus Christus Dauid filius dicitur, cum vtiq; natus non sit ex Ioseph, qui ex Dauid stirpe descendit? Respondetur: in coniugium tunc Iudæi secundum legem de cōsanguinitate proximas assumebant: nec dubitandum est quod hac ratione etiam Maria ex eadem tribu veniens sicut Ioseph ex Dauid stirpe descenderit, imo processerit.* IOHANNES Damascenus lib. 4. fidei, c. 15. *Scire operæ pretium est, nec apud Hebræos, nec apud scripturam sacram hoc in more positum fuisse, vt mulierum genus recenseretur, verum hoc demum lege cautum erat, ne tribus vlla vxores ex altera tribu accerseret: ac proinde Ioseph qui ex tribu Dauidica ortum trahebat, iustitiamq; colebat, sacrám Virginem haudquaquā præter legis præscriptum despondisset, nisi ex eodem sceptro genus duxisset: ob idque satis habuit Euangelista demonstrasse, vnde Ioseph ortum traxerit.* BEDA. libr. 1. in tertium Lucæ. *Si quem moueat, cur non Mariæ potius, quam Ioseph generatio describatur, sciat primum non esse consuetudinis scripturarum, vt mulierū in generationibus ordo taxetur: deinde ex vna tribu fuisse Ioseph, & Mariam, vnde & lege eā accipere cogebatur, vt propinquam: & quod simul censentur in Bethlehem, vt de vna videlicet stirpe generati: atque ideo per generationem Ioseph, origo quoque Mariæ monstratur.*

THEOPHILACTVS in 1. Matt. *Erat lex non ducendam vxorem ex aliena tribu, nec ex aliena familia, ne possessiones transferrentur de vna tribu in aliã. atq; ideo manifestũ quod Ioseph genealogia posita, genealogiã ponat matris Dei, nã ex eadem plane tribu, & familia erat mater Dei.* EVTHYMIVS in Matth. *Ad Ioseph deueniens nõ in hoc verbo scriẽ terminauit, sed addidit, virũ Mariæ docens nos, quod ob [illegible] generationis ordinẽ contexuit, quia n. mo[illegible] mulierũ genealogias ponere, studuit, vt & [illegible]narei, & alio modo Christũ demonstraret ex [illegible] Abrahã & Dauid descendere. Ideo sponsi ma[illegible] Dei genealogiã contexuit, & per hũc quod intẽ[illegible] demonstrauit: ex quo n. Ioseph de genere illorũ [illegible]monstratus est, manifestũ quoq; est Dei matrẽ [illegible] descendere: nam aliũde sponsã ducere nõ licebat, [illegible] ex eadẽ esset tribu eademq; familia, & ita con[illegible]nea.* BERNARDVS sermo. 2. sup Missus est *[illegible] Ioseph, sed & Maria descendisse credenda [illegible] de domo Dauid, alioquin non esset desponsata viro de domo Dauid. Si non esset ipsa de domo Dauid: [illegible]tur erant de domo Dauid.* NICEPHORVS [illegible] Eccl. c. 11. *Certe colligere licet Mariã ipsã ex eadẽ quæ Iosephi fuit, fuisse tribu, quandoquidem ex præscripto legis Mosaycæ tribũ alia tribu commiscere prohibitũ est, vt namq; hereditas & successiones bonorũ a tribu in tribum non transferrentur, ex eadem gente, & familia nuptiarũ coniunctiones contrahi debere legislator decreuit.* AVCTOR Vbicumq; scriptura sacra docet, Christũ filium fuisse Dauidis secundum carnem, eadem nos docet, cum parentes caruerit in terris, virginem eius matrem ex eodem

Auctor.

Scriptura doces Christum fuisse Dauidis [illegible], docet

id ipsum de Maria. eodem Dauide profectam:nec tamen modis omnibus id probandũ assumpsimus, sed illis tantũ quibus expressam habeamus B. virginis mẽtionem, de qua noster sermo habendus est. Cõstat autem ex Matthæo à sanctis patrib. exposito, qui genus Mariæ voluit per Iosephi genus deducere, coniunctissimam vtriusq; fuisse cognationem: erant enim duorum fratrum filij ex eadem tamen matre, vt ostendemus *num. 9.*

Maria pdiit de Regum stirpe. 4 REGVM. Euseb. Cæsariens. lib. 7. de demõst. Euangel. c. 3. demonstr. 8. *Hic Iesse pater fuit Dauid, quemadmodũ n. in his prophetiis, quæ ipsam hãc antecesserũt, de fructu, & semine Dauid pditurus dicebatur, atq; itẽ de semine Salomonis, eodẽ modo etiã hic plurimis annis post mortẽ non solum Dauid, sed etiã Salomonis, de radice Iesse, hoc est, de radice Dauid pditurus quidẽ prædicitur.* Et demonstr. 10. *Igitur hoc etiã in loco Christus, qui ex Dauide, & Salomone, atq; ex radice Iesse exiturus ferebatur ex eadem tribu pfectus ostenditur: nam quidem filius fuit Dauid, ipsius autẽ Dauid Salomon, qui de tribu Iuda oriundi sunt, erit ergo ex eadẽ saluator, & Dominus noster sicut etiam diuinus Euangelista Matthæus in eius genere narrando testificatur, dicens. Liber generationis Iesu Christi filij Dauid.* EPHREM Syrus de Virginis laudibus. *Virga profecto extitisti, & flos filius tuus è radice Dauid & Salomonis, germinauit Christus noster creator Deus.* GREGORIVS Nazianzenus in carmine de Christi genealogia:

Dauide namq; Natan fluxit, Salomonq; parente,
Quorum alter, veluti magno de flumine riuum,
Sic traxit regale genus, sceptrumq; superbum,

A patre

A patre sacrificum duxit genus alter eodem,
A; Christus simul & princeps erat, atq; sacerdos.
Sic iuce ex Maria regali est sanguine cretus.

Et infra:

Sic etiam ad claros reges ex parte paterna
Ipse sui generis ducit primordia Christus.

AMBROSIVS lib.3.in Luc.c.1. *Certũ est igitur etiã Mariam de Dauid generatione manasse.* PETRVS Damian.in hymno de B.Virgine. *Arcẽ nobilitatis de ... stirpe trahens filia quidẽ regum.sed mater regis regũ.* Et serm.3.de Natiuit.Mariæ. *B.Maria licet generosissi patrũ stirpe progenita, ab illo tamen trahit excellentissimæ nobilitatis genus, q̃ de illa est nouo nascendi genere procreatus, & per clarissimã sobolẽ omnẽ ... excedit nobilitatẽ: clara pauorũ titulis ... incõparabiliter clarior generatione plis: filia ... regum, sed mater regis regum.* BERNARDVS ... signum magnum. *Quid enim sydereũ ... in generatione Mariæ? plane quod ex regibus orta, quod ex semine Abrahæ, quod generosa ex stirpe Dauid.* AVCTOR. Cum prædicti patres diuersis verbis affirment, Mariam Deiparã è regio Dauidis, Salomonis, ceterorumq; regũ Iudæorum progenitã sanguine, q̃ ipsum definiuit Hieron. cap.22.c.Ierem.de Ieconiæ semine, Salatielis, & Zorobabelis, ceterorumq;, per ordinem, ... Christum dominũ natum, & nos hic ... mus per Nathanũ Dauidis filiũ Mariæ du... originẽ, cogimur pfectoaffirmare, ex mutua ... utriusq; harũ duarũ familiarũ per Salomonẽ, ... Nathanumq; deductarũ nuptiali cõiunctione ..., vt reges ducerẽt Nathani filias, & huius filij

filij ducerent vxores ex regibus ortas: atque ea propter, virgo è regio non tantum Dauidis, sed & posterorũ Regum sanguine duxit originem.
5 Sacerdotumq;. HILARIVS Can.1. in Matt. *dum Matthæus paternam originem, quæ ex Iuda proficiscebatur recenset, Lucas vero acceptum per Nathan, ex Tribu Leui genus edocet; suis vterque partibus Domino nostro Iesu Christo, qui est æternus, & Rex, & Sacerdos, etiam in carnali ortu, vtriusq; generis gloriam probauerunt.* GREGORIVS NAZIANZENVS in Carmine de Geneologia Christi.

Dauide namq; Nathan, vt supra,
Cur genus à magno deducit Dauide Christus
Cum non Iosepho, sed sit de Virgine natus?
Ex Maria porrò leuides, namq; Aaronis,
Haud dubie genus illa suum de stirpe trahebat:
Falsum. Nam quãuis distincta erat vtraq; classis,
Vtraq; iure tamen thalami persæpe coiuit.
Namq; prius natam thalamo sibi iunxit Aaronis
Nasson ab illustri qui sextus fluxit Iuda.
Sic ille ex Maria regali est sanguine cretus.

AMBROSIVS lib.3. in Lucam, cap.1. *fuit vere, & secundum carnem regalis & sacerdotalis familiæ rex ex regibus, sacerdos ex sacerdotibus. Bene igitur vterque tenuit fidem, vt Matthæus per Reges ductam originem comprobaret: & Lucas per Sacerdotes à Deo transmissam in Christum seriem generis deducendo sanctiorem ipsam originem declararet,* & lib. de benedictionib. Patriarch. c.3. *Et maxime propter Tribum Leui debemus hoc credere, quia ex ea tribu Dominus Iesus videtur secundum corporis susceptionem*

...tionem genus ducere, ex qua Tribu sunt Sacerdotes Leui, & Nathan: quos Sanctus Lucas in Euangelij lib. omnes maiores Domini computauit: Sacerdos enim Patris, & Princeps omnium Sacerdotum, sicut scriptum est, tu es Sacerdos in æternum, Sacerdotalis originis successionem debuit induare, & cap. 4. *Et quia per admixtionem generis, Iuda, & Leui tribus unitæ sunt, ideo Matthæus ex tribu Iuda descripsit eius familiam. & Apostolus ait, quod de Iuda ortus est Dominus noster. vt ex Tribu Leui Sacerdotalis, & plena sanctitatis annumeraretur hereditas: ex tribu autem Iuda, ex qua Dauid, & Salomon, & reliqui Reges fuerunt, regalis successionis splendor refulgeat, vt idem Rex & Sacerdos scripturarum testimonio demonstretur.* EPIPHANIVS hæresi 78. *Huic iuxta duos modos Maria cognata erat ipsi Elisabeth; nam hæ duæ tribus solæ coniungebantur inter se regia sacerdotali, & sacerdotalis regiæ.* AVGVSTINVS lib. 2. de consensu Euangelistarum cap. 2. *Cum euidenter dicat Apostolus Paulus, ex semine Dauid secundum carnem Christum, ipsa quoque Maria de stirpe Dauid, aliquam consanguinitatem duxisse, dubitare vtique nō debemus: cuius fœminæ, quoniam nec sacerdotale genus tacetur, insinuante Luca, quod cognata eius esset Elisabeth de filiabus Aaron: firmissime tenendum est carnem Christi ex vtroque genere propagatam, & regum scilicet & sacerdotū: in quibus personae apud illum populum Hebræorum etiam mystica vnctio figurabatur, id est, Chrisma. Vnde Christo nomen elucet.* Et lib. octuagesimo trium quæstionum. quæst. sexagesima quinta. *Itaque postea quam transijt Lucas personam Dauid: non*

dissonat à Matthæo in nominibus generationum, nam eos nominat ascendens à Dauid vsque ad Abraham: quos ille descendens ab Abraham, vsque ad Dauid. A Dauid enim in duas familias, regiam, & sacerdotalem origo illa distributa est, quarum duarum sicut dictum est, regiam descendens Matthæus, sacerdotalem ascendens Lucas sequutus est, vt Dominus noster IESVS CHRISTVS, *Rex, & Sacerdos noster: & cognationem duceret de stirpe sacerdotali: & non esset tamen de tribu sacerdotali, hoc est, de tribu Leui, sed esset de tribu Iuda, hoc est, de tribu Dauid ex qua tribu nemo intendit altari. Ideo & filius Dauid maximè dicitur secundum carnem, quia Lucas ascendens, & Matthæus descendens in Dauid sibi obuiam facti sunt: oportebat enim vt euacuarentur sacrificia, quæ secundum ordinem Aaron in Leuitico sacerdotio fiebant, non esset de tribu Leui.* EVCHERIVS quæstionibus in Matthæum. *Cuius Mariæ, quia cognata, sicut legitur, fuit Elisabeth, quæ fuisse scribitur de filiabus Aaron, manifestissimum est, quod in Christo secundum carnem, ex vtraque genere conuenerit, regum scilicet, sacerdotumque successio Matthæus Ioseph prosapiam per regiam originem texuit, Lucas generationem eius sacerdotali successione deduxit.* IVLIANVS Archiepiscopus Toletanus lib. 3. contra Iudæos: *Lucas sacerdotalis generis prosapiam sequens, & a Christo filio Dei incipiens vsque ad Adam, & ipsum Deum, à quo formatus est, septuaginta septem lineas generationum, explicuit, Matthæus autem regiæ stirpis generationem exequutus est nume-*

numeros. Etenim Christi filij Dei carnem sic ex vtroque genere credimus propagatam, vt & regio genere floreat: & sacerdotali propagine sit gloriosa. BEDA in 3. cap. Lucæ. *Quia Matthæus legalem, Lucas sacerdotalem Domini personam suscepere texendam, eamdem vterque sui operis intentionem in genealogia Saluatoris texenda seruauit.* AVCTOR. Cum ex illis Pauli verbis ad Hebræos 7.13. (*in quo enim hæc dicuntur de alia tribu est, de qua nullus altario præsto fuit, manifestum est enim, quod ex Iuda ortus est Dominus noster, in qua tribu nihil de sacerdotio Moyses loquutus est*) compertum fiat Christum cum matre Maria, quo ad paternam, vt minimum, prosapiam, cuius in tribubus connumerandis tãtum habebatur ratio non fuisse profectum ex Leui; sed ex Iuda; & in sequentibus probemus virginis patrem Ioachimum ex Nathano Dauidis filio originem duxisse; & Annam matrem ex parẽtibus, etiam stirpis Dauidicæ procreatam: quî fieri potuit, vt tam certo prædicti patres affirmauerint Christũ, aut eius matrẽ ex tribu sacerdotali prodiisse: enimverò quã rationẽ sequuti fuerint hi patres in asserendo Lucã sacerdotalem Christi prosapiã subputasse, nullã intueor. NAM illa Hilarij, quam sequuti videntur Gregorius, Ambrosius, Eucherius, Iulianus, & Beda, quod ex tribu Leui oriundus fuerit Nathanus, ex ipso Luca 2. illo cap. falsa comprobatur, dum versu 31. dicit: *Qui fuit Nathan, qui fuit Dauid:* quem deducit vsq; ad Iudam filium Iacob, non vsq; ad Leui. Ex 2. etiã Regũ. *lib, cap. 5. 14. & 1. Paralip. 3. 5. constat,*

Auctor.

Nathanus non fuit ex tribu Leui.

aliis tribus filiis annumeratum Nathan Dauidē natum è Bethſabe in Ieruſalem. Nec dici poſſet Lucam loqui de Nathan ex tribu Leui adoptato à Dauid, cum perſpicuum ſit, filium eius naturalē fuiſſe. Illa etiā Ambroſij lib. *de Benedictionibus Patriar. cap. 3* quod Lucas è tribu Leui aliquos enumerauerit, nempe Leui, & Nathan, ratione quorum Chriſtus Sacerdotali eſt proſapia decoratus, non minus falſa videtur, nam cū nominum ratio non ſit habenda ſolū, & hi per patres à Luca deducantur vſq; ad Dauid, & vſque ad Iudam, manifeſtiſſimum fit, non eſſe ortos è Tribu Leuitica, ſed è Iuda, & regia. Eandem, quam indicat priori loco NAZIANZENVS & tradit Auguſtinus. *q. illa 61.* diuerſum eſſe Sacerdotium maiorum Chriſti à Luca deductorū à Leuitico, & Aaronitico, quia Chriſtus nō fuit Sacerdos ſecundum ordinem Aaron; ſed Melchiſedech, ſicque Sacerdotium adeptus eſt è Tribu Iuda per Nathan filium Dauid, non de Tribu Leui; dubia omnino eſt. Quia vel ideo Nathā dicitur Sacerdos, quod originem duxerit è Melchiſedech; quem Hebræi exiſtimant eſſe Noe filium Sem, & Hierony. lib. *de Traditionibus, & Epiſtola ad Euagrium*, à quo Hebræi originem duxere; & hoc non, quia non omnes naſcebantur Sacerdotes; & ſi aliquis in Sacerdotio ſucceſſurus eſſet, maxime primogeniti, ſitque & Salomon Sacerdos fuiſſet. Vel quod re ipſa functus fuerit Sacerdotis munere; & hoc legi repugnat, & Paulo vbi ſupra dicenti, è Tribu Iuda nūllum altario præſto fuiſſe: vnde & Ozias Rex.

Ambroſij ratio quod Lucas c. 3. aliquos è Tribu Leui numerauerit, reſpuitur.

Luc. cap. 3 nō numerat ſacerdotem, neque ſecundum ordinē Aaron neq; Melchiſedech.

Rex.2.*Paralip.26:16.* quia ausus est incensum adolere coram Domino, lepra ab eo percussus est. Vel ideo tandem, quia. 2. *Regum 8 in fine* dicitur, *filij autem Dauid Sacerdotes erant*: & nec hęc ratio firma est, tum quia hac ratione Salomon diceretur sacerdos, & regia prosapia, quam refert Matthæus, dicenda esset sacerdotalis: tum quia illis verbis nihil aliud significatur, quã filios regis ministrasse Dauidi in regia aula. Nomen enim Hebræum *cohanim* & sacerdotes, & principes, & primates ministros, significat, vnde septuaginta verterunt, & filij Dauid aularchæ, id est, aulæ principes erant. Et Chaldæus, principes similiter exposuit, quin & 1. *Paralipõ. 18.* vbi in fine eadem sententia refertur, dicitur. *Porro filij Dauid primi ad manum regis.* Superest igitur hoc vnum, vt veram comprobemus hanc communem patrum sententiam, Mariam ideo ex regia simul, & sacerdotali stirpe prodiisse, quod hæ duæ tribus mutuis nuptiis coniungerentur. Vt dixit Epiphanius, & posteriori loco Gregorius. & satis fuse Augustinus *lib. 23. contra Faustum* qui ex sacerdotali genere Christum ortum solum asserebat, quod Ioachim pater virginis sacerdos fuisse diceretur, quod cum falsum sit, & illud falsissimum esse docet Augustinus, præsertim capite nono, Christum non fuisse ex tribu Iuda.

Dauidis filij Sacerdotes, id est principes ministri dicuntur.

Regia Tribus, & Sacerdotalis, mutuis nuptiis iungebantur.

6 IOACHIMVM, ET ANNAM. EPIPHANIVS hæresi 78. *Mulierem quidem nouerat ipsam formatione Ioseph, & fœminam natura & ex matre Anna, & ex patre Ioachim, & cogna-*

Ioachim non fuit sacerdos.

tam Elisabeth ex domo, & familia Dauid. Et hæresi 76. *Si Angelos adorari non vult, quanto magis eam, quæ genita est ab Anna, quæ ex Ioachim donata est Annæ.* Et sermone de laudibus Mariæ. *De radice Iesse ortus est rex Dauid, & de tribu regis Dauidis, sancta virgo, sancta, inquam, & sanctorum virorum filia, cuius parentes fuerunt Ioachim & Anna.* HIERONYMVS lib. de ortu Mariæ. *Frater eius Ioachim, mater vero Anna dicebatur.* IOANNES Damascenus lib. 4. fidei orthodoxæ cap. 15. *Ioachim electissimam illam ac summis dignam laudibus mulierem Annam matrimonio sibi copulauit* GERMANVS Patriarcha Constantinopolitanus de Mariæ natali. *Commune mundi gaudium ex iustis hominibus Ioachim, & Anna hac die nascitur, laudatissima nimirum, & celeberrima virgo.* Et in verba Psalmi 44. *Audi filia, & vide. Secundum angeli vaticinium ô virgo, illustris proles ex iustis hominibus Ioachim, & Anna hodie in lucem prodijsti.* SERGIVS Hieropolita, in oratione de Natali Mariæ. *Nascetur prophetarum præconium, & iustorum Ioachim, & Annæ germen.* NICEPHORVS lib. 1. histor. ecclesiast. cap. 7. *Ioachim & Anna parentum erant nomina, ambo accuratiore iuxta præceptum legis, vita præstantes, & clari, nec non primis quibusque, & splendidissimis, nobilissimisque genere connumerati.* AVCTOR. Quod Augustinus dicit *libro 3. contra Faustum cap. 9.* Illud nempe, *quod de generatione Mariæ Faustus posuit, quod patrem habuerit ex tribu Leui, sacerdotem quemdam, nomine Ioachim,* quia canoni-

Author.

Ioachim non fuit sacerdos.

nonicum non est, non me constringit: sed etiam si hoc crederem, ipsum potius Ioachim dicerem aliquo modo ad Dauid sanguinem pertinuisse, & aliquo modo ex tribu Iuda, in tribum Leui, fuisse adoptatum, vel ipsum, vel eius aliquem progenitorem: vel certe in tribu Leui ita dictum, vt de stirpe Dauid consanguinitatem aliquam duceret: hoc inquam Augustini dictum non est, contra probatam sententiam, de patre virginis Ioachim, non enim negat patrem illius fuisse, sed sacerdotem & falsam ostendit historiam, ex qua id Faustus affirmabat, nam vera historia de stirpe Dauidis, & de tribu Iuda illum profectum refert.

7. DICTVS ELI. IVDAS Rabbenu Hakidosech in lib. Galarazei, id est, *reuelator secretorum*, ad tertiam Antonini Imperatoris, & consulis vrbis Romæ petitionem. *Quod autem petisti cuius esset filia, (mater Messiæ) ex quave tribu, animadvertere debes, parentem eius duplex habiturum nomen, vnum Eli, alterum Ichoiakim, & Eli quidem, quòd est nomen deriuatiuum, ostendit eum ad sublimem gradum ascensurum: Ichoakim vero, quod est nomen compositum, significat Deum in manu ipsius suscitaturum salutationem Israelis maximam.* MACCANAS Nehumiæ Filius, in epistola de generatione Messiæ. *Erat quadam puella in Bethlehem Iuda, nomine Maria, filia Ichoakim Eli, de genere Zerubabelis filij Sealthielis ex tribu Iuda.* AVCTOR. Ioachim virginis patrem esse illum Eli, de quo loquitur Lucas. 3. cap. ver. 23. cum inquit. *Et ipse IESV Serat inci-*

Nomen patris virginis duplex.

Auctor.

incipiens quasi annorum triginta (vt putabatur filius Ioseph) *qui fuit Eli*, satis in primis probat eorum patrum auctoritas, qui existimarunt Matthæum regiam Christi generationem retulisse, Lucam verò sacerdotalem; illumque paternam, hunc vero maternã exposuisse. Hoc enim subindicauit Hilarius cum *numero* 5. citatus, dixit, *Matthæus paternam originem, quæ ex Iuda proficiscebatur recenset: Lucas vero acceptum per Nathan ex tribu Leui genus edocet.* Et clarius Nazianzenus, qui cum obiecisset, *Christum ex Maria Leuidem prodijsse quod illa suum genus duceret de stirpe Aaron*: dum respondet, non negat Mariam ex sacerdotum stirpe à Luca narrata ducere genus, sed Christum non dicendum ex tribu Iuda nõ exortum, quod vtraque hæc tribus sæpe commisceretur. Illa item ratione, qua vtuntur nonnulli ex aliis patribus, sat nobis mentem suã exposuere, quod cum Maria fuerit cognata Elisabet: quę erat de filiabus Aaron, manifestissimum sit, Christum secundum carnẽ ex vtroq; genere descendisse, regum, & sacerdotũ, & illud Matthęũ: hoc Lucam vsq; ad virginis filium deduxisse. Et demũ, si attentè legantur, & considerentur eorũ verba, numero dicto relata, naturalẽ Christi generationẽ deductam volunt per euãgelistas, regiã paternã per Matthæum, sacerdotalẽ verò maternam per Lucam, vnde Eli auũ Christi sacerdotem fuisse existimarũt: qui sine dubio est pater virginis Ioachim. Quẽ ex hac patrum auctoritate, vt videtur Faustus Manichęus, vt eum refert Augustinus *lib.* 23. contra ipsum *cap.* 4. sacerdo-

Lucas descripsit genera tionem Mariæ per Eli Ioachim

Lucas Christi maternã recensjet prosapiam iuxta quosdam ex patribus

Christum ex Aaron duxisse originẽ per Mariam sentiunt patres alii.

Augustinus ex Fausto colligit. Ioachimum fuisse sacerdotem.

cerdotem fuisse dixit, nominans *Ioachimum*; & inde colligebat Christū non fuisse ex tribu Dauid, sed ex tribu Leui: quod quomodo sit accipiendū diximus iam *num.* 5. & 6. Secūdo præterea ex Augustino probatur, qui facilè nobis aperit viam ad intelligendum Lucam de auo Iesu, & patre virginis Eli, cum dixit, *qui fuit Eli*: sic enim ait libro quæstionū veteris, & noui Testamenti 2. parte quæstione 56. Euangelista cū referret: *Et ipse IESVS erat incipiens fere annorum triginta filius, sicut putabatur, Ioseph, qui fuit Eli, id est, IESVS filius æstimabatur Ioseph, & non solum Ioseph erat filius, sed & Eli, non quia Ioseph filium dicit Eli, sed eodem genere, quo Ioseph vocabatur filius esse Iesus, ita etiam erat filius Eli, propter quod fratrum filij erant Ioseph, & Eli, id est, Salomonis, & Nathan filiorum Dauid. Si enim quod erat improbabile, & ad nullam rem proficit, Ioseph filius Eli dicatur, non dixisse videbitur de Christo, qui fuit filius Dei, sed de Adam: si autem per ordinem singuli patres Christi dicantur, sicut & filius dicebatur Ioseph, ipse ordine legitur filius fuisse Seth, & filius Adæ, & super hos omnes assignatur filius Dei, vt ante ipsos dicatur esse, quorum filius nuncupatur.* Idem eisdem pene verbis repetit: in altero eiusdem tituli libro. 2. part. quæstion. 6. ex hoc Augustini testimonio colligitur relatiuum illud, *qui*, cum dicitur, *qui fuit Eli*: referre Iesum. Denique cum Iosephus duos patres naturales habere non potuerit, & Christi generationē Lucas describat, nō satisfecisset quidem, nisi per naturalē generationē, ascendendo vsq; ad Da-

Ioachimum dictum Eli, probatur.

Tertio idipsum probatur ratione.

ad Dauid, & vſque ad Deum ipſum, cuius erat filius naturalis, deduxiſſet. Cur enim ſi pater eius nō eſt Ioſeph, Chriſti generationem per Ioſephi legalem proſapiam deſcripſiſſet, quæ ad Chriſti genus cognoſcendum nihil cōduxiſſet? Igitur cum clarior harum duarum generationum, quæ à Matthæo, & Luca traduntur, à Iulio Africano deſiderata, hæc ſit, quam recentiores inuenerunt, expoſitio, à veteribus indicata; nēpe à Matthæo Ioſephi, à Luca Mariæ, & Chriſti Domini naturalem generationē deſcribi; profecto ea eſt amplectenda: ſiquidem Africanus, vt dixi, non tam fuit ſue tenax expoſitionis, quē veteres omnes ſunt ſequuti, vt non reliquerit nobis locum clariorem inueſtigandi, ſic enim dixit: *ſiue res ita ſe habet ſiue alio modo*, ita exiſtimandum, quamuis certum deſit teſtimonium, ob id, quod clarior, ac verior expoſitio proferri non poteſt. Et mirabile quidem eſt, cum tā rarum in omni veteri lege huius adoptionis legalis, & ſeminis fratris ſuſcitationis reperiamus exemplum; in parentibus Iacob, & Ioſephi tam crebro contigiſſe.

Adoptio legalis rara fuit in veteri lege.

8. NAZARETHA, LVCAS c.1.v.26. *Miſſus eſt Angelus Gabriel à Deo in Ciuitatē Galilea, cui nomē Nazareth.* HYPOLITVS Portuēſis, apud NICEPHORVM l.2.hiſtor.Eccl.c.3. *Nupſit Anna in terra Galilea, & protulit Mariā Deigenitricē.* HIERONYMVS l. de ortu Mariæ. *Domus paterna eſt ex Galilea, & ciuitate Nazareth, maternū autē genus ex Bethlehē erat.* Et l. de locis. *Duæ ſūt Galileæ, ex quib. vnā Galilea gētiū vocatur, vicina Tyriorū finibus, vbi & Salomon*

lomon viginti quinque Ciuitates donauit Hyran regi Tyri, in forte tribus Nephtalim: altera Galilea dicitur circa Tiberiadem, & stagnum Genasareth, in tribu Zabulon Nazareth, vnde Dominus noster Saluator Nazareus vocatus est, est vsque hodie Galilea viculus contra legionem, in quinto decimo eius milliario, ad orientalem plagam iuxta montem Tabor, nomine Nazara, & cap. 17. in Matthæum. *Rursum quoniam nutritus erat in Nazareth, quod est oppidum Galileæ, Capharnaum, vrbi subiacens.* AVCTOR. Cum duplex sit Galilea, vt dixit Hieronymus, & Cyrillus *lib. secundo.* contra Iulianum, & Iosephus ante eos *libro tertio de Bello Iudaico capite secundo*, superior versus Tyrum, & inferior, à Tiberiade vsque ad Zabulon, & Nazareth in inferiori sita sit, in tribu Zabulon, cur Ioachimus Bethlehemites, & de familia Dauid, *vt mox ostendemus*, in ea natus fuit? Respondet his verbis Epiphanius *heresi. 51.* qui dispersi erant à tempore bellorum in Machabæis factorum, per omnem terram dissipati erant, & pauci omnino manserunt in Bethlehem habitantes. *Auctor. Galilea duplex.*

9 PATREM MATHAT. LVCAS. 3. cap. vers. 23. *& ipse Iesus erat incipiens, quasi annorum triginta*, (vt putabatur filius Ioseph) *qui fuit Eli, qui fuit Mathat, qui fuit Leui, qui fuit Melchi, qui fuit Nathan, qui fuit Dauid.* IVLIVS Africanus in epistola ad Aristidem de Genealogia Saluatoris, *Mathan, & Melchi eadem ducta vxore fratres genuerunt ex eadem matre. Primus igitur Mathan ex Estha (id nominis ei mulieri fuisse* *Estha mater Iacob, & Eli.*

fuisse traditum est (genere à Salomone ducto, Iacobum genuit; post obitum vero Mathan, Melchi, cuius genus est Nathan refertur, cum ex eadem tribu, alio tamen genere, sicut prædiximus, esset, vidua in vxorem ducta, filium Eli genuit. Ad hunc modum reperiemus Iacobum, & Eli ex diuerso genere, eadem tamen matre fuisse fratres. Mathan, qui à Salomone descendit, genuit Iacob: mortuo Mathan, Melchi, qui à Nathan originem ducit, ex eadem muliere genuit Eli. Fuerunt igitur ex eadem matre fratres Eli, & Iacob. EVSEBIVS Cæsariensis lib. 1. histor. ecclesiast. cap. 7. & 8. vt supra Africanus, quem refert Titus Bostrensis Episco. in cap. 3. Lucæ. *Melchi, & Mathan diuersis temporibus vnam, eamdemque Estham vxorem habuere. Primus duxit eam Mathan, procreauitque ex illa Iacob: Mathan autem defuncto Melchi, qui erat ex eadem tribu, licet non ex eodem genere,* eamdem *Estham iam tum viduam adsciuit sibi in coniugem, suscepitque ex illa Eli. Iacob igitur & Eli fuerunt fratres vterini, vtpote ex eadem matre editi.* GREGORIVS Nazianzenus, in Carmine de genealogia Saluatoris.

Mathanus eximia Salomonis stirpe creatus,
Esthæ iunctus erat, quo cæca morte perempto,
Duxit eam Melchi, Nathanæo sanguine cretus:
Mathanus hæc genuit Iacobum, Melchius Elim.

AMBROSIVS lib. 3. in Lucam, *si requiris inuenies, quod iuxta præscriptum legis veteris, duo fratres diuersos filios vterinos, ex vna vxore generauerint: traditur enim Mathan, qui à Salomone genus duxit, Iacob genuisse filium, & vxore superstite, deces-*

decessisse, quàm postea Melchi accepit vxorem, ex qua generatus est Eli. HIERONYMVS in illa verba Matthæ. 1. *Iacob genuit Ioseph. Hunc locum obiecit nobis Iulianus Augustus, de dissonantia Euangelistarum cur Lucas, Ioseph filium, vocauerit Eli, Matthæus Iacob? non intelligens consuetudinem scripturarum, quod alter secundum naturam, alter secundum legem eius pater sit: scimus enim hoc per Moysem, Deo iubente, præceptum, vt si frater, aut propinquus, absque liberis mortuus fuerit, alius accipiat vxorem, ad suscitandum semen fratris, vel propinqui sui. Super hoc Africanus, & Eusebius in libris diaphonias euangelion. plenius disputarunt.* AVGVSTINVS lib. 2. retract. cap. 7. *lex filios etiam mortui adoptabat, iubens vt fratris sine filijs mortui duceret frater vxorem, & fratri defuncto semen ex eadem suscitaret: quæ profecto de duobus vnius hominis patribus expeditior ibi redditur ratio. Vterini autem fratres fuerunt, in quibus hoc contigit: hoc in eorum literis inuentum est, qui recenti memoria post Ascensionem Domini de hac re scripserunt, nam etiam nomen eiusdem mulieris, quæ peperit Iacob, patrem Ioseph de priore marito Mathan, qui fuit pater Iacob, auus Ioseph, secundum Matthæum; & de marito posteriori Melchi peperit Eli, cuius erat adoptiuus Ioseph, non tacuit Africanus; quod cum Fausto responderem nondum legeram.* EVCHERIVS quæstion. in Matthæ. *Consuetudo apud Iudæos ex lege erat, vt defuncti fratris vxorem ad suscitandum semen superstes frater acciperet. Iacob ergo, atque Eli vterini fratres fuerunt:* IOANNES Damascenus lib. 4. fidei, cap. 15. *Rursus ex stirpe*

Salomonis filij David Mathan, ex uxore sua genuit Iacob, mortuo autem Mathan, Melchi ex tribu Nathan filius Leui, ac frater Pantheris, uxorem ipsius Mathan, quæ etiam Iacobi mater erat, matrimonio sibi copulauit, atque ex ea genuit Eli, ita uterini fratres erant Iacob, & Eli, ille nimirum ex tribu Salomonis, hic ex tribu Nathan oriundus. BEDA in c. 3. Luc. *Huius nodum quæstionis Africanus, de consonantia Euangeliorum scribens apertissime soluit. Mathan, inquit, & Mathat diuersis temporibus de vna, eademque uxore Estha nomine, singulos filios procreauerunt, quia Mathan, qui per Salomonem descendit uxorem eam primus acceperat, & relicto vno filio, Iacob nomine, defunctus est: post cuius obitum Mathat qui per Nathan genus ducit, cum esset ex eadem tribu, sed non ex eodem genere, relictam Mathæ accepit uxorem, ex qua & ipse accepit filium nomine Eli. Per quod ex diuerso patrum genere efficiuntur Iacob, & Eli uterini fratres. Hæc Africanus his ipsis syllabis profert. Excepto quo pro Mathat posuit Melchi, quia fortasse vel codex illius sic habuit, vel in historia, in qua hæc didicerat, eumden Mathat inuenit esse Dyonimum.* THEOPHYLACTVS in tertium Lucæ. *Quærunt quidam, quomodo Matthæus Iosephum dicat filium Iacob, Lucas autem Eli? impossibile autem est vnum habuisse duos patres. Dicunt itaque ad hoc quod Iacob, & Eli uterini fratres fuerunt ex diuersis patribus.* EVTHYMIVS in tertium Lucæ. *Matrem ipsius Eli, & Iacob, primum duxit in uxorem hic Mathan, de quo Lucas, & genuit Eli, deinde iam viduam duxit hanc Mathan ille, qui apud Matthæum ponitur, cum esset de eadem tribu, quanquam de a-*

de alio cognatione: Et genuit Iacob. Eli itaq; & Iacob ab eadem nati sunt matre, diuersis tamen patribus. ZACHARIAS Chrisopolitanus Episcopus *lib. 1.* in vnum ex quatuor Euangeliis *cap. 5.* refert per omnia Africani verba. NICEPHORVS *lib. 1. histor. ecclesiast. cap. 11.* vt supra Africanus, quem refert, penitus. *AVCTOR.* Ex his patrum testimoniis hoc vnum colligi volumus nostræ historiæ valde conueniens, Iacob & Eli, quem præcedenti *num* 7. probauimus esse Ioachim, fratres fuisse ex eadē matre Estha progenitos, p diuersos patres, Mathan, qui apud Matthæum dicitur genuisse Iacob, & Mathat, qui apud Lucam genuit Eli. Non ad custodiendam legē illā *Deuteron. 25. 6.* de suscitando fratris demortui semine, vt ex dictis patrib⁹ aliqui putauerunt: nā ea lex loquitur, dū frater, aut propinqu⁹ decedit sine liberis; at Mathā cū obiit, duos habuisse legimus, Iosephū, & Clopā, vt sequēti numero dicemus: sed quod ita accidit, vt vidua à Mathat duceretur. Quod verò Africanus, quē ceteri sequuti sunt, pro Mathat, quē Lucas facit patrē Eli, posuit Melchi illius proauū, ea fortasse ratione fecit; quā notauit Beda, ꝙ Mathat esset binomius: & hoc inde poteſt etiā cōprobari, quod Damascenus *lib. 4. fidei cap. 15.* Sicut ante ipsum Ioannes Patriarcha Ierosolimitanus, *lib. de instit. Monachorū c. 33* Ita Ioachimi prosapiam deducit. Igitur ait, *ex stirpe Nathā filij Dauid Leui genuit Melchi, & Panthere: Panther autē genuit Barpantherem, nā ita vocatur: Barpanther rursus genuit Ioachim: Ioachim denique genuit sanctam Dei gene-*

Iacob, & Eli qui & Ioachim fratres fuere.

Lex suscitandi semi-nis qui a.ti-plenda.

Africanus corrigitur, & exponitur.

Mariæ prosapia ex Ioanne. Hieros.

& Damasceno.
Mathat
Panther, Iacob Panther

genitricem. Vbi vides vocatum à Damasceno Melchi illum, quem Lucas vocat Mathat. Vel certe Leui habuit duos filios, Melchi, & Mathat, qui & Panther dictus est, sicut & Iacob pater Iosephi Panther cognominabatur, Auctore Epiphanio; *hæresi 78.* Hincq; ex Damasceno etiã habemus Ioachimum ex Dauide promanasse per filium eius Nathanum, quãuis Elim & Ioachimum duobus intermediis distinguat, nam auum Ioachimi, & Mariæ Deiparæ proauũ fratrem facit Eli. Sic ergo parum ab eo differimus in assignanda naturali Mariæ genealogia, quam Lucas Euangelista enarrat.

10 Clopæ. Evgesippvs in 5. lib. suorum commẽtariorum. *Cum esset pax alta in omni ecclesia, de genere Domini manet vsq; ad Traianum Cæsarem, donec prædictus Simeon, consobrinus Domini filius Clopæ ab hæreticis calumniam passus est: Erat autem Clopas frater Iosephi,* Evsebivs lib. 3. histor. Eccles. cap. 11. *Post martyrium rumor est, Apostolos, & discipulos Domini ae eo consilium cepisse, quem ad hoc dignum iudicare deberent, qui Iacobo succederet: atque ita cunctos vna, & eadem sententia Simonem Cleopæ filium, cuius & euangelica scriptura meminit, sede paeciæ Ierosolymitanæ dignum iudicasse, quem consobrinum seruatoris dicunt: Egesippus enim Cleopam fratrem Iosephi fuisse scribit.* Epiphanivs hæresi 66. *Præterierunt sancti omnes, & cum ipsis Simeon filius Cleophæ fratris Ioseph.* Et hæresi 78. *hic Ioseph frater fuit Clopæ: erat autem filius Iacob, qui Panther cognominabatur.* Theodoretvs in illa verba

verba ad Galat. 1. *Nisi Iacobum fratrem Domini. Vocatur frater Domini, sed non erat natura, sed nec fuit Ioseph filius, vt quidam existimarunt, sed erat quidem Cleophæ filius, Domini autem consobrinus; habuit matrem matris Domini sororem.* BEDA super caput sextum Lucæ, *cui Simeonem filium genuisse, eumq; consobrinum Domini existentem, & quod Cleophas frater fuerit Ioseph, historia ecclesiastica tradit.* Et super 1. cap. Actuum. *Consobrinus hic, secundum carnem, Saluatoris fuisse declaratur; quia patrem ipsius Cleopham, fratrem fuisse Ioseph, Egesippus contestatus est.* THEOPHILACTVS in 13. caput Matthæi. *Fratres habuit Dominus, & sorores, Ioseph filios, quos genuit ex vxore fratris sui Cleophe,* & in cap. 19. Ioannis *Clopas frater fuit Ioseph.* EVTHYMIVS, cap. 17. in Ioannem, *virginitate erat Dei mater, verùm Ioseph, & Cleophas fratres erant: mos autem erat Iudæis fratrum vxores appellare sorores quarum viri Ioseph, & Cleophas.* GEORGIVS Cedrenus in compendio historiæ. *Eius filiam Mariam Cleophas, frater Iosephi ex vtroq; parente, duxit vxorem: ex eaq; Simeonem sustulit, qui post Iacobum domini fratrem episcopus fuit Ierosolymis.* NICEPHORVS lib. 3. histor. eccles. cap. 9. *Simonem filium Cleopa eligunt episcopum Ierosolymæ post Iacobum: Cleopas enim Iosephi sponsi frater fuit.* *AVCTOR.* Alter hic est ab illo discipulo qui, vt à Luca refertur. 24. *cap* ibat in Emaus, hic enim de quo est modo nobis sermo, Græcè Clopas, ille verò Cleopas dicebatur. Huius si ostendissemus filios esse illos, quos sacri Euangelistæ fratres Domini vocauerunt, vt conabimur o-

Clopas diuersus à Cleopha.

ſtendere, *num.* 11. *ſequenti*, actum eſſet de quæſtione difficili, qua quæri ſolet, fuerintne filii Ioſephi, an aliarum Annæ matris Dei genetricis filiarum.

11. PATRIS EORVM. EGESIPPVS lib. 5. ſuorum commentariorum. *Cum eſſet pax alta, &c.* vt ſupra *Num.* 10. Et rurſus. *Poſtquam Iacobus, cognomēto Iuſtus, martyrio eſt coronatus pro veritatis defenſione, ſicuti & Dominus, Simeon filius Cleophæ patrui eius, in locum eius ſuffectus eſt, quem omnes diſcipuli, quoniam Domini conſobrinus erat, ſecūdo loco ſuffragiis illi adminiſtrationi præfecerūt.* EVSEBIVS Cæſarienſis lib. 3. hiſt. eccleſ. cap. 10. *Poſt martyrium Iacobi rumor eſt, &c.* vt ſupra n. 10. & c. 26 *Quod ſi quis Simeonem, tum oculis Dominum conſpexiſſe, tum aurib. eius ſermonē accepiſſe dixerit, ratione certè id quidem poteſt, non ſolum longinquitate temporis, quo vixerit, ſed euangeliorum teſtimonio, quod Mariæ Cleophæ meminerit, vbi citatur Maria Cleophæ uxor, pro argumento vtens, cuius filius, vt ſupra poſuimus, fuit,* & lib. 4. cap. 21. Idem auctor Egeſippus errorum ſuæ ætatis origines his vocibus planè demonſtrat. *Poſtquam cognomento Iuſtus,* &c. vt ſupra ex Egeſippo. IOANNES Chryſoſtomus ſuper illud ad Galatas 1. *Alium Apoſtolorum vidi neminem, niſi Iacobum fratrem Domini. Sed vide quanto cum honore & hunc nominauit, non enim ſimpliciter dixit, Iacobum, ſed magnificum illud elogium addidit, fratrem Domini. Etenim ſi tantum indicare voluiſſet, de quo loqueretur, poterat alia nota declarare, ſi dixiſſet, Iacobum*

bum

bum Cleophæ, quod cognomen posuit Euangelista, non enim appellauit eum Iacobum Cleophæ, sed quomodo? fratrem Domini: at qui nec frater erat Domini iuxta carnem, sed esse putabatur. THEODORETVS super primum cap. ad Galat. *Vocatur frater Domini* & cetera: vt supra numero 10. BEDA super caput 6. Lucæ. *Iacobus quidem Alphæi ipse est, qui in Euangelio frater Domini nominatur, quia Maria vxor Alphæi soror fuit Mariæ matris Domini quam Mariam Cleophæ Ioannes Euangelista cognominat: fortasse, quia vel idem Alphæus, qui etiam Cleopas est dictus: vel ipsa Maria defuncto, post natum Iacobum, Alphæo, Cleopæ nupsit: cui Simeonem filium genuisse, eumque consobrinum Domini extitisse, eo quod Cleopas frater fuerit Ioseph, Ierosolymæ post Iacobum rexisse ecclesiam, historia ecclesiastica tradit.* Et super caput primum Actuum Apostolorum. *Iuxta euangeliorum fidem eumdem Iacobum: filium Alphæi Apostolum præfuisse Ierosolymis sciendum est, qui frater Domini filius, cuius Ioannes Euangelista meminit: stabant autem iuxta crucem Iesu, mater eius, & soror matris eius Maria Cleophæ. Mariam hanc Cleophæ, à patre, siue à familia cognominans. Simon autem Zelotes ipse est, qui in Euangeliis scribitur Cananeus, & post fratrem suum Iacobum, Ierosolymorum rexit Ecclesiam, centumque & viginti annorum sub Traiano crucem ascendit: consobrinus is secundum carnem Saluatoris fuisse declaratur, quia patrem ipsius Cleopham fratrem fuisse Ioseph, Egesippus contestatus est.* NICEPHORVS lib. 3. histor. cap. 9.

Atq; equidem omnes in Simonem filium Cleopæ, cuius etiam sacrum meminit Euangelium, oculos coniiciunt; eiq; Episcopalem sedem committunt. Quem Simeonem Egesippus patruelem Iesu fuisse memorat: Cleopas enim sponsi Ioseph frater fuit, & cap. 16. *Quo tempore Simeonem quoq; patruo Iesu Cleopæ & Maria coniuge eius, quam & sororem (quippe veluti consponsam, atq; adeo filiam) Deigenetricis fuisse dicunt, non ex Anna, & Ioachim, sed ex Salome, & Iosepho editam, vt dictum est, progenitum, martyrii cursum absoluisse constat. Quod si quis veritationi, atque obseruationi insistat, recte profecto Simeonem hunc ex illis fuisse dicet, qui Dominum suis ipsorum oculis viderint: & auribus audierint, apertum nimirum indicium est longæuitas ipsius, & quod diuinorum Euangeliorum scriptura Mariæ Cleopæ, ex quo hunc prognatum esse supra diximus, mentionem facit: vixerunt igitur, & præfuerunt Ecclesiæ omni, donec etiam, quem diximus Simeon Cleopæ filius, Domini patruelis frater, per calumniam ab hæreticis delatus est.* & lib. 4. cap. 7. *Meminit itidem Egesippus initiorum hæresum quarundam, ita inquiens. Postea quam Iacobus Iustus,* & cætera, vt suprà,

Auctor. *AVCTOR.* Hi patres de duobus ex quatuor, qui vocantur fratres Domini, loquuntur de Iacobo, & Simeone: de Iacobo quidem Chrysostomus, & Theodoretus plane docent filium fuisse Cleopæ fratris Ioseph, & Christi consobrinum, & idcirco vocari fratrem Domini, hoc est, patruelem ex patre putato. Egesippus autem, & qui eum sequuntur Eusebius, Beda, & Nicephorus, Simonem confitentur filium fuisse Cleo-

Iacob. frater Domini filius Cleopæ fratris Ioseph.

[S]imon filius

ſe Cleopæ fratris, vt dictum eſt, Ioſephi, & patrui Iacobi; quo manifeſtè indicant Simeonem hunc non fuiſſe fratrem Iacobi, quod non eſſet filius Ioſephi, cuius filios eſſe putarunt, veteres quatuor illos, qui ab Euangeliſtis fratres Domini vocantur. Nobis igitur reſtat probandum, Simonem, & Iacobum fratres fuiſſe, vt ita conueniant Chryſoſtomus, & Theodoretus cum Egeſippo & cæteris, in patre Cleopa illis aſſignando. Quatuor ergo, vt hæc penitius explicentur, nobis tractanda ſe offerunt; inprimis, *quem patrem habuerint hi fratres*; deinde *quam matrem*, tertiò, *quot, quæue fuerint ii fratres ſigillatim*; demum, *quæ illæ fuerint ſorores?* Hec enim, ſi oſtenderimus, nodum ſatis implexum diſſoluemus.

Cleopæ fratres Ioſeph.

Qui fuerint fratres Domini.

De Parente primvm dicamvs, Patrem illorum ex auctoribus quidam vnum faciunt, quidam duos. Qui vnum fatentur, plurimi dicunt fuiſſe Ioſephum ſponſum Virginis, ex alia vxore, vt verum eſſe comprobet dictum Euangeliſtarum, fratres Domini illos vocantium; erant enim, quia filii Ioſeph, hoc eſt, putabantur, quemadmodum Ioſeph pater Domini exiſtimatus eſt: ſic ſentiunt Hyppolitus Portuenſis, apud Nicephorum *lib. 2. cap. 3.* Origenes *in 13. Matthæi*, Hylarius *Canone 1. in Matthæum*, Ambroſ. *ad Galat. 1.* Epiphanius *hæreſi 28. 29. 51. 78. & in Ancorato, ad medium*, Gregorius Nyſſenus *oratione 2. de Reſurrectione*, Chryſoſtomus, *oratione de Annunciatione*, Auguſtinus *libro expoſitionis epiſtolæ ad Galatas*. Theophyl *ſuper 13. Mat-*

Fratrũ Domini, qui patrem fuerit Ioſephũ multi putant.

 thæi,

thæi, & *ad Gal.1.* quam sententiam planè sequuti videntur Egesippus, dum Clopā Simonis patrē, patruum facit Iacobi, & fratrē Iosephi, (putauit n. Iosephum patrē fuisse Iacobi, & qui eum referunt Euseb. *locis illis,* & *l.2.c.1.* Oecumenius *super c.15. Act c 23.* Euthym. *super 12. Matth. c.23.* & *super 27. c. 67.* & *super 19. Ioannis c.17.* & Niceph. *l. 2.c.3.* & *33.* & *l.3.c.10* Hieronym. tamen *lib. aduersus Heluid.* & Beda *li in 6.ca. Lucæ* dicunt fuisse Alphęum, quia *Matt.10.3. Marci 3.18. Act.1.13.* Iacobus *vnus ex fratribus Domini.* Alphæi dicitur filius. Demū Abdias *lib.6. historiæ Apostol.* diuersos his filiis patres assignat, licet eandē matrem. nam Iosephum facit patrē Iacobi, Alphęum verò Simonis & Iudæ. Veruntamen rectius Chrysost. & Theodoret. patrem horum Clopam fatentur esse, fratrem Iosephi: quod ipsū asserunt Egesippus, Eusebius, Beda, & Nicephorus dum Simonis patrē illum faciunt, si probauerimus, hunc Simonem fratrem fuisse Iacobi, vt mox probare conabimur. Hanc autē veriorem sententiam esse planè ostēdemus, cùm eorum fratrum patrem nō potuisse esse Iosephum, ex matre eorum, demonstrauerimus: neq; Alphęum, si non sit idem, qui Clopas, vt cum Iacobum Alphæi à Iacobo fratre Domini diuersum esse, inferius ostenderimus iuxta aliquos.

Alphæum alii faciunt.

Clopas verior pater est fratrum Domini.

Mater fratrū Domini quæ fuerit.

Heluidii hæresis.

SECVNDO, *quid de horum matre senserint ecclesiastici* referamus. Heluidius cum aliis hæreticis Deigenitricem Iosephi sponsam matrē eorum impiè sunt conati suadere. At sancti patres, vt illis sese opponerent, variè senserunt: quidam, quorum

quorum meminit Hieronymus *super 12. Matth.* Eſcham Ioſephi vxorem fuiſſe putarunt, ante virginem ductam. Hippolytus apud Nicephor. *lib. 2. c. 3.* & ipſe Nicephorus *lib. 3. c. 16.* Salomõ prius à Ioſepho ductam matrem deſignant filiam Aggæi fratris Zachariæ. Abdias Mariã Cleophæ filiam Alphæo, ait, genuiſſe Simonem, & Iudam, poſt verò Ioſepho Iacobum. Theophil. *ſuper 13. Matthæi, & ſuper 19. Ioann.* vxorem Cleophæ ab ipſo relictam, ductã à Ioſepho, & hos fratres habuiſſe, quem dicendi modum videtur ſecutus Egeſippus cum his, qui eum referunt, dum Mariam vxorẽ Cleophæ facit matrem Simonis, vxorem autem Ioſephi matrem Iacobi. Hieronymus deinde, dum aduerſus Heluidiũ ſic concludit. *Verum in hac parte contentioſum funem non traho, alia fuerit Maria Cleophæ, alia Maria Iacobi, & Ioſetis, dummodo conſtet, non eandem Mariam Iacobi & Ioſetis eſſe quam matrem Domini.* Indicat ſane Mariam Cleophæ ſororẽ matris Domini fuiſſe matrem Simonis: quod dixerant Egeſippus, Epiphan. Euſeb. Beda, & Nicephorus: at Mariam vxorem Alphæi fuiſſe matrem, Iacobi & Ioſetis. Sit ergò certior ſẽtẽtia Chryſoſtomi *homil. 89. in Matth.* Hieronymi *li. aduerſus Heluidium, & ſuper 12. Matthæi*, Theodoreti ad *Galat. 1.* & Bedæ in *6. Lucæ, & Act. 1.* exiſtimantium horum matrẽ eſſe illam, quæ *Matt. 27. 56. & Marc. 15. 40.* dicitur *Maria Iacobi*, & *Ioſe mater*, & *Ioã. 10. ſoror matris Domini Maria Cleophæ.* Nam Cleophæ hanc vxorem fuiſſe ſatis apertè dixere Egeſippus, & Euſebius, Theophylact. & Nicephorus,

Eſcham quidam putant

Salomen Alphæi.

Mariam Cleophæ, Alphæi.

Maria, vxor Cleophæ mater fratrum Domini.

phorus. Esse autem Mariam ex eo, quod Iacobi, & Iose matter vocatur ab Euangelistis, satis constat. Iam hoc iacto fundamento, fratres illos nõ potuisse filios esse Iosephi, hac efficaci ratione probamus. Vel Iosephus habuit hos filios ex vxore ante virginem ducta, vt omnes prædicti fatentur; & præmortua, *vt exprimunt Epiphan. & Gregorius Nissenus*, vel simul viuente cum Deipara. Non præmortua, quia *Matth. 27. 56. Marci 15. 40 & Lucæ 24. 10.* refertur Maria Iacobi & Iose mater viuens tempore mortis, & resurrectionis Christi: Iacobus autem, & Ioses duo erant ex illis fratribus. Respondent Gregorius Nissenus, *oratio. 2. de Resurrectione* Theophilact. *super 27 Matth. & super 19. Ioan.* & Nicephorus *lib. 1. histor. cap. 33.* vere vxorem Iosephi fuisse præmortuam; quæ verò dicuntur ab Euangelistis Maria Iacobi, & Iosetis mater, esse Dei genetricem, quæ mater illorum dicitur, id est, nouerca, quod domi pueros illos, tanquam Iosephi filios, educauerit: confitenturq; ad vngẽdum corpus Iesu cum aliis piis fœminis profectam; quod ex Gregro. Nazianzeno. & Sedulio inferius *c. 17. n. 2.* repetemus. Sed refutat hanc solutionem Simeon Metaph. eo c. referendus, & Euthymius *c. 67. in 27. Matthæi*, tum quia nihil obstabat vocare eam matrem Iesu, vt sæpe alias, si ea esset, tum quia absurdum esset, ei præponi Magdalenam, tanquam feruidiorem, cui sese visendum prius Christus præbuisset, tum demum quia impium itidem esset, verba eius sicut & aliarum mulierum, tanquam deliramen-

Fratres Domini non filii Ioseph.

Maria Iacobi falso putatur Deigenitrix.

Maria Iesu diuersa à Maria Iacobi.

Ioseph non repudiauit Mariam.

ramen-

ramenta ab Apostolis contẽpta fateri; non ergo erat Deigenetrix, sed vera mater Iacobi, & Iosetis. Viuebat ergo vnà cum Deipara. Igitur vel illam repudiauerat Iosephus, *vt dixit Chrys. orat. de Annunciat.* (si eius est, cum diuersum in aliis operib. sentiat) quod indignũ est creditu de viro iusto, & S. fœmina, vel duas vxores simul habeat Iosephus, quod nullius auctoritate probari potest, nec ratione. Quod ne diceret Euth. eo loco, suspicatus est Mariam hanc matrẽ Iacobi & Iosetis non esse matrem filiorũ Ioseph, sed aliorum è septuaginta: putat enim hos duos non esse ex fratrib. Domini contra omniũ sententiã. Ne igitur tam absurda concedamus, tanquam certum ex dictis concludamus, hos non fuisse filios Ioseph. Quod si eos negamus Iosepho, cum ratione eorum vxorem illi tribuerint veteres sequitur nullã habuisse ante virginem. Erunt igitur filii Cleophæ, aut Alphæi, si idem sit; quod pendet ex eo, vtrum sit Iacobus Alphæi, & Iacobus frater Domini idem, quod paulo pòst explicabimus: & vtrum eadem sit Maria Cleophæ cum Maria Iacobi, & Iosetis, de quo mox dicemus.

Non habuit duas vxores simul.

Ioseph nullã habuit vxorem præter virginem.

Cleophas verus pater fratrum Domini.

Tertio sequitur, vt agamus de his fratrib. prius in genere; posterius de singulis. In genere quidem, nemo est, qui dubitet, hos quatuor esse, qui dicuntur fratres Domini, Iacobum, Iose, Simonem, & Iudam: qui ita nominantur *Matt. 13. 15. Marc. 6. 3. Matt. 27. 56. Mar. 15. 40.* & *Luca 24. 10* Maria dicitur mater Iacobi & Iose, & *Luca 6. 56. Act. 1. 13.* & in *epistola Iudæ* dicitur Iudas fra-

Fratres Domini qui & quot ve fuerint?

ter Iacobi: & complures auctores ex eisdem parentibus natos putant, quãuis, vt vidimus, in eis designandis varii sint, vt Epiphan. *hæres.78.* Gregor. Nissenus, Hierony. Theophylact. *super 13. Matthæi.* & Euthimius, qui putat, vt cœpimus dicere, Iacobum, & Iose non esse ex his fratrib. sed ex septuaginta discipulis, ex Maria natos, non vxore Iosephi. Fortè indicat id, quod Nicephorus dixit *l. 1. c. 33.* Mariam hanc esse vxorem Iudæ filii Ioseph, vnius ex fratrib. Domini, qui ex illa hos duos fratres habuit, Iacobum & Iose. Cæteri confitentur eos fratres, vel ex patre tantùm, vel ex matre: dictos verò fratres Domini, hoc est, compatrueles, quia nepotes Iosephi ex fratre; apud quem vnà cum Christo sunt educati, & ita eius fratres putati, sicut & Ioseph putatus est pater. Gregor. autem, Epiphan. & Theophylact. propterea dicunt vocari Mariam Iacobi, & Iose tantùm matrem duob. aliis prætéritis, quod hi essent primi ex fratrib. & insigniores, sed iam de singulis agamus.

Fratres Domini dicti, quia apud Ioseph cum Christo educati.

De Iacobo inprimis dubitatur, *sit ne idem Iacobus Alphæi, cum Iacobo fratre Domini?* Si enim sunt idem, eisdem erunt orti parentibus, atque idem erit Alphæus cum Clopa: si diuersi erunt patres, nec Iacobus frater Domini erit ex Apostolis. Igitur Abdias *lib.6. historiæ Apostolicæ*, Clemens Alexandrinus *l.7 hipotyposeon*, quem referunt Euseb. *lib.2. histor. Ecclesiast. c.1.* & Nicephorus *l. 2. c. 3.* Hierony. *lib. aduersus Heluidium*, Isidorus *lib. de vita, & morte sanctorum, cap. 70.* & Beda, *vbi suprà*, duos tantũ Iacobos agnoscunt,

Iacobus frater Domini sit ne idem cum Iacobo Alphæi.

[illegible] duos

Iaco-

Iacobum Zebedæi fratrẽ Ioannis, & Iacobum Iustum fratrẽ Domini, filium Alphæi, qui vnus est ex Apostolis, vt ait etiam Anselmus *1. Cor. 9.* Hęc sententia cõstat. Primò, quia hic fuit Apostolus; sic enim vocat eum Paulus *ad Gal. 1.* cùm ait, *alium Apostolorũ vidi neminẽ, nisi Iacobum fratrem Domini*, sed inter Apostolos duo tantũ numerantur Iacobi *Matth. 10. 2. Marci 3. 16. & Lucæ 6. 14.* vt notarunt Chrysostom. *hom. 33. in Matthæum* & Theophy. *in 10. Matt.* Iacobus Zebedęi, & Iacobus Alphæi: At Iacobus frater Domini non est filius Zebedæi. Est ergò Iacobus Alphęi. *Præterea*, quia Iacobus frater Domini dicitur minor, & Iacobus Zebedæi maior: Eiusmodi autem comparatio non fit nisi inter duos, sunt ergo tãtũ duo Iacobi. Demũ quia Ecclesia duos tantũ Iacobos celebrat Apostolos, *Iacobum Zebedæi*, & vnà cum Philippo *Iacobũ Ierosolymitanũ:* q si nõ fuisset Iacob⁹ Alphęi, reliquisset ꝑfectò hunc sine festo, quòd esset mirabile. Nec ergo tam absurdã rem asseram⁹, tãquã satis probabile, cõfiteri oportet, duos tantũ extitisse Iacobos, & Iacobũ fratrẽ Dñi eundẽ esse cũ Iacobo Alphęi.

fuisse tantum asserũt multi.

Ratio prima huius sententiæ.

Ratio altera.

Ratio tertia.

Veruntamen Egesippus relatus ab Abdia, & Hieron. *in catalogo, in vita Iacobi*, multos fuisse Iacobos affirmat, & ipse Hieron. *lib. 5. in Isaiam, c. 17.* ex quorundam veterum interpretum sententia, extra numerũ 12. Apostolorum, tertium decimum facit Iacobum fratrem Domini, nec id reiicit: imò id sentit super cap. *1. ad Gal.* vt dicemus. sic extra duodecim Apostolos hunc Iacobum enumerat Clemens Romanus *l. 6. constitutio-*

Tres fuisse Iacobos plurium sententia est.

stitutionum Apostol. cap. 12. & 14. Hippolitus in *lib. de Apostolis, & 70. Discipulis.* Dorotheus, in *synopsi*, Cyrillus Ierosolymit. *catechesi 14.* & Epiphanius *hæres 66.* Grego. etiam Nissenus *orat. 6. de Resurrect.* & Chrysostomus *homil. 33 in Matthæum.* Nicolaus 1. in *responsis ad Bulgaros c. 92.* Euthymius quoque *super 10. Matthæi cap. 19.* & *super 27. c. 67.* Michael Glycas. *3. p. Annalium:* & Nicephorus *lib. 2. c. 40.* & 44. diuersos faciunt Iacobum fratrem Domini à Iacobo Alphæi. Hunc enim Chrysostomus, & Euthymius faciunt publicanum fratrem Matthęi, qui erat etiam filius Alphæi. Hæc sententia primum probatur, quia quotiescunque in Euangelio numerantur Christi discipuli, seu Apostoli, seorsim extra eorum numerum constituuntur fratres Domini, non ergo erant de numero Apostolorum: Id constat Matthæi *12. 46.* vbi cum diceretur Christo, *ecce mater tua, & fratres tui foris stant quærentes te, extendens manus in discipulos suos respondit: ecce mater mea, & fratres mei,* & Ioan 2. 12. *post hæc descendit Capharnaum ipse, & mater eius, & discipuli eius,* Et cap. 7. 3. *dixerunt fratres eius: transi hinc, vt & discipuli tui videant opera tua, quæ facis, neq; enim fratres eius, credebant in eum.* Actuum 1. 14. enumeratis vndecim Apostolis cum duobus Iacobis, dicitur, *hi omnes erant perseuerantes cum Maria matre Iesu, & fratribus eius,* 1. Cor. 15. *Visus est Cephæ, & post hæc vndecim, deinde visus est plusquam quingentis fratribus simul, deinde visus est Iacobo, deinde Apostolis omnibus.* Quod si dicas hac ratione probari, nec Iudam

Iacobum Alphæi fuisse Matthæi fratrem putant aliqui. Ratio 1. Fratres Domini extra numerum Apostolorum.

frasrem

fratrem Iacobi annumerandū 11. Apostolis, qui tamen erat vnus ex fratrib. Respondetur, hunc quidem negari non posse, quia expressus est: de reliquis aūt probare rationem; qui tamen serius crediderunt in Christum, vt indicat Hiero. *aduersus Heluidiū*, ac post alios, posteriores vocati sunt, *vt asserit Abdias vbi supra*. Verùm ratio, quę Iacobum fratrem Domini nō fuisse ex Apostolis, ac proinde non fuisse Iacobum Alphæi, est hęc. *Omnes Apostoli à Christo ipso sunt Episcopi ordinati nec vni, aut alteri prouinciæ, aut regioni addicti, sed vniuerso orbi præfecti, missi ab eo ad prædicandum omni creaturæ, quamuis beato Petro subiecti, vt communis tenet sententia ex ipso Euāgelio, deducta: sed Iacobus frater Domini nō est ordinatus, aut consecratus Episcopus à Christo ipsō, sed consecratus est Episcopus Ierosolymitanus, eiq; ecclesiæ addictus, ab Apostolis Petro, & Ioanne, & Iacobo*: vt asseruit Clemens Alexand. *l. 6. hypotiposeon*, quem refert Eusebius *l. 2. histor. c. 1.* & Anacletus *epist. ad Episcopos Italiæ*, Chrisost. *homil. 87. in Ioannem*, & Hieronym. *in catalogo*. Vnde colligit Anacletus traditam à Petro regulam nōn minus, quàm à tribus Antistitem consecrandi. Propterea Egesippus, apud Hieron. ait, *suscepit ecclesiam Ierosolymæ post Apostolos frater Domini Iacobus, ostendens ipsum nō fuisse Apostolum: ideoq; nec fuisse Iacobum Alphæi, vnum ex Apostolis*. Quod si verius sit, Iacobus frater Domini, non erit Alphæi filius: & cum supra probauerimus, nec fuisse filium Iosephi, sequitur habendum esse filium Cleophę; quod, & de cæteris fratribus Domini similiter est dicendum.

Obiectio.

Solutio.

Ratio potissima.

Apostoli à Christo sunt Episcopi ordinati.

Iacobus frater Domini consecratus Episcopus ab Apostolis.

Iacobus fuit filius Cleophę.

Ad primam rationem: Ad rationes quas adduximus, ex Hieronym. *lib. aduersus Heluidium*, respondetur: Ad primam, satis sibi ipsum Hieronymum respondisse *in primum cap. ad Galatas*: nam explicans illa verba Pauli. Alium Apostolorum vidi neminem nisi Iacobum fratrem Domini, tacite respondens obiectioni, cur Iacobum annumeret Apostolis, inquit: *quod autem exceptis duodecim, quidam vocentur Apostoli; illud in causa est: Omnes qui Dominum viderant; & eum postea prædicabant fuisse Apostolos appellatos.* Probatque exemplis, & concludit: vehementer errasse, qui arbitratus est Iacobum hunc de Euangelio esse Apostolum fratrem Ioannis. Vult ergo satis aperte Hieronymus ostendere, Iacobum fratrem Domini non esse de numero Apostolorum.

Ad alteram rationem. Ad alteram rationem dicendum, verisimilius esse, si ætatem respiciamus, maiorem fuisse Iacobum fratrem Domini, Iacobo fratre Ioannis, qui erat nepos illius ex sorore Salome, & natus est post Ioannem, si credimus Chrysostomo *homil. 33. in Matthæum*: Ioannes autem tertio Christi anno natus est, at frater Domini, multo ante, *vt mox dicemus.* Vnde sequitur hac ratione non recte dici minorem. Gregorius ergo Nissenus *orat. 2. de Resurrectione* comparat cum Iacobo Alphæi

Iacobus dictus minor dignitate. quem dicit vocari *maiorem dignitate*, quod annumeratus esset Apostolis, at Iacobum fratrem Domini dictum, ait, *paruum*, quod esset tantum de numero discipulorum non Apostolorum: Qua etiam ratione posset minor dici comparatus cum Iacobo Zebedæi, qui fuit Apostolus.

Fortasse

Fortassè dici potest, cum ex scriptura nullum reperiamus Iacobum dictum maiorem, & Iacobus frater Domini *Mar. 15. 40.* μικρὸς, hoc est *paruus* dicatur, absq; illa cum alio singulari cõparatione, ita dictum, quod paruus corpore esset: nisi velis dicere, fuisse aliam Mariam matrem Iacobi, ad cuius distinctionem dixit Marcus, *& Maria Iacobi minoris*, quod illa habuisset filium Iacobum; qui hoc maior erat, qui tamen esse non potuit Iacobus Zebedæi, cuius mater non fuit Maria, sed Salome, *vt dicemus*. Ad tertiam rationem respondetur, etsi ecclesia orientalis diuersum de tribus Iacobis festũ celebret, magnam vim habere Ecclesiæ latinæ consuetudinem, & probabilem satis reddere priorem opinionem, cui pietas postulat fidẽ habere: quãobrem priori sententiæ, & quam hactenus Latina Ecclesia probauit, iure debem⁹ assentire.

Iacobus frater Domini dictus paruus.

Ad tertiam rationem. Consuetudinis Ecclesiæ magnæ vis.

De Symeone, siue Simone, præterea loquamur: nam de Iosete nihil est quod dicamus, cũ *vt notauit Origenes*, nulla de eo amplius mentio fiat. Abdias *lib. 6. histor. Apostol.* Simonem fratrem Iacobi existimat esse Zelotem, seu Cananæum, qui vnus fuit ex Apostolis, sic etiam Sophronius apud Hieronym. *in catalog.* Isidorus *lib. de vita & morte sanctorum cap. 8.* & Beda *Actuum 1.* tamẽ hunc nõ fuisse Apostolũ, sed vnũ ex discipulis; & acta eorũ diuersa ostẽdunt, nam Apostolus celebratur *28. Octobris*, frater autẽ Dñi *18. Februarii*, & quia ille fuit ex Cana, frater vero Dñi ex Nazareth fili⁹ Cleophæ: vnde retractat Beda suam sententiã, l. *retractat. super Act. Apost. super ca. 1.* & licet Egesippus relatus ab Eusebio

Symeon qui fuerit.

Symeon frater Domini non Cananæus.

& Nicephoro *vbi supra* & Epiphanius *hæresi 66.* hunc Simeonē faciant filium Cleophæ, & Mariæ Cleophæ, consobrinum Saluatoris, non faciunt tamē fratrem Iacobi, sed compatruelem, quo putant diuersum esse ab illo, qui inter fratres Domini connumeratur. Veriùm certius loquuntur Chrysostomus, Theodoretus, & Beda, qui cum Iacobum faciant filium Cleophæ, & Mariæ Cleophæ, ostendunt, esse fratrem Simeonis, qui illi successit in Episcopatu Ierosolymitano, ac proinde fratrē Domini existimant vnum ex illis fratribus.

Simeon filius Cleophæ, frater Iacobi

De Iuda certum nobis est, fuisse Apostolum, dictum Lebbæum, & cognominatum Thadæum, sic enim *Lucæ 6.16 Actuum 1.13.* annumeratur Apostolis, & in epistola sua Iudas se vocat fratrem Iacobi, atque ita fatentur Egesippus ad Euseb. *l.3. histor. c.15. & 16.* & Nicephorus *l b.2. c.4.* qui addunt filios habuisse ex Maria coniuge, & nominat Nicephorus mox referendus, Iacobum & Iosetem, quos dixit Euthymius non esse illos duos fratres Domini, sed alios è septuaginta: & huius Iacobi respectu fratrem Domini dictum minorem dicit aliquis quo vtraq; hæc Maria eorum mater diuersa esse ostendatur.

Iudas Apostolus frater Iacobi.

Quartò demū agendum est nobis de sororibus Domini: nam vbi fratres Domini nominantur, mentio etiā facta est sororum eorum, *Matt. 13.55.* & Marc 6.3. easq; duas fuisse refert Hyppol apud Nicephorum *l.2 c.3.* nempe Esther, & Tamar: Epiphanius autem *hæresi 78.* & Theophylact.

Sorores Domini quæ, & quot fuerint.

phylact. *in 13. Matth.* vocant Mariam; & Salome, quæ nomina ex Euangelio, non obscure colligi possunt.

Sorores Domini duæ.

De Maria in primis dicendum. Duplex autem est, quæ ex Euangelio vertitur in dubium, Maria Cleophæ, quæ *Ioan.19.* dicitur Maria soror matris IESV, & Maria Iacobi, & Iose mater, sic dicta *Matth 27.56. Marci 15 40. & 16.1. Lucæ 24. 10.* quæ & altera Maria dicitur *Matth. 27.61. & 28.1.* has duas Marias diuersas esse existimant quicumque putant fratres hos fuisse filios Ioseph, ex vxore præmortua; & Mariam Iacobi, & Iose, dicunt esse Dei genitricem: quę; sicut filius eius putatus est filius Ioseph, & frater Iacobi, putata est & ipsa eorum fratrum mater, cum minime fuerit, vt affirmauit Heluudius apud Hieronymum: sic dixerunt Gregorius Nyssenus, Theophylactus, & Nicephorus; & hæc ipsa est, quæ dicitur *altera Maria.* Euthymius autem, vt *diximus, cap. 67. in Matthaeum,* quoniam huic sententię merito non vult assentire, ne etiam duas vxores viuentes concedat Iosepho, asserit, hanc Mariam esse matrem Iacobi, & Iose, non filiorum Ioseph, & fratrũ Domini, sed aliorum è septuaginta discipulis. Sed Nicephor. *lib. 1. c.33.* Mariam quandam refert Iudæ coniugem filij Ioseph, qui ex illa habuit Iacobum, & Iose. At Mariam Cleophæ putant esse filiam Iosephi Epiphanius, & Theophylactus, habitam ex vxore à Cleopha relicta, & ea propter dictam Mariam Cleophæ: esseque sororem Iacobi, & ceterorum fratrum Domini:

Maria soror Domini quæ?

Maria Iesu putata mater fratrum Domini.

D Abdias;

Abdias, nec dissentit Hieronymus, cum Beda, filiam dicit esse Cleophæ, & nuptã vel Alphæo, vel Iosepho. Sed eamdem prorsus esse Mariam Iacobi, & Iose cum Maria Cleophæ, existimant Chrysostomus, Hieronymus, Theodoretus, & Beda *locis dictis*, eamque fuisse vxorem Cleophę dixere Egesippus, Eusebius, Chrysostomus, *homil. vltim. in Matthæum*, Theodoretus, Euthymius *c. 17. in Ioannem* Nicephorus, & Beda: quare non potuit esse Dei genitrix. Sed dicta est soror eius, quasi consponsa, quia erat vxor fratris Iosephi. Cum ergo ex dictis nihil certi colligamus de Maria hac sorore fratrum illorum, quæ alioqui non diceretur soror virginis sed filia sicut illi non fratres Dei genitricis sunt habiti, sed filij: idcirco videtur dicendum, nullam constare mentionem ex Euangelio factam esse de illa, nec ex alia quauis historia, quid sit de ea factum certo deduci.

Maria Iacobi, & Cleophæ eadem.

Maria Cleophæ vxor non filia.

De Salome, quid certius habemus. Epiphanius *hæres. 78.* dum ait, *Maria, & quæ vocatur Salome*, satis indicat hanc esse illam, quę ab Euangelistis vocatur Salome, quod tamquam certum affirmat Theophylactus *Matth. 27. & Marc. 15:* quamuis filiam Iosephi vocet, vt & Epiphanius iuxta prędictam eorum sentẽtiam, qui Iosephũ fratrem Domini patrem faciunt. Fuit igitur iuxta veriorem, quam sequuti sumus, opinionem, *filia Cleophæ, & Mariæ eius vxoris. Sed rursus quænam hæc fuerit* dubitatur? multi existimant esse matrem filiorum Zebedæi, NICEPHORVS hoc negat, dum *lib. 1. histor. cap. 33.* Iohannam assignat

Maria soror B. Virginis.

assignat matrem filiis Zebedæi. Sunt qui existiment Mariam Iacobi, quæ verulis apud Hernicos in pace quieuit, & 25. Maij in Martyrologio Romano celebris est, vxorem esse Zebedæi: Sed hæc siue sit eadem cum Maria Cleophæ, quæ in Iudæa decessit die 9. Aprilis, siue diuersa; at non potest esse eadem, cum Salome, quæ obiit Ierosolymis die 22. Octobris, & quam ex Euangelio deducemus fuisse matrem filiorum Zebedæi, & à Maria Iacobi longe diuersam: siquidem ab ea in Euangelio condistinguitur: vt iam constabit. Verius igitur est hanc Salome esse vxorem Zebedæi, & matrem Iacobi, & Ioannis. Sic enim asseruit Origen. *tract. 35. in Matth. ad finem.* Epiphanius *loco dicto.* Auctor imperfecti *in Matthæ homil. 35.* Theophylact. *vbi supra*, & Euthymius. *cap. 65 in 27. Matthæi*, idque satis aperte colligitur ex euangelio: nam quod Matthæus dixit, *cap 27.56. inter quas erat Maria Magdalena, & Maria Iacobi, & Iose mater, & mater filiorum Zebedæi*: Marcus *cap. 15. 40.* repetiuit, *inter quas erat Maria Magdalena & Maria Iacobi minoris. & Iose mater, & Salome*: quo nomine designauit illam, quam Matthæus vocauit matrem filiorum Zebedæi, à Maria Iacobi distinctam.

Salome alitera soror Domini.

Salome fuit vxor Zebedæi.

Non Ioanna.

Non Maria Iacobi.

Vnum restat, quo absoluamus hoc argumentum. *Quo ordine fuerint nati hi fratres, quotve annis vixerint?* Epiphanius *hæres 29. & septuagesimo octauo*, cum ordinem statuit inter hos fratres, quo sunt ab Euangelistis numerati: nam primogenitum constituit Iacobum,

Ordo ætatis fratrum Domini.

Iacobus primogenitus. secundum facit Iose, tertium Simonem, quartũ Iudam; post eos duas sorores: quẽ ordinem insinuat Nyssenus *orati. 2. de Resurrect.* cum ait Iacobum, & Iose fuisse primos, & insignes filios Ioseph; quamuis Hippolytus Portuẽsis vltimum collocat Iose, apud Nicephor. *l.2.c.3.* de Iacobo autem addit Epiphanius *hæresi ill. 78.* vbi vixisset Ierosolymis 24. annos post saluatoris assũptionem, anno ætatis. 96. decessisse, cum tamen Eusebius *in Chronico*, & Hieronymus *in catalogo* triginta annos dicant rexisse Ecclesiam Ierosolymitanam, nempe vsq; ad septimũ Neronis annum. Quod si verum est, natus fuisse 35. annis ante Christum, & tempore passionis eius egisset annos 69. quod est difficile creditu. Abdias *lib. 6. histor. Apostoli*, affirmat, Iacobum inter filios

Iacobus Domino crucifixo noluit cibũ sumere. Mariæ Cleophæ fuisse minorem natu, & Christo ipse in primis dilectum; ideoque eo crucifixo cibum capere noluisse donec vidit eum resurgentem, quod refert etiam Hieronymus in *catalogo*, ex Euangelio secundum Hebræos. Confirmat hoc quod asserunt Epiphanius *hæres. 78.* Theophylact. *Marci 14.* & Euthym. *cap. 26.* Iacobum fuisse illum adolescentem, qui relicta syndone profugit *Marci 14. 51.* in quo sibi repugnat Epiphanius: sed quicquid sit de hoc, quod creditu est difficile, adolescentem creatum Episcopum Hierosolymitanum, crediderim prope accessisse ad ætatem Christi, ac cum eo simul fuisse educatum; ideoque præcipue fratrem Domini vocatum, habitumque illi quam simillimum: cum ceteri nati videantur

Iacobus relicta syndone fugit *Iacobus eiusdem cum*

non

non paulo ante Christum. Fortasse numerus in Græco Epiphanio est erratus, & pro *sigma*, & *lamda*, inuerso ordine positum *lamda, & sigma*, ac verum numerum fuisse non 96. sed 69. qua ratione natus fuisset sex annos ante Christum, & optima ætate esset creatus Episcopus Ierosolymitanus; nempe 40. annorum. De Simeone certum habemus ex Egesippo, & Eusebio *lib.3. histor. cap.25.* & in *Chronico, & multis aliis*, martyrio coronatum anno 11. Traiani, & 109. Christi, cum centum viginti annos egisset, vnde constat 11. ante Christum annos fuisse natum. De ætate Iudæ, sicut & Iosetis nihil certi habemus. Salome autem nata videtur ante Iacobũ, & Simeonem, quia nupta iam fuisset Zebedæo, cum natus est Christus, vt minimum, cum esset ipsa 15. aut sexdecim annorum: nam tertio anno Christi peperit Ioannem, *vt infra referemus cap. 24.* quem tamen Chrisostomus *homil. 33. in Matthæum* maiorem facit Iacobo fratre eius. Vnde colligitur Iacobum fratrem Domini, & fratrem Salome maiorem natu fuisse Iacobo Zebedæi, octo, aut decem annis, vt minimum; atque ideo hac ratione, *vt supra notauimus*, non potuisse dici minorem. Atque hæc sint dicta de longa, ac difficili quæstione. Vt vero, & quæ dicta sunt, & quæ dicentur de virginis Deiparæ illustri prosapia vno quasi intuitu facilius possis comprehendere, subiicimus tibi arborem eius genealogiæ, tres ramos ex vna Regis Dauidis radice producentem; quorum medius recta ducat Mariæ ipsius proauos paternos, qui dexter est ma-

Christo ætatis.

Iacobi ætas ex Græco Epiphanio.

Symeon vndecim ante Christũ annis natus.

Salome ante ceteros fratres nata.

Iacobus minor Ioanne.

Iacobus frater Domini maior Iacobo Zebedæi.

Genealogia Virginis Deiparæ arbor.

est, maternos, qui vero sinister Iosephi, & Clopæ, qui, vt dictum est, fuit pater eorum, qui dicti sunt fratres Domini. Atque hinc facillime colliges in quo gradu consanguinitatis fuerint Ioseph sponsus cum Maria coniuge, & Elisabeth atque Ioannes Baptista cum Christo, & Maria.

Annæ prosapia.

12 ANNA.] TRADITIO. *Stolanus Dauidicus Bethlehemites duxit in vxorem Emerentianam Dauidicam Bethlehemitim; qui habuerunt duas filias, maiorem Esmeriam, quæ nupsit Aprano Aaronitico, & minorem Annam vxorem Ioachimi Dauidici ex Nazareth, quorum filia fuit Maria sponsa Iosephi ex prosapia Dauid, & patria Bethlehem, quæ concepit de Spiritu sancto Christum Iesum. Apranus ex Esmeria duos genuit filios, Elisabetham nuptam Zachariæ, qui genuerunt Ioannem Baptistam, & Eliud virum Iohannæ; ex qua duos habuit filios, Martialem primum Episcopum Lemouicensem Christi discipulum, & Emintium virum Mamiliæ Dauidicæ Bethelemitis, filiæ Mattath, qui genuerunt Numentium virum Rebeccæ Dauidicæ Nazarenæ; & hi filium habuere Seruatium Episcopum primum Octauiensem, postremum Pictauiensem.* AVGVSTINVS sermone 25. ad fratres in Eremo. *Nam dum illa sancta Elisabeth, quæ filia fuit sanctæ Ismaræ, quæ quidem Ismara soror fuit carnalis sanctæ Annæ matris dominæ nostræ, dum grauida esset de Ioanne, ante aduentum virginis sanctificatus Ioannes non fuit, sed salutata Elisabeth a Virgine: mox Ioannes sanctificatus fuit in vtero.* SIGEBERTVS Monachus

in

In Chronicis ad annum 399. *Seruatius decimus Tungrensis Episcopus, Domini nostri Iesu Christi consanguineus, natus in Perside filius fuit Eminin, cuius pater fuit Eliud, frater Elisabeth, quæ peperit Ioannem Baptistam; mater vero Eliud, & Elisabeth Esmeria soror fuit Annæ, quæ genuit Mariam matrem Domini.* AVCTOR. Hippolytus Portuensis Episcopus apud Nicepho. *lib.* 2. *cap.* 3. sic Annæ genus explicat. *Tres fuere sorores Bethlehemiticæ, filiæ Mathan sacerdotis, & Mariæ coniugis eius, sub Cleopatra, & Casoparis Persæ regno, ante Herodis Antipatris filij regnum: prima Maria, secunda Sobe, tertiæ Anna nomen erat. Nupsit prima in Bethlehem Maria, & peperit Salomen obstetricem, nupsit quoque secunda itidem in Bethlehem Sobe, & genuit Elisabetham; nupsit postremo & tertia Anna, in terra Galilea, & protulit Mariam* DEI *genetricem, ex qua nobis exortus est* CHRISTVS *ipsa veritas: ita vt Salome ista obstetrix, & Elisabeth, & Dei mater, trium sororum reperiantur filiæ, proinde Ioannes Baptista, & Iesus verus Deus noster consobrini esse dicuntur.* Et Germanus Patriarcha Constantinopolit. in oratione de oblatione Virginis, introducit Annam sic loquentem Zachariæ. *Ego sum Anna grato nomine, nata quidem sum ex genere sacerdotali, tribu Aaronitica, radice prophetica, & regia; Dauidis autem, & Salomonis, & eorum, qui deinceps fuerunt, sum ramus; sum autem cognata tua vxoris Elisabeth.* Quorum sententiam sequitur ibi Nicephorus.

Annam ex sacerdote profectam multi putat.

Iesus, & Ioannes Baptista consobrini.

Sed prior ideo mihi probatur magis, ꝙ Ambrosius *lib. 3. in Lucam*. Elisabetham ad tribum Iuda pertinuisse asserat ex ea parte, qua cognata erat Mariæ Virginis: sic enim ait. *Cognata Mariæ inducitur Elisabeth, quia ambæ erāt ex tribu Iuda; didicisti ex tribu Iuda Mariam, disce & Elisabeth; nam exurgens Maria in diebus illis, abijt in montana cum festinatione, in ciuitatem Iudæ; & intrauit in domum Zachariæ. Cum enim iuxta tribus suas Moyses habitare vnumquemque præscripserit, vtique cum in ciuitate Iudæ manserit, erat & in tribu Iuda. Cognata autem ex parte matris Annæ fertur ab omnibus Maria Elisabethæ.* Est & alia ratio, quæ præstat magis, quod vrbs Bethlehem non fuerit aliqua ex his, quæ *Iosue 21.* designatæ sunt habitandæ sacerdotibus in sorte filiorum Iuda, aut Beniamin; quare Mathan, si sacerdos erat, non video cur Bethlehemi habitarit. Cum ergo Anna Bethlehemitis fuerit, vt constans omnium opinio est, patrem sine dubio ex tribu Iuda, & ex Dauidica familia sortitā est, licet matrem ex vrbibus sacerdotalibus, Betlehemi in vxorem ductam habere potuerit; & hoc incertum; illud verò certius, quod supra retulimus.

Maria cognata Elisabeth qua ratione

Anna Bethlehemitis, ex tribu Iuda, & ex familia Dauid.

Vita parentum virginis qualis.

13 VITAM. GREGORIVS Nissenus episcopus homilia de humana Christi natiuitate. *Erat insignis in accurata vita, quæ est ex lege, institutione, & inter optimos, apprime notus pater virginis: consenuerat autē sine liberis.* EPIPHANIVS serm. de laudib⁹ virginis. *De radice Iesse ortus est rex Dauid, & de tribu regis Dauidis sancta virgo, sancta, inquam,*

inquam, & sanctorum virorum filia: cuius parentes fuerunt Ioachim, & Anna, qui quidem in vita sua Deo placuerunt, atque etiam fructum eiusmodi germinarunt, sanctam virginem Mariam, templum simul, & matrem Dei. Ioachim porro, Anna, & Maria, hi tres Trinitati palam sacrificium laudis offerebant: Ioachim enim interpretatur præparatio domini, eo quod ex illo præparatum sit templum domini, nempe virgo: Anna, rursum, similiter gratia interpretatur, propterea quod Ioachim, & Anna gratiam acceperunt, vt talem fructum germinarent, sanctam virginem adepti. HIERONYMVS lib. de Natiuitate Mariæ. *Vita eorum simplex, & recta apud Dominum; apud homines irreprehensibilis erat, & pia, nam omnem substantiam suam trifariã diuiserunt, vnam partem templo, & templi seruitoribus impendebant, altam peregrinis, & pauperibus erogabant: tertiã suæ familiæ vsibus, & sibi reseruabant, ita isti Deo chari, & hominibus pij per annos circiter viginti castum domi coniugium sine liberorum procreatione exercebant.* NICEPHORVS lib. 1. histor. ecclesiast. cap. 7. *Ioachim, & Anna parentum erant nomina, ambo accuratiore iuxta præscriptum legis vita, præstantes, & clari, nec non primis quibusque, & splendidissimis, nobilissimisque genere connumerati: vitam autẽ ad senectutem sine prole edita produxerunt.*

Substantia trifariam diuisa.

(.·.)

DE BEATÆ MARIÆ conceptu, ortuque mirabili.

CAPVT II.

IGITVR cum Ioachimus, & Anna per 1 multos annos in casto cõiugio permansissent, quod Anna ad filios procreandos apta non esset ob sterilitatem; nullum tempus præteribant, in quo summis precibus, lacrymis subinde effusis, ieiuniis præterea, & honestis aliis officiis adiectis à Deo non contenderent, prolem vt acciperent, quam illi possent consecrare: idque præcipuum eis erat votum, quoties ad templum, non sine rubore, ac dedecore ascendebant. Aliquando ergo ad Encæniorum festum celebrandum, Nouembri mense, Ierosolymam profecti, cum se despici ob infæcunditatem animaduertissent, Deum sunt obnixe deprecati, suis vt adesset votis, pollicentes, vt sæpe alias, consecraturos se fructum, quem è cælo datum percepissent: quin hac de re soliciti coacti sunt Anna ad hortum, Ioachimus vero ad montem, vbi pastores eorum pascebant gregem, secedere, vt liberius

berius possent Dei misericordiam promereri. Hac de causa cum 2 in precibus per dies aliquot perstitissent, clementissimus Deus misit noui, bonique nuncii Angelum suum, qui Ioachimo nunciaret, Annam vxorem suam concepturam spectatissimam Virginem, ex qua Ducem illum tot iam seculis optatum vniuerso orbi daturum se fuerat pollicitus: atque id ipsum nutu diuino manifestatum est Annæ. Sic vterque fidem habentes diuino paranympho, quod præscierant, cum ea, quam tantum nuncium requirebat, gratulatione, sibi inuicem renunciarunt. Concepta ergo sacratissima proles 3 Decembris mensis octauo die, singulari ea est, DEI munere, gratia præmunita, quæ & animam eius adeo pulchram redderet, vt iam inde 4 Angelorum, hominumque sanctissimos quosque superaret; & tam robustam, vt nec eam 5 labem contrahere permitteret, qua vniuersa Adæ posteritas infecta procreatur, nec per sequentem ætatem 6 leuissimum culpæ næuum pateretur admitti Vbi vero accessit terminus dierum à natura definitorum, in quo sacer fœtus huius aeris inclementiam posset sustinere

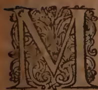
stinere

stinere, eo in loco, vbi Ioachimus tanto est affectus beneficio, inter 7 ouium balatus, pastorūq; hilares concentus, Nazarethæ in lucem editur 8 octauo Septembris die: moxq; illi à Deo 9 Gabriel potissimum designatus ad custodiam est, 10 nomenque ritu gentis inditum, quod vtriquo parentum iuerat præsignatum, id vero fuit 11 Maria, quo, quid illa puella futura erat, significabatur. Ad octogesimum deinceps diem, 12 vt legem purificationis impleret, Anna cum sacra puella Ierosolymam ad Domini templū ascendit, vbi consuetis muneribus oblatis, & iuxta legem purificata domum regressa est.

TESTI-

TESTIMONIA.

VLTOS ANNOS.] GREGORIVS Nissen. Episcopus, orat. in diem natalem Domini. *Sed prius auscultemus, quid de ipsa (virgine) memoriæ proditum sit. Virginis pater, vt ex historia quadam incerti auctoris accepi, fuit insignis quidam ciuis, obseruantia legis, & vitæ probitate inprimis nobilis, qui sine filiis ad senectutem peruenerat, cum minus idoneam ad gignendum vxorem haberet. Habebatur autem matribus ex lege quidam honor, quo carebāt fœminæ, quæ liberos nullos susceperant, quapropter & hæc imitata id, quod de matre Samuelis scriptum est, ad sanctum sanctorum accedit, & supplex Deum orat, ne se legis benedictione sinat excidere, cum nihil vmquam admiserit contra legem; quod si mater euaserit, se quodcumque pepererit, ei dedicaturam.* HIERONYMVS in historia de ortu Mariæ. *Isti Deo chari, hominibus pij per annos circiter viginti castum domi coniugium sine liberorum procreatione exercebant: vouerunt tamen si forte Deus donaret eis sobolem, eam se Domini seruitio mancipaturos; cuius rei gratia & templum Domini singulis per annum festis frequentare solebant. Factum est autem, vt Encœniorum festiuitas appropinquaret, vnde cum nonnullis contribulibus suis Ierosolymam & Ioachim ascendit. Ea vero tempestate Isachar ibi Pontifex erat; cumque inter ceteros concities suos etiam Ioachim cum oblatione sua videret, despexit eum, & munera eius spreuit; interrogans, cur inter fœcundos infœcundus*

1 *Consenuerūt sine filiis Virginis parētes.*

Postulabant prolem, voto nuncupato.

Vigintiannis caruere filiis.

Ioachimus vt sterilis rēpellitur.

cundus ipse stare præsumeret, dicens, munera nequaquam Deo digna posse videri, quem ipse prole indignum iudicasset, scriptura dicente, maledictum omnem esse, qui non genuisset masculum in Israel. Dicebat ergo prius eum ab hac maledictione sobolis generatione soluendum; & sic demum in conspectu Domini cum oblationibus esse venturum. Cuius opprobrij obiectu, pudore magno suffusus Ioachim, ad pastores, qui cum pecudibus erant in pascuis suis secessit; nec enim domum repetere voluit, ne fortè à contribulibus suis, qui simul aderant, & hoc a sacerdote audierant, eodem opprobrij elogio notaretur. ANDREAS. Cretensis Archiepiscopus Ierosolymitanus, in Encomio primo de Deiparæ dormitione. *Si omnia vellem deinceps persequi, quomodo extiterit concepta, vel nata sit, non inuenerim tempus, quod respondeat orationi, aut dicendi facultatem, quæ factis exæquetur, nisi quod præclara eius omnia quæ narrantur possunt summatim recenseri: dico autem generis claritatem; parentum vtrinque insignem nobilitatem, qui hinc sacerdotalem, illinc regiam nacti erant dignitatem, liberorum egestatem, & sterilitatem; pro ea frequentes interpellationes, & crebra sacrificia, in quibus Deum orabant, rogabant, supplicabant, vt vincula solueret sterilitatis, & vt qui carebant liberis fœcundi fierent ex sterilibus, & ex infertilitate datum fructum producerent.* IOANNES Damasc. lib. 4. fidei orthodoxæ cap. 15. *Ioachim ergo venerandam, & dignam laude Annam in matrimonium duxit: sed quemadmodum vetus Anna sterilis facta per votum,*

Anna cum veteri Anna confertur.

votum, & repromißonem habuit Samuelem, hunc in modum & hac per supplicationem, & repromißionem à Deo Deiparam profert, vt & in hoc nulla illustrium, & gloriosarum posterior habeatur. GERMANVS Archiepiscopus Constantinopolitanus in Encomio de Virginis præsentatione. Ego, inquit Prophetæ Zachariæ, *sum Anna grato nomine, nata quidem sum ex genere sacerdotali, tribu Aaronitica, radice prophetica, & regia: Dauidis autem, & Salomonis, & eorum, qui deinceps fuere, sum ramus, sum autem cognata tua vxoris Elisabeth; deinde viro quidem coniuncta fui lege Domini, inuenta sum vero sterilis, & infertilis multis annis, nullum autem inueniens medicamentum, quod mederetur meæ calamitati; ad eum confugi, qui solus potens, & ea reddit facilia, ex quibus non datur exitus; & ad i[...]s os meum ex animo aperiens cum luctu cordis clamaui, & lacrymis, sic dicens, ô Domine Domine qui dolore affectas animas audis ocyßimè, cur me reddidisti diuersam a natura maiorum meorum? cur me fecisti parabolam in genere meo, & motionem capitis in tribu mea? cur maledicti tuorum Prophetarum me fecisti participem? dans mihi matricem filios non producentem, & vbera arida? cur fecisti vt mea dona non essent accepta, vt quæ sim sterilis? cur me fecisti subsannari à notis meis? irrideri à famulis, & vicinis haberi opprobrio? respice Domine, exaudi Domine, miserere ô sancte: fac me similem volucribus cœli, & bestiis terræ, piscibus maris, quoniam quoque sunt genitalia coram te ô Domine, ne brutis videar deterior ô Domine, quæ facta sum*

Annæ preces prolem postulantis.

sum ad imaginem tuam, & similitudinem ô Domine. Hac cum dixissem, hoc quoq; adieci his, quæ dicta sunt, quoniam tibi ô Domine donum gratiarum actionis, omnino tibi dedicabo, quem mihi dederis filium, vt is sit & maneat in tuo sanctuario, tamquam sacrum donarium, & munus preciosissimum, quod mihi datum est à te, qui es perfectissimus dator preciosorum donorum. SIMEON Metaphrastes in Oratione de vita & dormitione Mariæ.

Vouet Deo prolem.

Diuinus Gregorius in oratione, quæ de ortu Christi ab ipso est composita, hæc de ea tractat. Audiui, dicens, *arcanam quandam, & occultam historiam de ea hæc narrantem: erat insignis in accurata vitæ, quæ est ex lege, institutione, & inter optimos apprime notus, pater virginis: consenuerat autem sine liberis, quod non erat coniux apta ad procreandos filios.* & cetera, vt supra Gregorius Nissenus. NICEPHORVS lib.1. histor. Ecclesiast. cap. 7. *Vitam autem ad senectutem sine prole edita produxerant. Erat enim ad liberorum procreationem Anna aluo infœcunda, & cum sterilitatis causam non haberet communes cum matronis & matribus, à lege tributos honores, exemplo matris Samuelis, ipsa quoque fit supplex Deo, & in templo sedulo versatur, ne scilicet à benedictionibus legis excluderetur, sed vt ei matri esse liceret orans; ac quod paritura esset ipsi Deo dicatura se esse vouens.* AVCTOR Historia de ortu Virginis tria refert vero similia; Vnum, per annos circiter viginti Ioachimum, & Annam sine liberis permansisse, quod alij dicunt, ad multos annos, vel vsque ad senectutem: & cum obierint versus annum vndecimum

Vouet Deo prolem.

Auctor.

cimū Virginis annos nati prope octoginta, *vt n. 15. sequentis capitis dicemus*: certe sexaginta excessissent annos cùm Mariam genuerunt. *Alterum* est, festum Encæniorum fuisse, ad quod celebrandum ascendit Ioachim in templum. Pertinebat autem ad mensem Casleu, *vt patet 1. Machabæorum 4. 52.* qui respondet Nouembri nostro, & Decembri ex parte: nā celebrabatur per octo dies, à vicesimoquinto die noni mensis; *vt dicemus latius cap. 15 num. 13.* atque ita accidisse comprobatur, quod ex ipso festo probro affecti, Ioachimus secessit ad pastores in montem; Anna verò ad hortum suum, nec inde discesserunt, donec renunciatum est, prolem desideratam habituros; concepit autem Anna octauo Decembris die statim consequuto. *Tertium*, repulsam passum Ioachimum, quod Germanus etiam affirmat, ceterique tanquam certum supponunt. Etenim inficiari nemo potest apud veterem illum populum, apud quem bona hæc caduca preciosa erant, sicut honorificūm, ac felicissimum existimabatur filiis aliquem esse copiosum, vnde Exod. 23. 26. promittebat Deus; *Seruietis Domino Deo vestro & benedicam panibus tuis, & aquis, & auferam infirmitatē de medio tui: non erit infœcunda, nec sterilis in terra tua, & Deuteronom. 7. 14. Benedictus eris inter omnes populos: Nō erit apud te sterilis vtriusq; sexus, tam in hominibus, quam in gregibus tuis, ita & cōtra maledictii loco habitam, ac probro datam sterilitatem.* Sic Oseas c. 9. 4. maledicebat dicēs: *Da eis Domine: quid dabis eis? da eis vuluam sine liberis, & vbera arentia.* Ex

Deiparæ ge- [illegible] parentum Encæniorum in festo repulsus Ioachim.

Sterilitas probro dabatur in veteri lege.

E quo

quo factum est, vt post partum Rachel, *Gen.30.23* tamquam ab opprobrio liberata, in ea verba proruperit; *abstulit Deus a me opprobrium meum*, & Anna *1. Reg.16.* grauiter tulerit ab æmula exprobrari *sibi vuluam à Domino conclusam*, Hinc Isai.41. septem mulieres dicuntur apprehensuræ virũ vnum, illiq; dicturę *aufer opprobriũ nostrũ*, & Sara filia Raguelis *Tobiæ.37.* cum improperiũ audisset ab vna ex ancillis patris sui, dicẽte, *amplius non videamus ex te filium, aut filiã super terrã*: ipsa ascendens cubiculum suum rogabat Deum cũ lacrymis, vt ab eiusmodi improperio se liberaret, ex qua gẽtis opinione longo vsu, & traditione roborata, & ex scripturæ intelligentia, illa fluxit apud eũ populũ communis, celebrisque sententia, quã tanquã verã referunt Orig. *ho. 11. in Genesin*: Hieron. in illa Isaiæ verba *ca. 57.* dicit Dominus eunuchis, & August. l. 14. contra Faustum c. vlt. & q. in Exod. q. 92. *Mal: dictus sterilis, qui non facit semen in Israel*. Quamobrẽ mirandũ nõ est, si Ioachimo viginti annos iam liberis orbato probro daretur sterilitas, ab illo populo, q nihil aliud cogitabat, quã filiorũ copiam, vuluæ vbertatẽ, & bonorum affluentiam. Erat autem Isachar, *vt dicemus in Catalogo*, quem huic operi subiicimus, in Hieronymo, non summus illius anni Pontifex, is enim erat Simon Boethi Alexandrini fili⁹ Herodis socer, *vt ait Iosephus lib. 15. antiquitatum cap. 12.* sed vel templi præpositus, vel sacerdos ex minoribus, qui munere vicis suę fungens, oblationes suscipiebat.

Isachar non erat Summus Pontifex,

2 IN PRECIBVS. EPIPHANIVS lib. 3. hæres. 78.

ref. 78. contra Antidicomarianitas. *Neque enim Deus est Maria, neque de cælo corpus habet, sed ex cõceptione viri, & mulieris, secundum promissionem vero, velut Isaac disposita*, & hæresi. 79. contra Collyridianos. *Si enim angelos adorari non vult, quanto magis eam, quæ genita est ab Anna: quæ ex Ioachim donata est Annæ, quæ per preces, & omnē diligentiam secundum promissionem, patri ac matri data est, non tamen aliter genita est præter hominum naturam, sed sicut omnes ex semine viri, & vtero mulieris. Tametsi enim historia Mariæ, & traditiones habeant, quod dictum est patri suo Ioachimo in deserto, vxor tua concepit, tamen non quod sine coniugio hoc factum, nec sine semine viri, sed futurum angelus missus prænuntiatus est, vt ne qua hæsitatio fieret, propter id, quod in veritate factum est, & iam ex Deo ordinatum, & iusto promissum.* Et infra. *Sic etiā de Maria angelus prædicabat id quod futurum erat: ingressus est pater huius in domum suam, vt a Deo acciperet id, quod per preces patris, ac matris, petitum erat, nempe, vxor tua concepit in vtero, quo firmiter perficeret cogitationem fidelis in promissione.* Et sermone de laudibus Deiparæ. *Ioachim, Anna, & Maria, hi tres Trinitati palam sacrificium laudis offerebant. Ioachim enim interpretatur præparatio Domini, eò quod ex illo præparatum sit templum Domini, nempe virgo: Anna rursum similiter gratia interpretatur, propterea quod Ioachim, & Anna gratiam acceperunt, vt accedentibus precibus talem fructum germinarent, sanctam virginem adepti. Ioachim siquidem precabatur in monte, & Anna in horto suo*

Maria precibus impetratur.

Angelus promittit Mariam eius parentibus.

Anna vero grauida effecta, cælum, & thronum cherubicum peperit sanctam puellam Mariam. HIERONYMVS in historia de ortu Mariæ: *verum cũ ibi aliquandiu cum pastoribus esset, quadam die, cum esset solus, angelus Domini ei cum immenso lumine adstitit, qui cum ad eius visionem turbaretur, angelus qui ei apparuerat, timorem eius compescuit dicens, noli timere Ioachim, neque in visione mea turberis, ego enim sum angelus Domini missus ab ipso ad te, vt annunciem tibi preces tuas esse exauditas, & eleemosinas tuas ascendisse in conspectum eius, videns quippe vidit pudorem tuum, & audiuit sterilitatis opprobriũ non rectè tibi obiectum: peccati namque, non naturæ vltor est Deus, & ideo cum alicuius vterum claudit ad hoc facit, vt mirabilius denuo aperiat, & non libidinis esse quod nascitur, sed diuini muneris cognoscatur. Prima enim gẽtis vestrâ Sarâ mater, nõne vsque ad octogesimum annum infœcunda fuit, & tamen in vltima senectutis ætate genuit Isaac, cui promissa erat benedictio omnium gentium. Si ergo ratio verbis meis tibi non persuadet credere, dilatos diu conceptus, & steriles partus mirabiliores esse solere, proinde Anna vxor tua, pariet tibi filiam, & vocabis nomen eius Mariam, hæc enim erit, vt vouistis, ab infantia Domino consecrata, & Spiritu sancto replebitur adhuc ex vtero matris, & ætate procedente, sicut ipsa mirabiliter ex sterili nascetur, ita incomparabiliter virgo generabit altissimi filium, qui Iesus vocatur: & hoc tibi eorum, quæ annuncio, signum erit, cum perueneris ad auream in Ierosolymis portam, habebis ibi obuiam Annam vxorẽ tuam, quæ de tuæ regressionis modo sollicita, tunc in aspe-*

Angelus apparet Ioachim.

Angelus promittit Mariam.

aspectu tuo gaudebit. His dictis angelus discessit ab eo. Deinde apparuit Annæ vxori eius dicens, ne timeas Anna, neque phantasma putes esse, quod vides, ego enim sum angelus ille, qui preces & eleemosynas vestras obtuli in conspectu Dei. & nunc missus sum vt annunciem vobis filiam nascituram, quæ Maria vocata super omnes mulieres erit benedicta. hæc à natiuitate sua statim, Domini gratia plena, tribus ablactionis suæ annis in domo paterna permanebit, posteà seruitio Domini mancipata, à templo vsq; ad intelligibiles annos non discedet. Itaq; surge, ascende Ierusalem, & cum perueneris ad portã, quæ aurea vocatur, ibi pro signo virum tuũ, pro cuius incolumitatis statu solicita es, obuiam habebis: cum hæc igitur ita euenerint, scito, quod quæ annuncio sine dubio complenda erunt. Igitur iuxta angeli præceptum vterque de loco, in quo erant, promouentes, ascenderunt Ierusalem, & cum ad locum peruenissent angelico vaticinio designatum, ibi sibi inuicem obuiauerunt: tunc de mutua sua visione læti, & promissæ prolis certitudine securi, debitas domino humilium exaltatori gratias egerunt. Itaque adorato Domino domum regressi diuinum promissum certi, & hilares expectabant.

Angelus promittit Annæ Mariam.

Andreas Cretensis in Encomio. 1. de dormitione Deiparæ. *Deinde* (dico) *amotionem sterilitatis, implementum promissionis, & paulo ante ea, quæ visa sunt in somnis, & quæ re vera audierunt, & quæcumque ambo communiter, & priuatim visione, præstantioribus diuinis exauditu vocibus, diuina illuminatione, sancti accepere responsa: deinde ad generandum aptitudinem, & ad eam progressionem.*

Antiochus monachus Abbas cœnobij

ſancti Sabæ, in pandecte ſcripturæ ad Euſtachium homil.107.de compunctione. *Anna Ioachim vxor flẽs in horto ſuo, cùm petitionem ſuam obtuliſſet pro impetrando filio, promeruit accipere ſanctam virginem Mariam Domini, ac Dei, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti ſecundum carnem matrem*. IOANNES Damaſcenus lib. 4. fidei orthodoxæ cap.15. *Sed quemadmodum vetus Anna ſterilis facta, per votum & repromiſſionem habuit Samuelem, hunc in modum, & hæc per ſupplicationem, & repromiſſionem à Deo Deiparam profert, vt & in hoc nulla induſtrium, & glorioſarum poſterior habeatur*: GERMANVS Archiepiſcopus Conſtantinopol. in Encomio de virginis præſentatione. *Hæc ego cum eſſem ſub dio in meo horto oculos in cælum tollens, pectus autem meum manibus verberans, clamaui ad Deum, qui eſt in cœlis: meus autem coniux, cum eſſet ſolus in monte, & ieiunaret quadraginta dies, eadem à Deo ſupplex petebat. Sic ergo flexus qui eſt paratus ad miſericordiam, & benignus Dominus, amborum precibus miſit diuinum angelum nobis pronunciatum meæ filiæ conceptionem.* *Angelus prodixit prolẽ.* *Statim ergo natura à Deo iuſſa ſemen excepit, non enim ante diuinam gratiam ipſa auſa eſt excipere, ſed cum illa acceſſiſſet, matrix, quæ prius erat clauſa, ſuas portas aperuit, & a Deo acceptum depoſitum apud ſe detinuit, donec Dei voluntate, quod in ea fuerat ſeminatum, in lucem eſt editum*: Idem in illa verba Pſal. 44. Audi filia & vide. *Secundum Angeli vaticinium ò virgo illuſtris proles ex iuſtis hominibus Ioachim & Anna in lucem prodiiſti hodie.* Et in verba eiuſdẽ Pſalmi, Vultũ

tuum

tuum Domine deprecabuntur. *Anna sterilis hodie manus alacriter, & festiue complodat. Non repellētur amplius, ô Joachim munera tua quando luctus Annæ in gaudiū est conuersus.* NICEPHORVS l. 1. hist. eccl. c. 7. *Sed enim diuino nutu ad eam, quam petierat gratiam Anna confirmata atque roborata.* AVCTOR. Germanus affirmat quadraginta diebus ieiunij transactis Annam concepisse, quod si verū sit, ergo vel illi dies non sunt numerandi à festo Encæniorū, quod, vt diximus, vigesimo-quinto Nouēbris incipiebat, sic enim non fuisset virgo concepta octauo die mensis Decēbris statim sequuto, sed decembris anni sequentis, quod & ipse Germano repugnat, q statim post ieiuniū illud, dicit conceptam, quod recidisset in finem Decēbris, aut etiam in mensem ipsum Ianuarium: & rationi, nec enim credi potest, tā longum tempus dilatam à Deo promissionem. Cū verò festum aliud ante Encænia nō celebraretur nisi tabernaculorū die Septēbris decimo-quinto, vt dicemus *numer. 11. capitis decimi quinti huius historiæ*, & ab hoc festo non quadraginta dies, sed prope octoginta intercessissent vsq; ad octauum Decembris, quo virgo concepta est, verisimilius est, tunc temporis non accidisse ieiuniū illud Joachim, sed ante festū Encæniorū, nam hoc sæpius fecisse dubitari non debet.

Annæ ieiunium ante festum Encæniorum.

3 DECEMBRIS. BEDA in Martyrologio. *Maria sexto idus Decembris, concepta est.* CALENDARIVM Romanum. *Sexto idus Decembris conceptio gloriosæ semper Virginis Dei genetricis Mariæ.* AVCTOR Romana Ec-

Deipara cōcipitur octauo Decēbris die.

clesia hoc die octauo Decembris cōceptam fatetur Deiparentem Mariam, à quo die vsque ad octauum Septembris, quo natam dicemus, integri sunt nouem mēses ad prolem reborandā, antequam in lucem edatur, requisiti. Concepta est igitur luna. 4. Decembris, feria sexta, quia eo anno litera Dominicalis erat A. Græci tamen videntur in ea fuisse sententia, vt dicant nono Decembris die fuisse conceptam, in suo enim calendario, illo die sic habēt. *Conceptio beatæ Annæ Dei, & Domini auiæ:* & ita definiuit Emanuel Imperator in constitutione, quam Theodorus recitat *in nomocanone Photij, titulo septimo, cap. 1.*

Græci nono die conceptā putant.

4. ANGELORVM. AVGVSTINVS ser. 20. de Natiuit. Dom. ad fratres in eremo. *Propterea Maria mater electa est, & super omnes creaturas praelecta, omnibus gratijs fæcundata, omni virtute, & sanctitate in vtero repleta, vt de mundissima matre mundissimus filius nasceretur: & sicut in cœlo filius habet patrem immortalem, & æternum sic & in terra haberet matrem omni corruptione carentem.* GREGORIVS Magnus lib. 1. in primum Regum cap. 1. *Potest huius montis nomine beatissima semper virgo Maria Dei genitrix designari: mons quippe fuit, quæ omnem electæ creaturæ altitudinem, electionis suæ dignitate transcendit. An non mons sublimis Maria, quæ vt ad conceptionem æterni Verbi pertingeret meritorū verticem supra omnes angelorum choros vsque ad solium Deitatis erexit? Huius enim mōtis præcellentissimam dignitatem Isaias vaticinans ait. Erit in nouissimis diebus præparatus mons domus domini in vertice montium. Mons quippe in vertice*

A conceptu Angelos gratia superabat.

Maria mōs.

tice montium fuit, quia altitudo Mariæ super omnes sanctos refulsit. RVPERTVS Abbas. lib. 4. in Cantica. *Hortus conclusus, soror mea sponsa Dei genitrix. Ecce nouus paradysus, nouæ plantationes, quas plantauit vnus, idemque antiqui paradysi plantator dominus Deus, ille est paradysus antiquus, paradysus terrenus: iste est paradisus nouus, paradisus cælestis: vtriusque plātator est vnus, idemque dominus Deus: in illo posuit hominem quem formauerat, in isto formauit hominem, qui apud ipsum in principio erat: de ista humo produxit omne lignum pulchrum visu, & ad vescendum suaue, lignum etiam vitæ in medio paradysi: istam humum, istam terram suam benedixit, & ex ea cunctarum germina gratiarum, & cū-ctarum exemplaria virtutum produxit, ipsum quoque lignum vitæ Christum Deum, & hominem, Dominum paradysi cælestis. De illo voluptatis loco egrediebatur fluuius ad irrigādum paradysum, qui inde diuiditur in quatuor capita: de isto paradyso ille fluuius, siue istud flumen egressum est, de quo Psalmista dicit: Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei, qui inde diuiditur in quatuor Euangelia* BERNARDVS Abbas epistol. 174. ad Canonicos Lugdunēses. *Quod itaque vel paucis mortalium constat fuisse collatum, fas certe non est suspicari tantæ virgini fuisse negatum, per quam omnis mortalitas emersit ad vitam: fuit proculdubio mater Domini ante sancta quam nata: ego puto quod & copiosior sanctificationis benedictio in eam descenderit, quæ ipsius non solum sanctificaret ortum, sed & vitam: sanctus igitur ortus, quoniam immensa prodiens ex vtero sanctitas sanctum fecit illum.* Et sermon. 9. ex paruis.

Maria nouus paradysus.

Maria domus Sapientiæ.

Sapientia ædificauit sibi domum, hic est Christus, Dei virtus & Dei sapientia, hæc igitur sapientia, quæ Dei erat, & Deus erat, de sinu patris ad nos veniens, ædificauit sibi domum, ipsam scilicet matrem suam Virginem Mariam, in qua septē columnas excidit: quid est in ea septem columnas excidere, nisi ipsam, dignū sibi habitaculum fide & operibus præparare? LAVRENTIVS Iustinianus sermone in natali Mariæ. *Illam profecto adhuc in matris vtero decubantem adamauit Verbum, sibique in genitricem elegit, vtpote superabundanti iam benedictione preuentam, iamque sancti Spiritus magisterio deputatam.*

Auctor.

Gratiæ Virgini in conceptu collatæ magnitudo vnde colligatur.

AVCTOR. Quam eximia & singulari gratia supra omnes sanctos fuerit à Deo infans Virgo præparata, & ex effectis constat, & ex fine: Ex effectis quidem, quia & contra peccatum originale; & contra peccatū actuale, quantumuis leuissimū imo contra omnes motus ex fomite profectos superior fuit: fecit enim vt non tantum quidpiam huiusmodi pateretur, sed nec pati posset. Ex fine vero, quia aliis gratia data est, vt ministris, huic infanti, vt futuræ matri: quò vero mater seruis excellentior est, eo matri gratia fuit collata excellentior, quam seruis.

Maria concepta absque peccato originis.

§ LABEM. IACOBVS I. Archiepisc. Ierosol. in liturgia. *Dignū est, vt te vere beatam dicamus Deiparam semper beatā & omnib. modis irreprehensam, & matrē Dei nostri.* Et, *commemorantes sanctissimam, immaculatā gloriosissimā Dominā nostrā matrem Dei.* ORIGENES ho. 1. ex variis. *Mater eius mater immaculata, mater incorrupta, mater intacta, mater eius, cuius eius? mater Dei vnigeniti Domini,*

Domini, & Regis, omniũ plasmatoris, & creatoris cũctorũ, illius, qui in excelsis sine matre, & in terra est sine patre. Huius itaq; vnigeniti dñi dicitur hæc mater virgo Maria, digna digni, immaculata sãcti immaculati, vna vnius, vnica vnici CYPRIANVS ser. de Natiuit. Christi. *Nõ sustinebat iustitia, vt illud vas electionis, cũ omnibus, afficeretur iniuriis nã plurimũ à cæteris differẽs, natura cõmunicabat, nõ culpa.* AMBROSIVS in Ps. 118. vers. Quære seruũ tuũ. *Suscipe me in carne, quæ in Adã lapsa est, suscipe me nõ ex Sara, sed ex Maria, vt incorrupta sit Virgo, sed virgo per gratiã ab omni integra labe peccati.* HIERONYMVS Eccl. 10. *Beata terra Ecclesia, cuius Rex est Christus, filius ingenuorũ, de Abrahã Isaac, & Iacob, prophetarũ quoq; & sanctorũ stirpe descendẽs, quibus peccatũ nõ fuit dominatũ, & ob id vere fuerũt liberi. Ex quibus nata est virgo liberior sancta Maria, nullũ habens fruticẽ, nullũ germen ex latere, sed totus fructus eius erupit in florẽ.* Et in Psal. 77. *& deduxit eos in nube diei. Certo nubẽ leuẽ debemus sanctã Mariã accipere: pulchre dixit, in nube diei, nubes. n. illa nõ fuit in tenebris, sed sẽper in luce.* SOPHRONIVS epist. de Assũpt. Mariæ ad Paulã, & Eustochiũ. *Et si in sanctis patribus & prophetis gratia fuisse creditur, nõ tamen eatenus plena, in Maria vero totius gratiæ, quæ in Christo est, plenitudo venit, quamquã aliter, & ideo inquit, benedicta tu in mulieribus, id est, plus benedicta quã omnes mulieres, ac per hoc, quidquid maledictionis infusum est per Euam, totum abstulit benedictio Mariæ.* Paulò inferius. *Sic itaq; confidenter vniuersa Dei canit Ecclesia, quod de nullo alio sanctorũ fas est credere, vt vltra angelorũ, & archangelorũ digni-*

dignitatem merito transcenderit, quia etsi similitudo repromittitur sanctus, veritas tamen negatur: hoc quippe priuilegium non naturæ est, sed gratiæ beatæ virginis Mariæ, de qua natus est ipse Deus & homo. Ante hoc ipsum sane vterus Virginis, quamuis mundus, quamuis impollutus, & alienus à contagione peccati, quamuis sanctus, tamen adhuc vilitate humanitatis induitur. Et infra. *Non immerito venire de Libano iubetur, quia Libanus candidatio interpretatur, erat enim cădidata multis meritorum virtutibus, & dealbata niue candidior Spiritus sancti muneribus, simplicitatem columbæ, in omnibus repręsentās, quoniam quicquid in ea gestum est totum puritas, & simplicitas, totum veritas, & gratia fuit, totum misericordia, & iustitia, quæ de cælo prospexit, & ideo immaculata, quia in nullo corrupta.* AVGVSTINVS lib. de natura, & gratia, cap. 36. *excepta sancta virgine Maria, de qua propter honorem Domini, nullam prorsus, cum de peccatis agitur, habere volo quæstionem: vnde enim scimus quod ei plus gratiæ collatum fuerit ad vincĕdum omni ex parte peccatū, quæ concipere, ac parere meruit eum, quem constat nullum habuisse peccatum:* & lib. 5. contra Iulianū cap. 9. *Illud sane magnum, verumque dixisti, cum posuisses testimonium Apostoli Petri dicentis, qui peccatum non fecit, notandum esse quod indicauerit Apostolus sufficere ad ostendĕdum in Christo nullū fuisse peccatum, quia dixit: nullum eum fecisse peccatum: profecto enim peccatum, etiam maior fecisset si paruulus habuisset: nam propterea nullus est hominum præter ipsum, qui peccatum non fecerit grandioris ætatis accessu, quia nullus est hominum præter ipsum, qui*

qui peccatum non habuerit infantilis ætatis exordio. Et ferm. 20. de Natiuitate Domini. *Propterea Maria electa est*, & cetera vt supra, numero quarto, PROCLVS Archiepiscopus Constantinopolitanus sermone in sanctam ciuitatem. *Porro vt architecto nullam maculam aspergit, si domum, quã forte extruxerat, incoluerit, neque lutum figulum inficit, dum vasculum, quod finxerat, ex eo refingit: ita ex vtero virgineo prodijsse purissimum illud numen, nihil quicquam polluit: quam enim citra vllam sui labem formauerat: ex hac quoque nulla macula contra processit.* SOPHRONIVS Ierosolymitanus Patriarcha, in epistola synodica, relata in 6. synodo Constantinopolitana, Actione 11. *In vterum à viro intactum, castitate virginitatis decoratũ, Mariæ sanctæ & puræ, & quæ Dei erãt sapientis, & ab omni labe secũdũ corpus, & animã, ac mẽtẽ libera, ingressus, carnẽ assumit qui erat sine carne.* ILLEFONSVS ser. 2. de purificatione, & parturitione Mariæ. *Ergo in qua claustrũ pudoris integrum permansit, nulla disruptio interemit, nulla vexatio carnis, nulla fœditas diræ cõditionis est, in qua vexilla virtutũ micant, nullum peccatum primæ originis, vt crucidaretur, viguit.* Et in libro contra eos, q de virginitate Mariæ & parturitione disputãt. *Beata Virgo Maria, nisi in vtero matris sanctificata esset, minime eius natiuitas colenda esset: nunc autem quia auctoritate totius Ecclesiæ veneratur, constat eam ab omni originali peccato fuisse immunem, per quam nõ solum maledictio Euæ matris soluta est, verum etiam benedictio omnibus condonata: nullis ergo, quando nata est, delictis subiacuit, nec originale peccatum in*

vtero

vtero sanctificata, contraxit. IOANNES Damasc. sermon. de Natiuitate Mariæ. *O beati lumbi, ex quibus immaculatissimum semen fluxit.* Et sermo. de dormitione Deiparæ. *Sic dicit Deus, ne si manum extenderit is, qui primus est formatus, & acceperit de ligno vitæ, & gustauerit, viuat in æternum, quomodo quæ vitam ipsam accepit, quæ caret principio, & fine, quæ neque principii, neque finis seruiuit terminis, non viuet in infinitum seculum? Olim quidem dominus Deus eos, qui fuerunt principes humani generis, & se impleuerunt mero inobedientiæ & magnitudine transgreßionis, cordis clauserunt oculos, & peccati crapula grauatos habuerunt mentis oculos, & somno in morte fuere sopiti, exterminauit ex paradyso Eden: nunc autem hanc, quæ omnis vitii repulit insultus, & produxit germen Dei patris obedientiæ, & vniuerso generi fuit vitæ principium, non suscipiet paradysus?* Et paulò inferius. *Materiale, & quod erat instar fæni corpus insignis huius Virginis accepit consumentem ignem diuinitatis, & tamquam aurum purum, & minime adulteratum, nequaquam consumptum fuit, & quomodo morti es obnoxia, quæ es intemerata? Aduenit Rex ad suam parentem, diuinisque & ab interitu alienis manibus suscepit eius puram, & nulli culpæ affinem animam, & ea quidem dixit: in manus tuas fili mi commendo spiritum meum, & suscipe tibi charam animam, quam conseruasti alienam ab omni reprehensione.* Et, *laudes dignas canebāt angeli præcurrentes, deducentes, consequentes, sanctißimam & nulli culpæ affinem animam comitantes.* IDIOTA libro contemplationum de Virgine Maria cap. 2. *Tota pulchra es*

bra es Virgo gloriosissima, non in parte; sed in toto, & macula peccati, siue mortalis, siue venialis, siue originalis non est in te: nec vmquam fuit, neque erit: sed adest tibi omnis gratia naturalium bonorum, spiritualium charismatum, & cælestium donorum. Et cap. 6. *Inuenisti Virgo Maria gratiam cœlestem, quia fuerunt in te ab originis labe præseruatio, angelica salutatio, Spiritus sancti superuentio, & filii Dei conceptio: sed qualiter ô felicissima Virgo Maria, istas gratias inuenisti? Certè ô superbenedicta Virgo Maria sicut Eua gratiam amisit per superbiam, sic tu è diuerso gratiam inuenisti, quam numquam amisisti.* PETRVS Damianus sermon. 3. de Natiuitate Mariæ. *Quid sanctitatis, quid iustitiæ, quid religionis, quid perfectionis singulari huic Virgini deesse potuit, quæ totius diuinæ gratiæ charismate plena fuit? quid rogo vitii in eius mente, vel corpore vendicare sibi potuit locum, quæ ad instar cœli plenitudinis totius diuinitatis meruit esse sacrarium.* Et sermone de Annunciatione. *Germinat virgo Iesse de tortuosa generis humani radice, & de Patriarcharum arbore in altitudinem, & rectitudinem erumpens, omnem ignorat nodositatem: filiorum tenebras nescit.* Et sermone de Assumptione. *Sola illa mater filia creatoris, neque descendit, neque cecidit, sed de virtute in virtutem ascendens consummatione virtutum vestita est:* & infra. *Caro Virginis & Adam assumpta maculas Adæ non admisit, sed singularis continentiæ puritas in candorem lucis æternæ conuersa est.* ANSELMVS li. de conceptu virginali c. 8. *Quia decebat, vt illi⁹ hominis cõceptio de matre purissima fieret, nẽpe decẽs erat, vt ea puritate, qua maior sub Deo*

nequit

nequit intelligi virgo illa nitere, cui Deus pater vnicum filium suum, quem de corde suo æqualem sibi genitum, tanquam seipsum diligebat, ita dare disponebat, vt naturaliter esset vnus, idemque communis Dei Patris, & virginis filius; & quam ipse filius substantialiter matrem sibi facere eligebat, & de qua Spiritus sanctus volebat, & operaturus erat, vt conciperetur, & nasceretur ille, de quo procedebat. RVPERTVS lib. 3. in Cantica. *Nunquam aduentus spiritualis accipitris tibi esse improuisus, aut te consequi, imo nec tibi appropinquare potuit.* Et lib. 4. *mens tua nulli vitio, nulli spirituali nequitiæ fuit vnquam penetrabilis.* Et lib. 6. *ergo tu ô libera Sunamitis, tu maxime, cuius duo vbera sunt gemella, seculis omnibus inaudita, virginitas, atque fæcunditas, tu inquam, ô dilecta singularis libera es ab omni iugo peccati.* LAVRENTIVS Iustinianus lib. de casto connubio verbi, & animæ cap. 7. *Proficientium interni motus, & pugnantium pro Christo, & virtutibus, vt plurimum, proueniunt insultus, & tentationes, ex infirmitate, ex ignorantia, ex consuetudine, ex natura, ex diuina dispensatione: ex infirmitate quidem, cum diuino mens afflata desiderio, & virtutum animata profectu, in cunctis quæ agit, & loquitur, rectitudinem seruare contendit, nec valet: reuerberata, nempe propria infirmitate relabi compellitur: nam peccati fomite depressa patitur nolens, & bene agere volendo non finitur: hæc est originalis pœna delicti, à qua nemo, licet eximia polleat sanctitate, liber existit. Quotquot enim ex ipsa nati sunt propagine, exceptis dumtaxat mediatore Dei & hominum, homine Christo Iesu, & ipsius matre, sub hac peccati lege sunt conditi.*

diti. Et in fascicul. amoris. cap. 7. in fine. *In elatione principandi electus, hic angelus, quoniam in cœlo regnare non valuit, sedem suam ad Aquilonem instituens, in hoc nequam sæculo solium iniquitatis erexit nemo ab ipso mundi initio, vsq; ad tēporis plenitudinem, duntaxat mediatore, eiusq; genitrice exceptis, iugum dominationis eius euasit*. Et in libro de Perfectionis gradibus, cap. 1. *Ab hoc quippe originali delicto nullus excipitur præter illam, quæ genuit mundi Saluatorem*. Et serm. de Annunciatione Mariæ. *Quis huius Virginis gratiam sufficit narrare: ab ipsa namq; sui conceptione in benedictionibus, est præuenta dulcedinis, atq; à damnationis aliena chirographo prius est sanctificata, quam nata erat, plane sicut à carnis colluuione immunis, ita ab omni peccati labe extranea*. AVCTOR. Prima illa gratia Virgini collata, sic inferiores facultates, superioribus subiectas reddidit, & has ipsas Deo vt nihil esset interius, quod mentem aut voluntatem à diuina mente, ac voluntate posset diuellere, adeoq; illi præsens aderat Diuinus Spiritus, vt externus hostis nulla vi posset animum eius inducere, vt à Deo minimū dimoueretur; atque id excellentius, & copiosius in Virgine fuit, quam in Adam, siquidem in illa ita fomes peccati extinctus est, singulari Dei munere, vt nulla ratione posset peccare: quam Virginis excellentiam indicarunt ex priscis patribus nonnulli, dum insinuant habuisse gratiam secundū naturam, sic enim Georg. Archiepiscopus Nicomediæ, in oratio. de oblatione Deiparæ: hāc introducit tanquam sponsam, hortum conclu-

Auctor.

Gratia Virginis excellentior gratia Adæ.

Gratia Virginis secundum naturam.

sum, quem peccati cogitationes non possunt intrare, quæ est speciosa natura, & nullam suscepit maculā libero suo arbitrio: & Epiphanius presbyter Constantinopolitanus interpretans illud. *Quoniam virum non cognosco, non habuit, inquit, virginitatem secundum continentiam, & pugnam, more honestarum fœminarum, quibus cura, & studium pudicitiæ est, sed ex natura. quod extra omnium mulierum facultatem, & à natura alienum.* Si autem ex effectis cognoscimus causam, profecto si venterus Virginis mundus fuit à passionibus peccati, *vt dixit Theodorus Ancyranus Episcopus hom. de Natali Domini, quam fecit in Concilio Ephesino.* & vinci non potuit, *vt dixit Rupertus*, & degebat in carne, conuersabatur supra carnem, carnisq; molestias nesciebat, *vt serm. de Annunciat. dixit Iustinianus*, instar Angeli: fateri cogimur iuxta ratiocinationem Augustini: à conceptu insitū fuisse illi hoc donum, nullaque labe vmquam fuisse commaculatam.

Nullo leuissimo peccato commaculata.

6 LEVISSIMVM. AMBROSIVS in Ps. 118. vt supra num. 5. HIERONYMVS in Ps. 77. vt supra SOPHRONIVS serm. de Assumpt. Mariæ. *Ideo immaculata, quia in nullo corrupta.* AVGVSTINVS lib. de natura & gratia, cap. 36. *Excepta sancta Virgine Maria, de qua propter honorem Domini nullam prorsus, cum de peccatis agitur, habere volo quæstionem, & cætera* vt supra. SOPHRONIVS Ierosolymitanus, vt supra. IOANNES Damascenus ser. de dormitione Deiparæ. *Nunc autem hanc, quæ omnis vitii repulit impulsus, & produxit germen Deipatris obedientiæ, & vniuerso generi fuit vitæ*

princi-

principium, non suscipiet paradysus? Et, *suscipe tibi charam animam, quam construxisti alienam ab omni reprehensione.* IDIOTA in libro contemplationũ de Virgine Maria, c. 2. *Tota pulchra es Virgo gloriosissima, & cætera* vt supra. PETRVS Dam. ser. 3. de Natiuitate Mariæ. *Quid rogo vitii in eius mente, vel corpore vendicare sibi potuit locum, quæ ad instar cœli, plenitudinis totius diuinitatis meruit esse sacrarium, & cætera* vt supra. ANSELMVS lib. de excellentia Virginis ca: 3. *Nulli dubium castissimum corpus & sanctissimam eius animam funditus ab omni fuisse macula peccati, iugi Angelorum custodia protectam, vtpote aulam, quam suus & omnium creator Deus corporaliter habitaturus, ex qua hominem in suæ personæ vnitatem, ineffabili fuerat operatione suscepturus.* RVPERTVS, vt supra n. 5. BERNARDVS epistol. 117. ad Canonicos Lugdunenses. *Ego puto, quod & copiosior sanctificationis benedictio in eam descenderit, quæ ipsius, nõn solum sanctificaret ortum, sed & vitam ab omni deinceps peccato custodiret immunem, quod nemini alteri in natis quidem mulierũ creditur esse donatum. Decuit nimirum Reginã Virginũ singularis priuilegio sanctitatis, absq; omni peccato ducere vitam, quæ dum peccati, mortisq; pareret peremptorem, munus vitæ & iustitiæ omnibus obtineret.* Et sermone 2. de Assumptione Mariæ. *Absit vt proprii quicquam inquinamenti domus hæc aliquando habuisse dicatur, vt in ea proinde scopa Lazari quæreretur.* LAVRENTIVS Iustinianus vbi supra CONCILIVM Tridentinum, Sessione sexta, canone 2. *Si quis hominem semel*

iustificatum dixerit posse in tota vita peccata omnia, etiam venialia vitare, nisi ex speciali Dei priuilegio, quemadmodum de Beata Virgine tenet Ecclesia, anathema sit. AVCTOR. Siquidē singulare quippiam virgini tribuendum est, vt profectò debet, hoc vnum speciale est priuilegium, quo nunquam potuerit, nec leuiter peccare. Fuit autem hoc donum, gratia cum virtutibus animæ Virginis insita, cum singulari Dei prouidentia, qua illi aderat, eamque vallabat, ne vndequaque exterius interiusve lædi posset: ex qua effectus omnes prodibant spirituales, quos produxit in Adam. nam & fomitem extinxit, ne motus etiam primos excitaret, & omnem culpæ repulit rationem, ne posset ab ea inquinari: quamuis effectus ad corporis dolores & pœnas spectantes non abstulerit, vt filio persimilis efficeretur. Atque hoc vno, vt cœpimus dicere *numero quinto*, gratia Virginis Adæ gratiam, & Angelorum viatorum superabat, quod hæc vim conferebat, ne possent peccare, si vellent. At gratia data est virgini, ne posset velle peccare, vnde quod Christus habuit à natura, virgo eius mater ex ipsius habuit gratia singulari.

Auctor.

Gratia singularis virginis fecit, non potuisse peccare.

Inter gratiam Virginis & Adæ, ac Angelorum discrimen.

7 OVIVM. IOANNES Damascenus libr. 4. fidei orthodoxæ cap. 15. *Parit ergo gratia (Anna enim hoc interpretatur) dominam, quod profectò indicat Mariæ nomen, nam reuera Domina facta est omnium creaturarum, cum, conditoris omnium, effecta est mater: editur partu in ouilis ipsius Ioachim domo, & adducitur in templum.* AVCTOR Verisimile est ad virum Ioachimum se contulisse Annam cum pastori-

Auctor.

pastoribus degentem, renuentemq; ciuibus se ostendere ante prolem acceptam, propter opprobrium, ibiq; sacrosanctam puellam, edidisse, quæ paucos post annos bonum pastoré hominũ erat extra vrbem editura Christũ Iesum.

Nascitur Maria in domo pastoris.

8 OCTAVO. CALENDARIVM Græcorum. *Octauo Septembris festum Natiuitatis Mariæ.* BEDA in Martyrologio. *Maria sexto Idus Decembris cõcepta est, Septembri nata.* ADON Archiepiscopus Treuirensis in Martyrologio *sexto idus Septembris natiuitatis sanctæ Dei genitricis Mariæ, perpetuæ virginis, quam Spiritus sanctus custodiuit, & electam sanctificauit, vt ex vtero illius nasceretur homo Deus altissimus.* CALENDARIVM Romanum *sexto idus Septembris, Natiuitas beatissimæ semper virginis Mariæ.* *AVCTOR.* Maria beatissima, cum octauo die Decembris fuerit concepta, nouem mensibus à natura requisitis, completis, in lucé edita est octauo Septembris die, luna 14. Augusti, in Sabbato, quia eo anno litera Dominicalis erat G. Anno ante Christum eius filium natum decimo quinto, qui erat 4 Olympiadis 190. & vrbis cond. 738 Cons. L. Domitio & P. Corne. Scipione, Augusti vero à primo consolatu. 27. & à victoria Actiaca 15. Herodis regis 18. ab orbe condito 4073. A diluuio 2417. A prima Abrahæ promissione 2020. Ab exitu Israel de Ægypto 1590. A primo Dauidis anno 1153. à Templo Salomonis fundato anno 1110. A captiuitate Babylonica 583. à fundato secundo templo 513. Anno hebdomadarum Danielis 439. nempe anno 5. 73. hebdomadæ denique iuxta Hispani-

Dies octauus Septembris natalis Mariæ

Calend. Græcorum.

Auctor.

Annus quo nata est Maria.

panicam enumerationem, æra Augusti 24. quę supputationes constabunt, cum de anno Natalis Christi, & Virginis partus septimo capite differemus, nam ab illo quindecim annis ablatis, quos designauimus, inuenies.

Gabriel custos virgini designatus.

9 GABRIEL.] EVSEBIVS Emissenus, homilia in vigilia Natiuitatis. *Ecce Gabriel consiliator Virginis, eiusque conscius castitatis.* ILLEFONSVS Sermone quinto de Assumptione. *Si quis adhuc studio pietatis indagare voluerit, quid post Ascensionem Domini egerit, quàm sanctè & iustè vixerit, & cum quibus habitauerit, soli DEO cognitum esse videtur, & Gabrieli Archangelo, cui eius tota causa commissa esse predicatur à Domino, & Angelis sibi collatantibus, secumque loquentibus.* PETRVS Damianus, sermon. I. de Natiuitate Mariæ. *Duo leones sunt Gabriel Archangelus, & Ioannes Euangelista; quorum alter dextera virginis, alter sinistra custos deputatus est: Gabriel enim mentem, Ioannes carnem peruigili solicitudine seruauerunt.*

Gabriel, & multi alij designati sunt Virginis custodes Auctor.

Nomina Iudæis infantibus octauo, die imponebantur.

AVCTOR. Cum certius habeatur ex Theologia pro cuiusque hominis officio & dignitate, excellentiorem, imò multos spiritus designari ad custodiã, merito credimus, matri Dei, & nostræ, q̃ & publico, aduocatæ, munere donata est ꝑ omnibus hominib. Gabrielem Archãgelum designatũ fuisse custodẽ: nec eũ solũ, sed alios plures administros spirit⁹, vt insinuauit Illefons⁹, & asseruit Anselmus *l. de excellẽtia Virginis capite 3.* qui eam semper protegerent, & custodirent.

10 No-

10 NOMEN. AVCTOR. Quamuis circa nominum impositionem, quæ maribus imponebantur, quis ritus apud Iudæos seruaretur, nouerimus, octauo nempe die solita imponi nomina, cum ex lege circumcidebantur: At feminis quando imponeretur dubium est, num octauus dies esset designatus, vt apud Romanos consuetum fuit, auctore Plutarcho in *problematibus Romanis, cap. 102.* Macrobio *lib. 1. saturnal. cap. 16.* vel dicimus, *vt apud Græcos*; vel certe tunc apud Iudæos nomen feminis imponebatur, cum loco circumcisionis legis naturalis eis applicabantur sacramenta; oblationes aliquæ, aut fides parentum: aut fortasse, sicut maribus post septem dies immunditiæ, die octauo, quo circuncidebantur, nomen imponebatur, sic post duas hebdomadas, quibus immunda manebat mater iuxta ritum fluxus menstrui, vt dicitur Leuit 12. 5. ipsis feminis. Nostræ vero infanti à beatæ eius matre Anna inditum nomen, disertis verbis affirmant Gregorius Nyssenus, Simeon Metaphrastes, & Nicephorus, iam iam referendi.

Nomina quo die imponerentur feminis.

Nominum imponendorum dies octauus Romanis.

Decimus Græcis.

Anna imposuit nomen infanti suæ.

11 MARIA. AMBROSIVS lib. de institutione Virginis, cap. 5. *Speciale Maria Domini hoc nomen inuenit, quod significat, Deus ex genere meo. Dictæ sunt, & ante Mariæ multæ, nã & Maria soror Aarõ dicta fuit, sed illa Maria amaritudo maris vocabatur. Venit ergo Dominus in amaritudinẽ humanæ fragilitatis, vt conditionis amaritudo dulcesceret verbi cœlestis suauitate, & gratia temperata.*

Mariæ nominis varia ethymologia & interpretationes.

GREGORIVS Nyssenus Episcopus, oratione in Natiuitate Domini. *Quamobrem cum voti compos effecta Anna filiam suscepisset, eam vocauit Mariam, vt ipso etiam nomine testaretur acceptum munus à Deo.* EPIPHANIVS sermone de laudibus Virginis. *Mariam interpretari solemus Dominam, atque etiam spem: pèperit enim Dominum, qui est spes totius mundi, nempe Christum. Rursum nomen illud Maria interpretatur Mirrha maris, mirrham vero dicet aliquis, quod ego etiam aio, de immortalitate, eo quod pari vera esset gemmam immortalem in mari, hoc est in mundo; mare autem dicet vniuersum mundum, cui Virgo serenitatem, & tranquillitatem contulit, dum portum peperit Christum. Rursum itaque praclarè puella Maria nomen interpretatur illustrata, vtpote, quæ illustrata sit à filio Dei, & cunctos vsque ad terminos terræ, credentes Trinitati illuminauerit.* HIERONYMVS in historia de ortu Mariæ. *Concepit ergo Anna: & pèperit filiam, & iuxta mandatum Angelicum parentes vocabant nomen eius, Mariam.* Et li. de nominibus Hebraicis super Exod. *Maria illuminatrix mea, vel illuminans eos, aut smirna maris, vel stella maris.* Et in Psalm. 18. *In sole posuit tabernaculum suum, in sole, in vtero sanctæ Mariæ Virginis, Maria interpretatur stellá maris, lumen solis magis lucet, quam stellarum. Sol iustitiæ Dominus, vt ait Propheta: Orietur vobis sol iustitiæ, quod est Christus, illuminauit sol iste stellam, id est, Mariam, vt esset sicut sol, ideo posuit tabernaculum suum in sole, quando corpus assumpsit ex vtero suo.* PETRVS Chrysologus Archiepiscop' Rauen-

Rauennates, ſermone 142. *Ante cauſam dignitas Virginis annunciatur ex nomine, nam Maria Hebræo ſermone, Latinè Domina nuncupatur: vocat ergo Angelus Dominam, vt dominatoris genitricem trepidatio deſerat ſeruitutis, quam naſci, & vocari Dominam, ipſa ſui germinis fecit, & impetrauit auctoritas.* Et ſermone. 146. *Maria mater vocatur, & quando non Maria mater? Congregationes, inquit, aquarum appellauit Maria, nonne hæc exeuntem populum de Ægypto concepit vno vtero, vt emergeret cæleſtis in nouam creaturam renata progenies? Iuxta illud Apoſtoli: Patres noſtri omnes ſub nube fuerunt, & omnes in Moyſe baptizati ſunt in nube, & in mari: & vt ſemper Maria humanæ prauæ ſit ſalutis, populum, quem vnda generatrix emiſit in lucem: ipſa iure præceſſit in cantico: Maria, inquit, ſoror Aaron ſumens timpanum in manu ſua, dixit: cantemus* Domino, *glorioſe enim magnificatus eſt. Nomen hoc prophetiæ germanum eſt, hoc renaſcentibus ſalutare: hoc virginitatis inſigne, hoc pudicitiæ decus, hoc indicium caſtitatis, hoc Dei ſacrificium, hoc hoſpitalitatis virtus, hoc collegium ſanctitatis: merito ergo matris Christi nomen eſt hoc maternum.* EVCHERIVS Lugdunenſis Epiſcopus, lib. 2. inſtructionum. *Maria illuminata, ſiue ſtella maris, genuit enim mundi lumen: ſed ſermone Syro Domina.* ISIDORVS Archiepiſcopus Hiſpalenſis lib. 7. Etymologiarum cap. 10. *Maria illuminatrix, ſiue ſtella maris, genuit enim lumen mundi: ſermone autem Syro Maria Domina nuncupatur, & pulchre, quia Dominum genuit.* IOANNES Damaſcenus lib. 4. fidei, cap. 15. Pa-

15. Parit ergo gratia, (Anna enim hoc interpretatur) Dominam, quo profecto indicat Mariæ nomen, nam reuera Domina facta est omnium creaturarum, cum conditoris omnium effecta est mater. IDIOTA lib. contemplationum de Virgine Maria capit. 5. *Vocabitur tibi nomen nouum, ô beatissima Virgo Maria, quod os Domini, scilicet, filius Dei, qui est os Patris, per Angelum nominauit, videlicet, gratia plena: dedit enim tibi Virgini, Maria, tota sancta Trinitas nomen, quod post nomen benedicti filij tui, est super omne nomen, vt in nomine tuo omne genu flectatur, vti manifestò patet, cælestium, terrestrium, & infernorum: & omnis lingua confiteatur huius sanctissimi nominis gratiam, gloriam, & virtutem. Non est in vllo alio nomine, post nomen superbenedicti filij tui, tam potens adiutorium, nec est vllum aliud nomen datum sub cælo hominibus post dulce nomen IESV, ex quo tanta salus hominibus refundatur, quia super omnia sanctorum nomina reficit lassos, sanat languidos, illuminat cæcos, penetrat duros, recreat fessos, vngit agonistas, & iugum diaboli extrudit.* Et paulò inferius. *Tanta est virtus tui sacratissimi nominis, ô superbenedicta Virgo Maria, quod mirabiliter emollit, & penetrat duritiem cordis humani: ideo scribitur, lucerna Domini spiraculum hominis, qui inuestigat omnia secreta mentis. Sic etiam dicere tibi possumus, lucerna Domina, id est, Maria: quæ doctrix, & magistra maris interpretaris, spiraculum hominis, quia peccator in te respirat in spe veniæ, & gratiæ, quæ inuestigat, id est, inuestigare facit omnia secreta mentis, id est,*

abscon-

abſcondita cordis. BEDA lib. I. in Lucam cap. 3. *Maria Hebraicè ſtella maris, Syriacè verò Domina vocatur, & merito, quia & totius mundi Dominum, & lucem ſeculis meruit generare perennem.* SYMEON Metaphraſtes, in oratione de vita, & dormitione Deiparæ, eadem, quæ Gregor. Nyſſenus. BERNARDVS homil. 2. ſuper Miſſus eſt. *Loquamur pauca, & ſuper hoc nomine, Maria, quod interpretatum, maris ſtella dicitur, & matri Virgini valde conuenienter aptatur, ipſa namq; aptiſſime ſyderi comparatur, quia ſicut ſine ſui corruptione ſydus ſuum emittit radium, ſic abſque ſui læſione Virgo parturijt filium: nec ſyderi radius ſuam minuit claritatem, nec virgini ſuam filius integritatem. Ipſa eſt igitur nobilis illa ſtella ex Iacob orta, cuius radius vniuerſum orbem illuminat, cuius ſplendor, & præfulget in ſupernis, & inferos penetrat, terras etiam perluſtrans, & calefaciens magis mentes, quam corpora: fouet virtutes, excoquit vitia: ipſa inquã eſt præclara, & eximia ſtella, ſuper hoc mare magnũ, & ſpacioſum neceſſario ſubleuata, micãs meritis, illuſtrans exemplis.* Et ſerm. in Natiuitate Beatæ Mariæ. *Tolle corpus hoc ſolare quod illuminat mundum, vbi dies? tolle Mariam, hanc maris ſtellam, maris vtique magni, & ſpacioſi, quid niſi caligo inuoluens, & vmbra mortis, ac denſiſſima tenebræ relinquuntur? totus ergo medullis cordium, totis præcordiorum affectibus, & votis omnibus, Mariam hanc veneremur, quia ſic eſt voluntas eius, qui totum nos habere voluit per Mariam.* NICEPHORVS libro I. hiſtoriæ Eccleſiaſtic. capite 7. *ſed enim diuino motu ad eam, quam petierat, gratiam, Anna confirma-*

firmata atque roborata, postquam puella è maternis prodijt locis, Mariam eam statim nominauit, ænigmate latenter, acceptam gratiam declarans.

Auctor. Mariæ nominis interpretationes variæ eius officia declarant. Ratio etymologiarum nominis Mariæ.

AVCTOR. Nomen felicissimum Maria, quod Græci *Mariam*, Hebræi *Miriam*, appellant, varia indicat Deiparæ Virginis munia, & erga nos officia, vt ex sanctis patribus didicisti, iuxta varias eius nominis etymologias. Nam primum si deducatur ab Hebræa radice *Marah*, significat rebellionem, aut inobedientiam: quo indicatur naturam humanam ob peccatum rebellem, & inobedientem, ita mollitam, & obedientem redditam in Virgine, vt allexerit filium Dei, vt reconciliaretur cum illa. Si verò deducatur à *Marar*, quod est amarescere, significat *amarum mare*. nam, *Iam*, Hebreis mare est, ea ratione, quam insinuauit Ambrosius. Tertio posset deriuari à *Mor*, mirrha, *iam*, mare, quasi *mirrha maris*, ob rationem Epiphanij. Quarto à *Iarah, docere, proficere*, quasi dicas, doctrix maris, quod dirigat omnes, qui in hoc mari calamitoso nauigant, vt multi ex patribus dixerunt. Quinto, aut à *Moreh*, pluuia maris, quod fuerit nubis illa optatissima, de qua dictum est, & nubes pluant iustum. Sexto præterea à sermone Syro, qui tempore, quo nata est Virgo, erat Hebræis in vsu; quo Mare, *dominum*, aut *dominam* significat, vt adnotauit etiam Hieronymus, *Epistola 157. ad Marcellam*, explicans dictionem *Maranatha*, vt ita sit compositum, ex Syro, *Mare*, & Hebræo, *Iam*, idemque sit, quod *Domina Maris*,

quo,

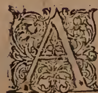
quo fuit significatum puellā illam totius mundi dominam, reginamque futuram, vtpote Matrem Domini, regisque vniuersi, quomodo ex patribus multi nomen hoc explicarunt. Septimo, vt primæ illius etymologiæ ab Ambrosio designatæ; Deus ex genere meo, rationem aliquam reddamus, fortasse possumus dicere, nomen hoc compositum, ex *Min* præpositione; & nomine, *Rehem*, cum affixo primæ personæ, quod matricem, vuluam, ventrem, aut vterum significat, & Dei nomine *Iah*, & fit nomen *Merahmijah* & per compendium, *Miriah*, ex ventre meo Deus, assumpsit videlicet humanam naturam. Demum viris in Hebraica simul, & Syra lingua peritis: videtur nomen hoc non esse compositum, sed simplex, quia bisyllabum est *Miriam* nam *Mem*, heematicum est, cum tres literæ thematis appareant, *Rijam*: est ergo thema, *Ram*, quod est, *eminuit, excelluit*, in quo cum media quiescat, in deriuato legitur, *Miriam*, & Syriace dicitur *Mariam* bisyllabum, & est latine *excelsa, sublimis* atque *eminens*, quod optime conuenit virgini, quæ super omnes euecta est creaturas. *Ætymologia versor.* *Mariam bisyllabum.*

12 VT LEGEM. MOSES in lib. Leuitici, cap. 12. 5. *Mulier si suscepto semine fœminam pepererit, immunda erit duabus hebdomadibus, iuxta ritum fluxus menstrui, & sexaginta sex diebus manebit in sanguine purificationis suæ. cumque expleti fuerint dies purificationis suæ, pro filio, siue pro filia, deferet agnum anniculum in holocaustum,* *Anna octogesimo die templū adiit*

stum, & pullum columbæ, siue turturem pro pecca-to, ad ostium tabernaculi testimonij, & tradet sacer-doti, qui offeret illa coram Domino, & orabit pro ea; & sic emundabitur à profluuio sanguinis. Auctor. *AVCTOR.* Certissimum debet esse, Annam hanc legem, sicuti ceteras, pro sua pietate, obser-uasse.

DE BEATÆ MARIÆ oblatione, & eius in tem-plo conuersa-tione.

CAPVT III.

NNA Mariæ digna parens, cum suo lacte iam satis infan-tem aluisset, sæpeque animad-uertisset, tempus adesse, quò vota sua oporteret adimpleri, id Ioachimo in memoriam reuocat, petitque Ierosolymam vt adeant, puellam Domino, vt promiserāt, tra-dituri: assentit ille, & ad festum Encæniorum mense Nouembris celebrandum profectionem parant. Ingressi viā; Ierosolymā tandem per-uenere, atque 2 sacerdoti, qui tunc in templo rei diuinæ præerat, puellam iam 3 tertium a-gētem annum, die Nouembris 4 vicesimo pri-mo, cum oblationibus consuetis offerunt, voti sui.

ſui rationem exponentes. Miratus ille in infantili ætate tam promptum animum ſe diuino cultui dedicandi, ſuſcepit libenter oblatum donum, & iubens eam parentibus valedicere intra ſepta templi, in loco 5 virginibus cuſtodiẽdis aſſignato, eam conſtituit. Erat enim interea domicilia, quæ ſacerdotibus, & alijs templi miniſtris circum templum erat ad habitandum ædificata, ſua domus, ex qua in ſacram ædem facilis patebat aditus, his feminis ſeparata, quæ diuino cultui, ſacroque miniſterio dedicatæ, ex templi redditibus 6 alebantur. hic 7 mens conſecratæ Deo puellæ mirum in modum ſapientiæ, & virtutum vniuerſarum ornamentis, vna cum ætate augebatur magis. Inerat ei à natura quidam innatus virtutis amor, qui quotidiana diuini amoris acceſſione creſcebat indies: quo fiebat, vt iam tum à teneris annis inciperet puellula, & corpus ſuum exercere, & animum ad virtutem excolere. Nam quod eſſet docilis, perſpicacis ingenij, ac diſcendi cupida, 8, lanam, linum, ſericum, & biſſum apparare, ceteraque conſuere, quæ opus erant in templo ſacerdotibus, facile edocta eſt; quin & literas Hebraicas breui didicit. Sic operi ſemper intenta, nullum in ocio tempus, quod tranſigeret, relinquebat. eò potiſſimum quod cum humillima eſſet,

ſit,

ſet, ac modeſtiſſima, & præ verecundia minimè ad loquendum audax, pauca verba, eaque grauia ac neceſſaria loquebatur. Inde efficiebatur, vt ad vacandum diuinarum ſcripturarũ lectioni, earumque meditationi, nõ modicum illi tempus ſupereſſet. Quorum exercitiorum aſſiduitate, & ieiuniorum præterea adiectione, ad diuinarum rerum contemplationẽ nullo negocio mentem extollebat: in qua & frequẽti 10 angelorum fruebatur alloquio: & arcana ei 11 reuelabantur myſteria: nec non 12 cibo aliquando comparato diuinitus alebatur. Ceterum hæc diuina munera copioſius illi à Deo tunc conferebantur, cum prope aram in 13 adytis, ſecretiori in templi 14 loco virginibus ad orandum conſtituto, ipſa cõſidebat, quod erat aſſiduum valde: In hac vitæ ratione nouẽ peractis annis, & vndecim, ex quo nata erat, confectos ſenio, octogenarios fere, 15 parentes amiſit. Sic tam ſanctorum 16 vnigenita filia libera iam, quod ſæpe facere definierat 17 in tẽplo ipſo, ſuam virginitatem, cuius erat amantiſſima, omnium 18 prima, libẽter 19 his verbis Deo conſecrat. Domine, inquit, offero tibi meam virginitatem. Itaque cæleſtibus donis magis magiſque aucta quotidie, 20 ad ſecundam vſque ætatem in ea conuerſatione permanſit.

Teſti-

TESTIMONIA.

ANNA.] GREGORIVS Nazianzenus in tragædia de Christo patiente.

Simul atq; nata sum, patris tui, vt arbitror,
Ex mente summa, me meus nutrit pater,
Non inter illos, quos colunt homines, Lares,
Sed me sacratæ mater ædi destinat.

GREGORIVS Nissenus oratione de natiuitate Domini. *Illam igitur, cum iam grandiuscula esset, nec vbere matris amplius indigeret, ducens ad templum Deo reddidit, & studiose promissum exoluit.* HIERONYMVS in historia de ortu Mariæ. *Cumque trium annorum circulus volueretur, & ablactationis tempus completum esset, ad templum Domini Virginem cum oblationibus adduxerunt. Igitur sacrificio secundum consuetudinem legis celebrato, & voto suo perfecto, Virginem intra septa templi cum aliis virginibus ibidem educandam dimiserunt, ipsi vero domum regressi sunt.* ANDREAS Cretensis in Encomio de dormitione Deiparæ. *Cuius, si omnia vellem deinceps persequi, quomodo extiterit, aut concepta, aut nata sit, non inuenerim tempus, quod respondeat orationi; aut dicendi facultatem, quæ factis exæquetur, nisi quod præclara eius omnia, quæ narrantur, possunt summatim recenseri: Dico autem generis claritatem.* Et infra: *Deinde ad generandum aptitudinem, & ad eam progressionem, fascias, aduentum ad Dei templum, quomodo sit pulchrum munus Deo dedicatum.* IOANNES Damascenus lib. 4. fidei orthodoxæ cap. 15. *Editur partus in domo ouium Ioachim, & adducitur*

Maria infans in templo educatur.

ducitur in templum, deinde in domo Domini plantata, & impugnata spiritu, veluti oliua fructifera omnis virtutis habitaculum facta est. GERMANVS Archiepiscopus Constantinopolitanus, in Encomio Deiparæ, quando adducta fuit in templum. *Prompto, & alacri animo accedamus ad Deiparentem, & quæ in ea œconomicè prius perfecta sunt, diuina mysteria intueamur: quemadmodum à parentibus hodie virgo sacratissima in templum Dei per eius sacerdotes adducitur, quemadmodum templum Domini animatum templo inanimato dedicatur:* & inferius Anna loquens Zachariæ: *Hinc ergo,* ait, *eo deposito ablactato vota mea reddo Domino, quæ distinxerunt labia mea, & loquutum est os meum in afflictione; & ideo Virginum cateruas coegi cum lampadibus; conuocaui sacerdotes; congregaui cognatos meos, omnibus dicens, omnes mihi gratulemini, quod hodie, & mater, & productrix effecta sum, non regi terreno meam offerens filiam. quoniam nec par quidem erat, sed Deo cœlesti & regi dedicatā. Accipe deinceps Propheta meam à Deo datam filiam, & introductam planta in loco sanctuarij, in prompto Dei habitaculo, in domo exultationis, & lætitiæ, nihil curiose inquirens, donec, Deo qui eam hinc vocauit visum fuerit, quæ ad eam attinent ad finem deducere.* GEORGIVS Archiepiscopus Nicomediæ in oratione de Deiparentis oblatione. *Atq; iam quidem hi, qui Virginem pepererant, ad templi eam fores adducebant, angelis eam circumcirca stipantibus, & super mundanis virtutibus omnibus simul collætantibus. Nam etsi ignorabant arcanum modum mysterij, vt serui tamen iussu Domini*

mini seruiebant eius processui; & primum quidem, considerabant, videntes (vt qui sint natura intelligentis) eam esse preciosum vas virtutum, & ferre signa incorrupta puritatis, & habere corpus procul remotum à vitiorum colluuie. Deinde autem iussui parentes munus implebant: tunc lampades luminis ingressum lætificabant, & omnia quæ templo continebantur, conuertebantur ad lætitiam, ipsis, vt potè, inanimatis, simul cum angelis lætantibus. SIMEON Metaphrastes in oratione de vita, & dormitione Deiparæ. *Cum vero iam creuisset puella, vt non amplius haberet sugere mammillam, eam* DEO *tradidit, & promissum impleuit, & ad templum adduxit, sacerdotes autem interim quidem ad similitudinem Samuelis inter sanctos educabant puellam.* NICEPHORVS lib. 1. histor. Ecclesiast. cap. 7. *Vt vero infans à lacte materno iam abhorruit, & mammam attingere noluit, promissionem mater adimplet, & in templum ascendens, iuxta votum eam Deo consecrat.* *AVCTOR.* Satis est verisimile parentes virginis ad profectionem institutam opportunius tempus spectasse, post ablactatam puellam, nempè festum Encæniorum, seu dedicationis altaris, à Iuda Machabæo institutum, *1. Machab.* 4. celebrandum per dies octo, à quinta & vicesima die mensis Casleu, qui respondet nostro Nouemb. nam & in hoc festo trib. ante annis sacrosanctã hanc infantem meruerunt, *vt c. 2. n. 1. diximus.* Ad quod festũ solennius celebrandum, in gratiarum actionem, quod in illo tanto affecti fuissent beneficio, puellã admirandã in Encænio-

Auctor.

Maria oblata in festo encaniorum,

rum profestis, hoc est, quatuor ante diebus, vicesimo primo Nouembris *vt numero 4. dicemus,* consecrarunt Deo, obtuleruntq; sacerdotibus.

Sacerdos suscipit puellã. Zacharias,

2 SACERDOTI. GERMANVS Archiepiscopus Cōstātinopolitanus oratione de oblatione Deiparæ. *Intueamur quemadmodũ propheta Zacharias eam sua manu accipit, & adducit in adyta, nihil ægre ferens, neq; dicens eius parentibus, non faciam hanc rem maxime nouam, neq; puellam introducam in sancta sanctorum, vt in eis habitet assidue, in quæ semel in anno iussus sum intrare: nihil tale duxit propheta Zacharias; sed vt qui præsciuisset futurum, quoniam erat propheta, eam expectans, sicut, qui post eum fuit Simeon, illius filium; eam is quoque excipit prompto, & alacri animo.* GEORGIVS Archiepiscopus Nicomediæ, oratione de oblatione virginis. *Postquam fuit introductum eius spacium, quod est vel cœlis ipsis latius, signum eorum dissolutionis quæ in templo fieri consueuerunt, eam statim viderunt, gloriam quidem sua sponte ad eam currere, se autem ea in dies priuare animaduerterunt. Tunc vero qui munus sacerdotale obibat*

Zacharias suscipit.

Zacharias, dono prophetico inspiratus, virginis quidem aduentu est lætatus. Considerabat autem eius quoque animæ immensam pulchritudinem, quæ latebat in muliebri habitu: animaduertebat vero, intemeratam ferre noua, & aliena naturæ signa, etiam si ea erat, vt vnusquisque prædita AVCTOR.

Auctor: Zacharias susceptor oblatæ puellæ.

Non est à ratione alienum Zachariam tunc functum officio suo, Virginem excepisse: vel certe, quod Elisabetham puellę sacrosanctę consobrinam vxorem haberet, inuitatus fuit ad illud munus

munus obeundum cum aliis cognatis. Zachariam vero summum fuisse Pontificem, innuit Germanus, & ante ipsum Ambrosius super Lucam, sed tamen dum Lucas *primo c.* eum dicit, fuisse de vice Abia; manifeste nos docet, vnum fuisse ex minoribus sacerdotibus, qui in ordine vicis suæ munere sacerdotij fungeretur. Nam Summus Pōtifex, hoc anno, quo oblata est Deipara, idem ipse erat alienigena Symon Boethi filius, & Herodis socer, sub quo natam diximus *c. 2. num. 1.* Sed de hoc differit luculentius P. Magister Salmeron *in 2. tomo commentariorum in euāg. lia tract. 33.*

Zacharias non Sūmus Pontifex.

Symon Boethi Summus Pontifex.

3 TERTIVM EVODIVS Petri in Antiochena Ecclesia successor, in suis commentariis, & in Epistola dicta, *Phos*, hoc est, *lumen*, apud Nicephorum li. 2. c 3. *Siquidem trimula cum esset, in tēplum est præsentata.* HIERONYMVS in historia de ortu Virginis. *Cumq, trium annorum circulus volueretur, & ablactationis tempus completum esset, ad templum Domini Virginem cū oblationibus adduxerunt.* GERMANVS Archiepiscopus Constantinopolitanus orat. de oblatione Deiparæ. *Puella autem valde lætans, & exultans ibat in templum Dei, tamquam in thalamo, cum ætatis quidem ageret annum tertium, esset vero perfecta diuina gratia, vt quæ esset prædestinata, & præcognita, & præelecta à Deo, & dispensatore vniuersorum ante mundi constitutionem.* EPIPHANIVS presbyter Constantinopolitanus, in vita Virginis. *Tertio anno oblata est in templo.* GEORGIVS Cedrenus in compendio historiæ. *Ioachimus octogenarius de-*

Maria trimula oblata.

cessit. Anna annos nata vndeoctoginta vitam finiit: ab his in templum deducta Deigenitrix anno ætatis suæ tertio. NICEPHORVS lib. 1. histor. cap. 7. *Promissionem mater adimplet, & in templum ascendens iuxta votum, eam Deo consecrat, tertium iam tum ætatis agentem annum.* AVCTOR. Si historia Samuelis. *1. Reg. 1.* ad mentem veniat, qui mox vt à lacte remotus est, infantulus Deo oblatus est, ministraturus in templo; desinet quicumque mirari, quod in tam tenera ætate virgo infans oblata sit: ita enim ferebat vsus, & illius voluntas, qui ab incunabulis, imò ex vtero matris Annæ, iam illam in filii sui matrem præparabat.

Auctor.

Samuel infantulus oblatus.

4 VICESIMOPRIMO. CALENDARIVM Græcorum. *Die vigesimoprimo nouembris festum præsentationis Virginis.* EMANVEL Imperator, in suis constitutionibus, *titulo de feriis, cõstitutione prima; apud Theodorum Balsamonem, in nomocā. Photii. tit. 1. cap. 1.* præcepit festum presentationis die vicesimoprimo Nouembris ab omnibus celebrari. CALENDARIVM Romanum. *Vndecimo Kalendas Decembris Ierosolymis præsentatio Beatæ Deigenitricis virginis Mariæ in templo.* AVCTOR. Si hoc die oblata est in templo tertium annum agens, erat ergo infans duos annos nata, duos menses, & tredecim dies.

Maria oblata vicesimoprimo Nouembris.

Auctor.

Ætas virginis oblatæ.

5 VIRGINIBVS. MOSES in Exodo c. 38. 8. *Fecit & labrum æneum cum basi sua, de speculis mulierum, quæ excubabant in ostio tabernaculi.* SEPTVAGINTA, *de speculis ieiunantium, quæ ieiunauerunt apud ostia tabernaculi.* CHALDAEVS para-

Locus in templo virginibus custodiendis.

paraphrastes. *De speculis mulierum, quæ veniebant, vt orarent in ostio tabernaculi fœderis.* HIERONYMVS lib. 1. aduersus Iouinianum. *Et de speculis mulierum ieiunantium, quasi de purissimis corporibus virginum luter in tabernaculo funditur.* R. ABRAHAM in commentariis. *Erant in Israel mulieres Deum colentes, quæ spreta mundi vanitate, sua specula Domini offerebant, quia non erant illis opus, quæ per singulos dies veniebant ad ostium, vt orarent, & Dei audirent præcepta.* LIBER 1. Regum cap. 2. 22. *Eli autem erat senex valde, & audiuit omnia, quæ faciebant filii sui vniuerso Israeli, & quomodo dormiebant cum mulieribus, quæ obseruabant ad ostium tabernaculi.* IOSEPHVS lib. 5. Antiquit. c. 11. *Eli Pontifici duo filij fuerunt. Ophnes, & Phinees: hi contra omne ius, & fas omnia sibi licere volebant, mulierum insuper, religionis ergo confluentium ad sacrum locum, pudicitiam, vel vi, vel donis expugnabant.* LIBER 2. Machabæorum cap. 3. 20. *Accinctæq; mulieres ciliciis pectus, per plateas confluebant: sed & virgines, quæ conclusæ erant, percurrebant ad Oniam, aliæ autem ad muros, quædam vero per fenestras adspiciebant.* CLEMENS Romanus lib. 2. constitutionum Apostolicarum c. 61. *Draconissæ ad introitus fœminarum, more nauticorum custodum, in templo scilicet, manent: nam in tabernaculo testimonij eadem seruabatur forma cum populo Dei.* AMBROSIVS lib. de virginibus, statim post initium. *Maria sumens tympanum, pudore virgineo choros duxit. Sed considerate cuius illa speciem tunc gerebat, nonne ecclesiæ? quæ religiosos populi cætus, qui carmina*

diuina concinnarent, immoculato virgo spiritu copulauit: nam etiam templo Ierosolymis fuisse legimus virgines deputatas. Sed quid Apostolus dicit? hæc autem in figura contingebant illis, vt essent indicia futurorum. EPIPHANIVS in Ancoratu, ad medium. Sortibus missis, in singulis tribubus in virgines in templo, eo quod cõsecrati essent in templo primogeniti filij, masculi ac fœminæ. AVCTOR. Nulla ratione licet dubitare fuisse in templo Ierosolymitano locum, in quo fœminæ custodirentur, & habitarent, quæ se DEI seruituti addicebant, cultuique consecrabant, nam Lucæ 2.36. dicitur: *Erat Anna prophetissa filia Phanuel, de tribu Aser; hæc processerat in diebus multis, & vixerat cum viro suo annis septem à virginitate sua; & hæc vidua vsq; ad annos octoginta quatuor, quæ non discedebat de templo, ieiunijs, & obsecrationibus seruiens nocte, ac die.* Propterea à Cyrillo Ierosolymitano *Catechesi 10. continens religiosissima*, & *monialis* vocatur, quia habitabat in templo per annos octoginta quatuor, ex quo vidua facta est, *vt Ambrosius explicat*: vnde procul dubio, & Virginem nouit, & eius curam gessit. 4. *Reg. 11.* Iosaba soror Ochoziæ, & vxor Ioiadæ sacerdotis summi, habuit secũ sex annis clam in domo Domini absconditum Ioam filiũ Ochoziæ, & nutricem eius. Et 4 *Reg. 23.* Iosias destruxit ædiculas effœminatorũ, quæ erant in domo Dñi, pro quib. mulieres texebant quasi domunculas luci. Ex quibus, & ex descriptione tẽpli Ierosolymitani, cõstat, circum templũ varia fuisse domicilia superiora, & inferiora; in quib. sacerdotes,

Auctor.

Locum feminis in templo designatum.

Anna prophetissa Mariã educauit in templo.

tes, Leuitæ, Ianitores, & ceteri ministri, pro cuiusq; munere, habitabãt, seruabantq; ornamẽta, & vasa diuino cultui dedicata. Erat ẽt dom⁹ feminis, quæ suis erãt addictæ ministeriis, præsertim ad custodiam ostiorum feminarum, per quę, separatæ à viris in locũ similiter templi diuersum ingrediebantur, vt mox dicemus.

6 ALEBANTVR. EPIPHANIVS Presbyter Constantinopolitãn. in vita virginis. *Alebatur autem ex templo, donec propter ætatem, non deceret illam inter sacerdotes versari.* AVCTOR. Satis est rationi consonum, alimenta virgini ex templi bonis reddita, vt iuxta Paulum 1. ad Corinthios 9. 13. *qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt, edant, & qui altari deseruiunt cum altari participent*: quamuis, *vt refert Cedrenus*, si qua re indiguisset, ab Elisabetha accipiebat.

Maria alebatur ex tẽpli redditibus.

Auctor.

Elisabeth virgini prouidebat.

7 MENS. BASILIVS oratione de humana Christi generatione. *Quoniam ea tempestate, nulla puritate par Mariæ virginitas inter homines ad effectum sancti spiritus excipiendum est reperta; & illa iam desponsatione erat occupata, electa est beata virgo.* AMBROSIVS lib. 2. de virginibus. *Virgo erat non solum corpore; sed etiam mente, corde humilis, verbis grauis, animi prudens, loquendi parcior, legendi studiosior, intenta operi, verecunda sermone, arbitrum mentis solita, non hominem, sed Deum quærere: quid ego exequar ciborum parsimoniam? officiorum redundantiam? alterum vltra naturam superfuisse, alterum pene ipsi naturæ defuisse. Illic nulla intermissa*

tempora, hic congeminatos ieiunij dies: etsi quando reficiendi successisset voluntas, cibus plerumque obuius, qui mortem arceret, non delicias ministraret: dormire non prius cupiditas, quam necessitas fuit, & tamen cum quiesceret corpus, vigilaret animus, qui frequenter insomnis, aut lecta repetit, aut somno interrupta continuat, aut dispositagerit, aut gerenda pranunciat. IOANNES Chrysostomus homil. 4. in Matthæum. *Erat Virgo per cuncta mirabilis, cuius animam decebat ab omni esse tumultu cogitationum immunem, quæ tanti electa est ministra mysterij.* Et homilia in Domini Hypopant. *Beata Maria vltra omnem humanæ naturæ modum, modestiam atque temperantiam excoluit; ac ob id vniuersorum Dominum in vtero gestare promeruit. Quod si qua virgo alia maiori modestia, vel ampliori puritate aut maturitate præter hanc ornata extitisset, illam sibi Dominus præ hac ipsa omnino in habitaculum elegisset.* HIERONYMVS in historia de ortu Mariæ. *Virgo autem Domini, cum ætatis processu, & virtutibus proficiebat,* & iuxta Psalmistam, *pater & mater dereliquerunt eam:* & epistola 22. ad Eustochium de custodia virginitatis: *Propone tibi Beatam Mariam, quæ tantæ extitit puritatis, vt mater Domini esse mereretur.* SOPHRONIVS serm. de Assumptione. *Quippe beata & gloriosa virgo Maria quamuis dudum incomparabilis esset vniuersis, quæ sub cœlo sunt, virginibus, vt decenter se posset suscipere diuinitatis admixtionem, salua vtraque natura, tamen cum gratia repletur, fit preciosior meritis.* ANDREAS Cretens. in Encom. 1. de dormit. virginis Deiparæ.

tæ. Præclara eius omnia, quæ narrãtur, possunt summatim recenseri: dico autem generis claritatẽ, deinde vero educationem; & quomodo crescẽs à puerili ætate peruenerit ad adolescentiam; & quæcumq; declarãt perfectam illam conditionem, quibus, vt par est, pubescens augebatur, conuenienter his, quæ sunt supra naturam. Et in orat. de Annunciatione. *Sed cum esset ab omni reprehensione remotissima: & ab hominum coniunctione, & consuetudine aliena, cumq; assiduo in rerum cœlestium conuersatione versaretur, ex ea salutatione non potuit non cõmoueri: etenim cũ minime esset audax, & ad loquendũ velox acri prius rationis iudicio, quæ dicebantur, expendit.* IOANNES Damascen. lib. 4. fidei, c. 15. *Deinde in domo Domini plantata, & impinguata spiritu, veluti oliua fructifera omnis virtutis habitaculum facta est, ab omni seculari vita, & carnali concupiscentia procul mentẽ sequestrans; & sic virginem animã cum corpore conseruans, vt decebat eam, quæ in sinu Deum susceptura esset: sanctus enim existẽs, in sanctis requiescit. Sic igitur sanctificationem omnem exercet, & templum sanctum, & admirabile altissimi Dei digne demonstratur.* GEORGIVS Archiepisc. Nicomed. orat. de oblat. Mariæ. *Erant quidẽ mores ei incõparabiles, & erat eius vitæ agendæ ratio cõposita virtutibus: quamobrem indies procedente ætate, crescebant in ea dona spiritus.* Et infr. *O præmia miranda; ô signa insignia; ô augmentũ corporis accipiẽs summum gratiæ incrementum, ô puram illam, & clarissimã animam, quæ in florenti corpore ostendit dotes, quæ naturam superant: quæ eius imperfectioni non fuit prohibita à virtutis perfectione: cuius cũ Deo coniunctio iuuenili*

ætate

ætate non fuit retardata. PETRVS Damianus serm. 1. de natiuit. Mariæ. *Porrò duæ manus, quæ tenebant, hinc & inde sedile, actiuam, & cōtemplatiuam vitam significant, quæ matrem Virginem propensiore diligentia ambierunt, adeo vt nec actio contemplationem minueret, & contemplatio nō deficeret actionem. Considera quia ipsa est, quæ in contemplatiuæ dignitatis supervecta dulcedinē, in ipsius Dei substātiam lucidiores infixit obtutus. Leua, inquit, eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.* Et sermone 3. *Sicut lilium inter spinas sic beatissima virgo Maria enituit inter filias: q̄ de spinosa propagine Iudæorum nata candescebat munditia virgineæ castitatis, in corpore. flammescebat autem ardore geminæ charitatis in mente: flagrabat passim odore boni operis, tendebat ad sublimia intentione continua cordis.* AVCTOR. Mens virginis, quæ nec culpis quamtumuis leuibus poterat pollui, nec affectibus incompositis affici, nec vllis cogitationibus distrahi, sed excellentiori modo, quàm Adam in paradyso, & quàm ipsi angeli antequam ad beatitudinem eueherentur, adhærebat Deo, quàm sublimi cōtemplatione, quoties volebat ad Deū ascenderet, quàm heroicis actionibus virtutes augeret frequentissime, nemo est, qui possit, vel assequi cogitatione.

Auctor.

8 LANAM. EPIPHANIVS presbyter Constantinop. in vita virginis. *Erat docilis, & amans doctrinam, & non solum in sacris literis, sed etiam in lana, & lino, serico, & bysso laborabat: erat præterea in sapientia, & intelligentia super omnes ...*

Maria laborabat manibus.

lius seculi adolescentulas, cunctis admirationi, quæ & vere consuerit ea, quorum vsus in templo erat sacerdotibus. ANSELMVS in vita virginis. *Erat docta, & amans doctrinam, & non solum in sacris literis, sed circa sacram scripturam perseuerabat; opus vero manuum eius erat, lana, lini, & serici.* *AVCTOR.* Hic didicit quod in obsequio filij post exerceret, nam ex traditione patrum, ait Euthymius *cap 67. in 27. Matthæi*, tunicam inconsutilem Christi, opus fuisse Dei matris à superioribus partibus contextam.

Auctor. Tunica inconsutilis filij, opus Mariæ.

6 LITERAS. ORIGENES hom. 6. in Lucam: *habebat Maria legis scientiam, & erat sancta, & prophetarum vaticinia quotidiana meditatione cognouerat.* AMBROSIVS lib. 2. de virginibus prope initium. *Quin etiam tum sibi minus sola videbatur, quam cum sola esset: nam quemadmodum sola, cui tot libri adessent, tot archangeli, tot prophetæ.* Et lib. 2. in Lucam, cap. de assensu Mariæ. *Bene quæsiuit, quomodo fieret? legerat enim, quia virgo conciperet, non legerat quemadmodum virgo generaret? legerat, vt dixi, ecce virgo concipiet in vtero, quomodo autem conciperet, in euangelio primum angelus est loquutus.* AVGVSTINVS serm. 9. de tempore. *Reuolue Maria propheticam lectionem, neque enim te scientia diuinorum potest præterire librorum: quæ ipsam plenitudinem paritura es prophetarum: recole in libro Isaiæ prophetæ, virginem, quam legisti, & gaude, quia tu esse meruisti.* ANDREAS Cretensis in oratione de Annunciatione. *Consentaneum est eam, vt pote nobilem, & Dauidis*

Literas Hebraicas didicit in téplo. Scripturam sacram legebat.

uidis filiam, *diuinarum scripturarum non fuisse ignaram*. BEDA super Lucam. *Quia legerat, ecce virgo in vtero habebit, & pariet filium, sed quomodo id fieri posset non legerat, merito credula his, quæ legerat, sciscitatur ab angelo, quod in propheta non inuenit.* GEORGIVS Cedrenus in compendio histor. *literas hebraicas superstite etiamnum Ioachimo didicit.* ANSELMVS in vita virginis. *Maria Deigenitrix didicit hebraicas literas, adhuc eius patre Ioachim viuente.* BERNARDVS hom. 3. super Missus est. *Vbi legeras beata virgo, sapientia carnis mors est, & curam carnis ne perfeceritis in desiderio? vbi legeras de virginibus, quia cantant canticum nouum, quod nemo alius cantare potest, & sequuntur agnum, quocumque ierit? vbi legeras laudatos esse, qui se castrauerunt propter regnum cœlorum? vbi legeras in carne enim ambulantes, non secundum carnem militamus.* EPIPHANIVS presbyter Constantinopolitanus in vita virginis. *Maria cum pater adhuc viueret, hebraicas literas didicit.*

Maria conuersatur cū angelis.

10 ANGELORVM. AMBROSIVS 2. de virginibus. *Quin etiam, tum sibi minus sola videbatur cum sola esset; nam quemadmodum sola, cui tot libri adessent; tot Archangeli, tot prophetæ. Denique eam vbi reuisere solebat, inuenit & angelum Maria, quasi viri specie mota, trepida, quasi non incognitum audito nomine recognouit: ita peregrinata est in viro, quæ non est peregrinata in angelo.* HIERONYMVS in historia de ortu Mariæ. *Quotidie ab angelis frequentabatur, quotidie diuina visione fruebatur, quæ eam à malis omnibus custo-*

custodiebat, & bonis omnibus redundare faciebat. ILLEFONSVS sermone. 5. de Assumptione Mariæ. *Si quis indagare voluerit, quam sanctè, & iustè vixerit, soli Deo cognitum esse videtur, & Gabrieli archangelo, & angelis sibi collectantibus, secumque loquentibus.* GEORGIVS Archiepiscopus Nicomediæ in oratione de Virginis oblatione. *Quamobrem in dies procedente ætate, crescebant in ea dona spiritus, & versabatur cum angelis. Cum ea vt solebat versante in adytis vidit Zacharias quendam sermocinantem, qui erat inusitata specie; erat autem, qui apparebat angelus. Quis vidit, quis audiuit talem ascensum corporis, quod in sanctis habitat, & stipatur ab angelis? vides paterno consilio spiritus in ea adumbrationem, & de ministerio angelorum dubitas?*

Reuelabantur Virginis mysteria.

11 REVELABANTVR. GEORGIVS Archiepiscopus Nicomediç in oratione de Virginis oblatione. *Quam ob rem in dies procedente ætate, crescebant in ea dona spiritus, & versabatur cum angelis, nec erat diuinarum expers apparitionum. Cum ea, vt solebat versante in adytis, vidit Zacharias quemdam sermocinantem, qui erat inusitata specie, erat autem qui apparebat angelus: quam ob rem mente à se discedebat, & hæc apud se cogitabat. Quid est hoc quod videtur? angelorum huc aduentus solent esse ad solos sacerdotes, vt vel hortentur, vel dehortentur ab his, quæ sunt agenda. Neque vero sæpe apparent: ad mulierem autem omnino insolitus est eius, qui nunc cernitur, aduentus, idque cum ea sit tenera ætate, & iuuenis.* GEORGIVS Cedrenus in compendio historiæ.

Incarnatio reuelata Mariæ. *Anno ætatis suæ duodecimo, media nocte cum precaretur, diuinitus editam ad se vocem audiuit. Paries filium meum. Neque hoc ex ea quisquam resciuit ante Christi in cælos ascensum.* RVPERTVS lib. 3. in Cantica in cap. 4. *Igitur oculi tui columbarum, & hæc vera pulchritudo est, absq; eo quod intrinsecus latet, quod solus in te Deus videt, nobis autem, quia inexpertum, idcirco ineffabile, imo incogitabile est. Si enim quispiam dixit, & teste Deo, vel conscio, non mentiens dixit, raptum se fuisse in paradysum, siue vsque ad tertium cælum, ita vt nesciat, siue in corpore, siue extra corpus raptus fuerit, & audisse arcana verba, quæ non licet homini loqui; quanto magis tu Regina cælorum persæpe cælestibus interfuisti, quippe quam circumsteterunt obstetricum vice gloriam Deo concinentes Angeli, & inter hæc dedicisti, vel assequuta es aliquid, quod latet, & latere nos debet.* *Auctor.* AVCTOR. Si ad mentem reuoces deuote lector illam sanctorum regulam, quam *5. c. num. 5.* referemus, nullum gratiæ donum sanctorum cuiquam fuisse tributum, quod Deiparę Virgini non fuerit largius condonatum, facile adduceris, vt credas, & ab Angelis visitatam crebro, & cælestia edoctam arcana, & cibo diuinitus confecto aliquãdo sustentatam.

12 CIBO. ANDREAS Cretensis in Encomio primo de dormitione Deiparæ. *Diuinitus fuit sustentata Virgo.* *Dico autem generis claritatem, quomodo sit pulchrum munus Deo dedicatum, & quomodo in adytis, tamquam in aureis vecta thalamis immortalem, non autem communem cibum sumebat.* GERMANVS Archiepiscopus Constantinopolitanus, in oratione de Virginis

Virginis oblatione. Mansit autem de cetero in sanctis sanctorum, seu in templi penetralibus, ambrosiā nutrimentum, per Angelum accipiens vsque ad secundam ætatem. GEORGIVS Archiepiscopus Nicomediæ, in oratione de oblatione Mariæ. *Cum ea, vt solebat, versante in adytis, vidit Zacharias quemdam sermocinantem, qui erat inusitata specie, & ei præbentem alimentum: erat autem qui apparebat Angelus.. Est angelicus qui cernitur habitus, & alloquitur adolescētulam, forma incorporeus affert nutrimentum, tanquam corporibus conueniēs, & essētia materiæ expers, tradit mulieri canistrum, qui videtur materialis.* Paulò post. *Occultæ insident dubitationes, quidnam hoc fuerit, quid significaturus venerit Angelus? quodnam sit, quod affertur nutrimentum? ex quonam pœnario sit hoc exprompтum? quisnam sit, qui hoc parauit? quænam manus hunc panem fecit? angelorum non est parare, quod conueniat corporis necessitatibus, nam & si plurimi per eos sunt nutriti, apti tamen nutrimētum præpararunt, & per corpus incorporei cōseruis inseruierūt; nam qui Danieli inseruit Angelus, poterat eius, qui iubebat, virtute, non per alium, sed per se, quod iubebatur, implere: sed Abachum accepit intermedium, ne mores alieni, & spectaculū nimis magnum, & ab angelis paratum, quod non consueuit, alimētum, terreret eum, qui alebatur. Porro autem coruus quoque qui inseruiebat Eliæ, non per se didicit locum, sed per angelum: quam autem afferebat prædam non aliunde, vt arbitror, afferebat, quā ex diuitibus pœnariis: non quod non possit is, qui iubebat, ex tempore effectū præbere nutrimentum, quomodo enim cuius verbo*

Danieli cibus ministratur ab angelo.

Eliæ cibus coruo intermedio.

producta sunt omnia? sed vsui coueniens praeberet ministerium: & illis quidem sic fuit dispensatum, hic autem nullo intermedio accedit Angelus ad Virginem: resq; est arcana, & quam nō potest assequi ratio, adolescentula talia dona est assequuta, vt incorporei cedant eius ministerio; quis vidit, quis audiuit talem ascensum corporis, quod in sanctis habitat, & stipatur ab Angelis; & alimentum accipit ambrosiam? Nam animæ quidem incorporei communione, etiamsi ad summam peruenerint impaßibilitatem, vix frui potuerunt angelico nutrimento, etiamsi cibum, angelorum rationem, quæ falli, & errare nō potest scriptura tacite significat. Hic autem manus corporea, admirabile, quod conspectum fuit, alimentum accipiunt, & per ipsum immaculata anima impletur bonis. Tu autem ô homo, admirabilem, & nouam viuendi rationem in templo audiens Virginis, noli de eo dubitare, noli examinare ratione, ea, quæ sunt incōprehensibilia. Vides inauditā naturæ innouationem, & de his dubitas? Vides ipsum Dei verbū modo ineffabili habitasse in eius vtero, & cōtendis, fuerit ne alimentū materiale, an expers materiæ? Vides paterno consilio spiritus in ea adumbrationē, & de ministerio angelorū dubitas? Nihil est dubium ex his quæ sunt castißimæ Virginis: ex eius magnalibus, nihil est quod nō sit conueniens; omnia à veritate ipsa sunt confirmata. Oportebat enim diuinum tabernaculum augeri talibus ascensionibus: oportebat agnam immaculatam, tali excipi conuiuio, talibus cibus exatiari, oportebat, non vnum solum ei seruire angelum, sed decies mille millia eam stipare. Etenim quem illi minime possunt videre, ipsa mirandum in modum in vtero continuit.

Angelus per seipsum cibis ministrat Virgini.

Facile minora credet virgini praestita qui creauit in ea verbum inhabitasse.

tinuit. GEORGIVS Cedrenus in compendio historiæ. *Maria in templo permanebat, atque ab angelo nutriebatur.*

13 IN ADÝTIS. EVODIVS Antiochiæ, post Petrum Episcopus, in epistola quam lumen inscripsit, apud Nicephor. lib. 2. c. 23. *Siquidem tremula cum esset in tẽplo est præsentata, & ibi in sanctis sanctorum traduxit annos vndecim.* GREGORIVS Nisse. Episcopus, in oratione in diem Natalis Christi. *Sacerdotes autem quamdiu paruula fuit ad Samuelis similitudinem in sanctis ædibus educarunt.* ANDREAS Cretensis Ierosolymitanus Archiepiscopus, in Encomio 1. de dormitione Virginis. *Quomodo in adytis, tamquam in aureis vecta thalami immortalem, non autem communem cibũ sumebat.* GERMANVS Archiepiscopus Constantinopolitanus, oratione de oblatione Mariæ: *Vbi non sæpe, sed semel solum in anno sacerdos ingrediens peragebat cultus mysticos, illuc ea, vt ibi perpetuo maneret, à suis adducitur parentibus, & vt esset in sacris gratia adytis. Quis rem vmquam talem cognouit? Quis audiuit ex his, qui nunc sunt, aut vmquam fuerunt, fœminam, quæ adduceretur in intima sancta sanctorum, ad quæ vix patet aditus hominibus, vt in eis habitet, & versetur? An non hoc est euidens demonstratio noui, & alieni operis, quod in ea futurum erat postea? Non apertum signum? non clarum indicium? ostendant nobis qui meam linguas mouent, & vident tamquam non videntes, vbi nam talia vmquam viderunt; puellam ex professo adduci, intra tertium velum, tamquam donum, in quod nulla cadit*

In adytis versabatur crebro.

la cadit reprehensio, vt illic habitaret assiduo, eamque à divitibus populi supplicantibus, & à virginibus deduci, cum lampadibus adduci, à sacerdotibus, & prophetis supinis manibus excipi? Quomodo ergo noluerunt intelligere? Quomodo videntes prima, extremis fidem non habuerunt? Quomodo cum quædam noua, & aliena in ea prius vidissent, dixerunt contra ea, quæ postea facta sunt? Non enim casu, & temere fuerunt, quæ prima in ea euenerunt, sed fuerunt omnia vltimorum proœmia. Dicant ergo nobis qui ex se ipsis sunt in rebus, inanibus sapientes, quomodo cum aliæ steriles peperint nullius ex ipsis filia reponitur in sancta sanctorum, nec accepta fuit à Prophetis? Et Infra. *Intueamur quemadmodum propheta Zacharias, eam sua manu accipit, & adducit in adyta, nihil ægre ferens, neque dicens eius parentibus, non faciam hanc rem maxime nouam, neque puellam introducam in sancta sanctorum, vt in eis habitet assidue, in quæ semel in anno visus sum intrare.* Et inferius. *Deinde puellam lætus tenens, eam prompto, & alacri animo introducit in sancta sanctorum.* Et inferius. *Mansit autẽ de cetero in sancta sanctorum, seu in templi penetrabilibus.* GEORGIVS Archiepiscopus Nicomediæ, in oratione de oblatione Mariæ. *Age ergo nos quoque cum ea laborantes corporis onere deposito, mentis penna simul ad festum extollamur, & intra adyta progredi festinantem castissimam Virginem prompto, & alacri animo consequamur.* Et infra. *Cum ea, vt solebat, versante in adytis, vidit Zacharias, quendam sermocinantem, qui erat inusitata specie; erat autem qui apparebat*

rebat angelus. Et inferius. *Oportebat non in sancti sanctorũ tabernaculis, sed in ipso cælo cæli, in prima ætate educari eam quæ his conspecta est latior, & puritate antecelluit.* SYMEON Metaphrastes in oratione de ortu, & dormitione Deiparæ. *Sacerdotes autem interim quidẽ ad similitudinem Samuelis, inter sanctos educabant puellam.* NICEPHORVS lib.1. historiæ, cap.7. *Et sacerdotes quidem tum eam tamquam sanctum quoddam donarium suscepêre, & puellam in sacrario fouendam esse duxere ad antiqui illius Samuelis similitudinem: itaque illa, vt res diuina; intacta, & sacrosancta, in templi sanctiori loco, & adytis ipsis viuebat.*

14 LOCO. ORIGENES tractat 26. in Matthæum *Venit ad nos quædam traditio talis, quasi sit aliquis locus in templo, vbi virginibus quidem consistere licet, & orare Deum, expertæ autem thorum virilem non permittebantur in eo consistere.* BASILIVS in oratione de humana Christi generatione. *Quod autem Maria perpetuo virgo remanserit, etiam Zachariæ declarat historia quædam, quæ ex traditione ad nos vsque peruenit. Zacharias enim Mariam post Domini conceptionem in virginum loco constituens.* GREGORIVS Nyssenus, in oratione de sancta Christi natiuitate. *Hic igitur Zacharias diuino numine ad occultorum cognitionem ductus, cum virginitatis mysterium in partu incorrupto non ignoraret, in sacro templo virginem matrem, à loco virginibus per legem assignato non semouet.* Et infra. *Locus autem ille erat spacium quoddam inter templum, & altare.* THEOPHYLACTVS in cap. 23. Matthæi. Habet ita narratio

Locus Virginis in tẽplo.

ratio nobis tradita, quod locus quidã in templo fuerit, in quo stabãt virgines. GEORGIVS Cedrenus in compendio historię. *Erat in templo secretus locus aræ vicinus, vbi solæ virgines stare solebant, ac reliqua sane populo dimisso, domum suam redibant, Maria vero in templo permanebat.* ANSELMVS in Vita virginis. *Erat itaque locus distinctus in domo Domini, scilicet, in templo, prope lauam altaris, ibi stabant virgines solæ, & diuino officio peracto, ibant omnes ad propria, Maria vero perseuerabat, & custodiebat altare, & templum, sacerdotibus ministrans.*

Auctor. AVCTOR. Ex his, quæ hactenus de Virginis Deiparæ oblatione adducta sunt, nonnulla dubia non immerito eruditus quiuis arbitrabitur. *Primumque*, nouum esse videtur puellam consecrari, vt vitam in templo perpetuo degeret: cũ de nulla simile quid scriptum reperiatur? *Deinde* qua ratione virginib⁹ illis erat locus designatus intra templũ, cũ mulieribus numquã licuisset ingredi, nec tabernaculũ, nec templũ; imo nec ipsis virginib⁹. Vt ex loco Exodi 38. & 1. Regum 2. supra notauimus n. 5. quæ semper ad ostium tabernaculi cõtistebant? Ex Iosepho etiam *lib. 6. de bello Iudaico, c. 6.* fit manifestum, nõ tantũ ad oraculum, sed nec ad templum, imo nec ad atriũ interius, in quo erat ara holocaustomatũ, accedere mulieribus licuisse; nã templũ, ait, & arã cingebat, ex pulcherrimo saxo lorica gratissima, vsq; ad cubitũ surgens, quę populũ à sacerdotibus segregebat: quem limitẽ, nec puris mulierib⁹ transgredi licebat. *Demum*, qũo verisimile est, tam facile virgini

Num Maria iũ templi adytis locum habuerit, Dubium 1. Dubium 2. Mulieribus nõ licuit ingredi templum, necdum tabernaculum. Dubium 3.

gini patuisse oraculũ, hoc est, intimã illam partem inaccessam, inuiolatã, & inuisibilẽ omnibus, quæ *sanctum sanctorũ* vocabatur, ad quam nec sacerdotibus ipsis semper ingredi licebat; nec dum feminæ, vt assiduo in illa degeret?

At vero quia tantorum virorum auctoritas eludi non debet, age reddamus rationem eorũ, quæ in dubium vocata sunt: & pro primi illius explicatione est auertendũ, ex lege triplicẽ colligi hominis sanctificationẽ, oblationẽ, seu cõsecrationẽ. Nam in primis omne primogenitũ erat Domino cõsecratũ ꝓ primogenitis Ægyptiorũ: ita enim habetur. Exod. 13. 2. *Sãctifica mihi omne primogenitũ, ꝙ aperit vuluã in filiis Israel, tam de hominibus, quã de iumentis, mea sunt enim omnia*, & v. 12. *Quidquid habueris masculini sexus consecrabis Domino, omne aũt primogenitũ hominis de filiis tuis precio redimes*: vt n. habetur Num. 3. 47. singuli primogeniti quinque siclis redimebantur, pro his omnibus Leuitæ sunt Domino consecrati, vt seruirent in tabernaculo, *vt dicitur Nu. 3. & 8.* Itaq; hac lege tantũ primogeniti masculi erãt sanctificati Domino, q deferebãt in templũ quadragesimo die, vt fecit Virgo cũ obtulit puerũ Iesũ, Lu. 2. & redimebant 5. siclis. Vnde hac ratione nõ est oblata virgo Deipara in tẽplo. Alio ꝑterea modo primogenit⁹ debitor erat legi, sicut quis ali⁹ vt videl hostia ꝓ illo daret, sic habet Leuit. 12. Quãuis nõ tã oblatio fiebat ꝓ redẽptione part⁹ q̃ pro pariẽtis purificatione. Terti⁹ mod⁹ sanctificãdi erat spõtane⁹, & ex voto, q dupliciter contingebat, nã quidã

Primi dubij solutio.

Oblatio, seu cõsecratio triplex in lege.

Primogenitorum consecratio.

Consecratio primogeniti pro matris purificatione.

Sanctificatio seu consecratio ex voto ad tempus, vel in perpetuum.

sanctificabant Domino seipsos, sed tamen sub redemptione: sic habetur Leuit. 27. *Homo qui votum fecerit, & spoponderit Domino animam suam sub æstimatione dabit precium.* Hoc modo tam viri, quam fœminæ, se domino sub voto offerebant, vt *ex capite illo constat*, in quo designantur precia redemptionis pro masculo, & fœmina: altero modo fiebat consecratio, quando persona aliqua Deo consecrabatur, seu anathematizabatur, & huiusmodi nunq̃ redimebatur, sed perpetuis diuini cultus vsibus dicata manebat, sic c. illo 27. & 28. *Id omne quod Domino consecratur, siue homo fuerit, siue animal siue ager nō venitet, nec redimi poterit, quidquid semel fuerit consecratū sanctum sanctorum erit Domino.* Concipiebatur autem hoc votū ex pacto, seu sub conditione, si mihi victoriā concesseris, vel si filium donaueris, offeram tibi illum in perpetuum. Sic Iepte,

Iepte votum. Iudic. 11. v. 31. vouit, *quicumq; primus fuerit egressus de foribus domus meæ: mihiq; occurrerit reuertenti cum pace à filiis Amon, Domini erit, offeramq; illum in holocaustum.* Sic Anna Elcanæ vxor votū vouit dicens, 1. Reg. 1. 11. *Domine exercituum si respiciens videris afflictionem famulæ tuæ, & recordatus mei fueris, nec oblitus ancillæ tuæ, dederisq; seruæ tuæ sexum virilem dabo eum Domino omnibus diebus vitæ eius.* Iam ex his constat, ex lege potuisse

Solutio primi dubii.

Deo offerri. consecrarive tam masculū, vt fecit Anna, q̃ fœminam, alioquin Iepte, non se putaret obligatū, cum occurrit ei vnica filia, vt eam Deo cōsecraret perpetuā seruaturā virginitatē, vt nonnulli existimant. Hoc ergo modo Ioachimus,

mus, & Anna vouerunt Domino, si sobolem daret, se ei illam dicaturos, vt fecerunt: Erat ergo votum secundum legem, & complemētum eius erat debitum, & ita adducta est in templum, sicut Anna adduxit Samuelem in domū Domini in Silo, & Iepte filiam suam, vt mihi quidem videtur, in eandem domum in Silo, si vera est illa expositio, vbi ministrabat Domino: Et hæc quidem pro primi dubij explicatione sint dicta.

Ioachimus & Anna, vouerunt Deo puellam.

Pro alterius enodatione notandum est, siue tabernaculum, seu templum, *vt constat ex 26. Exod. c. & 3. Reg 6.* tria continuisse; adytum, seu oraculum, seu sanctum sanctorum, vbi sola erat arca; in quod solus summus sacerdos ingrediebatur solenniter 10. die Septembris, in festo expiationis ad orandum pro peccatis populi cum sanguine, eo modo, qui describitur *Leuit. 6.* & refert Paulus *ad Hebr. 9.* Erat deinde ante adytum tabernaculum, seu templum, in quo tria continebantur, ad austrum candelabrum aureum, ad aquilonem mensa panum propositionis, in medio erat altare aureum, seu altare thimiamatis, seu incensi, latum longumq; vno cubitu, altum duobus; in quo summus Pontifex adolebat thymiama quotidie mane, & vespere, cum lucernas concinnabat, *vt habetur Exodi 30.* Sed in hoc tabernaculum, seu templum, *vt ait Paulus ad Hebr. 9* quotidie ingrediebantur sacerdotes sacrificia consummantes: nam prius sacrificabant in atrio duos agnos, vnum mane, alterum vespere: & consummabāt

Secundi dubij solutio.

In tēplo tria erant.

Sanctum sanctorum.

Tabernaculum.

hæc sacrificia oblatione incensi; quod officium obibant sacerdotes secundum ordinem vicis suæ, vt Zacharias faciebat pater Ioannis. Erat tertio ante templum, atrium quoddam amplum sub diuo, quod in duas erat diuisum partes, in atrium interius, vbi erat ara ampla, quæ dicitur *altare holocausti*, in qua fiebant sacrificia, & incendebantur holocausta: in quod atrium omnes sacerdotes, & Leuitæ ingrediebantur: & atrium interius septo ab illo diuisum, in quo populus consistebat, purus modo, ac castus, & iuxta legis præscriptum obseruans, in quo, vt ait *Iosephus, lib. 6. de bello Iudaico, cap. 6.* Locus erat muro separatus mulieribus, à quo per quindecim gradus ascendebatur ad maiorem portam. Necessario, inquit Iosephus, proprius locus religionis causa mulieribus destinatus, muro discernebatur: altera quoque porta opus esse videbatur; contra primam vero secreta erat, ex aliis regionibus vna porta meridiana, & vna septentrionalis, quibus ad mulieres introibatur. Per alias vero transire ad mulieres non licebat; sed nec suam portam interiecto muro transgredi licebat: patebat autem locus ille pariter indigenis, & hospitibus fœminis, religionis causa venientibus: occidua vero pars nullam portã habebat, sed perpetuus ibi murus erat extructus. Iam ex his poterit fieri manifestum, in eo loco, qui mulieribus erat designatus, fuisse etiam locum virginibus separatum ad portam illam septentrionalem, ad læuam altaris holocaustorum, quod erat in atrio

Atrium.

In atrio interiori erat locus mulierib.

Locus Virginib designatus ad læuã altaris.

in atrio interiori, quod similiter dici solet templum.

Ad tertium illud possemus respondere cum solenniter res diuina ageretur, nulli licuisse ingredi sancta sanctorum, præterquam summo sacerdoti, & transacto illo tempore licuisse, iis qui essent sanctitate insignes. Quod non obscure innuitur Leuitic. 16. v. 17. *Nullus hominum sit in tabernaculo, quando Pontifex sanctuarium ingreditur, vt roget pro se, & pro domo sua, & pro vniuerso cœtu Israel, donec egrediatur.* Scimus ex Egesippo 5. lib. quem refert Eusebius *lib. 2. histor. Ecclesiast. cap. 23.* & Epiphanius *hæresi 78.* Soli Iacobo fratri Domini, ob summam sanctitatem, licuisse ingredi sancta sanctorum. Quid ergo mirum si daretur in eis orandi locus illi, quæ in tenera ætate consecrata, cœlestis cuiusdam, & vltra reliquorum sanctorum sanctitatis discrimen omnibus cõspicuum, admirandumq; præbebat; neque enim displicere poterat ei, cui adeo placuit, vt mater eius esse mereretur.

Nemini licebat ingredi sancta sanctorum Pontifice celebrante.

Sanctissimis viris licebat ingredi.

25 PARENTES.] EPIPHANIVS Presbyter Constantinopolitanus in vita B. Virginis. *Dum in templo esset, orbata parentibus est.* GEORGIVS Cedrenus in compendio historiæ. *Ioachimus octogenarius decessit, Anna annos nata vndeoctoginta vitam finiit: ab his in templum deducta Dei genetrix, anno ætatis suæ tertio, vndecim annos nata parentes amisit: nec vero vmquam templo excedebat, sed si qua re opus haberet, ad solam Elisabetham ibat cognatam, & templo vicinam.*

Parentib. orbatur Maria

AVCTOR.

Auctor, AVCTOR. Si hæc ita se habent, ergo, vt cœpimus adnotare, *cap. 2. numer. 1.* parentes Virginis

Virgo genita sexagesimo patris anno eam genuerunt, iam sexagenarij, imo 66. aut 68. annorum, & cum 20. annis iam in matrimonio vixissent 46. aut 48. annos nati matrimonium contraxerunt. Quod vero indicat Cedrenus, domum Elisabethæ fuisse Ierosolymis, cap. postea *6. num. 2.* examinabimus.

26 VNIGENITA. EVSEBIVS Emissenus homil. in Natiuitate Mariæ. *Vnde manifestum, beatissimam Virginem Mariam, quæ nobilissima heres parentibus suis in hereditatem successerat: siquidem nec fratres habuit, nec habuisse legitur, neminem de alia tribu coniugem accipere potuisse.* THEOPHILACTVS in cap. 19. Ioan. *Stabant autem iuxta crucem* IESV, *mater eius, & soror matris eius Maria vxor Cleophæ, quomodo soror matris eius diceretur Maria Clopæ, cum non habuerit aliam puerum? Clopas frater fuit Ioseph: & cum absq; liberis esset mortuus Clopas, vt quidam dicunt, Ioseph eius vxorem duxit, & filios fratri peperit, quorum vna, & nunc commemoratur Maria, quæ soror dicitur Deiparæ, hoc est cognota: solet enim scriptura, cognatos dicere fratres, sicut & Isaac de Rebecca dicebat, soror mea est, quamuis vxor eius esset: ita & hoc loco soror Deiparæ dicitur, quæ Clopæ vxor habita est propter cognationem.* EVTHYMIVS cap. 17. in Ioannem. *Stabant autem iuxta crucem Iesu mater eius & soror matris eius Maria vxor Cleophæ. Atqui vnigenita erat Dei mater. Verum Ioseph, & Cleopas fratres erant: moris autem erat apud Hebræos fratrum quoque vxores appellare sorores, propter virorum*

rum fraternitatem: itaque eam; quæ pariter cum ea vxor erat, sororem nominauit; sed Ioseph quidem, & Cleophas viri earum, natura fratres erant, ipsæ autem eorum vxores affinitate sorores. AVCTOR. Vulgo fertur opinio, quæ quod nullum ex veteribus habuerit auctorem omni caret auctoritate, quamuis nonnulli ex posterioribus eam secuti fuerint. Vt Hugo de Sancto Victore, *super Epistolam ad Galat. quæst. 5.* Haymo, *lib. 2. de Christianarum rerum memoria cap. 3.* & Strabus *super 1. cap. Epistol. ad Galat. ex Ambrosio*, & quidam alij. Ea vero est, Annam tribus viris coniunctam fuisse matrimonio, & ex singulis singulas Marias genuisse. Nam primum tradita est Ioachimo, ex quo habuit Mariam Deiparentem: deinde illo vita functo nupsit Cleophæ, & ex eo concepit filiam alteram, quam similiter vocauit Mariam. Et hæc ex Alphæo, quem habuit coniugem, quatuor illos genuit filios, *qui fratres Domini* vocantur Iacobum, Iose, Simonem, & Iudam, dictaque est à patre Maria Cleophæ: hoc etiam mortuo accepit Anna coniugem Salome, ex quo tertiam filiam habuit Mariam Salome, quæ ex Zebedæo duos habuit filios; Iacobum maiorem, & Ioannem Euangelistam. Probant autem hanc suam opinionem; ex Euangelio Ioannis c. 19. dicentis, *Stabant autem iuxta crucem Iesu mater eius, & soror matris eius Maria Cleophæ*: quæ eadem est mater Iacobi, vt asserit Hieronymus, l. *contra Heluidium, & in c. 27. Matthæi, & in libro de scriptoribus Eccles. in Iacobo, & in 12. Matthæi.* Nos ait, sicut in libro

Num Maria fuerit vnigenita.

Opinio de triplici Annæ matrimonio.

Maria Cleophæ soror putatur Deigenetricis.

libro, quem contra Heluidium ſcripſimus continetur; *fratres Domini*, non filios Ioſeph, ſed cōſobrinos Saluatoris. Mariæ liberos intelligimus, matertere Domini, quæ eſſe dicitur mater Iacobi minoris, & Ioſeph, & Iudę, idem aſſerunt Iſidorus *lib. de vita & morte ſanctorum patrum.* Beda *ſup. r 1. c. Acto.* & Anſelmus *1. Corint. 9. & ad Galat. 1.* De tertia illa filia Maria Salome id colligunt, ex Marci *15. 4. & c. 16. 1.* vbi coniunguntur Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Ioſe mater, & mater filiorum Zebedæi.

Maria Salome.

Refellitur prædicta opinio.

Nihilominus probari nequit hæc ſententia, non ſolum, quod Annam virginemq; dedeceat, ſed quod ipſi repugnet veritati. Nam primum gratis hęc tertia Annæ fingitur filia, dicta *Maria Salome*, à viro, cui nupſit, nam Euangeliſta non vocat eam *Mariam*, ſed *Salome*; nec vſquam vir eius nominis reperitur, quod tantum nomen ſit feminæ à Salomone viri nomine deductum, ſicut à Ioanne, Ioanna: nam Ioſephus *l. 13. Antiq. c. 19*, Salome vxoris Ariſtobuli, & alterius ſororis Herodis, *libro 15. capite 3.* mentionem fecit. Tum etiam, & alterius Salome matris ſeptem Machabæorum, de quibus agitur *2. Machabæorum 7.* honorifice meminit *lib. de Machabæis*: & ſimiliter Egeſippus, in *libris de excidio Ieroſolymitano*; & obſtetricis Salome meminit Hippolytus Portuenſis, apud Nicephorum *libro ſecundo. capit, 3.* Itaque nullus eſt qui virum aliquem *Salomen* vocet; quod nomen tantum ſit feminæ, ſicut nullus merito vocauit aliquem virum Ioannam, aut Mariam, niſi per dedecus:

Salome non eſt viri nomen.

Altera ratio.

cus:

cus: Præterea, quia si hæc fuisset Mariæ Deiparæ soror, iure dici possent, Iacobus, & Ioannes fratres Domini, sicut vocantur filij Mariæ Cleophæ, & tamen nec in Euangelio, cum *Matthæi 13. & Marci 6.* numerantur, Christi fratres, horum vlla fit mentio, nec antiquorum vllus sic eos vocauit. Addo his Ioannem Euangelistam, qui anno Traiani 3. & Christi 102. *vt habet Eusebius in Chronico*; obiit, annos natus 106. *iuxta Hippolytum, apud Cedrenum in Nerua*, quatuor annis ante Christum natum fuisse. Atqui cum Virgo conceperit Dei filium quatuordecim annorum; ergo Maria Salome genuisset Ioannem quatuor annos ante, cum tamen esset illa minor, vtpote tertia filia Annæ. Si vero Ioannes obiit 99. annorum; vt communis fert opinio, natus igitur est tertio post Christum anno: tertia ergo illa filia Annæ, vt minimum, nata est illo tertio post Virginem anno, vt intra duos annos habuerit tres filias, ex tribus viris, quod & dignitati eius repugnat, & rationi.

Iacobus et Ioannes non dicti fratres Domini.

Ratio tertia.

Salome quando genuerit Ioannem.

Ioannis ætas.

Sed quod Maria Cleophæ non fuerit Annæ filia hac efficaci ratione probatur. Simon huius filius, vnus ex fratribus Domini, decimo Traiani anno, qui erat Christi 110. Martyrio est decoratus: *auctore Eusebio in Chronico*, annos natus 120. *iuxta eumdem li. 3. historiæ c. 10. & 26.* ergo 10. annos ante Christum est natus; cum Virgo igitur Christum genuerit annos nata 14. & Maria Cleophæ fuerit post illam orta, ergo genuisset Simonem, vt minimum, quatuor, aut quinque anno-

Mariam Cleophæ non fuisse Annæ filiam.

Symeon 10. annis ante Christum est natus.

annorum; quod falsum esse omnino vides. Non ergo fuit soror vterina Deiparæ, sed cognatione: vt *dixit Euthymius:* quomodo loquitur Hieronymus cum ceteris, qui phrasi scripturæ, *vt Euangelistæ*, sororem eius vocant: erat enim Cleophę filia fratris Ioseph sponsi Virginis. Aliâs autem ex veterum historia, nouimus Annam sterilem, vsque ad senilem ætatem permansisse, *vt cap.2. num.5. retulimus*: atque Virgine vndecim annos agente, cum Ioachimo obiisse, vt *paulo ante comprobauimus numero præcedenti*. Quî ergo fieri potest, vt duos alios viros habuerit iam senex, & superstite adhuc Ioachimo? Relinquitur ergo certissimum vnam fuisse filiam Annæ Mariam Deiparam; eiusque matrem vnico Ioachimo solum fuisse copulatam, non aliis: illam autem Mariam Cleophæ ea ratione vocari sororem Virginis, qua & filij eius vocantur fratres Domini, quia cognata, vt *tractamus infra cap.4. num.11. & latius supra cap.1. num.11.* non quod eam duxerit Ioseph, *vt vult Theophylactus*, sed quod fuerit vxor Clopæ fratris Ioseph, *vt diximus*, fratrum autem vxores sorores merito dici solitas sat probatum relinquimus.

Anna sterilis vsque ad senectam.

Maria Cleophæ soror Mariæ Iesu cognatione.

17 IN TEMPLO.] GREGORIVS Thaumaturgis, in homil. de Annunciatione. *Numquid maneo adhuc Virgo? Numquid prodituur dignitas virginitatis? Certe vbi proditio est, ibi fidelitas desideratur, & vbi fidelitas desideratur, ibi fides debetur. Debebat ergo Maria fidelitatem seruare, cui fidem debebat, etsi non obseruaret, prodidisse fidem videretur.*

Maria in templo vouit virginitatē.

tur. Sic ille, super verba: quomodo fiet istud. GREGORIVS Nissenus Episcopus, in oratione de humana Christi generatione. *Etenim naturæ legi illam subijcere: vt cupiditã in matrimonio collocata seruiret, absurdissimum videbatur: instar enim sacrilegij fuisset, si muneris Deo sacrati dominus homo fieret. Audi pudicam Virginis vocem: quomodo erit mihi istud, quoniam virum non cognosco: Angelus partum nunciat, at illa virginitati inhæret, & integritatem angelicæ demonstrationi anteponendam iudicat: nec angelo fidem non habet, nec à proposito recedit suo: interdixi, inquit, mihi consuetudinem viri quomodo istud erit mihi, quoniam virum non cognosco? Hæc Mariæ vox declarat ea, quæ ex historia incerti auctoris commemoraui, non esse penitus absurda. Si enim liberorũ causa ducta fuisset à Ioseph, quomodo parituram angelo prænuncianti, se rem nouam, & alienam audire præ se tulisset, cũ ipsa quoq; se obstrinxisset naturæ lege, vt aliquando mater esset; Verum quia carnem Deo consecratam, tanquam sanctum aliquod oblatũ munus, oportebat intactam, integrãque præstare, idcirco licet, inquit, angelus sis, licet à cælo venias, licet quod ostenditur naturam superet humanũ, tamen me virum cognoscere nefas est.* HIERONYMVS in historia de ortu Mariæ. *Tunc Põtifex publice denunciabat, vt virgines, quæ in templo constituebantur, & hoc ætatis tempus implessent, domum reuerterentur, & nuptijs secundum morem gẽtis, & ætatis maturitatem operam darent: cui mandato cũ ceteræ pronæ paruissent sola Virgo Maria Domini se hoc facere non posse respondit, dicẽs, se quidẽ, & parentes suos Domini seruitio mancipasse, & insu-*

Historia incerti auctoris.

I per

per seipsam Domino virginitatem vouisse, quam nūquam viro aliquo commixtionis more cognito, violare vellet. AVGVSTINVS lib. de sancta virginitate, c. 4. *Ipsa quoque virginitas eius gratior, & acceptior, quia nō eam conceptus Christus viro violaturo, quam conseruaret ipse præripuit, sed priusquam conciperetur iam Deo dicatā, & de qua nasceretur, elegit. Hoc indicant verba, quæ sibi fœtum annunciantis Angelo Maria reddidit. Quomodo inquit fiet istud, quoniā virū non cognosco: quod profectò nō diceret: nisi Deo Virginē se ante vouisset. Sed quia hoc Israelitarum mores adhuc recusabāt, desponsata est viro iusto non violēter ablaturo, sed potius cōtra violentos custodituro, quod illa iā vouerat: quamquam etiā si hoc solū dixisset: quomodo fiet istud, nec addidisset, quoniā virū non cognosco, non quæsisset vtique promissū sibi filiū, quomodo fœmina paritura esset, si concubitura nupsisset: poterat & virgo iuberi permanere, in qua Dei filius formā serui congruenti miraculo acciperet: sed exemplo sanctis futura virginibus, ne putaretur sola. Virgo esse debuisse, quæ prolem etiam sine concubitu concipere meruisset, virginitatē Deo dicauit, cum adhuc quid esset conceptura nesciret, vt in terreno, mortaliq; corpore cælestis vitæ imitatio, voto fieret, nō præcepto amore eligendi, non necessitate seruandi. Ita Christus nascendo de Virgine, quæ antequam nesciret quis de illa fuerat nasciturus, virgo statuerat permanere, virginitatē sanctam approbare maluit, quā imperare.* IOANNES Patriarcha Ierosolym. lib. de Institut. Monachorum. c. 35 *Vnde cū cœtus professorū huius religionis audissent in Ierusalē iuuenculā vouisse Deo virginalem continentiam*

nentiam confessim perpendit, quod aduentus fili Dei prope & in ianuis erat. SIMEON Metaphrastes in oratione de vita, & dormitione beatæ Mariæ. *Cum ... uenisset, consilium ... quidnam sacro illi corpori facientes, in TEUM non peccarent: ea enim legi naturæ subiungere, & eam dare in ... uideretur, uidebatur absurdissimum ... est plane a ... si d ... domino ... et dominus.* Et infra. *Quid autē Mariæ audi pura voce virginis: Angelus partum annūciat, & illa adhuc et virginitatē, non corrumpi indicans esse præstantius, quā apparitionē Angeli: & neq; potest Angelo nō credere: n... disce ... ob ... quæ statuerat: est inquit: mihi prohi... cū viro consuetudo, quomodo in ... mihi hoc, quoniam virum no cognosco? Hæc vox Mariæ est demostratio eorū, quæ arcane, & occulte narrantur. Si vero eam Ioseph accepe rat in matrimoniū quemadmodū ei visum est aduenū, quod partum ei ante significaret, si omnino expectauerit fieri mater lege naturæ, quando quidē carnem, quæ Deo fuerat cōsecrata, veluti quoddam sanctum donarium, intactum cōseruari oportebat.* ANSELMUS lib. de excellentia Virginis, cap. 4. *Virgo itaq;, & tenera, & delicata, regali stirpe progenita, & speciosissima, totam intentionē suam, totum amorem suum, totum studium suum ad hoc intēdit, vt corpus, & animam suam Deo perpetua virginitate consecraret: Sciebat enim, quod quanto sanctius eam seruaret, tanto sublimius ei, qui omnium castissimus, imo qui ipsa castitas est, appropinquaret: amplectendo itaque quod acceptabilius Deo esse cognouit, legem superauit.* BERNARDUS homilia quarta,

Historia incerti auctoru.

ſuper Miſſus eſt. *Cum ſciat Dominus meus, teſtis conſcientiæ meæ votum eſſe ancillæ ſuæ non cognoſcere virum, qua lege, quo ordine placebit ei, vt fiat iſtud?* ARNOLDVS Abbas, tractatu de laudibus Virginis Mariæ. *Credo ſecum pertractans, quomodo ſine offenſione legis, maneret in propoſito caſtitatis, quia hanc elegerat, hanc Deo vouerat, & integritatem Spiritus, & carnis apud ſe demonſtratio conſecraret. Nouum de Virginibus à Domino datum erat præceptum, ſed nec erat Apoſtolus, qui daret conſilium: acceperat tamen hoc ipſum à Deo per Spiritum ſanctum familiare mandatum, non ex reſponſo angelico, ſed ex inſpiratione ſecreta; quæ ei, & affectum virginitatis intimauerat, & vſque ad neceſſitatem voti purum deſiderium alligauerat.* NICEPHORVS lib. 1. hiſtoriæ, cap. 7. *Poſtquam adoleuit, conſilium ſacerdotes agitarunt, qui de ea ſtatuerunt, ne in ſacrum eius corpus admittere quicquam viderentur: ſacrilegium namque prorſus ſe cõmiſſuros putabant, ſi viro eam coniungerent, atq; in ſeruitutem cõiugalis legis redigerent, quæ ſemel Deo dicata eſſet.* AVCTOR. Haud obſcure ſancti patres ſignificãt beatiſſimam Virginem, dum eſſet in templo, ſuam voto dicaſſe virginitatem. Gregor. & Simeon Metaphraſtes cũ Nicephoro, dum ſe referunt ad hiſtoriam incerti auctoris, quam exiſtimo eſſe illam, quæ eſt de ortu Virginis. Et cum ipſis Auguſt. & alij, dum votũ ante deſponſationem dicunt emiſſum: ſi enim deſponſata eſt à ſacerdotibus, dum erat in templo, ergo in eo emiſit votum illud; niſi velis dũ infans eſſet, in parentũ domo illud emiſiſſe, quod

Votum in templo emiſ-

ætati

ætati nō conuenit infantili, erat enim duorum annorum, & duorum mēsium: & 13. dierum cū in templo fuit oblata, vt dictum est supra n. 3. *Sum à Virgine.*

18 PRIMA. BARTHOLOMÆVS Christi Apostolus apud Abdiam libro octauo historiæ Apostolicæ. *Hæc Virgo cum execraretur omnem virum, & ipsa seruandæ virginitatis votum prima Deo Omnipotenti vouit. Primam autem ideo dixi, quia, ex quo homo factus est ab initio seculi, nulla hoc votū Deo obtulit.* GREGORIVS referēte Strabo. Luc. 1. *Vere gratia plena, q̄ prima inter feminas virginitatis gloriosū munus Deo obtulit. quæ & ideo angelico visu, & alloquio meruit perfrui, quæ gratiæ totius auctorē mundo edidit.* ILLEFONSVS sermo. 6. de Assumptione Mariæ. *Maria optimam partem elegit, quia prima omniū feminarum Deo virginitatem obtulit.* BEDA l. 1. in Lucam c. tertio. *Propositum suæ mentis reuerenter exposuit, vitam videlicet virginalē se ducere decreuisse, quæ quia prima feminarum tantæ se virtuti mācipare curauit, iure singulari præ ceteris feminis beatitate meruit excellere.* Et in homilia de Annūciatione. *Vere gratia erat plena, cui diuino munere collatum est, vt prima inter feminas gloriosū Deo munus offerret.* IOANNES Ierosolym. Episcopus l. de institut. monachorū. c. 34. *Sicut Elias primus inter homines studuit virginitatē perpetuā sponte inchoare, ita postea B. Dei genitrix elegit prima feminarum propter Deū in virginitate perpetua viuere.* RVPERTVS lib. 3. in Cātica. in illa verba, in vno crine colli. *Iste est crinis colli humilis cogitarus mulieris, caput non habentis: caput inquam, id est, virū neq; habentis, neq; habere* *Prima omnium votum emisit virginitatis Maria.*

volentis; nã caput mulieris vir. Tu capite isto te indignam iudicasti, tu viro & omni seculo te indignã existimasti. Hoc scientes dicũt, & vere dicunt amici, quia votum egregium Deo prima vouisti, votum virginitatis. attamen sponsi nomen admisisti. HONORIVS lib. de æternis gaudiis. *Hæc prima inter mulieres vouit Deo virginitatem, & ideo sola inter mulieres meruit virgo summa prolis fœcunditatẽ.* BERNARDVS serm.4.de Assũptione. *Si rerum pretia de raritate pẽsamus, quæ prima in terris angelicã proposuit ducere vitã, super omnes est, quomodo, inquit, fiet istud quoniam virum non cognosco? immobile propositum virginitatis, quod, nec angelo filium promittẽte aliquatenus titubauit.* Et ser. Signum magnum. *De cetero sane, & virginitatẽ carnis, & propositũ virginitatis, & ipsius quoq; propositi nouitas euidenter illustrat, quod videlicet in veritate spiritus legis Mosaicæ decreta transcedens, illibatam Deo corporis simul, & spiritus sanct monitũ vouit. Probat n. propositi inuiolabile fundamentũ, quod tam constanter promittenti filius angelo respondit, quomodo fiet istud, quoniã virum non cognosco?*

Auctor. AVCTOR. Indubitatũ est, multos in veteri lege vitam cælibem elegisse quorum aliquos retulit Ignatius Epistola ad Philadelphienses, scilicet, Iesum Naue, Melchisedech, Elisæum, Ieremiam: Eliam addit Amb. *l.11. de virginibus.* & tres pueros, *Hieronymus super Danielem, & Damascen. lib. 4. fidei, c. 15.* verum nullã constat voto suã consecrasse virginitatẽ ante Deiparã, vt vere de ea dixerit Ambro. lib. de institutione virginis, c.5.

Prima Dei- *Egregia Maria, quæ signũ sacræ virginitatis extulit, & imma-*

& intemerata virginitatis piũ Christo vexillũ leuauit; & Hieronymus Epistola 74. ad Pãmachiũ. *Igitur Christus, & virgo Maria vtriusq; sexus virginitatis dedicauere principia.*

para vexillum virginitatis erexit.

19 His Verbis. Bartholomævs apud Abdiam l. 8. hist. Apost. *Hæc ergo prima inter feminas hoc cõstituit in corde suo vt diceret, Domine offero tibi virginitatẽ meam, cũ hoc à nullo homine neque verbo didicisset, nec exẽplo ad imitationẽ videl. inuitata cõstituisset, vt virgo p amore Dei specialiter pmaneret.* Avctor. Si virginitatẽ suã Domino virgo cõsecrauit, q̃ semper ab infãtia dilexit, & seruare ppoluit, non est dubitandũ, cũ ageret cũ Deo, q erat illi frequentissimũ. id q habebat in votis, his, aut similib⁹ verbis Deo obtulisse, cõsecrasseq;: qa, *vt optime dixit Anselmus l. de excellentia B. virginis c. 4. quem paulo ante retulimus*; virgo tenera; & delicata, regali stirpe pgenita, & speciosissima, totũ amorem suũ, totũ studiũ suũ ad hoc intẽdit, vt corp⁹, & animã Deo virginitate ppetua cõsecraret, sciebat n. q quanto sanctius eã seruabat, tanto sublimi⁹ ei q omniũ castissim⁹, imo q ipsa castitas est ap ppinquaret.

Verba virginis vouentis.

Auctor.

20 Ad Secvndam. Evodivs Antiochiæ post Petrum Episcop⁹, apud Nicephorũ, *l. 2. c. 3. Siquidem trimula cũ esset in templũ est pſentata, & ibi in sanctis sanctorũ traduxit annos XI.* Hieronymvs in historia de ortu Mariæ. *A. l 14. annum vsque peruenit, vt non solũ nihil de ea mali reprehensione dignum confingere possent, sed & boni omnes, qui eã nouerant, vitã, & conuersationem eius admiratione dignã iudicarẽt.* Germanvs Archiepiscop⁹ Cõ-

Ad annum 14 ætatis permansit virgo in tẽplo.

ſtantinopol. oratione de virginis oblatione. *Manſit autem de cetero in ſanctis ſanctorum, ſeu in templi penetralibus, ambroſiam nutrimẽtum per angelum accipiens, vſque ad ſecundam ætatem.* EPIPHANIVS Presbyter Conſtantinopolitanus in vita virginis. *Tertio anno oblata eſt in tẽplo, in quo annis vndecim, & ſex menſibus fuit.* NICEPHORVS lib.1. hiſtoriæ Eccleſ. cap. 7. *Poſtquam autem adoleuit conſilium ſacerdotes agitarunt, quid de ea ſtatuerent, ne in ſacrum eius corpus admittere quicquã viderentur.* *AVCTOR.* Hęc ſequenti cap. elucidabuntur magis. Epiphanij vero ſententiam annos virginis enumerantis ibidem numero 14. examinabimus.

MARIA VIRGO IOſepho deſpondetur.

CAPVT IIII.

VM 1 ad nubilem ætatem perueniſſet virgo, & ſacerdotes, quibus curæ erat, de tradendo eam viro, inter ſe agerent, 2 opportunum nacti tempus, quod multi ad ſolennia Encæniorum feſta celebranda, è varijs vrbibus, præſertim ex Mariæ conſanguineis, Ieroſolymam aduentarent, de re cum illis conferunt, quod indecorum iam videretur formoſam adoleſcentulam inter ſacerdotes verſari.

3. De-

3. Definitum ergo est oportere matrimonio tradi puellam: 4 quo consilio ad eam delato, qua decuit animi summissione, id nulla ratione fieri posse, ingenue respondit: tum quod parentes se diuino cultui dedicassent, tum maxime quod vni Deo suã ipsa virginitatem consecrasset. Rem nouam, & omni consideratione dignam sacerdotes admirantes, 5 dubii hærent. Nam dignitatem virginis contemplantes, cuius præclara virtus, & excellens sanctitas in omnium ore versabatur, diuinum quiddam abditum in ea esse arbitrantur, ac definito consilio illam ad id compellere non audebant, nec quid agerent sciebant: hinc enim, quod Dei esset iure consecrationis, alteri dare, qui dominus illius fieret, sacrilegium esse iudicabant, inde autem obstabat consuetudo inueterata, qua nulla feminarum aliena esse à matrimonio permittebatur. Præterea virginis debito putabant satisfactum, si sacerdoti cuipiam nuberet, qui cum in diuino cultu perseueraret: ac legi aduersari id aduertebant, quæ vnicam parentum heredem alii, quàm ex eadem cum virgine familia, viro tradi prohibebat. Rem omni ex parte 6 dubiam ad Deum more solito deferunt consulturi, quod de sua virgine fieri vellet requirentes: responsum ex oraculo est, vt omnes, qui Ierosolymis tunc aderant ex

 fami-

familia Dauidis matrimonio apti conuenirent, atque vni illi desponderetur virgo, qui diuina sorte eligeretur, ea in sponsam futurus obseruantia, vt eam ne attingere quidem auderet, sed custodis tantum, ac patroni munere fungeretur. Interea Deum summis precibus obsecrabat ipsa. ne ab ea, in qua erat, mente, se dimoueri pateretur: sed admonita diuinitus itidem est, ne metueret, ipsam Deo præcipuæ curæ esse, tantum sacerdotum consiliis assentiret. Igitur cum Numini parentes conuenissent quotquot ex Dauidis familia liberi reperti sunt, nutu diuino obtigit 7 sors Iosepho 8 Bethelemitæ, in fabrelignaria arte perito, & qui quod 10 profecta ætate esset vir, pius, & iustus, & eiusdem cum virgine propositi, nam 11 castitatem coluerat semper, ad id munus obeundum omnium selectissimus diuinitus habitus est. Electo iam sponso, vnus è sacerdotibus, Mariam virginem apprehensus, 12 de more, vtriusque dextris, 13 in sponsam tradidit virgini Iosepho, mense 14 Decembri, inchoato per tres menses, anno ætatis virginis 15 decimoquarto, tantum 16 ad custodiam, curam eius gerendam, non ad vsum coniugalem. 18 Inito cum omnium gratulatione tam casto coniugio, cum singuli ad suas regrederentur vrbes post Encœnia celebrata, Iosephus sponsam

sponsam consanguineis, qui summe illam, ob illustrem, quæ de ea erat, opinionem, obseruabant, 18 NaraZetham reducendam permisit. Vbi 19 in domo, quam ei, vt vnicæ hæredi parentes reliquerant, habitauit. Ipse vero 20 Bethlehemum ad suos profectus est, præstolaturus ibi opportunum tempus, de rebusque suis dispositurus, paraturusq; ea, quæ ad celebrandas nuptias necessaria videbantur.

TESTIMONIA.

AD NVBILEM. GREGORIVS Nissenus Episcopus in oratione de humana Christi generatione. *Sacerdotes autem, quamdiu paruula fuit, ad Samuelis similitudinem in sanctis ædibus, educarunt: sed cum iā adolesceret, consulebant quidnam agerent de sacro illo corpore, ne Deum offenderent.* HIERONYMVS in historia de ortu Mariæ. *Itaque ad quartumdecimum annum vsq; peruenit: tum Pontifex publice denunciabat, vt virgines, quæ in templo constituebantur, & hoc ætatis tempus implessent, domum reuerterentur, & nuptiis secundum morem gentis, & ætatis maturitatem, operam darent.* SIMEON Metaphrastes in oratione de vita & dormitione sanctæ Mariæ, *Cum vero creuisset puella consilium cœperunt (sacerdotes) quidnam sacro illi corpori facientes non peccarent in Deum.* NICEPHORVS lib. 1. historiæ ecclesiasticæ c. 7. *Postquā autē adoleuit, consiliū sacerdotes agitarunt, quid de ea statuerent, ne in sacrum eius corpus admittere quidquam viderentur.* *Ætas virginis nubilis*

2 OPPOR-

In festo Encæniorum nuptui traditur virgo.

Auctor.

2 OPPORTVNVM. HIERONYMVS in historia de ortu Mariæ. *Præcepit vt ad festiuitatem, quæ imminebat omnes ex Ierosolymis, & vicinis locis primores adessent, quorum consilio scire posset. quid de re tam dubia faciendum esset.* AVCTOR. Cum certum omnibus sit mense Martio virgini lætum nuncium de Christi conceptu renunciatum, *vt suo loco explicabimus*: & diuinus Euodius, quem infra *numer. 20.* referemus. affirmat, quarto post despōsationem mense, id ab Gabriele allatum, sequitur despōsam virginem mense Decembri; qui quartus est ante Martium; quo in mense cū

Encæniorum festi tempus.

Encæniorum festa celebrarentur, (nam 25. die Nouembris incipiebant, perdurabantque vsq; ad tertium Decembris per octo dies, *vt dicitur. 1. Machabæorum. 4. & 2. Machab. 1. & 10.*) nō absque ratione animaduersum est, sacerdotes occasionem nactos hoc tempore fuisse tractandi cum Virginis consanguineis, qui ad festum accesserant, de eius desponsatione. Preterea enim per hosce dies confecta res creditur, in quibus, & ipsa virgo concepta est octauo Decembris *vt cap. 2. nu. 3. diximus.*

Sacerdotes definiunt nuptui tradi debere puellam.

Auctor.

3 DEFINITVM EST. HIERONYMVS in historia de ortu Mariæ. *Tunc Pontifex publice denunciabat: vt virgines, quæ in templo constituebantur, & hoc ætatis tempus implessent, domum reuerterentur, & nuptijs secundum morem gentis, & ætatis maturitatem, operam darent.* AVCTOR. Et hoc quidem verisimile est, & propterea actum est de virgine Maria despondenda, nam & ad consequutionem eorum, quæ sequūtur, hęc, aut similia præcessis-

cessisse, non est præter rationem historię, & gestorum veritatem.

4 QVO CONSILIO. GREGORIVS Nyssenus Episcopus in oratione de sancta Christi natiuitate. *Interdixit*, inquit, *mihi consuetudinem viri, quomodo istud erit mihi, quoniam virum non cognosco? Hæc Mariæ vox declarat ea, quæ ex historia incerti auctoris commemoraui, non esse penitus absurda*, & cetera, vt supra cap. *3. n. 16*. HIERONYMVS in historia de ortu virginis. *Cui mandato cum ceteræ pronæ paruissent, sola virgo Domini Maria hoc se facere non posse respondit, dicens se quidem & parentes suos Domini seruitio mancipasse, & insuper seipsam Domino virginitatem vouisse, quam nunquam viro aliquo, commixtionis more cognito, violare vellet*. SIMEON Metaphrastes in oratione de vita & dormitione Deiparæ. *Est*, inquit, *mihi prohibita cum viro consuetudo, quomodo erit mihi hoc, quoniam virum non cognosco? Hæc vox Mariæ, est demonstratio eorum, quæ arcanè, & occultè narrantur*, & cetera, vt supra *cap. 3 num. 16. AVCTOR*. Iam tibi constat candide lector probari Gregorio & Metaphrastæ historiam illam incerti auctoris, qua dicitur, *virginem sacerdotibus suum votum explicuisse*, qua de re iterum redibit sermo sequenti capite.

Voto obiecto repudiat nuptias Maria.

Auctor.

5 DVBII. GREGORIVS Nissenus Episcopus in oratione dicta. *Etenim naturæ legi illam subijcere, vt cuipiam in matrimonio collocata seruiret, absurdissimum videbatur: instar enim sacrilegij fuisset, si muneris Deo sacrati Dominus fieret: legibus enim erat constitutum, vt maritus dominaretur vxori. Mulie-*

Dubii harte sacerdotes.

lierem rursus inter sacerdotes in templo versari, atq; in sanctis ædibus conspici, nec lex, nec grauitas permittebat: HIERONYMVS in historia de ortu Mariæ. *Pontifex vero in angustia cõstitutus animi, cum nec cõtra scripturam, quæ dicit, vouete & reddite, votũ infringendum putaret, neque morem genti insuetum introducere auderet, præcepit ad festiuitatem, quæ imminebat, omnes ex Ierosolymis, & vicinis locis primores adessent, quorum consilio scire posset, quid de tam dubia re faciendum esset: quod cum fieret, omnibus in commune placuit Dominum super hanc rem esse consulendum.* SIMEON Metaphrastes in oratione de vita, & dormitione Deiparæ. *Consilium ceperunt quidnã sacro illi corpori facientes in Deum non peccarent: nam eam enim legi naturæ subiungere; & eam dare in seruitutem ei, qui illam duceret, videbatur à fœdissimum: existimatum est plane sacrilegium, si diuini donarij homo fieret dominus, quandoquidem à lege est constitutum, vt maritus esset dominus coniugis. vt autem in templo versarentur mulieres cum sacerdotibus, & inter sanctos viderentur, nec lege permittebatur, nec res erat honesta.* NICEPHORVS lib. 2. historiæ Ecclesiasticæ cap. 7. *Consilium sacerdotes agitarunt quid de ea statuerẽt, ne in sacrum eius corpus admittere quicquam viderentur: sacrilegium namq; prorsus se commissuros putabant, si viro eã coniungerẽt, atque in seruitutem coniugalis legis redigerent, quæ simul Deo dicata esset: e diuerso autem, puellam eo ætatis flore in sacratiore templo versari, nec permissum lege putabant, nec rem satis honestam, & decoram esse videbant.* AVCTOR. Multa simul

Auctor.

anim-

animaduersa sunt in virgine à sacerdotib., quæ merito anxios tenebant, & solicitos; nam primum non poterant illi non fidem habere, quã omnes multis rationibus admirabãtur: deinde nec satis fiebat Deo, cui consecrata erat puella, si nuberet sacerdoti, qui, cũ & ipsa poterat cultui diuino esse addicta, quia suã virginitaté dicarat: præterea viro tradi ad rem vxoriã erat ꝓhibita: ex alia parte videbãt contra cōsuetudinẽ populi, tum etiam perire genus parentum virginis, quæ vnica erat illis heres: hęc ergo omnia merito sacerdotes compulerũt, vt Deum consulerent.

Rationes dubitandi sacerdotibus obiata.

6 DVBIAM. GREGORIVS Nyssenus in oratione de sancta Christi natiuitate. *Deliberantes igitur in hanc sententiam diuinitus cōuenerunt, vt eam connubij nomine cuipiam desponderent, qui tamen ad custodiam eius duntaxat esset idoneus.* HIERONYMVS in historia de ortu Mariæ. *Et cunctis quidem orationi incumbentibus, Pontifex ad consulendum Deum de more accessit: nec mora, cunctis audientibus, de oraculo, & de propitiatorij loco, vox facta est, requirẽdum esse, cui virgo illa commẽdari, & desponsari deberet: cunctos de domo, & familia Dauid nuptui habiles, non coniugatos, virgas suas allaturos ad altare ꝓdixit, & cuiuscumque post allationem virgula florem germinasset, & in eius cacumine spiritus Domini in specie columbæ consedisset, ipsum esse, cui virgo commẽdari, & desponsari deberet. Erat aũt inter ceteros Ioseph homo de domo, & familia Dauid, grãdæuus: cunctis vero virgas suas, iuxta ordinem, deferẽtibus, solus*

Deus consulitur de coniugio Virginis.

Ex oraculo responsum est.

solus ipse suam subtraxit: vnde cum nihil diuinæ voci consonum apparuisset. Pontifex iteratò Deum consulendum putauit: proditus est itaque Ioseph: cum enim virgam suam attulisset, & in cacumine eius columba de cælo veniens consedisset, liquidò omnibus patuit ei virginem desponsandam fore. GERMANVS Archiepiscopus Constantinopolitanus in oratione de virginis oblatione. *Tunc autem Dei nutu, & consilio sacerdotum de ea datur sors.* SIMEON Metaphrastes in oratione de vita, & dormitione Deiparæ. *Eis vero de hu consultantibus, à Deo datur consilium, vt eam quidem dent viro nomine desponsationis, is autem talis esset, qui ad virginitatis aptius esset custodiam.* NICEPHORVS lib. 1. historię cap. 7. *sæpe itaque, & multum re deliberata, diuinitus eis per inspirationem ostenditur, vt eam alicui, qui ad templum sedulo esset, sponsæ nomine committerent, eum vero talem esse debere, cui rectè virginitatis custodia demandaretur.*

Iosephus forte diuina fit sponsus virginis.

7 SORS IOSEPHO. GREGORIVS Nyssenus in oratione dicta. *Ad hoc autem munus aptissimus inuentus est Ioseph ex eadem tribu & patria, qua erat virgo.* EPIPHANIVS hęresi. 78. contra Anditicomarianitas. *Primum ergo quando virgo tradebatur ipsi Ioseph sortibus cogentibus ipsam ad hoc venire, non tradita est ipsi ad conuersationem, si vere dicere oportet, sed propter legem quidem vir illius vocatus* Et in Ancoratu ad medium. *Hic Ioseph senex existens secundùm necessitatem sortibus missis in viduos, & non habentes vxores, in singulis tribubus, in virgines in templo, eò quod consecrati essent in templo primogeniti filij masculi, & femina, accipit iuxta sortem*

san-

sanctam virginem Mariam, ex qua secundum carnē natus est Dominus noster Iesus Christus. HIERONYMVS in historia de ortu Mariæ. *Erat autem inter ceteros Ioseph homo de domo, & familia Dauid: & cetera*, vt supra nu. 6. GERMANVS Archiepiscopus Constantinopolitanus in oratione de oblat. Mariæ. *Tunc autem Dei nutu, & consilio sacerdotum de ea datur sors, & sorte eligitur Ioseph iustus.* SIMEON Metaphrastes in oratione de vita, & dormitione Deiparæ. *Inuentus est itaque Ioseph, qualem quærebat ratio, ex eadem tribu, ex qua erat virgo.* GREGORIVS Cedre. in compendio historiæ. *Cum annum 14. attigisset, Iudæi in templo eam deinde morari non sunt passi. Porro sacerdotes eius causa Deum precati sunt. Ibi Pontifex duodecim senum cognatorum Mariæ ferulas accepit, inque ara posuit, dicens, ostende Domine cui virgo hæc debeat copulari. Floruit autem virga Ioseph fabri, atque huic Octogenario in matrimonium tradita est.* NICEPHORVS lib. 1. capite 7. *Porro non alius ipse Ioseph visus est esse magis idoneus ad solorum sponsalium coniunctionem contrahendam, quippe qui propinquitate generis eam contingeret; eiusdem enim tribus erant: insuper vero, & senio, & honestate morum iam pridem bonæ fidei existimationem consequutus esset.* AVCTOR. Ne tibi præter rem videatur, signo visibili electū fuisse Iosephū à Deo: animaduerte in scriptura sacra sortis nomine accipi diuinam voluntatem signo externo declaratā, qua ostenditur, eligiturq; is, qui quæritur. Sic *Num.* 17. floribus, & amigdalis germinantibus in virga electus est Aaron in sacerdotem: sic diuina

Auctor.

Sors quid ī in scriptur. s

Aaron electus virga germinante ac florente.

Acham sorte inuentus. *Saul sorte electus.* *Matthias etiam.*

uina sorte quæsitus est præuaricator Acham. *Iosue* 7. Sic 1. *Regum.* 10. sortibus electus est Saul; sic diuina sors cecidit super Matthiam Actuum 1. quam *sortem* appellasse scripturam ait Dionysius Areopagita, *l. de Ecclesiastica Hierarchia, ca.* 1. diuini quiddã, & præcipui muneris, per quod illi choro sacratissimo insinuaretur, qui esset diuina electione declaratus. Quod si huiusmodi sortes tã frequentes erant, ad ostendendos eos, qui vel ad munia aliqua eligebantur; vel vt punirentur; quod & in lege euangelica cõtigit aliquando, vt futuri Episcopi colũbæ aduentu declararẽtur, quid mirum si ad eligendũ eum, qui futurus erat spõsus virginis, custos, & patronus, & Dei filij nutritius, sorte diuina floreret virga, & columba in eius fastigio consideret?

Iosephus electus flore virgæ, & columba in virga consessu.

8 BETHLEMITÆ. LVCAS cap. 2. *Ascendit Ioseph à Galilæa de ciuitate Nazareth in Iudæam, in ciuitatem Dauid, quæ vocatur Bethlehem, eo quod esset de domo, & familia Dauid.* IVSTINVS Martyr dialogo contra Thriphonem. *Cum professionis primæ tempus venisset in Iudæa, tũ Quirino pratore, Iosephus Nazarethæ oppido, vbi habitabat, Bethlehem, vnde erat, profitẽdi causa, venit.* EPIPHANIVS hæresi. 79. contra Nazareos. *Nã & ipse Dominus Iesus Nazarenus vocabatur, propterea quod in Nazareth ciuitate, quæ nunc vicus est, educatus esset in domo Ioseph. natus vero secundũ carnem in Bethlehẽ ex Maria virgine desponsa ipsi Ioseph, qui in eamdẽ ciuitatem transmigrauit, postquam à Bethlehem digressus in Galilæa habitauit.* SIMEON Metaphrastes in oratione de vita, & dormitione Deiparæ. *Iamque Iosephum & Mariã, qui etsi ciues essent Bethlehemitæ,*

Ioseph Bethlehemites.

lehemitæ, ca terra dimissa (quod multis sæpe accidit, vt dimissis ijs, quæ ipsos tulerunt, mallet in aliena habitare ciuitate) ipsi quoq; habitabant in Nazareth, compellebat in Bethleh in edictum. NICEPHORVS libro primo capite 12. *Cum Ioseph, simul cum sponsa Maria in patriam suam, vt ibi censeretur, iret.*

9 FABRE LIGNARIA. MATTHÆVS ca. 13. v. 55. *Nonne est hic fabri filius?* IVSTINVS Philosophus, & martyr in dialogo cum Triphone Iudæo post medium: *Cumq; venisset Iesus ad Iordanem, vt tunc putabatur Iosephi materiarij fabri filius, ipse quoque obscurus, vt scripturæ prædixerant, & pro fabro habitus: solebat enim, dũ inter homines degeret, aratra fabricare, iugaque, vt per has figuras institiam doceret, & re ipsa fugam ocij.* AMBROSIVS sermone 16. in natali Domini. *Nonne hic est filius Ioseph fabri, & mater eius Maria est? In hoc quoque aduerte mysterium. Faber pater dicitur Christi, & plane pater faber Deus, qui totius mundi opera fabricatus est; & plane faber; sed qui in diluuio Noe arcam fabricare disposuit; faber, inquam, est, qui ordinauit Moysi tabernaculum, arcam testamenti instituit, templum Salomonis erexit. Hic autem faber circa arbores cum eo vtitur ferramento, sicut in Euangelio legimus, dicente Ioanne; iam securis ad radices arborum posita est. Hoc enim agit totum, vt vtiles cælestis fabricæ arbores in futuro componat, infructuosas vero euulsas radicitus flammarum consumat incendio.* CHRYSOSTOMVS serm. 30. in c. 1. Epistolæ ad Romanos. *Quandoquidem adeo erant inflati, & Paulus apud eos prædicaturus esset Iesum fabri lignarij putatiuum.* AVCTOR Imperfecti in Matthæum

Ioseph Faber Lignarius.

homilia prima. *Sed vt per omnia filij paternæ natiuitatis paternum imitarentur exemplum, ideo & Maria desponsata erat fabro lignario, quoniam & Christus spõsus Ecclesiæ omnem salutem hominum, & omne opus suum per lignum crucis fuerat operaturus.* Et homilia 32. in 19. Matthæi. *Tamquam si ita inuidiose respondeāt. Tu autem homo vilissimus fabri lignarij filius, quomodo destruis, quod ille constituit.* SOZOMENVS libro 6. historiæ Ecclesiasticæ capite secundo. *Cum Iulianus bellum esset contra Persas facturus, & minatus fuisse, se post bellum ecclesias grauiter afflicturum, & petulanter insultaret filium fabri, nihil illũ afferre posse subsidij, vir quem dixi modo, hanc de eo pronunciauit sententiam, iste fabri filius arcam ei ligneam ad mortem parat.* THEODORETVS libro 3. historiæ Ecclesiasticæ, capite 23. *Antiochiæ vir quidam optimus, qui longo tempore puerorum pedagogum ageret, familiaris erat, quippe eruditior quam vulgus pedagogorum esse consueuisset principis doctorum temporis illius, Libanius hic fuit, ille apud Sophistas nobilis, qui impius, & in expectatione victoriæ Iuliani imaginans minas, quærit de pedagogo illo per derisionẽ nostrorum, quid faceret fabri filius? at ille repletus diuina gratia; quod paulo post euenturum esset, prædixit, respondit enim, sandapilam concinnare fabricatorem huius vniuersitatis, quem tu, inquit, sophista, per risum fabri filium nominasti.* Nec multus postea diebus nũciatum de morte furiosi Imperatoris, ipseque in sandapila allatus est: & iactantia minarum euanuit cum maxima gloria Dei. NICEPHORVS lib. 10. historiæ cap. 35. *Cum Iulianus*

Iulianus insultat Iesum filium fabri.

Iucundũ dictum in Iulianum.

Iuliani mors prædicta.

nus exercitum in Perſas duceret, & Libanius illu-deris ad ſanctum illum virum diceret, quidnam fa-cerit fabri filius, reſpondens ille, ligneam, inquit, ar-cam ad mortem Imperatoris tui elaborat, & parua interceſſit mora, cum mortuus ille adductus eſt. AV-CTOR. Quoniam nomen fabri, quod Græce dicitur *Τέκτων*, generale eſt omnibus artificibus, ideo alij ex patribus Ioſephum fabrum ferrariũ fuiſſe putarunt, vt Hilarius canone 14. in Mat-thæum. *In hoc notatur Dominus,* inquit *à ſuis, & quamquã & docendi prudentia, & operandi virtus admiratione͂ commoueret, infidelitas tamen eorum, virtute͂ iudicij non recepit. Non enim credunt hæc in homine Deum agere, quin & patrem ipſius, matrem, fratreſque nuncupant, & paternæ artis quodam op-probrio laceſſunt: ſed plane hic fabri erat filius, fer-rum igne vincentis, omnem ſeculi virtutem iudicio decoquentis, maſſamque formantis in omne opus vti-litatis humanæ.* Et Petrus Chryſologus ſermone 48. *Dicebant, hic eſt fabri filius, ſed cuius fabri filius, non dicebant. Dicebant fabri filius vt arte vili ars la-teret auctoris, & Deitatis nomen fabrile nomen ab-ſconderet. Chriſtus erat fabri filius, ſed illius, qui mundi fabricam fecit, non malleo, ſed præcepto: qui elementorum membra, non ingenio, ſed iuſſione com-pegit: qui maſſam ſeculi, auctoritate, non carbone conflauit: qui ſolem non terreno igne, ſed ſupremo calore ſuccendit, qui lunam tenebras, noctem firma-uit & tempora: qui ſtellas variata luce diſtinxit: qui cuncta fecit ex nihilo, & fecit ô homo tibi, vt opifi-cem operis æſtimatione penſares.* Et Leander Hiſpa-lenſis Archiepiſcopus, libello de inſtitutione virginis ad Florentinam ſororem capite 22. *Sed*

Num Ioſeph fuerit faber lignarius?

Auctor.

Fabri nomen generale eſt. Ioſeph fuiſſe fabrum fer-rarium qui putent.

& Iosephus, cui desponsata fuerat, cum esset iustus, erat tamen pauper. ita vt victum, & vestitum artificio quæreret, quippe faber ferrarius fuisse legitur. Isidorus in regula monachorum capite. 5. & Ioseph iustus, cuius virgo Maria desponsata extitit faber ferrarius fuit. Item Beda lib. 2. in Marcum cap. 23. *Non autem sine certi prouisione sacramenti Dominus in carne apparens faber, & fabri filius æstimari, ac dici voluit, quin potius etiam per hoc se eius ante secula filium esse docuit, qui fabricator omnium, in principio creauit cœlum & terram: nam & si humana non sunt comparanda diuinis, typus tamen integer est, quia pater Christi igne operatur & Spiritu, vnde & de ipso, tanquam de fabri filio præcursor suus ait, ipse vos baptizabit in Spiritu sancto, & igne: qui in domo magna huius mundi diuersi generis vasa fabricat, imo vasa iræ sui spiritus igne mollienda in misericordiæ vasa commutat.* Deniq; Anselmus in Matth. 13. *Paternæ artis opprobrio ait, eum lacessunt, qui re vera filius erat fabri, quē summus fabricator omnium genuerat, & qui homines igne decoquit, dum eos in Spiritu sancto, & igne baptizat: qui etiā diuersi generis vasa fabricat, imo vasa iræ spiritus igne molliendo in misericordiæ vasa commutat.*

Fabrum lignarium fuisse Iosephum verius, Iosephi ætas. Verū quia prior sententia, & dicentium auctoritate, & fideliū omniū applausu iā diu cōprobata est, ea nobis & certior videtur, & dignior.

10. PROVECTA. EPIPHANIVS hæresi. 51. *Aut solum vir vocatus est (Ioseph) eo quod desponsatus fuit cum senex esset, annorum plus minus octoginta.* Et hæres. 78. contra Antidicomarianitas. *Et post multos annos accipit Mariam viduus agēs annum viduitatis suæ fortassis octogesimum, & vl-*

tra. HIERONYMVS in historia de ortu Mariæ. *Erat autem Ioseph homo de domo, & familia Dauid grandæuus.* GEORGIVS Cedre. *Atque huic octogenario in matrimonium tradita est.* NICEPHORVS lib. 1. historiæ cap. 4. *Porro non alius ipso Iosepho visus est magis idoneus ad solorum sponsalium coniunctionem contrahendam, quippe qui propinquitate generis eam cõtingeret, insuper vero, & senio, & honestate morum iam pridem bonæ fidei existimationem consecutus esset.* AVCTOR. Si consideremus finem, propter quem datus est virgini sponsus Ioseph à sacerdotibus diuino inspirante spiritu, certi efficiemur, non adolescentem, qui & si pius, & iustus, nec tanta esset prudẽtia, aut virili fortitudine ad custodiendã illã, & necessaria acquirẽdũ, insuper & ad tot itinera peragenda, & à tantis periculis illã cum puero Iesu liberandum; quæ omnia, virũ postulabant prudentem, expertum, & laborum patientẽ: & qui solari posset tenerã Virginem, tamquã pater, & tueri tanquã vir: nec adeo senẽ fuisse, vt volunt Epiphanius, & Cedrenus in cõpendio historiæ, q octuaginta annorũ fuisse dicũt, cũ ad ea munera subeũda, & tot itinera cõficienda nõ fuisset accommodatus, esset ergo, si coiicere licet, virã triginta, vsq; ad quadraginta annos natus.

Auctor.

Ioseph non adolescens.

Nec senex Ioseph.

II CASTITATEM. HIERONYMVS lib. aduersus Heluidium. *Tu dicis Mariam virginem non permansisse, ego mihi plus vendico, etiam ipsum Ioseph Virginem fuisse per Mariam, vt ex virginali coniugio virgo filius nasceretur: si enim in virũ sanctum fornicatio non cadit, & aliam eum vxorem habuisse non scribitur, Mariæ autem quam putatus*

e, habuisse, custos potius fuit, quam maritus, relinquitur Virginem eum mansisse cum Maria, qui pater Domini meruit appellari. AVGVSTINVS serm. 14. de Natiuitate Christi. *Habe Ioseph cum Maria coniuge tua cōmunem virginitatem membrorū, quia de virgineis membris virtus nascitur Angelorum: sit Maria spōsa Christi in carne sua virginitate seruata, sis autem & tu pater Christi cura castitatis, & honorificentia virginitatis, vt de virgineis membris genitricis seculis Christianis nulla sit Zelotypia.* Et infra, *gaude itaq; Ioseph, nimiumq; congaude virginitati Mariæ, qui solus meruisti virginalem affectum possidere coniugij, quia per meritam virginitatis, ita separatus es à concubitu vxoris, vt pater dicaris Saluatoris.* BEDA lib. 2. in Marcum cap. 23. & in caput 2. Ioannis. *Non defuere, qui Ioseph virum semper beatæ virginis Mariæ putarint ex alia vxore genuisse eos, quos fratres domini scriptura appellat: alij maiore perfidia alios eum ex ipsa Maria post natum Dominū generasse putarūt. Sed nos, fratres charissimi, absq; vllius scrupulo quæstionis, scire, & confiteri oportet, nō tantū beatam Dei genitricem, sed & beatissimum castitatis eius testē, atq; custodem, Ioseph, ab omni prorsus actione cōiugali permansisse immunem.* PETRVS Damianus, Epist. 11. ad Nicolaum Pontificē, c. 4. *Numquid ignoras Dei filium adeo carnis elegisse munditiam, vt ne quidem de pudicitia coniugali, sed de clausula potius incarnatus sit virginali? & ne hoc sufficere videatur, vt tantummodo Virgo sit mater, Ecclesiæ fides est, vt fuerit virgo, & is, qui simulatus est pater. Si igitur Redemptor noster, tantopere dilexit floridi pudoris integritatem, vt non modo de virgineo vtero nasceretur, sed etiam*

à nutri-

à nutritio virgine tractaretur, & hoc cũ adhuc paruulus vagiret in cunis: a quibus nunc obsecro tractari vult corpus suum, cũ iam immensus regnet in cœlis? ANSELMVS in 12. & 13. Matt. & ad Galat. 1. *Fratres Domini non filii beatæ Mariæ iuxta Heluidium; nec filii Ioseph ex alia vxore, iuxta quosdã sunt putandi: sed potius sunt filii illius Mariæ, quæ dicitur mater Iacobi minoris, & Iosæ, & Iudæ: fratres autem apud Iudæos solent dici cognati.* RVPERTVS l. 2. in Cantica. *Pascitur inter lilia, quænam sunt lilia? Nisi amicus dilecti Ioseph, & ego dilecta, cui dicit, sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias: vere ambo lilia, videlicet pro virginalib. nuptiis, & Cohabitatione castissima.* Et super c. Mat. 1. repetit verba Hieron. *AVCTOR.* Grauis quæstio est, tantũ propter auctorũ sacrorũ varietatẽ, *num Iosephus antequam duxisset Virginem, fuisset alteri coniunctus?* Nam quamplurimi ita fuisse affirmant, vt quidem Mariæ virginitatem tueantur, contra hæreticos, quod in Euangelio *fratres Domini & sorores* numerentur, qui si non sunt ex Maria Virgine, vt non sunt, debent esse Iosephi ex alia vxore. Veruntamen tamen cum supra *c. 1. nu. 11.* satis fuse ostenderimus hos fratres non potuisse filios esse Iosephi, quod mater eorum Maria Iacobi viueret vna cum Dei genetrice: nec probari posse duab⁹ vxorib⁹ coniunctũ fuisse Iosephũ, simul viuentibus, & apud omnes sit exploratum, præter hos, nullum aliũ filiũ ab auctoribus tribui Iosepho, satis apertũ debet esse, constans, nulli vxori fuisse coniunctũ, præterquam Virgini Deiparæ, ac propterea castitatem coluisse, vt iam relati patres dixerunt.

Auctor.

Iosephus an tantum Virgini iunctus matrimonio.

12 DI MORE.] TOBIÆ 7.15. *Et apprehendens dexterā filiæ suæ, dextræ Tobiæ tradidit, dicens Deus Abrahā, & Deus Isaac, & Deus Iacob vobiscū sit, & ipse coniungat vos, impleatque benedictionē suam in vobis, & accepta carta fecerunt conscriptionē coniugii.* AVCTOR. Ex hoc loco & aliarū gentiū cōsuetudine, apud Persas, & Medos: quod refert Arrianus, *de gestis Alexand. l.* 3. similiter & apud Assyrios, facile colligetur, & hunc morem in vsu fuisse Hebræis.

Dextris datu mos nuptias celebrandi Auctor.

13 IN SPONSAM. EVODIVS primus post Petrū Episcopus Antiochiæ, in comentariis suis, præcipuè in epistola, quam *Phos* inscripsit, relatus à Nicephoro lib. 2. cap. 3. *Deinde vero sacerdotum manibus Iosepho ad custodiam est tradita.* GREGORIVS Nyssenus in orat. de sancta Christi Natiuitate. *Sacerdotum ergo consilio Ioseph, puellam sponsam accepit: quæ tamen coniunctio sponsalia non est egressa.* CHRYSOSTOMVS in oratione de Annunciatione Mariæ. *Audi, quod de hoc viro, & de Virgine dicat propheta, dabitur hic liber obsignatus viro scienti literas, id est, Virgo plane immaculata, à quo dabitur? à sacerdotibus vtique, cuinam viro? Fabro Ioseph.* Et infra. *Cum igitur sacerdotes casto Ioseph virginem despondissent, eam illi commendarunt, nuptiarum tempus exspectantes, verum eam, ipse suscipiens integram conseruaturus.* AVGVSTINVS sermone 14. de Natiuitate Domini. *Turbatur Ioseph homo iustus, quod Mariam de templo Domini acceperat, & nondum cognouerat, & grauidam sentiebat.* Et infra. *Gabriel dicit ad Ioseph. Virga Aaron annis siccata plurimis, sine aqua reuixit, in templo floruit*

Iosephus sponsus tantum ad custodiam.

floruit, nuces produxit, quos clausa sub tecto produxit, DAMASCENVS l. 4. c. 15. *Quia ergo obseruabat virgines nostræ salutis inimicus propter Isaiæ prædictionem, dicentis. Ecce virgo concipiet & pariet filiũ & vocabitur nomen eius Emanuel, quod est interpretatum, nobiscum Deus, vt deciperet eum, qui sẽper in sapientia gloriatur ipse qui deprehendit sapientes in astutia illorum, in desponsationem puellæ Ioseph à sacerdotibus traditur, vt nouus liber literas scienti: nã desp õsatio custodia Virginis erat & virginis obseruantis depulsio.* GERMANVS Archiepisc. Ierosolymitanus, in orat. de Virginis oblat. *Tunc autem Dei nutu, & consilio sacerdotum de ea datur sors, & sorte eligitur Ioseph iustus, & hanc sanctam Virginem diuino consilio, ex templo Dei ab eius accepit sacerdotibus, ad inescandum mali auctorem serpentem, ne tanquam virginem aggrederetur puellam ab omni labe alienam, sed tanquam ad sponsam ad eam accederet.* SIMEON Metaphrastes in orat. de vita & dormitione Mariæ. *Inuentus est itaque Ioseph, qualem quærebat ratio, ex eadem tribu, ex qua erat virgo, & ex consilio sacerdotum despondet virginem: coniunctio autem processerat vsque ad desponsationem.* EPIPHANIVS presbyter Constantinopolitanus in vita Virginis. *Alebatur autem ex templo, donec propter ætatem non deceret illam inter sacerdotes versari, & sponsum Ioseph virginitatis suæ custodem accepit.*

14 DECEMBRI. EVODIVS loco iam relato apud Nicephorum lib. 2. historiæ cap. 3. *Deinde vero sacerdotum manibus Iosepho ad custodiam est tradita, apud quem cum menses peregisset quatuor, ab Angelo Gabriele lætum illud accepit nuncium.* *Maria Decẽbri mense desponsata.*

AVCTOR

Auctor. AVCTOR/. Cum certum omnibus sit, quod etiam sequenti capite ostendemus, mense Martio conceptum Christi Virgini à Gabriele annunciatũ, & quartus ante Martium mensis sit

Ratio. Decẽber, sequitur hoc mẽse ex Euodii sẽtentia desponsam Virginẽ Iosepho. Diuersũ affirmat Epiphan. presbyter. *in vita Virginis*, nẽpe non hoc mense 4. ante conceptionẽ Christi, sed duos ante mẽses traditã Virginem Iosepho, asserit enim oblatã Virginẽ 3. anno, & in templo egisse annos 11. & sex mẽses, cum Iosepho deinceps sex menses, decimoquinto peperisse. Quæ si ita se habet cum oblata fuerit die 21. Nouembris, eodem die compleuit vndecim annos, quos de-

Mense Maio desposatam qui statuat. git in templo. insuper, & 6. mẽses sequẽti Maio, in quo velle videtur Epiphan. Virginẽ accepisse Iosephũ, apud quẽ inquit, degisse mẽses alios sex, qui complentur 21. Nouembris à quo die vsq; ad 25. Martii, quo Virgo Christũ concepit,

Refellitur. subputantur quatuor menses, & quatuor dies atq; hoc die ex subputatione Epiphanii, nata erat Virgo años 14. sex menses, & 17. dies, sicque non 14. sed 15. anno cõcepit, peperitq; Christũ anno 16. incoato per tres mẽses & 17. dies. Ex quo vides, nec sibi constare Epiphan. dum dicit Virginẽ anno 15. peperisse Christũ: ex eius enim supputatione sequitur potius cõcepisse 15. & peperisse 16. anno, nec Euodio, & aliis, qui dicunt annos 11. traduxisse in tẽplo, & año 14. Iosepho traditam, quo ipso anno 25. die Martii cõcepit, ergo sequenti 15. peperit. Verior ergo est sentẽtia Euodii, quæ dicit quatuor mẽses ante denũciationem traditam fuisse Iosepho Deiparam.

15 DECI-

15 DECIMOQVARTO. EVODIVS ibid. *Siquidem trimula cum esset in templo est præsẽtata, & ibi in sanctis sanctorum traduxit annos 11.* HIERONYMVS in historia de ortu Mariæ. *Itaq; ad 14. annũ peruenit.* GERMANVS Archiepiscopus Constãtinop. in orat. de oblat. Mariæ. *Mansit aũt de cetero in sanctis sanctorum, seu in tẽpli penetralibus, vsq; ad secundã ætatem. Tum Dei nutu, & cõsilio sacerdotũ de ea datur sors, & sorte eligitur Iosephus iustus.* AVCTOR. Siquidẽ Virgo nata est 8. Septẽbris die, à quo vsq; ad 8. Decembris inueniũtur integri 3. menses, sequitur desponsã Virginem, anno 14. per 3. mẽses inchoato: & cum integrũ complesset annum 15. ab eo die, quo concepta est, nẽpe ab 8. Decembris: quo fortasse desponsata fuit Iosepho. Confirmat hoc, quod diximus n. 2. in Encæniis actũ esse de Virgine despõsanda.

Ætas virginis desponsata.

Auctor.

16 AD CVSTODIAM. EVODIVS vbi supra. *Iosepho ad custodiã est tradita.* ORIGENES hõ. 6. in Lu. *Quare Deus cũ semel Saluatorem iudicaret nasci ex Virgine, non elegit puellã, absq; sponso, sed eã potissimum, q̃ iam fuerat despõsata? & nisi fallor hæc causa est, debuit de ea Virgine nasci, quæ non solũ sponsũ haberet, sed vt Matthæus scribit, iã viro tradita fuerat, licet eã vir necdũ nosset, ne turpitudinẽ Virginis habitus ipse monstraret, si virgo videretur vtero tumenti: vnde eleganter in cuiusdam Martyris Epistola scriptũ reperi, Ignatiũ dico Episcopũ Antiochie, post Petrũ II. q. in persecutione Romæ pugnauit ad bestias, principẽ seculi huius latuit virginitas Mariæ, latuit propter Ioseph, latuit propter nuptias, latuit quia haberet virum putabatur.* Et ho. 1. ex variis locis Matthæi *Quæ fuit necessitas, vt desponsata esset Maria Ioseph?*

Maria desponsata ob quas causas

Ioseph? nisi propterea quatenus hoc sacramentum diabolo celaretur, & ille malignus fraudis commenta aduersus desponsatam Virginem nulla penitus inueniret: vel ideo fuerat desponsata Ioseph, vt nato infanti vel ipsi Mariæ curam videretur gerere Ioseph, siue in Ægyptum transiens, siue inde denuo veniens. Et infra. *Ioseph vir eius: virum eum appellauit contra Iudæorum prauitatem; vt aduersus Virginem non sæuirent: propterea, & desponsata fuit ipsi Ioseph, vt supra dictum est, si enim non fuisset desponsata Ioseph, omnium bonorũ increduli, & inimici Iudæi lapidibus eam occidissent.* EVSEBIVS Emissenus sermone in vigilia Natalis Domini. *Primum autem quærendum est, cur beata Maria desponsata fuerit? Multæ rationes reddi possunt: si n. virũ non habuisset, nulla ei excusatio subuenire posset, vt quasi adultera nõ lapidaretur: melius ergo fuit, vt semper Virgo ad tempus non virgo putaretur, q̃ accusata secundũ legẽ lapidaretur: indigebat præterea viri auxilio multis modis Virgo Maria, quæ secundum Dei dispositionem in Bethlehẽ paritura erat; & eã simul cũ filio in Ægyptum fugere oportebat.* BASILIVS de humana Christi generatione. *Per desponsationem nuptiarum mutua expressa sunt; simul autem vt & Ioseph domesticus puritatis Mariæ testis esset, & ne præterea calumniatoribus illa foret obnoxia, vt virginitatem commaculans sponsum habuit vitæ sanctæ custodem.* Affertur, & alia ratio à quodam ex antiquis, *vt Mariæ virginitas seculi huius principem diabolum lateret, nupta Ioseph fuit, vt nuptiarum nomine suspensus facile deciperetur: Virgines namque in primis obseruabat, è quibus vnam parituram ex propheta cognouerat, dicente: Ecce Virgo conci-*

concipiet, & pariet filium. GREGORIVS Nyssenus, oratione de sancta Christi Natiuitate. *Deliberantes igitur in hanc sententiam diuinitus conuenerunt, vt eam connubij nomine cuipiam desponderent, qui tamen ad custodiam eius dumtaxat esset idoneus, ad hoc autem munus aptissimus inuentus est Ioseph.*

AMBROSIVS lib. I. in Luc. cap. I. *Ea potissimum electa est, vt Dominum pareret, quæ erat desponsata viro. Cur autem non antequam desponsaretur impleta est? Fortasse, ne diceretur, quod concepit ex adulterio: & bene vtrumque posuit scriptura, vt & desponsata esset, & virgo: Virgo vt expers virilis consortij videretur desponsata, ne temeratæ virginitatis adureretur infamia, cui grauis aluus corruptelæ videretur insigne præferre: maluit autem Dominus aliquos de suo ortu, quam de matris pudore dubitare: sciebat enim teneram esse virginis verecundiam, & lubricam famam pudoris, nec putauit ortus sui fidem matris iniuriis astruendam.* Infra. *Quid autem Iudæis, quid Herodi posset ascribi, si natum viderentur ex adulterio persequuti? Quin etiam locupletior testis pudoris maritus adhibetur, qui posset, & delere iniuriam, & vindicare opprobrium, si non agnosceret sacramentum: quid quod etiã fides Mariæ verbis maior adsciscitur, & mendacij causa remouetur. Videtur enim culpam obũbrare voluisse mẽdacio innupta prægnans; causã autem mentiendi indesponsata habuit, desposata nõ habuit, cũ coniugij præmiũ, & gratia nuptiarũ partus sit feminarũ: non mediocris quoque causa est, vt virginitas Mariæ falleret principem mundi, q̃ cũ desponsatam viro cerneret, partum non potuit habere suspe-*

suspectum. Et libro de institutione virginis ca. 6. eadem refert EPIPHANIVS hæresi 78. *Primũ quando Virgo tradebatur ipsi Ioseph, sortib⁹ cogentibus ipsam ad hoc venire, non tradita est ipsi ad coniunctionem, si verum dicere oportet, sed propter legem quidẽ, vir ipsius vocatus, iuxta consequentiam vero, ex Iudæorum traditione ostenditur, quod non cõiunctionis gratia ipsi tradebatur Virgo. sed quo cõseruaretur in testimonium futurorũ, quod nõ spuria dispensatio aduentus in carne accessit, sed quæ testimonia haberet in veritate extra semen viri in Spiritu sancto dispensata in veritate.* CHRYSOSTOMVS ho. 4. in Mat. *cuius tandem rei gratia non antequam desponderetur Virgo cõcepit? Vt videlicet mysterium interim quasi obumbratũ lateret, & vt virgo omnẽ prorsus occasionẽ malignæ suspicionis effugeret.* AVCTOR IMPERFECTI in Mat. hom. 1 *Ideo autem, & desponsata, & domi habita, vt desponsatio ipsa fidelis esset, & fornicationis opprobrium à matre repelleret, & virginitatis gratiam ascituro Domino reseruaret: sic enim, quia in domo sponsi peperit, infideles Iudæi dixerunt, nonne hic est IESVS filius Ioseph? Quanto magis si extra domum sponsi peperisset, dicturi fuerant, nonne, hic est filius meretricis: nam quemadmodum in ea, quæ in domo viri concepit intelligitur conceptio maritalis, sic in ea, quæ extra domum concepit est suspecta conceptio: magis ergo voluit Dominus, vt haberet mater eius maritalem suspicionem, quam fornicationis opprobrium pateretur.* HIERONYMVS Matthæi 1. *Quare non de simplici virgine, sed de desponsata concipitur? Primum, vt per generationem Ioseph origo Mariæ monstraretur: secundo, ne lapidaretur*

retur à Iudæis, vt adultera: Tertio, vt in Ægyptum fugiens, haberet solatium: Martyr IGNATIVS, etiam quartam addidit causam, *vt partus,* inquiens, *eius celaretur diabolo, dum putat non de virgine, sed de vxore generatum.* Et libro aduersus Heluidium. *Si cui autem scrupulus commoueatur, quare desponsata, & nō potius sine sponso, siue vt scriptura appellat, marito virgo conceperit? Sciat triplicem fuisse rationem, primo, vt per genealogiā Ioseph, cui Maria cognata erat, origo quoq; Mariæ monstraretur. Secundo, ne iuxta legem Moysi, vt adultera lapidaretur à populo. Tertio, vt in Ægyptum fugiens haberet solatium custodis potius, quam mariti.* AVGVSTINVS lib. de sanct. virginit. c. 4. *Desponsata est viro iusto, non violenter ablaturo, sed potius contra violentos custodituro, quod illa iam vouerat.* DAMASCENVS lib. 4. fidei, cap. 15. *Quia ergo obseruabat virgines nostræ salutis inimicus in desponsationem puella Ioseph a sacerdotibus traditur, vt nouus liber literas scienti, nam desponsatio custodia Virginis erat, & virgines obseruantis depulsio.* GERMANVS Archiepisc. Constantinopolitanus, in orat. de oblatione Mariæ. *Hanc sanctam virginem diuino consilio, ex templo Dei ab eius accepit sacerdotibus, ad inescandum mali auctorem serpentem, ne tanquam Virginem aggrederetur puellam ab omni labe alienam, sed tanquam ad sponsam ad eam accederet.* BEDA lib. 1. in Luc. c. 3. *Multas ob causas saluator, non de simplici virgine, sed de sponsa voluit nasci: primo videlicet, vt per generationem Ioseph, Mariæ quoq; nasceretur origo: deinde ne velut adultera lapidaretur à Iudæis, mallens aliquos de suo*

ortu, quam de pudore dubitare parentis: simul, & virginibus impudicis occasionem tollens, ne matrem quoque saluatoris dicerent. falsis suspicionibus infamatam: tertio, vt in Ægyptum fugiens, & inde rediens haberet solatium viri, qui integerrimæ virginitatis custos pariter, ac testis existeret: quarto, ne partus eius diabolo pateret, qui si eum de Virgine natum cognosceret, forsan quasi certis hominibus eminentiorem, morti tradere timeret. THEOPHYLACTVS in 1. Matthæi. *Quare Deus permisit, vt ipsa desponsaretur, & omnino suspicionem daret hominibus, quod cognosceret eam Ioseph? Vt haberet in aduersis curatorem: nam hic in fuga eius in Ægyptum, curam eius habuit, & seruauit eam: est & alia causa, vt lateret diabolum; & propterea desponsata est: diabolus enim cum audisset, quod virgo vterum gereret, obseruabat Virginem; vt igitur deceptor decipiatur, desponsat semper Virginem Mariam.* EPIPHANIVS Presbyter Constantinopolitanus in vita Virginis. *Sponsum Ioseph virginitatis suæ custodem accepit.* ANSELMVS in primum Matthæi. *Quare de sponsa Christus Virgine voluit nasci? Multis de causis, vt scilicet per Ioseph generatio texeretur, & Maria ab infantia defenderetur, & ne de fornicatione damnata lapidibus obrueretur; & etiam vt haberet qui eam procuraret, & puerum, & eam in Ægyptum duceret & reduceret, & eius nutritius esset: denique est & alia principalis causa, vt diabolo partus Virginis celaretur, vt cum eam grauidam videret, à sponso cui liceret, etiam in desponsationis tempore grauidatam esse putaret.* RVPERTVS lib. 1. in Matthæum.

Ideirco

Idcirco illam sponsum habere Spiritui sancto complacuerat, vt quomodo falsus fuit Saulum vngeretur Rex David, ita falleretur Herodes, siue habitans in Herode diabolus, in hoc Sacramento Regis Domini: acsi diceret in secretis suis, virum vnum de populo accipiat Virgo hæc, & sit ei desponsata, vt dum conceperit, & pepererit, dicat, quia virum duxi, quia nuptias celebraui: atque ita sicut Samuelem tūc liberauit immolatio vituli, quasi ob caussam nullam aliam venisset in Bethlehem, ita Virginem hanc ab omni quæstione liberet existimatio carnalis commercii. EVTHIMIVS Matthæi 1. *Quam ob caussam non est impregnata priusquam desponderetur? Ne occideretur, vtpote suspicione de cohabita, quod corrupta esset: cui enim persuadere potuisset, cum viro se non esse congressam? propter hoc ergo post desponsationem, impregnatur, vt verisimile ex viro concepisse, & ita periculum euadat: Praterea vt in necessarijs habeat subministrationem, & procuratorem, eo maximè tempore, quo in Aegyptum fugiendum erat.* Et Lucæ 1. *Desponsata erat Virgo, vt diabolum lateret Christi natiuitas, audierat enim Prophetas annūciasse, quod esset e Virgine nasciturus, ideoque virgines obseruabat, vt si quā in vtero gestare videret, circa hanc fraudulentiæ suæ laqueos apponeret: placuit itaque Deo, vt virgo, quæ in habitaculū suum segreganda erat, viro desponsata esset vt hac relicta indesponsatas improbus ille obseruaret.*

BERNARDVS homil. 2. in Missus est. *Mirū, cur despōsata fuerit, non nuptura? Dic quæso, qs eā videns desponsatā & grauidā, non potius diceret*

corruptam, quam virginem? Non autem decebat hoc dici de matre Domini: tolerabilius verò, atque honestius fuit putari ad tempus Christum de coniugio fuisse natum, quam de fornicatione. Sed non poterat, inquit, Deus apertum aliquod ostendere signum, quo videlicet fieret, vt eius nec ortus infamaretur, nec mater criminaretur? Poterat vtique; sed non poterat latere dæmones, quod scirent homines. Oportebat autem à principe mundi, aliquandiu celari diuini consilij sacramentum, vt sicut diabolus prius seduxit fœminam, & postmodum virum per fœminam vicit, ita primus à fœmina Virgine seduceretur, & post à viro Christo aperte appellaretur. Et infra. *Necessario igitur desponsata est Maria Ioseph quando per hoc, & à canibus sanctum absconditur, & à sponso virginitas comprobatur, & virginis tam verecundiæ parcitur, quam famæ prouidetur; quid sapientius, quid dignius diuina prouidentia? vno tali consilio secretis cœlestibus, & admittitur testis, & excluditur hostis, & integra seruatur fama Virginis matris.*

Auctor. *AVCTOR.* Ex his omnibus quæ hic, & *num. 5. 6. 7. & 13.* dicta sunt, constat, sacerdotibus his, qui tradiderunt Virginem Iosepho, manifestum fuisse ex diuino oraculo eam ob rem Iosepho traditã ad id muneris electo, vt virginem eam, sicut Deo se consecrarat, custodiret, ac curam eius haberet, eiq; in omnib. prospiceret: at Dei id pręcipientis fines fuerũt hi omnes, quos sancti patres assignarunt: inter quos vnus erat, vt diabolo celaretur sacer fœtus: hoc est, vt Orig. & Ambros. & quidam alij insinuarunt, vt diabolo etiam scienti grauidam Virginem, & non ex homine, pręcluderetur

Sacerdotes ex diuino oraculo Iosephũ tradunt Virgini.

Multas ob causas virgo sponsata.

deretur via ad intentandam necem Virgini, ne fœtus cũ illa periret; nã si absq; spõsatione concoperet facile suaderet Iudęis, vt illam interficerent; at sponsata, difficile; nemo enim crederet non de Ioseph fuisse conceptum: tum etiam vel sic suaderet Iudęis Virginem illam matrem vere esse Marię,&ita impediretur nostra redemptio, dum nullus Iudæorum filium eius odio prosequeretur, atq; ita non interficeretur: si enim cognouissent, *ait Ambr.* eo loco, numquam dominum maiestatis crucifixissent, hoc est, numquã me redimi Domini morte fecissent. Fefellit ergo pro nobis, fefellit vt vinceret; vel certè partus Virginis çælatus est diabolo virtute diuina, ne studiosior esset in Virgine speculanda, quãuis natura sua id posset facile cognoscere: constat enim ex August. 3. *de Trinit. cap* 7. & 8. dæmonem virtute diuina à multis impediri, quæ posset.

17 INITO CONIVGIO. MATTHÆVS c. 1. 18. *Cum esset desponsata mater eius Maria Ioseph, antequam conuenirent, inuenta est in vtero habens de Spiritu sancto. Ioseph autem vir eius.* Et v. 12. *Ioseph fil. Dauid, noli timere accipere Mariam coniugem tuam.* LVCAS cap. 1. 26. *Missus est Angelus Gabriel ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph.* AMBROSIVS lib. 2. in Luc. cap. 1. *Nec te moueat quod frequenter scriptura coniugem dicit, non enim virginitatis ereptio, sed coniugij testificatio, nuptiarum celebratio declaratur: denique quam non accepit, nemo dimittit: & ideo qui volebat dimittere, fatebatur acceptam.* Et lib. de insti-

Coniugium verum fuit inter Ioseph & Mariam.

instituт. virgin. cap. 6. *Desponsata viro coniugis nomen accepit, cum enim initiatur coniugium, tunc coniugij nomen adsciscitur; non enim defloratio virginitatis facit coniugium, sed pactio coniugalis; denique cum iungitur puella coniugium est, non cum virili admixtione cognoscitur.* AVGVSTINVS lib. 2. de consensu Euangelistarum cap. 1. *Non est fas, vt Ioseph ob hoc à coniugio Mariæ separandum Euangelista putaret, quod non ex eius concubitu, sed virgo pepererit Christum; hoc enim exemplo magnifice insinuatur fidelibus coniugibus, etiam seruato pari consensu posse permanere, vocarique coniugium, non permixto corporis sexu, sed custodito mentis affectu* Et lib. de nupt. & corrup. cap. 11. *Absit vt inter illos vinculum coniugale rumpatur, imo firmius erit, quo magis ea pacta secū inierint, quæ charius concordiusq; seruata sunt, non voluptariis corporum nexibus, sed voluptariis affectibus animarum: cur ergo non coniuges, qui ex consensu concumbere desinunt, si manserunt coniuges Ioseph & Maria, qui concumbere non cœperunt.* AVCTOR. Quod autem multi ex sanctis patribus affirmant Virginem desponsatam Iosepho, non nuptam; & Iosephum sponsum non maritum fuisse, vt Abdias in vita Bartholomæi *lib. 6. historiæ Apostolicæ: Ioseph*, ait, *desponsatam, verum minime nuptam Mariam virginem habebat*; & Origenes homil. 17. in Lucam: *Porro quod asserunt eam nupsisse post partum, vnde approbent non habent.* Et hom. 1. in diuersos, *de hinc inuenta non congrue putatur ab ipso beato Iosepho sancto, & iusto, qui pene licentia maritali, licet eam non contingeret, futura*

Num Maria dicenda sit nupta Iosepho.

Auctor.

Virginem nō nuptam Iosepho, quomodo accipiendum.

tamen, vt putabatur, vxoris, omnia nouerat. Et infra. *Si tibi vxor nominatur, si desponsata tibi habetur, non tamen tibi vxor est.* Hilar. cano. 1. in Matthæum, *quotiescumq; de vtroq; fit sermo, mater potius Christi, quia id erat, non vxor Ioseph est nuncupata, quia non erat.* Epiphan. hæres. 78. *Accepit Mariam, velut etiam Euangeliũ habet, desponsata enim,* inquit, *Maria, & non nupta.* Hierony. Matth. 1. *Non ab alio inuenta est, nisi à Ioseph. qui pœne licentia maritali futuræ vxoris omnia nouerat.* Et aduersus Heluidium frequenter, cum Euangelista dicit, *antequam conuenirent, proximum nuptiarum tempus ostendit, & in eo iam rem fuisse, vt quæ prius sponsa fuerat, esse vxor inciperet.* Et infra. *Mariæ autem, quam putatus est habuisse, custos potius fuit quam maritus.* Chrysost homil. 4. in Matthæum, nec vero nomen Virginis memorasse contentus addidit, *coniugem haud ita vocaturus, si corrupta fuisset: coniugis autem nomine sponsam intellexit.* Et infra. *Copulat non in fœdus solenne coniugij, sed in consortium communis habitaculi.* Bernard. homil. 2. in Missus est, *mirum, cur sponsata fuerit, non nuptura?* & infra, *virum nominat, non quia maritus, sed quod homo virtutis erat, vel potius quia iuxta alium Euangelistam, non vir simpliciter, sed vir eius dictus est, merito appellatur, quod necessario putatur: debuit ergo vir eius appellari, quia necesse fuit reputari, sicut & pater Saluatoris non quidem esse, dici meruit, vt putaretur esse, nec vir ergo matris, nec filij pater extitit, quamuis certa, & necessaria dispensatione vtrumq; ad tempus & appellatus sit, & putatus.* Similia dicunt Cyrillus Ierosolymit.

ſolymit. *catecheſ. 12.* Gregor. Magnus *homil. 26. in Euangelia.* Theophyl. & Euthym. *Matth. 1.* Hoc ergo dictum, in quo diſſentire ſancti videntur, ſic eſt intelligendum; quod attinet ad rationem contractus initi, & ad pactionis coniugalis vinculum perfectiſſimum fuiſſe coniugium, & matrimonium, *vt dixerunt Ambroſius & Auguſtin.* & vere Ioſephum virum, coniugem, ac maritum appellari Mariæ: ipſamq; nuptam, coniugem, & vxorem Ioſephi: & eo maxime, quod, *vt ait Auguſtinus lib. 1. de nuptiis, & concup. cap. 11.* Omne nuptiarum bonum impletum eſt in illis parentibus Chriſti, proles, fides, & ſacramentum; *Prolem* cognoſcimus ipſum Dominum Ieſum: *Fidem*, quia nullum adulterium; *Sacramentum*, quia nullum diuortium; ſolus ibi nuptialis concubitus non fuit. At ſi conſideremus accidentariam huius cõtractus perfectionem; quæ conſiſtit in copula, quia hæc non fuit in illo coniugio reperta; & quia in communi vſu ſponſæ iam corruptæ, matres factæ *coniuges, vxoresq;* vocantur, ideo ſancti patres ſummopere cauerunt, ne his appellationibus exiſtimaretur Virgo humano modo mater facta; ꝙ ſponſæ nomen maximè oſtẽdit, quod Virgini deſponſatæ conuenit, nunquam vſq; ad nuptiarum celebritatem corrumpi permiſſæ: ꝙ inferius, ex more ſcripturæ, verum eſſe oſtendemus. Hac ratione dixit Bernardus eadem ratione fuiſſe Ioſeph virum Mariꝫ, qua fuit pater Chriſti; quia ſicut putabatur Chriſti pater, ita putabatur ex Virgine Chriſtum genuiſſe.

Quod

Quod si vlterius inquiras, *si verum fuit coniugium inter Mariam & Iosephum, quomodo excusari potest à crimine Maria, quæ cum castitatem vouisset, consensit in coniugium illud? Siquidem virginitatem vouentibus non solum nubere, sed velle nubere, damnabile est?* Dicendum excusari maximè; nam matrimonium contrahere illum, qui castitatem vouit, ꝓpterea damnabile est, quod exponit se certo periculo votum frangendi per copulam: qui ergo non fuerit in hoc periculo, sed certus potius conseruandam mutuo castitatem, non peccabit. Itaque si nulla adhibita explicita conditione de seruāda castitate contrahat, verum facit matrimonium; si certus de non habenda copula, sanctum. Et hoc modo contraxit Virgo certa diuino oraculo Iosephum sponsum non consummaturum matrimoniū; sed ad cetera omnia ministranda coniugem futurum. Sunt tamen qui existiment ante annunciationem, non fuisse ratum matrimonium, inter Ioseph & Mariā, despōsam tantum virginē, vt post ratum facerent coniugium, quod *Luc. 1.* ad desponsatam dicitur Angelus missus, ea vero promissa tantum dicitur, non tradita. Verum de ea re dubitari non debet, cum ex eo loco, & Luc 2. *ascendit Ioseph in Bethlehem, vt profiteretur cum Maria desponsata sibi vxore*; & ex illo Matth. 1. *Cum esset desponsata mater Iesu Maria Ioseph*; colligatur certum, verum initum matrimonium inter Ioseph & Mariam; vnde, & subiecit Angelus, *Ioseph fili Dauid: noli timere accipere Mariam coniugem tuam:* nomen enim desponsatæ illis in locis

Obiectio. Maria quomodo consen sit in coniugium emisso voto?

Solutio.

Maria certa de copula nō habēda sanctè contraxit.

Maria non fuit spōsa de futuro tantum.

locis non pro promissa tantum, sed pro coniugata vsurpatur, quæ nondum tamen ad vsum peruenerit coniugalem.

Nazarethā ducitur iam sponsa Maria.

18 NAZARETHAM. LVCAS cap. 1. 26. *Missus est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galileæ, cui nomen Nazareth, ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph de domo Dauid, & nomen Virginis Maria.* HIERONYMVS in historia de ortu Mariæ. *Igitur nuptiarum iure de more celebrato, Virgo Domini Maria ad domum parentum suorum in Galilæam reuersa est.* AVCTOR. De reditu Virginis è Ierosolymis Nazaretham, vbi eam Angelus inuenit, non potest dubitari: & traditam consanguineis, & conciuibus; qui post celebratum festum in Galilæam reuertebantur satis est & rationi, & historiæ filo consentaneum.

Auctor.

In domum parentum reducitur.

19 ET IN DOMO. HIERONYM. in hist. de ortu Mariæ. *Virgo autem Domini Maria ad domum parentum suorū in Galilæam reuersa est.* Et lib. de locis Hebraicis. *Nazareth viculus in Galilæa, iuxta montem Tabor, vnde & Dominus noster Iesus Christus Nazarenus vocatus est, habetque Ecclesiam in loco, quo Angelus ad beatam Mariam Euangelizaturus intrauit; sed & aliam vbi dominus est nutritus.* ILLEFONSVS sermon. 5. de Mariæ Assumptione. *Vt humano vsu loquamur, vbi erat corpore, quando Angelus à Deo mittebatur ad eam? vtique in domo parentum.* BEDA de locis sanctis, cap. 16. *Nazareth muros non habet, sed magna ædificia, duasque grandes Ecclesias, vna est in medio ciuitatis super duos fundata cancros, vbi quon-*

Auctor.

Iosephus domo carebat Nazarethæ

quondam fuerat domus, in qua Dominus nutritus est infans; altera vero est Ecclesia, vbi domus erat, in qua Angelus ad beatam Mariam venit. AVCTOR. Iosephus non videt domũ aliquã hactenus habuisse Nazarethæ, quod in ea ad hoc vsq; tempus non habitarit, quoniã Bethlehemites erat, *vt iam diximus n. 8.* Vnde colligitur Mariam cõstitutam in domo sua, quæ ei iure hereditario, defunctis parentibus, seruabatur à cognatis. In hac domo Angelus lætum illud nunciũ annũciauit, ex hacq; egressa est ad Elisabethã, & inde post 3. menses reuersa est in domũ suã, nõ in domum Iosephi. Quod vero patres mox referẽdi plane affirmant Virginẽ Iosepho tũc traditã, & in domo ei⁹ habitasse, q̃ sit certũ iã iã explicam⁹.

Iosephus redit Bethlehemum.

20 BETHLEHEMVM. HIERONYMVS, in historia de ortu Mariæ. *Igitur nuptiarũ iure de more celebrato, ipse quidẽ in Bethlehẽ recedit ciuitatẽ, domũ suã dispositurus, & nuptiis necessaria procuraturus.* IOANNES Chrysostomus in imperfecto, in Matthæum homil. prima. *Sicut historia quadam non incredibilis, nec irrationabilis docet, quando gesta sunt, quæ refert Lucas, Ioseph absens erat. Nec enim conueniens est putare præsente Ioseph, introisse angelum ad Mariam, & dixisse quæ dixit, & Mariam respondisse, quæcumque respondit, si concedamus Angelum potuisse intrare ad eam, & loqui plane; confestim Mariam abiisse in montana cum festinatione, & introisse in domũ Zachariæ, & salutasse Elisabetæ, & mansisse cũ ea mensibus tribus, possibile non fuit, præsente Ioseph, quia necesse erat vt absentationis eius, & mansionis diutinæ requireret causas.*

AVCTOR

Auctor. AVCTOR. Grauis hic ſeſe offert difficultas, ex qua hiſtoriæ Euangelicæ ad virginem ſpectantis magna ex parte veritas elucebit: *num Ioſephus ſtatim poſt initum Ieroſolymis matrimonium, virgine remiſſa Nazaretham, Bethlehemum redierit; tempus ibi nuptiarum celebrandarum expectaturus, an potius ipſemet virginem reduxerit Nazaretham, ibiq; in propria ſecum domo habuerit vſq; ad nuptiales ſolennitates?*

Num Ioſeph Nazarethã reduxerit virginem.

Communis ſententia. Communis hæc eſt Patrũ ſententia, ſtatim ab inito coniugio, Ioſepho virginem traditam, & mox Nazaretham ab eo deductam, ibiq; in propria domo cuſtoditam; Sic Euodius apud Nicephorum *lib.2.hiſtor.cap.3.* Ioannes Chryſoſtomus *homil. 4. in Matth.* Auctor imperfecti *in Matth.homil.1.* Germanus Patriarcha Conſtantinopolit.*oratione de oblatione Mariæ.* Epiphanius Preſbyter Conſtantinopolit.*in vita virginis.* Bernard.*homil.2.ſuper Miſſus eſt.* Euthymius *in 1.Matth.* Nicephorus *lib.1. hiſtoriæ, cap.8.* Ducti ſunt hi auctores ad hoc aſſerendum, primo conſuetudine quadam inueterata, quam dicũt à Iudæis obſeruatam; & colligit eam Chryſoſtom. *homil. 43. in Geneſim*, ex Geneſis 19. ex hiſtoria Loth, qua erat in vſu, vt à die deſponſationis vſque ad tempus nuptiarum ſponſis ſponſæ traderentur cuſtodiẽdæ, vt earum ipſi eò pudicitiam ſeruarent ſtudioſius, quo ſibi ipſi fideliores exiſterent. *Secundo*, quia ſi aliud effectum fuiſſet non id commodi ex hoc ſacro matrimonio conſequeretur DEVS, quod nitebatur, nempè vt dum cõcepiſſet virgo in domo ſpõſi Ioſeph, Ioſephi eſſe exiſtimaretur

Conſuetudo. Prima ratio.

Secunda ratio.

retur conceptus, & non ex fornicatione habitus, si non nupta concepisse videretur: Cogimur ergo affirmare etiam ante solẽnes nuptias fuisse virginem sub custodia Iosephi.

Altera sententia certior. Certioribus alij conuicti rationibus in ea sunt sententia, vt existiment Iosephum post initum matrimonium rediisse Bethlehemum patriam suam, tempus nuptiarum spectaturum, & necessaria paraturum ex more, nec profectum Nazaretham vsque ad reditum virginis ex visitatione Elisabethæ, quando inuenta est à Iosepho habens in vtero. Sunt autem eorum rationes huiusmodi. *Prima*, quia Iosephus Bethlehemito oppido propinquo venerat Ierosolymam, inscius de futuro matrimonio; nec vlla ratio cogebat, vt relicta omnino patria, & re sua familiari, ad ignotam terram imparatus abiret, Nazaretham videlicet, non prope distantem. *Ratio prima.* *Secunda*, quia si cum virgine abiisset, non potuit cum ea cohabitare vsque ad solennitatem nuptiarum ex veteri Iudæorum consuetudine, variis ex scriptura animaduersis exemplis comprobata, vsque ad Christum, qua erat consuetum, sponsas ante multum tempus desponderi solitas, & interim permanere in parentũ domibus, aut tutorum, donec per nuptiarum solennitatem sponsi traditas accepissent; numquam enim vsque ad nuptias, nec custodiendæ sponsis permittebantur; & hoc est quod vocat scriptura, *sponsam accipere sponsum, & iura post initum verbis contractum solenniter, rei emptæ possessionem, aut hereditatem adire*; quod nisi per solennem *Ratio secunda.* *Sponsæ non tradebantur sponsis vsque ad solennitatem nuptiarum.* *Accipere spõsam quid vocat scriptura*

nem

nem traditionem,&nuptiarum celebrationem non fiebat.Hanc consuetudinem,quoniam diuersa est ab ea, quam in vsu fuisse Iudæis dixerunt patres pro superiori sententia citati, nouē scripturæ sanctæ testimoniis, & exemplis confirmabimus.Primum,ex Genes.19.8.*dixit Loth, habeo duas filias, quæ necdum cognouerunt virum, educam eas ad vos.* Et versu. 14. *egressus itaque Loth locutus est ad generos suos , qui accepturi erant filias eius, surgite, & egredimini de loco isto: cumque esset mane , cogebant eum angeli dicentes, surge, tolle vxorem tuam,& duas filias , & apprehenderunt manum eius,& manum vxoris,& duarum filiarum , eduxeruntque eum.* Ex hoc loco constat duas filias Loth iam desponsatas fuisse duobus illis generis, vt etiam aduertit Ambros. *lib.1.de Abraham cap.6.*maritos vocans,& Chrysosto.*hom.43.in Genesim*,vnde morem illum colligit,& tamen extra domum habitasse vsque ad acceptionem, siquidem egressus est de domo, vt eos moneret de fuga,& nec noctu,nec mane domi erant;insuper & virgines erant filiæ,&*generos* vocat, qui accepturi erant filias suas, hoc est; solenniter per nuptias in possessionem earum venturi, vt eis iam tamquam vxoribus vterentur.Secundo,*Genes.24.*Rebecca sponsa iam facta, ducta est ad Isaac, qui introduxit eam in tabernaculum Saræ matris suæ, & accepit eam vxorem, hoc est, solenniter nuptias celebrauit, & possessionem eius accepit vsu matrimoniali. Tertio, *Genes.29.* desponsata est Rachel Iacob pro seruitute septem annorum, quibus finitis, ait,

Primum testimonium.

Secundũ testimonium.

Tertium testimonium.

ait, *da mihi vxorem meam, quia iam tempus impletum est, vt ingrediar ad illam*; qui (Laban) vocatis multis amicorum turbis ad conuiuium, fecit nuptias, & vespere Liam filiam suam introduxit ad eum, & infr. *Imple hebdomadam huius copulæ, & hanc quoque dabo tibi pro opere, quo seruiturus es mihi septem annis aliis. Acquieuit placito, & hebdomada transacta Rachel duxit vxorem.* En vsque ad nuptias nec datam sponsam à patre sponso, nec acceptam; vnde vsque ad nuptias non fiebant extra parentum potestatem, nec sponsis permittebantur. Quod autem asserit de hebdomada copulæ, hoc est, vt ait August. & Eucherius quæstionibus in Genesim, consuetudinem fuisse Iudæis septem diebus nuptias celebrare, vt constat ex Samsonis nuptiis, *Iud. 14.* sic enim iuuenes facere consueuerant. Quarto, Genes. 38. 2. & *accepta vxore ingressus est ad eam*: ergo aliud erat accipere per solennitatem à congressu. Quinto, *Deuter. 20. 7.* dicitur, *quis est homo, qui despondit vxorem, & non accepit eam, vadat & reuertatur in domum suam, ne forte moriatur in bello, & alius homo accipiat eam.* August. quæstionibus in Deut. q. 31. *accepit, duxit vxorem*, declarat, & Ioseph. lib. 4. Antiqui. cap. 8. *præter hos*, inquit, *qui desponsata vxore, nondum eam domum duxerunt, ne harum rerũ desiderio sibi parentes, seruantes se reliciis voluptatibus in gratiam vxorum, parum fortiter rem gerãt.* Philo lib. de fortitudine, *edicitur enim*, ait, *vt siquis ædificauit domum, nec dum immigrauit in eam; siue plantauit nouellam vineam opera sua, necdum aduenit tempus vindemiæ; siue sponsam habeat*

Quartũ testimonium.

Quintũ testimonium.

beat virginem, necdum celebrauit nuptias, abstineat à militia. Sexto, Deuteron. 22. v. 23. *Si puellam virginem desponderit vir, & inuenerit eam aliquis in ciuitate, & concubuerit cum ea, lapidibus obruetur vir, quia humiliarit vxorem proximi sui, & cetera.* Gregor. Epistola ad Mauritium Imperat. & refertur. 27. quæstione 2. c. qui desponsatam, *& illud*, ait, *in Deuteronomio, si quis cuiuslibet hominis desponsatam puellam in agro, vel in quolibet loco oppresserit, vel adduxerit in domum suam, moriatur, quia vxorem proximi sui violauit, non quæ iam vxor erat, sed quæ à parentibus vxor fieri debebat*: ex quo colligitur sponsas sub cura parentum fuisse, à quibus vxores fieri debebant, hoc est, vsque ad nuptias, non sub cura sponsorum; quod explanat Philo. lib de specialibus legibus, *si quis*, inquiens, *post epulum nuptiale cum puella non maritali affectu, sed tamquam cum meretrice libidinis causa congressus calumniose vertat se ad occulta crimina, dicẽdo à se deprehensam non virginem, vocetur vniuersus senatus, & adsint etiam accusatæ parentes communem causam acturi; in tali enim controuersia, quando de castitate corporis quæritur non imminet periculum soli filiæ, sed etiam eius curatoribus, non modo quia vsque ad suum tempus non custodierunt natæ pudicitiam, verum quia vitiatam ab alio desponderunt pro virgine.* Ecce ad parentes, tutoresque spectabat vsque ad nuptias etiam desponsatæ puellæ virginitatem custodire, non ad sponsos. Septimo *Iudicum. 14.* Samson desponditsibi Philistæam, & post aliquod tempus venit pater eius, & fecit filio

Sextũ testimonium.

7. Testimo.

lio suo Samson conuiuium, sic enim iuuenes facere consueuerant; & omnes cōuocauit ad nuptias celebrandas per septem dies: hoc est illud, *quam quæso vt mihi accipiatis vxorem, & hanc mihi accipite*; & vsque ad acceptionem non habitauit cum ea; quo vsque iratus. remisso mulieri nuncio res suas sibi habere iussit; ac ita dimisit eam; vt constat etiam ex Iosepho *lib. 5. Antiquitatum cap. 10.* Octauò Tob. 6. 18. dixit angelus Tobiæ, *tu autem cum acceperis eam ingressus cubiculum, per tres dies continens esto ab ea*, Tobias autem despondit sibi Saram, *Tob. 7*, & post desponsationem, celebratis solenniter nuptiis, accepit eam & statim secum deduxit in domum patris sui. Nonò. 1. *Mac. hab.* 9. 37. habetur, *post hæc renunciatum est Ionathæ, & Simoni fratri: quia filij Iambri facerent nuptias magnas, & ducunt sponsam ex Madabo filiam vnius de magnis principibus; & ecce tumultus, & apparatus multus, & sponsus processit, & amici eius, & fratres eius, obuiam illis cum tympanis, & musicis, & ramis multis*, quam historiam Ioseph. lib. 13. Antiquit. c. 1. sic refert: *eodem tempore nunciatum est Ionathæ, & Simoni fratribus, quod Amarei filij celebraturi essent nuptias, & adducturi sponsam ab oppido Gabatha, filiam illustris cuiusdam inter Arabas, eamq; puellam introducendam cum pompa sumptuosa, & splendida, vt verò in conspectum venit sponsus cum virgine & amicorum comitatu, vt fieri solet in nuptiis, coorti ex insidiis omnes ad vnum interfecerunt.* Ecce morem deducendi sponsam in domum sponsi, & exeundi illi obuiam, quem

8. Testimo.

Nonum testimonium.

Christus meminit prædictæ consuetudinis. Christus in illa parabola *Matth, 25.* repetiuit, tanquam vsu communi frequentem, cum decem virgines, quæ comitabantur sponsam exierunt cum lampadibus obuiam sponso, cũ quo intrauerunt ad nuptias: quæ consuetudo etiam gentilibus frequens fuit, vt constat in Statio in Epithalamio Stellæ, & Violantilæ: & multis aliis, quæ adducit Neapolytanus Alexander *lib. 2. Genialium dierum, c. 5.* & super eum Tiraq. Ex quibus omnibus certo certius colligitur eam fuisse Hebræis consuetudinem, vt ante nuptias sponsa non traderetur spõso, nec ad custodiam. Hoc enim vel parentum erat munus, vel tutorum: in nuptiis vero tradi solitã, & inde deduci in sponsi domum. Et hoc significauit Angelus Matth. 2. cum Iosepho dixit: *Noli timere accipere Mariam coniugem tuam.* *Ratio tertia.* Tertia, quoniam aliqui ex patribus indicant virginem quidem habitasse in domo parẽtum suorum, Iosephum autem in separata domo vel cognatorum, vel conducta; sic Eusebius Emissenus *sermon. in vigilia natiuitatis,* & Anselm. *in 1. c. Matth.* vnde frequenti sponsam visitatione vna cum parentibus custodiret. Adnitar probare nec in vrbe Nazaretha propter hanc rationem degisse; quia pro comperto haberi debet Iosephum nihil nouisse eorum, quæ cum Angelo tractauit Maria, nec de eius discessu in domum Zachariæ, nec de his, quę dicta sunt ab Elisabetha, & gesta in eius domo, donec post reditum nocte admonitus ab Angelo est *Matth. 2.* de fœtudato diuinitus; ꝙ ita esse ꝓbamus satis superq; infra *c. 6. n. 8. & 10.*

& cum

& cum nisi gratia spōlæ ad vrbem Nazaretham abiisse credatur, quod non esset eius patria, & causa cessaret, profectò & rationi, & fidei satis consonum est non fuisse in vrbe Nazaretha tunc Iosephum, sed Bethlehemi. donec tempus accederet nuptiarum. His igitur rationibus mihi persuadeo, verā esse historiam de ortu virginis supra adductam, Chrysostomi etiam auctoritatē probatam. *Historia de ortu virginis vera.*

Quoniam vero ad priorem superioris sententiæ rationem satis responsum est; posteriori satis faciemus dicendo, satis prouisum fuisse famæ, & honori virginis, quod Elisabethæ reuelatum est mysterium, & domui eius vniuersæ declaratum, & inde ad ceteros cognatos delatum: tum etiam postea, dum reuelatum Iosepho, apud quem iam non bene audiebat sponsa, eius enim erat deferre, si adultera putaretur. Verum hoc adhibito remedio tam certi & iusti, innocentiæ virginis, & cœlestis testes mysterij satis erant, vt eam omni periculo liberarent, eiusque honori consulerent; presertim cum iam virum Iosephum cum ea deinceps habitantem vidissent, nihil erat cur suspicarentur malum, qui non tam curiose alienam sponsam speculabantur; maxime cum non liceret sponso Iosepho congredi cum sponsa, vt dicunt Tertullianus, Chrysostomus, & Augustinus infra relati, *cap. 6. num. 12.* ac proinde nec sic contegeretur fœtus domestica Iosephi habitatione. *Ad priorem rationem.* *Ad posteriorem.* *Congressus interdictus sponsis vsque ad nuptias.*

GABRIEL VIRGINI conceptionem filij DEI annunciat.

CAPVT V.

VM 1 quartus iam mensis agéretur, ex quo desponsa fuerat Maria Iosepho, missus est à Deo 2 Gabriel 3 Archangelus ad virginem in Nazaretha ciuitate Galileæ tunc degentem, vt cum ea ageret de re seculis omnibus optatissima: erat autem dies, in quo tam magnifica legatio obita est, 4 Martij mensis vigesimusquintus. Gabriel vt demandatum munus rectius obiret, spectabilem 5 viri formam assumens, ingressus ad eam 6 est, in cubiculo suo diuinis de more vacantem, atq; noua hac forma salutandi sibi attentam reddens, Aue, inquit, gratia plena, omniumque supernaturalium donorum copia referta, quibus altissimi summam beneuolentiam promeruisti; Dominus tecum est, singulari hoc te amore prosequēs, vt sola inter omnes mulieres omnis benedictionis genere replearis. Illa videns ab Archangelo insolito 7 modo sibi honorem exhiberi, seque ab eo tam magnifico sermone salutari,

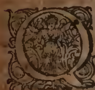
lutari, turbata est, & quænam esset isthæc tam præter consuetudinem viri salutatio, tacita mente cogitabat. Sed Dei paranymphus, cum eam aspiceret virgineo pudore suffultam, & præ timore cogitabundam, vt hunc illi timorem adimeret, proprio eam nomine compellans, noli, inquit, metuere, Maria, quia tam eximiam gratiam à Deo consecuta es, quæ arctissimo tibi eum amore deuinxisti, vt te in illam virginem elegerit, quæ ante multa secula ab 8 Isaia prænunciata est, & à te iam diu expetita. Ecce enim concipies in vtero tuo, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum: hic erit quidem magnus, & filius altissimi vocabitur, & dabit illi Dominus Deus solium Dauidis patris eius, & regnabit super familiam Iacob, quam sibi comparabit, in æternum; & regni eius nullus adueniet finis. His Mariæ animus tranquillior redditus, dubitationem vnam explicari sibi summisse petit, vt liberior facta absque vllo culpæ timore possit assentire. Doceri, inquit, volo 9 quomodo conceptura sim, & paritura filium, cum, Deo ipso excitante, meam iam dudum ei virginitatem consecrauerim; & propterea Iosephus ipsius Dei nutu sponsus mihi deductus est ad custodiam tantum, non autem ad filios pro-

creandos. Ad hæc respondens [illegible]s, ait, de tuo proposito seruando ne sis solicita, quia non is fœtus opera viri concipiendus est, diuinum id totum erit opus; nam Spiritus sanctus cælitus illabetur in te, & summa Dei Patris potentia tibi mox aderit; atque idcirco sanctum id, quod ex tanti opificis manu prodibit, vocabitur, ac re ipsa erit filius Dei: & ecce, quò magis confirmeris, Elisabetha 10 consobrina tua, senio iam pene confecta, concepit filium, & hic est sextus mensis, ex quo illa concepit, quæ per opprobrium sterilis ab omnibus dicebatur; neque enim quicquam est hominibus existimatum impossibile, quod DEO non sit factu perfacile. His Angeli verbis satis de re omni instructa Maria, iam fide plena, & ad obediendum promptissima, breui hoc, ac modestissimo responso sum assensum expromens, ecce, inquit, ancilla sum Domini, ad omne illius obsequium paratissima, fiat in me secundum verbum tuum. Ac 11 confestim, ô stupendum miraculum Dei Patris adfuit omnipotentia, & Spiritus sancti efficax operatio superuenit, quia mirifica virtus Mariæ attributa est, vt 12 absque vlla carnis voluptate, sed cum multa, sancta, & spirituali delectatione, tantum virginei, ac purissimi 15 sanguinis

guinis

ginis suppeditauerit, quantum humano corpori formando sufficeret: quod sub eodem 14 *momento & coagulatum est, & in masculum efformatum, & anima rationali perfectissime informatum, & verbi Dei personæ arctissime vnitum, atque ita, verbum caro factum est.* 15 *Quam vero copiosa charismatum dona fuerint tunc virgini iam matri collata, referre nemo potest. Functus sua tam feliciter legatione cœlestis paranymphus, vale virgini, ac matri Dei summa cum gratulatione dicto, ab ea discessit, & ad eum, à quo missus fuerat, regressus est.*

TESTIMONIA.

VARTVS.] EVODIVS in commentariis suis, & in Epistola, quam *Lumen* inscripsit, post Petrum Antiochiæ Episcopus, apud Niceph. lib. 2. hist. c. 3. 1

Mense 4. à desponsatione facta est Annunciatio.

Deinde vero sacerdotũ manibus Iosepho ad custodiam est tradita, apud quem cum mensis peregisset quatuor, ab angelo Gabriele lætum illum accepit nunciũ.

AVCTOR. Vetusti huius patris auctoritas, si ex fide refertur à Nicephoro, sufficere debet, vt hæc quatuor mensium numeratio vera habeatur, quamuis historia de ortu Mariæ aliud innuere videatur, sic enim habet: *His verò diebus, primo scilicet aduentus sui in Galilæam tempore, missus est ad eam angelus Gabriel à Deo.* Et infra:

Ioseph à Galilæa in Iudæam veniens desponsatam sibi virginem vxorem ducere intendebat; iam namq; tres fluxerant menses, & quartus instabat ex eo tempore, quo sibi desponsata fuerat. Quibus verbis satis plane ostendit, statim post initum coniugium, & postquam aduenit virgo Nazaretha, missum angelum ad eam: nam transactis tribus mensibus, quos apud Elizabetham est commorata, & domum reuersa, inuenta est in vtero habens de Spiritu sancto à Iosepho, tunc Bethlehemo redeunte. Quam historiam, si admiserimus, dicemus cognatos virginis cum aliis venisse Ierosolymam ad celebrandum pascha 14. luna Martii; & tunc quidem matrimonium virginis cum Iosepho initum, & eo confecto ductam virginem Nazaretham. 25. Martii die statim secuto nuncium accepisse cœleste, & concepisse Christum. Estq; satis vero simile. De sententia verò Epiphanii, qui sex menses post desponsationem id factum refert, vt desponsatio facta fuerit mense Maio, non Decembri, *vt indicat Euodius*, nec Martio, vt historia prædicta diximus iam *cap. 4. numero. 15.* Si enim sex menses, quos dicit mansisse cum Iosepho virginem, intelligat ad complendum annum 12. ex quo oblata fuit, bene; si autem vsque ad Christi conceptionem, falso: quia illi perueniunt vsque ad 21. Nouembris, quo puella est oblata; at virgo concepit quarto post mense, die 25. Martii. Quare Euodii sententiã amplectamur propter tanti viri auctoritatẽ.

Virginem desponsatam tempore paschali.

Epiphanius explicatur.

Gabrielis nominis ethymologia.

2 GABRIEL. HIERONYMVS de nominibus Hebraicis ex Luca. Gabriel, cõfortauit me Deus,

aut

aut fortitudo Dei, vel virtus mea Deus. PROCLVS Archiepiſcopus Conſtantinopol. in Epheſina Synodo ad Neſtorium verba faciens. *Reuerere nomen Archangeli, qui nuncium illum apportauit Mariæ, qui Gabriel eſt appellatus, dictus Gabriel, id eſt, Deus & homo, Geber enim homo, El, Deus, nomine ipſo ſignificans nuncium, quem apportat, quoniam is, quem euangelizat Chriſtus Deus & homo erat oriturus, nomenclatura ipſa miraculum ſignificat.* GREGORIVS hom. 34. in Euang. *Ad Mariam Gabriel mittitur, qui fortitudo nominatur, illum quippe nunciare veniebat, qui ad debellandas aëreas poteſtates humilis apparere dignatus eſt.* BEDA lib. 4. in Lucam cap. 3. *Idcirco angeli priuatis nominibus cenſentur, vt ſignificetur per vocabula etiam in operatione quid valeant, cum ad nos aliquid miniſtraturi veniunt, apud nos etiam nomina à miniſteriis trahunt. Ad Mariam ergo virginem Gabriel mittitur, qui Dei fortitudo nominatur, illum quippe nunciare veniebat, qui ad debellandas aëreas poteſtates, humilis apparere dignatus eſt.* THEOPHYLACTVS Archiepiſcopus Bulgariæ in primum Lucæ. *Diſce autem quod Gabriel, ſi quis interpretatur, idem eſt, quod homo Dei. Merito igitur cum naſci voluit Deus homo, miſſus eſt Gabriel, hoc eſt, homo Dei.* BERNARDVS hom. 1. ſuper Miſſus eſt. *Non arbitror hunc angelum de minoribus eſſe, qui qualibet ex cauſa crebra ſoleat ad terras fungi legatione, quod & ex eius nomine palam intelligi datur, quod interpretatum fortitudo Dei dicitur.* Et infra. *Nec diſcordat nomen à nuncio, Dei quippe virtutem Chriſtum,*

quem melius nunciare decebat, quam hunc; quem simile nomen honorat, nam quid est aliud fortitudo, quam virtus? non autem dedecens, aut incongruum videatur Dominum, & nuncium communi censeri vocabulo, cum similis in vtroque appellationis, non sit tamen vtriusque similis causa, aliter quippe Christus fortitudo, vel virtus Dei dicitur, aliter angelus. Angelus enim tantum nuncupatiue, Christus autem etiam substantiue. Christus Dei virtus, & dicitur, & est, quæ forti armato, qui suum atrium in pace custodire solebat, fortior superueniens, ipsum suo brachio debellauit; & sic ei vasa captiuitatis potenter eripuit: Angelus vero fortitudo Dei appellatus est, vel quod huiuscemodi meruerit prærogatiuam officii, quo eiusdem nunciaret aduentum virtutis, vel qui virginem natura pauidam, simplicem, verecundam, de miraculi nouitate ne expauesceret confortare deberet, quod & fecit, ne timeas, inquiens, Maria? AVCTOR. Gabriel nomen est compositum à *Gueber* vir, fortis, robustus, hinc est illud Ierem. 31. *fœmina circumdabit Gaber virum*, à virtute, & fortitudine; ita dictus; & cum affixo, *Gabri*, vir meus, & nomen Dei *El*, quod fortem significat. Idem ergo est quod *vir meus Deus*, aut, *virtus mea Deus*, aut *fortitudo mea Deus fortis*, quo facile innuitur expositio Procli Archiep. Constant. quod idem fit, ac si dicatur, *homo meus Deus*, id est, *Deus factus est homo*, vt vnus è nobis.

Auctor.

Nominis Gabriel ratio.

Archangelus fuit Gabriel.

3 ARCHANGELVS. IRENÆVS Lugdun. Episcopus lib. 5. aduersus Valentinum cap. 21. *Danieli angelus Gabriel* exolutionem visionum

fecit,

fecit, hic autem est archangelus Demiurgi; & hic idem Mariæ Euangelizauit manifestum aduentũ, & incarnationem Christi. ATHANASIVS in Euangelium de sanctissima Deipara. *Emissum esse archangelum Gabrielem à Deo in Nazareth.* Et infra. *Cum igitur diuersa sit à voce archangeli hypostasis verbi, & subsecutus archangelus ad eam dixit, ne timeas.* Et lib. 4. ex variis scripturæ locis ad Antiochum quæst. 12. *sola sancta Deipara virgo nudam essentiam Gabrielis archangeli, vt est, contemplata est.* AMBROSIVS lib. 1. de Spiritu sancto. cap. 7. *Vides quia & plenitudinem, & fiduciam dat spiritus, cuius operationem Archangelus nunciat Mariæ, dicens, Spiritus sanctus superueniet in te.* AVGVSTINVS serm. 14. de natali Domini, qui est 18. de tempore. *Ignaro sponso meo Ioseph venit ad me quidam magnus Christi paranymphus, non Patriarcha primus, aut Propheta egregius sed Gabriel ille archangelus, facie rutilans, veste coruscans, ingressu mirabili, aspectu terribili; visitauit & perturbauit me, salutauit, & grauidauit, dixitque mihi: Aue gratia plena.* LEO Magnus serm. 2. de natiuitate. *Auctor in carne nascenti Deus est, testante archangelo ad virginem Mariam, quia Spiritus sanctus superueniet in te.* GREGORIVS Magnus homil. 34. in Euangelia. *Hinc est quod ad Mariam virginem non quilibet angelus, sed Gabriel archangelus mittitur; ad hoc quippe ministeriũ summum angelum venire dignum fuerat, qui summum omnium nunciabat.* ANDREAS Cretensis Archiepiscopus Ierosolymitanus in oratione de annunciatione. Vni igitur ex præstãtio-

ribus angelis mandat, vt mysterium exequatur. Solet vtique Gabriel in Dei mysteriis minister adhiberi, vt patet in Daniele. Et infra: *Hæc ipse secum Archangelus.* Et, *quo internuncio hæc gesta sunt? Archangelo Gabriele, qui ab altissimo missus rem admirabilem nunciauit.* ISICHIVS homil. 2. de Deipara. *Iure proculdubio omni grati animi lingua salutat virginem, & Deiparam, ac pro viribus Gabrielem Angelorum principem imitatur.* IOANNES Damascenus oratione de dormitione Deiparę. *Hanc autem omni ex parte beatam, quæ aures inclinauit Dei verbo, & repleta fuit operatione spiritus, & per Archangeli hymnum spiritualem, & patris voluntate, absque voluptate, & viri coniunctione concepit omnia implentem Dei verbi personam; & apposite peperit absque doloribus, & tota Deo fuit vnita, quomodo mors deuorauerit?* ANTIPATER Bostrorum Episcopus oratione de sancto Ioanne Baptista: *Ortum tuum attulit Archangelus.* BERNARDVS sermon. 1. super Missus est. *Non arbitror hunc Angelum de minoribus esse, qui qualibet ex causa crebra soleant ad terras fungi legatione, quod & ex eius nomine palam intelligi datur, quod interpretatum, fortitudo Dei dicitur, & quia non ab alio aliquo forte excellentiori se (vt assolet) spiritu, sed ab ipso Deo mitti perhibetur. Propter hoc ergo positum est à Deo. Vel ideo dictum est à Deo, ne cui, vel beatorum spirituum suum Deus, antequam virgini reuelasse putetur consilium, excepto dumtaxat Archangelo Gabriele, qui vtique tantæ inter suos inueniri potuit excellentiæ, vt tali & nomine dignus haberetur, & nuncio.* GEOR-

GIVS

eius Cedrenus in compendio historiæ. *Elapsis sex mensibus princeps angelorum Gabriel ei apparuit, & Maria digresso archangelo.* AVCTOR. Diuini Dionysii *cap. 13. de cœlesti Hierarchia*, sententia, quam sequitur Gregorius *homil. 14. in euangelia*, ceterique omnes, satis debet esse, vt credamus Gabrielem non esse de summis ordinibus, qui numquam mittuntur, esse tamen principem inter archangelos.

4. MARTII 25. ATHANASIVS in lib. 4. ad Antiochum Principem quæst. 17. *Quare vicesimoquinto die mensis Martii in vtero virginis clausus habitare cœpit Christus, & Deus noster veniens in terram? responsio, quia eadem die in mundi principio Deus creauit Adam; hinc est quod in hoc ipso mense omnes arbores, & herbæ, animalis item ad proferendum fructum, & ad liberos procreandos commouentur, tamquam à Deo hoc tempore certa sint.* D. IOANNES Chrysostomus Archiepiscopus Constantinopolitanus homi. in primum Lucæ de natiuitate Ioannis Baptistæ. *Post sextum mensem conceptionis Ioannis, qui est octauo calendas Octobris, sextus mensis Martius principium anni, quia princeps & primarius omnium ipso mense conceptus, & passus est. Ex die igitur conceptionis Ioannis octauo calendas Octobris vsque octauo calendas Aprilis, quando angelus Gabriel ingressus est ad Mariam, & salutauit eam. Conceptus est ergo Dominus noster octauo calendas Aprilis, mense Martio, qui est dies Paschæ passionis Domini, & conceptionis eius, in qua enim die conceptus est, in eadem & passus.*

Martii 25. facta est annunciatio.

Christus eodem conceptus die, quo creauit mundũ.

Christus eodem mense & die passus est, quo conceptus.

AVGV-

AVGVSTINVS lib.4.de Trinitate c.5. *Ipsa perfectio corporis Domini tot diebus ad partum perducta comperitur, sicut à maiorib. traditum suscipiens Ecclesiæ custodit auctoritas. Octauo enim calendas Aprilis conceptus creditur, quo & passus. Ita monumento nouo quo sepultus est, vbi nullus erat mortuorum positus, nec ante nec postea, congruit vterus virginis, quo conceptus est, vbi nullus seminatus est mortalium. Natus autem traditur octauo calendas Ianuarias. Ab illo ergo die vsque ad istum computati ducenti septuaginta & sex reperiuntur dies, qui senarium numerum quadragies sexies habent; quo numero annorum templum ædificatum est, quia eo numero senariorum corpus Domini perfectum est.* Et lib.3.contra Iudæos, cap 5. *Octauo calendas Aprilis conceptus Christus creditur, quo & passus, natus autem creditur octauo calendas Ianuarias.* Et sermone 18. de natiuitate Domini, qui & 22. de tempore. *Deniq; ex hodierno, dies accepit incrementum, & augmenta sumit cursus sui, qui electus ad gloriam Dei noscitur; conceptus est enim æquinoctio verno, & natus est solstitio hyberno: & qua die est conceptus in vtero virginis, in ipsa resurrexit ab inferis cum gloria passionis: & in conceptu tamen, & in natiuitate eius dies accepit incrementum, & nascente vera luce, lucis, & diei augmentatur officium.* BEDA lib.1.in Lucam, c.3. *Mensem sextum Martium intellige, cuius vicesimo & quinto die Dominus noster, & conceptus traditur, & passus: sicut & vicesimoquinto mensis Decembris natus.* Et lib.de temporibus c.47. CALENDARIVM Græcorum. *Martij 25. die annunciatio virginis Deiparæ dominæ*

Christus conceptus, & passus eodē die.

Christus eodem quo conceptus die resurrexit.

Christus conceptus, & passus eodem die.

domina nostræ. ADON Treuirensis Archiepiscopus in Martyrologio. *Octauo calendas Aprilis, apud ciuitatem Galileæ Nazareth Annunciatio dominica.* ZACHARIAS Episcopus Chrysopoli lib. 1. in vnum ex quatuor, cap. 3. *Mensem sextum, Martium intellige, cuius vigesimoquinto die Saluator traditur, conceptus & passus.* GEORGIVS Cedren in compendio histor. *Res acta est primi, qui est Martius, mensis die 25. prima, & septimana, & lunæ die.* RVPERTVS Abbas lib. 3. de diuinis officiis, cap. 19. *Superius iam dictum est, dominica nocte Christum natum fuisse, videlicet vt qua die dixit Deus, fiat lux, & facta est lux, eadem die vera nobis lux in tenebris oriretur. Addere nunc libet & illud, quod hic idem mirabilis plastes noster, qui, vt dictum est, dominica nocte natus est, feria sexta conceptus est: nam si superius scriptos illius anni quinque concurrentes vni Aprilis regulari adiicias fiunt sex, cum autem sexta feria mensis Aprilis incipit, profecto octauo calendas Aprilis sexta nihilominus feria habetur, quando dominicam annunciationem habemus. Igitur pium ac pulchrum ordinem prouidamq; dispositionem in hoc salutis nostræ opifice mirantes veneramur, qui die, qua veterem formauit Adam de limo terræ, nouum sibi reformare cœpit hominem de vera carne virginis Mariæ, eadem nihilominus die redempturus mortis passione.*

Conceptus Christus feria 6.

Christus eodem die, quo homo creatus, cõceptus & passus.

5 VIRI FORMAM.] AMBROSIVS lib. 2. in Lucam cap. 2. *trepidare virginum est, & ad omnes viri ingressus pauere, omnes viri affatus vereri,* & 1. lib. officior. c. 18. *Hic pudor primus in ipso cognitionis ingressu Domini matrem commendat legentibus,*

Sub viri forma Gabriel.

tibus, & tamquam testis locuples dignam, quæ ad tale munus eligeretur adstruit; quod in cubiculo; quod sola; quod salutata ab angelo tacet, & mota est in introitu eius; quod ad virilis sexus speciem peregrinam turbatur aspectus virginis. Et lib. 2. de virginib. in principio. *Denique & Gabriel eam, vbi reuisere solebat, inuenit, & angelum Maria quasi viri specie mota, trepida quasi non incognitum, audito nomine recognouit; ita peregrinata est in viro, quæ non est peregrinata in Angelo, vt agnoscas aures religiosas, oculos verecundos.* HIERONYMVS Epistola 7. ad Lætam. *Imitatur Mariam, quam Gabriel solam in cubiculo suo reperit, & ideo forsitan timore perterrita est, quia virum, quem non solebat, aspexit.* Et Epistol. 22. ad Eustochium de custodia virginitatis, versus finem: *Propone tibi beatam Mariam, quæ tantæ extitit puritatis, vt mater Domini esse mereretur, ad quam cum Angelus Gabriel, in viri specie descendisset, dicens: Aue gratia plena, Dominus tecum, consternata, & perterrita, respondere non potuit, nunquam enim à viro fuerat salutata. Denique nuncium discit, & loquitur, & quæ hominem formidabat, cum Angelo fabulatur intrepida.* AVGVSTINVS sermone 14. de natiuit. Domini. *Nam ignaro Ioseph sponso meo venit ad me quidam,* vt supra num. 3. PETRVS Chrysologus sermone 140. *Quid est quod personam videt, & de sermone turbatur? Quia venerat Angelus blandus in specie, fortis in bello, mitis in habitu, in sermone terribilis, humana proferens, diuina repromittens. Vnde & Virginem, quam leuiter visus solicitauerat, nimium turbauit auditus, & quam missi præsentia parum moueret*

ueret, concußit toto pondere mittentis auctoritas. LAVRENTIVS Iustinianus sermone de Annunciatione Mariæ. *Lætus paranymphus effectus pro officio, exhilaratus pro gratia, pro obsequio expeditus, insolito fulgore vestitus, in humana effigie descendit ad Virginem.*

In cubiculo inuenitur ab Angelo Maria.

6 IN CVBICVLO. BARTHOLOMÆVS Apostolus, apud Abdiam lib. 8. historię Apostolicæ. *Huic subito in suo cubiculo clausæ splendens sicut sol Gabriel Angelus apparuit: quæ cum terrore perculsa hoc visu expauisset, ait ad illam Angelus noli timere.* EVSEBIVS Emissenus in explicatione Euangelii de Annunciatione. *Non enim in plateis erat, non in publico morabatur, intus erat, in penetralibus sola sedebat, nec tamen sola tanto virtutum exercitu circumscripta.* AMBROSIVS lib. 2. in Lucam cap. 2. *Discant mulieres propositum pudoris imitari, sola in penetralibus, quam nemo virorum videret, solus Angelus reperiret, sola sine comite, sola sine teste, ne quo de genere deprauaretur afflatu, ab Angelo salutatur.* Et lib. 1. officiorum cap. 18. *Quod in cubiculo, quod sola, & cætera,* vt supra num. 5. & lib. 2. de Virginibus. *Hæc ad ipsos ingressus Angeli, inuenta domi, in penetralibus, sine comite, ne quis intentionem abrumperet, ne quis obstreperet: nec comites fœmina desiderabat, quæ bonas comites cogitationes habebat: quin etiam tum sibi minus sola videbatur cum sola esset, nam quemadmodum sola, cui tot libri adessent, tot archangeli, tot prophetæ? Denique & Gabriel eam, vbi reuisere solebat, inuenit.* HIERONYMVS in 7. Isaiæ. *Ecce virgo concipiet. Ergo Alma non solum puella vel*

virgo, sed cum epitasi virgo abscondita dicitur, & secreta, quæ nũquàm virorum patuerit aspectibus, sed magna parentũ diligentia custodita sit. Et in hist. de ortu Mariæ. *Ingressus ad eam, cubiculũ quidẽ, vbi manebat, ingenti lumine perfudit.* ANDREAS Cretensis Archiepiscopus Ierosolymitanus, in orat. de Annunciat. Mariæ. *Quamobrem Gabriel diuina iussa facessens ad Virginem deuolauit, cumque Nazarethæ peruenisset, ad domunculam constitit & cogitabundus, atq; hæsitans hæc secũ ipse, vt arbitror, volutabat. Quomodo quæ mihi à Deo mãdata sunt perficere aggredior? Celeriter in thalamũ introeã & animum Virginis perturbabo? fores ne pulsem? quo pacto cum non sit Angelorum propriũ ostiũ aperiã? At mihi vel ostio clauso licet ingredi. Tum domum petit, & ad thalamum in quo Virgo habitabat, accedens, sensim ad fores appropinquauit, cumq; iã esset intus miti voce virginem alloquens. Aue* (inquit) *gratia plena.* BEDA lib. 2. in Lucam cap. 3. eadẽ quæ Ambrosius dictus in primum Luc. BERNARDVS homil. 3. super Missus est. *Quo ingressus ad eam? Puto in secretarium pudici cubiculi, vbi illa fortassis clauso super se ostio orabat patrem in abscondito: solent Angeli astare orantibus, & delectari in his, quos vident leuare puras manus in oratione; holocaustum sanctæ deuotionis gaudent se offerre Deo in odorem suauitatis. Mariæ autem orationes quantum placuerint in conspectu altissimi. Angelus indicauit, qui ingressus ad eam, tam reuerenter salutauit. Nec fuit difficile angelo per clausũ ostium penetrare ad abdita Virginis, qui vtiq; ex subtilitate substantiæ suæ, hoc habet in natura, vt nec seris ferreis*

eius

eius arceatur ingressus, quocumq; cum suus impetus ferat. Suscipiendum igitur non est quod apertum inuenerit angelus ostiolum Virginis, cui nimirum in proposito erat hominum fugere frequentias, vitare colloquia, ne vel orantis perturbaretur silentium, vel continentis castitas tentaretur, clauserat itaq; etiam illa hora suum super se habitaculum virgo prudentissima, sed hominibus non Angelis: proinde, & si ad eam potuit intrare Angelus, sed nulli hominum facilis patebat ingressus.

Angelus ostio clauso ingreditur.

7 Modo. Origenes homil. 6. in Luc. *Id quod ait, κεχαριτωμένη: Aue gratia plena, vbi in scripturis alibi legerim, non recordor; sed neq; ad virum istiusmodi sermo est, salue gratia plena, soli Mariæ hæc salutatio seruabatur, si enim sciisset Maria, & ad alium quempiam similem factum esse sermonem (habebat quippe legis scientiam, & erat sancta, & prophetarum vaticinia quotidiana meditatione cognouerat) numquam quasi peregrina eam salutatio terruisset.* Ambrosius l. 2. in Luc. *Maria salutationem Angeli verebatur, erat cogitans cum verecundia: quia pauebat cum prudentia; quia benedictionis nouam formulam mirabatur, quæ numquam lecta est, nusquam ante comperta, soli Mariæ hæc salutatio seruabatur. Bene enim sola gratia plena dicitur; quæ sola gratias quam nulla alia meruerat, consequuta est, vt gratiæ repleretur auctore.* Sophronius serm. de Annúciatione Virginis. *Non simplex fateor, vel consueta fuit ista salutatio, sed omni admiratione digna; siquidem venerationis fuit delatio, oblatio muneris, famulatus obsequii.* Beda in Lucam *Maria salutationem Angeli verebatur, erat enim co-*

Salutatio insolita.

gitans qualis esset hæc salutatio, & ideo cum verecũdia, quia pauebat, cum prudentia, quia benedictionis nouam formulam mirabatur, quæ nunquam lecta est, nusquam ante comperta. PETRVS Dam. ser. 3. de Natiuitate Mariæ. *O nouum & inauditum angelicæ salutationis obsequiũ, plenã appellat gratia quia ipse in eam descendebat, per quem omni mundo collata est gratia.* BERNARDVS serm. 2. de Annunciatione Virginis. *Iniungitur noua legatio Angelo Gabrieli, & nouam virgo professa virtutem nouæ salutationis honoratur obsequio, antiqua excluditur maledictio mulierum, nouam noua mater accipit benedictionem.* LAVRENTIVS Iustinianus de Annunciatione Virginis. *Merito Angelus ad Virginem mittitur, vt nouam gratiam noui partus, noua salutatione differeret.* AVCTOR. Hęc salutatio duplici ex capite singularis est, & soli Mariæ competens: Primò ex angeli sensu, quẽ externis gestibus & nutibus honorificis ostẽdit: quia enim videbat illam virginem adeo gratã Deo, vt eam sibi in matrẽ elegisset, non poterat non externo habitu, etiam egregium id quod mẽte concipiebat, significare, vnde Græcè dicitur καὶ ἰδοῦσα: *cum vidisset turbata est in sermone eius,* quo insinuatur viso etiam Angelo turbatã, quod asseruerunt sancti *n.* 5. allati. Secundò quia verbum illud κεχαριτωμένη, sua significatione quid singulare complectitur, eo enim Lucas expromere voluisset significatum Syri verbi *Rehimta*, quo vsus est Angelus, idem enim est, *acceptissima & gratiosissima.* Quod totum significat verbum Græcum, præsertim absq; articulo positum, non esse hanc fœminã gratiosam vna,

Auctor.

Salutatio duplici ratione singularis.

aut altera gratia, sed omni modo. nam hanc esse vim huius verbi sine articulo, docet Gramaticus Apollonius *lib. 1. de syntaxi*, & Epiphanius *hæresi 9. contra Samaritas. Vnde hæresi 78. ad finẽ ea*, ait, *diximus patrocinantes* καὶ ὡ πάντα κεχαριτωμένη, *per omnia gratiosa, velut Gabriel dixit: Aue gratiosa, Dominus tecum. Quia vero nihil gratiosum est, & acceptum, nisi iuxta gratiæ, ac virtutum magnitudinem, inde est, vt merito Virgo, quæ per omnia gratiosa erat Deo gratia plena, omniumq; charismatum genere dicatur referta.*

Gratiosa cur Maria.

8 ISAIA. ISAIAS cap. 7. *Et adiecit Dominus loqui ad Achaz dicens: Pete tibi signum à Domino Deo tuo in profundum inferni, siue in excelsum supra: & dixit Achaz, non petam, & non tentabo Dominum: & dixit, audite ergo domus Dauid, numquid parũ vobis est molestos esse hominibus, quia molesti estis, & Deo meo: propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum: Ecce virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emanuel.* MATTHAEVS ca. 1. *Hoc autem totum factum est, vt impleretur quòd dictum est à Domino per Prophetam dicentem: Ecce virgo in vtero habebit, & pariet filium & vocabitur nomen eius Emanuel, quod est interpretatum nobiscum Deus.* AVGVSTINVS sermone de natali Domini. *Reuolue Maria propheticam lectionem: neque enim te scientia potest præterire librorum, quæ ipsam plenitudinem paritura es prophetarum: recole in libro Isaiæ Prophetæ virginem quam legisti, & gaude quia tu esse meruisti: tu tibi præsignata es virgo: tu ecce concipies in vtero, non de viro, sed de Spiritu sancto, & grauida eris, & incorrupta manebis,*

Isaias de Virginis concepiu.

 paries

pariesfilium, & virginitatis non patieris detrimentum.

Votum suũ proponit angelo.

9 QVOMODO. GREGORIVS Nyssenus Episcop. in oratione de humana Christi generatione: *Audi pudicam Virginis vocem, quomodo erit mihi istud, quoniam virum non cognosco?* & cætera vt supra *cap. 3. num. 16. Ipsa quoque virginitas eius gratior & acceptior, quia non eam conceptus Christus viro violaturo, quam conseruaret, ipse præripuit sed priusquam conciperetur iam Deo dicatam, & de qua nasceretur elegit. Hoc indicant verba, quæ sibi fœtum annuncianti Angelo Maria reddidit, quomodo, inquit, fiet istud, quoniam virum non cognosco? quod profecto non diceret, nisi Deo Virginem se ante vouisset.* Et cætera vbi supra. Et homil 14. de natiuitate. *Quomodo fiet istud, & grauescam ex pudico & castissimo marito, quoniam virum penitus non cognosco, desponsata sum homini iusto, si cum illo non conuenero, vnde erit quod generabo? Sed si poterit fieri, vt concipiam intacta, & generem clausa, indica modum & paratum inuenies cor meum, omnibus enim modis exopto me ego Deo meo, vt habeam prolem & non perdam pudorem.* BEDA homil. in Euangelium Missus est. *Quomodo fieri potest vt concipiam pariamq; filium, quæ in castimonia virginitatis vitam consummare deposui.* SIMEON Metaphrastes in oratione de vita & dormitio. Mariæ. *Audi puram vocem virginis, Angelus partum annunciat, & illa adhæret virginitati, & neq; potest angelo non credere, nec discedit ab his, quæ statuerat. Est mihi,* inquit, *prohibita cũ viro cõ-*

suetudo: quomodo erit mihi hoc, quoniam virum non cognosco? & cetera vt supra. ANSELMVS homil. *Intrauit* IESVS *in quoddam castellum. Si cuilibet virgini desponsatæ in animo suo disponenti nubere diceretur, filium habebis, non miraretur, nec interrogaret, quomodo istud fieret; vtpote quæ se desponsatam, & in proximo nupturam sciret, & à viro grauidari vsu naturæ speraret: hoc autem non immerito mirata est Maria, & quomodo fieret quod promittebatur sciscitatur, quoniam, quamuis desponsatam, tamen se numquam nupturam, nec virum cognituram certo sciebat.* BERNARDVS serm. Signum magnum. *De cetero sane & virginitatem carnis, & propositum virginitatis, & ipsius quoque propositi nouitas euidenter illustrat, quod videlicet in libertate spiritus, legis Mosaicæ decreta transcedens, illibatam Deo corporis simul, & spiritus sanctimoniam vouit: probat enim propositi inuiolabile fundamentum, quod tam constanter promittenti filium Angelo respondit: quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Et serm. 4. de Assumpt. Mariæ. *Si rerum precia de raritate pensamus, quæ prima in terris angelicam proposuit ducere vitam, super omnes est: Quomodo, inqt, fiet istud quoniã virũ non cognosco? Immobile propositũ virginitatis, quod nec, Angelo filiũ promittente, aliquantulum titubauit: quomodo fiet istud? nec enim eo modo, quo fieri solet in ceteris virum penitus non cognosco, nec filij desiderio, nec spe prolis.* Et hom. 4. super Missus est: *Quomodo fiet istud? Non dubitat de facto, sed modum requirit, & ordinem, nec enim quærit an fiet istud, sed quomodo, quasi dicat, cum sciat Dominus meus testis cõsci-*

entiæ meæ, votum esse ancillæ suæ, non cognoscere virum, qua lege, quo ordine placebit ei, vt fiat istud? Si oportuerit me frangere votum, vt pariam talem filium, & gaudeo de filio, & doleo de proposito, fiat tamen voluntas tua: sin vero virgo concipiam, virgo & pariã, quod vtriq; si placuerit ei impossibile non erit, tunc scio vere: quia respexit humilitatẽ ancillæ suæ.

Auctor.

AVCTOR. Vsus communis est, non tantũ scripturæ sacræ, sed etiã linguis aliis, μετονυμικῶς, nomen actionis, præsertim cũ negat ea, intelligi facultatẽ ad agẽdũ, siue secundũ naturã, siue secundũ mores: nam cum dicitur, *non mœchaberis, nõ furtũ facies*, perinde est, ac si diceret, *nõ licet tibi mœchari, aut furtũ facere.* Vnde *Genes. 39. 9.* quod Hebraicè dicitur: *Quomodo faciã hoc malũ, & peccare in Deum?* Vulgatus vertit: *quomodo ego possũ hoc malũ facere?* Similiter Genes. 37. 1. Hebraicũ. *& caligauerant oculi eius à vidẽndo*, vertitur: *& videre nõ poterat*, & v. 20. *quomodo tã cito inuenire potuisti?* Et vulgo de cæco dicitur, *nõ videt*, pro *nõ potest videre*, de surdo, *non audit*, pro *non habet facultatẽ ad audiendum*: & hoc in verbo *cognosco*, est manifestũ, Gen. 27. & 23. *& nõ cognouit eũ*, i. nõ potuit cognoscere, quia pilosæ manus similitudinẽ maioris expresserant, Ps. 91. 7. *Vir insipiens nõ cognoscet, & stult⁹ nõ intelliget*, hoc est, nõ poterit cognoscere, nec intelligere. Deu. 34. 6. *Non cognouit homo sepulchrum eius, vsque in præsentem diem*, pro *non potuit cognoscere.* Ierem. 18. 9. *Prauum est cor hominis, & inscrutabile, & quis cognoscet illud*, pro, *quis poterit cognoscere.* Hac simili ratione dixit Virgo, *quoniam*

Actio perfacultatem ad agendum solet accipi.

Non cognosco pro non possum cognoscere.

quoniam virum non cognoſco, hoc eſt, non poſſum cognoſcere, quia voto ſibi id interdixerat: vnde certior facta non opus eſſe viri, ſed Diuini Spiritus, qui conſeruaturus erat virginitatem, aſſenſit.

10 CONSOBRINA. *AVCTOR. Erant Maria & Eliſabeth duarum ſororum filiæ, Anna, & Eſmeria,* vt diximus ſupra cap. 1. numero 11. Præterea enim nihil in particulari de hac cognatione tradunt ſancti; tantum affirmant conſuetum fuiſſe miſceri tribum regiam cum ſacerdotali, atque ea propter Eliſabeth, quamuis eſſet de filiabus Aaron, potuit eſſe cognata Beatæ Virginis Mariæ, vnde huic iuxta duos modos Maria cognata erat ipſi Eliſabeth, nam hæ duæ tribus ſolæ coniungebantur inter ſe, regia ſacerdotali, & ſacerdotalis regiæ, dixit Epiphanius *hæreſi 78.* *Auctor.*

11 CONFESTIM. ANASTASIVS Papa ad Vrſinũ in fragmento, quod habetur 2. tomo conciliorum ante Concilium Aruernenſe. *Dignatus eſt poſt conſenſionem ſanctæ Virginis, cum dixit ad Angelum: Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum, ineffabiliter ſibi ex ipſa ædificare templũ. & ſtatim ſibi vniuit, quod non coæternum de ſua ſubſtantia è cælo detulit corpus, ſed ex maſſa noſtræ ſubſtantiæ, hoc eſt, ex Virgine hoc accipiens, & ſibi vniens, non Deus verbum in carnem verſus eſt, neque vt phantaſma apparens, ſed inconvertibiliter, & incommutabiliter ſuam conſeruauit eſſentiam, & primitias noſtræ naturæ ſibi vniuit.* AVGVSTINVS ſerm. 2. de Annũciatione. *Noli morari virgo, nun-* *Conceptus diuinus ſta tim poſt aſſenſum.*

tio festinanter responde verbum, & suscipe filium, da fidem, & senti virtutem: ecce, inquit, ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum: Nec mora, *vertitur nuncius, & virginalem thalamum ingreditur Christus: efficitur subito prægnans beata Dei genitrix, & cuncta per secula prædicatur felix, concepit mox diuinitatem verbi, virilis ignara cōsortij.* GREGORIVS lib. 18. Moral. cap. 17. *Nunciante Angelo, & adueniente Spiritu mox verbum in vtero: mox intra vterum verbum caro, & manente incōmutabili essentia, quæ est ei cum patre, & cum sancto Spiritu coæterna, assumpsit intra virginea viscera, vnde, & impassibilis pati, & immortalis mori, & æternus ante secula, temporalis posset esse in fine seculorum, & per ineffabile sacramentum conceptu sancto, & partu inuiolabili secūdum veritatem vtriusq; naturæ, eadem Virgo, & ancilla Domini esset, & mater.* BASILIVS Seleuciæ Episcopus in oratione de Deiparæ Annunciatione. *Ecce ancilla Domini fiat mihi secundum verbum tuum: nec mora, diuina conceptionis miraculum in vtero Virginis confectū fuit.* DAMASCENVS lib. 3. fidei orthodoxæ, cap. 2. *Post consensum sanctæ Virginis, Spiritus sanctus superuenit in eam, iuxta sermonem Domini, quem dixerat Angelus instruens eam, & virtutem diuinitatis verbi susceptiuam præbuit, simul autem, & generatiuam, & tunc obumbrauit ei Dei altissimi in sua subsistens hypostasi sapientia, & virtus filius Dei, patri consubstantialis, velut diuinum semē, & construxit sibi ipsi ex castis, & purissimis sanguinibus carnem animatam anima rationali, & intellectuali, primitias nostræ conspersionis, non cum semine, sed*

conditorio opere per Spiritum ſanctum. RVPERTVS lib. 1. de operibus Spiritus ſancti cap. 9. *Vbi bene credula mentē ſuam, & os ſuum aperuit, vt diceret: Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundū verbū tuum: mox iuxta dictū Angel', Spiritus ſanctus ſuperueniēs in eā per apertas fidei ianuas, ſe ſe infudit. Quo autē ſeſe infudit? nimirū in ſacrarium pudicι pectoris, deinde in templi ſacri, & incorrupti vteri, in domum pectoris vt propheti ſſam faceret, in vterum vt matrē faceret.* EVTHIMIVS in primum caput Lucæ. *Diſceſſit ab ea Angelus, ſimul ac iam per verbum ſuum conceperat.*

AVCTOR. Quod ſanctorū multi, vt Petrus Epiſcopus Alexandrinus *in Cōcilio Epheſino*, & refertur *in Calcedonenſi act. 1. ſub titulo Nicenæ ſynodi fides*, Chryſoſt. *in Liturgia*, Petrus Chryſologus *ſerm. 1 de Annunciatione*, Athanaſius *ſerm. de Virgine Deipara*, Andreas Cretenſis, *ſerm. de Annūciatione*, Petrus Damianus, *ſerm. 1. de Natiuitate*, affirmant poſt angelicā ſalutationē, *Aue Maria, Dominus tecū*, ſtatim verbū Dei aſſumpſiſſe in vtero Virginis naturā humanam, idq; eſſe, *dominus eſt iam tecum*: explicari eos oportet de integro Angelos ſermone locutos, vſq; ad Virginis aſſēſum, nā & poſt hęc verba, *Dominus tecū* Angel' de futuro locut' eſt, *ecce cōcipies*; quia reuera nōdū cōceperat. Idq; patet ex Auguſtino, *qui libro de ſymbolo ad Cathecū; c. 5.* ita loquitur: *Quādo Angelus iſtā virginē ſalutauit, tunc eam Spiritus ſanctus fœcūdauit, tūc illa femina virū ſine viro cōcepit tunc eſt repleta gratia, tūc dominū ſuſcepit, vt eſſet in ea qui fecerat eam:* & tamē: vt ſupra retulimus Auctor.

aper-

aperte dicit post illa verba: *Ecce ancilla Domini, verbum caro factum.* Similiter & Nicephorus *lib. 1. hist. cap. 8.* est intelligendus.

In Christi conceptu nulla voluptas carnis.

12. ABSQVE VOLVPTATE. ORIGENES homil. 1. in diuersos, *Audite omnes filiæ Euæ, audite omnes vos, quæ hæreditatem doloris, & tristitiæ post illam, & ex illius condemnatione sumpsistis, vos quæ in tristitia generatis filios, vel magis vos, quæ concupiscentiam corruptibilem non timuistis, audite, & lætamini, audite, & consolamini: audite quod Virgo in vtero accipiet, non ex desiderio partum concipiens, quæ nec persuasione serpentis decepta est, neque eius afflatibus venenosis infecta.* AVGVSTINVS in Enchiridio cap. 34. *Nihil natura humanæ in illa susceptione fas est dicere defuisse, sed natura ab omni peccati nexu omnimodo libera, non qualis de vtroque sexu nascitur per concupiscentiam carnis, cum obligatione delicti, cuius reatus per regenerationem diluitur, sed qualem de Virgine nasci oportebat, quem fides matris non libido conceperat.* Et serm. 11. Natiuitat. Domini. *Angelus sermonem eiecit, & Christum virgo concepit: O coniunctio sine sordibus facta, vbi maritus sermo est, & vxor auricula. Hoc splendore concipitur Dei filius, hac munditia generatur: nulla fieri potuit grauedo concipienti, nulla tristitia parturienti.* Et ser. 14. in eodem festo. *Ita te virtus altissimi obumbrauit, vt nec æstum patiaris libidinis, & mater sis creatoris.* ANDREAS Episcopus Ierosolymitanus, sermone de Annunciatione. *Non carnis interuenit voluptas matris Dei partui: naturæ quippe terminos superat, non passio vlla circa partum deorsum, quoniam nec circa generationem sur-*

nem sursum subsecuta est. Et infra. *Virtus altissimi obumbrabit tibi, vmbraculum ineffabile, per se efficax in ipsa pro incarnationis ratione, secūdum quam inuiolabiliter corporis templū in libero a passionibus Virginis vtero, omni expurgata materiali molestia, & affectione.* DAMASCENVS lib. 4. c. 15. *Cuius voluptas non præcessit, nec pariendi dolor subsequutus est.* BEDA in primum Lucæ. *Erit in te conceptio, libido non erit, concupiscentiæ non erit æstus, vbi vmbram faciet Spiritus sanctus.* Et homilia de Assumptione. *Obumbrauit Beatæ Dei genitrici virtus altissimi, quia Spiritus sanctus cor illius cum impleuit, ab omni æstu concupiscentiæ carnalis temperauit, emundauit à desiderijs temporalibus: ac donis cælestibus mentem simul illius consecrauit, & corpus.* Et homilia de Visitatione Mariæ. *Maxime beatam Dei genitricem ea verba proferre decebat, quæ merito priuilegio singularis spirituali ipsius dilectione flagrabat, cuius corporali conceptione gaudebat; quæ iure in IESV, id est, in salutari suo spirituali præ ceteris sanctis gaudio potuit exultare, quia quem perpetuum salutis auctorem nouerat, hunc ipsum temporali ortu de carne sua nasciturum esse sciebat.* HAYMO Episcopus super Lucam. *Adueniens Spiritus sanctus vmbram fecit Mariæ, quia omnem calorem concupiscentiæ carnalis ab illa abstulit, vt postmodum nullam passionem, quam habent virgines, inde haberet.* BERNARDVS sermone de Beata Maria. Signum magnum. *Iure istud molestissimum tædium, quo reliquæ omnes grauidæ mulieres laborare noscuntur, sola non sensit, quæ sola sine libidinosa voluptate consensit, vnde & in ipso*

ipso suæ conceptionis initio, quando potissimum ceteræ mulieres miserabilius affliguntur, Maria tota alacritate montana conscendit, vt Elisabeth ministraret. Et Epistol. 174. *Extolle nescientem, velin concipiendo concupiscentiam, vel in pariendo dolorem.*

Ex sanguine virgineo conceptus Christus.

13 SANGVINIS. SOPHRONIVS Patriarcha Ierosolym. Epist. synodica in 6. synodo act. 11. *Et inuiolabilibus namque & virginali sanguine sanctæ, atque immaculatæ Virginis Mariæ verbum vere factum est incarnatũ, & veraciter homo.* DAMASCENVS lib. 3. fidei, ca. 2. *Tunc obumbrauit ei Dei altissimi in sua subsistens hypostasi sapientia, & virtus, filius Dei, & construxit sibi ipsi ex castis & purissimis sanguinibus carnem animatã anima rationali, & intellectuali:* lib. 4. cap. 15. *Suppeditauit creatori creari, & plasmatori plasmari, & filio Dei, & Deo incarnari, & humanari ex puris & illibatis carnibus eius, & sanguinibus, prima matris absoluens debitum.* THEOPHYLACTVS Luc. 1. *compacta ex sanguinibus semper Virginis carne.*

Christi corpus in momento efformatum.

14 MOMENTO. IEREMIAS cap. 31. 22. *Creauit Dominus nouum super terram fœmina circumdabit virum.* CYPRIANVS sermone de Christi natiuitate. *Nouum faciet dominus super terram, mulier circũdabit virum: quem nos paruulum, propheta nuncupat virum, insinuans & numquam defuisse virtutem; sed semper virilis ætatis affuisse fortitudinem, quẽ infantilis infirmitas occultabat.* SOPHRONIVS sermo. de Assumptione Mariæ. *Circumdedit virum in vtero, sicut Ieremias sanctus testatur, & non aliunde accepit: facit, inquit, Domi-*

Dominus nouum super terram, & mulier circumdabit virum; vere nouum, & omnium nouitatum superemineus nouitas virtutum, quando Deus (quem ferre non potest mundus, neq; videre aliquis vt viuere possit) sic ingressus est hospitium ventris, vt corporis claustrum nesciret, sicque gestatus, vt totus Deus in eo esset. BERNARDVS homil. 2. super Missus est. *Nouum creauit Dominus super terram, fimina circumdabit virũ. Quæ est hæc femina? Quis vero iste vir? Aut si vir quomodo à femina circumdatus? aut si à femina circumdari potest, quomodo vir esset? Vt apertius dicam; quomodo potest & vir esse, & in vtero matris?* Et infra. *Cui iam illud quoq; quod quærebam non occurrat, numquid non facile tibi est feminam agnoscere virum circumdantem, cum Mariam videas virũ approbatum à Deo Iesum suo vtero circumplectentẽ? virũ aũt dixerim fuisse Iesum, nõ solũ iam cũ diceretur vir Propheta, potens in opere, & sermone; sed ẽt cum tenera adhuc infantis mẽbra Dei mater blãdo, vel foueret in gremio, vel gestaret in vtero. Vir igitur erat Iesus, nec dũ ẽt natus, sed sapientia, non ætate; animi vigore, nõ viribus corporis, maturitate sensuum, non corpulentia membrorum. Nec enim non minus habuit sapientiæ, vel potius non minus fuit sapientia Iesus conceptus quam natus, paruus quam magnus.* ANGELVS Matthæi cap. 1. 20. *Quod enim in ea natum est de Spiritu sancto est.* BASILIVS Magnus, homilia de humana Christi generatione. *Hinc deprehendi licet, quod non secundum cõmunem modum carnis constitutio domino fuit; conceptum namq; illico perfectum fuit, non p interualla paulatim formatũ, vt plane verba declarant;*

rant: non enim dicit, quod in ea conceptum est, sed quod in ea natum est. AMBROSIVS lib. de Incarnationis Dominicæ sacramento, cap. 7. *Et ideo cum susceperit carnem hominis, consequens est, vt perfectionem Incarnationis, plenitudinemque susceperit: nihil enim in Christo imperfectum.* Et infra. *Sicut carnem nostram ita & animam nostram perfectam naturæ humanæ assumptione suscepit.* AVGVSTINVS Epist. 3. ad Volusianum. *Ipsa magnitudo diuinæ virtutis animam sibi rationalem, & per eandem corpus humanum, totumq; omnino hominem in melius mutãdum coaptauit. Quod si autẽ mox quod conceptum erat animatum fuit, ergo etiã fuerat corpus figuratũ, omnibusq; suis membris, & organis distinctum: nam ante huiusmodi figurationem anima corpori nõ infunditur, vt omittamus informe corpus à diuinitate assumi non fuisse conueniens.* THEODORETVS dial. 2. *Quando autem dicis factam esse vnionem? Ego dico statim in ista conceptione: formata enim est (humanitas) post salutationem angelicã, formationi autem coniuncta est vnio.* FVLGENTIVS lib. de fide ad Petrum cap. 18. *Firmissime tene, & nullatenus dubites, non carnem Christi sine diuinitate conceptam in vtero Virginis, priusquam susciperetur à Verbo, sed ipsum Deum Verbum suæ carnis acceptione conceptum: ipsamq; carnem verbi incarnatione conceptam.* Et lib. de Incarnatione, cap. 3. ad finem. *Nec caro sine verbi Dei vnitione potuit aliquatenus, nullius viri coitu seminata, in intimo vuluæ virginalis innasci. Non est igitur aliquod interuallum temporis æstimandum inter concepta carnis initium, & concipiendæ maiestatis aduentum.* SYNODVS

dus quinta Cõſtantinopolitan. apud Nicephorum lib. 17. hiſt. ca. 28. *Si quis dicit, aut ſentit prius formatum eſſe corpus Domini noſtri IESV Chriſti in vtero Virginis ſanctæ, & deinceps vnitum eſſe ei Deum verbum atq; animam, vt quæ prius extiterit, anathema ſit.* GREGORIVS Magnus, lib. 9. epiſtolarum, cap. 61. ad Quirinum Epiſcopum. *Non prius in vtero Virginis caro concepta eſt, & poſt modum diuinitas venit in carnem, ſed mox vt verbum venit in vtero, mox verbum ſeruata propria virtute naturæ factũ eſt caro, & perfectus homo, id eſt, in veritate carnis, & animæ rationalis, natus eſt per vterum Virginis vnigenitus filius Dei: vnde, & vnctus præ participibus dicitur, ſicut Pſalmiſta ait, vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ cõſortibus ſuis, vnctus quippe eſt oleo, dono videlicet Spiritus ſancti, ſed præ conſortibus vnctus eſt, quia omnes nos prius peccatores homines exiſtimus, & poſt modum per vnctionem ſancti Spiritus ſanctificamur: ipſe autem qui exiſtens Deus ante ſæcula per ſanctum Spiritum in Virginis vtero homo conceptus eſt, in fine ſæculorum, ibi ab eodẽ Spiritu vnctus eſt, vbi conceptus, nec ante conceptus, & poſt modum vnctus eſt: ſed hoc ipſum de Spiritu ſancto ex carne Virginis concipi a ſancto Spiritu vngi fuit.* SOPHRONIVS Patriarcha Ieroſolymitanus, in Epiſtola Synodica in 6. Synod. Conſtantinopol. actione 11. *incarnatur ergo verbũ Deus, quod noſtrum eſt, non præfactæ carni copulatus, præformato ve, atque in ſeſe præſubſiſtenti aliquando corpori continitus, vel animæ praeexiſtenti coniunctus: ſed tũc his ad ſubſiſtendum venientibus, quando eis ipſum verbum, & Deus naturaliter copulatus eſt, contem-*

poralem habens vnionem; atque subsistentiam, & non ante verissimum ipsius verbi conuentũ in se ipsis vmquam extiterunt, vel cuiuspiam secundum nos alterius hominis, penitus extiterunt, sed cum verbi ipsius naturali conuentu subsistentiam habitura concurrerunt, & nec quantum in ictu oculi hanc, quam illam priorem habentia, sicut Paulus Samosatenus perstrepit, atque Nestorius; simul quippe caro simul Dei verbi caro, simul caro animata rationalis, simul Dei verbi caro animata rationalis, in illo itaque, & non in semetipsa habuit existentiam vnam. Cum conceptu quippe verbi hæc ad subsistendum prolata sunt, & secundum subsistentiam ei vnita sunt, quando ad subsistendum prolata sunt. Quæ certe vera est, & inseparabilis, quæ nec diuisionem perpetitur, nec mutabilitatem, aut cõfusionem admittit ab ipso prolata, & in ipso consistentia, & ab ipso composita, nullumque prorsus tempus propriæ constitutionis tulerunt, quod incõfusam, atque inseparabilem ad eum compositionem præcederet. DAMASCENVS lib. 3. fidei cap. 2. *Contraxit sibi ipsi ex castis, & purissimis sanguinibus carnem animatam anima rationali, & intellectuali, primitias nostræ conspersionis, nec cum semine, sed conditorio opere per Spiritum sanctum; non paulatim per additamenta expleta figura, sed vno cõtextu absoluta. Ipsum Dei verbum carni suppositum, hypostasisque est. Non enim ei, quæ secundum se ipsam ante subsisteret, suppositumque esset, vnitus est Deus verbum, sed sanctæ inhabitans virginis vterum, incircumscripte in sua hypostasi supposito, subsistentia, persona, ex castis semper Virginis sanguinibus carnem animatam anima rationali, & intel-*

intellectuali sustentauit; primitias assumens humanæ conspersionis, ac massæ, ipsum verbum carni factum hypostasis. Quare simul caro. Et Dei verba animatâ caro rationalis, & intellectualis. Quamobrem nō hominem deificatum dicimus, sed Deum humanatum. Et cap. 13. Ipsum verbum caro factum est, conceptum ex Virgine, praueniens quidem & assumptione, Deus: & ipsa iam ab ipso deificata, quasi tribus simul factis, vnà cum deductione eius adesse, assumptione existentia, & deificatione eius à verbo. Et sic intelligenda, & dicenda Deipara Virgo, non solum propter naturam verbi, sed etiam propter deificationem humanæ carnis: quorum simul conceptio, & existentia, miro operata sunt modo; conceptio quidem verbi, carnis autem in ipso verbo existentia; ipsa Dei matre ineffabiliter suppeditante psalmationem psalmatori, & humanationem Deo factori vniuersi, & deificanti. quod assumpsit, saluante vnione ea quæ vnita sunt, talia qualia vniebantur; non quidem diuinum dico solum, sed id quod humanum Christi; & quod super nos, & quod secundum nos: nec enim factū prius secundum nos, posterius factum supra nos, sed semper ex precipua hypostasi ambo subsistere, propterea quod ex ipso conceptionis articulo, in ipso verbo existentiam habuit. EVTHYMIVS Matth. 1. quod enim in ea gentium est. Formatum in ea genitum dixit, vt discamus non paulatim, modo seminis, formatum esse, sed repente quantum ad formationem perfecte factus est.

15. QVAM COPIOSA. ORIGENES hom. 7. in Lucam. Spiritu sancto tunc repleta est Maria, quādo cœpit in vtero habere saluatorem: statim enim & Spi- *Charismata Virgini con-*

ceptu filij collata.

& Spiritum sanctum accepit dominici corporis conditorem, & filius Dei esse cœpit in vtero, etiam ipsa repleta est Spiritu sancto. SOPHRONIVS sermone de Assumptione Beatæ Mariæ. *Beata, & gloriosa virgo Maria, quamuis dudum incomparabilis esset vniuersis, quæ sub cœlo sunt, virginibus, vt decenter posset in se suscipere diuinitatis admistionem, salua vtraque natura, tamen cum gratia repletur, cum Spiritu sancto perfunditur, cum virtute altissimi obumbratur, fit preciosior meritis, celsis sublimior fastigiis, pulchrior sanctitate, gloriosior suorum prærogatiuis meritorum, ita vt nullus tam vsibus sit ipsa, eademque mancipanda, nisi diuinis.* SOPHRONIVS Patriarcha Ierosolymitanus, in Epistola synodica in 6. Synodo actio.11. *Ideo virgo sancta accipitur, & anima corpusque sanctificatur, quæ ita ministrauit in incarnatione creatoris, vt munda & casta, atque incontaminata.* BEDA homilia de visitatione Mariæ. *Quis dicere, quis æstimare sufficiat, quæ tūc gratia spiritum Deigenetricis repleuit? cum tanta in matre præcursoris lux doni cœlestis emicuit?* PETRVS Damianus sermone de Assumptione Mariæ. *Vniuersus puluis pigmentarius in virgine proiectus est, quando in ea virtutum conuētus, reuerendum sibi thalamum cōsecrauit: &, si ceteris per partes spiritus adfuit, Mariæ tamē tota plenitudo gratiæ superuenit.* RVPERTVS in Matth. cap.1. *Datum hoc Beata Maria prima omnium mortalium accepit in ipsa hora conceptionis, dicente angelo: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrauit tibi, ideoq; & quod nascetur ex te sanctū vocabitur filius Dei: reuera vt omnino sanctum*

dũ esset, quod ex ea nasceretur, oportebat ipsã sanctificari: nec vero solũ hoc tũc accepit spiritus datum, verũ etiã illud alterũ, quod est diuisio gratiarũ, videlicet ita vt operationẽ virtutũ omnimodã, maximeq; fidem, & prophetiam, siue omnem haberet propheticam gratiam: nam ipsa est prophetissa illa, de qua dicebat Isaias, & accessi ad prophetissam, & concepit, & peperit filium. AVCTOR. præter hæc, infinita passim reperiuntur in sanctis, quæ virginis concipientis illustrant dignitatem; sed ad compendium eis omnibus redactis ex vno hoc principio cetera deducentur facile, virginẽ Mariã esse matrem Dei, est dignitas quędã infinita, quia nõ potest esse mater filij excellentioris quãDei, sicut proportione seruata, humanã Christi naturã vnitã esse filio Dei hypostaticè, est dignitas infinita, quia vniri non potest excellẽtiori supposito quã diuino. Hinc Petrus Damianus sermone de natiuitate Mariæ dixit, *Deum tribus modis esse in creaturis, quarto vero per identitatẽ in virgine, quia idem est quod ipsa:* & Anselmus l. de excellentia B. Virginis c. 2. *Quamuis hoc solũ de sancta virgine prædicari quod Dei mater, excedat omnẽ altitudinẽ, quæ post Deum dici, vel cogitari potest.* Ex hoc principio deducitur alterũ, vt quemadmodum ex vnione humanitatis Christi cum verbo colligimus, naturali quadã cõsecutione, datam esse illi infinitã gratiam capitis, & impeccabilitatẽ, & omnem rationẽ merendi, & satisfaciendi pro hominibus, tanquam mediatori, & redẽptori. & omnẽ scientiam, & cognitionem eorũ, vsq; ad cogitationes; Deniq; omnia charismata

Auctor.

Dei matris dignitas infinita.

tanto vberius,& excellentius quã aliis,quanto excellentius nomẽ capitis hereditauit,quã mẽbra, & nomen filij, quã miniſtri eius angeli,vel homines:ſic etiã fateamur quaſi naturali quadã coſecutione ex matris dignitate debitã, illi immenſam quamdã gratiã,qua facta eſt Dei gratia impeccabilis,aduocata,mediatrix,& redẽptrix omniũ hominũ,& cognitio eorũ omniũ requiſita,& tam copioſa affluẽtia chariſmatũ, & donorũ ſupernaturalium, quanto excellentior eſt mater ſerui,& propinquior verbo,quã ceteri tã angeli quam homines. Iuxta hoc recte Methodius oratione de purificatione. *Euge,ait,euge quæ debitorẽ illũ habes, qui omnibus mutuatur: Deo enim vniuerſi debemus,tibi autẽ etiã ille debet:proinde qui dixit honora patrẽ tuũ,& matrem tuã,vt is decretũ à ſe promulgatum obſeruet, & alios excederet, omnẽ matri, & gratiam & honorem impendit*: Cyprianus ſermone de natiuitate Chriſti, *Matri plenitudo gratiæ debebatur*: Ex hoc fonte deriuatur & illud tam certum quam commune ſanctorum axioma; *nullum gratiæ donum fuiſſe vnquam ſanctorum alicui conceſſum,quod matri virgini non fuerit largius, vberiuſque tributum*:ceteris namq; per partes, Mariæ autẽ ſe totam infudit gratiæ plenitudo,ſic Sophronius ſermone de Aſſumptione,Petrus Chryſologus *ſermone* 143.Petrus Damianus, & Laurentius Iuſtinianus *ſermone de Aſſumptione*: & quod vel paucis Mortalium cõſtat eſſe collatum, non eſt fas ſuſpicari tantæ virgini fuiſſe negatum;inquit Bernardus *Epiſtola* 174.Et Idiota *lib. de contemplatione Beatæ Mariæ cap.* 2.

Matris dignitatem charismata conſequuntur.

[..]. 4 Damascenus *oratione 1. de dormitione virg*[..]. Ex hoc axiomate possumus quæcumque [..]ismata, quęcumque priuilegia aliis siue ange[l]is, siue hominibus collata nouerimus, virgini concessa demonstrare. In primis tantā ei collatam gratiæ plenitudinē, vt excesserit gratiam omnium in eius sanctificatione; & in filij conceptione tantā fuisse, vt dixerit Bernardinus Senē. ser. 50. *Si terminus tā ineffabilis cōsēsus virginis fuit suo merito proportionatus, oportet* ꝙ *meritoria profe[ssio] huius cōsensus fuerit perfectioni sui termini proportionatus*, ex his ergo, inquit, colligi potest, ꝙ *virgo beata in cōceptione filij Dei cōsēnsu, plus meruerit quā omnes creaturæ tā angeli quā homines in cunctis actibus, motibus, & cogitationib. suis.* Deinde ea *gratia factā fuisse impeccabilē eā, quæ posset sua natura peccare, quia Adā & Eua creati sunt in gratia, angeli sancti nunquā peccauerunt.* Deinde si cōcedimus Ioāni cū sanctificatus est vsū rationis, & virgini concedendū. Similiter si Moyses & Paulus vidissent Deū in se, vidisse & virginē aliquā[n]do: Si sancti aliqui meruerunt colloquiū angelorum, per illosq; mysteria reuelata, & alimēta [qua]ndoq; pręebita, & hoc virgini non denegan[d]ū: Si sunt aliqui ad munus aliquod diuinitus designati, vt Aaron ad sacerdotiū flore virgæ, nimirū si Ioseph sit diuina sorte designatus sponsus virgini. Demum si aliis sanctis data est gratia ad procurandā salutē multorū hominū, virgini quoq; concessam, vt sicut est omniū regina, sic sit omniū patrona, & aduocata, vt ait Idiota l. 1. c. 1. & ita ei tāquā mediatrici cura est de omnib.

Mariæ meritum supra omnes angelos, & homines.

Aduocata, & mediatrix hominum inter, & filiū.

Vnde Doctor Angelicus *opusculo 8. de salutatione angelica, magnum est in quolibet sancto*, inquit, *quando habet tantum de gratia, quod sufficit ad salutem multorum, sed quādo habet tantum, quod sufficeret ad salutem omnium hominum de mundo, hoc est maximū: & hoc est in Christo & B. Maria. quia in omni periculo potes habere salutem per Mariam, & in omni opere virtutis adiutorium.* Similiratiocinatione colligi & alia possunt, vt suo quæque loco & à nobis sunt explicata, & explicabuntur.

Gratia data Mariæ.

MARIA INVISIT Elisabetham: & reuersa grauida reperitur à Iosepho.

CAPVT VI.

1 *MOX vt angelus discessit, Maria profecta est cū festinatione in montanam regionem, in insignem illam ciuitatē Iuda, sacerdotū domicilium, nomine 2 Hebron, viginti duobus millibus versus Austrū distantem ab Ierusalem, vt Elisabethæ consobrinæ suæ fœtum diuinitus senectutem iam dudum ingressæ, datum congratularetur: Quò vt peruenit, intrauit domum Zachariæ, & 3 more gentis pre-*

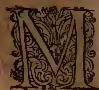
prodeuntem obuiam salutauit Elisabetham. Audita salutatione, infans vtero eius conclusus, Dominum 4. sanctificantem, sentiens præsentem, suaque sese virtute attingentem, præ gaudio exiliit, quod vt sensit mater eius Spiritu sancto & ipsa repleta, magna voce exclamans dixit. Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui, & vnde hoc mihi, vt veniat mater Domini mei ad me: ecce enim vt facta est vox salutationis tuæ in aurib⁹ meis, exiliit præ gaudio infans in vtero meo, & tu beata, quæ credidisti angelo, quoniã perficerentur vere, quæ dicta sunt tibi à Domino. His Maria ad gratias Deo agendas excitata, Magnificat, ait, anima mea Dominum, & exultat spiritus meus in Deo salutari meo, quia respexit ad me humilem ancillam suam. Ecce enim ex hoc non tu sola, sed generationes omnes me beatam prædicabunt, quia fecit mecum magnalia qui potens est, cuiusque est nomen sanctum, qui suam misericordiam, non in me solam, sed in omnes succedentes generationes pie colentium se liberaliter diffundet, qui multa sua virtute potenter operatus est, dispergens superbos, [illegible] de se magnifice sentientes, & potentes de sedi[illegible]us suis deturbans, & humiles exultans, esurientes, & indigos cumulans bonis, & diuites inanes dimittens: suscepit Israel ser-

el seruum suum , memor suæ misericordiæ, quam pollicitus fuit in secula exhibendam Abraham, ac posteris eius. Mansit autem Maria cum Elisabetha tres circiter menses, vt suis colloquiis & amicis obsequiis subleuaret anum, ac diuini verbi tam longa præsentia 6 spiritalibus accessionibus Elisabethæ infans in dies cum ætate augeretur magis. Reuersaque tandem est Nazaretham in domum suam, 7 antequam tempus partus appeteret, quo Ioannes in lucem ederetur. 8 Paulo post accessit & Iosephus Bethlehemo, 9 vt nuptias cum sponsa de more solenniter celebraret. Eam cum sæpius, ac familiarius inuiseret, ex vteri tumore grauidam deprehendit, certus nullum sibi cũ ea connubialem intercessisse congressum: 10 Ignorabat enim opus illud Speritus sancti esse, propter absentiam. Quare annixus, ac sollicitus, cum pro insigni, qua præditus erat iustitia ac pietate, nollet virginem infamare, decreuit clanculum ab ea diuertere. Sed dum his cogitatioonibus Iosephi animus valde solicitaretur, ecce Domini Angelus 11 Gabriel per somnium apparuit ei dicens, Ioseph fili Dauid, ne metuas celebrare nuptias, & accipere Mariam tibi in vxorem, nam fœtus in illa conceptus à Spiritu sancto profectus est: pariet autem filium, & vocabis nomen eius Iesum, ipse

enim

enim saluum faciet à peccatis populum suum. Excitatus Ioseph à somno, fecit quod iniunxerat ei Angelus Domini, & accepit in vxorem sponsam suam, neque vnquam cum ea congressus est. Itaque illa perpetuo virgo permansit.

TESTIMONIA.

Mox]D. LVCAS cap. 1. 38. *& discessit angelus ab ea. Exurgens autem Maria in diebus illis abiit in montana cum festinatione.* ORIGENES hom. 7. in primum Luc. *Maria statim vt audiuit angelū nunciantē quod cōceperit Saluatorē, & quod cognata illius* Elisabeth *haberet in vtero, consurgens cum festinatione, venit in montana.* AMBROSIVS lib. 2. in Luc. *Angelus cum abscondita nunciaret, & fide astrueret, exemplo senioris fœminæ, sterilisq; conceptum virgini Mariæ nunciauit, vt possibile Deo omne quod ei placuerit assereret. Vbi audiuit hoc Maria, non quasi incredula de oraculo, nec quasi incerta de nuncio, non quasi dubitans de exemplo, sed quasi læta pro voto, religiosa pro officio, festina pro gaudio, in montana perrexit.* TITVS Bostrensis Episcopus in primum Lucæ. *Quin ipsa sanctissima virgo earum rerum, quas ab Angelo didicerat euentum cognoscere auida, statim ad montana, vbi Zacharias sedes habebat ad Elisabeth se contulit.* BEDA in primum Luc. *Accepto*

virgi-

virginis consensu mox angelus cœlestia repetit, illa petit montana, festinat inuisere Elisabeth. THEOPHYLACTVS Luc. 1. *cum accepisset ab Angelo quod concepisset Elisabeth, statim abiit ad illã.* AVCTOR

Auctor. Cum sexto iam mense grauida esset Elisabeth, quando & virgo concepit, & tres fere menses cũ illa mansisset, & ante illius partum reuersa esset qui nono mense contigit, vt postea probabim⁹, certũ efficitur Mariam cepisse viam statim, ac angelus discessit, 26. aut 27. die Martii, à quo ad 24. Iunii, quo natus est Ioannes, tres circiter menses intercedunt.

Hebron ciuitas Iuda Zacharia domicilium. 2 HEBRON. IOSVE 11. cap. ver. 21. *In illo tempore venit Iesus, & interfecit Enacim de montanis Hebron, & Dabir, & Anab, & de omni monte Iuda.* Et ca. 20. 1. *Et locutus est Dominus ad Iosue dicens, loquere filiis Israel, & dic eis, separate vrbes fugitiuorum.* v. 7. *decreueruntque cædes in Galilæa montis Neptali. & Sichem in mõte Ephrahim, & Chariatharbe, ipsa est Hebron, in monte Iuda.* Et cap. 21. 8. *dederunt filii Israel Leuitis ciuitates, & suburbana earum, sicut præcepit Dominus per manum Moysi singulis sortes tribuentes: de tribubus filiorum Iuda. & Simeon, dedit Iosue ciuitates, quarum ista sunt nomina: filiis Aaron per familias Caath Leuitici generis, (prima enim sors illis egressa est) Chariatharbe patris Enac, quæ vocatur Hebron, in monte Iuda & sub vrbana eius, per circuitum, agros vero, & villas eius dederat Caleb filio Iephone, ad possidendum: dedit ergo filiis Aaron sacerdotis, Hebron confugii ciuitatem, ac sub vrbana eius.* Liber. 1. Paral. 6. 54. *Et hæc habitacula eorum per vicos atque confinia, filiorum*

liorum scilicet Aaron, iuxta cognationes Caathitarum, ipsis enim sorte contigerant. Dederunt igitur eis Hebron in terra Iuda, & sub vrbana eius, per circuitum. Liber. Paralip. 24. 1. *Porro filiis Aaron hæ partitiones erant: filii Aaron Nadab, & Abiu, & Eleazar & Ithamar. Mortui sunt autem Nadab, & Abiu ante patrem suum absque liberis, sacerdotioq; functus est Eleazar, & Ithamar, & diuisit eos Dauid, id est, Sadoc de filiis Eleazari, & Abimelech de filiis Ithamar, secundum vices suas & ministerium.* Et ver. 5. *Porro diuisit vtrasque inter se familias sortibus, erant enim principes sanctuarii & principes Dei; tam de filiis Eleazar, quam de filiis Ithamar. Descripsitque eos Temeias, vnam domum quæ cæteris præerat Eleazar, & alteram domum, quæ sub se habebat cæteros Ithamar. Exiuit autẽ sors prima Ibiari, octaua Abia.* LVCAS cap. 1. 5. *Fuit in diebus Herodis regis Iudææ sacerdos quidam, nomine Zacharias, de vice Abia.* Et ver. 39. *Exurgens autem Maria in diebus illis abiit in montana cũ festinatione in ciuitatem Iuda, & intrauit in domũ Zachariæ.* IOSEPHVS I. Antiquitat. cap. 16. *Sumens Abraham partem à Loth relictam, habitauit in ciuitate Hebron, quæ est antiquior annis septem ciuitate AEgyptia Prothanide.* Et lib. 5. de bello Iudaico cap. 7. *Hebron indigenæ ferunt non eius terræ modo ciuitatibus, verumetiam AEgypti Memphi antiquiorem, denique duo millia, & trecenti eius connumerantur anni: hoc autem narrant, Abraham quoq; parenti Iudæorum fuisse domicilium, posteaquam Mesopotamiæ sedes reliquit, eiusque posteros, hinc ad AEgyptum esse profectos: quorum etiam nũc* monu-

Sortes sacerdotum.

Zacharias de octaua sorte Abia.

Hebron vrbis antiquitas

monumēta extant in eadem ciuitate per optimo marmore liberaliter fabricata. Cernitur autem sexto ab oppido stadio arbor maxima Terebinthus, eamq; memorant ab initio mundi creati nunc vsq; durare. EGESIPPVS lib. 4. de excidio Ierosolym. cap. 23. *fertur Chebron antiquissima non solum Palestinæ vrbium ciuitas, sed etiam omnium, quæ sunt in AEgypto à vetustis condita, vt etiam Memphim, quæ antiquissima habetur, posteriorem plerique existiment. Fuere etiam qui habitasse in ea patrem Abraham dixerunt, posteaquam de Mesopotamia Syriæ profectus AEgyptum petiit: filioque eius illic sepulchrum habere pulcherrimo extructum marmore, & opere elegantissimo, septimo à ciuitate stadio. Terebinthus illic magna arbor à constitutione mundi fuisse asseueratur.* HIERONYMVS Epistol. 27. in Epitaphio Paulæ. *Atq; inde consurgens ascendit Chebron, hæc est Cariatharbe, id est oppidum virorum quatuor.* In quæstionibus in Genesim in cap. 23. dicitur Arbee; hoc est, *quatuor, quia ibi Abraham, Isaac, & Iacob conditus est, & ipse princeps humani generis Adam.* Et quæst. in 35. Genes. *venit Iacob ad Isaac patrem suum in mamre ciuitatem Arbæa, hæc est Chebron.* Pro Arbeæ in septuaginta campum habet, cum Chebron in monte sita sit. Eadem autem ciuitas dicitur & *Mamre* ab amico Abrahæ ita antiquit⁹ appellata. Et de loc. Hebrai. litera A. *Arbee*, i. quatuor, eo ꝙ ibi 4. Patriarchæ, Abrahā, Isaac, & Iacob sepulti sūt, & Adā magnus, *vt in Ios. l. scriptū est*, licet eū quidā conditū in loco Caluariæ suspicētur. Hęc est aūt eadē Chebron, olim Metropolis Philistinorum,

Terebinthus mira arbor.

Terebinthus

Adam in Hebron sepultus.

norum, habitaculum gigantum, regnumq; postea Dauid in tribu Iuda: ciuitas sacerdotalis, & fugitiuorum distat ad meridianam plagam ab Elia millibus circiter viginti duobus. Quercus Abraham, quæ est *mamre* vsque ad Constantii regis imperium monstrabatur: & Mausoleum eius in præsentiarum cernitur: cumque à nobis iam ibidem ecclesia ædificata sit, à cunctis in circuitu gentibus, *Terebinthus* superstitiose colitur, quod sub eo angelos Abraham quondā hospitio susceperat. Hæc ergo primum Arbeæ, postea à Chebron vno filiorum Caleb, sortita vocabulum est. Et litera C. Chebron, quæ quondam appellabatur Arbeæ condita est ante septem annos, quam *Tanis* vrbs Ægypti conderetur. Fuit aūt & Metropolis *Enakim*, quos *gigantes*, & *potentes* intelligere debemus. Et litera D. *Drius*, id est, quercus Mambræ, iuxta Chebron, in qua iuxta ætatem infantiæ meæ, & Constantii regis imperium, Terebinthus mōstrabatur peruetus, & annos magnitudine indicans, sub qua habitauit Abraham. Miro autem cultu ab Ethnicis habita est, & velut quodam insigni nomine consecrata. Et litera E. *Enakim*, & in hac interfecit Iesus *Enakim* gigantes de regione montana in Chebron, sed mihi non videtur nomen esse loci, sed habitatorum Chebron. BEDA lib. de locis sanctis capite 9. *Chebron in campi latitudine sita est, ab Ælia viginti duobus millibus separata, vno ad orientē stadio speluncā duplicē in valle habet, vbi sepulchra Patriarcharū, quadrato muro circūdātur, capitib⁹ versis ad aquilonē.* AVCTOR. Hęc idcirco à me tā late sunt con-

Hebron distat ab Ierusalem 22. millibus.

Quercus Mambre antiquitas.

Terebinthus quercus Mambre.

Hebron distat ab Ierusalem 22. millibus.

Auctor.

Hebron ſola in montanis Iuda. firmata, ne dubitandi vllus relinquatur locus, cum ex ſcriptura conſtet Chebron ſitam in regione montana Iuda, & ſacerdotibus Aaronis filiis deſignatam fuiſſe ad habitandum: cuiuſmodi erat Zacharias, nullamque aliam in regione montana Iuda. Eratque multis nominibus *vt ex dictis conſtat*, inſignis, ideoque notiſſima, & propterea antonomatice dicta eſt à Luca *ciuitas Iuda*. *Hebron per antonomaſiam ciuitas Iuda.* Erat ergo ſita in montana regione tribus Iudæ, verſus Auſtrum viginti duobus millibus, hoc eſt, quinque leucis noſtris, cum dimidia, diſtans ab Ieruſalem, *vt dixit Hieronymus & Beda*, vix vnius diei iter plenum, vt ait idem Hieronymus, *de quercu mambræ vſque ad montē Moria, quæſtio. 6. in cap. 22.* Geneſis vigeſimo ab eadem Chrebron milliario. Vergens ad Auſtrum in tribu Iuda ſita eſt Berſabeæ *eodem auctore de locis Hebraicis Berſabea.* *Berſabea ab Hebron diſtat 20. millibus* Verſus Orientem decimo lapide à Chebrion eſt Carmelus, vbi quondam Nabalcarmelus fuit, & nunc villa eſt *Carmelia* nomine, vbi etiam Romanum præſidium eſt poſitum, *Hieronym. in Carmelus.* *Carmelus ab Hebron decimo lapide.* A Septemtrione habet Ieroſolymam *vt diximus*, & in via ab Ieroſolyma ad Chebrom, ſexto ab Ieroſolyma millario, contra meridianam plagā, iuxta viam, quæ ducit ad Chebron, eſt Bethlehem ciuitas Dauid, in ſorte tribus Iudæ, in qua Dominus noſter, & Saluator natus eſt, *eodem authore in Bethlehem*, eſt & Betſur, aut Bethſoron vicus cunctibus ab Ælia Chebron in 20. lapide, iuxta quem fons ad radices montis ebulliens ab eadem, in qua gignitur, abſorbetur *Bethlehemi ſitus* humo,

[illegible]no, & apostolorum acta referunt, Eunu[illegible] Candacis reginæ in hoc esse baptizatum [illegible] Philippo. Aim in tribu Iuda vrbs sacerdoticus [illegible] inquit Hierony. *Ibi*, est & vsque hodie [illegible] Bethennim nomine, in 2. lapide à Tere[illegible]o, hoc est, à tabernaculo Abraham, qua[illegible] millibus à Chebron. Qui ergo dicunt vt Pa[illegible] & Eustochius *Epistola 17. ad Marcellam apud Hierony. cap. 2.* & Georgius Cedrenus, *in compendio historiæ, quem supra 3. cap. num. 15. retuli-* [illegible] Zachariam domum habuisse Ierosolymis, [illegible] habitabat, quando vxor eius visitata est, [illegible] id quidem dicunt, tum quia Ierosolyma non est in regione montana tribus Iudæ, sed in tribu Beniamin: tum quia nec erat ex vrbibus delignatis sacerdotibus ad habitandum, tum denique quia semper solet in scriptura nominari. Similiter qui in campestribus consti[illegible], *vt Brocardus parte 1. descriptionis terræ sanctæ cap. 7. § 68.* nouem leucis à Chebron di[illegible]tem, facile refutantur, quia ex Euangelio [illegible]stat, ciuitatem illam in montana sitam re[illegible], non in campestribus. Quantum autem [illegible] confecerit virgo in hac visitatione, ad[illegible] mihi incertũ est. Ioannes Suarez Conimbricensis Episcopus *tract. 17. in Lucam*, Nazaretham, quæ ad septemtrionem est Ierosolymæ 54. milliaria, hoc est tredecim leucas cum [illegible]dia ab Ierosolymis distantem constituit.: [illegible]s si 22. milliaria, hoc est, quinque leucas, [illegible] altera dimidia addas vsque ad Hebron, [illegible]fecisset quidem iter 19. leucarum. Brocar-

Fons, in quo baptizatus est Eunuchus Candacis,

Zacharia domus non fuit Ierosolymis.

Nec in campestribus.

Nazareth dist. 1 ab Ierusalem.

dus vero, quem infra referemus *cap. 7. num. 3.* Ierusalem, ait, distare à Nazareth leucas 27. quæ cum quinque ac dimidia ad Hebron, efficiunt 32. cum dimidia, & hoc in re dubia certius habeatur, quod auctor hic eam viam percurrerit; quamuis alii 20. milliarium, alii nouemdecim confectum iter existimarint, hoc est, quinque fere leucarum.

Maria visitantis viæ longitudo.

Mos Iudæorum in salutando.

3 MORE GENTIS.] IVDICVM. 6. 23. dixit ei Dominus, *pax tecum*. Iudic. 19. 20. cui respondit senex, *pax tecum sit*. 1. Regum. 25. 4. *cum audisset Dauid in deserto quod tonderet Nabal gregem suum, misit decem iuuenes, & dixit eis ascendite in Carmelum, & venietis ad Nabal, & salutabitis eum ex nomine meo pacifice, & dicetis, sit fratribus meis, & tibi pax, & domui tuæ pax, & omnibus quæcumque habes sit pax*. 1. *Paralip.* 12. 18. *Spiritus audiuit Amasai, principem inter triginta, & ait, tui sumus ò Dauid, & tecum fili Isai, pax tibi, & pax adiutoribus tuis.* Tob. 12. 17. *dixit eis angelus, pax vobis, nolite timere.* Matthæi 10. 12. *intrantes in domum salutate eam dicentes, pax huic domui.* Lucæ 10. 5. *in quamcumq; domum intraueritis, primum dicite, pax huic domui*: cap. 24. 36. *Stetit Iesus in medio eorum, & dicit eis pax vobis*. Ioann. 20. 19. *venit Iesus, & stetit in medio, & dicit eis, pax vobis*, & 26. *post dies octo erant discipuli intus, & Thomas cum eis, venit Iesus ianuis clausis, & stetit in medio, & dixit, pax vobis.* Paulus ad Rom. 1. cap. vers. 7. *Gratia vobis, & pax à Deo patre, & Domino Iesu Christo.* Petrus prima Epist. c. 1. *Gratia vobis, & pax multiplicetur.* Ioann. Episto-

E[illegible]stola 3.14. *pax tibi. Salutant te amici.* Matthæ[illegible] 26.48. *quemcumq́ osculatus fuero ipse est, & con[illegible]ftim accedens ad Iesum dixit, Aue Rabbi, & oscula[illegible]us est eum.* Paulus ad Roman. 16.16. *Salutate in[illegible]cem in osculo sancto.* Petrus Epistola prima [illegible].14. *salutate inuicem in osculo sancto.* T E R[illegible] V L L I A N V S lib. 5. contra Marcion. cap. 5. *[illegible]am & hodie Iudæi in pacis nomine appellant, & [illegible]o in scripturis sic salutant.* *A V C T O R.* Satis ex [illegible] constare potest consuetam salutationem [illegible] Iudæis cum osculo dicere, *pax tecum*, [illegible] *pax vobis*, & quod Græce dictum est χαῖρε, [illegible] con[illegible] esse in salutationem Grecam, *aue* seu *g[illegible]*, [illegible]cumque habetur, vt apud Ioannem E[illegible] *nec aue ei dixeritis*; pro salutatione S[illegible] [illegible]m hac lingua vtebantur Iudęi, *Salom lac pax t[illegible]* [illegible]na salutandi ratione, vsum angelū Gabrielem cum virginem salutauit Syriace, & [illegible]rtum creditur, & confirmat Chrysostom. *ho[illegible]ia de natiuitate Ioann. Baptistæ in 1. Lucæ*, di[illegible]s, *angelus Gabriel ingressus est ad Mariam, & [illegible]tauit eam dicens, pax tecum, quæ inuenisti gra[illegible]m apud Dominum.* Quod namque Hebraice & Syriace, *Salom lac*, dicitur, ait Christia[illegible] Druthmarus *cap. 26. in Matthæum*, Græce [illegible], Latine, *Aue* dicitur: nec enim Græce loquebatur angelus virgini Syriace loquenti. [illegible] eadem vsam virginem cum salutauit Elisa[illegible] ex more, non credo esse præter fidem, [illegible] cum osculo pacis; nam & Christus merito [illegible]æstus est Lucæ 7. de Simone, quod salu[illegible]tione consueta cum osculo pacis non fuerit

Salutatio angelica.

ab eo exceptus, adeo erat eiusmodi in more posita salutatio.

Ioannes sanctificatus in utero.

4 SE SANCTIFICANTEM.] ORIGENES hom. 7. in Lucam. *Factum est cum audisset salutationem Mariæ Elisabeth, exultauit infans in utero eius; & repleta est Spiritu sancto. Non est itaque dubium, quin quæ tunc repleta est Spiritu sancto propter filium sit repleta. nec enim mater primum Spiritum sanctum meruit, sed cum Ioannes adhuc clausus in utero sanctum Spiritum recepisset, tunc & illa post sanctificationem filii repleta est Spiritu sancto. Sancta erat anima beati Ioannis, & adhuc in matris utero clausa, venturaque in mundum quasi per experientiam sensum sciebat, quæ Israel ignorabat, unde exiliuit, & non simpliciter exiliuit, sed in gaudio: senserat enim venisse Dominum suum, ut sanctificaret seruum suum antequam de matris utero procederet.* Et homilia 9. in Lucam, *si eo quod tantum venit Maria ad Elizabeth, & salutauit eam, exultauit infans in gaudio, & Spiritu sancto plena Elisabeth prophetauit ea, quæ in Euangelio scripta sunt, & una hora tantos profectus habuit, nostræ coniecturæ relinquitur quid in tribus mensibus Ioannes profecerit, assistente Maria Elisabeth. Valde quippe indignum est, in puncto horæ, atque momento exultare infantem, & quodammodo gaudio lasciuisse, repletamque esse Spiritu sancto Elisabeth; per tres vero menses, nec Ioannem Elisabeth ex vicinia matris Domini, & ipsius Saluatoris præsentia profecisse. Exercebatur ergo, & quodammodo in athletico sancta matre per tres menses vrgebatur Ioannes, & præparabatur in matris utero, ut mirabiliter*

Ioannes per tres menses ex utero profecit.

liter natus, mirabiliter nutriretur. EVSEBIVS Emissenus feria 6. aduentus. *Dic infans, dic prophetarum omnium maxime, qui digne satis non propheta, sed plusquam propheta vocaberis, vnde tibi hac exultatio? nondum natus es, & prophetas? matrem Domini in voce cognoscis? quam quia resalutare non potes, exultando agis quod potes. Quam latus ei occurreres, si iam natus eam videres, cuius voce audita exultando obuiam exire conaris; & repleta est Spiritu sancto Elisabeth: prius filius, deinde mater per filium repletur Spiritu sancto: filius intus latens docet quod mater exterius agere debeat. Quasi enim magna vi Elisabeth interius commota, non solum virginem resalutauit, verum & voce magna clamauit dicens, benedicta tu inter mulieres.* ATHANASIVS lib. 4. contra Arrianos, & refertur in Chalcedonensi Concilio actio. 11. titulo, Nicenæ Synodi fides. *Multi sanctificati sunt, & mundi ab omni peccato, Ieremias vero & ex vtero sanctificatus est, & Ioannes adhuc constitutus in vtero exiliit in exultatione in voce Deigenetricis Mariæ.* TITVS Bostrensis Episcopus in primum Lucæ. *Quod nulli prophetarum ante, hoc Ioanni vsu venit; in causa autem erat [illegible] Christi aduentus: hunc enim ille proxime antecedebat: quare non prius quoque repletus est Spiritu sancto, quam ea, quæ Christum Dominum in vtero gestabat, illi se adiunxisset, repletus autem exultauit, gratiaque quam acceperat matrem participem fecit; Elisabeth autem propter infantem, quem intra viscera gestabat, spiritu afflata, eiusmodi prophetica verba depromsit: Benedicta tu in mulieribus.*

Ieremias ex vtero sanctificatus.

bus. AMBROSIVS lib. de institutione virginis c. 7. *Sed ipsa se offerebat periculis, cuius tanta gratia, vt non solum in se virginitatis gratiam reseruaret, sed etiam his, quos viseret integritatis insigne conferret. Visitauit Ioannem Baptistam, & in vtero matris, priusquam nasceretur, exultauit ad vocem Mariæ, exultauit infantulus, obsequutus antequam genitus: nec immerito mansit integer corpore, quem in tribus mensibus oleo quodam suæ præsentiæ, & integritatis vnguento Domini mater exercuit.* Et cap. 13. *Leuis nubes erat, quæ remissionem peccatorum vtero gestabat: denique eleuauit Ioannem in vtero constitutum, qui ad vocem eius exiliuit; & infans exultauit in Deo, prius sensu deuotionis, quam spiritus infusione vitalis animatus.* Et lib. 4. de fide ad Gratianum cap. 4. *Quid etiam de Ioanne loquar, de quo mater religiosa testatur, quod intra materna situs adhuc viscera præsentiam Domini spiritu cognouit, exultatione consignauit, sicut scriptum meminimus, matre dicente. Ecce enim vt facta est in auribus meis vox salutationis tuæ, exultauit in gaudio infans in vtero meo. Erat igitur qui prophetabat, an non erat? at certe erat; erat enim qui venerabatur auctorem, erat qui loquebatur in matre. Denique Elisabeth filii spiritu replebatur, Maria filii spiritu sanctificabatur. Sic enim habes, quod exultauit infans in vtero eius, & repleta est Spiritu sancto. Vide singulorum verborum proprietatem: vocem quidem Mariæ prior Elisabeth audiuit, sed Ioannes prior Domini gratiam sensit. Pulchrè sibi conueniunt oracula oraculis, fœmina mulieri, & pignus pignori: istæ gratiam loquuntur illi, intus operantur,*

Gratia virginis quata.

... pietatisque mysterium maternis adoriuntur ... duplicique miraculo, licet honore diuerso, ... matres spiritu paruulorum. Et sermone. ... sancti Ioannis. Zachariæ precibus Elisabeth vterus intumescit, & concipit Joannem non natura, sed gratia: vnde necesse erat sanctorum nasci ..., qui non tam complexibus, quam orationibus ... autem mirari debemus, quod tantam ... gratiam in nascendo meruit, debuit enim præ... Christi aliquid simile habere natiuitati Domini Saluatoris. Et serm. 64. videte sancti Baptistæ meritum, vocē patri reddidit, sacerdoti eloquentiā reparauit, videte inquam meritum, os quod angelus alligauerat, Ioannes absoluit; quod Gabriel obstruxerat, paruulus reserauit. Et li. 2. in c. primum. Lucæ c. 3. vocem prior Elisabeth audiuit, sed Ioannes prior gratiam sensit; illa naturæ ordine audiuit, iste exultauit ratione mysterii; illa Mariæ, iste Domini sensit aduentum; fœmina mulieres, & pignus pignorum; istæ gratiam loquuntur, illi intus operantur, pietatisque mysterium maternis adoriuntur profectibus, duplicique miraculo prophetant matres spiritu paruulorū. Exultauit infans, repleta mater est, nō prius mater repleta quam filius, sed cum filius esset repletus Spiritu sancto, repleuit & matrem. Et, bene inducitur sancta Maria & exhibuisse officium, & mysticum numerum custodisse; nō enim sola familiaritatis est causa, quod diu mansit, sed etiā tanti vatis profectus; nam si primo ingressu tantus profectus extitit, vt ad salutationem Mariæ exultaret infans in vtero, repleretur Spiritu sancto mater infantis, quantum putamus vsu tanti temporis sanctæ Mariæ addidisse præsentiam.

Quantum Ioannis profecerit mora Deigenitricis.

HIERONYMVS. Ierem. 1. *Ioannes quoque Baptista sanctificatur in vtero, & sanctum Spiritum accipit, & mouetur in vulua, & per os matris loquitur.* AVGVSTINVS sermo. 23. de sancto Ioanne. *Ioannes tanta excellens gratia, vt Dominum etiam ex vtero salutaret, nondum loquendo, sed exultando, cuius gratia in Deum iam tunc erat aperta, quando eius caro in carne erat exclusa.* PETRVS Chrisologus Archiepiscopus Rauennat. serm. 88. *Beatus Ioannes, qui ante Dei spiritu meruit intonare, quam hominis vagiret in fletu: beatus qui ante diuina possidere meruit, quam sortiretur humana: beatus qui ante meruit cœlum scire, quam terram: beatus qui antequam videret præsentia, futura meruit nunciare: beatus qui ante Deum capere potuit; quam suo ipso caperetur à corpore: beatus & singulariter est beatus, qui antequam saperet quærere, meritum conquisiuit: beatus qui non peruenit ad gratiam per laborem, sed ad labores ipsius gratiæ dignatione descendit.* Et serm. 9. *Videtis quemadmodum Ioannes ante peruenit ad cœlum, quam tangeret terram; ante accepit Diuinum Spiritum, quam haberet humanum: ante suscepit diuina munera, quam corporis membra, ante cœpit viuere Deo, quam sibi.* HILARIVS Arelasensis Episcopus, homil. 2. de sancto Ioanne: *& Spiritu sancto replebitur adhuc ex vtero matris suæ. Quis est iste, qui cum nondum nasceretur, iam in vtero sanctificatur? Benedictionem priusquam in lucem percepit; gratiam consequitur antequam vitam?* BEDA in vigilia natalis Ioannis Baptistæ, homilia, in eo quod illum adhuc ex vtero matris Spiritu sancto replendum

esse

[illegible] memorauit. *Profectò quia natus in mundum [illegible] virtutum fructibus esset clarificandus osten[illegible] Quid enim viuenti, & conuersanti inter homines [illegible] deesse virtutis, qui & si vt homo in iniquita[illegible] conceptus est, contra morem tamen humanæ cō[illegible], non in delictis eum præuaricationis, sed in [gr]atia remissionis mater sua peperit? Nec enim dubi[illegible] est, quia Spiritus sanctus, qui eum repleuit, [illegible] à peccatis omnibus absoluit: constat quippe ve[illegible] Patrum sententia, quia non stringitur Spiritus [illegible] donum: & propterea qui Cornelium, & do[mu]m eius, ante perceptionem baptismi sua gratia [illegible]rauit: ipse vtique Ioannem non solum ante cir[cumcisio]nem, sed & ante natiuitatem eiusdem gra[illegible] perfudit, ita & officium suæ percursionis do[illegible] adhuc in vtero positus, quia loquendo non[du]m poterat, iam gratulando præberet, quando sicut sequentia sancti Euangelij testantur, intrante Beata Dei genitrice, & salutante Elisabeth, exultauit in [ga]udio infans in vtero eius.* ANTIPATER [illegible]rorum Episcopus oratione de sancto Ioan[ne Ba]ptista. *Antequam esset natus Deus aperte tra[illegible] gratiæ mysterium, gratiæ thesauros apud eum [illegible], & ea, quæ ignorarunt in cœlo choros ducen[illegible] li Ioannes dicebat, qui in matris gestabatur vtero: [illegible] os latuit, & eum, qui erat in matrice Deus [illegible]erat: celauit dominationibus, & ei qui erat [in v]tero reuelauit mysterium susceptæ carnis œcono[mi]æ, [illegible] venions Archangelus è cœlo tulit bo[illegible]ncium, intrinsecus narrauit fœtus saliens.* THEODORVS Studitus oratione de Natali Io[annis] Baptistæ. *Alij quidem aliquandiu postquam*

nati essent, aut prophetarunt; aut alia fecerunt miracula, hic autem cum adhuc ferretur in vtero, repletus fuit S. Spiritu, & extitit effector rerum admirabiliũ.

Ieremias & Ioannes, in vtero sanctificati.

PETRVS Damian. serm. de S. Ioan. Baptist. *Cum omnes in iniquitatibus concepti sint, neminem vnq̃ mortalium intra materna viscera sanctificatũ legimus præter Ieremiam, & Ioan. Baptistam; quamq̃ & de singulari Virgine nulla sit ambiguitas, quin ipsa maternis circumsepta visceribus, sublimiori sanctificationis genere mundata sit: sed longe minor Ieremiæ sanctificatio q̃ Ioannis, ille quidẽ in matris vtero sanctificatus, hic Spiritu sancto repletus fuisse cognoscitur; multo quippe excellentius Spiritu sancto repleri, q̃ sanctificari: ibi enim sanctificatio emundationem, hic repletio inundationẽ significat. Deniq̃, & Apostoli, qui manibus suis tractauerunt de verbo vitæ, cum Spiritũ S. de Saluatoris accepissent afflatu, vix quinquagesimo à resurrectionis die, ad illum gradũ peruenire potuerunt, vt diceretur de eis, repleti sunt omnes Spiritu sancto: & licet Spiritus S. largiori, tunc munere credentium corda repleuerit: hoc tamen Ioannes in vtero legitur assecutus, quod Apostolica celsitudo tãdem largiori promissione meruit obtinere. Attende obsecro diligẽter, quam ordinata dispositione spiritus ille multiplex Ieremiam sanctificat, implet Ioannem, superuenit in Mariam: & Ieremiæ quidem admiranda sanctificatio, quia etsi in peccato conceptus est, nascitur tamen sine peccato, antequam enim exiret de ventre sanctificatus est, nec poterat nasci non sanctus, qui in matris vtero erat sanctificatus: Ioannem vero longe gloriosior virtus impleuit, qui & sanctificatus est à peccato, & ita dominante spiritu superfusus, vt etiam*

Ioannis gradus in vtero par gratiæ Apostolorũ.

[illegible] purgatus exeat, & repletus: ineffabiliori autē [illegible]do superuenit in Viginem, quam tota diuinitatis [illegible]nitudo sine mensura discretione perfudit. BERNARDVS sermone in natiuitate Ioannis Baptistæ. *Neque enim Ioannem prædicatio, sed inspiratio docuit, quem repleuit spiritus in vtero matris suæ, vere ardens, & vehementer accensus, quem sic præ[illegible]upauit flamma cœlestis, vt iam Christi sentiret aduentum, qui necdum sentire poterat vel se ipsum, nimirum nouus ille ignis, qui recens illapsus è [illegible] per Gabrielis in aurem intrauerat Virginis, & [illegible] matris aurem introiuit ad paruulum; vt ab ea [illegible] vas electionis suæ Spiritus sanctus impleret, & [illegible] Christi domino pararet. Fuit ergo iam [illegible] ardens lucerna, sed interim adhuc sub modio, d[illegible] super cādelabrum poneretur, & luceret omnibus, [illegible] erant in domo Domini: illo enim in tempore sol[illegible] adhuc potuit illuminare modium suum, solā interim matri magnum et pietatis sacramentum re[illegible] ipsō motu noua exultationis.* Et Epistol. 174. [illegible] Canonicos Lugdunens. *Verba Angeli com[illegible] absque dubio sunt in tempore suo, & quem præ[illegible] est Spiritu sancto replendum, non est fas cre[illegible] non repletum, idque loco, & tempore, quo prædi[illegible], certissime autem sanctus Spiritus quem repleuit, [illegible].*

5 SENTIENS.] ORIGENES homil. 7. in Lucam: *Sancta erat anima Beati Ioannis, & adhuc [illegible] matris vtero clausa, venturaq; in mundum, quasi [illegible] per [illegible]entiæ sensum: sciebat, quæ Israël ignorabat: [illegible]e exiliuit, & non simpliciter exiliuit, sed in gaudio. senserat enim venisse dominum suum.* Et homil.

Ioannes cognouit Chri[illegible] fili[illegible] in vtero.

homil. 10. *Si autem in ventre matris clausus audit* IESVM, *& audiens exiliuit, atque lætatus est, quare non credas eum iam genitum prophetiam patris audire, & intelligere potuisse dicentem ad se; & tu puer propheta altißimi vocaberis.* CYRILLVS Archiepiscopus Ierosolymitanus Catechesi 3. *Qui etiam in vtero matris, cum gestaretur, à Spiritu sanctificatus est. Erat quidem, & Ieremias sanctificatus. sed non prophetauit in vtero: solus autem Ioannes in vtero existens, exultauit in gaudio, & corporeis oculis nihil videns, Spiritu Dominum cognouit.* AMBROSIVS lib. 4. de fide, cap. 4. *Quid etiam de Ioanne loquar, de quo mater religiosa testatur, quod intra materna situs adhuc viscera præsentiam domini spiritu cognouit, exultatione consignauit?* Et cetera, vt supra num. 4. serm. 63. *Hoc etiam in laudibus Ioannis minimè tacendum videtur, quod nondum natus etiam prophetat, & adhuc in materni vteri finibus constitutus, aduentum Christi, quia voce non poterat, gaudiis confitetur: exultat enim Ioannes antequam nascatur, & priusquam mundi oculis habitum recognoscat, iam spiritu mundi dominum recognoscit.* Et lib. 2. in Lucam, c. 3. *Vocem prior Elisabeth audiuit, sed Ioannes prior gratiam sensit, illa naturæ ordine audiuit, iste exultauit ratione mysterij; illa Mariæ, iste Domini sensit aduentum.* Et c. 4. *Sed fortasse aliqui, quasi irrationabilem mentis excessum putent, quod octo dierum Zacharias alloquitur infantem, verum si teneamus, intelligimus profecto, quod potuit vocem patris natus audire, qui Mariæ salutationem, antequam nasceretur, audiuit: sciebat propheta alias esse aures prophetæ, quæ spiritu Dei non

... corporis ætate referantur, habebat intelligendi ... sum qui exultandi habebat affectum. IOANNES Chrysostom. homil. de diuo Ioanne Baptista. *Nouerat Christum Ioannes semper esse venturum, & non solum nouerat ab infantia, sed in vtero matris nouerat; & eum salutauerat, denique scribitur, exultauit infans in vtero matris suæ. Vide quomodo in vtero matris constitutus senfit aduentū Domini* homil. 27. in 11. Matth. *Et quod amplius est, in vtero constitutus, priusquam nasceretur non solum cognouit, sed etiam exultatione spirituali matrem ... fecit esse prophetam, ipse nūc quasi nesciens interrogat, tu es qui venturus es?* HIERONYM. Epist. 7 ad Lætam: *Sic Ioānes Baptista ad introitum Mariæ ... & lusit: audiebat enim verba Domini per ... virginis personantis, & in vtero matris in occursum eius gestiebat erumpere.* AVGVSTINVS Epistol. 57. ad Dardanum. *Quamquam etiam si vsq; adeo est illo puero acceleratus vsus rationis, & voluntatis, vt intra viscera materna posset cognoscere, credere, consentire, quod in aliis paruulis ætas spectatur, vt poßint, etiam hoc in miraculis habendum diuinæ potentiæ, non ad humanæ trahendum est exemplar naturæ.* THEODORVS Studitus oratione de natali S. Ioannis. *O Ioannes felix infans, fœtus qui sopiri non potes, qui es in vtero, quomodo es in mundo? Qui nondum es perfectus, quomodo es plenißimus? Qui non potes cognitione percipere, quomodo es prudentißimus? Qui loqui non potes, quomodo bene loqueris? Magnum est* (inquit) *quod peragitur mysterium, & actus est ab humana remotus comprehensione. Vide, & si sim adhuc in vtero, quoniam in*

vtero

vtero gestari video solem iustitiæ; auribus percipio, quoniam audio, vt qui nascar vox magni verbi; exclamo, quoniam filium patris vnigenitum considero esse carne indutum; exulto, quoniam vniuersi effectorem video formam hominis suscipere: exilio, quoniã mundi redemptorem cogito corporatum. MAXIMVS homil.1. de natali Ioannis: *Hic & nascitu-rum dominũ prophetalis spiritus illuminatione prævidit: & natum priuilegio gratiæ singularis ostendit; in tantum autem specialis in eo præfulsit electio, vt ante mereretur annunciare dominum, quam nascendi initium, vel linguam, qua enunciare posset, acciperet. Quid hoc est miraculi fratres? quæ tantorum nouitas gaudiorum? vt habere se in vtero Elisabeth testaretur infantem, qui necdum semetipsum sentiens, Dominicum iam sentiret aduentum: vere hic omniũ beatissimus paruulorum, qui intra viscera adhuc materna cõclusus adesse saluatorem mundi, quia necdum sermone poterat, prophetico gaudio reuelauit.* SIMEON Metaphrastes oratione de S. Ioanne Baptista. *Salutatio autem erat dulcis exultatio infantis, qui est in vtero: iam enim ex ventre didicerat seruus dominum, qui erat in ventre: & cum sensisset eius aduentum in mundum, mirandum in modum lætabatur.* PETRVS Damianus sermone de sancto Ioanne: *Felix Elisabeth, ad quam mater properat redemptoris, quam salutatoriis obsequiis cælorum imperatrix alloquitur: sed puer multo felicior, qui salutantis maiestatem cognoscens, intra viscerum tenebrosa volumina gaudio gaudet, quia vim tam beatæ salutationis attendit.* BERNARDVS serm. in natali Ioannis Baptistæ: *Vere ardens, & vehemen-*

vehementer accensus, quem sic praeoccupauit flamma cœlestis, vt iam Christi sentiret aduentum, necdum sentire poterat vel seipsum. EVTHYMIVS in primum Lucæ: Christus quidem loquutus est per os matris, Ioannes autem audiuit per aures suæ matris, & agnito supernaturaliter domino suo exultatione illum prædicauit: infans enim, qui in vtero ferebatur Virginis, prophetica statim gratia donauit infantem, qui in vtero gestabatur sterilis.

6 SPIRITVALIBVS.] ORIGENES homil. 9. in Lucam: Si eo quod tantum venit Maria ad Elisabeth, & salutauit eam, exultauit infans in gaudio, & Spiritu sancto plena prophetauit ea, quæ in Euangelio scripta sunt; & in vna hora tantos profectus habuit. Et cetera vt supra num. 4. & homil. 10. Visitante enim, & Deo volente redimere populum suum, mansit Maria cum Elisabeth, postquam elocutus est Angelus, mensibus tribus: & per ineffabilem quandam virtutem, non solum Ioannem, sicut dudum diximus, sed etiam Zachariam præsens Saluator instrueret; paulatim quippe, & hic per tres menses sancti augmenta capiebat, & cum nescit, erudiebatur, & de Christo prophetauit. AMBROSIVS lib. de institutione virginis, cap. 7. Nec immerito mansit integer corpore, quem in tribus mensibus oleo quodam suæ præsentiæ, & integritatis vnguento, domini mater exercuit. Et lib. 1. in Lucam cap. 3. Bene inducitur sancta Maria, & exhibuisse officium, & mysticum numerum custodisse. Nõ enim sola familiaritatis est causa, quod diu mansit, sed etiam tanti vatis profectus, & cetera vt supra num. 4. PETRVS Damianus, sermone de sancto Ioanne

Ioan. profecit gratia, & charismatib. in vtero Christo præsentes

Ioanne Baptista. *Quid, quod non semel tam sanctorum amplexu fuit celebrata coniunctio: mansit autem Maria cum illa quasi mensibus tribus, ait Euangelista, tanto tempore manet cum Elisabeth virginalis integritas, & nunc dulciori colloquio, nunc amplexu feliciori Ioannem puerum consecrat & insignit. Quocumq; autem modo rei huius veritas decernatur, illud pro certo certum est, quia non parum contulit puero nascituro, tam felix, & morosum; intemeratæ Virginis hospitium.*

Maria reuersa ante natu Ioannem. 7 ANTEQVAM.] TATIANVS Alexandrinus, in harmonia Euangelica. *Mansit autem Maria cum illa; quasi mensibus tribus, & reuersa est in domum suam: Elisabeth autem, impletum est tempus pariendi, & peperit filium.* EVSEBIVS Emissenus, feria 6. Aduentus: *Mansit autem Maria cum illa, quasi mensibus tribus: Dicebat enim, vt simul manerent, quatenus in illo paruo temporis spatio, & Elisabeth à Maria, & Ioannes à Christo doceretur; libet nunc intueri, quantas tunc Zacharias, & quantas Elisabeth lachrymas fuderint, quando Virgo Maria recessit inde, quando gaudium, & stella maris in domum suam reuersa est: Ioannes quoq;, quamuis adhuc in matris vtero clausus, in eius discessu non parum doluit, qui in illius aduentu tanto gaudio exultauit.* *Zacharie, & Elisabeth dolor in Mariæ discessu.* TITVS Bostrensis Episcopus in 1. Lucæ: *Mansit autem Maria cum illa, quasi mensibus tribus. Hoc est, tantisper, dum tempus partus Elisabethis appeteret. Rediit autem quia circa Elisabethis partum magna hominum multitudo ad Zachariæ ædes confluxura erat; Virgo autem sanctissima virgineo quodam pudore tenta, hominum conspectum declinabat.?*

AMBRO-

AMBROSIVS lib. 2. in primum Lucæ, cap. 3. *Tamdiu mansit Maria quamdiu Elisabeth pariendi tempus impleret.* Et cap. 4. *Pulchre autem tempus, quo fuit in vtero in propheta describitur, ne Mariæ præsentia taceatur; sed tēpus siletur infantiæ, eo quod præsentia Domini matris in vtero roboratur, qui infantiæ impedimenta nesciuit.* AVGVSTINVS lib. 2. de consensu Euangelistarum cap. 5. *Si quis tibi vnam narrationem ex omnibus, quæ de Christi natiuitate, & infantia, vel pueritia vtriusq; narratione ab alterutro, seu dicuntur, seu prætermittūtur, ordinare sic potest.* Et infr. *Mansit autem Maria cum illa quasi mensibus tribus, & reuersa est in domum suam. Matthæus dicit, inuenta est in vtero habens de Spiritu sancto. Lucas dicit, Elisabeth autem impletum est tempus pariendi, & peperit filium.* THEOPHYLACTVS Bulgariæ Episcopus in primum Lucæ. *Quia paritura erat Elisabeth abscedit Virgo, propter multitudinem, qui ad partum conuenturi erant. Indecēs autem Virgini in talibus versari. Quod autem cum paritura esset Elisabeth, versa sit Virgo, manifestum hinc est, quod mense sexto concepti præcursoris venit Angelus ad Mariam, & mansit illa cum Elisabeth, tribus circiter mensibus.* Et infra. *Virgo quoque circiter tribus mensibus mansit apud Elisabeth; fortassis tanto attonita miraculo, & indigens consolatione quadā; quam ex consuetudine Elisabeth habebat, verū vbi appropiauit partus abscessit.* SIMEON Metaphrastes in oratione de sancto Ioanne Baptista. *Et in domo quidem Elisabethæ habitauit virgo circa tres menses: deinde ea quidem sic domum reuertitur. Qua nam vero causa ad tres menses, &* *Maria fugit turbam.*

non plures fuit cohabitatio? An omnino quod tunc esset paritura Elisabeth? si enim circa sextum mensem, ex quo ea conceperat missus fuit Angelus ad Virginē, ipsa autem cū ad Elisabeth venisset, menses tres apud eam permanet, clarum est quod cum finitum esset tempus conceptionis, quod nouus mensis circumscribit, in domum suam virgo reuertitur: & fortasse hac de causa, quod vniuersa multitudo erat ventura in ædes Zachariæ, cum instaret tempus pariendi Elisabeth: pudor autem virginalis hæc minime sustineret. RVPERTVS libro primo in Cantica, folio 4. *res ipsa exigit, vt quæramus quousq́, vel quamdiu beata Virgo mansit cum illa Elisabeth cognata sua; vtiq́, mensibus tribus fere, vsque dum Elisabeth tempus pariendi impleretur; ille namq́, mensis sextus erat illi, quæ vocatur sterilis, quando Maria nuncio bono impleta, exurgens abiit cum festinatione in domum Zachariæ, & salutauit Elisabeth: Maria autem mansit, inquit Euangelista, cum illa, quasi mensibus tribus; & reuersa est in domum suam: statimq́, subiungit; Elisabeth autem impletum est tempus pariendi, & peperit filium; ergo Maria iam non erat illic, quando Elisabeth peperit filium: cur quæso non interfuit? Cur tanti gaudij, tantæ exultationis festiuitatem non spectauit? Cur discessum suū non distulit, donec videret infantem, quem vidisse gaudium fuit?* Et infra. *Bene actum, optime prouisum est vt post modum ventura multitudine ad illud natiuitatis Ioannis gaudium reuerteretur in domum suam, ne prius ab illis deprehenderetur in vtero habens, quam ab ipso beato Iosepho.* EVTHYMIVS in primum Lucæ. *Mansit autem vsq́, ad*

Maria fugit hominum concursum.

partum

partum Elisabeth apud illam, vtpote cognoscentem, quod in se agebatur mysterium; & ob id amantem hanc, & ab hac amatam; & reuersa est in domum suam, deuitans eos, qui ob natum infantem in domum Zachariæ concurrere debebant; erat autem & moris, vt abscederent Virgines, cum parituræ erant præsentes. NICEPHORVS lib. 1. historiæ Ecclesiasticæ capit. 8. *Cum autem in moribus esset, vt virgines cum partui grauidæ mulieri, & iam parturienti ministrarent, se ederent, tertium cum ea versata mensem domum suam reuertitur.* AVCTOR. Hęc quidem horum patrum sententia est & vera profecto, nam si sexto mense venit Maria ad visitandam Elisabetham, & quidē illo ineunte; siquidē Ioannes conceptus dicitur ad finem Septembris, & mansit cum illa quasi mensibus tribus, ergo vsque ad nonum incipientem; non potuit ergo adesse partui Elisabethæ: id quōd & ordo historiæ Euangelicę aperte demonstrat. Quamuis Origin. *homil. 10. in Lucam*, dicat tribus mensibus Maria iuxta Elisabeth commorante Ioannem fusum esse in terram: & Beda *lib. 1. in Lucam* c. 2, & Zacharias Episcop. Chrysopol. *li. 1. c. 3.* dictum Bedæ referens, & Petrus Damianus oratione de sancto Ioanne Baptista, sub dubio tamen, sed prior sententia omnino vera est;

Fugit turbā Maria.

Virgines non aderant parientibus.

Mos Virginū.

Auctor.

Virginē partui adfuisse.

E PAVLO POST.] HIERONYMVS in historia de ortu Marię *Ioseph igitur à Iudæa in Galilæam veniens, desponsatam sibi virginem vxorem ducere intendebat: iam namq; tres fluxerant menses, & quartus instabat ex eo tempore, quo sibi desponsata fuerat.* AVCTOR IMPERFECTI in

Post reditum Mariæ venit Ioseph Bethlehemo.

 Matthæ,

Matthæ. homil. 1. *Sicut historia quædam non incredibilis, nec irrationabilis docet, quando gesta sunt quæ refert Lucas, Ioseph absens erat, nec enim conueniens est putare præsente Ioseph introiisse Angelum ad Mariam, & dixisse quæ dixit, & Mariam respondisse quæcumque respondit: si concedamus Angelum potuisse intrare ad eam, & loqui: plane confestim Mariam abiisse in montana cum festinatione, & introiisse in domum Zachariæ, & salutasse Elisabeth, & mansisse cum ea mensibus tribus possibile non fuit præsente Ioseph: quia necesse erat vt absentationis eius, & mansionis diutinæ requireret causas. Postquam autem rediit peregre, post tot menses, & inuenit eam grauidam, & forsitan et comminatus est, quasi sponsus, & de iudicio Dei terruit eam, quasi vir timoratus.*

Ioseph absens fuit annunciationi, & visitationi.

Auctor. AVCTOR. Ex eo, quod ignorauerit Ioseph; vt dicemus *numer. 10.* conceptum Virginis, recte colligitur eum his omnibus absentem fuisse. Qua de re *cap. 4. numer. 20.* sumus latius locuti. Incidit autem hic Iosephi aduentus in finem mensis Iunij, tribus transactis mensibus à conceptu filij Dei, & paucis amplius diebus à desponsatione, iuxta historiam de ortu Mariæ, at iuxta dictum Euodij supra relati *cap. 5. numero primo*: sex menses transierant à desponsatione Virginis.

Tempus aduentus Ioseph.

9 VT NVPTIAS.] EVSEBIVS Emissenus homil. in Matthæ. 1 *Quid est, antequam conuenirent: Antequam in vna domo habitarent: nondum enim conuenerant, nondum simul habitabant, ille in sua & illa adhuc in sua domo manebat.* CHRISOSTOMVS, oratione de Annunciatione. *Quæ enim*

Iosephus venit ad celebrandas nuptias.

rum desponsata fuerat, deinceps in manum sponsi tradenda erat. Cum igitur sacerdotes casto Ioseph Virginem despondissent, eam illi commendarunt nuptiarum tempus expectantes. HILARIVS Pictauiensis Episcopus, can. 1. in Matthæ. *Igitur ne qua de partu eius ambiguitas existeret, ipse concepti ex Spiritu sancto Christi testis assumitur, vt de hinc, quia desponsata esset, in coniugem reciperetur.* AMBROSIVS lib. 2. in Lucam. *Non autem te moueat, quod eam coniugem vocat, non enim virginitatis ereptio sed coniugij testificatio, nuptiarum celebratio declaratur.* HIERONYMVS lib. aduersus Helvidium c. 1. *Igitur cum Euangelista dicat, priusquā conuenirent, proximum nuptiarum tempus ostendit, & ideo iam rem fuisse, vt quæ prius spōsa fuerat, esse vxor inciperet; quasi dixerit. Antequam oscula, amplexusq; miscerentur, antequam rem agerent nuptiarum, inuenta est habens in vtero.* Et in historia de ortu Mariæ. *Ipse quidem in Bethlehem recedit ciuitatem, domum suam dispositurus, & nuptiis necessaria procuraturus.* STRABVS in 1. Matthæi, *antequam conuenirent, ostendit proximum tempus nuptiarum, in quo nuptiarum solennia celebrantur. & nollet eam, quam desponsauerat in coniugium ducere, ne videretur, quod ignorabat celare, voluit occulte dimittere eam, id est, tempus nuptiarum mutare.* HAYMO in primum Matthæi. *Antequam conuenirent, id est, antequam nuptiarum solennia rite celebrarent, vt illa quæ erat sponsa fieret vxor, voluit occulte dimittere eam, quomodo occulte? vt nec duceret eam vxorem, sed permitteret manere sponsam, vt erat, nec causam diceret propter quam eam relinquebat.*

bat, RABANVS in 1. Matthæi. *Noli timere, accipere eam nuptiali conuentu, & assidua cohabitatione.* REMIGIVS in primum Matth. *Hoc verbum conueniendi, non ipsum concubitum; sed tempus significat nuptiarum, id est, quando ea, quæ fuerat sponsa, incipit esse vxor. Est enim sensus, antequam conuenirent, id est, antequam rite solennia nuptiarum celebrarent.* ANSELMVS Matth. 1. *desponsatio fiebat per aliquod tempus ante assiduam cohabitationem, & interim erat sub custodia mariti sui vxor, & frequenti visitatione, donec solennia nuptiarum celebrarentur.* ZACHARIAS Chrysopolita. l. 1. c. 5. *antequam conuenirent, id est, nuptiarum solennia celebrarent, inuenta est in vtero habens.* BERNARDVS homil. 2. super Missus est. *Mos Iudæorum erat, vt à die desponsationis suæ, vsq; ad tempus nuptiarum sponsis sponsæ traderentur custodiendæ.* AVCTOR. Iosepho, & Mariæ id accidit, quod modo Christianis coniugibus, qui post ratum verumq; matrimonium sponsi facti, coniuges solenni nuptiarum fiunt celebratione.

Auctor.

Ioseph ignorabat diuinũ conceptum.

20 IGNORABAT.] IVSTINVS Philos. & Martyr, dialogo cum Tryphone Iudæo. *Ioseph quoq; Mariæ sponsus, cum prius voluisset sponsam eiicere, quod putaret è viro, id est, è stupro grauidam, per nocturnam visionem, monitus est retinere vxorem suam, edoctus ab Angelo, è Spiritu sancto conceptum esse fœtum in vtero, ideo tertius non eiecit eam.* AMMONIVS Alexand. in harmonia quatuor Euangel. *sed Gabrielis paranymphi nuncio grauida* Luc. 1. *Quæ res maritum Ioseph sacramenti nescium traxit in admirationem, vt nisi*

nisi diuino fuisset edoctus oraculo consilium de Virgine deserendi, ita vt conceperat animo, haud dubie impleuisset. EVSEBIVS Emissenus homil. in 1. Matthæi. *Intellexit hoc tandem Ioseph, & sponsam suam grauidam esse cognouit, mirabatur igitur, & circa sponsam suã Zelo ipso mouebatur. Quid faceret? Prodere eam timebat, ne occideretur: dimittere eam cogitabat, & sibi facile, & periculosum esse sentiebat. dabat eam ei libellũ repudij, sic enim præcipit lex.* BASILIVS oratione de humana Christi generatione. *Hoc ignorans ab initio talis nominari vxoris maritus metuens, voluit eam occulte dimittere.* AMBROSIVS lib. de institutione Virginis c. 5. *Quid autem prædicat Maria, si cœlestis consilij mysterium Ioseph non intellexit, & putauit Virginem non esse, quam prægnantem videret.* EPIPHANIVS hæres. 78. contra Antidicomarianitas. *Cum iustus esset, quærebat non infamare ipsam, sed clanculũ dimittere ipsam, vt qui prauus quidem fieret, si infamaret ipsam, non autem factus est, velut Angelus docet dicẽs, ne metuas assumere Mariam vxorem tuã, quæ nondum facta est vxor, & si in suspicione peccati apud te est, at neq; sic est, velut putas.* IOANNES Chrysostomus, homilia 4. in Matthæum. *Propterea Euangelista dixit, quid nouo illi acciderit ante notitiam, vt nequaquã de his, quæ post notitiam rei sunt facta dubitaret: & certe si Maria talis fuisset, qualem illam suspicio fingebat, nõ solo publicari meruerat, verum etiam ex legis authoritate puniri: sed Ioseph non solum maius, verum idem ea, quod erat, minus pariter indulsit. Nostis profecto nostis, quam impotens res sit Zelotypia: propter quod ille bene huius rei non ignatus aiebat, ple-*

nus est enim zelo furor viri eius, non parcet in die vindictæ. Et rursus idem: *Inexorabilis*, inquit, *est sicut infernus Zelus; & nos quidem plerosq; nouimus velle animam potius amittere, quam in tormentum zeli, atque huiusmodi suspicionis incidere. Quamquam hic quæ tandem diceretur esse suspicio, vbi ipse vteri tumor videbatur arguere suspectam? Sed tamen ita erat ille vir ab huiusmodi passione mundus, ac liber, vt ne in minimis quidem Virgini vellet inferre mæstitiam.* AVCTOR IMPERFECTI in Matth. homil. 1. *Cui inuenta est in vtero habens de Spiritu sancto? sine dubio sponso suo Ioseph, qui Zeloso amore se admonente vitam circumspiciebat Mariæ: nam sicut historia quædam non incredibilis, nec irrationabilis docet, quando gesta sunt, quæ refert Lucas, Ioseph absens erat: postquam autem rediit peregre post tot menses, & inuenit eam grauidam manifeste, forsitan ei comminatus est quasi sponsus, & de iudicio Dei terruit eam quasi vir timoratus.* HIERONYMVS in historia de ortu Mariæ: *Interea paulatim vtero puerperæ intumescente, puerperam se manifestare cœpit, nec hoc latere potuit Ioseph: nam sponsi more liberius ad Virginem introiens, & familiarius cum ea loquens, grauidam esse deprehendit. Æstuare itaq; animo, & fluctuare cœpit, quia ignorabat quid sibi potissimum esset faciendũ: nec enim eam traducere voluit, quia iustus erat, nec fornicationis suspicione infamare, quia pius.* AVGVSTINVS Epistola 34. ad Macedonium: *Vnde Ioseph, cui Virgo Maria mater Domini fuerat desponsata, cum eam comperisset esse pragnantem, cui se nouerat non esse commistũ, & ob hoc nihil aliud quam adulteram credidisset, puniri*

Ioseph rediit post tot menses.

... ri tamen eam noluit, nec approbator flagitij fuit: ... am h... voluntas eius, etiam iustitiæ deputatur, ita ... ppe de illo scriptum est, & cum esset homo iustus, ... eam diuulgare, statuit eam occulte dimittere. ... cogita...te apparuit illi Angelus, qui doceret ... is, quod ille putauerat criminis. Et sermo-ne ... de Natiuitate Domini. *Nescit interea Io-seph ... riæ sponsus, quid cum Maria ageret Angelus; ... oq; Ioseph intuitu familiari, & licentia mari-... aspicit Mariam coniugem suam: vidit eam gres-... grauari, intellexit Mariæ vterum grauidari, tur-... Ioseph homo iustus, quod Maria nunquam de ... lo Domini acceperat, & nondum cognouerat, & ... dam sentiebat, & quã non meruerat in coniugij ... m, iam haberet in confusionem, secumq; diu ... d-sputat dicens. Vnde hoc contigit quod eue-nit? ... n cognoui, non tetigi, non violaui, non gra-... , heu heu quid contigit? Quid putas euenit? Per quem Maria sic cecidit? Quem sibi plusquam me a...lantem inuenit?* & infra: *Quid ergo faciam? Qui... aga... ? anxior, gemo, doleo, curro, consilium ... o, nec penitus inuenio; prodo adulterium, aut ... propter opprobrium? Si prodidero adulterium ... non consentio, sed nauum crudelitatis incur-... secundum libri Moysi sententiam, lapidan-... e cognosco; si tacuero malum, cõsentio, & cum ... ris portionem meam pono. Quoniam ergo ta-cere malum est, adulterium prodere peius est, ne per ... homicidium, dimittam eam coniugio.* PE-TRVS Chrysologus sermone 146. *Quid est quod ... lo sponsi sponsæ periculum comparatur? Quid est quod virtus tanta putatur crimen. Salus certa dis-*

crimen? Quis excusat sponsam, quam conceptus accusat? Aut quid proficiet defensor externus, quando facti testis internus assistit? THEODORETVS Dialogo I. *Quoniam enim Ioseph ignorans mysterium, adulterium suspicatus fuerat, sancti Spiritus efformationem aperte edoctus est* Et in Psalm. 71. *Sicut lana imbrem recipiens, nullum fragorem emittit, & stillicid a instar roris in terram delata, sensum nullum auribus præbent; sic Domini conceptio facta est, nec ipso sponso resciscente, qui cum ipsa habitabat: deinde enim post vterum aliquam indignitatem suspicatus, occulte dimittere eam voluit, verum ab Angelo edoctus fuit cœlestem esse fœtum, & non humanum.* EVTHYMIVS in 1. Matth. 1. *Traducere dicebatur, quando vir ad concilium ducebat vxorem, de qua suspicionem habebat, ipsamq; accusabat; & ita manifeste eam à domo propria dimittebat: quod nolens facere Ioseph, voluit clam dimittere, vt & ipse nulli obnoxius crimini, secundum legem maneret, eas iubentem dimittere, quæ aliunde in vtero haberent.* NICEPHOR. lib. 1, hist c. 8. *interim ei venter tumescere, & Ioseph de ea, q minus deceret suspicari, mysterium ignorans; quin etiam occultam ab ea discessionem med.tari, q vir iustus esset, & rem actam eliminare, atq; vulgare noller.* AVCTOR. Quod Iosephus tertio à cōceptu mense deprehēderit grauidam sponsam, non est mirandum; cum eo fere mense vteri tumor in prægnantib. incipiat apparere, dicitur enim, Gen. 38. 24. *Ecce post tres menses nunciauerunt Iudæ, fornicata est Thamar nurus tua & videtur vterus illius intumescere.* Origen. *ho m. 1. de diuers.* Theophylact. *in 1. Matth.* & Bernard.

Traducere quid sit.

Tertio mense apparet grauida.

[illegible]. *homil. 2. in Missus est:* Origenem secuti, exi-
[illegible] Iosephum cognouisse mysterium Chri-
[illegible] in vtero Virginis concepti, & pro summa in
[illegible]rentia voluisse recedere. Sed si cogno-
[illegible] diceret Euangelista, *noluisse Virginem*
traducere quod esset iustus, hoc est, tanquam adulte-
[illegible] *ad concilium ducere, aut denunciare, diuul-*
gare? Quid opus erat edoceretur ab Angelo
[illegible] de Spiritu sancto esse? Aut vnde,
[illegible] ratione cognouerat, si ei nō fuerat reue-
[illegible]? Auctor Imperfecti *in Matth. homil. 1.*
[illegible], Virginem Iosepho sponso ea re anxio
[illegible] adhibito dixisse, se eius rei nesciā;
[illegible] partim illum credidisse in ea diuinum
[illegible]: quod maxime vitæ conuersatio com-
[illegible] et Virginem: & ideo magis credebat
[illegible], quam vtero eius: & plus gratiæ, quam
[illegible]. Et quidem si illud auferatur menda-
[illegible] quod hic auctor imponit Virgini, quam
[illegible] dicunt, nec verbum quo se excusa-
[illegible]: sed rem Deo reliquisse, cuius e-
[illegible] & Iosepho, & Virgine existimatio,
[illegible] fuerit ponderis apud spōsum spon-
[illegible], & probata sanctitas, vt vterus graui-
[illegible] oculis suis intuebatur, non satis es-
[illegible] adulterium iudicaret, sed vt dubius tan-
[illegible] eiusque maneret: quæ est expositio
[illegible] in Matthæum: *Hoc*, inquit, *testimo-*
[illegible] *est, quod Ioseph sciens illius castita-*
[illegible] *rans quod euenerat, celat silentio, cu-*
[illegible] *nesciebat*; & Petri Chrysologi ser-
[illegible] 45. dicens: *sponsus quid faceret ad ista? Accu-*

Iosephi reuerentia in Virginem.

Iosephus nihil mali indicabat.

sa et

faret de crimine? Sed erat ipse innocentiæ testis, culpam diceret? Sed erat ipse custos pudoris: vrgeret adulterium? Sed erat ipse virginitatis assertor. Quid faceret ad ista? Cogitat dimittere, quia non poterat, vel foris prodere, vel intus, quod euenerat, continere. cogitat dimittere, & dicit Deo totum, quia quod homini diceret, non habebat.

Gabriel monet Iosephum de fœtu diuinitus dato.

11 GABRIEL.] EVSEBIVS Emissenus, in primum Matthæi: *Ecce nuncius cœlestis, ecce Gabriel consiliator virginis, eiusq; conscius castitatis, cui hæc secreta erant commissa, cui hæc mysteria reuelata fuerant, apparuit Ioseph in somniis.* AVGVSTINVS sermone 14. de natali Domini: *Ecce iterum virginis ille paranymphus non homo, sed Gabriel, Angelus ille conspicuus, cœli cursor æquissimus, medio noctis libramine dicit ad Ioseph in visione.* CHRISTIANVS Druthmarus in 1. Matthæi: *Sicut Deus omnipotens inter cæteros Archangelos Gabrielem, qui fortitudo Dei dicitur, ordinauit ad annunciandum mysterium Saluatoris nostri, quem etiam & huic Iosepho locutum esse credimus.* HAYMO in Matthæum: *Istum Angelum Gabrielem Archangelum possumus intelligere, qui nunciauerat Beatæ Mariæ: idem ipse apparuit Beato Ioseph in somniis.* *AVCTOR.* Satis est verisimile Archangelum Gabrielem conceptus diuini conscium, monuisse & eundem Iosephum, vt virginis, cui custodiendæ datus erat, honori, bonoque nomini consuleret, eique pro dignitate inseruiret.

Auctor.

Iosephus nuptias celebrat cum virgine.

12 ACCEPIT.] ORIGENES homil. 1. in diuersos: *Securus, & intrepidus accipe eam secundum legis*

... praeceptum, vxorem tibi nominatam, sed secundum nuptiarum consuetudinem, & coniunctionem longe alienam. BASILIVS oratione de humana Christi generatione: *Excitatus Ioseph accepit vxorem suam cum affectu, dilectione, & omni diligentia domesticos cõcernente: pro vxore illam habuit, a nuptialibus vero congressionibus abstinuit.* HILARIVS Can. 1. Matth. *Ipse Ioseph concepti ex Spiritu sancto testis assumitur, vt dehinc quia desponsata esset in coniugem reciperet.* AMBROSIVS lib. 2. in Lucam c. 1. *Non autem te moueat quod eum coniugem vocat, non enim virginitatis ereptio, sed coniugij testificatio, nuptiarum celebratio declaratur.* HAYMO in primum Matth. *Postmodum, sicut sequentia Euangelij huius narrant, surgens a somno fecit sicut praeceperat ei Angelus, conuocauit amicos suos & fecit conuiuium nuptiarum, & accepit beatam Mariam in vxorem.* AVCTOR. Hanc nuptialem celebrationem probant quę dicta sunt *num. 9.* tum etiam proprietas verbi, *accipere,* quę nulla est alia, quam nuptias celebrare, aut in vxorem sponsam accipere, quam probauimus *c. ... num. 20.* varijs scripturæ testimonijs. Quod autem Patres, *vt notauimus c. 4. num. 17.* dicunt, sponsam quidem virginem, nunquam tamen nuptam; & sponsum ad eius nuptias non peruenisse, nuptiarum nomine non illã solennitatem, sed copulam, quæ ex illa consequebatur, ordinarie intelligũt: quia nunquam ante illam solennitatem licebat sponso cum sponsa congredi, vt his verbis affirmat auctor imperfecti in Matth. homil. 1. explicans causas, propter quas apparuit

Auctor.

Nuptialis celebratio coprobatur.

Cõgressus illicitus olim ante nuptialem solennitatem.

apparuit Angelus Iosepho. *Tertio* inquit, *vt intelligens Ioseph sanctam conceptionem, diligentius se in futurum custodiret ab illa, quam prius; prius enim seruauit propter disciplinam iustitiæ, postea autem & propter timorem partus huiusmodi.* Et August. serm. 14. de natali Domini, *ego cum licentiam haberem maritalem ante thorum nuptiarum puellarem, non vexaui pudorem, timui, multumq; pertimui, quod in illo Moysitico libro legis sententiale verbum perscriptum cum legeretur audiui, quod quæcumq; virgo paternam domum fœdauerit adulterio, morienda lapidibus subiacebit; similiter & vir, qui pudoris vestimentum patri non detulerit, coramque testibus replicauerit, pudorisq; signaculum non demonstrauerit, moriendus & ipse cum virgine erit: vtrosque ergo libidinarios hac Moysis sententia ferire voluit: hanc Mosis sententiam præcauebam, ipsamque luxuriam in meo corpore refrenabam.* Et ante eos Tertull. lib. de velandis virginib. c. 11. *Et ideo penes Israël illicitum est ad virum tradere, nisi post cõtestatam sanguine maturitatem: ita ante hunc indicem acerba res est.* Iosephus ergo ad virginis nuptias, hoc est, ad amplexus non peruenit, ante solennitatem quidem, ne legem transgrederetur, quia id facere prohibebatur, post eam vero & ne suo proposito, diuinoque consilio aduersaretur.

* *
*

PARTVS

PARTVS VIRGInis, & infantis circumcisio.

CAPVT VII.

CVM AVGVSTVS CAESAR 1 in summa pace Romanum Imperium administraret, edicto promulgato vniuersis indixit ditioni suæ subiectis, vt in sua quisq; ciuitate, vnde esset oriundus, nomen suum publicis tabulis describendum 2 profiteretur, designato censu persoluendo. Fuit hæc descriptio prima earum, quæ accidit præside Syriæ Cyrino. Edicto parens Iosephus, egressus Nazaretha vrbe Galileæ, ascendit in Iudæam in ciuitatem Dauid, dictam Bethlehem, eo quod esset de domo & familia Dauid, vt cum ceteris suæ familiæ profiteretur ipse & Maria desponsa ei vxor, quæ erat prægnans. Est 3 Bethlehemum centesimo decimoquarto milliario à Nazaretha; ab Ierusalem autem versus Austrum ad sinistram viæ quæ ducit Hebron, milliario sexto, in cliuo collis Ephratæ, versus Orientem situm; nam collis paruus est, ab ortu in occasum longitudine

dine protensus, à Septentrione in Austrum latitudine modica, sed undique rupe inaccessa pene cinctus; quamuis in Occidentem decliuior sit: ubi cisterna illa visitur, ex qua Dauid, aquam sibi quondam exportari desiderauit. E regione ad Orientem spelunca est iuxta murum ciuitatis sub rupe exacuata, natura magis, quam arte, aut communi 4 pastorum usui, aut colonorum pauperum, ut videtur, parata: longa quidem ab Oriente in Occidentem, sed parumper ad Austrum vergens, pedibus circiter quadraginta, lata duodecim, alta ut contingi illius tectum possit ab homine mediocriter erecto, si manum in sublime ferat. Os speluncæ ad Orientem patefactum putatur: nam modo occlusum est; ad cuius læuam profundior est recessus in ipso viuo lapide excauatus, unde longitudo illa ducitur: in dextra propior ad os speluncæ altera breuior est, tribus, quatuorve pedibus demissior, intra ipsum parietem in quadrum excisa, undique pedum quatuor: in qua præsepium erat iumentis pascendis accommodum è ligno constructum. In hanc ergo 5 speluncam ad agrum proximum Salomæ cognatæ utrique pertinentem, recepit se Iosephus cum sponsa tandem sua, aut quod in urbe

locus

locus non inueniretur, propter copiosam hominum ad descriptionem confluentium multitudinem, aut quod nasciturus infans, tam humile hospitium libens seligeret ad nascendum. Ibi cum essent, 6 nouem completis mēsibus à natura definitis vt sacer fœtus in lucem ederetur, 7 nullo interueniēte dolore, nulla carnis 8 apertione, nulla 9 obstetricis opera indigens, sed 10 tam integra manens ex partu, quam integra manserat ex cōceptu, (semper enim virgo perseuerauit) Maria peperit filium suum primogenitum, Deum hominem in profundo illo speluncæ recessu, vt ab antiquis acceptum est, quod esset à tumultu remotior: atque ipsa natum suscepit infantem, ipsa pannis inuoluit, ipsa fasciis circūligauit, & reclinauit in illo præsepio, 11 boue, & asino eum confouētibus, quia nullus commodior locus in paupere illo hospitiolo reperiebatur. Erat 12 nox diei 13 Domino postea consecrati 14 Decēbris mensis vigesimiquinti; ætatis virginis 15 annus decimusquintus; Coss. Octauiano Augusto decimotertio, & Marco Plautio Syluano, à primo Augusti consulatu 17 annus quadragesimus secundus, 18 Monarchiæ vicesimusnonus, 19 Herodis verò Regis trigesimussecundus. E conspectu speluncæ, orientem versus, ad mille passus, turris est 20 Ader, pastorum domicilium, vbi tunc forte 21

tres aderant pastores nocturnas agentes excubias super gregem suum: quibus ecce mox, angelus Domini Gabriel astitit, ac simul claritas Dei circumfulsit illos, & timuerunt timore magno: & angelus, nolite timere; inquit, Ecce Euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo, quia natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus Dominus, in ciuitate Dauid, & hoc erit vobis signum, inuenietis infantem pannis inuolutum, & positum in præsepio. Ac subito adiuncta est angelo multitudo militiæ cælestis, laudantium Deum, & dicentium, gloria in altissimis Deo, & in terra pax, in hominibus bona Dei voluntas. Cum in cælum discessissent, pastores admirantes, ac læti se inuicem hortabantur dicentes, transeamus vsque Bethlehem, & videamus rem hanc, quam fecit Dominus, & ostendit nobis. Ergo communi consilio Bethlehemum properantes inuenerunt Mariam, & Iosephum, & infantem positum in præsepio. Quem postquã hilari vultu pro voluntate conspexerunt, ac venerati sunt, re ipsa probauerũt verum fuisse angelorum sermonem de puero, illumque palam fecerunt Mariæ, & Iosepho, ceterisque, quos obuios habebant retulerunt, & omnes, qui audierunt admirati sunt. Maria autem omnia, quæ geri videbat, tacita conseruabat,

conse-

conferens in corde suo. Reuersi itaque sunt pastores ad ouile suum laudantes, & glorificantes Deum, quod ea omnia, quæ audierant, ita se habuisse probauerant, quemadmodum dicta illis fuerant ab angelis. Die octauo, qui dominicus erat, calendis ipsis Ianuarijs, cum vicini, & cognati, 23 more gentis conuenissent ad circumcisionem pueri, 24 in ea ipsa spelunca, circumcidit eum 25 Iosephus, & 26 imposuit ei nomen Iesus, quod ab angelo Mariæ dictum fuerat, priusquam in vtero conciperetur. Ac tum demum 27 infantis nomen cum Mariæ, & Iosephi, iuxta Cæsaris edictum, in publicis Romanorum tabulis, persoluto censu, descriptum est, quo Romanus ciuis efficeretur.

TESTIMONIA.

IN SVMMA PACE. ISAIAS I cap. 22. *Et erit in nouissimis diebus, & conflabunt gladios suos in vomeres, & lanceas suas in falces; non leuabit gens contra gentem gladium, nec exercebuntur vltra ad prælium.* MICHEAS cap. 43. *Et concident gladios suos in vomeres, & hastas suas in ligones, non sumet gens aduersus gentem gladium, & non discent vltra belligerare, & sedebit vir subtus vineam suam, & subtus ficum suam, & non erit qui terreat.* EVSEBIVS Emissenus

Christo nascente orbis summa pax.

ſenus ſermone de natali Domini. *Quod mundus vniuerſus deſcribitur, & ſub vnius poteſtatis tributum redigitur, magnæ pacis indicium eſt; ſi enim mũdus adhuc repugnaret, & contra Romanum Imperiũ dimicaret, nequaquã eius edicto deſcribi, & ſub tributo redigi potuiſſet, de hac enim pace propheta prædixerat. Et cõflabunt gladios ſuos in vomeres & lanceas ſuas in falces; non leuabit gens contra gentem gladium, nec exercebuntur vltra ad prælium. Et Pſalmiſta, orietur in diebus eius iuſtitia & abundantia pacis: quia enim Princeps pacis oriebatur, pacem vtique fieri oportebat.* HIERONYMVS Iſaiæ. 2. *Veteres reuoluamus hiſtorias, & inueniemus, vſque ad viceſimum octauum annum Cæſaris Augu-*

Sub Auguſto pax ſumma.

ſti, cuius quadrageſimo primo anno Chriſtus natus eſt in Iudæa, in toto orbe terrarum fuiſſe diſcordiam, & ſingulas nationes contra vicinas gentes aſſiſſe, ſtudio præliandi, ita vt cæderent, & cæderentur: orto autem Domino Saluatore, quando ſub præſide Syriæ Cyrino prima eſt in orbe terrarum facta deſcriptio. Euangelicæ doctrinæ pax Romani Imperij præparata, tunc omnia bella ceſſauerunt, & nequaquam per oppida, & vicos exercebantur ad prælia, ſed ad agrorum cultus millibus tantum regionibus Romanis contra barbaras nationes bellandi ſtudio delegato, quando impletus eſt angelorum ille concentus: Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis: & in diebus eius orta eſt iuſtitia, & multitudo pacis. Et Micheæ. 4. *ac primum quidem iuxta literam antequam naſceretur nobis puer, cuius principatus ſub humero eius, totus orbis plenus erat ſanguine, populi contra populos, reges contra reges, gẽtes*

[illegible] abant aduersus gentes. Denique etiam ipsa Romana respublica bellis lacerabatur ciuilibus, Cinna, & Octauio, & Canone pugnantibus, Sylla, & Mario, Antonio & Catilina, Cæsare, & Caio Pompeio, Augusto, & Bruto, & eodem Augusto, & Antonio, in quorũ præliis vniuersa sanguinẽ regna fuderunt. Postquã autẽ ad imperium Christi singulare imperiũ Romæ sortita est, Apostolorũ itineri peruius factus est orbis, & apertæ sunt eis portæ vrbium. & ad prædicationẽ vnius Dei singulare imperium constitutum est. Et Psalm. 71. *Orietur in diebus eius iustitia, & abundantia pacis: quod in diebus Augusti Cæsaris est impletum, [illegible] Dominus de thalamo virginali pro-[illegible] nam in his diebus omnia bella quieuerunt, vt etiam illud impleretur quod alius propheta cecinit, dicens. Conuertent gladios suos in vomeres, & lãceas suas in falces. Dies eius sunt cum concipitur cum nascitur, cum nutritur; dies eius sunt cum opera patris operatur, cum patitur. cum ad inferna descẽdit, cum resurgit, cum se discipulis præbet, cum cælos ascendit.* *Sub Augusto pax summa.*

SYBILLA CVMÆA.

Cum Deus ex alto Regem demittet olympo,
Tum terra omniparens fruges mortalibus ægris
Reddet, inexhaustas frumenti, vini, oleique,
Dulcia tum mellis diffundet pocula cœli,
Et nitidos latices erumpent lacte suaues.
O, prata plena bonis, & pinguia culta vigebunt,
Nec gladios metuet, nec belli terra tumultus.
Verum florebit pax terris omnibus alta.

CONSTANTIVS Magnus oratione ad cœtum sanctorum cap. 20. apud Eusebium lib. 4. vitæ illius, ex Virgilio Ecloga. 4.

Vltima Cumæi venit iam carminis ætas;
Magnus ab integro sæclorum nascitur ordo:
Iam redit & virgo, redeunt saturnia regna:
Iam noua progenies cælo demittitur alto.

Titvs Livivs lib. 1. vrbis cond. *Ianum ad infimum Argiletum, indicem pacis bellique fecit, apertus, vt in armis esse ciuitatem, clausus pacatos esse omnes populos, significaret. Bis deinde post Numa regnum, clausus fuit, semel T. Manlio Consule post Punicum primum perfectum bellum: iterum, quod nostræ ætati dij dederunt, vt videremus, post bellum Actiacum ab Imperatore Cæsare Augusto, pace terra marique parta.* Svetonivs in Augusto cap. 22. *Ianum Quirinum, semel atque iterum à condita vrbe ante memoriam suam clausum, in multo breuiore temporis spacio, terra marique pace parta ter clausit.* Dion Cassivs Romanæ historiæ lib. 15. *Sed ex omnibus his decretis nullũ ei maiori voluptati fuit, quã quod portæ Iani ab ipsis clausæ sunt, quasi omnibus bellis confectis.* Et lib. 53. *Augustus bellis ad hunc modum confectis, Iani templum, quod propter hæc bella fuerat reseratum, clausit.* Plvtarchvs lib. 1. de fortuna Romanorum. *Clausæ igitur erãt ea tẽpestate Iani portæ, quas belli fortunam vocant, vtpote quæ belli tempore reserabantur, pacis vero occludebantur; at vero mortuo Numa apertæ sunt Albano cõmisso bello, rursusq; alijs sexcentis super alia bellis cõtinenter excipientibus per annos quadrigentos & octoginta; deinde pace, clausæ sunt post Carthaginense bellum composita Caio Attilio, Titoque Consulibus. A quo iterũ anno exeratæ sunt, continentibus ad Actiacam vsq; Cæsaris victoriam bellis:* tum

Iani tẽplum clausum Augusti tempore.

Iani templũ reseratum signum pacis.

tum demum Romana arma, haud id multo tempore cessauere. CORNELIVS Tacitus Annalium lib. 1. Bellum ea tempestate nullū, nisi aduersus Germanos, supererat. abolendæ magis infamiæ ob amissum cum Quintilio Varo exercitum, quā cupidine proferendi imperij, aut dignum ob præmium. Domi res trāquillæ, eadem magistratuum vocabula: iuniores post Actiacam victoriam etiam senes plerīq; inter bella ciuium nati, quotusquisq; reliquus, qui Rempublicam vidisset? Igitur verso ciuitatis statu, nihil vsquā prisci, & integri moris, omnis, exuta æqualitate iussa Principis aspectare, nulla in præsens formidine, dum Augustus ætate validus, seq; & domū, & pacem sustentauit. LVCIVS lib. 1. in prologo. Dehinc ad Cæsarem Augustū 250. anni quibus totum orbem pacauit Etl 4. c. 3. Marco Antonio, & Publio Dolabella Consulibus Imperium Romanū iam ad Cæsares trāsferente fortuna, varius & multiplex motus ciuitatis fuit, quodque in annua cœli conuersione fieri solet, vt mota Sydera tonent, ac suo flexu tempestatem significent, sic cum Romanæ dominationis, id est, humani generis conuersione penitus incremuit, omnique genere discriminum ciuilibus, terrestribus ac naualibus bellis omne imperij corpus agitatum est. Et cap. 12. aususque tandem Caius Augustus septingentesimo ab vrbe condita anno Ianum Geminum claudere. sub Numa Rege, & victa primum Carthagine: hinc conuersus ad pacem, pronum in omnia mala, & in luxuriam fluens seculum, grauibus seuerisque legibus multis coercuit. PAVLVS Orosius lib. 6. cap. 22. anno ab vrbe condita 752. Cæsar Augustus ab Oriente in Occidentem, à Septem-

trione in Meridiem, ac per totum Oceani circulum, cunctis gentibus vna pace compositis, Iani portas, tertio tunc ipse clausit. Quas ex eo per duodecim fere annos quietissimo semper obseratas ocio, ipsa etiam rubigo consignauit: nec prius vmquam nisi sub extrema senectute Augusti pulsatæ, & Athenensium seditione, & Dacorum commotione patuerunt. Clausis igitur iam portis, Rempublicam, quam bello quæsierat, pace nutrire, atque amplificare studens, leges plurimas statuit. per quas humanum genus libera reuerentia disciplinæ morem gereret. Igitur eo tempore, id est, eo anno, quo firmissimam verissimamque pacem, ordinatione Dei Cæsar composuit, natus est Christus, cuius aduentui pax ista famulata est, in cuius ortu, audientibus hominibus, exultantes angeli cecinerunt: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. EVTROPIVS lib. 7. in Augusto. *Itaque anno ab vrbe condita 752. Cæsar Augustus ab Oriente in Occidentem; & cetera vt ex Orosio.*

Pax aduentus Christi famulata.

Professio in dicitur.

2 PROFITERETVR. LVCAS c. 2. *factum est autem in diebus illis, exijt edictum à Cæsare Augusto. vt describeretur vniuersus orbis: & ibant omnes, vt profiterentur, singuli in suam ciuitatem*, IVSTINVS Philosophus & M. oratione ad Antonium Pium. *Vicus quidem est Bethlehem in regione Iudæorum, triginta quinque stadijs dissitus à Ierosolymis, in quo Iesus Christus natus est, sicut cognoscere potestis ex descriptionibus censu acti, quæ sub Quirino primo vestro in Iudæa procuratore, sunt confecta.* EVSEBIVS in chronico ad annum 41. Augusti, *e ducente Cæsare è Senatus consulto,*

Quiri-

Quirinus in Iudæam missus census hominum possessionesq; descripsit. THEODORETVS oratione 2. in Daniel. prope finem. *Siquidem Augusto regnante, Dominus in lucem editus est, secundus quidem ille regnauit, omnes autem, vt ita dixerim, homines suæ ditioni subiunxit, omnemque terrarum orbem, vt euangelia testantur, descripsit, tributumque imperauit.* SVIDAS in historia verbo apographi, *Cæsar Augustus Monarcha viros viginti probatissimæ vitæ delectos in omnes prouincias misit, per quos & homines, & opes descripsit, edixitque vt iustam inde in ærarium partem inferrent. Hæc descriptio prima facta est cum hi, qui eum antecesserunt, quid non possessoribus eriperent? vel locupletibus publico essent crimini diuitiæ.* AVCTOR. Quo Romanorum consuetudinem explicantes intelligamus huius professionis modum, opus erit ex antiquo iure singula ad hoc pertinentia cõprobare, & septẽ dubiis gratia claritatis propositis, quid ex antiquitate verius habeatur, elucidare. *Auctor.*

DVBIVM ergo primum sit *quid profiteri, aut professio sit*, de qua est nobis sermo? Responde- *Dubium 1. Quid sit professio?* tur, profiteri esse publicè, & apud acta aliqua *Responsio.* denunciare aut insinuare, & professio illa denunciatio in actis publicis, aut tabulis relata, vt Curtius *lib. 9. Alexander*, ait, *priusquam secerneret quos erat recensurus, edixit vt omnes milites æs alienum profiterentur, graue esse plerisque compererat, & quamquam ipsorum luxu contractum erat, dissoluere tamen ipse decreuerat: Rex satis gnarus mensas totis castris poni iussit, & decem millia talentorum proferri, tum demum fide facta*

R 5 profes-

professio est. Titus Liuius lib. 2. ab vrbe condita, *Concioni deinde, inquit, edicto addidit fidē, quo edixit, ne quis ciuem Romanum vinctum aut clausũ teneret, quo minus eius nominis edendi apud consules potestas fieret, ne quis militis, donec in castris esset bona possideret, aut venderet, liberos, nepotesve eius moraretur. Hoc proposito edicto, & qui aderant nexi, profiteri exemplo nomina, & vndiq, ex tota vrbe proripientium se ex priuato, cum retinendi ius crederent fieri, magna ea manus fuit, nec aliorum magis in Volsco bello virtus, atq, opera enituit*. Varro lib. de re rustica ca. 1. *Itaq, greges ouium longè abiguntur ex Apulia in Sannium æstiuatum, atq, ad publicanum profitentur, ne si inscriptum pecus pauerint, lege censoria committant mulctam*. Cicero orat. 2. de lege Agraria. *In posterum vero lex hæc imperatoribus vestris constituitur, vt quicumque de prouincia decesserit, apud eosdem decem viros, quantum habeat prædæ manubiarum auri coronarii profiteatur*. Et Verrina 5. edixerat, *vt aratores iugera sartionum suarum profiterentur*. Constat ex his ergo professionẽ tunc fieri solitam, cum siue persona, siue respublicæ personæ exponebatur, vt in acta publica referretur.

Dubium 2. num fieret cum solutione census.

DVBIVM secundum est, *vtrum cum professio fiebat, solueretur cẽsus aliquis, aut tributũ?* Respōdetur, imo propter censum statuendum fiebat professio.

Responsio.

Vlpianus de censibus: *vitia priorum censuum editis nouis professionibus euanescunt*. Dion Cassius lib. 49 *Cesar Romam versus pensionum, quæ ex professione censui imposita fuerat, ac si qua alia in publicum conferri ante tempus belli ciuilis*

tilis huius iussa adhuc debebantur, remisit. Iosephus lib. decimoseptimo antiquit. cap.19. & libr.18. capite primo. *Cyrenium,* ait *missum, vt vniuersorum depreciaretur substantias, & censum faceret.* Eusebius *libro primo historiæ Ecclesiasticæ capite 5.* & auctores sacri citati vna cum professione censum putant solutum.

DVBIVM tertium. *Vtrum professio fieret per capita, aut per substantias? & si per capita, num omnes viri fœminæ infantesque censerentur?* Respondeo primo. professiones fieri solitas aliquando per capita solū, cuiusmodi puto illum censum, *Matth. 17.* cum Dominus iussit Petro vt solueret staterem pro ambobus: & illum, de quo Iosephus *lib. 17. de bello Iudai. capite. 26.* cum Vespasianus stipendium vbicumque degerent Iudæis indixit, binasque drachmas singulis annis deferre in capitolium iussit, ita vt antea Ierosolymitanum téplo pendebant. Liuius *l. 1.* & Dionys. Halic. *l. 4.* ante Seruium Tullum viritim actum censū dicunt: erant & qui dicebātur apud Romanos capite censi quia pecunia non censebātur, qꝫ essent tenuiores, qui 375. asses haberēt in censum. *Secundo* dicendū, omnes cuiuscūq; esset ętatis, aut sexus solitos ꝓfiteri, *vt patet ex his Dionys. verbis l. 4.* tū igitur ciues omnia bona sua æstimare, Rex (Seruius Tullus) iussit, atque eorum æstimationē iure iurando obstrictos ad se deferre; pręterea patrem, nomina, & ætatē vxorū, liberorū, libertorū, seruorūq; ꝓfiteri, quaq; vrbis in regione, aut quo sub vrbis pago habitarēt, indicare; q sec⁹ fecisset bona ei⁹ publicari, ipsum

Dub. 3. num census fieret per capita.

Respons. 1.

Respons. 2.

ipsum, verberatum venire, & ciuitatem amittere voluit. De liberis professis apud acta, quãtumuis infantes essent constat ex Iuuen. sat. 9.

Infantium professio.

Tollis enim, & libris actorum spargere gaudes
Argumenta viri, foribus suspende coronas.
Iam pater es.

CAPITOLINVS in Marco Philosoph. *Inter hæc liberales causas ita muniuit, vt primus iuberet apud præfectos ærarij Saturni, vnumquemque ciuium natos profiteri, intra tertium diem, nomine imposito.* Idem in Gordiano. *Nam illud satis constat, quod filium Gordianum nomine Antonini signo illustrauit, cum apud præfectum ærarij more Romano professus filium, publicis actis nomen eius insereret.* Scæuola in lege vltima ff. de probationibus: *mulier grauida repudiata filium enixa, absente marito, vt spurium in actis professa est, quæsitum est, an is in potestate patris sit, & matre intestata mortua ius eius hereditatem matris adire possit, nec obsit professio à matre irata facta? respondit, veritati locum superfore.* & lege. Etiam matris professio filiorum recipitur, sed & aui recipienda est. Et quia huiusmodi professio fiebat addito die, & consule propterea professione ætas facile probari poterat, *vt in lege prima Cod. Si minor se maiorem dixerit*, si cum minor annis 25. esses, tabulis, quæ sunt tuarum professionum oblatis tibi, ætatem quasi maior annis 25. decepta probasti, in integrum restitui potes: sed aliquãdo nihilominus orbi, orbæque sunt censu exclusi, vt refert Liuius *lib. 3. Quinto Fabio*, ait, *T. Quinctio Coss. censa sunt ciuium capita 123. millia, & 214.*

Professione ætas probabatur.

Orbi à censu exclusi, & viduæ.

& 214. *præter orbos orbasque.* Et lib. 54. *censa ciuium capita 369. millia, & 513. præter orbos, & viduas,* & postea concessa est immunitas prouinciæ Syriæ, sub qua erat Iudæa, vt non nisi puberes adscriberentur tabulis censuum *l. ætatem ff. de censibus*, Vlpianus *lib. 2. de censibus* ætatem in censendo significare necesse est, quia quibusdam ætas tribuit, ne tributo onerentur, veluti in Syriis à quatuordecim annis masculi, à duodecim feminę vsque ad sexagesimum quintum annum tributo capitis obligantur. Ætas autem spectatur censendi tempore.

Tertio dicendum huiusmodi professiones à tempore Seruij Tullij regis non tantum per capita, sed per facultates fieri solitas, cuiusq; æstimatione subducta, hæc constant ex his, quæ dicemus de quinquennali, seu lustrali cẽsu, & ex Iosepho supra relato. *Respons. 3. Professio facultatum.*

DVBIVM quartum, *quæ esset forma huius professionis conficiendæ?* Respondet Vlpianus lib. 3. de censibus leg. Forma ff. de çensibus, *forma censuali cauetur, vt agri sic in censum referantur; nomen fundi cuiusque, & in qua ciuitate, & quo pago sit, & quos duos vicinos proximos habeat, & id aruum, quod in decem annos proximos satum erit, quot iugerum sit, vinea quot vites habeat, oliuetum quot iugerum, & quot arbores habeat; pratum quod intra decem annos proximos sectum erit, quod iugerum; pascua quot iugerum esse videantur: item silua cadua. Omnia ipse qui defert, æstimet.* Et infra. *l. si vero, qui agrum in alia ciuitate habet, in ea ciuitate profiteri debet, in qua ager est, agri* *Dub. 4. de forma professionis. Responsio.*

enim

enim tributum in eam ciuitatem debet leuare, in cuius territorio possidetur. Constat etiam qua forma censerentur, ex gestis Seruii Tullij, *vt retulimus ex Dionys. Halicarnaseo lib. 4.* quæ ipsa refert Titus Liuius *lib. 1.* Lucius Florus *lib. 1. cap. 6.* & Eutrop. *libro primo in Seruio Tullo, & ex aliis* Romanis historiographis, q ab illo rege octuaginta ciuium millia censa dicunt. Sic Lucius, Dionys. & Eutrop. octoginta quatuor dicunt fuisse, aut octoginta quinq; millia 300. ademptis, vnde Florus, *ab hoc, inquit, populus Romanus relatus in censum, digestus in classes, curiis, atq; collegiis distributus; summaq; regis solertia itavst ordinata respublica, vt omnia patrimonii dignitatis, ætatis, artium, officiorumq; discrimina in tabulis referrentur, ac si maxima ciuitas minimæ domus diligẽtia contineretur.* Hæc ille. Ex quibus patet, quam accurate minima quæq; in illis professionibus describerentur, siue ad capita spectes virorum, feminarum, infantiũ, & seruorum, quoad stirpem, dignitatem, ætatem, artem, & officium: siue quoad substantiam, quot iugerum essent, quot arborum &c.

Dubium 5. de tempore professionũ DVBIVM quintum est, *quo tempore fierent hæ professiones, & quousque durauerint?* Respondetur primo, à celebri illo censu tempore Seruij Tullij facto, quinto quoq; anno solitum repetij nam illo ea forma, qua dictum est finito, lustrabantur omnes in campo Martio, eo modo quo factum refert Liuius *lib. 1. Dionys. Halicarn. l. 4.* Eutrop. *lib. 1.* & alij, vnde lustrum pro quinquẽnali spacio acceptũ est: à luendo dictũ lustrum vult

Respons. 1. Professio capit à Seruio Tullio.

Lustrũ quid

vult Varro *l. 5. de lingua Latina*, ꝙ quinto quoq; anno vectigalia, & alia tributa per cēsores persoluerentur. Tametsi vltra quinquennij tēpus, vel bello, vel domesticis discordiis, vel alio casu sæpe productū in septem, decem, & aliquādo septēdecim annos fuisse lustrū ex fastis constat, vt notat Onuphri. *in l. de ciuitate Romana, c. de censu 1. & lustro instituto* de quo Illefonsus *ser. 7. de Purificatione. Cum Romani*, ait, *omnes gentes sibi subiugassent. tributū eis imposuerūt eo tenore vt quinto quoq; anno idem tributum persoluerent; quo expleto, & censu persoluto, ab omni populo ciuitas lustrabatur, & diis manibus sacrificia offerebant.* Secundo dicendū hunc censum durasse, vsque ad Christū, & vltra, nā Dionysius Halic. *l. 4.* de eo sic ait, hanc *purgationē vsq; ad hanc ætatē Romani peragunt, post consummationē censuū ab his, qui obtinent sacratissimū magistratū.* Et Cēsorin⁹ de die natali, *c. 15* vsq. ad Vespasiani Imperatoris tēpora lustralis census exactionem perseuerasse ait; & Tertull. *l. de pallio*, suo adhuc tēpore cēsus scribi solitos testatur, cū ait, *Deo tot Augustis in vnū faciente quot cēsus transcripti quot populi ppaginati.*

Responsa. Census ad Christū vsq; durauit.

Dvbivm 6. est V. *hoc genus tributi inductum fuerit in gentes pſertim Iudæos, populo Romano subiectos?* Cōstat in primis tributū à Iudæis exactū, cum primum à Pōpeio deuicti sunt: *vt ait Iosephus l. 14. antiquit. c. 8.* decem millia talēta, sub Cōsulatu Ciceronis, & Antonij, cui⁹ meminit ipse Cicero *oratione p Flacco* Hier. *c. 9. in Daniel.* Aug. *18. de ciuitat. c. 45.* Gabinius postea, vt *ait Dion Cassius lib. 39.* imperauit Iudæis stipendiū, vt in Ægyptū pficisceretur, & Epiphā, hæres. 51.

Dubi. 6. quibus tributum indiceretur.

Gabinius imposuit tributum Iudæis.

ait, à tempore coniunctionis Iudæorum cum Romanis 4. anno Augusti, à bello Actiaco, auxilium societatis bellicæ mutui solitum: & præfecti constituebantur, & partes tributorum, in quinque annis plus aut minus, donec perfecte tradita est Iudæa, & plenissime sub tributum redacta cum defecissent principes ex Iuda, & Herodes ex gentibus constitutus esset. Post quartum annum Herodis tradita est Iudæa, perfecte vsq; ad 34. annum Herodis & 42. annum Augusti, postquam ipsa 29. annos Romanis tributum pendisset, & constitutus esset præfectus, seu procurator Antipater Herodis pater. Secūdò, sunt qui putent illud genus tributi quinquennalis indictū fuisse Iudæis, sicut & aliis gentilibus. Sic enim ait, Capitoli. in Marco Philosopho: *Inter hæc liberales causas ita muniuit, vt primus iuberet apud præfectos ærarii Saturnii, vnumquemq; ciuium natos liberos profiteri intra tertium diem nomine imposito per prouincias tabulariorum publicorum vsum instituit, apud quos idem de originibus fieret, quod Romæ apud præfectos ærarii, vt si forte aliquis in prouincia natus causam liberalem diceret, testationes inde ferret.* Dion. lib. 55. refert *Marco Emilio Lepido. L. Arruntio Coss. an. nou. cond. 759. qui erat annus 6. aut 7. Christi, Augustum ærarium militare constituisse, & vt vigesima pars hæreditatum, ac legatorum exceptis his, quæ proxime genere iunctis aut pauperibus, morte aliorum relinquebantur, in ærarium militare inferrentur. quasi scriptum in Cæsaris commentariis id pensionis genus reperisset: fuerat enim iam ante etiam eius rei mentio illata, sed omissa rursum, tunc relata est, hæc Romanis molesta fuerunt.*

Tributum quinquennale indictū Iudæis.

Et libr.

Et lib. 56. *Quia vigeſima penſio adeo omnibus ferè moleſta erat, vt videretur aliquid noui motus excitatura, miſſo in Senatum libello aliorum redditu-um excogitandorum negocium eis dedit, multis ea re in Senatu ſermonibus agitata, nonnullisq; etiam ſibi per literas indicatis, cũ quiduis eos faciliùs, quã vigeſimam toleraturos intelligerent, in agros, & domus penſionem transtulit: ac confeſtim non oſtenſo quantum, aut quo pendendum cuilibet modo foret, alios alio dimiſit, qui priuatorum ac ciuitatum facultates deſcriberent, vt cum ſinguli maiorem iacturam vererentur, mallent vigeſimam pendere, idque eius conſilium ita res ipſa probauit, contigit hic cenſus L. Manutio, & Caio Silio conſ. vno anno ante Auguſti obitum. Et quatuor fere annis ante Chriſtum natum, Auguſtus recenſionem eorum, qui in Italia habitarent, vt refert Dion. lib. 5. ac ad ducenta Seſtertia poßiderent, iniuit, pauperioribus, ac his, qui extra Italiam viuerent, omiſſis, ne quid turbarum darent: id ne cenſor facere videretur; ad hunc cenſum peragendum, luſtraleque ſacrum faciendum proconſulare imperium accepit.* Præterea ex Epiphanio hæreſ. 51. conſtat, *quinto quoq; anno ſolita mitti a Iudæis ad Romanos tributa*: & Tertullianus libro quarto aduerſus Marcion. cap. 19. quinto anno poſt Chriſtum natum dicit, *alium cenſum initum*. Sic enim ait, *ſed & cenſus conſtat actos ſub Auguſto nunc in Iudæa per Sentium Saturninum: apud quos gen⁹ eius inquirere potuiſſent, hoc eſt ſub Conſulatu Sentii Saturnini, qui geſſit conſulatum anno quinto Chriſti cum ſexto AElio Cato,* & in libro de palio cap. 2. *Deo tot Auguſtis in v-*

num fauente, quot census transcripti, quot populi propaginati? Adde illam descriptionem, & bonorum æstimationem post regnum Archelai factam: quam refert Iosephus *lib. 17. antiquita. cap. vltimo: & lib. 18. cap. 5. & lib. 2. de bello Iudaico capit. 7.* & Eusebius *libro 1. historiæ cap. 5.*

Professionũ causa. Quamuis videatur confundere primam sub Christo factã cum hac, quia vtrique Cyrinum præfuisse dicit. Ex his videtur colligi has celebres professiones non singulis annis fieri solitas sed post quinque, aut plures annos. Pro necessitate Reipublicæ, & principum voluntate: ac fieri solitas per capita & fortunarum æstimationem. *Census fiebat per tribus & familias.* Tum etiam peculiariter distinctione facta tribuum, & familiarum, vt fiebat apud Romanos, qui mos etiam in recensione seruatus est à Iudæis, vt patet in *lib. Numer. à c.* 1. ac ita factum fuisse in hac recensione, asserit. EVSEBIVS Emissenus, supra Euangelium Luc. 2. *his verbis,* inquit, *aperte demonstratur, quod hæc descriptio secundum familias facta fuerit, vnde ad proprias ciuitates, atq; familias, vbicumq; essent, singulos redire oportebat, quatenus communicato consilio omnes simul tributum dare promitterent: & facta descriptione secundum vnamquamq; familiam totius tributi summam colligerent. Venit itaq; cum Maria Ioseph desponsata sibi vxore pregnante in Bethlehemum ciuitatem Dauid, vbi eorum familia habitabat, vt & ipsi, sicut cæteri, eamdem facerent professionem. Dicta autem est prima descriptio respectu secundæ factæ in sequenti lustro, sub eodem Cyrino.* *Prima descriptio Cyrini dicta.*

Dub. 7. num DVBIVM 7. est: *vtrum hi, qui in tabulis Romanorum*

rum profite'antur nomen, fierent cives Romani? Respondetur iure antiquo Romanorum fieri, *ut ait Orosi. & notat Sigonius, ex Leuus, Cicero. & alijs lib. 1 cap. 14 de iure antiquo Romanorum.* Vnde lege. *In orbe D. de statu hominum, in orbi Romano, qui sunt ex constitutione imperat. Antonini cives Romani effecti sunt.*

Professione fieret quis civis Romanus?

Responsio.

3 BETHLEHEMVM]IVSTINVS Philosoph. & M. in apologia 2 pro Christianis. *Bethlehem castellum est Iudææ, stadiis 35 dissitum à Ierosolymis: in quo Iesus Christus natus est sicut cognoscere potestis ex censu facto sub Quirino, qui primus in Iudæam procurator missus est* HIERONYMVS l. de locis Hebraicis litera B. *Bethlehem civitas David in sorte tribus Iudæ, in qua Dominus noster, atque Salvator natus est, in sexto milliario ab Ælia, contra meridianam plagam, iuxta viam, quæ ducit Chebron, ubi & sepulchrum Iesse, & David ostenditur: Sed & prope eandem Bethlehem Regis quondam Iudææ Archelai tumulus ostenditur, qui semita ad cellulam nostram è via publica divertentis principium est.* BEDA lib. de locis sanctis cap. 8. *Bethlehem sex millibus in austrum ab Ierosolyma secreta, in dorso sita est angusto, ex omni parte vallibus circumdato; ab Occidente in Orientem mille passibus longa, humili sine turribus muro per extrema plani verticis instructa, in cuius Orientali angulo, quasi quoddam naturale semiantrum est, cuius exterior nativitatis dominicæ fuisse dicitur locus, interior domini præsepe nominatur.* BROCARDVS in descriptione terræ sanctæ parte 1. c 7. §. 59 *est Bethlehem sita in colle alto, & oblongo, habens in occidente, & inaccessibus loco*

Bethlehemi descriptio.

collis ingressum, vbi etiam cisterna, de qua Dauid bibere desiderauit, cum esset in præsidio: in extremitate vero Orientali sub rupe quadam, quæ erat iuxta murum ciuitatis, fuit, secundum morem illius terræ, locus pro stabulo, habens præsepe in rupe excisum vbi mundi Saluator ex Virgine natus & reclinatus fuit, cum locus alius commodior in diuersorio non esset quam præsepe, in quod mundi creator, & Redemptor reponeretur. Et in descriptione Ierusalem. *Ierusalem ciuitas Dei summi distat ab Acone 36. leucis, quæ scilicet est contra Aquilonem, à Sebaste vero, siue Samaria distat sedecim leucis, à Sichem 8. & à Nazareth 27. & hæc loca omnia sunt versus aquilonem.* AVCTOR. Cum constet Bethlehemum situm fuisse ad austrum Ierusalem sexto milliario, & Nazaretham ad Septentrionem Ierusalem 27. Leucis, quæ, datis singulis leucis 4. milliaribus per spacium, quod præterit singulis horis, si mediocriter quis gradiatur, percursis, efficiunt 108. milliaria, profecto via integra à Nazaretha. vsque ad Bethlehemum viginti nouẽ fere leucis cõprehensa fuit. Lege quæ supra diximus *capite sexto numero secundo.* Collis autem ille, in quo sita erat ciuitas vocabatur Ephrata, quo nomine vocatur, & ipsa ciuitas Genes. 35. 19. *Mortua est ergo Rachel, & sepulta est in via, quæ ducit Ephratam, hoc est Bethlehem.* Gene. 48. *Sepeliui eam iuxta viam Ephratæ, quæ alio nomine appellatur Bethlehem.* Hieronymus quæstio. in Genes. in c. 48. ait, *Ephrata vero, & Bethlehem vnius vrbis vocabulũ est.* Et li. de loc. Heb. lit. E. *Ephrata regio Bethlehem, ciuitas Dauid in qua*

Auctor.

Nazaretha quantum distat à Bethlehemo.

Ephrata collis & vrbs.

K

qua natus eſt Chriſtus, eſt autem in tribu Iuda, licet plerique male exiſtiment in tribu Beniamin, iuxta viam, vbi ſepulta eſt Rachel, 5. milliario ab Ieruſalem
4 PASTORVM.] LVCAS cap. 2. *Inuenietis infantem pannis inuolutum, & poſitum in præſepio.* BROCARDVS. *In extremitate Orientali ſub rupe quadam, quæ erat iuxta murum ciuitatis fuit ſecundum morem illius terræ locus pro ſtabulo.* AVCTOR. Ex modo loquendi Angeli, videlicet locus ille communis, & ſatis notus paſtoribus, quo diuertere ſolerent. Cur enim & diceret poſitum in præſepe pio, nullo particulari nominato? Num non erant multa alia? ſed notum & commune præſepe deſignauit. Speluncæ hanc deſcriptionem tradidit mihi vnus è noſtris, qui miſſus à Gregorio 13. Pontifice ſummo ad reducendos conciliandosq; Morabitas Eccleſię Romanæ, Bethlehemum diuertens, vidit eam, atque dimenſus eſt, & ſcriptis mandauit, ne memoria excideret, rectéque deſcriptam eſſe cóprobauit alter è noſtris, qui à Philippo II. religionis ergò, ad loca illa ſancta viſitanda ſuo nomine eſt ſimiliter miſſus, eſtq; conformis ei, quam tradit D. Ioannes Suarez Conimbricenſis Epiſcopus, *tractatu 49. in Lucam* qui ſe etiam vidiſſe affirmat & vera ex dictis ſanctorum iamiam adducendis comprobabitur.

Spelunca vſui erat paſtoribus. Auctor. Præſepe commune.

Speluncæ deſcriptio.

5 SPELVNCAM. IVSTINVS Philoſophus, & M. in dialogo cum Triphone. *Cum autem puer naſceretur in Bethlebem, quia Ioſepho non erat locus in caſtello, quo diuerteret, in ſpeluncam quandam caſtello propinquam diuertit, ibi Maria Chriſtum recens*

Spelunca hoſpitium virginis parientis.

natum in præſepe depoſuit. ORIGENES li. 1. contra Celſum. *Quod autem in Bethlehem ſit genitus* IESVS, *ſi velit aliquis poſt Michææ vaticinium, & poſt Euangelii per* IESV *diſcipulos conſcriptam hiſtoriam fieri al ascertior, intelliget, vt ſubſequenter in Euangelio, cum eius natiuitas narratur, & in Bethlehē ſpeluncam oſtendi, vbi ille ſit natus quod vtiq; & in illis locis percelebre eſt, vel apud eos quidem qui à fide ſunt alieni, fama & nomine circumferetur: eadem & in ſpelunca, leſum quendā q̄ eChriſtiani adorent & admirentur genitū eſſe.* EVSEBIVS l. 7. de demōſtratione Euang. c 5. *Hodie q;oq; qui illarum locum incolunt, tamquam à patribus eorum accepta memoria, omni vij nōt gratia Bethlehem petere conſueuerunt teſtimonium ſuum afferunt, veritatem fidei facientes, agrum q; demonſtrantes, vbi Virgo enixa infātem poſuit.* ATHANASIVS Epiſc. Alexand orat. de natiuit. Chriſti. *Eliſabeth in domo iuſti Ioannem peperit, & Virgo ipſa in parua ſpelunca Ieſum parit: Ioannes in lecto, & dominus in præſepio reclinatur.* GREGORIVS Nyſſenus Epiſcopus orat. de Natiuitate Chriſti. *Verum hortatur nos Euangelium, vt in Bethleh m oratione conuertamur, & quæ in antro ſint myſteria, videamus quid ſibi vult hæc Domini in antro ſedes? hæc in præſepi reclinatio?* EPIPHANIVS hæreſi vigeſima. *Natus in Bethlehem, circumiſſus in ſpelunca.* HIERONYMVS Epiſt. decimaoctaua, ad Marcellam. *Verum vt ad villam & ad Mariæ diuerſorium ventamus, quo ſermone, qua voce tibi ſpeluncam Saluatoris exponam? Et illud præſepe, in quo infantulus vagiit, ſilentio magis quam infimo ſermone hono-*

ne honorandū est Et Epi. in epit. Paulæ. *Inde Bethlehem ingressa, & in specum Saluatoris introiens, postquam vidit sacrum Virginis diuersorium & stabulum.* Et Epist. 48. ad Sabinianum diaconum. *Infelicissime mortalium, tu speluncam illam, in qua Dei filius natus est, & veritas de terra orta est, & terra dedit fructum suum, de stupro condicturus ingrederis? non times ne de præsepi infans vadat, ne puerpera Virgo te videat?* BEDA l. de locis sanctis ca. 8. *in cuius orientali angulo, quasi quoddam naturale semiantrum est, cuius exterior Natiuitatis Dominicæ fuisse dicitur locus.* GEORGIVS Cedren. in compend. hist. *Iosephus cum Maria in Iudæam abiit: angustiaq; temporis præuenti diuerterunt in suburbium Bethlehemæ, quod possidebat Salome obstetrix Mariæ consobrina.* NICEPHORVS l. 1. hi. Eccles. ca. 12. *Verum enim vero, edicto cogente, cum Ioseph simul cum sponsa Maria pondus ventris naturam ipsam supergressum leuiter admodum ferente, in patriam suam, vt ibi censeretur, iret, neque dum ad domum peruenissent, in agrum quendam diuerterunt, qui ager Salomæ erat, Tugurium humile, & præsepe ad iumenta excipienda constructum, cœli & terræ Regi genito hospitium præparatum fuerat: hunc ibi fasciæ circumuoluunt, & quod honoratior in diuersorio locus non esset, in præsepio omnium altor reponitur, necesse enim erat quamplurimis ad censum, & descriptionem confluentibus, multam posterius aduenientibus locorum relinqui penuriam. Itaq; hospitii inopia ad eum modum laborantem opificem rerum omniū Deū Verbū inanimantiū præsepe excipit.* *Saloma ager.*

6 NOVEM.] CYRILLVS Ierosolymitanus cate-

Nouem mẽsibus completis parit Virgo.

chesi 12. *Agnoscat eorum ordo, & institutum, qui vitam solitariam agunt, castitatis gloriam, nec enim priuamur castitatis dignitate: in ventre enim Virginis fuit nouem mensium tempore Saluator, vir factus Dominus 33. annorum, itaque si veneratur Virgo propter nouem mensium tempus, multo magis nos propter multorum annorum tempus.* SOPHRONIVS Ierosolymitanus in Epist. synodica. Ex inuiolabili namque, & virginali sanguine S. Vir. Mariæ, verbum vere factum est incarnatum, & veraciter homo, in vtero virgineo deportatus, & tempus expleuit legitimi puerperii. IOANNES Damascenus l. 4. de fide c. 15. *Et quoniam consueto in tempore, nam nouem menses complens & decimum attingens nascitur, id fit lege partus.* S. HILARIVS Arelatensis Episcop. homil. 1. de natali Domini. *Et quid egit illis nouem mensibus intra illud materni corporis genitale secretum? illic vtique de illius ossibus, & medullis ratione operante collectus illic natura stupente compositus, illi per legitima nascendi spatia de carne carnis incremento mutatus est.*

Maria parit absq; dolore.

7 NVLLO DOLORE.] CYPRIANVS in natiuitate Christi. *Genitrix est obstetrix, & deuotam delecto soboli exhibet clientelam, attrectat, amplectitur, iungit oscula, porrigit mammam, totum negocium plenum gaudio, nullus dolor, nulla natura contumelia in puerperio, nec locus ibi erat lauacris, quæ solet puerperis præparari, quippe nec aliqua natura iniuria matrẽ Domini læserat, quoniam sine tormento peperit, quæ in conceptione caruit voluptate, vltro maturus ab arbore bacula fructus elapsus est, nec oportuit vellicari, q sponte prodibat: nil in hac repetiit*

vltro

vltio, nec præcedens delectatio aliquam expetijt pœnarum vsuram, Spiritu sancto obumbrante incendium originale extinctum est, ideoque innoxiam affligi non decuit, nec sustinebat iustitia, vt illud vas electionis communibus lassaretur iniurijs, quoniã plurimũ à ceteris differens, natura communicabat, non culpa. ZENO Episcopus Veronensis, sermone 6. de natali. *Non mater eius tanti partus pondere exhausta totis pallens iacuit resoluta visceribus, non filius matris, aut suis est vllis sordibus delibutus: nec enim reuera aliquid circa se habere posset immundũ, qui humani generis peccata, sordes, & maculas venerat mundaturus; denique purgationes, quæ sunt tarditate periculosæ, nullo puerum maternorum viscerum secutæ sunt damno, nulla adbibita rudi fœtæ sueto more somenta, nec enim fratres his poterat indigere, quæ accipere in vterum meruerat animarum omnium saluatorem* ATHANASIVS sermone de Natiuitate Christi. *Quæ sine dolore aliquo mater fuit, eadem & obstetricis munera functa est, cum à nulla muliere didicisset: non enim permisit, quemquam impuris manibus attrectare partum ab omni labe purum; illa per se eum, qui ab ipsa, & pro ipsa genitus est, suscepit, pannis inuoluit, & in præsepio reclinauit.* GREGORIVS Nyssenus Episcopus oratione de resurrectione Christi. *Habes & Isaiam, qui gratiam hodiernam nõ parum illustrat: ab ipso enim Virginem matrem sine patre filium, sine dolore puerperam, sine labe partum prædisces: sic enim loquitur propheta. Ecce virgo in vtero cõcipiet, & pariet filiũ, & vocabunt nomen eius Emanuel: quæ vox significat nobiscum Deus. Æquum erat autem, vt sine*

dolore hic partus existeret. Etenim cum omnis voluptas dolorem coniunctum habeat, necesse est vt in his, quæ ita copulata sunt, cum vnum abest, alterum etiam absit: itaq; cum nulla concipiendi voluptas antecesserit, nec pariendi quidem dolor est consecutus. Hoc autem propheta verbis etiam comprobatur, quæ sic habent, antequam labor dolorum veniret, effugit, & peperit masculum, aut quemadmodum alius interpres ait, antequam dolores sentiret, peperit. GREGORIVS Nazianzenus in tragædia de Christo patiente, in principio.

Dolor partus coniunctus cũ voluptate conceptus.

Nam prius ego sum experta non partũ, qui enim
Nomine alio vocare possim, vt quæ parens
expers laboris, & doloris extiti
Integra, & incorrupta, nescia illius,
Etiam voluptatis viri quæ ex copula est?

ET INFERIVS.

Matrem absque sponso scimus & viro, suas
Hic nulla partes, & suam manum obstetrix
Deprædicauit: partus hic diuinus est.

HIERONYMVS lib. aduersus Heluidium, capit 4. *Nulla ibi obstetrix, nulla muliercularum sedulitas intercessit: ipsa pãnis inuoluit infantem, ipsa & mater, & obstetrix fuit: & collocauit, inquit, in præsepio, quia non erat ei locus in diuersorio. Quæ sententia, & apechriphorum deliramenta conuincit, dũ Maria ipsa pannis inuoluit infantem.* FVLGENTIVS serm. de laudibus Mariæ. *Nulla fieri grauedo potuit concipienti, nulla tristitia parturienti: qui enim venerat tristè lætificare seculum, ventris, non contristauit hospitium.* IOANNES Damascenus lib. 4. fidei cap. 15. *Natus est ex muliere sine patre,*

& ex

& ex patre sine matre: & quoniam ex muliere, lege partus, quoniam sine patre super naturam est natiuitatis, & quoniã consueto in tẽpore (nam nouem menses complens & decimũ attingens nascitur) id fit lege partus; quod autem sine dolore supra legem partus est; cuius enim voluptas non præcessit, nec pariendi dolor subsecutus est, secundum prophetam dicentem, priusquam dolorẽ partus sentiret peperit: & rursus priusquam aduenirret tempus dolorum partus effugit, & peperit masculum PETRVS Damianus serm. 3. de Mariæ natiuit. *Quæ sine contaminatione concepit, & sine dolore filiũ procreauit: nõ secutus est dolor partũ, quia non præcessit libido conceptũ; dictum namque fuerat ecce in dolore paries filios: quæ sententia in alijs matribus viguit in Maria vero modũ sui iuris amisit; quæ enim virgo permansit concipiendo, dolorẽ sentire non potuit pariendo.* RVPERTVS lib. 13. in Ioannem. *Non habuit hæc mulier hanc pœnã, vt in dolore pareret, sicut cæteræ matres, quando infans sibi natus est, sed nunc quando pendenti, & morienti in cruce astat filio.* BERNARDVS ser. 1. in vigil. Natiuitatis. *O partus solus sine dolore, solus nescius pudoris, corruptionis ignarus, non reserans, sed consecrans virginalis vteri templũ:* Et ser. 4. *Cur poterit Christus asper, aut durus videri, qui nec ipsi matri in natiuitate quicquã asperitatis, quicquã intulit læsionis? O noua vere miracula, conceptus fuit sine pudore, partus sine dolore, mutata est in Virgine nostra maledictio Euæ: peperit n. filiũ sine dolore, mutata est inquã maledictio in benedictionẽ, sicut prædictũ est per Angelũ Gabrielẽ, benedicta tu in mulieribus. O beata sola inter mulieres benedicta, & nõ maledicta, sola à generali*

Dolor partus sequitur voluptatem conceptus.

rali male dicto libera, & à dolore parturientis aliena. Nec mirum fratres si dolorem non intulit matri, qui dolores totius mũdi tulit. Duo sunt quæ timet humana fragilitas, pudor & dolor, vtrumque Christus tollere venit, vnde & vtrumq; suscepit: itaque vt fiduciã nobis daret quod tolleret hæc à nobis, prius matrem suam immunem ab vtroque seruauit, vt nec in conceptu quicquam pudoris, nec in partu quicquam doloris existeret. Et Epistol.174. *Extolle nescientem, vel in concipiendo concupiscentiam, vel in pariendo dolorem* AVCTOR. De hac re supra *cap.5. numer.12.* satis multa adduximus.

Auctor.

Maria integra peperit.

8 APERTIONE.] EVSEBIVS Emissenus hom. super Ecce quam bonum, & quam iucundum. *Quomodo potuit virgo esse post filium? hoc vtique modo, quia honor virginitatis per generantem, non per nascentem resoluitur. Hic ergo, quia corruptionis iniuria non fuit in conceptu, ideo integritas perseuerauit in partu. Nemo Virgine nato filio calumnietur gloriam tantæ parentis; quam cœlestis puer non prærupit dũ concipitur, non potuit violare dũ nascitur.* CYRILLVS Archiepiscopus Ierosolymitan⁹, in oratione de occursu Domini. *Ierusalem aperiat portas ei, qui aperuit omnibus cælestes portas, & aperuit in cruce ostia sepulcrorum, & contriuit portas inferorũ, quæ erant ab æterno; & admirabiliter clausit portas virginitatis. Christus solus ex solo vnigenitus, cum virginales portas nõ aperuisset, non est sanctus Domino, sed sanctus sanctorum.* GREGORIVS Nyssenus hõ. de occursu Domini. *Non prius apertam vuluam virginalem aperuit, signacula virginitatis illæsa conseruãs, etiam post processum*

cessum admirabilem GREGORIVS Nazianzenus in Tragœdia de Christo patiente, ad finem.

Et quomodo autem foribus occlusis adest?
Quin forte, & idem sic sepulchro condito
Clausoque surgens exijt, velut antea
Viginis ab aluo prodijt, matris suæ,
Infracta seruans claustra, quam castissima.

AMPHILOCHIVS Ichonij Episcopus, in oratione de hypopant. Domini. *Quantum pertinet ad virginalem naturam, Virginis claustra nullo modo aperta sunt, quantum vero ad potentiam geniti Domini nihil clausum, omnia aperta.* AMBROSIVS lib. de institutione virginis, cap. 7. *Quæ est hæc porta nisi Maria? Ideo clausa, quia virgo, porta igitur Maria, per quam Christus intrauit in hūc mundū, quando virginali fusus est partu, & genitalia virginitatis claustra non soluit, mansit intemeratū septū pudoris, & inuiolata integritatis durauere signacula, cum exiret ex Virgine; cuius altitudinem mūdus sustinere non posset.* Et c. octauo. *Hæc porta clausa erit, & nō aperietur: bona porta Maria, quæ clausa erat, & non aperiebatur: transiuit per eam Christus, sed non aperuit* IOANNES Chrysostom. homilia de Ioanne Baptista. *Sancta Maria, beata Maria mater & virgo, virgo fuit ante partū, virgo post partū, vultis scire quomodo de virgine natus sit, & post natiuitatem mater ipsa sit virgo? Clausa erāt ostia, & ingressus est Iesus. Quomodo clausis ostiis intrauerunt ossa & caro? Nescis quomodo factum sit, & das hoc potentia Dei. Da potentia Dei, quia de Virgine natus sit, & tamen ipsa virgo, fuerit virgo post partum.* TELLENSE Concilium. *Hæc porta est*

Maria,

Maria, de qua scriptum est, quia Dominus pertransi- uit per eam, & erit clausa post partum; quia virgo concepit, & genuit HIERONYMVS in Apologia ad Pammachium. *Respondeant mihi quando* IESVS *ingressus est clausis ostiis, cum palpandas manus, & latus considerandum, & ossa, carnemque monstraret, ne veritas phantasma putaretur; & ego respondebo quādo sancta Maria sit, & mater & virgo, virgo post partum, mater antequā nupta.* Et *Isaiæ 7. Ipse descendit in vterum virginale, & ingredietur, & egredietur Orientalem portam, quæ semper est clausa.* PROCLVS Ciziecenus in synodo Ephesina. *Iste Emanuel naturæ quidem portas aperuit, vt homo, virginitatis autem claustra no fregit vt Deus; sic nascitur vt est conceptus; impassibiliter introijt, ineffabiliter exiuit secundū quod Propheta Ezechiel dixit* AVGVSTINVS Epistola 3. ad Volusianum. *Ipsa virtus Dei per inuiolata matris virginea viscera, membra infantis eduxit, quæ postea per clausa ostia membra iuuenis introduxit. Hic si ratio quæritur non erit mirabile; si exemplum poscatur non erit singulare: demus Deum aliquid posse, quod nos fateamur inuestigare non posse: in talibus rebus tota ratio facti est potentia facientis.* Et sermone 156. de tempore. *Quid mirum si Dominus ad discipulos glorificatum corpus clausis stupentibus intromisit, qui illæso materni pudoris signaculo ianuam mundi huius intrauit?* Et sermon. 160. *Ille viuens per clausas ianuas intrauit qui nascendo integritatem matris non violauit.* MAXIMVS homil. 2. de Natiuit. Domini. *Non vsquequaque miremur, si is, qui fiat semine acquiritur, salua materni pudoris*

pudoris fide inuiolabiliter procreatur: itaq; ad Euangelium recurramus, miraculum illud quod Euangelista protulit tēpore resurrectionis digne mihi vsurpabitur, etiam tempore natiuitatis, cum Ioanne dicendo venit IESVS *ianuis clausis, & stetit in medio. Ecce iam nunc ianuis clausis processit in mundum, materni pudoris signaculo minime resignato: simulque illud impletur propheticū Ezechielis oraculum & porta erat clausa, & non est aperta, quia Dominus transiuit per eam; eadem nunc prudentia mundi istius ianuam per partem inuiolatæ matris intrauit, qua postmodum ad discipulos clausis foribus penetrauit.* THEODORETVS dialogo secundo. *Ingressus est clausis ianuis, quemadmodum & egressus est ex vtero, cum claustra Virginis obsisterent, & sicuti in mari ingressus est.* LEO Papa sermone primo, de Natiuitate. *Merito igitur virgineæ integritati nihil corruptionis intulit partus salutis, quia custodia fuit pudoris, æditio veritatis.* Et serm. secundo. *Oportuit enim vt primam genitricis integritatē nascens incorruptio custodiret, & cōplacitum sibi claustrum pudoris, & sanctitatis hospitiū diuini Spiritus virtus infusa seruaret, quæ statuerat deiecta erigere, confracta solidare, & superādis carnis illecebris multiplicatam pudicitiæ donare virtutem: vt virginitas, quæ in aliis nō poterat salua esse generādo, fieret aliis imitabilis consitēdo, renascēdo.* HORMISDA Papa in Epist. 1. c. 3. *Propriū quoq; filij Dei, vt iuxta id q́ scriptum est, in nouissimis tepo-ribus verbū caro fieret, & habitaret in nobis, ita intra viscera sanctæ Mariæ virginis genetricis Dei vnitis vtrisq; sine aliqua cōfusione naturis, vt q ante tēpora erat*

Ioan. 20.

Ezech. 44.

erat filius Dei, fieret filius hominis, & nasceretur in tempore hominis more, matris vuluam natus nō aperiens, & virginitatem matris Deitatis virtute non soluens. Dignum plane Deo nascente mysterium, vt seruaret partum sine corruptione, qui conceptum fecit esse sine semine, seruans quod ex patre erat, & repræsentans quod ex matre suscepit. BEDA homilia in Vigilia Paschæ. *Qui mortalis adhuc clauso Virginis vtero potuit nascendo mūdum ingredi, ipse absque vlla dubitatione iam factus immortalis, clauso licet sepulchro, potuit resurgendo exire de monumento.* EVTHYMIVS in cap. 28. Matthęi. *Quemadmodum Christus natus est seruatis integris claustris Virginis, ita quoque resurrexit seruatis integris monumenti signaculis.* BERNARDVS ser. 3. de purificatione. *Non ab altero viro virum suscipiet, non humana lege concipiet hominem, sed intra viscera intacta, & integra virum claudet, ita sane vt intrante, & exeūte domino porta Orientalis clausa iugiter perseueret:*

Auctor. Patres exponuntur. AVCTOR. Quod vero Tertullianus *lib. de carne Christi, cap. 4. & cap. 20, & 23. lib. 3. aduersus Marcionem cap. 11. & lib. 4. cap. 21. & lib. 5. c. 19.* Et Origenes *homilia 14. in Lucam*, & Ambrosius *in Lucam lib. 1. cap. 20.* dicunt, patefacto Virginē corpore peperisse; vel intelligendi sunt dixisse, *vt Hieronymus asseruit*, Christum nōdum apertam vuluam virginalem aperuisse supernaturaliter, & clausam naturaliter seruasse; vel non vsque adeo certos fuisse de ea re, de qua modo non potest dubitari. Quamuis enim editus fuerit Christus eadem via, qua reliquæ matres suos pariūt fœtus, *vt dixit Nazian, Epist. 3.* ad Cledonium: & Epiphan.

Christus natus via communi.

Epiphan. *lib. 2. hæres. 69* Natus, inquit, *est per consuetam viam impollute, & absque inquinamentis*, & hæres. 77. *in veritate Christus carnem habens, & animam, & per genitales meatus in veritate repertus est* Et Damasce. lib. 4. fidei c. 15. *Per auditum quidem conceptio*. ait, *sed natiuitas per consuetum partus egressum*, tametsi nonnulli fabulantur per latus diuinę Matris ipsum natũ fuisse: nihilominus clausa & integra reliquit claustra. sicut cũ forib. clausis suscitatus est ad discipulos ingressus.

9 OBSTETRICIS.] CYPRIANVS serm. in Natiuit. Domini. ATHANASIVS, GREGORIVS Nazian. in Christo pariente. HIERONYM. aduersus Heluidium, *vt supra. numer. 7.* *AVCTOR.* Illa verò, quæ Suidas de nomine Iesu, & Iacobi protoeuangelium, & Zeno Episcopus Veron. *serm 6. de Natiuit.* dicunt de obstetricibus apocrypha sunt sic enim ait Zeno, *Maria incorrupta concepit, post conceptum virgo peperit, & post partum virgo permansit. Obstetricis incredulæ periclitantis enixa, in testimonium reperta eiusdem esse virginitatis, incenditur manus, qua tacto infante statim ei ex illa flamma sopitur, sicque illa medica feliciter curiosa; dum admirata mulierem virginem, admirata infantem Deum, ingenti gaudio exultans, quæ curatum venerat curata recessit.* Hæc ille. quæ refellũtur à B. Hieron. desumpta enim videntur ex apocrypho libro de infantia Saluatoris.

Auctor.

Historia de obstetricibus.

10 TAM INTEGRA.] ISAIAS cap. 7 *& adiecit Dominus loqui ad Achaz dicens, pete tibi signum a domino Deo tuo in profundum inferni, siue in excelsum supra: & dixit Achaz, non petam, & non*

Integra virgo mansit ex partu. vt ex conceptu.

tentabo Dominum: & dixit; audite ergo domus David, numquid parum vobis est molestos esse hominib. quia molesti estis & Deo meo propter hoc dabit & Dominus ipse vobis signum: Ecce Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emanuel.

MATTH. c. I. *Hæc autem eo cogitante, ecce Angelus Domini apparuit in somnis ei dicens: Ioseph fili David, noli timere accipere Mariam coniugem tuam, quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. pariet autem filium, & vocabis nomen eius* IESVM, *ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum. Hoc autem totum factum est, vt adimpleretur quod dictum est à Domino per Prophetam dicentem: Ecce virgo in vtero habebit, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emanuel, quod est interpretatum nobiscum Deus. Exurgens autem Ioseph à somno fecit sicut præcepit ei Angelus Domini, & accepit coniugem suam, & non cognoscebat eam, donec peperit filium suum primogenitum.* LVCAS c. I. *Et ait Angelus ei: ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Deum; ecce concipies in vtero, & paries filium, & vocabis nomen eius* IESVM: *dixit autem Maria ad Angelum: quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco? & respondens Angelus dixit ei: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrauit tibi, ideoque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei.* ISAIAS c. 19. *Ecce Dominus ascendet super nubem leuem.* Hieronym. *ascendit Dominus super nubem leuem, corpus sanctæ virginis Mariæ, quod nullo humani seminis pondere prægrauatum est.* Et c. 53. *& ascendet sicut virgultum coram eo, & sicut radix de terra sitienti,* HIERONYMVS 70. *transtulerunt*

annun-

annunciauimus sicut paruulū coram eo. Pro virgulto Symmachus ramum interpretatus est, vt assumptum ostenderet hominem, quo processit de vtero virginali, de quo infert, sicut radix de terra sitienti, pro sitienti Aquila interpretatus est, inuia, vt virginitatis priuilegium demonstraret, quod absq; vllo humano semine de terra prius inuia sit creatus: iste est de quo supra legimus, exiet virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet, vt natiuitatis eius ascensum significet in mundo. DANIEL c. 2. *videbas ita donec abscissus est lapis de monte sine manibus, & impleuit vniuersam terram.* HIERONYMVS: *In fine autem horum omnium regnorum auri, argenti, æris, & ferri abscissus est lapis Dominus, atq; Saluator sine manibus, id est, absq; coitu, & humano semine de vtero virginali, & contritis omnibus regnis factus est mons magnus, & impleuit vniuersam terram.*

BOVE ET ASINO.] HABACVCH cap. 3. secundum septuaginta: *In medio duorum animalium cognosceris.* CYRILLVS Ierosolym. Catechesi 12. *Audistis Habacu ch dicentem ad Dominum, cum appropinquabunt gentes agnosceris: & quod signum est ô Propheta venturi Domini? ille autem dicit, deinde in medio duorum animalium cognosceris: hoc ad Dominum dicens manifeste.* GREGORIVS Nyssenus Episcopus oratione de natiuitate Domini: *Præsepe, in quo verbum gignitur, bestiarum est domus, vt cognoscat bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui, idcirco in præsepi, quod est animalium ratione vacantium sedes a cœlo del ipsius vitæ panis ꝑponitur, vt & quæ à ratione remota sunt animalia rationis cibo nutriantur, atque ita ratione*

Bos & asinus adstat nato infanti.

decorentur. Medium igitur in præsepi se inter bouem & asinum vtriusque Dominus locat, vt medium parietem maceriæ soluens, duos condat in semetipso in vnum nouum hominem, ab altero graue legis iugum eripiens, alterum simulacrorum cultus onere liberãs. GREGORIVS Nazianzenus oratione de Christi natiuitate; *Natiuitatem venerare propter quam natiuitatis vinculis solutus es, & Bethlehem, paruam inquam illam honora, quæ te in paradysum reduxit, & præsepe adora, propter quod, cum rationis expers esses, à verbo nutritus es; cognosce vt bos possessorem, quemadmodum ab Isaia admoneris, & vt asinus præsepe Domini sui.* AMBROSIVS lib. 2. in Lucam c. de natiuitate Saluatoris. *Infantis audis vagitus, non audis bouis Dominum agnoscentis mugitus; agnouit enim bos Possessorem suum, & asina præsepe Domini sui.* HIERONYMVS Epistola 27. in Epitaphio Paulæ c. 4. *atq; inde Bethlehem ingressa, & in specum Saluatoris introiens, postquam vidit sacrum virginis diuersorium, & stabulum in quo agnouit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui, vt illud impleretur, quod in eodem propheta*
Isa. 31. 20. *scriptum est, beatus qui seminat super aquas, vbi bos, & asinus calcant, me audiente iurabat cern re se oculis fidei infantem pannis inuolutum, vagientem in præsepe Dominum.* PETRVS Chrysologus sermone. 156. *Receperunt iumenta in præsepe, quem in domo vestra recipere vos spreuistis; agnouit, sicut scriptum est, bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui, tu autem Israel tuum Dominum non quæsiuisti.* PAVLINVS Epistola 11. ad Seuerum, *In Bethlehem quoque, vbi agnouerat bos possessorem suum,*

suum, & asinus præsepe Domini sui, ibi principes hominum inficiati Saluatorē Deum infames hominum amores, moresq; coluerunt. HORMISDA Epistola 1. decretali. *Dignum plane Deo nascente mysterium, vt seruaret partum sine corruptione, qui conceptum fecit à se sine semine, seruans quod ex parte erat, representans quod ex matre suscepit, nam iacens in præsepio videbatur in cœlo, inuolutus pannis adorabatur à Magis, inter animalia editus ab angelis nunciatur.*

12 NOX.] LVCAS cap. 2. *Et pastores erant in regione eadem, vigilantes, & custodientes vigilias noctis super gregem suum.* RVPERTVS. lib. 3. de diuinis officiis cap. 16. & cap. 18. *vt sequenti numero referimus.* AVCTOR. Nocte Christum natum communis habet Ecclesiæ traditio. *Nocte natus Christus.* *Auctor.*

13 DOMINO.] SEXTA SYNODVS Constantinopol. Act. 18. in decretis Concilii, c. 8. *Diei dominici quia in eo Deus lucem condidit, in eo manna in Eremo pluit, in eo nasci dignatus sit, in eo stella Magis refulsit, in eo de quinque panibus, & duobus piscibus quinq; millia hominum pauit, in eo baptismum à Ioanne in Iordane suscepit, in eo ipse prius redemptor pro salute nostra à mortuis resurrexit, in eo Spiritum sanctum super discipulos effudit, tanta debet esse obseruantia, vt præter orationes, & missarum solennia, & ea quæ ad vescendum pertinent, nihil aliud fiat.* RVPERTVS lib. 8. de diuinis officiis c. 16. *Dominica nocte natum esse Christum probabile est, quamuis sacra euangelii de hoc historia tacuerit. Namq; si per regulam cōputi retro percurras, inuenies eius anni, quo natus est, concurrentes quinq;,* *De dominica natus Christus.* *Computi regula.*

quos addens regularibus Decembris Septem, vel vt compendiosius fiat, regularibus Ianuarii tribus, inuenimus diem illum, quo Decembrem inchoamus, quintam fuisse feriam, & eum, quo Ianuarium, primam, id est diem dominicam. sublatis videlicet septem ex eo numero, qui & regularibus, & concurrentibus compositis accrescunt. Cum autem December quinta feria, vel Ianuarius inchoatur prima, necesse est diem natalis Domini, qui post calendas Decembris 25. & ante calendas Ianuarii est octauus, primam feriam, id est diem existere dominicam. Nocte ergo dominica natus est Christus, consonante mirabilium suorum ordine, vt quo die dixerit, fiat lux, & facta est lux eiusdem diei nocte exoriretur in tenebris lumen rectis corde. Et c. 18. superius iam dictum est *Dominica nocte Christum natum fuisse, videlicet vt qua die dixit Deus fiat lux, eadem die vera nobis lux in tenebris oriretur.* NICEPHORVS lib 1. historiæ Ecclesiast. c. 12. *& die octauo dominico circumciditur in Bethlehem.* AVCTOR. E Græcis auctoribus Cedrenus feria quarta: quidam alii die sexto Christum natum putant, sic enim ait Hesichius 1. Corint. 15. *Natus est mense Decembri, die sexto, hora tertia diei, &* Anastasius Sinaita lib. 7. Examer. *ad vesperam diei sextæ,* & Anastasius Nizenus l. quæst. q. 92. *hora eiusdem diei septima.* Verũ quoad horam nocturno tẽpore natum Christum ex euangelio deduximus iam satis aperte.

Auctor.

Die sexto, natum Christum quidã putant.

14. DECEMBRIS 25.] EVODIVS apud Nicephorum lib. 2. cap. 3. *Peperit mundi ipsius lucem annum agens quindecimum, vicesimo quinto die mensis Decembris.* CLEMENS lib. 5. constitutio, cap. 12.

Hora diuersa.

Decẽbris 25. dies natalis Christi.

cap. 12. *Dies festos agite fratres, ac primum quidem diem natalis, qui 25. die mẽsis noni celebretur.* IOANNES Chrysost. homil. in secundum Lucæ de natiuitate Ioannis Baptistæ. *Christus, qui in natiuitate Ioannis iam trium mensium incorruptæ vuluæ fuerat conceptus superarat eivt & ipse secundum humanam natiuitatem suppleret menses nouem. Alii menses sex: qui nunc ex octauo calendas Iulias in octauo calendas Ianuarias sunt menses sex, quibus suppletis nouem mensibus, initiante decimo Christus mundo natus est.* Et infra: *sed & Dominus nascitur in mense Decembri, hyemis tempore, octauo calendas Ianuarias, quando oliuæ maturæ præmuntur, vt vnctio, id est, chrisma nascatur.* AVGVSTINVS l. 4. de Trinitate c. 5. *Natus traditur octauo calendas Ianuarias.* Et l. 3. contra Iudæos c. 5. *octauo calendas Aprilis cõceptus Christus creditur, quo & passus, natus autem creditur octauo calendas Ianuarias.* Et in Psalm. 132. prope finem. *Nam ille* (Ioannes) *natus est, vt tradit Ecclesia, octauo calendas Iulias, cum iam incipiunt minui dies: Dominus autem natus est octauo calendas Ianuarias, quando iam dies incipiunt crescere.* PAVLVS OROSIVS lib. 7. cap. 2. *Natus est autem Christus octauo calendas Ianuarii, quando primum incrementa omnia anni venientis incipiũt.* PETRVS Chrisologus sermone 159. *Ante hos dies, id est diẽ octauum calendarum huius, quo crescere dies cœpit, quia verus dies illuxit in carne, natum Dominũ Christum Iesum in euangelio scriptum facile recolunt, qui legerunt.* BEDA lib. 1. in Lucam cap. 3. *mensem sextum Martium intellige, cuius vicesimo quinto die Dominus noster, & conceptus traditur, & passus, sicut & vicesi-*

vicesimoquinto mensis Decembris natus. GEORGIVS Cedren. *Christus natus est mensis Decembris 25. at.* RVPERTVS lib 3. de diuinis officiis, c.16. *Cum Decemver quinta feria, vel Ianuarius inchoatur prima, necesse est diem natalis Domini, qui post calend. Decembr. 25. & ante calend. Ianuarii est, claudit, primam feriam id est, diem existere demum.* NICEPHORVS Constantinopol.in chronographia. *Natus est Christus ante diem octauum calend. Ianuary. qui est (heac 29. idemq; Decembris 25* NICEPHORVS Callixtus lib.1.historiæ, cap.12. *vigesimus autem & quintus tum mensis Decembris erat dies, cum ibi ineffabile pietatis, & amoris erga genus humanum, tunc verbum Dei, maximumque inenarrabilis partus perficitur mysterium.* AVCTOR. Quidam apud Clementem Alexand *lib 1. stromat. versus finem*, Natali Domini non solum annum, sed etiam diem addunt natum enim dicunt 28. anno Augusti, in 25 Pachon, qui nobis est Maius, alij dicunt natum 24. vel 25. Pharmuti, qui nobis est Aprilis. Epiphanius *hæres. 51.* putat natum Christum circa Ianuarium mensem, id est, ante octauum iduum Ianuarij. quæ est quinta Ianuarij mensis secundum Romanos. Ægyptij diem Epiphaniæ eundem & natalis existimarunt, quos refert Chrysost. *homil de Christi natiuitate*, cuius sententiæ fuit Cassian. *collat. 10. cap. 2* & Theophylus Episcopus Alexand. *præfatio. Epistola paschalis* Sed refutat eos Hieron. Ezechiel. 1. cum dicit, *quintum autem diem mensis adiungit, vt significet baptisma, in quo aperti sunt Christo cœli: & Epiphania*

Auctor.

Maio natum quidam dixere. Aprili alij Ianuario Epiphanius. In Epiphan alij.

phaniorum dies hucusq; venerabilis est, non vt quidam putant, natalis in carne, tunc enim absconditus est, & non apparuit. Græci autem nouere distinguere hunc diem, quem *Theophaniæ* vocarunt, vt Nazian. & Basil. à die Epiphaniæ, vt Latini; quos Ecclesia secuta est Africana, vt S. scribit Augustinus *serm. 40. de diuersis, & lib. 4 contra Cresconium, cap. 37.* *Theophania, dies natalis Christi.*

15 ANNVS 15.] D. EVODIVS apud Nicephor. lib. 2 cap. 3. *peperit mundi ipsius lucem annum agens quindecimum, 25. die mensis Decembris.* EPIPHANIVS Presbyter in vita virginis. *Tertio anno oblata est in templo, in quo annos vndecim, & sex mensibus fuit, sex item mensib. in domo Ioseph. 15. anno peperit.* AVCTOR. Maria nata est octauo Septembris die, *vt dictum est cap. 2. num. 6* & dum tertium ageret annum in templo est oblata, hoc est, die 21. Nouembris, completis duobus annis, duobus mensibus, & tredecim diebus, *vt diximus cap. 3. num. 3.* & 11 annis mansit in templo, iuxta dicta *cap. 3 num. 20.* & anno 14. mense Decembri desponsa fuit Iosepho, *vt diximus cap. 9. num 14. & 15.* & quarto postea mense Martio 25. die, concepit Christum, *vt dictum est c 5. num. 1. &* 4. Ergo octauo die sequentis Septemb. complebat 14. annos, & 8. Decembr, tres menses, & vsq; ad 25. eiusdem 17. dies. Erat ergo 14. annorum, trium mensium, 17. dierum, cum peperit filium suum primogenitum, atque ita inchoato anno 15. peperit. *Ætas, qua virgo peperit.* *Annorum virginis supputatio.* *Decimoquinto anno inchoato peperit virgo.*

16 OCTAVIANO.] EPIPHANIVS hæresi 51. *Hæc autem facta sunt in Consulatu Octauiani* *Quibus Consulib. natus Christus.*

Augusti decimoter io, & Syluano Consule. AVCTOR. Quibus consulibus natus sit Christus dubium est? Nam Seuerus Sulpitius *lib.2. Sacra historia*, natum dicit Coss. Sabino, & Ruffino: Cassiodorus vero in chronico. Coss. Cornelio Lentulo, & Valerio Messala, seu Messalino. Verum sententia Epiphanij sequenda est, quia

Epiphan. probatur. auctore Dione *lib.55.* Sabinus, & Ruffinus fuerant Consules anno V.C.750. Lentulus autem & Messala anno 751. At Augustus cum Sylano, *vt idem ait lib.55.* Consules fuerunt anno V.C. 752 & 42. ex quo cœpit Augusti Imperium, & 29. monarchiæ: Ergo his consulibus natus est

Anno V. C. 752 natus Christus. Christus. Quod vero anno V.C. 752. natus sit Christus, constat, quia ex Dione annus 15. Tiberij, qui erat 30 Christi, incidit in 782. V. C. atque ita asserunt Paulus Orosius *lib.6 cap. 22. & lib.7. cap.3.* Beda *libro de sex ætatibus*, Ado in

Anno 2. Olymp.194. natus Christus. chronico *in sexta ætate*, & multi ex recentioribus. His adde annum 2. Olymp. 194 fuisse V. C.752. in quo natus est Christus, quem annum designasse natali Christi Eusebium in chronico fit certum, quia 30. annum Christi completum adsignat *lib.10. de præparat. Euangelica cap. 3.* & in chronico, anno 15. Tyberij Cæsaris, qui cœperat Augusto præcedente Decembrem, quo natus est Christus; at annum 15. constituit anno 4. Olymp. 201. qui erat V.C.782. Et si retrocedas numerando septem plenas Olympiadas, inuenies anno primo Olymp.195. completum fuisse annum tertium Christi, & anno 4. Olymp.194. completum annum secundum,

& anno

& anno tertio completum annum primum, mense Decembri illius anni, atque ita illum primum annum inchoatum præcedenti Decembri sub anno secundo Olymp. 194. tuncque natum CHRISTVM, qui erat 752. vrbis conditæ. Et confirmatur quia descriptio facta à Cyrino, in eundem annum incidit cum illo, in quo natus est Christus, at Eusebius illam constituit anno 2. Olymp. 194. illo ergo anno Christus natus est. Vnde errore librariorum videtur factum, vt anno 3. constituatur in chronico Eusebij. *Error chronici Eusebij correctus.*

17 ANNVS 42.] EVSEBIVS Cæsariensis lib. 1. hist. Ecclesiast. cap. 2. *Igitur secundo & quadragesimo imperij Cæsaris Augusti anno ab Ægypto subiugata, & Antonij vel Cleopatræ interitu, in quo nouissima Ptolomæorum apud Ægyptum regna ceciderunt, octauo & vigesimo anno, Dominus & Saluator noster Iesus Christus, prima adscriptione censûs, Cyrenio Syriæ præsidente secundum ordinem totius prophetiæ, quæ de ipso prædicta est, in Bethlehem Iudæ nascitur, quo anno cœpit Christianorum salus.* EPIPHANIVS hæres. 20. *quadragesimo secundo Augusti Cæsaris nascitur Saluator noster in Bethlehem Iuda.* Et hæresi 51. *Nascitur Saluator 42. anno Augusti regis Romanorum.* Et lib. de ponderibus & mensuris: *Deinde Romanorum reges regnauerunt, Augustus anno 56. cuius regni anno 42. Dominus noster Iesus Christus secundum carnem natus est.* PAVLVS Orosius lib. 1. cap. 1. *a Nino, vel Abraham vsque ad Cæsarem Augustum, id est, vsque ad natiuitatem Christi,* *Annus Augusti quo natus est Christus.*

quæ

quæ fuit anno Imperij Cæsaris quadragesimo secundo, cum facta pace cū Parthis Iani portæ clausæ sunt, & bella toto orbe cessarunt, colliguntur anni duo millia & quindecim. Et l[illegible]. cap. 2. *Deinde nunc primi istius imperatorum omniū Augusti Cæsaris, quamuis & pater eius Cæsar metator Imperij potiusquam Imperator extiterit istius inquam Cæsaris, posteaq̃ imperare cœpit emenso propemodum anno quadragesimo secundo natus est Christus, qui Abrahæ sub Nino primo rege fuerat repromissus; ita factum est, vt cum Abraham 43. natus sit anno, sub fine 42. natiuitas Christi conueniret, vt iam non ipse in parte tertij anni sed in ipso potius tertius annus oriretur.* BEDA lib de sex ætatibus, ætate 6. *Anno Cæsaris Augusti quadragesimo secundo, quo compressis cunctarū per orbem terræ gentium motibus firmissimam, verissimamq́ pacem ordinatione Dei Cæsar composuit, Iesus Christus filius Dei sextam mundi ætatem suo consecrauit aduentu.* ADO Treuirensis Episcopus in Martyrologio: *Octauo calendas Ianuarij Iesus Christus filius Dei in Bethlehem Iudæ nascitur, anno Cæsaris Augusti 42.* NICEPHORVS Episcopus Constantinopolit. in Tripartita Chronologia cap. 9. *Anno 42. Augusti natus fuit secundum carnem ex sancta, & Deipara virgine Dominus noster Iesus Christus Deus æternus in oppido Iudæ Bethlehē.* AVCTOR. Quomodo vitæ Christi ortus, obitusq; chronographia pendet maxime ex Roman. hist. cognitione, non erit abs re, Augusti Cæs. annos ex certa auctorū supputatione colligere, qua in re eius est amplificata felicitas, vt vita eius vitæ Christi enumerādæ deseruiret.

Auctor. Annorum Augusti certa supputatio.

Natus

Natus est ergo Octauianus Coss. M. T. Cicerone, & M. Antonio, *vt tradunt Sueton in Augusto, & Paterculus lib. 2.* qui erat annus V. C. 691. *vt signat Dion lib. 37.* nono calend. Octobr. qui est Septembr. 23. *secundum Sueton. & Dion. lib. 56.* Idib. Martiis 18. annos natus occiso Iulio Cæsare cœpit imperium affectare anno V. C. 710. *secundum Oros. lib. 6. c. 18.* Primum consulatum extorsit anno ipso consulatus Hirtij & Parsæ, in eorum defectum, anno altero à nece Iulij Cęsaris, qui erat V. C 711. *vt ait Paterculus & Oros. lib. 6. cap. 18.* dum Iulij necem assignat anno V. C. 710. die decimoquarto calendas Septembris, id est, Augusti mensis 19. *vt dicunt Dion lib. 56. & Cornelius Tacitus lib. 1. Annalium, paulo post initium, & in dialogo de oratore*: qui erat ætatis eius 20. *vt ait Paterculus, Plutarchus in Bruto, Eutropius lib. 7. & Apianus lib. 4. de bello ciuili*: qui erat complendus die 23. Septembris, atq; ita natus erat annos 19. menses vndecim, quatuor diebus minus. Triumuiratum cum lepido & Antonio instituit hoc ipso anno ante quintum calend. Decembris, die 27. Nouembris, *auctore Cassiodoro in Chronico.* Sigonio ex lapide collatiano id probante, & Onuphrio com. *in 2. lib. Fastorum*, cum iam egisset annum vigesimum, & ex 21. duos menses, cum quatuor diebus. Durauit Triumuiratus ab anno Augusti primi consulatus vsque ad tertium eius consulatum *auctore Suetonio ex Augusto, cap. 16.* per duodecim annos, *eodem Suetonio, Dione, Tacito & Orosio auctoribus*, vsq; ad victum Antoniū apud Actium; quæ

August quo anno natus, & qua die.

Anno V. C. 711. fit primo consul.

Anno æt. 20.

Triūuiratus institutus.

Duodecim annos durauit.

Victoria Actiaca. quæ Victoria parta est ab Augusto in 3. suo consulatu, cum Val. Messala, *iuxta Sueto. c. illo 16. & Cassiodorum.* 4. nonas Septembris, qui est 2. Septembris, *vt ait Dion initio lib. 51* & tempus quod restat à 2. die Septembris vsque ad 27. Nouembris, quo institutum diximus Triumuiratum, nempe duo menses cum 25. diebus deerant ad complendum duodecimum illum annum. Durauit ergo Triumuiratus annos 11. mēses 9. dies sex. Erat annus V.C. 723. *vt notat Dion lib. 50.* & ex enumeratione consulatuum satis constat: si enim primum consulatum iniuit Augustus anno V.C. 711. ergo tertium, quem iniuit

Consul. 3. anno pòst, 12. gessit anno V.C 723. quod ipsum satis constat ex Orosio, qui dum *lib. 6. capite 20.* quinto Augusti consulatui cum Apuleio, quo Romam Victor ingressus est, adsignat annum V. C. 725. tertium reiicit in an-

Consul. 13, & ultimus. num 723. Consulatum decimum tertium cum Plautio Syluano gessit, qui fuit vltimus illius, *vt constat ex Suetonio, & Tacito libro primo,* quem Cassiodorus facit duodecimum, quia primum Augusti annumerat Hirtio & Pāsę. Hic autem 13. consulatus incidit in annum V.C. 752.

Obitus Augusti. *secundum Dionem lib. 55.* Obiit Augustus Sexto Pompeio, & Sexto Apuleio Coss. ex omnium sententia, anno V.C. 767. *secundum Dionem libro 55 & Orosium libro. 7. capite 4.* Nolæ 14. calendas Septembris, *vt notant Dion, & Tacitus libro primo*, eodem die, quo inierat primum consulatum, vnde vixit 75. annos, menses 10. dies 26. à primo consulatu integros 57. à

Triumuiratu vero eosdem, demptis tribus mensibus, & octo diebus: à Monarchia adepta, Victo Antonio 44. demptis 13. diebus. Hæc est probatior vitæ Augusti iuxta annos V.C. chronographiæ. Nam ea, quæ traditur ab aliis ideo existimatur falsa, quod non sibi constent. Orosius enim *lib. 6. capite sexto*; & Eutropius *lib. 6.* qui dicunt Coss. Cicerone, & Antonio anno Vrbis Conditæ 689. natum Augustum, dicturi fuissent occisum Iulium Cæsarem anno Vrbis Conditæ 708. cum Orosius *lib 6 cap. 18.* 710. Vrbis Conditæ dicat occisum & Eutrop. *l. 7. in principio* 709 fere & sic non fuisset natus Augustus 18. annum, sed decimum nonum, aut vigesimum, quæ inconstantia per sequétes annos potest facile probari, nec obiisset Augustus anno V.C. 767. *vt dixit Orosius*, sed duobus annis ante 765. nisi cōsules aliquos addant, aut prætereant ab enumeratis à Cassiodoro, & similibus. At Solinus *in Polyhisto. c. 2.* cum dicit, primum consulatum initum ab Augusto anno V.C. 710. Coss. Hirtio & Pansa, eo ipso dicit natum Augustū anno V.C 690. & obiisse anno 766. Vt certiorem ergo, & communiorē habeamus prędictam chronographiam. Qua præmissa, sunt qui Augusti imperium exordiantur à nece Iulii Cæsaris facta idibus Martiis anno V. C. 710. Vt Eusebius *in chronico*, & qui eum sequuntur, dum dant annos 14. Augusto cum Antonio: & hi quidem dum dicunt, natum Christum anno Augusti 42. de completo intelliguntur: idibus enim Martiis pręcedentibus

Anni vitæ Augusti.

Sententia aliorū de annis Augusti refellitur.

Augusti imperij exordia varia à nece Iulii Cæsaris.

tibus Decembrem, quo natus est Christus completi sunt 42.anni Augusti. Gregorius vero Turonensis *lib.1.histor.num.19* dum natum ait Christum 43. Augusti intelligit de currente, & incœpto. At si imperium Augusti incipiamus à primo eius consulatu, vel à Triumuiratu, dicemus natum Christum anno Augusti 41. completo, vel die decimonono Augusti mensis, quo iniit primum consulatum; vel 27. Nouembris, quo instituit Triumuiratum ante Decembrem, quo natus est Christus, qua ratione locuti sunt Irenæus *lib.3. aduersus hæreses, cap. 25.* Tertullianus *lib. contra Iudæos cap.8.* Hieronymus, *Isaiæ 2.* & Daniel. 9. Iulianus Toletanus Archiepiscopus *lib.contra Iudæos*, & Cassiodorus *in chronico*, dum natum dixere Christum Augusti anno 41. Dicemus etiam natum Christum anno Augusti 42. Vt dixere omnes auctores initio relati, nempe currente, & incœpto, vel 19. Augusti, vel 27. Nouembris ante Decembrem, quo Christus editus est. Qua vero ratione dixerit Orosius anno 42. Augusti propemodum emenso natum Christum incertum mihi est, cum ex dictis constet fuisse tantum inchoatum.

A primo consulatu, vel Triũuiratu.

Orosii dictũ incertum.

18 MONARCHIÆ 29.] EPIPHANIVS hæres.51. *Nascitur Saluator 42. anno Augusti regis Romanorum, qui sane erat coniunctionis Romanorum ad Iudæos annus vigesimus nonus.* AVCTOR. Octauianus Augustus cœpit Monarchiam, cum victo Antonio apud Actium, solus cœpit regnare: vicit autem Antonium, vt

Monarchiæ annus quo Christus est natus.

Auctor.

iam

iam diximus, secundo die Septembris, cum tertio esset consul cum Marco Valerio Messala: à tertio autem Augusti consulatu incluso vsque ad decimum tertium & vltimum, triginta sunt consulatus, iuxta Cassiodori enumerationem, & communem, atque ita trigesimo consulatu currebat 29. annus à Victoria Actiaca; cumque vicerit Antonium anno V. C. 723. duodecimo anno à primo consulatu, & à Triumuiratu: & 29. annos impleuerit secundo die Septembris anni V. C. 752. & imperii Augusti 42. currente, sequitur à secundo illo die Septembris cœpisse annum trigesimum monarchiæ, & in Decembri sequenti natum Christum; atque ita Epiphanius de 29. anno monarchiæ exacto locutus est. Clemens vero Alexandrinus *libro primo stromat.* & Euseb. *libro primo histor. cap. 2.* qui dicunt anno 28. Monarchiæ Christum natum, Beda etiam *lib. de sex ætatibus*, & Ado *in chronico in 6. ætate*, qui ferunt ortum anno 27. non videntur tam accurate rem expendisse.

Monarchia annorũ sub-putatio certa.

Anno 29. exacto natus est Christus.

19 HERODIS 32.] EVSEBIVS in chronico. *Herodis alienigenæ trigesimo secundo anno Iesus Christus Filius Dei in Bethlehem Iudæ nascitur.* AVCTOR. Difficillimum est huius impiissimi regis annos regni enumerare; nec difficultas in assignando omnes, quos regnauit annos, sita est, cum, vno Beda excepto, qui *lib. de sex ætatibus mundi*, 36. tantum annos illi tribuit, constans sententia sit Iosephi *lib. 17. Antiquit. cap. 10.* Egesippi *lib. primo de excidio Ierosolymitano c. 45.* Eusebii *in chronico*, Epiphanii *hæres. 20. & 51.* Seueri

Herodis annus quo Christus est natus.

Auctor.

Difficultas de initio regni Herodis

Sulpitij *lib. 2. sacræ historiæ*, & ceterorum, Herodem 37. regnasse annos: sed tãtum in assignando horum annorum initio. Vt vero magis pateat difficultas, erit operæprecium annorum seriem ab Alexandro vsque ad bellum Actiacum ex Iosepho, Egesippo, Dione, & aliis, paucis deducere.

Herod 37. annos regnauit.

Historia regũ Iudæorum ab Alexandro vsq; ad bellũ Actiacum.

Alexander filius Hyrcani, filij Simonis Machabæi, ex vxore Alexandra duos habuit filios, Hyrcanum natu maiorem, & minorem Aristobulum. Et moriens vxori regni gubernacula reliquit, non filiis. Illa Hyrcanum filium patri substituit in sacerdotio, & sic regnauit nouem annos. Alexandra mortua Hyrcani regni heres institutus mansit, & Pontificatus. Sed tertio statim mense ab Aristobulo fratre bello impetitur, *auctore Iosepho lib. 15. antiquit. cap. 7.* Et Egesippo *lib. 1. cap. 13.* concessitque regnum Aristobulo Hyrcanus, id accidit Coss. Quinto Hortensio, & Quinto Metello Cretico. Deinde Pompeius capta Ierosolyma restituit Pontificatum, & regnum Hyrcano, postquam tres annos Aristobulus eis fuerat potitus, Olymp. 179. Coss. Caio Antonio, & Marco Tullio Cicerone, vt notat Iosephus *lib. 14. antiquit. cap. 8. & lib. 1. de bello Iudaico. cap. 1.* & Egesippus *lib. 1. cap. 17. & lib. 2. cap. 18.* Hyrcanus habuit regni, sacerdotiique dignitatem annos 23. vsque ad Antigonum, quando ipse Parthos ductus est captiuos, ex Iosepho *lib. 20. antiquit. cap. 18.* vel annos 24. Vt vult Egesippus *lib. 2. cap. 13.* Pacorus in Palæstinam profectus Hyrcanum, qui

tunc

tunc præpositus à Romanis ei regioni imperabat, deposuit, fratrisque eius Aristobuli filium Antigonum præfecit, Cn. Domitio, & Caio Asinio Coss. secundum Dionem *lib. 48.* Iisdem Conss. eodem nempe anno, Herodes, Antigono hoste indicato, Romæ Senatus consulto, triumuiris auctoribus, Iudeæ rex creatur secundum Egesippum *libro primo capite trigesimo*, 184. Olymp. secundum Iosephum *lib. 14. antiquitatum, cap. 23.* Deinde M. Agrippa, & Lucio Canninio Gallo Coss. 185. Olymp. postquam Antigonus regnauerat tres annos cum tribus mensibus, *auctore Egesippo libro secundo, capite decimotertio.* Ierosolymam cepit Herodes, cum Sosio annis 27. postquam eodem die eam ceperat Pompeius, & Antigonus ligatus ad Antonium perductus, occisus est, vt ait Iosephus *libro 14. antiquitat. cap. 16.* Herodes obtento regno Hyrcanum è Parthis euocauit, quem tandem, quod esset è regia stirpe, timore perculsus, interemit septimo anno regni sui, quo Actiacum bellum confectum est, iturus Rhodum, vt veniam peteret ab Augusto victore, vt colligitur ex Iosepho *libro decimoquinto antiquitatum, cap. 6. & 7. & 1. de bello Iudaico, capite 14. & 15. Olymp. 187. ex eodem, libro 15. antiquitatum, cap. 5. & 6.* Denique duos annos post victoriam ingressus Augustus triumphans Romam, vt constat ex Eusebio *in Chronico*, & Orosio *lib. 6. cap. 6.* Senatus consulto regnum Herodi sanxit, ex Metaphraste, vt dicemus.

Difficultas de inchoatione regni Herodis aperitur.

His itaq; præmissis, difficultas est, *vtrum Herodis regnum triginta septem annorum sumpserit initium, cum anno V.C. 714. Cn. Domitio Caluino, & Caio Asinio Pollione Coss. 4. anno Augusti, Hyrcano; 28. anno sui Pontificatus ducto captiuo ad Parthos, Antigonus rex est ab illis constitutus, Herodes autem Romæ Senatusconsulto? An cum anno V.C. 717. Marco Agrippa, & Lucio Caninio Coss. cum Sosio cœpit Ierosolymam? vel cum Hyrcano Pontifici, & regi legitimo datus est successor Ananelus alienagena? vel quando ab Herode occisus est anno V. C. 713. Augusto tertium, & Valerio Messala Coss. vel demum post, cum Romam Augustus victor ingressus anno V.C. 725. Cæsare ipso quinto, & sex. Apuleio Coss. Senatusconsulto stabiliuit Herodis regnum?*

Sententia prima.

Sit ergo in hac re prima sententia Iosephi *libro 17. capite 10.* Dionis Cassii *lib. 48.* & Egesippi *libro* 2. de excidio Ierosolymitano *cap. 45 ad finem*, inchoantium annos 37. Herodis ab anno V.C. 714. quando Coss. Gn. Domitio, & Asinio Pollione, Antigono hoste iudicato, Herodes Romæ Senatuscõsulto rex Iudeę creatus est.

Refellitur.

Hæc vero sententia omnino falsa est, quia 27. anni Herodis, iuxta eam complerentur anno V.Cond. 750. Caio Sabino, & Lucio Ruffo Coss. cum tamen Christo nascente, anno V. C. 752. ex historia Euangelica constet, vixisse, & ex Macrobio, qui necem infantium refert ab Herode patratam, *vt suo loco dicemus.*

Secunda sententia.

Secunda sententia est recentiorum quorumdam inchoantium 27. annos Herodis ab anno V.C. 717. quo cepit Ierosolymam occiso

Anti-

Antigono, Marco Agrippa, & Aſinio Gallo Coſſ. à quo anno Ioſephus *lib. 17. antiquitat. cap. 10. & lib. 1. de bello iudaico cap. 21.* & Egeſippus *lib. 1. cap. 45.* inchoant regnum 34. annorum eiuſdem Herodis. Qui deinde aſſerunt Chriſtum natum anno 36. regni Herodis. Qui ſi aliqua veterum auctoritate probarent ſuam ſententiam, illis aſſentiremus; at modo nulla probant, ſed coniecturam ſequuntur, cui præſtat auctoritas, quæ in hiſtoria valet plurimum. *Refutatio.*

Tertia ſententia eſt veterum Patrum Euſebii *libro primo hiſtor. cap. 6. & lib. 8. de demonſtratione Euangelica cap. 2. & in chronico*, Cyrilli Ieroſolymitani *Catecheſi 12.* Hieronymi, *Dan. 9.* Epiphanii *hæreſ. 20. & 51.* Seueri Sulpitii *lib. 2. ſacræ hiſtoriæ*, Bedæ *lib. de ſex ætatibus*, & Nicephori *lib. 1. hiſtori. cap. 7. & 9.* conſtituentium initium regni Herodis, quando Hyrcanus ad Parthos ductus eſt captiuus, tandemque Herodes ab Auguſto, & Senatu regnum accepit, deficiente Pontificum principatu, & Ananelo ex alienigenis conſtituto, anno 34. completo, poſtquam Hyrcanus cœperat Pontificatum. Hos enim annos deſignat Euſebius, & Sulpitius, ceterique ſequuntur, incipiuntque à morte Alexandræ matris, anno V. C. 686. Quinto Hortenſio, & Quinto Metello Cretico Coſſ. anno 2. Olymp. 178. complenturque anno V. C. 719. Coſſ. l. Cornificio, & Sex. Pompeio, anno 3. Olymp. 186. & eſt imperii Auguſti Octauiani, ſi inchoemus illud ab Idibus Martiis, quibus *Tertia ſententia.*

bus necatus est Iulius Cæsar, anno V. C. 710. annus nonus; si autem à Consulatu primo, anno V.C. 711. inito, aut à Triumuiratu, annus octauus. Sic sequens annus qui est V. C. 712. & Augusti 10 à nece Iulij Cæsaris, & nonus à primo Consulatu, erit primus Herodis, quo Ananelum ex alienigenis constituit Pontificem. Atque ita annus V. C. 752. quo dicimus natum CHRISTVM, Coss. Octauiano August. 13. & Plautio Syluano, erit annus 32. Herodis. Diuersitas autem, quæ reperitur inter hos patres, constituentes primum annum Herodis 10. Augusti, aut vndecimo, aut nonum, facit vt quidam eorum natum faciant CHRISTVM anno 33. Herodis, *vt Hieronymus, Epiphanius, & Seuerus Sulpitius*, alij 32. *vt Eusebius*, alij 31. *vt Beda*. Sed vera supputatio est, vt modo dicto, decimus Augusti sit primus Herodis, vt sic 42. Augusti, sit 42. Herodis. Qua vero ratione inducti fuerint hi patres ad constituendum prædicto modo regni Herodis initium; quave auctoritate? Ea videtur esse hebdomadum Danielis supputatio, qua probant hoc tempore, deficiente Christo Domini Hyrcano, completum 483. annum earum; aut etiam antiquiorum secuti sunt auctoritatem, qui de hac re veram historiam assecuti sunt, quam diximus; nec enim credendum est aut Eusebium, aut Hieronymum, aut alios doctissimos, & diligentissimos veritatis amatores, hanc historiam non quæsiuisse.

Diuersitas inter auctores tertiæ opinionis.

Annus verus Herodis, quo natus est Christus. Ratio.

Quarta sententia.

QVARTA sententia est inchoantium regnum

gnum Herodis in ipso anno victoriæ Actiacæ, qui erat V. C. 723. Coss. Octauiano Augusto, & M. Valerio Messala, & 12. à primo consulatu Augusti, seu à Triumuiratu, & 14. à nece Iulij Cæsaris, quo anno Herodi regnum est ab Augusto stabilitum. Hæc sententia probatur in primis, quia Herodes non cœpit regnare, nisi deficiente legitimo rege, & Pontifice Hyrcano, vt prædicti omnes patres affirmant, & Zacharias Chrysopol. Episcopus *lib. 1. in vnum ex quatuor, cap 8.* sed Hyrcanus ab Herode occisus est ipso anno victoriæ Actiacæ, *vt ex Iosepho supra collegimus lib. 15. antiquitat. cap. 6. & 7. & lib. 1. de bello Iudaico, cap. 14. 15 & 17.* Ergo tunc cœpit Herodes regnare. Secundo, quia eo ipso anno ab Augusto regnum stabilitum est Herodi Senatusconsulto, sic asserit Iosephus *lib. 15. antiquitatum cap. 7 & 8.* sic Africanus apud Nicephorum *lib. 1. historiæ. cap. 9.* cum ait: *post victum Antonium, & Cleopatram apud Actium 12. anno, postquam Augustus imperium susceperat, huic Herodi, cum Romam venisset, & Augustus referri ei aliquam pro præstitis officiis gratiam vellet, de Romani Senatus consilio, & voluntate diadema imposuit, & regem Iudeæ creauit.* Et Tacitus lib. 21. Annalium. *Regnum ab Antonio Herodi datum victor Augustus sanxit.* Et Metaphr. orat. de vita & dormit. Virginis: *Cum autē, inquit, & Cleopatra, & Ægyptus essent in manibus Augusti, qui iam 12. annos imperauerat, ipse Romā reuertens memor officij, quo in eum vsus fuerat Herodes, Senatusconsulto Iudeæ eum Regem elegit, ei quoq; imposito diademate.*

Ratio huius sententiæ 1.

Ratio 2.

Ergo ab hoc anno regnum Herodis est inchoatum. Tertio, quia Herodes quando pater eius Antipater constitutus est procurator Iudææ à Iulio Cæsare ex Ægypto redeunte, anno secundo eius Imperij, Cons. Fussio Caleno, & Vatinio, erat iuuenis 15. annorum: *vt ait Iosephus 14. antiquit. cap. 18.* & Nicephorus *lib. 1. cap. 6.* Moritur autem 70. annorum, ex eodem Iosepho *lib. 1. de bello Iudaico, cap. 21.* Hi autem complentur anno V.C. 762. C. Poppeo Sabino, & Quinto Sulpitio Camerino Cons. anno 39. à victoria Actiaca, à quo anno, si retrocedas, inuenies annos 37. regni Herodis inchoatos in ipsa victoria Actiaca. Ab hoc ergo anno, aut paulo post, hoc regnum oportet incipiamus; & ita qua ratione diximus natum Christum anno 29. Monarchiæ Augusti, dicemus & natum 29. regni Herodis. Verum hæc sententia, præterquam quod nulla auctoritate firmatur, rationi ipsi temporum videtur repugnare. Et in primis, cum Iosephus tam sit varius, & inconstans in hac historia, & Euangelio contradicens, *vt diximus*: non est illi in omnibus habenda fides maior, quam supradictis patribus, qui 10. anno Augusti dicunt Senatus Consulto regnum datum Herodi, & non prius; tuncque necatum ab eo Hyrcanum regem legitimum: *vt ait Hieronymus, Dan. 9. & alij.* Deinde, etiamsi concedamus eo tempore ab Augusto regnum Herodi confirmatum; at non cœpit regnare donec Romæ Senatusconsulto, id illi est concessum; hoc vero non fuit factum, donec victor Augustus

Tertia ratio.

Reprobatur 4. sententia.

Prima ratio Iosephus inconstans.

Hierony. secunda ratio.

stus

ſtus Romam ingreſſus eſt, poſt multum tempus à parta victoria, quo manſit componendo Ægyptum, & Alexandriam: vnde pedeſtribus copiis venit in Syriam, & in Aſiam, vt hyemaret: vnde per Græciam Brunduſium peruectus eſt, *auctore Oroſio, lib. 6. cap. 19.* & Romam triumphans ingreſſus eſt anno V. C. 725. ipſo Auguſto 5. & ſex. Apuleio Conſ. octauo idus Ianuarij, *eodem auctore, cap. 20.* cum parta fuiſſet victoria duobus annis ante, Septembri menſe, anno V. C. 723. vt etiam confirmat Euſebius *in Chronico.* Vel ergo Herodis regnu[illegible] victoria Actiaca non cœpit, vel cœpit duobus annis poſt, Senatus conſulto. Tertio, quia ſi à victoria Actiaca annos hos inchoemus, ergo 37. annus Herodis eſt trigeſimusſeptimus etiam Auguſti, à quo vſque ad 44. reſtant vt minimum 7. anni, non ergo potuit Archelaus poſt patrem Herodem 9. annos regnare, & ab Auguſto remoueri, vt Ioſephus, & omnes fatentur. Cum ergo nonus annus Archelai inciderit in vltimũ fere Auguſti, & Herodes ante ipſum regnauit 37. annos, ergo cœpit Herodes hoſ. 37. ab eo anno, quem patres ſupradicti notarunt. Denique ſi ætatem ſupradictam cõſideremus, colligemus à victoria Actiaca regnaſſe Herodem 39. annos, non 37. quod nemo dixit.

Tertia ratio.

Quarta ratio.

Cvm ergo ex his variis ſententiis, ceteris præmiſſis rationibus exploſis, tertia illa, & plures habeat, & grauiores auctores, & auctoritas in hiſtoria valeat plurimum, & Ioſephus illi patrocinetur aſſignans annos 9. Archilao poſt patrem,

Tertia ſententia verior.

trem, vt diximus: cumque ex Epipha. *hæref. 51.* habeamus, quatuor annis ante perfectam coniunctionem Iudæorum cũ Romanis, quæ victo Antonio apud Actium contigit, cœpisse regnũ Herodis post nouem annos transactos, ante quos pater eius Antipater Iudeæ procurator fuerat constitutus, & ipse Herodes ab Antonio iam Triumuiro Tyri existẽte factus est Tetrarcha, *vt ait Ioseph. lib. 14. c. 21.* qui nouem anni absoluti sunt, eo ipso quo sunt absoluti anni 34. Hyrcani anno. V. C. 719. Cornificio, & Sex. Põpeio Conf. seq[illegible]r hanc à nobis esse suscipiendam, vt dicamus cœpisse Herodem anno V. C. 720. M. Antonio, & Lucio Scribonio Conf. anno. 10. Triumuiratus, vt sic natũ dicamus Christum anno 32. Herodis.

Annus Christi nati per omnes rationes numerandi. ERGO, vt omnes rationes numerandi comprehendamus, Natus est Christus anno ab orbe condito 4087. à diluuio 2431. ab Abrahæ promissione 2034. ab exitu de Ægypto 1604. ab initio regni Dauidis 1167. à templo Salomonis 1124. à captiuitate Babylonica 597. à secundo templo fundato 527. anno. 453. hebdomadarum Danielis anno 5. hebdomadis 65. Conf. Augusto 13. & Plautio Syluano, creatis, calendis Ianuarij: anno 43. Augusti incepto idibus Martiis: anno Vrbis conditæ 752. incoato mense Maio: anno 2. Olympiadis 194. cæpto mense Iunio; anno 42. Augusti à primo consulatu incepto die 19. Augusti, & 29. Monarchiæ inchoato 2. die Septembris, & anno 42. à triumuirat. cæpto mense Nouembri: æra deni-

denique 38. Decembri enim sequenti eiusdem anni 25. die Christus natus suo ortu orbem illustrauit.

20 ADER.] HIERONYM. Epist. 27. in epitaph. Paulæ. *Haud procul inde descendit ad Turrim Ader, id est gregis, iuxta quam Iacob pauit greges suos, & pastores nocte vigilantes audire meruerunt, gloria in excelsis Deo, & super terram pax hominibus bonæ voluntatis* Et lib. q. in Genes. c. 31. *& profectus est Israel, & extendit tabernaculum suum trans turrim Ader: si sequamur ordinē viæ pastorū iuxta Bethlehē locus est, vbi vel Angelorum grex in ortu Domini cecinit, vel Iacob pecora sua pauit, loco nomen imponens, vel, quod verius est, quodam vaticinio futurum iam tunc mysterium monstrabatur.* BEDA li. de locis sanct. c. 8. *Porro ad Orientem in turre Ader, id est gregis, mille passus à ciuitate Bethlehem, segregata est Ecclesia trium pastorū, Diuinæ natiuitatis consciorū monumenta continens.* Et super ca. 2. Lucæ. *Turris gregis, quæ Hebraice turris Ader vocatur, mille circiter passibus à ciuitate Bethlehem, ad Orientem distat, vaticinio sui nominis pastores hos multo ante demonstrans; ad quam vsq; filia Sion angelica videlicet potestates pastoribus apparendo, venerunt.* HAYMO in secundū Lucę. *Est quædam turris distans à Bethlehem mille passus, iuxta quam erant pascua vberrima, & vocabatur illa turris Ader, & pastores pascebant ibi pecora sua tēpore hyemis.* AVCTOR Hierony. quæstion. in Genes. Beda, & Haymo volūt de hac turre dictum à Michæa ca. 4. *Et tu turris gregis nebulosa*, &c. sed iā diximus de turre tēpli intelligendum in illius prophetę elucidatione.

Ader turris

Ader mille passus distat a Bethlehē.

Auctor.

21 Tres Pastores.] Beda de locis sanctis, cap.8. vt supra: *Segregata est Ecclesia trium pastorum diuinæ natiuitatis consciorum monumenta continens.*

Gabriel annunciat pastorib. natum Christum.

22 Gabriel.] Origenes homil.3. ex diuersis. *Iste etiam Angelus Gabriel ad illos bene vigilantes pastores venit, & domini generationem eisdem nunciauit.* Chrysostomus homil. de Annunciatione: *Missus est Angelus Gabriel, qui annunciaret, qui est in solio in spelunca etiam iacere.* Hieronymus Epist.48. ad Sabinianum: *Ecce Angelus ille cubiculi Mariæ ianitor, cunarum Domini custos, & infantis Christi gerulus, coram quo tanta faciebas, ipse te prodidit.* Haymo in c.2. Lucæ. *Ecce Angelus Domini astitit iuxta illos: iste Angelus Gabriel intelligitur.* *Auctor.* Satis est vero simile Gabrielem, cui demãdatum est hoc mysterium Marię denunciare, eundem, & illud euangelizasse primum pastoribus.

Auctor.

Solennitas circũcisionis.

23 More Gentis.] *Auctor.* Quis dubitat iam vulgato per vniuersum Bethlehemum admirando ortu infantis, præsertim pastoribus id nunciantibus; & cognatos, & vicinos conuenisse, sicut contigisse indicatur Luc.1. in Ioannis circumcisione.

Auctor.

Circumcisus vbi natus.

24 In ea Spelunca.] Epiphanius hæres.19.§.2. *Natus est in Bethlehem, circumcisus in spelunca, oblatus in Ierusalem.* *Auctor.* Ex his, quæ dicemus de Magis, certius est, Virginẽ adhuc in spelunca, vbi peperit, permãsisse, atq; ita in ea infantem circũcisum; quamuis Nicephor. *lib.1. hist. c.12.* In domo Iosephi circumcisum putet

tet his verbis: *Atq; vt certo suam cum Iudæis cognationem confirmaret, hominis more Mosaicæ legis, ita vt decebat, debitum suum tribuit ritum, & die octauo, dominico scilicet, circumciditur in Bethlehem, in domo Iosephi, & ibi nomen Iesu accipit.*

25 A IOSEPHO.] EPHREM Syrus, in oratione de transfiguratione Domini: *Si non erat Deus, pastores quem adorabant? Si non erat caro, Ioseph quem circumcidebat?* BERNARDVS serm. 1. de circũcisione: *Sed nec ipsius ministri contemnendum est testimonium, ei qui imitari quærit Saluatoris exemplum, hic est Ioseph.* *AVCTOR.* Ex scriptura sacra satis apertè colligitur nullum fuisse designatum circumcisionis ministrum, sed vel patrem solitum filium circumcidere, vel matrẽ vel quemuis alium. De patre cõstat Gen. 17.23. *Tulit Abraham Israel filium suum, & omnes vernaculos domus suæ, vniuersosq; quos emerat, cunctos mares ex omnibus viris domus suæ, & circumcidit carnem præputij eorum statim in ipsa die.* Et cap. 21. *Vocauitque Abraham nomen filij sui Isaac, & circumcidit eum octauo die, sicut præceperat ei Deus.* Actuum 7.8. *Et sic genuit Isaac, & circumcidit eum die octauo, & Isaac Iacob, & Iacob duodecim Patriarchas,* De matre etiam patet Exod 4.25. *Tulit ilico Sephora acutissimam petram, & circumcidit præputium filij sui.* Primo Machab. 1. 63. *Et mulieres, quæ circumcidebant filios suos, trucidabantur.* 2. Mach. 2.10. *Duæ mulieres delatæ sunt natos suos circumcidisse, quas infantibus ad vbera suspensis per muros præcipitauerunt.* Et Actuum 25.21. *Audierunt autem de te, quia doceas non debere eos circumcidere*

Ioseph minister circumcisionis.

Auctor.

Circumcisionis minister.

Parẽtes filios circumcidebant.

stros in se transfert, vt eius liuore nos curemur. sic etiã cidere filios suos. Sed & de aliis etiam constat, quia Abraham *Genes. 17.* cunctos mares domus suæ circumcidit. Et Iosue 5. 7. *Horum filij in locum successerunt patrum, & circumcisi sunt à Iosue quia sicut nati fuerant in præputio erant, nec eos in via aliquis circumciderat.* 2. Machab. 2. 46. *Et circuiuit Matthathias, & amici eius, & destruxerunt aras & circumciderunt pueros incircumcisos, quotquot inuenerunt in finibus eorũ.* Acto. 16. 3. *Hunc voluit Paulus secum proficisci, & assumens circumcidit eum propter Iudæos, qui erant in illis locis.* Ergo minister circumcisionis quiuis esse poterat; quãuis existimo patrem, aut dominũ ex consuetudine fuisse, alios ex necessitate, sic enim fecerunt mulieres supradictæ.

Ioseph imposuit nomen IESV.

26 IMPOSVIT.] MATTHAEVS c. 1. 25. *Et non cognoscebat eam* (Ioseph) *donec peperit filium suum primogenitum, & vocauit nomen eius* IESVM. *AVCTOR.* Si ille circumcidebat, nomen imponebat, Ioseph imposuit infanti nomen, quod dictũ fuit Mariæ ab Angelo priusquã in vtero cõciperetur, ergo Ioseph ipse circũcidit puerum.

Nomen Iesu scriptum in tabulis Romanorum.

27 INFANTIS NOMEN.] IVSTINVS Philosophus, & M. dialogo cum Triphone. *Cum per id tempus ageretur primus census in Iudæa sub Quirino à Nazareth, vbi domicilium habebat, ascendit in Bethlehem veterem patriam, vt nomen profiteretur.* Et in Apolog. 2. pro Christianis. *Id castellum est Iudææ, stadia 35. dissitum à Ierosolymis, in quo Iesus Christus natus est, sicut cognoscere potestis ex censu facto sub Quirino, qui primus in Iudæam procurator*

missus est. TERTVLLIANVS lib. aduersus Iudæos cap. 9. Natiuit. Christi. *Nec enim ulli hominum uniuersitas spiritualium documentorum competebat, nisi in Christum, floridum quidem, ob gratiam adæquatum, ex stirpe autem Iesse deputatum, per Mariam scilicet inde censendum: fuit enim de patria Bethlehem, & de domo Dauid, sicut apud Romanos in censu descripta est Maria, ex qua nascitur Christus.* Et lib. 4. aduersus Marcionem, cap. 7. *Et tamen quomodo in synagogam potuit admitti tam repentinus, tam ignotus, cuius nemo adhuc certus, de tribu, de populo, de domo, de censu denique Augusti, quem testem fidelissimum dominicæ natiuitatis Romana Archiua custodiunt?* Et cap. 19. *Etiam si exploratione Natiuitatis tentandus fuisset, quodcumque aliud argumentum tentationi competisset, quam per earum personarum mentionem, quas potuit etiam natus non habere: dic mihi omnibus natis mater adiuuit? Omnibus natis adgenerantur, & fratres? Non licet patres magis, & sorores habere, vel neminem; sed census constat actos sub Augusto, nunc in Iudæam per Sentium Saturninum, apud quos genus eius inquirere potuissent, adeo nullo modo constitit ratio tentationis istius.* Et cap. 36. *Tam distincta fuit à primordio Iudæa gens, per tribus, & populos, & familias & domos. vt nemo facile ignorare de genere potuisset, vel de recentibus Augustianis censibus adhuc tunc fortasse pendentibus.* GREGORIVS Nyssenus Episcopus, oratione de Christi Natiuitate. *Cur tempore descriptionis tributorū viam ingreditur? An perspicuum est eum, quemadmodū à legis execratione nos eripit factus ipse pro nobis execratio, & liuores nostros*

vectigalem fieri, vt nos à grauissimo vectigali, quod ab homine mors exigit, liberaremur? PAVLVS Orosius lib. 6. cap. 22. *Eodum anno tunc primum idem Cæsar, quem his tantis mysteriis prædestinauerat Deus, censum agi singularum vbique prouinciarum, & censeri omnes homines iussit, quando & Deus homo videri, & esse dignatus est. Tunc igitur natus est Christus Romano censui statim ascriptus, vt natus est. Hæc est illa prima, clarissimaque professio, quæ Cæsarem omnium principem, Romanosque dominos rerum sigillatim, cunctorum hominum edita adscriptione signauit, in qua se, & ipse, qui cunctos homines fecit, inueniri hominem, ascribique inter homines voluit. Quod numquam penitus est ab orbe condito, atque ab exordio generis humani in hunc modum, ne Babylonio quidem, vel Macedonio, vt non dicam minori cuique regno concessum fuit: Nec dubium quin omnium cognitioni fidei, inspectionique pateat, quod Dominus noster Iesus Christus hanc vrbem nutu suo auctam, defensamque in hunc rerum apicem prouexerit; cuius potissime voluit esse cum venit, dicendus vtique ciuis Romanus census professione Romani.* Et lib. 7. cap. 3. *Postquam Redemptor mundi Dominus Iesus Christus venit in terras, & Cæsaris censu ciuis Romanus ascriptus est, dum per duodecim, vt dixi, annos clausæ belli portæ beatissima pacis tranquillitate cohibentur, Caium nepotem suum Cæsar Augustus ad ordinandas Ægypti, Syriæq; prouincias misit.*

Romam auxit eius ciuis Christus

Iesus ciuis Romanus.

DE MAGORVM ADO-ratione. Cap. VIII.

EDITO in lucem infante à Virgine Maria, Herode regnante in Iudæa, vt diximus, 1 confestim versus eam 2 Arabiæ partem, quæ inter Mesopotamiam, & Palestinam late patet, eximia 3 stella in aere visa est, quæ 4 suo splendore, ac forma viros eius gentis 5 principes, ac 6 sapientes, qui syderum contemplatione delectabantur, admiratione perculsit: vt ipsam esse facile intelligerent, quam veteri fama ex prophetia 7 Balaam, maiorumque traditione accepta, regis in Iudæa nati futuram indicem spectabant. Percrebuerat enim vetus & constans opinio per totum Orientem esse in fatis, eo tempore Iudæa profectum totius orbis dominatorem futurum. 8 Tres ergo ex illis, totius gentis nomine, iter arripiunt, vt in principe Iudææ vrbe Ierosolyma natum Regem perquirant. Atque ad vitæ sinistram relicto Bethlehemo Ierosolymam ingrediuntur, dicentes vbi est ille, qui natus est Rex Iudæorum? Vidimus enim stellam eius in Oriente, & venimus vt adoremus eum. Hæc cum Herodes audiuit turbatus est, & tota vrbs cum illo, & congregatis omnibus principibus Sacer-

dotum, & Scribis populi percontatus eos est, vbi Christus nasceretur? At illi dixerunt ei: in Bethlehem Iudææ, sic enim scriptum est per Michæam Prophetam, & tu Bethlehem terræ Iuda, nequaquam minima es in principibus Iuda, ex te enim mihi exiet dux, qui reget populum meum Israel. Tunc Herodes clam vocatis Magis diligenter perquisiuit ab eis, quam pridem eis stella apparuisset: & iussis ire in Bethlehem dixit, profecti illuc, accurate inquirite de puerulo, & cum inueneritis, renunciate mihi, vt & ego veniam, & adorem eũ. At illi audito rege abiere, & ecce egressis Ierosolyma, stella quam viderant in Oriente denuo apparens, præcedebat illos, donec progessa staret supra locum, vbi erat puer. Quam cum agnouissent, & sibi ducatum præbentem vidissent, gauisi sunt gaudio magno valde. Igitur speluncam ingressi, die sexto Ianuarii, ex quo vero natus erat infans 10 decimotertio, inuenerunt puerum 11 in Mariæ matris eius gremio iacentem, & prostrati adorauerunt illum & apertis thesauris suis obtulerunt ei 12 munera, aurum, thus, & myrrham: & insomnis admoniti, ne reuerterentur ad Herodem 13 per aliam viam, nempe rectam, reuersi in regionem suam.

TESTI-

TESTIMONIA.

CONFESTIM.] IVSTINVS Philosophus, & M. dialogo cum Tiphone. *Quamprimum natus est, Magi ex Arabia profecti adorarunt eum.* ORIGENES l. contra Celsũ. *Et vt nobis apparet, cum haberent & hi ex Balaam prophetias, quas Moises ipse, vt erat ingenio acer, cõscripserat, & in his de stella quod traditur cõperissent, intellexerunt hominem demigrasse ad vitã, & natũ esse, quem Propheta, cum stellæ indicio iam pridem venturum denunciassent.* Et homil. 3. in Nume: *Quando natus est IESVS, agnouerunt stellam, & intellexerunt adimpleri prophetiam, magis ipsi quam populus Israel, qui sanctorum prophetarum audire verbum contempsit. Illi ergo ex his tantum, quæ Balaam scripta reliquerat agnoscentes adesse tempus, venerunt, & requirentes eum, statim adorauerunt.* CYPRIANVS sermon. de stella, & Magis. *Nato in Bethlehem Saluatore audita est in Ephrata, eius in terris præsentia, & vsque ad syluas, camposq. gentium nouæ huius natiuitatis est fama porrecta: in Iudæam pastoribus, & Angelis primo sunt hæc gaudia celebrata, nec multo post Arabum fines huius rei notitia penetrauit, & incolis Sabba præclari stella luminis cœlestis numinis nouis splendoribus indicauit.* HILARIVS cano. primo in Matthæum. *Stellæ ortus primum à Magis intellectus indicat, mox gentes in Christum credituras, & homines professionis longe à scientia Diuinæ cognitio-*

Christi natiuitas orta stella.

nis auersæ, lumen quod statim in ortu eius extitit coguntur os. AMBROSIVS lib. 2. in Lucam, capite de natiuitate Saluatoris. *Ex vtero funditur, sed coruscat è cœlo: terreno in diuersorio iacet, sed cœlesti lumine fulget* EPIPHANIVS hæresi 30. *Et quod statim Deus genitus erat, & non nudus homo, Magi clare ostendunt, nam post duorum annorum tempus ostenderunt Herodi tempus stellæ à bimatu & infra.* HIERONYMVS in secundum Matthæi. *Ad confusionem Iudæorum, vt natiuitatem Christi a gentibus discerrent, oritur in Oriente stella, quam futuram Balaam, cuius successores erant, vaticinio nouerat* CHALCIDIVS Platonicus in comment. in Timæum Platonis. *Est alia sanctior, & venerabilior historia, quæ perhibet de ortu stellæ cuiusdam, non morbos, mortesque denunciantis, sed descensum Dei venerabilis ad humanæ conuersationis, rerumque naturalium gratiam, quam stellam cum nocturno itinere suspexissent, Chaldæorum profecto sapientes viri, & consideratione rerum gestarum satis exercitati, quæsisse dicuntur recentem Dei ortum, repertaque illa Maiestate pueruli veneratos esse, & vota Deo tanto conuenientia nuncupasse.* AVGVSTINVS, sermone 32. de tempore *Hac die Magi Dominum nostrum adorasse perhibentur, stella scilicet apparente commoniti, & præcedente perducti: eo quippe die, quo natus est, illi stellam in Oriente viderunt, & quem natum indicauerit, agnouerunt; Manifestatus est quidem, & die ipso natiuitatis suæ Dominus pastoribus ab Angelo admonitis, quo etiam die per stellam illis est longe in Oriente nunciatus, sed in isto die ab eis est ado-*

est adoratus. EVTHYMIVS in caput secundum Matthæi. *Exacte perquisiuit, siue didicit tempus stellæ, quando scilicet eis apparuerit, vt inde tempus Natiuitatis Christi numeraret: cogitauit enim tunc proculdubio natum esse Christum quando stella apparuerat.* AVCTOR. Ex horum patrum sententia constat satis, nato Christo Domino, non ante, ortam stellam, & visam Magis, quamuis idem Augustinus, si ipse est, *libro 27. homil. sermone primo. & sermone 35. de tempore*, cum dixisset, *paucis diebus à Natiuitate transactis Magos venisse*, addat, *in cælo videntes ignotissimam stellam non ante paucos dies, sed ante ferme biennium sicut inquirenti Herodi patefecerunt, vnde à bimatu, & infra secundum tempus, vt scriptum est quod inquisierat à Magis, hanc stellam, sicut intelligitur, admirati, cuius etiam esset, consequenti reuelatione nosse meruerunt, Regis videlicet Iudæorum.* Et Chrysostomus homilia 6. & 7. in Matthæum, *cum multum ante tempus in regione sua stellam apparere vidissent, veniunt ad eum, qui erat natus, videndum.* Et Theophylactus in 2. Matthæi *stella* ait, *antequam natus esset Dominus, apparuerat Magis, quoniam multum temporis in iter insumpturi erant, ideo multo ante apparuit stella.* Et Nicephorus lib. 1. cap. 13. in eadem est sententia. *Sed biennio ante stellam visam non est verosimile.* Quæ enim tam longa via conficienda erat? nisi segnes velimus Magos existimare, qui distulerint profectionem. Dicemus autem vnde profecti, vt facile possit intelligi non id temporis fuisse necessarium.

Auctor. Stella Magis non ante Christi ortũ apparuit.

Arabes Magi. 2 ARABIÆ. IVSTINVS Philosophus, & M. in dialogo cum Triphone. *Quamprimum natus est Christus, Magi ex Arabia profecti adorarunt eum, adito prius Herode. Nam iste Rex Herodes didicit è senioribus vestri populi, Magis, qui ex Arabia venerant, dicentibus, e stella in cœlo exorta cognouimus natum esse regem in regione vestra; & venimus adoraturi eum.* TERTVLLIANVS libro aduersus Iudæos, capite nono de Natiuitate Christi. *Maneant Orientales illi Magi infantiam Christi, vt Regem auro, thure, & myrrha remunerantes: & accepit infans virtutem Damasci, sine prælio, & armis. Nam de hoc auri munere etiam Dauid dixit, & dabitur illi de auro Arabiæ.* Et iterum, *Reges Arabum, & Sabba, munera adferent illi: nam & Magos Reges fere habuit Oriens: & Damascus Arabiæ retro deputabatur, antequam transcripta esset in Syrophænicem, ex distinctione Syriarum, cuius tunc virtutem Christus accepit.* Et libro tertio aduersus Marcionem habet eadem capite tertiodecimo. CYPRIANVS ser. de stella, & Magis. *Nato in Bethlehem Saluatore audita est in Ephrata eius in terris præsentia, & vsque ad syluas, campósque gentium noua huius natiuitatis est fama porrecta: in Iudæa à pastoribus, & Angelis primo sunt hæc gaudia celebrata, nec multo post Arabū fines huius rei notitia penetrauit, & incolis Saba præclari stella luminis, cœlestis numinis nouis splendoribus indicauit.* CHRYSOSTOMVS homil. 4. ex variis in Matthæ. *Dauid ita de his testatur, Reges Tharsis, & insulæ munera offerent, Reges Arabum, & Saba dona adducent: & vt potissimum, cui hæc*

Damascus Arabiæ vrbs.

dona

dona essent danda monstraret, addidit, & dabitur ei de auro Arabiæ. EPIPHANIVS in compendio doctrinæ. *At verò in Christi aduentu, cum iidem filij Abraham, & discessissent, & habitassent in partibus Arabicis, Magodiæ regionis, Magi qui ex successione seminum illorum descenderunt, eadem dona in participatione eiusdem spei Christo in Bethlehē obtulerunt, quando stellam conspicati venerunt.* AVCTOR. Hanc sententiam esse veriorem, quam eam, quæ Persas fuisse Magos dicit, vt dicunt Clemens Alexand. *lib. 1. stromat.* Athanas. *lib. de incarnatione Verbi Dei.* Ioannes Chrysost. *homil. 6. in Matthæum*, Cyrillus Alexandrinus, *lib. 4. in cap. 49. Isaiæ, oratione 4.* Theodoretus *lib. 5. historiæ cap. 39.* Leo *sermone 1. de Epiphania*, & alij complures: & quam eam, quæ Chaldæos fuisse dicit, Hieronymi *Dan. 2.* Origenis *homil. 13. in Num.* Chalcidij super Timæum Platonis. Maximi *homilia 1. de Epiphania.* Fulgentij *homilia 4. & 5.* Chrysologi *sermone 156.* & aliorum, comprobatur primo dictorum patrum auctoritate. Secundo, quia omnes concedunt, vt dicemus, prophetia Balaam edoctos Magos cognouisse stellam indicem Christi, cuius erāt successores; at Balaam illam edidit propheciā, orietur stella ex Iacob, euocatus à Balac rege Moabitarum, in Moab: vt patet *Num. 23.* Moab autem prouincia est Arabum, in qua fuit Balac: *vt ait Hieronymus Isaiæ cap. 21.* & de locis Hebraicis; ergo Arabes hi fuere Magi. Tertiò, quia hæc Arabia est Orientalis Iudææ constat, quia mare mortuum in scriptura vocatur mare

Auctor. Persas non fuisse Magos.

Neq; Chaldæos.

Orientale, quod sit ad Orientem Palestinæ: at illi mari adiacent hi Arabes Moabitæ, sicut & Ammonitæ, vt constat ex Hieronymo, Isaiæ 15. dicente: *Vrbs lasa mortuo mari imminet, vbi est terminus prouinciæ Moabitarum: & nimirum oppidum super mare mortuum est.* Et Ieremia 25. *Idumea, Moab & Amon, proximi maris mortui.* Quod etiã Ethnici affirmant, sic enim ait Cornelius Tacitus Annal. 21. lib. de Iudæa loquens *terra, finesq; qua ad Orientem vergunt, Arabia terminantur, à meridie Ægyptus obiacet, ab occasu Phenices, & mare, septentrionem latere à Siriæ longe prospectat.* Et Strabo li. 16. Geographiæ. *Siria*, inquit, (sub qua in ora mediterranea ponit Iudæam) *Orientem versus terminatur Euphrate, & Arabibus, qui cis Euphratem sunt*: Ac Plinius l. 3. cap. 16. de mari mortuo, seu loco Asphalitite loquens, qui ad Orientem est Iudææ: *prospicit eum*, ait, *ab Oriente Arabia Nomadum*. Quarto denique, quia hac ratione facilior redditur, ac breuior Magorum via, vt possent intra spacium dierum 13. venisse. Dixit enim Paulus ad Galatas 4. 25. *Sina mons est in Arabia, qui coniunctus est ei, quæ nunc est Ierusalem*, & Hieronymus Epistola 129. ad Dardanum: *Arabas: & Agarenos, quos nunc Saracenos vocant in vicinia*, inquit, *vrbis Ierusalem*: & mare mortuum non longe distabat ab Ierusalem, trecentis tantum stadiis; vt ait Iosephus *li. 9. antiquitat. cap. 1.* vel ducentis, *vel. 15. c. 7.* Vnde Remigius in 2. Matth. *Si fuerunt successores Balaam reges isti, non longe distant à terra promissionis, ideirco in tam breui spacio temporis Ierusalem venire potuerunt.* 3 STEL-

Moab mari imminet mortuo.

Mare mortuum quantum distat ab Ierusal.

3 STELLA. BASILIVS hom. de humana Christi generatione. *Neque stella ipsa ex aliarum numero fuit: nam quæ ab initio orbis creatæ sunt, aut omnino immobiles existunt, aut certe continuo mouêtur: hæc vero, de qua loquimur, vtrumque habuisse palam est, & motum, & quietem: ex quo nullam cũ ceteris habuisse rationem, aut naturam, apparet. Mota in primis est ab Oriente in Bethlehem, constitit autem supra vbi erat puer, idcirco ex Oriente Magi discedentes stellam sunt ducem sequuti.* GREGORIVS Nyssenus Episcopus, oratione de sancta Christi Natiuitate. *Vide ab illo genus ducentes Magos iuxta prædictionem progenitoris sui nouæ stellæ ortum obseruãtes; quæ stella præter naturam reliquarum stellarum sola tum motus, tum status particeps fuit. Nã ex reliquis stellis cum aliæ quidem penitus in stabili, atque erroris experte sphæra defixæ, atque immobilẽ statum sortitæ sint, aliæ vero numquam moueri desinant, hæc & mouetur dum Magis dux itineris est, & cõsistit dum locum indicat iisdem.* IOANNES Chrysost. homil. 6. in Matthæum. *Quod enim non vna fuerit hæc stella de pluribus, imo (vt ego arbitror) nec stella omnino, sed quædam inuisibilis virtus in specie syderis figurata, ab ipso primum itinere monstratur. Non est enim stella omnino, nec est quæ per hanc cæli plagam cursum tenere doceatur, sed siue dixeris solẽ, siue dixeris lunam, astraque cetera ab Oriente ferri omnia in Occidentem vidimus: hæc vero à Septentrione in meridiẽ stella veniebat, sic enim secundũ locorũ situm Palæstina expectabat ad Persidem: Secundo vero etiam de tempore istud probari possibile est, nec enim in nocte cernitur, sed lucente prorsus die, ac sole fulgente. Quam lucendi vim, non solum stella nulla,*

Stella de nouo producta.

Stellam diuersa à ceteris.

Ratio 1.

Ratio 2.

uitatem loci, tam inæstimabilis altitudo designare potuisset: quod certe perfacile à lunari potest orbe cognosci; luna enim cum tam multis sit sublimius clara syderibus, in tam grandis latitudinem diffusa terræ, cunctis mundi habitatoribus creditur esse vicina. Quemadmodum igitur stella, tam exiguum locum, tugurij scilicet, atque præsepis, ostendit; nisi sublime illud relinquens ad inferiora venisset, superque ipsum fere caput pueri constitisset? Et homilia. 7. *Hinc euidenter addiscas, quia non vnum erat hoc sydus è ceteris: nullam quippe hanc habet stella naturam. Nec enim ibat propter Magos tantummodo, sed præibat quodammodo apprehensa manu trahens eos, viamque demonstrans lucente prorsus diē ac sole rutilāte. Et quidnam opus erat, inquis, hoc sydere? cum certe iam vicus ille fuisset repertus? Absque dubio vt videretur & puer. Nec enim erat præterea quidquā, quod illum posset ostendere, cum nec esset ipsa domus conspicua, nec mater quasi clara quædam celebraretur, ac nobilis: opus igitur fuit stella, quæ super ipsum prorsus tugurij culmen insisteret: propter quod & ab Ierosolymis proficiscentibus rursus apparuit, nec prius à suo cursu destitit, quam ad ipsum præsepium peruenirent. Deinde postquam supra pueri caput institit, iterū se sydus abscōdit, quod ipsum maius erat, quā vt ab stella fieri crederetur, nunc videlicet apparere, nunc occuli, seque rursus ostendere.* AVGVSTINVS sermone 31. de tempore, & 3. de Epiphania. *Quid erat illa stella, quæ neq; vnquam antea inter sydera apparuit, nec postea demonstranda permansit? Quid erat nisi magnifica lingua cœli, quæ narraret gloriā Dei, quæ inusitatum*

sitatum virginis partum inusitato fulgore clamaret. HAYMO in secundum Matthæi *Magi videntes stellam nouam, ceteris stellis lucidiorem, non in cœlo cum alijs fixam, sed in aere positam, reduxerunt ad memoriam prophetiam atatui sui Balaam. Prope terram ibat, quia si in alto esset, non possent discernere, in qua domo esset Dominus; vicina erat terris, in tantum, vt propriam domum demonstraret. in qua Dominus iacebat in cunabulis.* THEOPHILACTVS in Matthæum. *Descendit stella a summitate, & terræ propior facta, ostendit eis locum, nam si ex summitate apparuisset, quomodo certiores fieri potuissent de loco, in quo esset Christus? illa stella non demonstrasset Christum, nisi descendisset, & quasi supra caput pueri stetisset.*

Splendor stellæ maximus. 4 SVO SPLENDORE IGNATIVS Epistola 14. ad Ephesios. *Stella fulsit splendore superans omnes quotquot ante fuerant; lux enim illius inenarrabilis erat, & stuporem inclusit omnibus aspicientibus eam rei nouitas: omnia autem reliqua astra vna cum sole, & luna chorus fuere stellæ illius, ipsa vero claritate exuperabat omnes.* CHRYSOSTOMVS homil. in 6. Matthæ. *Hæc stella ipsos etiam solis radios proprio quodam, præcipuoque fulgore superabat; clarius illis profecto apparens, atque in tanto eorum lumine magis ipsa resplendens.* MAXIMVS homil. 3. *Quis dubitet ipsam stellam lætiore luce & fulgentioribus radijs coruscasse, quæ cœli terræque lumen humanis oculis ingerebat? Et necesse erat, vt hæc stella à cæteris syderibus orbe clariore distaret, quæ annunciabat Christum, cuius natiuitas ab vniuersis mortalibus differebat.* LEO sermone primo de Epipha-

piphania. *Tribus Magis in regione Orientis stella nouæ claritatis apparuit, quæ illustrior ceteris, pulchriorq; syderibus facile in se intuentium oculos, animosque converteret; vt confestim aduerteretur non esse ociosum quod tam insolitum videbatur* Et sermone tertio. *Commouet Magos remotioris Orientis habitatores stellis ceteris stella fulgentior, & de mirandi luminis claritate viri ad hæc inspectanda non ne'cij, magnitudinem significationis intelligunt; agente hoc in eorum cordibus sine dubio inspiratione diuina, vt constante visionis mysterium non lateret, & quod oculis ostendebatur insolitum, animis non esset obscurum.* PRVDENTIVS in hymno de Epiphania.

Quem stella quæ solis rotam,
Vincit decore, ac lumine,
Venisse terris nunciat,
Cum carne terrestri Deum.

5 PRINCIPES.] TERTVLLIANVS lib. ad- uersus Iudæos c. 9. de Natiuitate Christi. *Reges Arabum, & Saba dona afferent illi, nam & Magos Reges fere habuit Oriens.* CYPRIANVS sermone de baptismo in initio. *Non satis est, quod angeli locuti sunt pastoribus, quod apparuit stella Regibus.* HILARIVS lib. 4. de Trinitate. *Iudem Magis ex mercatu Æthiopum, & Sabaim auri, & Thuris, & Myrrhæ munera deferentibus: quod quidē idipsum, & alius propheta præmonuit dicens: in conspectu eius procident Ætyopes, & inimici eius terram lingent, Reges Tharsis munera offerent, reges Arabum, & Sabba munera adducēt* IOANNES Chrysost. hom. 1. ex variis in 2. Matthæi. *Dauid ita de his testatur, reges Tharsis, & insulæ munera offerent, reges Arabum &*

Reges Magi.

bum & Sabba dona adducent. Et sermone de natiuitate Ioannis Baptistæ. *Et ideo sancti viri reges, & patres Sabba venerunt ipsi Magi inuitante stella fulgoris, memores scripturæ quæ dicit, orietur stella ex Iacob, & surgent principes de Israel.* HIERONYMVS Dan. 2. *Magos pro maleficis accipit sermo, & consuetudo scripturarũ, qui aliter habentur apud gentem suam, eò quod sint Philosophi Chaldæorum; & ad artis huius scientiam reges quoq́, & principes eiusdem gentis omnia faciũt vnde in natiuitate Domini Saluatoris ipsi primum ortũ eius intellexerunt, & venientes in sanctam Bethlehem adorauerunt puerũ, stella super ostendente.* Et Psal. 71. *Reges Tharsis &c. omne hic mundiale imperiũ, honores, & ordines ad Christũ Dominum accedere, eiq́ colla summittere, bonorumq́; morum dona deferre, Propheta pronunciat; quod ex Magorum muneribus intelligimus inchoatum, ipsi enim gentium, regumq́ typum tenuisse monstrantur.* AVGVSTINVS lib. 3. de mirabilibus scripturæ cap. 4. *Monente subdolo sermone reges alacres pergunt, egressique vrbem mox ducem itineris ad Christum stellam sequentis deueniunt.* THEOPHILACTVS Matth. 2. *Iudæi quare turbantur? oportebat gaudere potius quod rex suus à persicis regibus adoraretur.* CANTACVZENVS Apologia prima aduersus Mahometum. *Magi vero non vulgares erant homines, sed Domini, & regionum præsides: cum hæc cognouissent deliberauerunt inter se quomodo illuc proficiscentes regem adorarent, & dona offerrent.* ANSELMVS in 2. Matthæi. *A Sabba fluuio Sabaa regio dicitur, iuxta quam Arabia est, vnde isti tres reges fuerũt,* NICEPHORVS lib. 1. hist.

hist.cap.13. *Sapientes autem hi, nobilitateque generis, & opibus insignes fuere.* AVCTOR. Potest hæc omnis sententia confirmari Philonis auctoritate, qui libro de specialibus legibus, de Magia loquens, non solum, ait, eam plebei sectantur, sed etiam reges regum maximi, presertim Persici tam curiosi harum artium, vt regnare nō liceat nisi cum magis versato familiariter. Et Plinii *lib 30.c.1.* qui ait, *Magiam in Oriente regum regibus imperasse*, & Ciceronis *lib. 1. de diuinatio.* omnino apud veteres, qui rerū potiebantur, iidē auguria tenebāt. Apud orietales aūt, reges appellabant omnes, qui sceptro, & diademate ex dignitate vti poterāt, siue alterius iuri subessēt, siue non; nec enim tam soliciti erant in regē, & principe distinguendo. *Auctor.* *Reges qui Orietalibus.*

6 SAPIENTES.] CYPRIANVS serm. de Epiphania. *Erant in illis regionibus viri syderum inspectionibus assueti, qui arte mathematica vim, discursūq; nouerant planetarum, qui ex elementorū natura rationē temporū metientes, astrorū ministeria certis experimentis, propriis didicerant effectibus assignare.* CHALCIDIVS in Thimæū Platonis. *Quā stellam cū nocturno itinere suspexissēt Chaldaorū, pfecto sapientes viri, & cōsideratione rerū gestarū satis exercitati, quæsisse dicūtur recentē Dei ortū.* LEO serm. 3. de Epiphan. *De mirādi luminis claritate viri ad hac spectanda non inscij, magnitudinem significationis intelligunt.* Et serm. 4. *Ad roborandum ergo hanc fidem, quæ contra omnes pronunciabatur errores, ex magna gestū est diuini pietate consilij, vt gens in longinqua orientalis plaga regione cōsistens, quæ spectādorum* *Sapientes Magi.*

dorum syderum arte pollebat, signum nati pueri, qui supra omnem Israel esset regnaturus, acciperet. BEDA in secundum Matthęi. *Magi non propter magicam artem sic nominantur, sed propter aliquam philosophiam.* AVCTOR. Ex vetustis patribus non pauci magicis artibus addictos hos magos putant, Ignatius *Epistola ad Ephesios*: Iustinus *Dialogo cum Tryphone*; Tertullianus *lib. de idololatria*; Origenes *lib. 1. contra Celsum*; Basilius *oratione de humana Christi generatione*; Ambros. *lib. 2. in Lucam cap. de natiuitate Saluatoris*: Hieron. *Isai. 19. & 47* nec mirum, cũ Harioli Balaam, vt dicemus, fuerint successores, quo maius sit eis à Christo collatũ beneficium. Fortassè à terra Magi dicti sunt, ait enim Epiphanius *in cõpendio doctrinæ*. At vero in Christi aduentu cũ iidem filij Abraham, & discessissent, & habitasset in partibus Arabicis Magodię regionis, Magi qui ex successione seminũ illorũ descenderunt eadem donain participatione eiusdem spei Christo in Bethlehem obtulerunt, quando stellam conspicati venerunt. Est & apud Plinium *lib 5. c. 23.* in Cælesyria Hierapolis, quæ Syris dicitur Magog.

Auctor. Artibus magicis addicti magi.

Magog. Hierapolis. Balaam prophetia Magis nota.

7 BALAAM.] BALAAM Num. 14. *dixit Balaã filius Beor, dixit homo cuius obturatus est oculus, dixit auditor sermonum Dei, qui nouit doctrinam altissimi, & visiones omnipotentis vidit, qui cadens apertos habet oculos Videbo eum, sed non modo, intuebor illum, sed non prope: orietur stella ex Iacob & cõsurget virga de Israel, & percutiet duces Moab, vastabitq; omnes filios Seth, & erit Idumæa possessio eius, hereditas Seir cedet inimicis suis; Israel vero fortiter*

tier aget de Iacob erit qui dominetur, & perdat reliquias ciuitatis. SEPTVAGINTA. *Orietur stella ex Iacob, & exurget homo ex Israel, & confringet duces Moab.* CHALDÆVS; *video eum, & non modo intueor eum, sed non est prope, cum consurget Rex de domo Iacob, & vngetur Christus de domo Israel, & occidet principes Moab, & dominabitur omnium filiorum hominum.* ORIGENES lib. primo contra Celsum. *Magi apparentis stellæ causam conquirentes, & non mediocrem esse hanc contemplati, cum in cœlo signum spectarent, quòd diuina non humana præferret, cœpit cupido animum, quod illud portenderet, peruidere: & vt nobis apparet, cum haberent & hi ex Balaam prophetias, quas Moyses ipse, vt erat ingenio acer, conscripserat, & in his de stella quod traditur comperissent, intellexerunt hominem demigrasse ad vitam, & natum esse, quem propheta cum stellæ indicio iam pridem venturum denunciassent: & eum hunc, vt potiorem, dæmonibus prætulissent, qui soliti essent vanis rerum imaginibus ludificari, inuadere iam eumdem adoraturi se contulerunt, certiores iam redditi, esse regem aliquem natum; ignari tamen, quale hic esset imperium habiturus, & vbi nā gentium nasceretur.* Et homil. 13. in Nume. *Ex illo Balaam etiam hoc habuerunt scriptum, quod orietur stella ex Iacob, & exurget homo ex Israel. Hæc scripta habebant Magi apud semetipsos, & ideo quādo natus est Iesus, agnouerunt stellā, & intellexerūt adimpleri prophetiā, magis ipsi, quam populus Israel, qui sanctorum prophetarū audire verba contempsit. Illi ergo ex his tantum, quæ Balaā scripta reliquerat agnoscētes adesse tēpus, venerunt, & requirentes eum, statim adorauerunt.* CYPRIANVS sermone de Epipha-

nia. *Hi ex vaticiniis Balaam olim audierant, stellam oriri in Iacob, & hominem in Israel, cuius fortitudo quasi rhinocerotis: ad quem in trieribus de Italia venirent. Diu homines illi huius prophetiæ prouentum expectauerunt, at vbi venit plenitudo temporis, orto repente nouo sydere, ad antiqua recurrētes volumina, tā testimonio monīti, quam signo, dromadis inuecti, in Iudæam stella duce peruenniunt.* EVSEBIVS Emissen in 2. Matth. *Sed nunquid illa stella videbatur ab omnibus? Si enim ab omnibus videretur, nequaquam se eam in oriente vidisse dicerent, quæ non solum in oriente appareret. Factum est autem vt visa stella quidquid per eam significabatur, mox intelligeretur, non tamen astrologæ artis demonstratione, sed sancti spiritus illustratione. Christum igitur in stella quærebant quem diuina inspiratione per stellam significari intelligebant; hoc enim & Balaam significauerat dicens, orietur stella ex Iacob; & exurget homo ex Israel.* BASILIVS oratione de humana Christi generatione. *Eiusdem fere magicæ Balaam ille videtur fuisse, qui a Balac missus, vt verbis quibusdam populo Israel malediceret; ex quo in quarta eius parabola talia de Domino dicit; orietur stella ex Iacob, & consurget virga ex Israel. Quoniam igitur astrum exortum, naturæ prodigium habuerūt, sciscitari Magi decreuerunt quis nam homo ex Israel exurgeret. Quam obrem Iudææ locum vestigantes, ex antiquo vaticinio in ciuitatem venerunt, interrogantes, vbi nam qui natus est Rex Iudæorum?* GREGORIVS Nyssenus Episcopus oratione in Natali Domini. *Audistis hariolum Balaam meliori numine afflatum, sic alienigenis prædicentem; orietur stella ex Iacob*

Iacob. *Ecce tibi qui ab eo genus duxerunt Magi, ex prædictione ipsius nouum obseruant ortum stellæ.* AMBROSIVS lib. secundo in Lucam. *Sed tamē qui sint isti Magi, nisi, vt historia quædam docet, a Balaam genus ducunt, à quo prophetatum est, orietur stella ex Iacob, & exurget homo de Israel: & cogitauerunt hanc esse stellam, quæ hominem Deumq; signabat. & adorauerunt paruulum.* CHRISOSTOMVS homil. 1. ex variis in Matthæum. *Magi isti, qui nouam stellam in oriēte viderunt, ex genere illius Balaam prophetæ gentium ducere originem referuntur, qui dixerat, orietur stella ex Iacob, & exurget homo ex Israel: & idcirco viso nouo stellæ signo, crediderunt quia auctoris sui prophetiam impletam nouerant.* AVCTOR IMPERFECTI hom. 2. in Matthæum. *Legi apud aliquem, Magos istos ex libris Balaam diuinatoris apparituræ huius stellæ scientiam accepisse, cuius diuinatio posita est in veteri testamento: orietur stella ex Iacob. & exurget homo ex Israel, & dominabitur omnium gētium.* HIERONYMVS in 2. Matthæi. *Ad confusionem Iudæorum, vt natiuitatem Christi à gentibus discernent, oritur in oriente stella, quam futuram Balaam, cuius successores erant, vaticinio nouerant.* AVGVSTINVS ser. 6. ex diuersis. *Quare venerunt? quia stellam inusitatam viderunt: & vnde eam Christi esse cognouerūt? procul dubio indicatum est per aliquā reuelationem: viderūt ergo quamdam stellam inusitatam, mirati sunt, quæsierunt, sine dubio cuius esset signū, & rā nū insolitumq; viderūt, vtiq; audierunt prophe- sta ab angelis ab aliqua admonitione reuelationis.* MAXIMVS hō. 3. de Epiphania. *Sequūtur præuiā stellam,*

stellam, non magica arte recognitam, sed sui nouitate mirabilem: idcirco autem Magi apud Israel præcipuo natum regem requirunt, quia Balaam ille hariolus, & sacerdos quondam gentium, stellam ex Iacob oriundam, & humilem ex Israel prophetauerat esse venturum. Nemo ergo nunc miretur natiuitatem dominicam agnouisse Chaldæos, quam vtique si reuelante Deo gentilis prænunciare potuit, potuit gentilis agnoscere. SANCTVS LEO ser. 3. de Epiphania. *Ad creandam ergo promissam posteritatem heredes in syderibus designati, ortu noui syderis excitantur, vt in quo cœli adhibitum fuerat testimonium, cœli famularetur obsequium, commouet Magos remotioris orientis habitatores, stellis ceteris stella fulgentior, & de mirandi luminis claritate viri ad hæc spectanda non inscij, magnitudinem significationis intelligunt; agente hoc sine dubio in eorum cordibus inspiratione diuina, vt eos tanta visionis mysterium nō lateret.* Et sermone 4. *Quamuis autem, & diuinæ dignationis esset hoc munus, vt cognoscibilis gentibus fieret natiuitas Saluatoris, ad intelligendum tamen miraculum signi potuerunt Magi & de antiquis Balaam prænunciationibus commoueri, scientes olim esse prædictum, & celebri memoria diffamatū, orietur stella ex Iacob, & exurget homo ex Israel, & dominabitur gentium.* BEDA in 2. Matthæi, *Successores Balaam esse credūtur, & propter prophetiam eius incitati, visa noua stella natum regem quærebāt.* REMIGIVS in 2. Matth. *Alij dicunt illos fuisse nepotes Balaam, quod magis est credendum: Balaam enim inter cetera, quæ prophetauit, dixit, orietur stella ex Iacob: illi vero habentes hanc prophetiam, mox vt*

viderunt stellam nouam, intellexerũt regem natum, & venerunt.

8 TRES.] MAXIMVS Taurinensis Episcop. homilia 3. de Epiphania. *Et bene vno itinere tres simul adoraturi veniunt Magi, qui in vno Christo Iesu, qui omnium credentium via est, inseparata ab eis erat Trinitas adoranda.* S. LEO sermone primo de Epiphania. *Tribus igitur Magis in regione orientis stella noua claritatis apparuit; sequuntur tres viri superni luminis ductum.* Et serm. 3. *adorent in tribus Magis vniuersi populi vniuersitatis auctorem. Quod vtique exinde fieri nouimus, ex quo Magos de longinquitate suæ regionis excitatos ad cognoscendum, & adorãdum regem cœli, & terræ stella perduxit.* Et sermone 4. *Tres itaque viri fulgore insoliti syderis diuinitus incitati, præuium micantis luminis cursum sequuntur.* Et sermone. 5. *hic ille dies est, quo ad cognoscendum, adorandumque Dei filium tres Magos præuia stella perduxit: radiat namque è cælo stella per gratiam, & tres Magi coruscatione euangelici fulgoris acciti in omnibus quotidie nationibus ad adorãdum potentiam summi Regis accurrunt: impleatur in vobis quod in trium Magorum imagine præcessit.* Et sermone 6. *illa hodie cordibus nostris concipienda sunt gaudia, quæ in trium Magorum fuere pectoribus.* Et sermone 7. *Nec immerito cum tres Magos ad adorandum Iesum noui syderis claritas deduxisset, non eum imperantem dæmonibus, sed puerum silentem viderunt.* Et sermone octauo: *cum in tribus viris vocatio gentium præcesserit.* HILARIVS Episcopus Arelat. homil. prima de Epiphania. *In eo quod tria offerunt, Trinitas intelligitur; in eo vero*

Magi tres.

quod tres vni & singuli singula offerunt, in Trinitate vnitas declaratur. BEDA in 2. Matth. mystice autem tres Magi tres mundi partes significant, Asiam, Africam, Europam; siue humanum genus, quod à tribus filijs Noe seminarium sumpsit. HAYMO in 2. Matth. Illi tres Magi tres reges fuerunt, iuxta quod prædictum est à propheta; reges Arabum & Sabba dona adducent. AVCTOR. Ne vero tibi desimus & in his, quę vulgo feruntur, accipe trium horũ nomina Magorũ, ex Bedæ collectanea, seu floribus decerpta. Magi, inquit, sunt qui munera Domino dederunt, Primus dicitur fuisse Melchior senex, & canus, barba prolixa, & capillis, tunica hyacinthina, sagoq; mileno. & calceamentis hyacinthino & albo mixto opere promitrario variæ compositionis indutus; aurum obtulit Regi Domino. Secundus nomine Gaspar iuuenis, imberbis, rubicundus milenica tunica, sago rubo, calceamentis, hyacinthinis vestibus, thure quasi Deo oblatione digna Deum honorabat. Tertius fuscus integre barbatus, Balthasar nomine, habens; tunicam rubeam, albo varie, calceamentis milenicis amictus; per myrrhã filium hominis moriturũ professus est. Omnia autem vestimenta eorũ Syriaca sunt. Zacharias Chrysopolitanus libro primo in vnũ ex quatuor capite octauo, nescio qua ex historia deducens, aliter horum regum nomina tradit nobis. Nomina triũ Magorũ, inquit, Hebraice Apellius, Amerus, Damascus; Apellius interpretatur fidelis, Amerus humilis, Damascus misericors, Græca lingua vocati sũt Magalath, Galgalath, Saracin; Magalath interpretatur nuncius, Galgalath deuot[9], Saracin gratia. Hęc ille, inuerso, vt videtur, ordi-

Auctor.

Magorum nomina.

Nomina alia Magorum.

ordine, vocabula Græca pro Hebræis, Hebręaque pro Gręcis posuit; vt etiam Comestor in historia Euangelica *c. 8.* sed eorũ interpretationes difficile assequeris. Verum in re explorata satis sit aliorum dicta retulisse, quorum auctoritate firmetur.

9 SPELVNCAM.] IVSTINVS dialogo cum Tryphone. *In speluncam quamdam castello propinquã diuertit, ibi & à Magis inuentus est ex Arabia venientibus* BASILIVS de humana Christi generatione: *Astris è cœlo monẽtur, Magi è gentibus properãt, terra in spelunca lucẽ recipit, nihil, i ne notitia, nihil sine officio fuit.* GREGORIVS Nyssenus Episcopus in oratione de natiuit. Christi. *Peregrini, & a testamentorũ promissione, benedictioneq; patrũ alieni sunt Magi, qui cognitione populũ Israelitã anteuertunt, & cœlestẽ agnoscentes lucem & in spelunca regem non ignorantes.* CHRYSOSTOMVS hom. 6. in Matth. *Quemadmodum igitur stella tunc exiguum locum tugurij scilicet, atq; præsepis, ostendit, nisi sublime, illud relinquens ad inferiora venisset. superque ipsum fere caput pueri constitisset.* Et homil. 7. *Post illum siquidem inusitatum, admirandumque partum ab extremis vsque finibus mundi veniunt ad visendum illum tugurij, ac præsepij locum.* AVCTOR IMPERFECTI homil. 2. in Matthæũ. *Numquid viderunt palatium marmoribus splendidum? numquid matrem eius diademate coronatam? aut in lecto aureo recumbentẽ? numquid puerum auro, & purpura inuolutum? numquid aulam regiam diuersis populis personantem. sed quid? Pãdochiũ tenebrosũ, & sordidũ, & magis animalibus quã*

Puer in spelunca inuenitur à Magis.

Auctor imperfecti in Matthæum.

hominibus aptum, in quo nemo contentus erat sedere, nisi itineris necessitate coactus: matrem eius vix tunicam vnam habentem, non ad ornamentum corporis, sed ad tegumentum nuditatis proficientem, quam habere poterat vxor carpentarij, & hoc in per egre constituta. Puerum pannis sordidissimis inuolutũ, & in sordidiore præsepio positum, quia locus ille sic erat angustus vt nec ponendi infantem spacium inueniret. HIERONYMVS epistola 27. in Epitaphio Marcellæ cap. 7. *Ecce in hoc paruo terræ foramine cœlorum conditor natus est: hic inuolutus pannis: hic visus a pastoribus: hic demonstratus ab stella: hic adoratus a Magis.* Eadem refert Epistola 18. ad Marcellam AVGVSTINVS serm. 32. de tempore. *Cœlestibus habitatoribus secundum verbum incommutabili veritate fulgebat, & propter angustiam diuersorium in præsepe iacebat, ab ipso in cœlo demonstrabatur stella, & ipsum adorandum demonstrabat in terra.* Et serm. 35. *iacebat in præsepio puer ortu recens exiguus corpore, contemptibilis paupertate, sed magnum aliquid latebat in paruo, quod illi homines, primitiæ gentium non terra portante, sed cœlo narrante didicerant.* ISIDORVS Pelusiota libro primo Epistola 378. *Stella tum antrum illud, tum dominiferum, ac venerandum præsepe, quod in eo situm erat, tamquam digito demonstrabat.* PETRVS Chrysologus sermone 156. *Vbi est qui natus est Rex Iudæorum? hoc est dicere, cur Rex Iudæorum in præsepe iacet? & non decumbit in templo? cur non fulget in purpura, sed squallet in pannis? cur latet in specu, & manifestus in sanctuario non habetur?* & sermone 159. *Agnouit bos possessorem suum, & asinus præ-*

nus præsepe Domini sui; agnouit bos Iudæus iugo legis excusso, & asinus paganus stultitiæ feritate deposita, vterq́; agnouit, quia vterq́; ad vnum præsepe Domini epulaturus accessit. MAXIMVS Taurinensis Episcopus homil. 1. de Epiphania. *Natus de fœmina est, sed natus ex virgine iacebat in præsepi, sed in sydere rutilabat, vt hominem illum, Deumq́; esse & terrena mater, & signum cœleste monstraret.* DAMASCENVS in Theogonia. *Ostendit stella quod ante solem verbum profectum ad sedandum peccatũ Magis palam pauperẽ in speluncam misericorditer fasciis inuolutum, quod latati viderunt, idem & mortale & Dominum.* EVTHYMIVS in secundum Matth. & ingressi domum. *Domum hic tugurium vocat, quod Lucas diuersorium dixit.* AVCTOR. D. Epiphan. *hæresi 51.* & Theophylactus *in 2. Matth.* & Nicephorus *lib. primo historiæ Eccles. cap. 13.* existimant puerum Iesum non inuentum à Magis in spelunca, sed in domo, & quia ita loquitur euangelium, ingressi domum, & quia putant altero à natiuitate año Magos venisse, sed de hoc statim: nomine aũt domus intelligi tugurium quoduis, & locũ ad manendum, in scriptura non est insolitum. *Auctor.* *A magis inuentum in domo.*

10 DECIMO TERTIO.] AMMONIVS Alexandrinus in harmonia euangelica. *Post circumcisum octauo die infantem, Iesumq́; vocatum, ipsi Magi tertio decimo Ierosolymam, noua quadam stella duce venientes, Regem Iudæorum prædicant natum, ac cõmunicato cum Herode principe, & scribis consilio, in Bethlehem inuentũ adorant, ac venerantur muneribus.* AVGVSTINVS sermone 64. de diuersis. *Decimo tertio à natiuitate Magi accesserunt.*

Cuius natiuitatem ante dies paucissimos celebrauimus, eiusdem manifestationem hodie celebramus. Dominus ergo noster Iesus Christus ante dies tredecim natus, à Magis hodie traditur adoratus, ideo fortasse post natalem Domini duodecim diebus additis, Magi primitiæ gentium ad Christum videndum, adorandumque venerunt. Celebremus ergo deuotißime etiam istum diem, & Dominum Iesum, quem primitiæ illæ nostræ adorauerunt, iacentem in diuersorio, nos habitantem adoremus in cœlo. Et ser. 66. *hodierno die Magis adorantibus tamquam primitiis gentium commendatur manifestatus, qui ante paucos dies traditur etiam natus.* PETRVS Chrysologus sermone 159. *Ante hos dies, id est, diem octauum calendarum huius, quo crescere dies cœpit, quia dies verus illuxit in carne, natum Dominum Christum Iesum in euangelio scriptum facile recolunt, qui legerunt, vel qui aurem legentibus præbuerũt: Israelitici pastores super gregem suum vigilantes angelis nunciantibus cognouerũt: hodie in eadem carne manifestatum gentiles Magi signis indicantibus inuenerunt.* STRABVS in secundum Matth. *Venerunt Magi non post annum, quia tunc non inueniretur in præsepio, sed in Ægypto, sed decimo tertio die.* HAYMO Episcopus in secundum Matth. *ex aduentu Magorum, qui venerunt tertio decimo die natiuitatis filij Dei ad eum.* AVCTOR. Hoc ipsum probant quæ in præcedenti numero adduximus, si enim in spelunca adoratus est, ergo non post annũ venerunt Magi. Sed Epiphanius *hæres.30.& 51.* & Eusebius *in chronico*, post duos annos hoc ipso die venisse existimant,

mant, propter ea verba Matth. 2. quod Herodes occidi fecerit infantes à bimatu, & infra, secundum tempus, quod exquisierat à Magis. Sed quomodo inuẽtus est Iesus in Bethlehẽ à Magis, si pòst 40. dies ascẽdit virgo Ierosolymam, & inde Nazaretham vt ibi habitaret, vel potius in Ægyptũ, vt mox dicemus? Herodes autem furore percitus iussit omnes pueros interfici, qui comprehensi tenerentur intra duos annos, procrudeli sua tyrannide vsq; ad tempus in finitum, quo cognouit stellã Magis apparuisse, ne vnus infans effugeret necem, de qua re postea.

Magos post duos annos venisse. Refellitur cerum sententia.

11 In Mariæ Gremio.] Evsebivs Emissenus in 2. Matth. *supra vbi erat puer: vbi enim erat puer nisi in sinu matris?* Ambrosivs sermone primo de Epiphania. *Mater partui molli blanditur in gremio, pater filio pio testimonio famulatur; mater in quã eum adorandũ Magis ingerit, pater colendum gentibus manifestat.* Chrysostomvs homil. 8. in Matth. *Inuenerũt puerũ cum Maria matre eius, quemadmodũ Lucas ait, quod in præsepio positus esset, quia sc. cum fuisset enixa ibi eũ continuo reclinauit, postea vero cũ sustulit, & in suo gremio collocauit.* Hilarivs Arelatensis Episcop. hom. 1. de Epiphania. *Ducatũ nobis præbeat, velut stella, lux fidei, bacillũ nobis ostendat, non iam in præsepio vagientẽ, sed in sũma cœli arce dominantẽ: nec in matris gremio, sed in solio patris adorandum.* Evthymivs in secundũ Matthæi. *Peperit virgo Christũ, & quia alius locus nõ erat in diuersorio, inuolutum fascia infantẽ reclinauit in pſepe, iuxta Lucã. Deinde sicut ait Chrysost. ipsum tulit, & quando ingressi sunt Magi, ipsum super genua habebat.* 12 My-

Iesus in sinu matris inuẽtus à Magis.

Maria infantẽ super genua adorãdũ præbuit.

Munera Magorum. 12 MVNERA.] ISAIAS 8. cap. *Antequam sciat puer vacare patrem suum & matrem suam, accipiet virtutem Damasci, & spolia Samariæ, coram rege Assyriorum.* IVSTINVS Martyr dialogo cum Triphone. *Nam Isaias canens, occupauit copias Damasci. & spolia Samariæ, prænunciauit fore, vt mali dæmonis Damascum incolentis copiæ vincerentur à Christo, quamprimum nasceretur: Magi enim, quos dæmon sibi vindicarat, ad omnia maleficia, postquam venerunt, vt adorarent Christum, videntur ab illo defecisse, redacti in huius potestatem, scriptura mystice significante, Damascum esse illius domicilium. Quod autem Damascus sit terra Arabiæ, quamuis nunc contributa Syrophænicia, ne vos quidem negare potestis.* TERTVLLIANVS lib. 3. contra Marcionem cap. 13. *vt supra numero 2.* EPIPHANIVS in compendio doctrinæ ad finem libri tertii ex traditionibus Hebræorum, *iuxta quas munera Abraham largitus est filiis concubinarum, quæ in fine temporum ipsi Christo offerent, nam ab illis originem ducunt Magi.*

Auctor. 13 PER ALIAM.] AVCTOR. Ex ca. 7. nume. 3. constat Bethlehemum situm fuisse sex milliaribus ad austrum Ierusalem; cum ergo Magi venissent ex oriente in occidentem, ad læuam relicto Bethlehemo, viam Ierosolymitanam arripuerunt. *Magorum via.* Fertur autem in eo diuerticulo, quo via ducit Bethlehemum, absconditam fuisse stellam, atque ibi postea repertam. Igitur cum iuissent Bethlehemum, Magi adorato infante Bethlehemo, cepere viam versus regionem suam. Quod si Ierosolymam rediissent, non id

fieret,

fieret, quod illac via duceret, sed vt iussis regis parerent. Et hoc monuit angelus, vt inde caperent iter, nec regrederentur Ierosolymam.

DE VIRGINIS PVRIficatione, & pueri Iesu oblatione.

CAPVT IX.

QVadragesimo à partu die, ante quem ab ingressu tẽpli arcebatur puerpera, ascendit Maria cum sponso Ioseph 2 è Bethlehẽ Ierusalem, vt legem Purificationis implerent, oblaturi par turturum, aut duos pullos columbarum: tum etiam & 3 alteram, quæ præcipiebatur, vt omnis mas in lucem primus editus, vt Deo sanctus exhiberetur. Igitur cum puerum Iesum inducerent in templum, vt facerent secundum consuetudinem legis pro eo, adfuit illico Simeon diuino adductus spiritu: erat is 4 sacerdos iustus plane, ac timoratus, qui ex assidua prophetarum 5 lectione ac meditatione tempus iam adesse animaduerterat, quo Christus venturus prædictus erat, qui consolaturus erat Israel, atq; ita summis à Deo precibus contenderat: ne se prius mori pateretur: quam videret Christum Domini: cuius precibus, ac

bus ac votis annuens Deus, id se vt petierat completurum, pollicitus suo oraculo fuerat: hic ergo eo ipso afflatus Spiritu, ac spe certa, quam conceperat adductus, vt puerum, ac matrem vidit, & agnouit, Deo mirabiliter indicante, accessit propere, & contemplatus eum cum sũma voluptate è sinu virginis suscepit, & suis ipse brachiis complexus, atq; tam eximio beneficio exhilaratus, summas Deo gratias pro eo agens, dixit: Nunc dimittis seruum tuum Domine secundum verbum tuum in pace, quia viderunt oculi mei salutare tuum, quod parasti ante faciem omnium populorum, lumen ad reuelationem gentium, & gloriam plebis tuæ Israel. Mirabantur autem mater pueri & Ioseph, super his quæ dicebantur de illo. Ad quos Simeon conuersus benedixit eis, ad Mariam verò matrem eius sic ait: Ecce positus est hic in ruinam, & in resurrectionem multorum in Israel, & in signum, cui contradicetur, quin & tuam ipsius animam ea propter, ô doloris gladius pertransibit, quo reuelentur ex multis cordibus cogitationes. Eadem hora, aut Spiritu sancto afflata, aut Simeonis verbis perceptis superuenit Anna prophetissa, filia Phanuel de tribu Asser, quæ in multam ætatem processerat. Nam cùm septem tantum annis vixisset cum viro suo à sua virginitate, reliquũ tempus

vitæ

vita, quo octuaginta ferme annorũ erat vixerat in viduitate, nõ discedẽs de tẽplo, ieiuniis, & obsecrationibus seruiens nocte, & die. Hæc ergo vicissim etiam collaudabat Dominum & magnifice loquebantur de illo omnibus Ierosolymitis, qui expectabant redemptionem Israel. His ita peractis, quinque, iuxta legem, oblatis siclis, suum Deipara Virgo redemit infantem. 7 At confestim, vt perfecerunt omnia secundũ legem Domini, quoniam his latius paulatim serpentibus, si ad aures Herodis peruenissent, futurum erat, vt tyrannus ille quæreret puerum ad perdendum eum, quo tanto facinori occurreret Deus, misit angelum suum 8 Gabrielem, qui puerum instanti periculo eruendum curaret: atque ita mox ille apparuit in somnis Ioseph, dicens ei: Accipe puerum, & matrem eius, & fuge in Ægyptum, & esto ibi dum dicam tibi, futurum est enim, vt Herodes quærat puerum ad perdendum eum, qui cõsurgens accepit puerum, cum Matre eius, egressus est Ierosolyma.

)(

TESTI-

TESTIMONIA.

Maria 40. à partu die ascendit in templum.

VADRAGESIMO.] MOSES Leuit. 12. *Mulier, si suscepto semine pepererit masculum, immunda erit septem diebus, iuxta dies separationis menstruæ, & die octauo circumcidetur infantulus, ipsa vero triginta tribus diebus manebit in sanguine purificationis suæ: omne sanctum non tanget, nec ingredietur in sanctuarium, donec impleantur dies purificationis suæ: cumq; expleti fuerint dies purificationis suæ pro filio, deferet agnum anniculũ in holocaustum & pullum columbæ, siue turturem pro peccato ad ostium tabernaculi testimonii, & tradet sacerdoti, qui offerat illa coram Domino, & orabit pro ea, & sic mundabitur à profluuio sanguinis sui. Ista est lex parturientis masculum. Quod si non inuenerit manus eius, nec potuerit offerre agnum, sumet turtures vel duos pullos columbarum, vnum in holocaustum & alterum pro peccato, orabitq; pro ea sacerdos, & sic mundabitur.* LVCAS cap. 2. *Et postquam impleti sunt dies purgationis eius, secundum legem Moysi tulerunt illum in Ierusalem, vt sisterent eum Domino, vt darent hostiam, secundum quod dictum est in lege Domini, par turturum, aut duos pullos columbarum.*

Auctor.

AVCTOR. Hæc lex de puerpera solum tradita est, quam implebat 40. die à partu, & ita fecit Virgo, quæ concepta prole masculum peperit, & attulit duos turtures aut duos pullos columbæ, vnum in holocaustum, in gratiarum actionem pro filio suscepto, alterum pro peccato, id est, pro legali immunditia, quæ licet nulla

cet nulla culpa contraheretur, prohibebat tamen ex lege ingressum templi, illa autem ablata licebat iam tangere sanctum & templum ingredi, ita oblatio hæc pro puerpera fiebat non pro filio: vnde quod dicitur, cum expleti fuerint dies purificationis suæ pro filio partu edito expectare debet, vt purificetur, tunc deferet agnum non pro prole, sed pro se ipsa. *Legis d... rificationis expositio.*

2 E BETHLEHEM.] CYRILLVS Episcopus Ierosolymitanus, oratione de Occursu Domini. *Hodie Deus ex Theman, hoc est, ex austro in Sion venit. Item è Bethlehem in Ierosolymorum ciuitatem ingreditur. De hoc puero dudum ante propheta Habacuch prænunciarat, dicens: Deus ex Theman, hoc est, ex Austro veniet: Nam Bethlehem, ex qua* IESVS *in Sion ingressus est, ad Australem Ierosolymorum partem posita est.* *E Bethlehem ascendit.*

3 ALTERAM.] MOSES Exod. 13. 2. *Locutus est Dominus ad Moysen dicens: Sanctifica mihi omne primogenitum, quod aperit vuluam de filiis Israel, tam de hominibus, quam de iumentis, mea sunt enim omnia. Et ait populus, cum introduxerit te Dominus in terram Chananæi, separabis omne, quod aperit vuluam Domino, quidquid habuerit masculini sexus consecrabis Domino: omne primogenitum hominis de filiis tuis precio redimes.* Exod. 34. 19. *Omne quod aperit vuluam generis masculini meū erit: primogenitum filiorum tuorum redimes, nec apparebis in conspectu meo vacuus.* Num. 3. 45. *Tolle Leuitas pro primogenitis filiorum Israel, eruntq; Leuitæ mei, ego sum Dominus. In precio autem ducentorum septuaginta trium, qui excedunt numerum Leuita-* *Lex primogenitarum.*

rum, de primogenitis filiorum Israel, accipies quinq; siclos per singula capita, ad mensuram sanctuarii. Num. 8.16. *Pro primogenitis, quæ aperiunt omnem vuluā in Israel, accipe eos, mea n. sunt omnia primogenita filiorū Israel, tam ex hominibus, quam ex iumentis: ex die, quo percussi omne primogenitum in terra AEgypti, sanctificaui eos mihi, & tuli Leuitas pro cunctis primogenitis filiorū Israel.* Num. 18. 16. *Quod primū erumpet e vulua cunctæ carnis, quam offerunt Domino, siue ex hominibus siue de pecoribus fuerit, tui iuris erit, ita duntaxat vt pro hominis primogenito pretium accipias, & omne animal quod immundum est, redimi facias, cuius redemptio erit post vnum mensem siclis argenti quinq;, pondere sanctuarii, siclus viginti obolos habet.* LVCAS cap. 2. *Tulerunt illum in Ierusalem vt sisterent eum Domino, sicut scriptum est in lege Domini, quia omne masculinum adaperiens vuluam sanctum Domino vocabitur.* AVCTOR. Ex his locis non constat, vllum fuisse tempus definitum, quo deferretur infans

Quo tempore infans esset deferendus in templum. tradendus Domino, quia videtur id licuisse post octauum diem, propter ea, quæ dicuntur Exod. 22. 29. *Primogenitum filiorum tuorum dabis mihi, de bobus quoq;, & ouibus similiter facies, septem diebus sit cum matre sua, die octaua reddes illū mihi.* Verū cum non esset redimendus, nisi post

Ex consuetudine 40. die deferebatur. mensem ætatis, *vt Num. 18.* dicitur: Et quia in templo non poterat nutriri, nisi à matre, cōsuetudo fuit; vt indicat Lucas, cum dicit secundū cōsuetudinem, vt vna cum matre deferretur in templum, quo & ipsa purificaretur, & infans Domino traderetur, ac redimeretur.

Symeon Sacerdos. 4 SACERDOS.] CYRILLVS Ierosolym. orat. de

occursu Domini. *Audi Israel, audite omnes gentes, quem ego sacerdos vester Simeon vlnis gestio, magnaq; voce in hoc tēplo prædico & testimonio meo p[illegible] lum cōmen lo, hic Deus & Dominus est.* EPIPHANIVS li. de vita & interitu prophetarum. *Simeō sacerdos è tribu Aaron emicuit. Hic quippe est qui oraculum accipit à Spiritu sancto, neutiquā visurū se mortem, quousq; Christum Dominum incarnatum cerneret.* AVCTOR. Sed Timotheus presbyter Ierosolym. in orat de propheta Simeone, non existimat sacerdotē sed ex secta fuisse Pharisæorū. Theophyl. & Euthym. nō fuisse sacerdotē affirmāt, nā si ita esset explicuisset id Lucas

Auctor.

5 LECTIONE.] EVTYMIVS in c. 2. Luc. *Expectabat hanc redemptionem ex libris prophetarum Christū annunciantibus, & spiritus erat in eo [illegible], Spiritus sanctus propheticus: legens enim quod à [illegible] prophetias, quæ de Christo erant, cum inuenisset quod Deus incarnandus esset, ad supernaturale mysterium tamquam homo anhelabat, ideo etiam oraculum, siue responsum accepit.* GEORGIVS. Cedre. in comp. histor. *His Simeon cum Isaiæ [illegible] nā legisset, Virginē grauidā fore, pariturāq; filium Emanuele nomine ad verū, fidē di[illegible] prorsus dubitauit, [illegible] humana natura [illegible] nino virginē parere non admitteret. Sit etiam animato diuinitus patefactum est, vt ludū eo vsq; dū vaticinium impleretur. Eū n ergo in tēplo videns puerulum 40. dierū in vlnas accepit fatusq;: Nunc Dimitte seruū tuū d mitte in pace secundū ve būl tuum: [illegible] adhibuit. em grauit.* NICEPH. l. 1. hi Eccl. c. 12. *Huius Simeone fama est ex eis fuisse vnū q vi tute, dignitate, vitaq; sanctitate excelluerit [illegible]*

Didicerat tempus aduentus Christi.

 ilii

illi prophetæ Isaiæ oraculo legens incumberet, quod ait: Ecce Virgo vterum gestabit. & concipiet filium: & de diuini eius responsi fide ambigeret, Angelum ita fluctuanti ei astitisse ferunt, cum oraculo eiusmodi. Non illum huius vitæ vinculis prius soluturum iri, quam id de quo credendo addubitasset pro foribus, primo quoq; tempore appropinquans, & oculis ipse suis conspectum, testimonio suo confirmaret. Quam obcausam ad tantum senium prouectus, cum Christum Dominum oculis suis conspexisset, eumdemque in vlnis gestasset, carnis mole protinus solutus, atq; liberatus est. AVCTOR. Galatinus li. 1. *de arcanis catholicæ veritatis. c. 2.* affirmat ex multis discipulis Hillelis, & Samæi, per quos tradita est legis expositio ad posteros, vnum fuisse Simeonem istum, qui Christum suscepit in vlnis & dicitur Hillelis filius in quo Iudaicæ Academiæ sceptrum penitus defecit: eumq; Gamalielem cognomento senem, ad cuius pedes Paulus Apostolus legem didicit, habuisse auditoré. Et cap. 4. *Simeon Hillelis filius*, inquit, *quem ob eius præcipuam sanctitatem, Talmudistæ iustum cognominant, in quo Academiæ magnæ synagogæ sceptrum defecit, multa de Messia dixit: & tandem cum in vltima senectute à Spiritu sancto responsum accepisset, non visurum se mortem, nisi oculis Messiam Dei filium videret Christum ipsum in vlnis suscipiens, quæ de eo à Spiritu sancto edoctus docuerat, ipso præsente confirmauit.* Michael Charanza, *lib. de virginitate Mariæ cap. 14. affert* Egesippum lib. de supplemento Euangelicæ veritatis, qui dū explicat illud Lucæ secundo. *Responsum accepit Simeon*

Oraculo nouit Simeon visurum se Iesum.

Auctor:

Simeon Hillelis discipulus, & Gamalielis magister.

Simeon a Spiritu ſancto, non viſurum ſe mortem, niſi prius videret Chriſtum Domini, refe t hunc Simeonem eſſe Rabbi inter Iudæos eximium, qui dum ſemel exponeret in ſcholis illam Iſaiæ prophetiam: *Ecce virgo concipiet*, inuenit ibi ſcriptum *Haalma*, id eſt, *virgo manens, virgo concipiet & pariet filium.* Deleuit H. vt eſſet ſenſus: *Ecce virgo nubilis concipiet*, cumque iterum præfatum verbum relegere, inuenit ſicut prius ſcriptum, *haalma*, præfixo articulo, iterum deleuit illud, imò & tertio: tunc in ſpiritu cognouit puerum de Virgine naſciturum: & Deum humiliter rogauit, ne ſe mori permitteret, donec hũc puerum, mirabiliter de Virgine natum, mortalibus oculis, & videret, & adoraret, reſponſum accepit à Spiritu ſancto non viſurum ſe mortem niſi prius videret Chriſtum Domini. Hieronymus *Iſai.* 8. Meminit duorum prædictorũ Rabbinorum Hillelis, & Samai, ex quibus fuere ſcribæ, & Phariſæi, qui non multo antequam Chriſtus naſceretur orti ſunt in Iudæa: quibus Chriſtus Dominus factus eſt in ruinam, & in ſcandalum; de quibus ſtatim dicemus ex Ioſepho.

Prophetia de Virgine expoſitio Simeonis.

Qua occaſione reſpõſum accepit Simeon.

Hillel, & Sammai principes Scribarum, & Phariſæorũ.

6 DOLORIS.] DIVVS ILLEFONSVS Archiepiſcopus, ſermone ſecundo, de Virginis Aſſumptione. *Candidior inter Martyres, quia, & ſi illi martyrio coronati dealbarunt ſtolas ſuas, & cãdidas eas fecerunt in ſanguine agni, nihilominus hæc beata, & venerabilis virgo candidior digne prædicatur, eo quod ſi corpora Martyrum pro Domino ſupplicia pertulerunt, nihilominus hæc admirabilis Virgo in anima paſſa, teſte Domino, comprobatur:* ait e-

Gladius doloris Virginis

Maria plusquam Martyr.

nem Simeon, vel Dominus ad eã,& tuam ipsius animam pertransibit gladius. Quod si gladius vsque ad animam peruenit, quando ad crucem stetit, fugientibus Apostolis, cum videret Dominum pendentẽ, etiam plusquã Martyr fuit, quia in animo nõ minus amoris, quã mæroris est intus gladio vulnerata, parata enim stetit, si nõ deesset manus percussoris. DAMASCENVS lib.4.fidei orthod.c.15. *Ipsa beata, & super naturam donorũ digna effecta dolores partus, quos effugit pariẽs, illos tẽpore passionis sustinuit; ex materna compassione viscerum lacerũ reparturiens; & quem Deũ per natiuitate agnouit, illum vt maleficum interfectũ videns, tamquam gladio cogitationibus discerpitur: & hoc est, tuam ipsius animã pertransibit gladius, quemadmodũ ille prædixerat, Dei spectator, Simeon, Dominum gestãs in vlnis.* BEDA in 2.Luc. *Tuam ipsius animam pertrãsibit gladius, id est, dolor passionis Dominicæ: quia non potuit videre eum crucifigi sine affectu materni doloris; & si speraret eumdẽ resurrecturum, & mortem deuicturum.* SYMEON Metaphrastes, oratione de ortu, & educatione Deiparæ. *Conuenientius est quod dolorem ipsum gladij nomine significauerit; qui quidẽ tempore passionis Mariam inuasit.* RVPERTVS in Euangelium Ioan. cap.19. *Stabat mater iuxta filij crucem, sine dubio dolens, & dolores tamquã parturientis habens: cruce namq; eius nimium ipsa cruciabatur, sicut ei prædixerat Simeon.* EVTHYMIVS in c.2. Lucæ. *Gladiũ nominauit dolorẽ acutissimũ, maximeq; euidentẽ, qui penetrauit cor matris Dei, dum filius eius cruci affixus est; de hoc n. cruciatu nũc vaticinatus est.* BERNARDVS sermone de Beata

Virgi-

Virgine super signum magnum. *Vere tuã, ô beata mater animam gladius pertransiuit: alioquin non nisi eam pertransiens, carnem filij tui penetraret. Et quidẽ postea quam emisit spiritũ tuus ille Iesus, ipsius plane non attigit animam crudelis lãcea, quæ ipsius, nec mortuo parcens, cui nocere non posset, aperuit latus, sed tuam utiq, animam pertrãsiuit.* AVCTOR. Non ergo, vt recte notãt Ambros. & Beda *in 2. Luca*, de corporeo gladio loquitur Simeon, siquidem virgo violentam nõ pertulit mortem: multo minus de gladio scandali aut dubitationis in morte filij, vt voluit Origenes, *homil 17. in Lucam*, Chrysostomus *super Psal 13.* Amphilochius *in homilia de occursu Domini*. Theophyl. *in secundum Luca*. Augustinus *quæstionibus veteris, & noui Testamenti*, si eius sunt: numquam enim talis in Virginem cecidit dubitatio, qualis in Apostolos, *vt latius suo loco inferius dicemus.*

Auctor. Simeon non loquitur de gladio corporeo.

7 AC CONFESTIM. MATTHÆVS c. 2. *Qui cũ recessissẽt: ecce Angelus Dñi apparuit in somnis Ioseph.* EVSEBIVS Emiss. in 2. c. Matth. *Qui cũ recessissẽt, aliquãto post tẽpore euoluto, & omnib. quæ secundũ legẽ debebantur expletis: ecce Angelus Domini apparuit in somnis Ioseph, dicẽs; surge & accipe puerũ, & matrẽ eius. & fuge in Ægyptũ. Adhuc omnia quieta erant, adhuc Herodes Magos expectãs, nondũ sui cordis malitiã reuelabat: vnde & secure vadũt in Ierusalẽ, vt legis mãdata pficiant, inde vero in Ægyptum fugere iubẽtur.* AVGVSTINVS l. 2. de cõsens. Euãgelist. c. 5. *Et hac ipsa hora supueniẽs cõfitebatur Domino, & loquebatur de illo omnib. q expectabant redemptionẽ Israel. Et vt pfecerunt omnia secundũ legẽ*

Angelus statim apparuit.

Domini: ecce angelus Domini apparuit in somniis Ioseph dicens: surge & accipe puerum & matrem eius & fuge in AEgyptum. Et cap. 11. *Posteaquam nihil Herodi Magi renunciauerunt, dico autem credere potuisse illos fallacis stellæ visione deceptos, posteaquā non inuenerunt, quem natum putauerant erubuisse ad se redire, atque ita eum timore depulso ab inquirendo, ac persequendo puero quieuisse. Cum ergo post purgationem matris eius in Ierusalem cum illo venissent, & ea gesta essent in templo, quæ à Luca narrantur, quia verba Simeonis, & Annæ de illo prophetantium cum cœpissent ab eis qui audierant prædicari, ad pristinam intentionem reuocatura erant animum Regis, admonitus per somnium Ioseph cum infante, & matre eius, fugit in AEgyptum.* Et cap. 5. *Hinc proinde cognoscendum est, sic vnumquemque Euangelistarum contexere narrationē suam, vt tamquam nihil prætermittentis series digesta videatur. Tacitis enim quæ non vult dicere, sic ea quæ vult dicere, illis quæ dicebat adiungit, vt ipsa continuo sequi videantur, sed cum alter ea dicit, quæ alter tacuit, diligenter ordo consideratus indicat locum, vbi ea potuerit, à quo prætermissa sunt, transilire, vt ea quæ dicere intenderat, ita superioribus copularet, tamquam ipsa nullis interpositis sequerentur, ac per hoc intelligitur Matthæus vbi ait somnio admonitos Magos ne rediirent ad Herodem, per aliam viam regressos in regionem suā: illic prætermisisse, quæ Lucas narrauit gesta circa Dominū in tēplo, & dicta à Simeone & Annæ, vbi rursus Lucas prætermittēs profectionē in AEgyptum, quam narrat Matthæus tamquam continuam cōtexit regreßionē ad ciuitatē Nazareth.* GEORGIVS

Cedre-

Cedrenus, in compendio historiæ. *Latus Simeon ad eum hinc emigrauit. Deinde Iosephus diuinitus est in Ægyptum fugere iussus.* AVCTOR. Tatianus Alex. *in harmonia Euang. cap 7 & 8.* Ammonius Alex. *in harmonia Euangelica.* Chrysost. *homil. 9. in Matthæum*, Epiphanius *hæres. 20. & 51.* & Theophylact⁹ *in 2. Matthæi*, Anselmus, & Euthymius *ibidem.* & Nicephorus *lib. 1. historia cap. 3.* existimant Iosephũ cum Maria, & Infante Nazaretha iussu Angeli profectũ in Ægyptũ, non Ierosolymis; quãuis diuersa ratione ducantur: nã Tatianus, Epiphanius, & Nicephorus, id ita factũ putant, ꝙ purificationem collocent ante aduentũ Magorum, quos dicũt venisse post duos annos, ita vt statim perfectis omnibus secundum legẽ, redierint Iosephus, & Maria Nazareth, & inde ascendentes Ierosolymam, secundũ consuetudinem, ad diem festũ, accesserint Bethlehemũ, vbi inuenti sunt à Magis. Sed hũc ducendi modũ iam supra reiecimus *cap. 8. n. 10.* Ammonius autẽ, Chrysostomus, Theophilact, Ansel. & Euthymius, quãuis putẽt, Magos venisse ante quadragesimũ diẽ purificationis, nihilominus existimant statim rediisse Nazareth, ibiq; monitũ Ioseph ab Angelo, vt fugeret in Ægyptum, quia Lucas *2. c.* apertis verbis dicit, *& vt perfecerunt omnia secundũ legẽ Domini, reuersi sunt in Galilæã, in ciuitatẽ suã Nazareth.* Sed dicimus hãc reuersionẽ esse illã, quã refert Matth. ca. 2. illis verbis, *& admonitus in somnis, successit in partes Galilææ, & veniẽs habitauit in ciuitate, quæ vocatur Nazareth:* & patet inprimis, quia Matthæus loquitur de

Auctor.

Nazaretha profectionem sumptam in Ægyptum.

Purificatio non ante aduentum Magorum.

Concordantur Lucas & Matthæ.

reuerſione, quando permanſit iam Chriſtus in Nazareth, tãquã ciuis per multos annos, de qua eadem loquitur Lucas, vt patet ex ſequentibus his verbis. *Puer autem creſcebat, & confortabatur ſpiritu, plenus ſapientia, & gratia Dei erat in illo, & ibant parentes eius per omnes annos in Ieruſalem.* Et ſecundo, quia quando rediuit Ioſeph ex Ægypto *Matth. 2.* in Iudæam redibat, vt in ea, nempe in Bethlehem habitaret, quia ex Iudæa fugerat, venerat enim è Nazareth eo animo, vt maneret in Iudæa; ergo Angelus in Iudæa illi apparuit, & iuſſit vt iret in Ægyptum.

Gabriel monet Ioſephũ.

8 Gabrielem.] Origenes homil. 3. in diuerſos. *Ille ipſe qui & ad Mariam deſtinatus fuerat Gabriel, ille annunciare venit: qui ad Zachariam in tẽplo locutus eſt, ipſe & nunc per ſomnium oſtendit ſe Ioſeph ſanctus Angelus Gabriel: ipſi enim iniunctum fuerat, & commendatum generationis Dominicæ ſacramentum. Propterea, & digne Gabriel appellatus eſt, quod interpretatur fortitudo Dei, illius namque incarnationis ſacramentum commẽdatum habebat, qui veniebat ad debellantes poteſtates aereas; iſte etiã Angelus ad illos bene vigilantes paſtores venit, & Domini generationem eudem annũciauit: iſte ergo beatus, & ſanctus Angelus, & nunc Ioſeph apparuit per ſomnium dicens: ſurge, & accipe puerum.* Haymo Epiſcopus in cap. 2. Matth. xi. *Ecce Angelus Domini, Gabriel videlicet, miniſter Dominicæ Incarnationis, apparuit Ioſeph in ſomnis.* Anselmvs in 2. Matth. *Cum rumor de puero iam inciperet dilatari, mittitur Angelus, ſcilicet Gabriel, qui in Ægyptum faciat puerum tranſportari.*

FVGA

FVGA VIRGINIS IN Ægyptum, eiusque ibidem commoratio.

CAPVT X.

Iosephus Angeli monitis incūctā- ter obediens, nocte ipsa consur- gēs, accipit puerum, & matrem eius, & fugit in Ægyptū: 1 com- pendiarium, cōmunemq; viam sil:gēs, vt cre- ditur, quo celerius rem exequeretur: ea erat re- cta in Gazā ab Ierosolymis, quadraginta duo- bus milliaribus distantē, qua itur in Ægyptum 2 iuxta Bethlehemū 3 p Hebrō. Vbi cum fugam suā, ac fugæ causam, vt par est credere, Zacha- riæ, & Elisabethæ declarassent: vtiq; puerū Io- annē periculo eriperent admonuissent, necessa- riis ad iter faciendū desumptis, Gazam perue- nerunt. Inde iter 4 duodecim, aut quatuorde- cim dierum (septuaginta leucarū supputatur) maxima ex parte p solitudinem: non sine ma- gno labore atq; solicitudine versus Babylonem (Cairum vulgo dictam) confecerunt. Hinc ad quatuor leucas, Orientem versus, in Thebaidē peruenientes, dū vrbem Hermopolim ingrede- rentur, res mira occidit: totius eius gentis tra- ditione probata. Arbor erat procera quidem, ac vetusta, quæ dæmonū fraude, quasi numi-

nis domicilium religiosius quam par erat, colebatur, Perseis dicebatur. Hæc ergo in fugam verso dæmone ad solum vsque; dominum suum adoratura se sponte demisit: atque ita ad miraculi comprobationem inclinata permansit, multis morbis, dum ægris applicaretur, afferens sanitatem. Quin & in eiusdem 6 templo, Christo similiter vrbem ingrediẽte, simulacra cecidisse, vt & in aliis quibusdam locis, iuxta 7 Isaiæ prophetiam à maioribus accepimus. Eiusque rei celebre ab Ægyptiis sacerdotibus obseruabatur vaticinium, 8 ab Ieremia traditum, tum cũ in Ægypto degeret, fore aliquando, vt simulacra eorũ concuterentur, ac corruerent, cum ascenderet in Ægyptum puer à Virgine natus, atq; in præsepio depositus. Vnde consuetudo fuit Ægyptiis, Virginẽ in lecto cum infante positã adorare. Quod eo modo, quo Ieremias prædixerat, euenit. Inde redeuntes, vt locũ tutum eligerent ad degẽdum, in quodam vico, inter 6 Heliopolim, ac Babylonem, tribus leucis à Babylone remotum, ab Heliopoli quatuor, consederunt. Maturea nũc locus dicitur, nõ solũ incolis etiã num, sed exteris eam ob rem venerationi nõ modicæ habitus. Puteus ibi visitur, cuius aqua ad obsequia Domini vsã Deiparã fertur, qua dum rigaretur balsami hortus, vegetus, ac frugifer perdurabat. Ea nuncà

pere-

grinis bibitur non insalubriter. Hac ratione in Ægypto permanserunt Iosephus cum Maria, & Christo infante, usque ad obitum Herodis, 10 terram illam ad futuram Christi eiusdem philosophiam sanctificantes, ac parantes.

TESTIMONIA.

OMPENDIARIAM.] MOSES Exod. 13. 17. *Igitur cum emisisset Pharao populum, nō eos duxit Deus per viam terræ Phylistijm, quæ vicina est, reputans ne forte pœniteret eum, si vidisset aduersum se bella consurgere, & reuerteretur in Ægyptum, sed circumduxit per viam deserti, quæ est iuxta mare rubrum.* IOSEPHUS lib. 1. antiquitatum cap. 14. *per Palæstinam grauiter ferebat transire propter antiquam molestiam, volebatque quolibet modo latere pergens. Confinis enim est hæc Ægyptiorum prouincia, & propterea via quidem ducente ad Palæstinam populum non eduxit, per desertum vero multum agens iter, malaque perpessus innumera ad Chananæam studuit peruenire,* LUCAS in Actibus Apostolorum cap. 8. 26. *Angelus autem Domini locutus est ad Philippum dicēs, surge, & vade contra meridianum ad viam, quæ descēdit ab Ierusalem in Gazam, hæc est deserta; & surgens abijt. Et ecce vir Ætyops Eunuchus potens Candacis Reginæ Ætyopum, qui erat super omnes Gazas eius, venerat adorare in Ierusalem, & reuertebatur seden-*

Via in Ægyptum.

sedens super currum suum, legensque Isaiam prophetam. Et versu. 36. *Dum irent per viam venerunt ad quandam aquam, & ait Eunuchus, ecce aqua, quid prohibet me baptizari? & descenderunt vterque in aquã, Philippus, & Eunuchus, & baptizauit eum: cum autẽ ascẽdisset de aqua, Spiritus Domini rapuit Philippũ. & amplius non vidit eum Eunuchus: ibat autem per viam suam gaudẽs.* HIERONYMVS lib. de locis Hebraicis lit. B. *Bethlehem ciuitas Dauid in sorte tribus Iudæ, in qua Dominus noster, atque Saluator natus est, in sexto miliario ab Ælia contra meridianam plagam, iuxta viam quæ ducit Chebron. Bethsur in tribu Iuda, siue Beniamin. & est hodie Bethsoron viculus, euntibus nobis ab Ælia Chebrõ, in vicesimo lapide, iuxta quem fons, ad radices mõtis ebulliens, ab eadem in qua gignitur sorbetur humo, & Apostolorum Acta referunt Eunuchum Candacis Reginæ in hoc esse baptizatum à Philippo.* Et litera G. *Gaza ciuitas Æueorum, in qua habitauere Cappadoces, pristinis cultoribus interfectis. Apud veteres autem erat terminus Chananæorum, iuxta Ægyptum: ceciditque in sortem tribus Iudæ, sed eam tenere non potuit, quia Enakim, id est, gigantes, fortissimi Allophilorum restiterunt; & est vsque hodie insignis ciuitas Palestinæ.* Et lib. quæstio. in Gen. in c 22. *Notandum ex prioribus, & ex præsenti loco, quod Isaac non sit natus ad quercum Mambre, sed in Geraris, vbi & Bersabee vsque hodie oppidum est:* & infra. *Notandum, quod de Geraris vsque ad mõtem Moria, id est, sedem templi, iter dierum trium sit, & consequenter illuc die tertio peruenisse dicatur. Male igitur quidam, Abrahã putant illo tempore ad quercum*

Bethlehem. situs.

Bethsoron.

Fons, in quo Eunuchus fuit baptizatus.

Gaza ciuit

Isaac in Geraris natus.

Iter à Geraris ad montem Moria.

cum

cum habitasse Mambre, cum inde vsq, ad montem Moria, vix vnius diei iter plenū sit. Et lib. de locis Hebraicis, litera B. *Bersabee in tribu Iuda, siue Simeonis, est vsq, hodie vicus grandis in vicesimo a Chebrō milliario, vergens ad Austrū, in quo & Romanorū militū præsidium positū est; à quo loco termini Iudeæ incipiētes tendebantur, vsq, ad Dan, quæ iuxta Paneadē cernitur.* BROCARDVS in lib. descriptionis terræ sanctæ. C. *ab Acone versus Austrū, ab Ascalone duabus leucis cōtra Austrū est Gaza in littore quoque maris sita, quæ nunc communiter Gazara appellatur, & transit per eam via in Ægyptum. A Gaza quatuor numerātur leucæ vsq, ad Bersabee, quæ nūc Giblim dicitur, & est terminus Iudeæ, atq, terræ promissionis contra Austrum: in hac manserunt multo tēpore Abraham, & Isaac, vt patet in Genesi: distat ab Hebron sicut & Gaza paulo amplius vna ducta. AVCTOR.* Ex præmissis testimoniis constat, viam rectā ab Ierosolymis in Ægyptū, in primis esse pPalestinā, iuxta littus maris mediterranei, quę cōfinis est Ægypto: tū etiā iuxta Bethlehem per Hebron in Gazā. quę eadē fere ratione distat ab Hebrō, quā Bersabee, nēpe 22. milliaribus. Ergo Gaza sicut & Bersabee distat ab Ierusalem, 42. milliaribus, q̄ conficiunt spaciū decē leucarum cū dimidia; q̄ vocat Hieronym. iter trium dierū Per Hebron autē esse viam rectā in Gazā, patet ex itinere confecto ab Eunucho, q iturus in Ægyptum, vt illac iret in Æthyopiam, proficiscebatur per Bethsoron, duobus milliaribus ante Hebron, vbi baptizatus est à Philippo, & inde peruenit in Gazam per viam, qua descendirur ab Ierusalem in Gazam.

Bersabee situs.

Gaza est Gazara.

Bersabe Giblim.

Auctor.

Via recta in Ægyptum.

2 IVXTA

2 IVXTA BETHLEHEM.] HIERONYMVS lib. de locis Hebraicis. *Bethlehem ciuitas Dauid, in ſorte tribus Iudæ, in ſexto milliario ab Elia contra meridianam plagam, iuxta viam, quæ ducit Chebrō.* *AVCTOR.* Satis eſt veroſimile, Ioſephũ Bethlehemum ingreſſum, vt neceſſaria ad tam lōgam

Traditio pia. viam educeret: quod & confirmat id, quod traditione à maioribus acceptum non incolæ ſolum, ſed & exteri, & Chriſtiani Latini, & Græci. & impij Sarraceni, religioſe venerãtur, & multi, quibus videre licuit, mandauere libris: dum in parandis neceſſariis Bethlehemi Ioſephus moraretur. Deiparam in ſpelũca latuiſſe, inter Meridiem, & Auſtrum, ad iactum lapidem duorũ à Bethlehemo ſemotam: dumque Deo infanti mammillam porrigeret, lactis guttis in durum ſpeluncæ lapidem effuſis ita emollitum, ac cãdidũ effectum, vt candidiſſimæ, ac tenuiſſimæ terræ in puluerẽ tenuiſſimũ conuerſæ, inſtar ſit; ex qua lota panes paruuli conficiuntur, quibus ad morborũ diuerſorum ſanitatẽ, præſertim lactis fœminarum contractionis, omnes vtantur,

Lac Dominæ noſtræ cur ď ãum. *lac Dominæ noſtræ*, propterea nominantur. Vidi ergo panes, quos mihi oſtẽdit pater quidam ex noſtris, qui terram illam perluſtrauit, ac in eam ſpeluncam religionis gratia cum multis aliis ingreſſus eſt.

Auctor. 2 PER HEBRON.] *AVCTOR.* Diximus iam per vrbẽ Hebron rectam duci viam in Gazã. Quod ſi ea eſt vrbs mõtana, *vt diximus c. 6. n. 2.* vbi morabatur Zacharias cũ Eliſabeth, cũi dubium eſſe poteſt, quin tam ſanctis viris, & cognatis, & quibus

bus sacer fœtus fuerat declaratus, non suam fugam, eiusq; causam explicassent; ex eiusq; cognitione præcauissent, siquidem in cap. sequenti dicemus, etiam Ioannem latuisse? Quis etiam dubitabit non affluenter elargitos Zachariam, & Elisabeth necessaria Iosepho, & Deiparæ, tã pauperibus homines diuites, & tam charis, ac omni dignis veneratione, tam iustos, ac misericordes; ne dubitantibus merito dicatur. *Adhuc vos sine intellectu estis?*

Necessaria ad viam accipiunt.

Via 12. dierũ. Hilarionis iter.

4 DVODECIM DIERVM.] HIERONYMVS in vita Hilarionis. *At ille nihil aliud nisi solitudinẽ meditabatur, in tantum, vt quadam die profectus sit statuerit: & adducto asello (nimis quippe exesus ieiunijs vix ingredi poterat) iter arripere conatur, quod cum percrebuisset, & quasi vastitas, & iustitium Palestinæ ei indiceretur, plusquam decẽ millia hominum diuersæ ætatis & sexus, ad retinendum eum congregata sunt. Decreuit ergo publica omnes voce contestans, nõ cibi se nõ potus quicquam sumere, nisi dimitteretur. Et post septem dies inediæ tandem relaxatus, ac valedicens plurimis, cum infinito agmine prosequentium venit Bethlium: vbi persuasis turbis, vt reuerterentur, elegit 40. monachos, qui haberent viaticum, & possent ieiunantes ingredi, id est, post solis occasum cibũ sumere. Quinto igitur die venit Pelusium, visitatisq; fratribus, qui in vicina eremo erant, & in loco, qui dicitur Lychnos, morabantur, perrexit post triduum ad Castrum Theubatum, vt videret Dracontium Episcopum, & confessorem, qui ibi exulabat; quo incredibiliter consolato tanti viri præsentia, post aliud triduũ, multo Babylonẽ labore peruenit, vt videret Philonem*

lonem Episcopum, & ipsum confessorem: Constantius enim rex Arianorũ feruens hæresi, vtrumq; in ea loca deportauerat. AVCTOR. Vides hic ex itinere Hilarionis ex Palestina in Babylonem asello cõfecto, breue illud esse duodecim dierũ. Quod ipsum facile colligitur ex itinere à Tito cõfecto ex Alexandria *lib. 5. de bello Iudaico c. 14. Distabat*, ait, *Lipomanus in catena in decimũ tertium Exodi, decẽ dierum itinere:* & Abulensis *quæst. 60. in cap. 2. Matth.* à Gaza ad Babylonem, seu Cayrum iter 70. leucarũ, ex eis 50. solitudinis constituit, hoc est spacium 280. milliarium: inde quatuor sunt in Thebaidem leucæ, *vt ait Brecardus in descriptione Ægypti*, ad calcem descriptionis terræ sanctæ. Vt vniuersum iter fuerit 74. leucarum.

Auctor. *Titi iter.* *Iter 74 leucarum confectum à Ioſepho, & Maria.*

5 ARBOR ERAT.] SOZOMENVS lib. 5. historiæ Ecclesiast. cap. 20. *Memorant præterea arborem esse, quæ Perseis dicitur, Hermopoli, quod est oppidum Thebaidis: cuius fructus, aut folium, aut particula aliqua corticis, ægrotis admota morbos à compluribus depulerit. Nam traditum est Ioseph, cum propter Herodem, assumptis secum Christo, & Maria sancta Deipara, fugisset, venisse Hermopolim, atque simul vt portæ appropinquauit, istam arborem, licet planè maximam, aduentu Christi turbatam esse, atque ad solum vsq; se inflexisse, & Christum adorasse. Atque hæc quidem de hac arbore, sicut à multis audiui, à me cõmemorata sunt. Quæ quidẽ, si quid ego iudico, vel significabat Christum iam in vrbe esse, vel (vt verisimile est) non modo arborem, quã incolæ propter magnitudinem, & pulchritudinem, lege gentilitia venerabantur, dæmone iam, qui ibi colebatur, ob Christi*

Arbor Perseis Christo se demittit. *Hermopolis ciuitas.*

talium rerum euerſorem, qui eo in loco comparebat, perhorreſcente, ſua ſponte commotam eſſe: verum etiam omnes Ægyptiorum ſtatuæ aduentante iã Chriſto iuxta prophetiã Iſaiæ concuſſæ fractæ, dæmone inde abacto, arbor, quo rei geſtæ teſtimonio eſſet, remanſit ibi, fideleſq; morbis liberauit. Atq; vt Ægyptij, & Paleſtini iſtarum rerum, ſic alij ſinguli aliarum, quæ apud ipſos geſtæ ſunt, teſtes locupletes exiſtunt. CASSIODORVS Senator lib. 6. hiſtoriæ Tripartitæ c. 42. *Fertur etiam quod in Hermopoli Thebaidos arbor, quæ vocatur Perſeis, multorum morbos abegerit, ſi fructus, aut pars eius corticis collo ægrotantium ligaretur. De hac enim arbore ferunt, quod cum apud Ægyptũ Ioſeph cum Chriſto & Maria virgine ſancta, fugiſſet Herodem, veniſſetq; ad Hermopolim ciuitatẽ, mox vt ingrediebatur vrbẽ, non ferens hæc arbor maximũ Chriſti Saluatoris aduentum, inclinata eſt vſq; ad terrã, & eum ſuppliciter adorauit. Hæc ergo de iſta arbore à multis audiens narraui. Reor autẽ hoc ſignum fuiſſe factum ciuibus diuinæ præſentiæ.* Et cetera vt ſupra ex Sozomeno. CHRISTIANVS Druthmarus in 2. Matthæ. *Refertur in Eccleſiaſtica hiſtoria Euſebij, quod quando Ioſeph ferebat in Ægyptũ Dominũ, trãſierunt per Heliopolim ciuitatẽ, & erat in plateis eius Terebinthus miræ magnitudinis, in qua habitatores loci illius diuinabãt, cumq; Ioſeph cũ puero tranſiret, proſtrauit ſe arbor obuiã ei in terrã, & tacuit, donec pertrãſijt, & iterũ erecta ſtetit ſicut ante ſteterat.* GEORGIVS Cedrenus: *Hermopolis, quæ eſt vrbs Thebaidis, Perſica arbor fuit, cuius foliũ, aut cortex cuiuis morbo mederetur. Eã ferunt arborẽ ſeſe inclinaſſe, & Chriſtũ adoraſſe in Ægyptũ fugien-*

Statuæ Ægypti concuſſæ aduentu Chriſti.

tem, eique vmbram præbuiße. NICEPHORVS lib. 10. Eccleſ hiſt. cap. 31. *Hermopoli quoque Thebaidis, arbor eſſe, quam Perſeam vocant, dicitur, multis morbis medicinam afferens, ſi vel feſtuca, vel folium ex ea ægris applicetur. De qua illa adhuc fama apud Ægyptios obtinet, Deigenitricem vna cum Ioſepho Herodem fugientem, ductu Ioſephi, Hermopolim veniſſe, & quamprimum vrbis portā attigiſſet, arborē eam aduentum Chriſti ferre non potuiſſe, & quãuis procera admodum eſſet, ad ſolum ipſum tamē ſe demiſiſſe, & paradyſi olim ſatorem adorauiſſe. De arbore ea hæc quæ legi, ſcribenda eſſe duxi. Ego vero eã, quaſi quoddam ſymbolū, ſeu ſignū fuiſſe puto Chriſti ipſius, in vrbem eam aduentus, aut certe, ſicuti conijcere licet, eam propter proceritatē, & pulchritudinem, Græcorum moribus, ab vrbis incolis diuino honore cultam, tum commotam eſſe, dæmone, qui per eā eſt cultus, exhorreſcente, ad præſentiam eius, qui abolitiurus, & oppreſſurus eos omnino fuerat. Sed tunc quoq; cuncta Ægyptiorū ſimulacra diffluxere, Chriſti non ferentia aduentum, iuxta id, quod de eis ab Iſaia dictum eſt. Ceterum dæmone ex arbore ea pulſo, ad certum rei geſtæ indicium, prona, & inclinata permanſit, fide accedentes ſanans. Harum rerum Paleſtini, & Ægyptij idonei, fideque digni ſunt teſtes.*

Auctor. Perſeus arbor. AVCTOR. Perſeis arboris mentionem videtur facere Plinius *lib. 13. cap. 9.* & concludit, circa Thebas hæc, vbi & quercus, & Perſica, & oliua 300. à Nilo ſtadiis, & Strabo *lib. vltimo*, Dioſcorides, & Galenus. Tum etiam lex. 1. C. de cupreſſo ex Luco Daphnes l. 11. *ſi quis Daphnenſis luci in Siria, vel Perſeis in Ægypto, arborem compa-*

comparauerit, quinq; libris auri nouerit se esse mulctandum. De qua & Plutarchus lib. de Iside, & Osiride, plantarum Ægypti præcipue Deo sacram Persicam esse referunt, quod fructus eius cor, linguam æmuletur folium.

6 TEMPLO.] EVAGRIVS in vitis Patrum, in Apollonio. *Vidimus & alium sanctum virum, nomine Apollonium, apud Thebaidem, in finibus Hermopolis, ad quā ciuitatem Saluatorem cum Maria, & Ioseph de Iudeæ finibus venisse tradunt, secundum prophetiam Isaiæ dicentis: Ecce Dominus sedens super nubē leuem, & veniet in Ægyptum, & cōmouebūtur simulacra manu facta Ægyptiorū à facie eius, & cadent in terrā. Vidimus ergo ibi etiā & templū ipsum, in quo ingresso Saluatore corruisse omnia idola in terrā, & cōminuta esse commemorantur.* PALLADIVS Episcopus in histo. Lausiaca c. 52. *Vidimus autē & alium quoq; virum sanctum in Thebaide in finibus Hermopolis, in quā seruator venit cum sancta Maria, & Ioseph, implens Isaiæ prophetiā, quæ dicit: Ecce Dominus sedet super nubem leuē. & veniet in Ægyptum, & quatientur manufacta Ægypti à facie eius, & cadēt in terrā. Vidimus enim illic quoq; templū, in quo ingresso vrbem seruatore ceciderunt omnia simulacra in faciē super terram.* CHRISTIANVS Druthmarus in 2. Matth. *cum transit Ioseph cum puero ante templum, corruerunt omnia idola in terram, vt ostenderetur, quia idem erat Deus ante cuius arcam Dagon pronus, & abscissis manibus, & pedibus iacuerat.* Simulacra confracta.

7 ISAIÆ.] ISAIAS cap. 19. *Ecce Dominus ascendet super nubem leuem, & ingredietur Ægyptum,* Simulacra cōcidenda

Christo ingresso Ægyptum.

& commouebuntur simulacra Ægypti à facie eius. ORIGENES homilia. 3. in diuersos. *Fuge in Ægyptum, vt adimpleas quæ dicta sunt; ecce Dominus sedet in nube pusilla, & veniet in Ægyptum, & commouebuntur omnia manufacta Ægypti: fuge in AEgyptum, vt fugiant de Ægypto, qui ibi sunt dæmones, & appropient ibidem angeli sancti, qui Deum consequuntur.* Et infra. *Venit ergo, vt supra dictum est, Dominus in Ægyptum, vt exinde omnes dæmonum exercitus fugaret, & omnia idola comminueret, & omne ritum, vel diuersa mala opera, & actus inde euelleret.* EVSEBIVS l. 6. de demonstratione Euangelica cap. 20. *Ecce Dominus sedet super nubem leuem & cetera. Nos non alias hæc dicta esse existimus, quam sub vnum dumtaxat seruatoris nostri Iesu Christi aduentum: hic enim cum Dei verbum sit, & Dei virtus tam si ad sensum, quā si ad verbum accipias, versatus in regione Ægyptiorum per nubem leuem compleuit ea, quæ prædicta fuerant. Igitur etiam ipsa hæc propheticæ particula ad verbum exitum sortita est, quo tempore angelus Domini in somnis visus ipsi Ioseph, dixit, surge, & accipe puerum, & matrem eius, & fuge in Ægyptum. Tunc igitur ipse Dominus Deus verbum puerilem ætatem ingressus, & suo corpori, quod ex sancta virgine acceperat, coniunctus. in terra Ægyptiorum diuersatur. Hi, qui prius incolebant Ægyptum vitiosi, prauique dæmones per multa secula in simulachris latitantes, animasque Ægyptiorum omni superstitionis errori addicentes, ac subijcientes, cum sensissent nouam quamdam, diuinamque virtutem ad se accessisse illico commoti sunt, & fluctuationem, &*

per-

pe turbationem in seipsis pertulerunt, cordaque ipsorum, & vt intelligendi intrinsecus in ipsis constituta sunt, cesseruntque, ac fugata sunt ab ea virtute, quæ visum eius fugiens, illos cõpellebat, & ignis instar ineffabili quadam ratione adurebat. ATHANASIVS libro primo de incarnatione verbi. *Quis iustorũ, aut regum in Ægyptum descẽdit, cuius descensu Ægyptiorum idola manufacta corruerint? Abraham nempe illuc descẽdit, sed tamen ad ingressum eius idolorum minime cultura quieuit; Moyses illic natus est, nec tamen seruere impietas, cultusque sacrilegus destitit, numquam alias Ægyptiorum quieuit impietas, nisi cum Dominus omnium, corpore illuc descendit, ac nube deuectus, profligatoque errore idolorum, omnes ad se & per se ad patrem transtulit.* HIERONYMVS Isai 19. *Quidam totam hanc prophetiam ad Saluatoris tempora referunt, quando ingressus est super nubem leuem, id est, corpus humanum, quod ex virgine assumpserat, nullo humanæ commistionis semine prægrauatum; siue quod à nube leui portatus sit, id est, corpore virginali, & ad ingressum eius omnes dæmones contremuerint, tuncque prima idolorum ruina fuerit, præsentiam Domini ferre non sustinens.* PROCOPIVS Gazeus in 19. Isaiæ. *Quid enim, quam quod in ea peregrinatus est Dominus, & suæ participem cognitionis effecit, habeat beatius? in nube autem, ait, id est, in eo quod de Spiritu sancto, sanctaque virgine assumpsit, corpore, veniet: vt enim aere, terraque exhalatione nubem: sic Spiritu sancto, terrenaque substantia Domini corpus constare credimus: quo cum veheretur, puer in Ægyptum venit, vt eam ineffabili quadam*

virtute sua ista peregrinatione maximis cumularet beneficijs. Sunt tamē qui per leuem nubem sacrosanctam virginem à qua in Ægyptum vlnis est delatus, intelligi arbitrētur. Prospere autem ideo, feliciter que Ægyptijs hic cedit aduentus, quod eorum idola, quo tempore tota regione propaga- i ecclesias contigit, cōmoueri necessarium fuit. Nec male praterea cum puer in Ægypto versatus est, ineffabili quadam præsentia virtutis eius damones ipsos, erepta sibi potestate, superatos fuisse d camus. EVAGRIVS, PALLADIVS vbi supra numero sexto. SOZOMEVS, CASSIODORVS vt supra num. 5. ANSELMVS in 2. Matth. de hac fuga prædixit Isaias, ecce nubem Dominus ascendet leuem, & ingredietur Ægyptum, & mouebuntur simulacra eius; quod factum est; nam Domino intrante Ægyptum, idola templorum corruerunt. NICEPHORVS vt supra num. 5.

Ieremiæ prophetia.

8 AB IEREMIA.] DOROTHEVS Episcopus Tyri in synopsi, in vita Ieremiæ. Ieremias iste signum dedit sacerdotibus Ægyptijs, quod oporteat simulacra eorum concuti, & decidere, per seruatorem puerum ex virgine nasciturum, & in præsepi iacturum. Propterea etiam nunc virginem in lecto & infantem in præsepio collocant, & adorant: & cum causam olim Ptolomæus rex percontaretur, responderunt, mysterium esse ipsis a maioribus traditum, quod illi a sancto propheta acceperint. EPIPHANIVS libro de vita, & interitu Prophetarum. Idem propheta sacerdotibus Ægypti signum exhibuit, dicens, oportere olim cuncta eorum simulacra conquassari, simulque manufacta omnia præcipitari, vbi

Ægyptiorū mos ab Ieremia ductus.

Ægyptum ascendit cum suo infante virgo enixa, Deo similis. Id quod tandem vsu venit illis.

9 HELIOPOLIM.D. ANSELMVS in 2. Matth. *Et cum ibi latuisset septem annis, in quadam ciuitate, diutius habitauit, quæ vocata est Heliopolis, id est, ciuitas Solis.* BROCARDVS in Ægypti descriptione, ad finem descriptionis terræ sanctæ. *A Delia vsque ad Heliopolim tria numerantur milliaria: Heliopolis est villa opulenta, sed non munita. Hinc septem numerantur leucæ vsque ad Babyloniam: à Babylonia duabus leucis distant pyramides, & hinc duæ sunt leucæ ad Thebas: huic adiacet desertum Thebaidos, in quo olim fuit magnus numerus monachorum; ab oriente est desertum Thebaidos vsque ad mare rubrum. Inter Heliopolim, & Babyloniam ostenduntur loca, in quibus Beata Virgo mansit cum puero Iesu & marito Ioseph, cum à facie Herodis fugisset è Iudæa. Est etiam ibi hortus balsami, qui irrigatur à fonte paruo, vberrime tamen fluentem in quo aiunt beatam Virginem puerum Iesum lauisse: ob id habetur fons ille in veneratione, nedum à Christianis, verum & à Saracenis: foderunt proinde Saraceni & alium fontem, cum fons prior non sufficiat ad irrigationẽ toti⁹ horti, ex quo quatuor boues aquam trahunt, quæ sufficere possit ad illius humectationem.* AVCTOR. Multa quidem & probabilia feruntur ab his, qui loca illa viderunt, quæ refert Iansenius *in sua concordia cap. 11.* mihique retulit frater vnus è nostris, cui cum aliis captiuis licuit illò ire, locumque dixit vocari *Matarearn*, atque adhuc manere ficum vetustam cuius truncus per medium discissus venerationi habe-

Locus Ægypti in quo virgo consedit.

Balsami hortus fons paruus in veneratione Christianis habitus.

Auctor.

Matarea Christi latibulum.

habetur, perque eum transmittere corpus salubre habetur, celebre enim est pueri Iesu vestes, seu laneas, seu lineas, suasque virginem in ea ficu solitam exsiccare, postquam in illius putei, fontisve aquis lauisset.

Terra Ægypti sanctificata à Christo.

10 TERRAM.] ORIGENES hom. 3. in diuersos. *Fuge in AEgyptum, vt fugiant de Ægypto, qui ibi sunt dæmones, vt appropient ibidem Angeli sancti, qui Deum consequuntur, qui sanctis iunguntur: & pro multitudine templorum atq; abominationũ, multarum multitudo exuberet & Ecclesiarum: pro idolorum turbis turba abundent fidelium, atq; colentium Dominum: pro vitiis, & erroribus multis multa castitas, multaq; sanctitas superabundet, multaq; virginitas. Venit ergo Dominus in Ægyptum vt fidei, & castitatis fundamenta ibidem collocaret, vt, vbi abundauit delictum, superabundaret & gratia.* CHRYSOSTOMVS homil. 8. in Matthæum. *Aegyptus suscepit, ac tuetur insidias fugientem tyranni, & ansam aliquam nanciscitur ineundæ cum eo familiaritatis: deniq; si quis nunc ad Aegypti veniat solitudines paradyso quouis omnem illam videbit eremum digniorem factam esse, & innumerabiles angelorum cœtus in humana specie, & populos martyrum, & choros virginum. Est enim cernere totã illa regione diffusum exercitum Christi, & illũ regium gregem, virtutumque cœlestium politiam. Atque hæc non in viris solum, verum etiam in fœminis splendorem conspicias. Non ita variis astrorum choris cœlum refulget, vt Aegypti eremus, scenas vbique nobis ostendens monachorum: si quis illam Ægyptum veterem nouit rebellem Deo, ac furentem il-*

Ægypti eremus monachis refertur ex Christi commoratione.

tem, illam felium seruam, cepas pauitantem, & trementem, hic optime Christi cognoscet virtutem: &c.

INFANTIVM BETHlehemiticorum, & Zachariæ sacerdotis cædes.

CAPVT XI.

INterea, cum ea, quæ Ierosolymis gesta, ac magnifice dicta à Simeone, & Anna, de Christo infante, non in angulo, sed in templo frequentissimo acta essent, atq; in vulgus sparsa, in Herodis aures illabarentur, cõtinuo se à Magis delusũ, quos delusos existimauerat, animaduertit, & eo certius, quò non solum per Iudæam, ex prophetiarũ interpretatione, & cãpletione, sed per vniuersũ orientem ex Magorum etiam, vt creditur, 2 relatione, 3 constans iam opinio precrebesceret, natum e Iudæa regem, qui vniuerso orbi esset dominaturus. Quamobrem, qui nuper ex Magorum verbis, non modicum timorem conceperat, in maiorem nunc furorem actus, summam adhibet diligentiam. 4 vt puer ad se perferatur, vel viuus vel trucidatus: Addebat animum ad tam immane facinus perpetrandum, quod

5 Phari-

5 Pharisæorum quidam regnum illi traditum diuinitus prædicauerant, aliique adulatores, qui idcirco 6 Herodiani sunt nuncupati, Herodi populoque persuadebant, ipsum verum esse Messiam, quandoquidem ipse primus Iudeæ principatum obtineret, ablato sceptro de Iuda & duce de femore eius, iuxta Patriarchæ Iacob vaticinium. Cumque omni adhibita diligentia, nec inueniri viam, nec sciri modum, quo puer detegi posset videret, quod iam ex imminenti periculo diuinitus fuisset ereptus, immane aliud machinatus scelus, furiisque exagitatus 7 incunctanter executioni mandat. Nam tempus diligenter prænotatum, quo à Magis visam stellam cognouerat, secutus: ac illius tũ principium altius repetens, tum finem longius producens, ne qua forte ratione Christus natus elaberetur, iubet satellitibus suis, & carnificibus, vt vniuersos pullos bimos, & inferioris ætatis Bethlehemi 8 conclusos, occiderẽt; tum similiter eos omnes, qui in finitima regione reperirentur. Tantæ crudelitatis parentes 9 Ioannis timore perculsi, ne forte propter eam, quæ inuulgus disseminata fuerat de puero Ioãne opinionem, etiam illius necem Herodes moliretur, oportune subducunt infantem: quem mater Elisabeth in spelunca quadam absconditum nutriebat, donec angelo duce in remotiores

tiores puer syluarum recessus, vitam eremiticam acturus, se recepit. Quæ res impulit 10 Herodem Ioannem ad necem perquirentem, vt patrem eius Zachariam occidi præceperit. Quam eius voluntatem Scribæ & Pharisæi turbas in templo in Zachariam mouentes, quod Mariæ filium, verum Christum prædicaret, atque ab eius matre virgine in lucem editum, propterea que eam in loco virginem cōsedisse non prohibuerit, vltro complentes, inter templum, & altare, tandem 11 occiderunt cuius sanguine saxa templi ad multum tempus 12 illita perdurasse fama est: Herodes vero, quo tandem suam curam, diligentiamque probaret Romano Imperatori, in præcidendis seditionum, defectionumque occasionibus, 13 filium paruulum, quem ex vxore Dauidicæ tribus, vt fertur, genuerat, cum aliis interfecit. Ac tanti sceleris fama, non tantum in Iudæa, iuxta Ieremiæ vaticiniū, Rachele deflente filios suos absque vlla consolatione, sed Romam vsque Imperatore ipso, cum orbe cetero vniuerso, tam infandum scelus, vt erat consentaneum, condemnante, peruagata est.

):(

TESTIMONIA.

Herodes nouit se delusum.

INTEREA.] AMMONIVS Alexan. in harmonia Euangelica. *Sed & iustus Simeon, Annaque Phanuelis filia, prophetico spiritu afflati oblatum post dies quadraginta in templo agnouerunt Christum, lætis precationibus fausta terris ominantes. Iniquo animo hæc tulit Herodes, natumque recens puellum conatur extinguere.* EVSEBIVS Emiss. in 2. Matt. *Dubitari quidem potest, quomodo completis diebus purificationis in Ierusalem, Christus in templo offerri potuit, si statim, vt Magi recessērunt, in Aegyptum fugiens abiit? Sed melius mihi videtur esse vt sic dicatur, qui cum recessissent, aliquanto post tempore euoluto, & omnib. quæ secundū legē debebantur expletis, ecce angelus Domini apparuit in somnis Ioseph, dicens; accipe puerum, & matrē eius. & fuge in Aegyptum. Adhuc omnia quieta erant: adhuc Herodes Magos expectans, nōdum sui cordis malitiā reuelabat: vnde & secure vadunt in Ierusalē, vt legis mādata perficiant: inde vero in Aegyptū fugere iubētur.* AVGVSTINVS l. 2. de consen. Euangelist. c. 11. *Hinc etiā illa soluitur quæstio, si aliquē mouet: cū iam sollicitus esset ille maior Herodes, perculsus Magorū nuncio, quod rex Iudæorū natus fuisset, quomodo potuerint, completis diebus purgationis matris eius, tuto cum illo ascendere in tēplū, vt fierent circa eū secundū legem Domini, quæ Lucas cōmemorat? Illud dico, posteaquā nihil Herodi Magi renunciauerunt, eum credere potuisse, illos fallaci stellæ visione deceptos, posteaquam non inuenerunt, quem natum putauerant, erubuisse ad se redire,*

dire, atque ita eum timore depulso ab inquirendo, ac persequendo puero quieuisse. Cum ergo post purgationem matris in Ierusalem cum illo venissent, & ea gesta essent in templo, quæ à Luca narrantur: quia verba Simeonis, & Annæ de illo prophetantiũ, cum cœpissent ab eis, qui audierant prædicari, ad pristinam intentionem reuocatura erant animum regis, admonitus per somnium Ioseph, cum infante, & matre eius, fugit in Ægyptum. Deinde vulgatis rebus, quæ in templo factæ, dictæque fuerant, Herodes se à Magis sensit illusum; ac deinde ad Christi mortem cupiens peruenire, multos infantes, sicut Matthæus narrat, occidit. BEDA in secundum Matth. *Verisimile est, quod postquam Magi nihil renunciauerunt Herodi, eum putasse illos fallacis stellæ visione deceptos, adse; non inuento rege nato, erubuisse reuertere: & ita timore depulso aliquod tempus quieuisse à persequendo puero; sed post, rebus diuulgatis, quæ in templo facta, dictaque fuerant à Simeone, & Anna, sensisse se à Magis delusum, ac deinde ad necem Christi cupiens peruenire, non solum in Bethlehem, verum in omnibus circa finibus, sicut modum in nullo tenuit, omnes à filio vnius noctis, vsque ad filium duorum annorum, occidit.* HAYMO Episcopus in secundum Matthæi. *Quare non continuo fecit hoc Herodes, vbi Magi non reuersi sunt ad eum? Quia cogitauit in corde suo: certe falsa visione stellæ delusi sunt illi Magi, non inuenerũt quod quæsierunt, ideo erubuerunt ad me reuerti. Cum autem 40. die natiuitatis suæ filius Dei delatus fuisset ad templũ, & munera legalia pro eo fuissent oblata, & Symeon accepisset eũ in brachio, & dixisset: Ecce positus*

situs est hic in ruinam, & in resurrectionem multorum in Israel: cum hæc omnia fuissent ad notitiam Herodis perlata, dixit ille, certe verum est quod Magi dixerunt. ANSELMVS in secundum Matthæi. *Cum nihil sibi renunciatum esset, credidit Magos deceptos esse, & ideo ad se non reuersos; vnde tamdiu quieuit à pueri inquisitione. Sed postea vulgatis quæ dixit Symeon, & Anna de puero, se illusum à Magis sensit.* ZACHARIAS Chrysopolitanus *libro primo cap. 10.* in vnum ex quatuor. Vt supra Augustinus. PETRVS Comestor in historia Euangelica cap. 10. *Videns Herodes Magos nihil sibi renunciasse, putauit eos visione stellæ deceptos, & erubuisse redire ad eum: & ideo ab inquisitione pueri cessauit: sed cum audisset quæ dicta fuerāt a pastoribus, & maxime prophetias Simeonis, & Annæ, sensit se illusū, & de morte puerorum Bethlehemitarum tractabat, vt ille, quem ignorabat, cum eis occideretur.*

Magi Christum natum promulgarunt.

2 RELATIONE.] ORIGENES homilia 3. in diuersos. *Ipsi quoque Magi annunciauerunt cunctis, nomenque sanctum Vnigeniti prædicantes, ad suam prouinciam perrexerunt.* GREGORIVS Nyssenus, oratione de sancta Christi natiuitate. *Sed reuertamur ad præsens gaudium, quod sponsus propheticè per multos prædicat, atque diuulgat, vt etiam Magi gratiæ huius precones extiterint.* CHRYSOSTOMVS homilia 8. in Matth. *Magos vero celeriter emittit, simul & Persarum regioni mittens magistros, & amputans furorem tyranni* D. LEO sermone secundo de Epiphania. *Magos ad eum adorandum prænia stella perduxit, vt à solis*

solis ortu vsque ad occasum veri regis generatio coruscaret, cum rerum fidem, & regna orientis per Magos different, & Romanum imperium non lateret. THEOPHYLACTVS Matth. 2. *Videntur hi Magi magna virtute præditi, nam qui in aliena regione adorare voluerunt, quomodo non in Perside ipsa magna libertate prædicauerunt?* EVTHYMIVS in 2. Matth. *Reuersi vero sunt citius credentes, tamquam fideles, in regionem suam, futuri doctores eorum, quæ facta sunt.* NICEPHORVS lib. 1. hist. Eccles. cap. 13. *Ita factum, vt per aliam viam in suam reuerterentur regionem, videlicet, vt quam celerrime in Persarum regionem doctores, & nuncii tantæ rei venirent.*

3 CONSTANS.] IOSEPHVS lib. 7. de bello Iudaico cap. 12. *Quod maxime eos ad bellum excitauerat, responsum erat ambiguum, in sacris libris inuentum, quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terræ habiturus imperium: id enim illi quasi proprium acceperunt multiq; sapientes interpretatione decepti sunt, nam Vespasiani designabat imperium.* SVETONIVS in Vespasiano, cap. 4. *percrebuerat oriente toto vetus, & constans opinio, esse in fatis, vt eo tempore Iudæa profecti rerum potirentur: id de imperatore Romano, quantum euentu postea prædictum patuit. Iudæi ad se trahentes, rebellarunt.* CORNELIVS Tacitus lib. 21. Annalium. *Pluribus persuasio inerat, antiquis sacerdotum literis contineri, eo ipso tempore fore, vt valesceret oriens; profectique Iudæa rerum potirentur.* EGESIPPVS libro quinto de excidio Ierosolymitano cap. 45. *Inter quæ illud*

Orbis dominatorem natũ in Iudæa Iosephus. Belli Ierosolymitani occasio.

præcellentissimum, quod in literis æque vetustis, quas sacras vocabant, manebat impressum, quod secundum illum tempus futurus esset vir, qui de regione eorum imperium adsumeret in orbem terrarum: quæ res eos in tanto furore posuit, vt sibi non solum libertatem, sed etiam imperium pollicerentur. Id alii ad Vespasianum referendum putarunt, prudentiores ad Dominum Iesum, qui eorum in terris, secundum carnem genitus ex Maria, regnum suum per vniuersa terrarum spacia effudit. EVSEBIVS lib. 3. hist. Ecclesiast. cap. 8. *Aliud præterea, quod isto plus habet admirationis, idem auctor commemorat. Oraculum quoddam in sacris literis repertum fuisse, quod ista verba complectebatur: nimirum, eo tempore quemdam ex illorum regione ortum fore, qui vniuersi orbis obtineret imperium: quod quidem ille in Vespasiano expletum intellexit: verum Vespasianus non totius orbis, sed Romani solius imperii gubernacula obtinuit. Rectius ergo, & verius ad Christum potest accommodari, cui à patre dictum est; postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Nam eodem ipso tempore sonus, & vox suorum sacrorum Apostolorum in omnem terram exiuerat, & in fines orbis terræ verba eorum.* PAVLVS Orosius lib. 7. cap. 9. *Iudæi post passionem Christi in totum destituti gratia Dei, cum omnibus vndique malis circumuenirentur; quidam in Carmelum montem seducti sortibus, quæ portenderent exortos à Iudæa duces rerum potituros, bellum ad se trahentes, in rebellionem exarserunt.* GEORGIVS Cedre. *Iosephus narrat oraculum quoddam fuisse in sacris literis inuentum, quo Iudæis prædi-*

Prophetiam ad Vespasianum multi referebant.

Verius ad Christum.

Rebellionis Iudæorũ occasio.

prædiceretur, eo tempore quemdam ex ipsorum patria imperium totius orbis habiturum: hoc ille Vespasianum impleuisse interpretans, tota (quod aiunt) via à vero aberrauit. Neq; enim Vespasiano totus mundus subditus fuit. Reliquum ergo est id à Domino nostro IESV Christo impletum quem ita affatur pater. Postula à me, dabo tibi gentes loco hæreditatis, ac terminos terræ tibi mancipabo. NICEPHORVS lib. 3. histor. Ecclesiastic. c. 4. *Idem ipse Iosephus aliud quiddam magis admirandum refert, oraculum videlicet quoddam in sacris templi monumentis inuentum esse, eo ipso tempore ex popularibus eorum, quemdam vniuerso orbi imperaturum: & Iosephus quidem responsum id ad Vespasianum Imperatorem retulit: sed ille Romanæ tantum vrbis, non vniuersi terrarum omnium orbis Imperium obtinuit. Rectius itaque oraculum tale seruatori, ac Domino nostro accommodatur, ad quem & illud Psalmi responsum à Patre refertur: postula à me, dicente, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ: cuius etiam discipulorum vox in omnem exiuit terram, & ad terminos orbis verba eorum.*

4 VT PVER.] MATTHÆVS cap. 2. *Ecce Angelus Domini apparuit in somnis Ioseph, dicens: Surge, & accipe puerum, & matrem eius, & fuge in Ægyptum, & esto ibi vsque dum dicam tibi, futurum est enim, vt Herodes quærat puerum ad perdendum eum.* *AVCTOR.* Certum existimo Herodem, prius omnem adhibuisse diligentiam, vt puerum ad se inuentum perferri faceret, & cum tandem non inuenisset, facinus illud infanticidij excogitasse. *Iesus ad necē quæritur.* *Auctor.*

Pharisæi regnum Herodi tradi curabant Iosephus Sameus.

§ PHARISÆORVM.] IOSEPHVS lib. 14. antiquitatum c. 18. *Nam Herodes, cum regnum cepisset, omnes occidit in Concilio tunc inuentos cum ipso Hyrcano, præter Sameum, quem nimis dilexerat propter iustitiam eius, & quod ciuitate post hac obsessa ab Herode, & Sosio, persuasisset populo, vt Herodem acciperent, dicens, propter peccata cum non posse deuitari.* Et lib. 15. cap. 1. *Honorabantur apud eum Pollio Pharisæus, & Sameus discipulus illius: siquidem obsessis Ierosolymitis, isti persuadebant Herodem suscipi, pro quo, & compensatione gratiarum fruebantur.* Et cap. 13. *Flectebat autem & Pollionem Pharisæum, & Sameum, sociosque illorum sibi iurare: qui licet non obtemperassent, non sunt torti; dum venerationes eius per Pollionem impetrassent. Quidam Essenorum nomine Manachemus fuit per omnem vitam benigna voluntate prælatus, præscientiam à Deo futurorum habens. Is dum adhuc Herodem puerum ad Doctores pergentem vidisset, vt Regem Iudæorum salutauit. Qui illusum se putans, commonebat eũ sermone adhuc priuatus; Manachemus hic ridens, & feriens manu posteriora eius, regnabis, inquit, feliciter, nam iam à Deo dignus iudicatus es. Et recole Manachemi plagas, vt hoc tibi sit signum de peccatis in Regno committendis: nam optima est ratio si iustitiam, & pietatem Dei dilexeris, & modestiam circa ciues habueris: sed non talem te futurum intelligo, dum omnia cognoscam: felicitate namque omnes præcelles, & habebis gloriam æternam: obliuionem vero pietatis, & æquitatis possidebis. Hæc non latebunt Deum in vltimo vitæ, pro tuo facinore. Quibus statim nullatenus animum*

Pollio, & Sameus.

Manachemus Herodi prædixit regnum.

Felicitatem & impietatẽ.

mum intendit, dum spes Herodi deesset: paulatim vero cum eleuatus vsque ad Regnum fuisset, & feliciter principatum egisset, accersiit Manachemum, & de tempore quantum regnaret consuluit eum: Manachemus autem cum omnino nihil respondisset, sed tacuisset, interrogauit eum, si decem tantum anni regni sui essent, respondit, & viginti, & triginta, sed finem non addidit: Herodes autem istis contentus Manachemum cum honore dimisit, & omnes Essenos propter illum honorauit. *Annos regni.* *Essenos colebat Herodes.*

6 HERODIANI.] MATTHÆVS cap.22.16. *Tunc abeuntes Pharisæi consilium inierunt, vt caperent eum in sermone, & mittũt discipulos suos cum Herodianis.* MARCVS cap.12.13. *& mittunt ad eum quosdam ex Pharisæis, & Herodianis, vt eum caperent in verbo:* & cap.3.6. *Exeuntes autem Pharisæi statim cum Herodianis consilium faciebant aduersus eum, quomodo eum perderent.* Et c. 8. 15. *Et præcipiebat eis dicens, cauete à fermento Pharisæorũ, & fermento Herodis.* Matth. 16. 16. *Intuemini, & cauete a fermento Pharisæorum, & Sadducæorum.* TERTVLLIANVS lib. de præscriptionibus aduersus hæreticos, c.45. *Prætermitto Pharisæos, qui additamenta quædam legis adstruendo, à Iudæis diuisi sunt: vnde etiam hoc accipere ipsum, quod habent nomen, digni fuerunt; cum his etiam Herodianos, qui Christum Herodem esse dixerunt.* EPIPHANIVS hæresi 20. *Post hanc & has sectas, rursus septima hæresis erat Herodianorum appellata. Nihil autem habebant hi diuersum, sed toti sunt Iudæi vani, ac hypocrytæ. Verum Herodem putabant hi Christum Dominũ, quem omnibus scripturis, legeq;* *Herodiani qui fuerint.* *Herodiani Christum Herodem iactabant.*

ac prophetis, expectabatur, & ob ipsum decepti, Herodem iactabant inducti ex dicto hoc, vna cum hoc quod etiam in gratiam eius, qui tunc Rex erat, inaniter gloriabantur. Non deficiet Princeps ex Iuda. neque Dux de fœmoribus, donec venerit, cui reseruatur: aut velut alia exemplaria habent, donec venerit, cui restant, quæ reseruantur ipsi. Quandoquidem igitur ex alienigenis hic regnauit. Dixerunt autem Regnum per successionem a Iuda, & à Dauid itemq; principes ex Iuda, & Patriarchæ: translatum vero fuit regnum ad alienigenã, credibile visum est suspicioni errorum, vt ipsum esse Christum putarent, ac deciperentur ex relati dicti consequentia, nempe, non deficiet princeps ex Iuda, donec venerit cui reseruatur: vt accipiamus, inquiunt, quod huic reseruatum est, defecerunt enim illi, & hic non de genere Iuda, imo nec omnino de Israel est: huic autem reseruatum est esse Christum. HIERONYMVS lib. aduersus Luciferianos, cap. 8. *Taceo de Iudaismi hæreticis qui ante aduentum Christi legem tradi tam dissiparunt, quod Herodiani Herodem Regem susceperere pro Christo.* IOANNES Damascenus libro de hæresibus: *Herodiani omni ex parte Iudæi erant, Herodem autem, vt Christum approbabant, eumq; Christi, & honore afficiebant, & appellabant nomine.* THEOPHYLACTVS in 22. Matthæi: *Herodiani erant, vel Herodis milites vel qui putabant Herodem Christum.* Et in cap. 8. Marci: *Herodiani autem erant Doctores quidam nuper orti dicentes: Herodem esse Christum & illi esse credendum.* EVTHYMIVS c. 21. Matth. *Qui & ipsi Herodiani genere quidem erant Iudæi, vehe-*

Prophetia Iacob.

vehementer autem Herodem colebant, & ipsum esse dicebant Christum à prophetis promissum. Nam quia prophetatum erat, tunc venturum esse Christum, quando deficeret qui ex Iudæis imperaret, defecerat autem diebus Herodis, qui Infantes necauerat (primus siquidem hic alienigena Iudæis imperauit) ideo hunc esse, suspicabatur, qui venturus expectabatur, & coniuncti inuicem propriam fecerunt sectam: & quia Herodem plurimum amabant, Herodiani cognominati sunt. NICETAS lib. 1. Thesauri orthodoxæ fidei, c. 44. *Herodiani ab Herode Antipatri filio nomen acceperunt. Nonnulli ergo illũ esse Christum arbitrabantur, Iacobi scilicet vaticinio adducti, quod ita canit. Non deficiet dux, neq; princeps de fœmore eius, donec veniat, cui repositum est, idcirco Herodiani nominantur.* AVCTOR. Hieronymus Matth. 22. sic ait: *Quidam Latinorum ridicule Herodianos putant, qui Herodem Christum credebant, quod nusquã omnino legimus.* Putat eosdem fuisse Herodis milites, qui tributa colligebant, quod ipsum sentit Chrysostom. *homil. 1. in Matth.* & Anselmus. Verum hæresim Iudæorum fuisse, asseruit ipse Hieronymus, & Latini, & Græci Patres, & ita affirmat Origenes, *tract. 21. in Matthæum*, fuisse scilicet sectam Iudæorum asserentium soluenda tributa Cęsari, quod negabant Pharisæi. Et negari nulla ratione potest, quia Christus fermentum Herodis, id est, Herodianorũ doctrinam fuisse declarauit, sicut & Pharisæorum, & Sadducæorũ: Ergo erat peculiaris hæresis. Non autem in eo, quod suadebant solui tributa Cæsari, quia hoc optimũ erat consi-

Auctor.

Hieronymus irridet prædictam intelligentiam.

Herodianorũ hæresis peculiaris.

consilium; ergo certius est, doctrinam illorum fuisse, quod Herodes esset Christus; & verum Christum, quod pauperem, viderent, contemnebant.

Herodes iubet infantes occidi.

7 INCVNCTANTER.] MATTHÆVS cap. 2. *Tunc videns Herodes, quoniam illusus esset à Magis, iratus est valde, & mittens, occidens omnes pueros qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus eius à bimatu, & infra secundum tempus, quod exquisierat à Magis.* AMMONIVS Alexandrinus, in Harmonia Euangelica: *Oraculo admonetur Ioseph, vt fuga in Ægyptum infantis vitæ consulat, idque in tempore: nam non multo post, ira succensus Rex, bimulos omnes, ac natu minores gladio sustulit.* AVGVSTINVS lib. 2. de consensu Euangel. cap. 5. *Et vt perfecerunt omnia, secundum legem Moysis; Matthæus dicit: Ecce Angelus Domini apparuit in somnis Ioseph, dicens: surge, & accipe puerum, &c. Tunc Herodes videns quod illusus esset à Magis, iratus est valde, & mittens occidit omnes pueros, &c.* Et cap. 11. *Deinde vulgatis rebus, quæ in templo facta, dictaque fuerant Herodes se à Magis sensit illusum, ac deinde ad Christi mortem cupiens peruenire, multos, sicut Matthæus narrat, occidit.*

Auctor.

AVCTOR. Statim post fugam Ioseph cum Deipara, & Christo in Ægyptum, accidisse infantium interfectionem, verosimilius est, & contextui Euangelij conformius. Nam si ex auditis in templo gestis, cognouit Herodes se à Magis illusum: & tunc iratus est valde, & mittens occidit omnes pueros; ergo ex illa ira, quam tunc concepit, misit carnifices

fices ad necem infantium. Verum multi au-ctores hanc cædem factam putant sequenti anno 28. Decembris, quarto post natale Christi Domini, die, ita Bedæ, Haymoni, Anselmo, & Strabo in Matthæi 2. videtur, quia hoc die celebrat Ecclesia, & eo celebrandum omnia Martyrologia, & Græcorum, & Latinorum, & Æthyopum docent. Herodes enim postquam delusum se deprehendit, cœpit inquirere puerum, & cum non inuenisset, intermittebat inquisitionem, ne forte ob sui timorem, abderetur, & tandem non reperiret. Sperabat enim callidus coluber, quod dum tranquilla essent omnia, sese detegeret, & sic eum occideret; at dum anno iam transacto, nulla spes esset inueniendi, misit carnifices ad infantes occidendos; & propterea à bimatu, & infra iussit eos occidi. Probabilis est hæc opinio propter Ecclesiæ consuetudinem; sed multo plures sunt, qui existimant, post duos annos hanc cædem factam, illi videlicet, qui opinantur à Magis adoratum puerum post duos annum, & statim fugisse Ioseph. Sic sentiunt Tatianus Alexand. *in harmonia Euangelica cap. 8.* Epiphan. *hæres. 20. & 51.* Eusebius *in chronico,* & Eusebius Emissen. *in 2. Matth.* & Georgius Cedrenus *in compendio histor.* propter illa verba, *a bimatu, & infra*: tum etiã quia existimant Herodem occupatum profectione, qua Romam est profectus, non potuisse pueros occidere ante id tempus. Sed falsa est hæc sententia, primo, quia Christus decimotertio die à natali adora-

Post duos annos necem infantium factam.

Refellitur hæc sententia.

tus à Magis, *vt diximus c. 8. n. 10.* Secundo, quia illa verba, à bimatu & infra, crudelitatem Herodis potius indicant, quam considerationem veritatis. Voluit enim considerata responsione Magorum omne illud tempus cōplecti, ne vlla via puer mortem effugeret: non autem significat interfectos pueros contentos, sub ætate duorum annorum, vsque ad pueros vnius diei; sed pueros à bimatu, & inferioris ætatis, habita ratione inferioris ætatis ad tempus stellæ, quod Magi declarauerant. Vnde Euthymius recte: *Quod si à bimatu, & infra, iussit Herodes pueros interimi, ne mireris; suspicabatur enim non statim apparuisse Magis stellam, sed fortassis puerum ante eius apparationem natum fuisse, ideo securitatis causa tempus anticipauit. Eos ergo qui bimuli erant occidit, vt tempus ampliationem haberet: illos vero qui minoris erant ætatis, secundum tempus quod exquisierat à Magis. Itaque & tempus quod à Magis didicit obseruauit, & latitudinem alteram ipse adiecit.*

A bimatu & infr. quid sit?

Restat igitur vt verba illa, secundum tempus, quod exquisierat à Magis, non eo quod dicitur à bimatu, intelligas, sed in eo quod additur, & infra: oportet enim post id, quod dicitur à bimatu, distinctionem ponere, deinde totum, quod sequitur, simul legere: si enim, sicut dicunt, duorum annorum tempus expletum esse didicisset, nequaquam eos perdidisset, qui minoris erant ætatis. Quod vero Herodes non tunc Romam fuerit profectus, sed ante annum 28. Regni sui, constat ex Iosepho *lib. 16. antiquitatum, cap. 7. 8. & 9.* nam post reditum illo anno

Herodes non Romam profectus.

anno Olympiad. 192. Cæſaream in honorem Cæſaris dedicauit, nec conſtat de alia profectione.

8 CONCLVSOS.] ORIGENES homil. 3. In diuerſos: *Circumdant miſſionem illam continuò regnum, viuentem quærentes panem, vnigenitum de cælo venientem, deſcendentem de ſupernis: hunc quærebant in Bethlehem, in domo panis, non ad viuendum, ſed potius ad mortem.* GREGORIVS Nyſſenus Epiſcopus, oratione de natali Chriſti: *Ibi vero cunctos infantes vnum in locum coactos interfectione tollendos cenſent.* AVCTOR. Numerus horum infantium, dicitur in Kalendario Græcorum, die 29. Decembris, fuiſſe ad quatuordecim millia. Idem dicitur in Liturgia Æthiopum. *Numerus infantium necatorum.*

9 IOANNIS.] PETRVS Epiſcopus Alexandrin. & Martyr, in regulis Eccleſiaſt. can. 3. quam recepit, atq; probauit ſexta Synodus cap. 1. apud Theodorum Balſam: *Cum quibus infantibus Herodes, & alium prius natum infantem, cum ipſum facturus quæſiuiſſet, & non inueniſſet, patrem eius Zachariam interfecit inter templum & altare, ſed effugit et filius cum matre Eliſabeth.* SIMEON Metaphraſtes in commentario de ſancto Ioanne Baptiſta: *Aliud narrat occiſum, quod abſcondiſſet Ioannem puerum, ne occideretur cum infantibus innocentibus.* GEORGIVS Cedrenus in compendio hiſtoriæ: *Poſt biennium Herodes pueru... Zachariamq; ſacris operantem intra altare interfecit. At Eliſabetha aſſumpto Ioanne in ſolitudinem exiit: inque ſpelunca dies 40. cum* *Ioannes ſubducitur à cæde.*

d.uitaiſ-

delituisset diem suum obiit Ioannes in solitudine ab Angelo institutus, atque enutritus, ibi mansit donec Christus in publicum prodijt. NICEPHORVS lib. 1. histor. Ecclesiast. cap. 14. *Filius autem Zachariæ Ioannes, in cuius natiuitate patris vox soluta est, cum prius ab illo Ioannis nomen tabula fuisset exaratum, alterum cum dimidio annum agebat, & vna cum matre Elisabetha in spelunca quadam ad regionem montanam saluus conseruabatur: fortasse Herodis sanguinariam effugiens manum, atque inde in solis locis libenter versari solitus, Angeloque duce vsus, in remotiores syluarum recessus recessit. Ibi tenerioribus arborum frondiumque summitatibus pro cibo, cameli pilis pro tegumento, pelliceaque insuper Zona vtebatur, quo ad vsque inde progressus Israëli se exhibuit.*

Ioannes in spelunca seruatur.

Herodes moliitur necem Zachariæ.

10 HERODEM] PETRVS Alexandrin. vt supra. EPIPHAN. lib. de Prophetarum vita, & interitu, in Zacharia: *Zacharias adhuc alius fuit, tum Propheta, tum sacerdos Ioiada sacerdote prognatus, Ioannis Baptistæ parens, quem Herodes ille tyrannus iuxta aram, domumque Dei occidit, effususque est sanguis eius in vestibulo tepli Domini. Inter cætera quæ vaticinatus est, de origine quoque, & natiuitate Christi, nonnulla prophetauit. Eo igitur in loco Propheta, in domo Domini, & in templo Domini humatus est. Ex eo iame facta sunt in templo illo stupenda miracula, phantasiaque, hoc est, visiones. Ceterum sacerdotes nequibant amplius, nec Angelorum visa oculis vsurpare, nec oracula siue responsa populo ex Dabir reddere: nec etiam poterãt in Ephod per signa, & portenta, quemadmodum prius soliti fuerant, vsque ad tempus hoc [illegible] num respondere.*

Responsa Iudæorum cessarunt.

11 Oc-

11 OCCIDERVNT.] ORIGENES tractatu 19. in Matthæum: *Alium autem occiderunt, sicut Zachariam, inter templum, & altare: alium lapidauerunt, sicut Azariam filium Ioiadæ sacerdotem, sicut in 2. lib. Paralipom. positum est.* Et tractat. 23. *Venit autem in generationem eorum, qui impleuerant mensuram patrum suorum, & superposuerunt* IESV *Christi prophetas, & sapientes, & scribas: omnis sanguis iustus qui effunditur super terram, à sanguine Abel iusti, vsq; ad sanguinem Zachariæ filij Barachiæ, cuius interfectionem imputat Scribis, & Pharisæis; quasi non esset interfectus à patribus eorum, sed ab ipsis illis: sic enim scriptum est: quem occidistis inter templum & altare. Non autem possunt qui exprobrantur à Christo dicere, Zachariam filium Barachiæ vnum fuisse ex Prophetis duodecim, quorum scripta habemus in manibus: sed Zachariam dicit patrem Ioannis, de quo per scripturas quidem canonicas ostendere non possumus, nec quoniam filius fuit Barachiæ, nec quia Scribæ, & Pharisæi interfecerunt eum inter templum & altare; sed venit ad nos quædam traditio talis, quasi sit aliquis locus in templo vbi virginibus quidem consistere licet, & ornare Deum, experta autem thorum virilem non permittebantur in eo consistere. Maria autem, postquam genuit Saluatorem ingrediens adorare, stetit in illo virginum loco; prohibentibus autem eis, qui nouerant eam iam filium genuisse, Zacharias stetit, atque dixit prohibentibus eam, quoniam digna est virginum loco, cum sit adhuc Virgo. Ergo quasi manifestissime Zachariam aduersus legem agentem, & in loco Virginum permittentem stare mulierem, occiderunt*

Zacharias occisus.

Zachariam patrē Ioannis intelligit Christus.

Traditio.

Zacharias necatur ob patrocinium Virginis.

derunt inter templum & altare, viri generationis illius. Tamen eos, qui huiuſmodi traditioni non credunt exigamus rationem, quomodo non quaſi filios eorum, qui interfecerunt Prophetas, etiam Zachariā, exprobrat IESVS, propter Zachariam, ſed quaſi qui ipſi occiderunt Zachariam inter templum & altare: ſi ergo verum eſt Verbum Chriſti, quod dicit ad præſentes, tum Phariſæos, & Scribas; quem vos occidiſtis inter templum, & altare, non eſt poſſibile illum intelligi Zachariam, qui eſt ex duodecim vnus. Nec tamen eſt mirum, ſi contigit eiuſdem nominis eſſe, & vtrumque Zachariam, & patres eorum. BASILIVS oratione de humana Chriſti generatione. *Quod autem Maria perpetuo virgo remanſerit, etiam Zachariæ declarat hiſtoria quædam, quæ ad nos vſque peruenit. Zacharias enim Mariam poſt Domini conceptionem, in virginum loco conſtituens, à Iudæis inter templum, & altare interfectus eſt; à populo namque accuſatus, quod rem inauditam, prodigioſamque prædicaret, virginem videlicet parientem, citra virginitatis corruptionem.* GREGORIVS Nyſſenus Epiſcopus, in oratione in diem natiuitatis Chriſti. *Ac ne à propoſito longius euagemur: forte non erit intempeſtiuum, ſi incorruptæ matris teſtem, eum, qui inter templum & altare fuit occiſus proferamus: hic eſt ſacerdos Zacharias, non ſacerdos ſolum, verum etiam propheta. Hic igitur diuino numine ad occultorum cognitionem ductus, cum virginitatis myſterium in partu incorrupto non ignoraret, in ſacro templo Virginem matrem à loco virginibus per legem aſſignato, non ſe mouit: Iudæoſque docuit naturam humanam vna cum reliquis*

Maria defenſa virginitas.

Virginitas Mariæ defenſa.

reliquis omnibus rerum omnium effectori, & Regi ita subiectam esse, vt arbitratu suo eam ipse regeret, non autem ab ea regeretur: Itaque in manu ipsius esse nouam ortus rationem moliri, quæ matrem esse virginem non impediret; quamobrem eam se à virginum loco non exclusisse. Locus autem ille erat quoddam spacium inter templum, & altare. Cum igitur audiuissent Iudæi rerum omnium regem in vitam humanam, diuino ordine prodiisse, metuentes ne regi subderentur, sacerdotem, qui hæc de ipso partu testificabatur, ad ipsum altare sacrificantem interfecerunt. CYRILLVS Alexandrinus, lib. aduersus Anthropomorphitas, cap. 27. *Hic Zacharias prophetico spiritu ad cognitionem occultorum deductus, cum mysterium Virginis de eximio partu probe intelligeret, non arcuit incontaminatam, purissimamque matrem ab eo templi loco, qui virginibus ex lege designatus erat, docens nimirum Iudæos, quod creator totius vniuersi, & omnis creaturæ Rex humanam naturam & reliqua omnia, subiectam habet, pro suo arbitratu eam ad quodcumque velit ducens, non autem ipse creaturæ adscriptus, adeo, vt in ipsius potestate sit situm nouam creaturam creare, quæ matrem effectam virginitate non priuet. Idcirco non arcuit eam à loco templi virginibus dedicato. Erat enim locus hic inter altare, & templum intermedius. Quando igitur audierunt Regem totius creationis ad humanam natiuitatem diuino consilio prodire, veriti ne in eius Regis potestatem, & imperium venirent, eum, qui hæc de partu testificatus erat, interficiunt, sacerdotem sacrificantem.* AVGVSTINVS in Ioannis Apocalyp. homil. 16. *In ci-*

Virginitas defensa Mariæ.

In ciuitate Caim funditur omnis sanguis iustus à sanguine Abel iusti, vsque ad sanguinem Zachariæ, id est populi & sacerdotes, inter templum & altare. Hoc ideo dictum est, quia non solum populi, sed & sacerdotes conspirauerunt in mortem Zachariæ.

ANDREAS Archiepiscopus Cretensis, in oratione de amputatione capitis Ioannis Baptistæ. *Qui cum eadem, qua Elias, præcessit, inspiratine & virtute, vt Archangelus prædixit Zachariæ, cui Zachariæ? cuius sanguis clamat plusquam Abelis.*

THEOPHYLACTVS in vigesimumtertium Matthæi: *Cuius autem Zachariæ, hoc loco meminit? Alij dicunt fuisse vnum ex duodecim prophetis, alij patrem præcursoris Domini: habet enim ita narratio nobis tradita, quod locus quidam in templo fuerit, in quo stabant virgines. Igitur cum esset Pontifex, postquam Deipera peperisset Christum Dominum, & statuisset illam in illo loco, indignati sunt contra eum Iudæi, & occiderunt eum, quod cum virginibus collocasset mulierem, quæ pepererat. Non enim est mirabile, quod etiam pater præcursoris habuerit patrem Barachiam, & sicut is, qui ex duodecim erat, dicatur Barachiæ filius: verisimile enim, quod sicut illi fuere cognomines, ita & patres ipsorum.*

Traditio.

Zacharias costituit Mariam in virginum loco.

SIMEON Metaphrast. in comment. de sancto Ioanne Baptista: *Verum enim vero Zacharias quidem senex, & sacerdos, vt à patribus de eo tradita tenet narratio, cum vitam produxisset, vsque ad ipsum Dei & Saluatoris nostri ortum secundum carnem, & cum maternis vlnis eum vidisset gestari, & sic ab ea sæpe in templum introduci, & eum esse Deum minime ignorasset; propter-*

propterea ei concedit, vt ingrediatur in sancta sanctorum, cum cognouisset eam esse Deiparam, & vt illic stet ei largitur propter excellentiam. Ea autem res clariores ex Iudæis, (ita enim vult quæ traditur narratio) ad iram accendit, & efficit, vt in senem grauiter insaniant: etenim audiebant, inquit, ab eo Regem creatæ naturæ ad humanam venisse generationem: metu ergo ne regi parerent, concipiunt laborem, (vt ait Isaias) & pariunt iniquitatem, & cum essent procliues ad malitiam, & ad effundendum sanguinem, non minus quam aquam à manu, vna nocte in templum irrumpentes in conspectu, proh dolor, altaris, occidunt Zachariam. Deinde cum sanguis locum admodum cruentasset, & cædem factam plane argueret, terra effusa abscondunt mortuum parricidæ, vt qui scelus quoque cædis vellent abscondi. EVTHYMIVS in vigesimum tertium Matthæi. *Plures dicunt Zachariam patrem Baptistæ: scribunt enim se accepisse à patrum traditione, quæ citra scriptum per manus peruenit ad posteros, quod erat in Templo locus virginibus destinatus, à quo stantem quondam in eo Dei matrem post partum, non eiecit, dicens Virginem esse, & ideo occisus est inter templum, & altare exterius.* GEORGIVS Cedrenus, in compendio historiæ: *Zachariamque sacris operantem intra altare interfecit.* *Maria in loco Virginum consistit.*

12 ILLITA.] TERTVLLIANVS in Scorpiaco aduersus Gnosticos cap. 8. *Zacharias intra altare, & ædem trucidatur perennes cruoris sui maculas silicibus adsignans.* VALENTINIANVS Imperator, in Epistola ad Episcopos Asiæ apud *Saxa illita sanguine Zachariæ.*

Theodoretum lib. 4. historiæ, cap. 7. *Ne in ea, quæ testamenti Christi sunt damna incurratis, id quod in Zachariæ sanguine eueniebat: nã funesti illi, perinde ac pestifer dæmon, qui cædis illius socius erat, mortis supplicio traditi, adueniente cœlitus Rege nostro* IESV *Christo, disrupti perierunt.* EPIPHANIVS vbi supra. HIERONYMVS in 23. Matth. *Simpliciores fratres inter ruinas templi, & altaris, siue in portarum exitibus, qui Siloam ducunt, rubra saxa monstrantes, Zachariæ sanguine putant esse polluta.*

Auctor. AVCTOR. Chrysost. *homil. 1. in Lucam*, de natiuitate Ioannis, locum Christi *Matth. 23.* de Zacharia intelligit vnum ex duodecim Prophetis: sed Hieronym. *Matth. 23.* hanc refutat sententiã, quod is non legatur occisus; & illam de Zacharia patre Ioannis: & Christum dicit locutum de Zacharia Ioiadæ pontificis filio, qui iussu Regis Ioas à populo scribitur lapidibus occisus. *2. Paralipom. 24. 21.* poteftq; confirmari eius opinio, quod ignoratur quando Zachariæ cædes potuerit contingere, si eius causa fuit, quod locũm virginum concesserit Deiparę: nam Virgo non ascendit in templum, vsque ad quadragesimum diem à natali Christi, & statim fugit in Ægyptum; ergo ante reditum ex Ægypto occidi non potuit. At contra est, quia Herodes iussit illum interfici, & post Herodem defunctum rediit Virgo; ergo non tempus, quo illa cædes contingere potuisset. Nihilominus dicendum veram esse sententiam tantorum Patrum. *Primo*, quia nomen tenemus Zachariæ filij Barachiæ: sic enim vocat huius Zachariæ patrem

Quis Zacharias occisus.

Dubitatio de nece Zachariæ patris Ioannis.

Christus de Zacharia patre Ioannis locutus.

patrem Hippolytus Martyr apud Nicephor. *lib.2.hist.c.3.* & pater alterius Zachariæ non erat Barachias, sed Ioiadas. *Secundo*, quia Christus *Matth. 23.* cum Scribis & Pharisæis loquitur tamquam cum præsentibus, qui occiderint Zachariam inter templum, & altare: & alter Regis iussu occisus est a populo, cum nondum Pharisæorum hæresis exorta fuisset. *Tertio*, quia Christus Dominus voluit primum, & nouissimum iustorum occisorum comprehendere, & ita cœpit ab Abel, & conclusit in vltimo iusto occiso Zacharia: at post Zachariam filium Ioiadæ multi alij iusti fuerunt occisi, vt Isaias, Ieremias, & similes: non ergo hos voluit præterire, sed comprehendit potius. *Quarto*, quia adeo hoc de patre Ioannis, certum erat in primitiua illa Ecclesia, vt Gnostici hæretici, supponentes occisum inter templum & altare, in reddenda ratione occisionis errauerint, *vt docet Epiphanius hæresi 26.* Ad rationem initio propositam dicimus, *vt dicit Epiphanius eo loco.* Zachariam non fuisse occisum statim, sed superstitem fuisse dies aliquot post Ioannis natiuitatem, & prædixisse de Ioanne, & de aduentu CHRISTI in natiuitate, in carne ex sancta Virgine Maria per Spiritum sanctum. Itaque vel ex his, quæ nouit ex visitatione Mariæ, cœpit denunciare CHRISTVM, & Deiparam commendare; & quando ascendit Virgo in templum ei locum cum virginibus permisit, id ipsum prædicans.

De tempore occisionis Zachariæ.

dicans. Et tunc quidem non est occisus, sed post fugam in Ægyptum, cum ad Regem gesta in templo peruenissent: qua ratione Rex, & Scribæ excanduerunt in Zachariam, affirmantem Christum verum natum, & Deiparam Virginem, & ita occiderunt eum. Rex quidem suo imperio, aut voluntatis insinuatione, Scribæ, & Pharisæi re ipsa, inter templum, & altare: nam & Simeonem, ait Epiphanius *lib. de vita & interitu Prophetarum*, confectum annis obiisse, nec tunc à sacerdotibus, postremum honorem consecutum, humatum esse. Creditur id factum eandem ob causam, quod Christum, & parentem eius prædicasset.

Simeon inhumatus ob Christũ prædicatum.

13 FILIVM.] MACROBIVS lib. saturnalium 2. cap. 4. *Cum audisset (Augustus) inter pueros, quos in Syria Herodes Rex Iudæorum intra bimatum, iussit interfici, filium quoque eius occisum, ait, Melius est Herodis porcum esse, quam filium.* PHILO lib. 2. de temporibus: *Anno vero 30. principatus sui tyrannici Sanedrin de domo Dauid deleuit, & Annanelum quendam, atque Sanedrin ex proselytis suffecit; qui nimirum videbantur in lege eruditi, tum & Salomen sororem suam, & virum eius de tribu Iuda itemque proprium filium, quem ex vxore eiusdem tribus susceperat, interfecit, quod diceretur in lege promissus Christus natus.*

Herodes suũ filiũ occidit.

Herodes Synedrion abstulit.

Salomen sororem interfecit.

HERO-

HERODI TRISTI Genere mortis extincto succedit in Regnum Archelaus, & Virgo cum Infante ex Ægypto remittitur.

CAPUT XII.

NEC tam execrandum facinus contra Christum, & coeuos illi infantes perpetratum, inultum iustus Deus abire passus est, quin huiusmodi tam miserando morbo, impietatis, poenas exigeret ab impio Rege. Ad extremum vitæ properantem Herodem acerbior indies excruciabat morbus: lento enim calore torrebatur, qui non tam externo tactu deprehendebatur, quã intus depopulabatur viscera: aderat & vehemens voracitas, cui necesse esset cibos suggerere continuo: simul vexabatur, & colicis passionibus, & intestinorũ exulceratione: pedes tumebant humido, pellucidoq; phlegmate: similiterque inguina, ipsa quoque verenda putrefacta scatebant vermiculis, accedente fœda, nec minus molesta tentigene, non

ſine fœtore grauiſſimo: ſuper hæc omnia neruorum contractione laborabat, & difficultate anhelitus: ita corpus eius vniuerſo morbo correptum, variis perturbationum & moleſtiarum tormentis diſtrahebatur. Præ tantorum vi dolorum animam acturus, mutata voluntate, teſtamentum mutauit prius inſtitutum; in quo 3 Archelaum Iudeæ regem deſignauit, Antipam vero Herodem Galileæ ſimul, ac Pereæ Tetrarcham; Philippo deinde Traconiticam, Gaulaniticam, Bataneam, & Paneada regiones Tetrarchiæ nomine etiam aſſignauit: omnia nihilominus Auguſti arbitrio confirmanda relinquens. Quibus ſic conſtitutis 4 trigeſimoſeptimo regni ſui agno Hiericunte, prope feſtum Paſchale, vitam cum morte peſſima commutauit. Archelaus, curato patris funere pro regia dignitate, poſt celebratum paſcha, Romam ad Cæſarem, teſtamenti paterni confirmandi gratia, ocyus nauigat. Adfuit mox Antipas, adfuit & Philippus, pro ſua quiſq. parte de regno contenturus. multum, diuque acta cauſa coram Auguſto, & Senatu. Cæſar mediam regni partem Toparchiæ nomine dedit Archelao, qua Iudæa, Samaria, & Idumæa comprehendebatur, regem eum etiam ſi ſe dignum exhibuiſſet, facturum pollicitus

citus: Philippo, & Antipa germano Archelai fratri, Herodis testamento donata constabiliuit omnia. His ita ab Imperatore confectis Archelaus Iudæam repetit, multis ob longam 5 absentiam seditionibus perturbatam. Interim Angelus Domini apparuit in somnis Iosepho in Ægypto, dicens ei: surge, & accipe puerum, & matrem eius, & redi in terram Israel. 6 Defuncti sunt enim, qui puero vitam eripere nitebantur. Consurgens ille confestim, vt ei fuerat imperatum, accepit puerum, iam in Ægypto 7 septimum agentem annum, vna cum matre eius, & profectus est in terram Israel. Ad quam dum propius accedit, audit, Archelaum pro Herode patre suo regnare in Iudæa, in qua decreuerat 8 habitare, & 9 timuit eo ire, & in somnis admonitus, secessit in Galilæam; vbi elegit ad habitandum ciuitatem Nazaretham, vt quod erat à prophetis de puero IESV prænunciatum, nempe vocandum esse Nazarenum, adimpleretur.

TESTIMONIA.

Herodis supplicium.

POENAS.] IOSEPHVS lib.17. antiquitatum cap.9. *Herodem porro amarior indies morbus vrgebat, supplicia Deo commissi sceleris expetente.* Et infra: *Dicebatur ab his, quibus inerat diuinandi peritia, diuinitus has pœnas ob impietatem eius, & multa crudeliter gesta deposci.* Et lib.1. de bello Iudaico cap. 21. *Qui hæc ad diuinitatem referrent vltionem eam esse dicerent Sophistarum.* EVSEBIVS lib.1. historiæ Ecclesiasticæ cap.8. *Verum deinceps, quæ merces crudele Herodis facinus contra Christum, & pueros eius æquales admissum subsecuta sit, & quo pacto statim post, nulla vel minima quidem dilatione interposita diuina vltio illum dum adhuc in vita manebat, exagitauerit, & quasi procœmia rerum ei post discessum è vita obuenturarum euidenter ostenderit, operæpretium est intelligere.* Et infra: *Ceterum quomodo statim post insidias seruatori nostro, & aliis infantibus factas, cœlitus inuenta plaga illum ad extremum vsque spiritum afflictarit, non erit alienum vocibus auctoris ad verbum citatis attente auscultare.* CHRYSOSTOMVS homil.2. in c.2. Matth. *Post hæc autem dignam pœnam Herodes suscepit: nam ipse multis doloribus apprehensus est, sicut refert historia. quam longum est narrare. Quot enim membra corporis habebat, tot doloribus torquebatur: & quia multoties mori non poterat, qui multos occiderat infantes, propterea vindicta morientium plurimorum in pluribus ei doloribus reddebatur.* HAYMO Episcop. in 2. Matth. *Dominum nostrum*

Iesum

Iesum Christum persequi non destitit, vnde diuina vltione percussus. EVTHYMIVS in secundum Matth. *Nec multo post, puerorum interfector Herodes pœnas dedit violenta cadu, acerba morte vitam soluens, prout scribit Iosephus.* NICEPHORVS lib. I. Ecclesiasticæ historiæ cap. 15. *Quomodo autem post illam iniustissimam cædem, diuina vindicta Herodem hunc bellum Deo mouentem sit vlta, quasi proœmium (quod dicitur) futurorum malorum exhibens, operæpretium est commemorare.* Et infra: *Vt vero impius ille suscepto aduersus Deum bello, diuino mulctatus flagello, ex hominibus excesserit, æquum omnino est cognoscere.* *AVCTOR.* Quamuis Iosephus *lib. 17, Antiquit. cap. 8. & 9. & l. b. 1. de bello Iudaico, cap. 21.* Hanc diuinam vltionem Herodi contigisse dicat, quod Matthiam, & Iudam viros præstãtissimos, & doctissimos, iuuẽtutis institutores, quod aquilam auream de limine templi abstulissent, cum sociis, igni viuos tradiderit: verum certius habendum est, quod nostri Ecclesiastici affirmant infanticidij pœnas ea ratione persoluisse. Et satis constat quia antequam aquilam deiecissent hi viri, iam Herodes morbo illo pessimo affligebatur, vt ipse Iosephus confitetur.

Auctor.

Iosepho causa morbi Herodis quæ.

2 ACERBIOR,] IOSEPHVS lib. 7. Antiquit. cap. 9. *Herodem porro, amarior indies morbus vrgebat, supplicia Deo commissi sceleris expetente. Ignis quippe lentus incrat, non tantum conflagrationem in superficiem corporis agentem prodens, quantum intrinsecus crescens operabatur incendium: auiditas quoque inexplebilis semper inerat cibi, nec tamen*

Morbus acerbissimus

satietas vmquam rabidis incitatam faucibus valebat implere ingluuiem: intestina internis vlceribus tabida putrescebant, doloribus quoq; colli sæuissimis cruciabatur: humor liquidus, ac lucidus erga pedes tumidos oberrabat: similis illi quoque & circa pubem erat afflictio. Sed & verenda ipsa putredine corrupta scatebant vermibus: spiritus quoque incredibilis erecta tentigo, quæ fuerat satis obscæna diritate fætoris, & anhelitus respiratione creberrima: contractus quoque per cuncta membra subsistens vim noxiam operabatur, quæ omnem tolerantiæ contulerat firmitatem. Dicebatur igitur ab his, quibus inerat diuinandi peritia, diuinitus has pœnas ob impietatem eius, & multa crudeliter gesta deposci. Idem libro primo de bello Iudaico cap. 21. *Hinc totum eius corpus morbo occupatum variis doloribus differebatur. Nam febris quidem non mediocris erat, prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporis superficiem, assiduis autem vexabatur colli tormentis, pedesque tamquam ex intercutis vitio tumuerant: quin & inflatio ventriculi, putredoque virilis membri vermiculos generans: ac propterea creber anhelitus & irrupta eum suspiria, membrorumque omnium contractio fatigabat.* EGESIPPVS libro primo de excidio Ierosolymitano capite 45. *Vnde incommoditas aucta, & grauioris ægritudinis vis diuersis totum corpus passionibus depascebatur: febris erat vehemens, vt supra ex Iosepho de bello Iudaico.* EVSEBIVS in chronico anno Domini 6. *Herodes morbo intercutis, atque scatentibus toto corpore vermibus miserabiliter, & digne moritur.* Idem libro primo historiæ Ecclesiast. c. 8. *Ceterum quomodo*

Vltio diuina ob crudelitatem Herodis.

modo statim post insidias seruatori nostro, & aliis infantibus factas, cœlitus inuecta plaga illum ad extremum vsque spiritum afflictarit, non erit alienum vocibus auctoris ad verbum citatis attente auscultare: qui quidē in decimo septimo Iudaicæ antiquitatis libro, vitæ illius exitum accurate scribit ad hunc modum. Herodem acerbior indies excruciabat morbus, & cetera vt supra Iosephus. In primo quoque de Iudæorum expugnatione nō diuersam ab his tradit de illo sententiam, sic enim scribit. *Hinc corpus eius vniuersum &c.* vt supra ex Iosepho. CHRYSOSTOMVS, THEOPHYLACTVS, HAYMO, CHRISTIANVS DRVTHMARVS, EVTHYMIVS, & NICEPHORVS referunt *vbi supra* Iosephum.

3 ARCHELAVM. IOSEPHVS libro decimoseptimo, Antiquitatum capite decimo. *Deinde mutata volūtate mutauit etiam testamentum: Antipam enim, quem prioribus tabulis regni successorem destinauerat, Galileæ simul, ac Pereæ, Tetracham constituit, regnum vero Archelao largitus, Trachoniticam, Gaulaniticam, Bataneam, & Paneada regiones Tetrachiæ nomine assignauit Philippo germano fratri Archelai.* Idem c. decimoseptimo. *Post paucos dies Cæsar Archelaum quidem regem non pronunciat, dimidiæ vero Iudeæ regionis quæ Herodi tributa reddebat, Toparcham cōstituit, spondens ei quoque regiam dignitatem, si laboribus, & fauoribus circa semetipsum meritus appareret. Alteram vero dimidiam bifariam distribuit alteris Herodis filiis, Philippo videlicet, & Antipa.* Idem lib. *Archelaum regem designat Herodes*

primo

primo de bello Iudaico cap. 21. *Deinde rursum corrigit testamentum, & successorem quidem Archelaum natu maximum Antipæ fratrem scripsit, Tetrarcham vero Antipan.* Et lib. de bello Iudaico c. 4. *Paucis autem diebus post, mediam regni partem sub Ethnarchiæ nomine dedit Archelao, etiam regem si se dignum præbuisset facturum esse pollicitus, reliquam vero dimidiam in duas Tetrarchias diuisit, duobusque aliis Herodis filiis attribuit, vnam Philippo, alteram Antipæ, qui cum Archelao de regno certauerat.* EGESIPPVS lib. 1. de excidio Ierosolymitano cap. 45. *Atque iterum mutauit testamentum, regemque Archelaum instituit seniorem ex fratribus; Antipæ Tetrarchiam reliquit.* Et lib. 2. cap. 1. *Auditis partibus Cæsar sententiam distulit, deinde collato cum senatu consilio, Archelaum genti præposuit, vt fungeretur rectoris munere, non regni honore; spopondit tamen & regnum daturum, si se ita gereret, vt probaretur: Tetrarchas duos constituit Herodis filios, Philippum, & Antipam, qui cum Archelao de regno tentauerat.* *AVCTOR.* Hanc vniuersam historiam ex Iosepho, qui eam satis fuse refert, sumpserunt, reliqui. Tantum aduertendus error in Iosepho *lib. 7. Antiquit. c. 10.* Philippum germanum Archelai fratrem designante, cum tamen ipse libro primo de bello Iudaico *ca. 21.* Archelaum Antipæ fratrem constituat. Quod certius facit *li. 17. Antiquit. c. 2. & lib. primo de bello Iudaico cap. 18.* quem sequitur Egesippus *lib. 1. de excidio Ierosolymitano cap. 42.* Vbi affirmat nouem fuisse Herodis vxores, quarum duæ nullum filium genuerunt, Dorim Antipatri matrem;

Auctor.

Iosephi error notatus.

Herodis vxores nouem.

matrem: Mariamnem Pontificis filiam, Herodis matrem: Maltacem Samaritanam, ex qua Antipam habuit, & Archelaum; Cleopatram Ierosolymitem Herodis, & Philippi matrem: Palludem, ex qua Phaselus natus; Phedram deniq;, & Elpidem. Ex eadem ergo matre Maltace Samaritide asserit prognatos Archelaũ, & Antipam, qui alio nomine *Herodes* dictus est *Galileæ Tetrarcha.*

4 TRIGESIMO SEPTIMO.] IOSEPHVS lib. 17. Antiquit. cap. 10. *Defungitur regnans, postquam à Romanis regnum perceperat annos 37.* & li. 1. de bello Iudaico cap. 21. *Moritur regno potitus 37. annos, postquam rex a Romanis declaratus est.* EGESIPPVS lib. 1. de excidio Ierosolymitan. cap. 45. *defecit 37. annis, ex quo Romanis imperitare iussus est, regno potitus.* EVSEBIVS in chronico. *Deficiente Pontificum principatu, regnauit Herodes alienigena annis 37.* EPIPHANIVS hæres. 20. contra Herodianos. *Quapropter in 37. annis Herodis puer erat quatuor annorum quando Herodes impletis annis 37. vitam finiuit.* SEVERVS Sulpitius lib. 1. sacræ historiæ. *Herodes post natum Christum regnauit quatuor annis, nam omne regni tempus 37. annorũ fuit.* AVCTOR. Nemo ab hoc regni Herodis annorum numero discrepat, nisi Beda, qui libro de sex ætatibus 36. annos tantum dat regno Herodis: solum dissensio grauis est de initio horũ 37. annorum, qua de re supra latius *cap. 7. numero 19.* disseruimus. *Tempus obitus Herodis ac regni.* *Auctor.*

5 ABSENTIAM] AVCTOR. Archelaum à morte patris Romã nauigasse, ac longo ibi tempore, *Auctor.*

pore,non minus, quam per annũ,vt ego colli-cio, commoratum, anteq̃ in Iudæam rediisset, ex causa de regno cum Antipa corã Cæsare, & senatu acta, & ex multis seditionibus in Iudæa interim exortis, facile porest persuaderi. Quia vero omnia hæc late refert Iosephus *li. 17 Antiquit. à c.12. vsq; ad finem,& l 2. de bello Iudaico à c. 1.vsq; ad sextum*, ex quo desumpsit Egesippus *l. 2. de excidio Ierosolymitano c.1. & 2.* ex Iosepho ipso ad compendium reducemus, vt ipsa negociorũ tractatione, & seditionum dilatione,cognoscatur, quantũ tẽporis Romæ fuerit moratus Archelaus: hinc n.vt certũ colligem⁹ Christum infantẽ non reductũ ex Ægypto statim ac interiit Herodes,sed postq̃ rediit Archela⁹ Roma, & in Iudæa Toparchæ munere pacifice fũgebatur. Defuncto Herode Hiericũte publice testamentũ est lectũ,in quo Archelaũ successorẽ scripsit; sed adiecta Cæsaris cõfirmatione,ad quẽ añulũ ferre mãdauerat.Hinc cõmunis gratulatio: Archela⁹ curat funus regia põpa, ex vltimo c. *l.1. de bello Iudaico,& 17. Antiq.c.11.* septẽ diebus in lugendo patre consũptis epulisq; feralibus magnificè populo exhibitis, cãdida veste indutus, ascendit ad templum, gratias acturus; vbi variis gratulationibus exceptus est: celebratis hostiis, cum esset cum amicis in epulis, cœpit luctus, & seditiõ excitari propter Iudæ, & Matthiæ necẽ,quos Herodes moriturus, ꝓpter abscissam ex porta templi aquilam aureã, igni tradiderat. Itaq; instãte Azymorum festo, quod pascha nominant Iudæi, multitudo concitaba-

Historia profectionis Archelai ad Cæsarem.

citabatur ad ſeditionem; ſed iuſſu Archelai omnes ad ſua reuertebantur, neglecta diei celebritate. Ipſe vero neceſſitate illarum turbarum coactus Romam proficiſcitur: vbi cepta eſt contentio de regno inter Archelaum, & Antipam, & in Concilio Romanorum, cui Caius præerat, ex vtriuſque parte peroratum eſt: ſed re non confecta diſceſſum. Interim. Pentecoſtes feſto ex Galilæa, Idumæa, & Hiericunte copioſa multitudo confluebat Ieroſolymam, non religionis ergo, magis, quam indignatione: cui ſedandæ & Sabinus, & Varus cum copia militum non ſatis erant. Multi deinde regni cupidine tumultus ciebant: vt in Idumæa duo millia veteranorum: in Sephori Galileæ Iudas filius Ezechię principis latronum: transflumen quoque Simon quidam ex regiis ſeruis: tum etiam & paſtor quidam, cui nomen Antrongæus regnum auſus eſt affectare. Quas turbas vt componeret Varus, coacto exercitu, omnem regionem peragrat; multas vrbes diruens; multos ex ciuibus cruci affigens; donec rebus apud Ieroſolymam compoſitis, Antiochiam rediit. Romæ autem Archelao alia rurſus cum Iudæis cauſa excitata eſt, ius genti ſuæ libertatis petentibus. Conuocato ergo optimorum Concilio in Apollinis templo, & cauſſa perorata, tandem Cæſar conuentum diremit, donec paucis poſt diebus, mediam regni partem, ſub Ethnarchiæ nomine, dedit Archelao, reliquam vero dimidiam in duas tetra-

Seditiones variæ.

tetrarchias diuisit, duobusque aliis Herodis filiis attribuit, Philippo, & Antipæ. Sic in Iudæam reuersus Toparchiam suscepit. Ecce quantum temporis spacium in tot, ac tantis negociis componendis oportuerit insumi; profecto non minus anno. Quod & inde confirmatur magis, quod Egesippus *lib. 2. de excidio Ierosolymitano cap. 1.* apud Cæsarem, senatumque de regno Archelai confirmando, abrogandoque diu decertatum, ait. Præterea quia Herodes iam moriturus, Matthiam pontificem, quod sediciosis visus esset assentire, remouit sacerdotio, & Azarum substituit, fratrem vxoris suæ, vt refert Iosephus *lib. 17. Antiquitatum cap. 8.* & tamen Archelaus, mox vt Iudæam attigit Iozarum Boethi filium de pontificatu remouit, Eleazarum autem fratrem eius subrogauit, *vt idem refert eo lib. cap. 19.* Pontificatus autem per annum, vt minimum durabat. Et ita Onuphrius huius Pontificis creationem in secundo Archelai anno constituit.

6 Defvncti.] Hieronymvs in secundum Matth. *Ex hoc colligimus non solum Herodem, sed & sacerdotes, & scribas eodem tempore necem Domini fuisse meditatos.* Avctor Imperfecti, homil. 2. in Matthæum: *Non dixit mortuus est, qui quærebat animam pueri, sed mortui omnes, qui requirebant animam pueri, quia omnes principes consenserunt Herodi, vt requireret puerum, & occideret.* Remigivs; *sed si multi fuerunt, quomodo tam breui spacio extincti sunt? quia Herode mortuo occisi sunt omnes maiores; qui in custodia*

Auctor.

custodia tenebantur. HAYMO Episcopus in secundum Matth. *Mortui sunt &c. hic datur nobis intelligi, quia non solum Herodes voluit Dominum interficere, sed & principes sacerdotum.* Et infra. *Ita infelix miseram vitam finiuit, & statim ad iussionem eius omnes proceres Iudæorum interfecti sunt, iusto Dei iudicio exigēte, vt qui in nece Saluatoris, & paruulorum consenserūt, simul etiam cum eo terminum vitæ darent, & ideo ait angelus Ioseph, mortui sunt, ostendens etiā in necem Saluatoris vel paruulorum principes Iudæorum consensisse.* Et infra. *Quia non dixit defunctus, sed defuncti: ex his angeli verbis intelligimus multos principes Iudæorum cum Herode in necem Domini consensisse, ideoque diuina vltione actum est, vt multi ex his cum illo perirent, cum quo in necem Domini consenserant.* CHRISTIANVS Druthmarus. *Esse potuit vt alij morerentur in tanto spacio, qui malam voluntatem habuissent in Christum.* ZACHARIAS Chrysopolitanus lib. in vnum ex quatuor cap. 11. *Ex hoc loco intelligimus Scribas, & Sacerdotes cum Herode necē Domini fuisse meditatos.* EVTHYMIVS. *Quærentes animam pueri, vt eam auferrent, & a corpore separarent, dicit eos, qui Herodem contingebant.* AVCTOR. Refert Iosephus *lib. 17. Antiquit. cap. 8. & lib. 1. de bello Iudaico cap. 21.* & Egesippus *lib. 1. de excidio Ierosoly. cap. 45.* duos fuisse viros, & supra ceteros legis expositores doctissimos, populo etiam amabiles, propter iuuētutis eruditionē, semper enim apud eos totos cōsumebant dies cūcti, quibus inerat studiū, & cura virtutis; qui zelo diuinæ legis, cū nossent Herodē iam mor- *Auctor.*

ti proximũ concitata iuuentute aureã aquilã de tẽpli limine deiecerunt, ac diſciderunt, quapropter eos cum ſociis quibuſdam, viuos igni tradi iuſſit, & Matthiam Pontificem Pontificatu remouit, quod illis conſenſiſſe viſus ſit. Hos ex illis fuiſſe, quos in aduentũ Magorũ conſuluit Herodes, vbi Chriſtus naſceretur, & reſponderunt in Bethlehem Iudæ, non dubito: an vero conſenſerint infantium neci, & non curauerint inquirere, an natus eſſet Ieſus, vt eum reciperent, incertum. Vocabantur hi, Iudas Aurifei & Matthias Gargulothi. Putant autem Author Imperfecti, Remigius, & Haymo, principes, quos carcere cõcludi iuſſerat Herodes viuens, eo mortuo interfectos, cũ contra aſſeruerit Ioſephus *l. illo 17. c. 19. & l. 1. de bello Iuda. c. 1.* oẽs enim liberi emiſſi ſunt. Aliis videtur Angelus per tropum locutus, accepto plurali pro ſingulari, dixerat enim *defuncto Herode*, ita Remigius & Chriſtianus Druthmarus, quemadmodum cum Ex. 2. dictum eſſet, *Pharaonem quæſiuiſſe occidere Moſem, ſtatim c. 4. dicitur, vade & reuertere in AEgyptũ, mortui sũt n. omnes, qui quærebãt animã tuã. Verũ prior expoſitio, quo cõmunior eſt, eo verior.*

Iudas. & Mathias dicti ſimi interfecti.

Aliorum opinio.

7 SEPTIMVM.] AMMONIVS Alex. in harm. Euã. *Creſcebat interea puer, & confortabatur ſpiritu, cõtinuũ ſeptennium anni agens in AEgypto, vſque poſt Herodis interitum, quem vbi Ioſeph cœlitus per quietem didicerat, reducem ſeſe tum patriæ Nazareth protinus exhibuit.* ANSELMVS in ca. 2. Matth. *Et cum ibi latuiſſet 7. annos, in quadã ciuitate diutius habitauit, quæ vocata eſt Eliopolis, id eſt, ciuitas ſolis.* PETRVS Comeſt. in hiſt. Euang. c. 23. *Archelai*

Ieſus ſeptennis reuertitur ex AEgypto.

regni anno 1. angelus dixit Ioseph, vt rediret cũ matre, & puero in terram Israel, qui rediens ab AEgypto post annos 7. cum audiret quod Archelaus pro patre regnaret in Iudæa, noluit illo ire. AVCTOR. Eusebii sententiã esse rediisse ex Ægypto Christum 7. suæ ætatis año, constat ex eius chronico, in quo cum 37. anno Herodis constituat eius mortem, eundem assignat 6. annum Christi: & 7. coniicit in primum Archelai. Sed ex his quæ diximꝰ n. 5. id satis patens est: nam si 32. anno Herodis natus est Christus, vt est communior patrũ sententia; ergo 5. anno Christi obiit Herodes, & cũ Archelaus integrum fere annum Romæ facile moratus, qui erat Christi 6. postquam domum redierat, 7. iam agens annum reducitur Christus. Nam quod dixit Euangelista, audiens ꝙ Archelaꝰ regnaret in Iudęa, non tantum est intelligendum institutũ fuisse regẽ pro Herode, sed iam ibi esse & exercere munus regium cœpisse, vnde non abs re Martyrologia omnia Bedæ, Adonis, Vsuardi, & Romanum 7. die Ianu: constituunt delationẽ pueri Iesu ex Ægypto, cũ præcedenti Martio, prope pascha interiisset Herodes, & filius eius Archelaus Romæ sua negocia gessisset, & iam ante Ianuarium rediisset, regnumq; à Cæsare Tetrarchiæ, nomine traditũ, cœpisset administrare. Sed auctores alii diuersa sentiunt, nam Epiphanius, quem Georgius Cedrenus secutus est hæresi 21. quinto anno ætatis redusse fatetur dum ait 37. Anno Herodis quo vitam finiuit 4. añorum fuisse Christũ: nãnatꝰ est, inquit, año eius 33. in principio aũt regni Archelai redit ex Ægypto. Quod autẽ dicit

Auctor.

Delatio ex Ægypto celebris.

Sententia auctorum.

Duos annos moratus est in Ægypto Christus. tantum duos annos mansisse in Ægypto, propterea affirmat, quod putat adoratum puerum post duos annos: quam sententiam iam supra *c. 7. numer. 10.* refutauimus. Propter eamdem rationem idem Epiphanius *heresi 78.* sic ait, *nam in tricesimotertio anno primi Herodis filii Antipatri nascitur Saluator in Bethlehem Iudææ, qui erat 42. Augusti regis, & perfectis duobus annis abducitur à Ioseph in Ægyptum, propterea, quæ Herodi à Magis dicta erant, Herode quærente puerum. Descēdit autem in Ægyptum, & perfecit istic alios duos annos, & moritur Herodes rex anno 37. succedit autē huic Archelaus filius ipsius per annos nouem.* Alii tres

Tres alii putant. annos in Ægypto Virginem cum Christo commoratam affirmant, sic Arethas *in c. 12. Apocal.* apud ipsum 35. tempus, *inquit*, & tempora, & dimidium temporis continere dicunt morā, quā fuit in deserto Christus, hoc est, in Ægypto, quę tres annos, & dimidium comprehendit temporis vitæ Herodis: & Nicephorus *l. 1. c. 14.* & Ioseph quidem id facit, *inquit*, trienniique apud Ægyptios exilium tolerat. sic etiam Christianus

Refellitur horum opinio. Druthmarus vsq; ad obitū Herodis, *inquit*, sc. vsq; ad tres años, quod est tēpus ablactationis, quo antiqui filios suos ablactabāt. Sed cū supra *cap. 9. num. 7.* probauerimus, nō post duos annos, sed post 40. dies ductum Iesum in Ægyptum, verius est ab eo tempore vsque ad Archelai initium mansisse exulem cum matre sua.

8 HABITARE.] HILARIVS in 2. Matthæi *Reuerti ad Iudæam iubetur, & reuersus timet.* EPIPHANIVS hæresi 51. *Post duos natiuitatis annos visus est Ioseph Angelus, & dixit vt assumeret puerum*

& matrem in terram AEgypti. Quapropter non amplius reflectit Ioseph in Nazareth, sed aufugit cum puero, & matre in AEgyptum, & alios duos annos istic transigit, & sic rursus Angelus post Herodis obitum reuerti iubet eumdem in Iudaam. CHRYSOSTOMVS homil. 9. in Matthæum. *Rediens montanam illam regionem relinquit, & in propriam rursus habitationem reuertitur, & crudelem illum paruulorum interfectorem videt extinctum, deinde ingressus domum priorum discriminum reliquias ostendit, filium scilicet tyranni viuentem, atque regnantem.* ZACHARIAS Chrysopolitanus lib. 1. in vnum ex quatuor cap. 11. *Audiens ab angelo Ioseph, vade in terram Israel, intellexit Iudæam vocari terram Israel, præsertim cum videretur ei talem puerum, non alibi debere habitare, nisi in Ierusalem vbi erat templum & celebratio Prophetarum. Porro autem, postquam comperit illic regnare Archelaum, noluit obiicere se illi periculo, cum posset terra Israel etiam sic intelligi vt & Galilæa illic deputaretur, quia & ipsam populus Israel incolebat.* EVTHYMIVS in secundum Matthæi. *Terram Israel simpliciter dicit Palestinam, volebat quidem habitare in partibus Iudææ, siquidem Iudæa, & Galilæa Palestinæ regiones erant, verum Bethlehem sita in Iudæa suspecta erat.* AVCTOR. Cum angelus monuit Iosephum, vt rediret in terram Israel, vniuersam regionem Palestinæ intellexit, & ob id Ioseph⁹ volebat habitare in Iudæa, in ciuitate Bethlehem patria sua, in qua & domicilium habuerat: at animaduertens opinionem, quæ de Archelai crudelitate ferebatur, secessit in Galilæam:

Domicilium in Iudæa futurum Christo.

Auctor.

Israel Palestinam significat.

& quidem certius est ex dictis patribus Bethlehem habitare voluisse. quamuis Augustinus *li. 2. de consensu euangelistarum cap. 9.* quem sequuntur Rabanus & Zacharias prædictus, dicat, *videri potuisse parentibus Christi cum puero, de quo talia per angelica responsa didicerant, nõ esse habitandum, nisi in Ierusalem, vbi erat templum Domini: postea vero ob timorem Archelai mutasse voluntatem, quia non iubebantur diutius ibi habitare,* quibus verbis concedit, voluisse in Iudæa habitare, & in vrbe Ierusalem. At Iosephi timor coniectari facit voluisse habitare Bethlehemi, sed memoria infanticidii timorem incussit, *vt Chrysostomus indicauit,* & in Galilæam secessit.

Timor Iosephi.

6 TIMVIT.] IOSEPHVS. lib. 17. Antiq. cap. 14. *Verum Archelaus postea, verens ne non germanus Herodis filius crederetur, nihil vltra distulit, sed statim aperuit suæ mentis indicia: & cum nondum erat regni consecutus integram firmitatẽ, qualiter posset in futuro illud regnum gerere, ex his quæ in ipsis initiis perpetrare præsumpsit, vt ciues in templo die festo velut numini eos offerens auderet occidere: vnde iuste vniuersæ genti illum fuisse exosum, propter merita suæ crudelitatis & sceleris,* & cap. 19 *interea decimo anno principatus Archelai, omnis nobilitas Iudæorum, primatesque Samariæ non ferentes crudelitatem eius, moresq; tyrannicos, apud Cæsarem accusationem ei instituunt.* Et lib. 2. de bello Iudaico cap. 14. *Archelaum autem, quasi metueret, ne nõ certus eius filius videretur, à cæde trium millium ciuium regni sumpsisse primordia.* Et cap. 6. *Ethnarchia suscepta memor discordiæ superioris, Archelaus*

Archelaus crudelis, vt pater.

chelaus, non solum Iudæis, sed etiam Samariensibus crudeliter abusus est. EGESIPPVS l. 2. de excid. Ierosolymitano c. 2. *Archelaus profectus in Iudæam propter obscænitatem morum & insolentiam, accusatus apud Cæsarem est.* THEOPHILACTVS. *Timuit autem Ioseph in terram Iudææ abire, eo quod Archelaus similis patri suo erat.* EVTHYMIVS., *verũ propter Archelaum timuit illo ire, ne forte & ipse patrem imitaretur.* *AVCTOR.* Crudelitatem Archelai fuisse causam timoris Iosepho, & Deiparæ Virgini, ne auderent Bethlehemi habitare non debet dubitari, à qua liberum fuisse Herodem Antipam Galilææ Tetrarcham etiam certum est, ne metuerent sub eius ditione morari.

Auctor:

Timor Ioseph ex Archelai crudelitate.

VITA VIRGINIS VSque ad Iosephi obitum, & Christi adolescentiam.

CAPVT XIII.

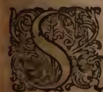
Vm vero more solito, 1 sexto Archelai anno, quo Iesus 2 Siæ filius summum gerebat pontificatum, Iosephus, & Maria Ierosolymam ascenderent ad paschalem solennitate celebrandam, (ea quippe illis fuit cõsuetudo per singulos annos obseruata) & Iesum puerum

rum secum ducerent iam duodecimum annũ agentem, festo absoluto Ierosolymis in patriam recessuri 4 præmiserunt puerum cum cognatis & notis, ac cætero comitatu aliquantulo post celeriter secuturi. Sed puer cũ illis paululũ progressus, cum vel loco stetisset, quasi parẽtes spectaturus vel ad illos rediturus, hospitiũ versus tenderet, iter alio flexit: atq; ita inscijs omnib. cognatis, & notis, ipsisque parentibus subduxit sese, ac Ierosolymis remansit. Parentes, emẽso eius diei itinere, cum existimarent puerũ, vtpote quem præmiserant, esse in comitatu, requisierunt illum inter cognatos, & notos, & cum non inuenissent, altero die regressi sunt Ierosolymam: vbi cum eum ad tertium vsque diem quæsiuissent, eo demum die ĩnuenerunt in templo, in doctorum medio considentem, audientem illos, & interrogantem. Erat 5 hic mos Iudæis, cum vel in templo vel in synagogis, ad disserendum 6 de lege conuenirent, vt sedentes disputarent, & seniores quidem dignitate in cathedris, quæ ordine erant dispositæ: ceteri minoris ordinis in subsellijs nouissimi omnium in pauimentis super mattas: quib. dabatur dicendi locus, cum quippiam illis fuisset reuelatum. Omnia tamen maiores diiudicabant. Ad hunc ergo congressum admissus puer

tam

tam diserte ad ea, quæ interrogabantur respõdebat; vt omnes quotquot aderant, & prudentiam pueri, & responsa eius stuperent, & in exiguo corpore tantam eruditionem mirarentur. Dissoluto congressu accessit mater ad eum, dixitque, fili quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus, & ego dolentes quærebamus te, cui ille, quid est quod me quærebatis? nesciebatis quod in his, quæ patris mei sunt oportet me esse? & hæc quidem ille. Sed parentes non intellexerũt quod dicebat; & descendit cum illis Nazaretham: vbi vtrique parenti obsequentissimus, nutritio etiam suo 7 in fabrili exercitatione, qua 8 victum sibi quærebant, inseruiebat, tanta fuit in Iosephum, quoad is vixit, obseruantia: nam paulò post, cùm Christus fere adoleuisset, 9 mortuus est. Maria autem omnia pueri gesta considerãs conseruabat ea in corde suo.

TESTIMONIA.

Exto. AVCTOR. Diximus superiori capite *numer.* 7. Christum septimum annum egisse, cũ Herodis filius Archelaus Iudæã cœpit gubernare; vnde necessario colligitur, sexto illius anno Christũ natũ fuisse duodecim annos, quos & Eusebius *in chronico* huic anno adscribit; & cum hanc viam ceperit Maria cum puero Martio mense, nempe 1

Auctor. Iesus 12. annos agebat sexto Archelai anno.

mense Nisan, quo pascha celebrabatur, quo tẽpore diximus *cap.12.num.4.* vita functum Herodem, & Archelaum successisse, sequitur iã fuisse completum Archelao sextum annum, quando puer incœperat duodecimum per tres menses, à 25. Decembris, quo natus est vsq; ad Martium.

Iesus Siæ filius Põtifex. 2 SIÆ FILIVS.] IOSEPHVS lib.17. Antiquit. cap. 19. *Archelaus autem Teparchiam suscipiens, mox vt Iudæam attigit, Iozarum Boethi de pontificatu remouit, exprobrans ei, quod cũ seditiosis vna conuenerit, Eleazarũ autem fratrem eius ad pontificatũ surrogat: sed neq; Eleazarus in pontificatu, diuturno tẽpore perseuerauit, siquidẽ etiã super ipsum constituit Iesum Siæ filiũ. Interea decimo anno principatus Archelai, omnis nobilitas Iudæorũ, primateśq; Samariæ, non ferentes crudelitatem eius, moreśq; tyrannicos, apud Cæsarẽ accusationẽ ei instituũt.* AVCTOR. Cũ ex Iosepho cõstet, duos Põtifices cõstitutos ab Archelao, Eleazarũ in principio Regni sui; q non diuturno tẽpore durauit, & Iesũ Siæ filiũ, q vsq; ad extremũ annũ Archelai, tenuit põtificatum, certo colligitur sub hoc Põtifice Iesũ Mariæ filiũ, 12. annũ egisse, & Ierosolymã ascẽdisse; & procul dubio corã illo interrogasse, ac respõdisse in tẽplo ea, q Lucas refert. *2.c.* vt verus Põtifex Iesus secundũ ordinẽ Melchisedech, Iesum Põtificẽ secũdũ ordinẽ Aarõ suis interrogationib. & respõsionib. de re desideratissima instrueret, nẽpe de omnium cõpletione in se ipso prophetiarũ.

Consuetudo. 3 IOSEPHVS.] LVCAS c.2. *Et ibant parẽtes eius per omnes annos in Ierusalem, in die solenni Paschæ: & cum factus esset annorum duodecim, ascendentibus illis Ierosolymam secundum consuetudinem diei festi,*

consummatisq; diebus, cum redirent, remāsit puer Iesus in Ierusalem, & non cognouerunt parentes eius.

4 PRÆMISERVNT. AVCTOR. Hanc esse vnā ex verosimilioribus causis, quæ possunt assignari, qua se subduxerit à parentibus Iesus, cōstare potest. *Primo*, quia quā tradunt quidā, ꝙ viri à mulieribus distincti redirent, & ita apud alterutros existimasse quēuis parentū esse puerum Iesum, ꝙ putauit Beda *in secundū Lucæ*, & Haymo eum sequutus, vera nō est, quia Lucas ait, existimasse parētes puerū esse in comitatu inter cognatos, & notos, nō autē apud alterutros ipsorū. *Secūdo*, quia ex verbis Lucæ colligitur iā in ipso regressu remāsisse puerum, parentibus nescientibus, sed existimantibus, illum esse in comitatu; ergo illum secum non ducebant, sed à principio præmiserant cum comitatu, & ita non erāt soliciti, donec emenso primo die, cum in hospitio quærerent puerum inter cognatos & notos, rediêre Ierosolymam, cum non inuenissent.

Auctor. *Causa remansionis Iesu Ierosolymis.*

5 MOS IVDÆIS.] PAVLVS Actorum 24. *Neq; in tēplo inuenerunt me cū aliquo disputantē, aut cōcursum facientē turbæ, aut in synagogis.* MATTHÆVS c. 23. 6. *Amant autē primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in synagogis.* MARCVS c. 13. 26. *Cauete à scribis, qui volunt in stolis ambulare & salutari in foro, & in primis cathedris sedere in synagogis.* LVCAS c. 11. 43. *Væ vobis Pharisæis, q. diligitis primas cathedras in synagogis.* Etc. 20. 46. *Attēdite à Scribis, qui volūt ambulare in stolis, & amāt salutationē in foro, & primas cathedras in synagogis.* AMBROSIVS 1. Cor. 14. *Hæc traditio synagogæ est, quam nos vult*

Mos Iudæorum considendi in synagogis.

Paulus

Traditio synagogæ. *Paulus sectari, quia Christianis quidem scribit, sed ex gentibus factis, non ex Iudæis; vt sedentes disputēt seniores dignitate in cathedris, sequentes in subselliis, nouissimi in pauimento super mattas; quibus si reuelatum fuerit, dandum locum dicendi præcipit, nec despiciendos, quia mēbra corporis sunt.* AVCTOR.
Auctor. Satis colligitur ex dictis locis traditio hæc, quā Ambrosius refert, iuxta quam Paulum locutū affirmat. 1. *ad Corinth.* 14. cum dicit. *Quid ergo est fratres, cum conuenitis, vnusquisq; vestrum Psalmū habet, propheta autem duo, aut tres dicant, & ceteri diiudicent, quod si alij reuelatum fuerit sedēti, prior taceat: & cetera.*

Iesus de lege disputat. 9 DE LEGE.] TITVS Bostrorum Episcopus super cap. 2. Lucæ. *Quid interrogabant? Ea vtique omnia, quæ erant legis, faciebantque ad legales sanctiones, & ritus.* THEOPHYLACTVS. *Rogans eos de lege* EVTHIMIVS. *De legalibus, vt à puero intelligant.* AVCTOR. Dubitari non debet puerum IESVM suis interrogationibus obtulisse occasionem sacerdotibus, & Scribis, & ceteris, de Messia, quem iamiam expectabāt, loquēdi: atque ita de ea re subortum sermonē, tum quia ipse dixit matri, nōne in his, quę patris mei sunt oportet me esse? Tū quia natu maior, quoties ingrediebatur aliquam synagogam, vel templū de nulla alia re, quam de hac sermonē instituebat. Quod quidem faciebat frequentissime. Vt ipse dixit Ioan. 18. 20. *Ego semper docui in synagoga, & in templo, quo omnes Iudæi conueniunt.* Sic Matth. 4. 23. *Circuibat* IESVS *totam Galilæam, docens in synagogis eorum, & prædicans Euangelium Regni;*

Auctor. Iesus de Messia sermonem mouet inter doctores.

Consuetudo Christi loquendi de suo aduētu.

Regni: quod ipsum dicitur cap. 9. 35. & Luc. 4. 16. *dicitur in Nazareth ingressum secundum consuetudinem suam die Sabbathi in synagogam, surrexisse legere, & explicuisse locū Isa. 61. de ipso scriptū.* Et Ioan. 6. in synagoga tradidit doctrinā de *sacramento Eucharistiæ.* Cū ergo hoc vnicum fuerit ei negocium à patre commendatū, & in his quæ patris sunt oportuerit illum fuisse, profectò hac de re sermonem instituit in templo.

7 IN FABRILI.] MARCVS cap. 6. 3. *Nonne hic est Faber, filius Mariæ, frater Iacobi, & Iose, & Iudæ, & Simonis?* IVSTINVS Philosophus, & Martyr, in dialogo cum Triphone. *Cum Fabri tignarij filius haberetur informis videlicet, quemadmodum scripturæ annunciauerant apparens, faberque & ipse putaretur esse, fabrilia namq;, cum in hominibus esset, faciebat opera, aratra, & iuga conficiens.* BASILIVS in constit. monast. c. 5. *Cum prima sua ætate parentum suorum imperio esset subiectus, & labores corporis omnes æquo vna cum ipsis animo, illis obediens, tolerauit; verisimile est enim, cū homines illi essent, & iustitiæ, & pietatis cultores, tenues tamen, solitos eos in assiduis corporis laboribus versari, & hac ratione quotidianum sibi victū quæritare. Porro Iesus cum his, vt diuinæ literæ prædicant, esset subditus, sine dubio in perferendis etiam, vna cum ipsis, laboribus, morigerā declarabat suam obedientiam.* *Iesus fabrilem artem exercuit.*

8 VICTVM. BASILIVS de constitut. monast. cap. 5. *cum prima sua ætate.* Et cetera vt *supra num.* 7. LEANDER Hispalensis lib. de institutione virginum. *Sed & Iosephus, cui desponsata fuerat,* *Victum arte quærebant.*

cum

Auctor. cum esset iustus, erat tamen pauper, ita vt victum, & vestitum artificio quæreret. AVCTOR. Si pauperes erant, vt notauit Origenes homil. 8. in Leuitic: Et Chrysostomus hom. 67. in Matth. Et Christus in discendis literis non occuparetur, procul dubio in aliqua arte exercebatur. Et in qua certius, quam in ea quam exercebat Iosephus? de qua supra cap. 4. num. 9. satis multa diximus.

Iosephi mors. 9 MORTVVS EST.] EPIPHANIVS hæresi. 78. contra Antidicomarianitas. *Sed neque post reditũ ab Ægypto idẽ Ioseph multis annis vixit: quartus enim annus erat Saluatori, Ioseph aũt quartus supra octuagesimum, quando ex Ægypti regione reuertebatur, & permansit aliis octo annis Ioseph superstes, & in duodecimo anno, ascendentibus illis Ierosolyma, quæsitus est, quando nõ reperiebatur in itinere. Post hos annos moritur Ioseph, & educatus est non amplius à Ioseph, sed in domo Ioseph, vnde non amplius dixit Euangelium, quod venit pater ipsius, & fratres, sed ecce mater tua, & fratres tui foris stãt. Sed neque quando dicebãt ad ipsum in Idumea, nemo hæc faciens in occculto esse vult, si hæc facis manifesta te ipsum, non dixit quod dixerit ad ipsum, pater eius, & fratres eius solũ, velut Ioseph nõ amplius existente secundum corpus. Deinde in ipsa cõsummatione, quando Saluator in cruce pendebat, velut habet Euangelium secundum Ioannem, conuersus, inquit, vidit discipulum, quem diligebat Dominus, & dixit ipsi de Maria: ecce mater tua, & eidẽ dicit, ecce filius tuus: si vero fuissent filij Mariæ, & si fuisset ipse vir, qua ratione tradidisset ipsam Ioanni, & Ioannẽ Mariæ?* HIERONYMVS aduersus Heluidium.

Præ-

Præsertim cum Euangelium Ioannis testetur, præsentem eam illic fuisse, quando illam de cruce Dominus iam viduam, & matrem, Ioanni commendabat. GEORGIVS Cedrenus, in compendio historiæ. *Videns cum Baptista dixit: en agnus Dei Quoaudito Andreas, & Ioannes Iesum secuti sunt: eo Nazarethem reuerso Iosephus moritur.* AVCTOR. Cyprianus *sermone de passione Domini paulo post medium.* Ambrosius *in primũ Lucæ, & libro de institutione virginũ c.6 & l.10. Epistolarũ, epistol.79.* Chrysost. *hom.5. in Matthæũ, & ho.3. in Acta Apostolorum,* Aug. *serm.81. de tẽpore,* & Arnobius Abbas Bonæ vallis, *tractatu in verba Domini, mulier ecce filius tuus*, affirmant Iosephum vixisse, ẽt cum Christus passus est: nam inde probant illũ non fuisse viuũ Virginis, hoc est, eã non cognouisse, ꝙ alij, nempe Ioanni cõmendata sit, non ipsi Ioseph. Verũ certiꝰ est illũ obiisse ꝓpe baptismũ Christi, ꝙ asserit & Cedrenus in cõpendio historiæ, & satis colligit' ex Euãgelio, in quo nulla fit eiꝰ amplius mẽtio, cũ sermo fit de Maria, & fratribus aliis; & cum inuitari oporteret ad nuptias Cana cũ spõsa sua, nihil de hac re dicitur, quasi iam vita excessisset. Et quidẽ, cum Lucę.2. dicatur, *Christus subditus fuisse Ioseph, & Mariæ, cũ esset duodecim natus annos*, non est dubitandũ aliꝙ tempus superuixisse. Et cũ Marci 6. cõciues eius Nazareni dicãt, *nõne hic est Faber filius Mariæ frater Iacobi, & Iosæ, & Iudæ & Simonis, nõne & sorores eius hic nobiscũ sunt* Et Matt.13.55. *Nõne hic est Fabri filius? Nonne mater eius dicitur Maria, & fratres eius Iacobus, & Iose, & Simon, & Iudas? Et sorores*

Auctor.

Iosephũ vixisse etiam tempore passionis Christi.

Opinio certior.

Ratio temporis mortis Ioseph. disquiritur.

res eius nonne omnes apud nos sunt? Unde ergo huic omnia ista? ostendunt profecto iam obiisse, siquidem nullam de illo mentionem faciunt, sicut de aliis, qui apud eos erant. Et cum Luc. 4. 22. dicerent iidem: *Nonne, hic est filius Ioseph?* & Ioannis 6. 42. *Nonne, hic est filius Ioseph, cuius nos nouimus patrem, & matrem, quomodo ergo dicit hic quia de cœlo descendi?* etiam ostendunt non multo ante excessisse Iosephum.

MATRI VALEDICTO Christus baptismum petit, cuius deinde opera primum in nuptiis manifestatur.

CAPVT XIIII.

Postquam autem ad ætatem peruenit Christus, qua in lucem prodire definierat, audiens Ioannem 1 in Bethabara trans Iordanem solennem baptismum 2 iam diu celebrare, matri Virgini valedicens, & 3 Nazaretha discedens, ad Ioannem se contulit, ab eoque præ modestia renuente 4 sexta Ianuarii, 5 Dominica die, anno quintodecimo Imperii Cæsaris, & 6 quarto Pilati Iudeæ procuratoris, ac quinto Iosephi Caiphæ Pontificatus, 7 cum trigesimum iam per dies tredecim inchoas-

inchoaſſet annum, baptizatus eſt. Inde in interius actus deſertum, integros quadraginta dies ieiunus tranſegit, ac tres dæmonis tentationes ſuperauit. Sic reliquum illius anni tempus priuatus degens, 9 ad Paſcha celebrandum Ieroſolymam ex conſuetudine aſcendit, Martio ſequenti: 10 Matrem viſitabat non raro: 11 cum Ioanne in ſpelunca prope Iordanē commorante conſeruabatur: & quos obuios habebat homines, pro data occaſione, 12 ſua doctrina priuatim imbuebat: donec tandem post inſignia Ioannis de eo teſtimonia reddita, aliquos ſibi diſcipulos adſciuit, quibuſcum è Iudæa profectus in Galilæam, 13 tertia die, ex quo Iudæa receſſerat, quæ erat 14 ſexta Ianuarij, ad nuptias; quæ tunc in Cana celebrabantur, cum ſuis diſcipulis vocatus eſt, cum iam trigeſimum primum ætatis annum per dies tredecim ingreſſus eſſet. Aderat etiam tunc ibi, & Maria mater eius, quæ cum his qui 16 fratres Ieſu dicebantur, 16 ob neceſſitudinem, quæ ei cum ſponſis intercedebat, venerat inuitata è Nazaretha ciuitate ſua, octo à Cana milliaribus diſſita, Orientem verſus. 17 Vbi cum inter nuptiales epulas vinum deficere animaduertiſſet, ad filium mater accurrit, commiſeratione mota, atque illi, vinum non habent, inquit: cui filius, quid mihi & tibi eſt mulier? Nondū

venit hora mea: illa ex vultu filij dignoscens voluntatem, conuersa ad ministros, quodcumque, ait, dixerit vobis facite. Tunc Christus cum sex hydrias, quæ ibi tunc in conspectu erant, aqua repleri iussisset; confestim in vinum eam conuertit: adeo præstans, vt & Architriclinus, & conuiuæ reliqui mirarentur. Sic opera Virginis primò hoc admirabili signo gloriam suam Christus manifestauit, & inde maiorem, de illo discipuli eius concepere opinionem.

TESTIMONIA.

Ioannes in Bethabara baptizat.

I IN BETHABARA.] IOANNES capit. I. *Hæc in Bethabara facta sunt trans Iordanem, vbi erat Ioannes baptizans.* HIERONYMVS lib de locis Hebraicis. *Bethabara trans Iordanem, vbi Ioannes in pœnitentiam baptizabat; vnde & vsque hodie plurimi de fratribus, hoc est, de numero credentium, ibi renasci cupientes, vitali gurgite baptizantur.* GREGORIVS Turonens. lib. de gloria Martyrum cap. 17. *Ipse quoque Iordanis ab eo loco, in quo Christus baptizatus est, in quinto milliario, mari cōmixtus mortuo nomē amisit.* BROCARDVS in descriptione terræ sanctæ cap. 7. *à Ierícho per duas leucas versus Iordanem, est sacellum structum in honorem sancti Ioannis Baptistæ, vbi putatur Dominus ab eo baptizatus.* AVCTOR. Scripsit de huius loci celebritate, & Beda de

Auctor.

da de locis ſanctis, *cap.*13. & Gregor. Turonenſ. *vbi ſupra*, & cum conſtet ex Ioſue 4. 5. *&* 6. partem Iordanis, qua trāſierunt filij Iſrael, è regione fuiſſe vrbis Iericho, quo loco dicitur baptizaſſe Ioannem, ſequitur baptiſmum Chriſti eo ipſo loco celebratum, quo à populo tranſeunte figuratus eſt.

Chriſtus baptizatus in Iordanis parte per quam populus tranſiuit.

2 IAM DIV.] AVCTOR. Auguſtus obiit duobus ſextis conſulibus die 19. Auguſti mēſis, quo ipſo die Tyberius ſuſcepit Imperiū, ergo die 19. Auguſti cœpit ſuum annū decimumquintum, quo anno Chriſtus 25. Decēbris cōpleuit annos 29. & inchoauit trigeſimum: cum ergo Ioannes baptiſmum inchoauerit eo anno antequā Chriſtum baptizaret, *vt cōſtat Lucæ 3.* Et Chriſtus baptizatus ſit die 13. Ianuarij, *vt diceמus*, ergo cœpit Ioannes baptiſmum, non ante tres, aut quatuor menſes, nēpe à Septembri, antequā Chriſtū baptizauerit, vt verum ſit, quod dicitur *Lucæ 3.* Anno quinto decimo imperij Tyberij Cæſaris, egreſſum Ioannem in deſertum, vt prædicaret baptiſmum pœnitentiæ.

Ioannis baptiſmi inchoatio. Auctor.

Ioannes cœpit baptizare in ſeptembri.

3 NAZARETHA.] MATTHÆVS ca 3. v. 13. *Tunc venit Ieſus a Galilæa in Iordane, ad Ioannē, vt baptizaretur ab eo.* MARCVS c. 1. v. 9. *Et factū eſt in diebus illis, venit Ieſus à Nazareth Galilææ, & baptizatus eſt a Ioanne in Iordane.* LVCAS c. 3. 21. *Factum eſt autem cùm baptizaretur omnis populus, & Ieſu baptizato, & orante apertum eſt cælum.*

Ieſus à Nazareth venit ad baptiſmum.

4 SEXTA.] ORIGENES homil. 1. in Ezechielem. *Eo menſe, qui apud Romanos Ianuarius nuncupatur, baptiſmum Domini factum eſſe cognoſcimus, qui*

Ieſus ſexta Ianuarij baptizatur.

est mensis quartus ab anno nouo, iuxta supputationem Hebræorum. EVSEBIVS Pamphil. Epistol. ad Marinum, ex communi, & antiqua traditione, *sexta Ianuarij factum testatur.* AMBROSIVS ser. 18. de sancta Epiphania. *Hoc totum hodierno die gestū esse manifestum est quod ita verum esse ipsa possumus colligere ratione. Ratio enim exigit, vt post diem natalis Dominici, licet interpositis annis, eodem autem tempore hac festiuitas sequeretur. Ibi cum secundum hominem nascitur, mater eum Maria sinu circumfouet, hic cum secūdum mysterium gignitur, pater eum Deus voce cōplectitur, ait enim, hic est filius meus, in quo bene cōplacui. Igitur Dominus Iesus hodie venit ad baptismum, & corpus suum sanctum voluit aqua dilui.* Et ser. 21. de die sancto Epiphaniæ. *Nonnulli in hac sancta die ab Ioanne baptizatum Christum in Iordane testātur, atq; in lauacri eius gratia interfuisse loquendo Deū patrem. sane tum quoq; Spiritum descendisse.* Et ser. 22. *Ad omnes vos fratres prædicationem meā in die sancta Epiphaniæ peruenisse credo, in qua descripsimus, tunc, nonnullis asserētibus aquam in vinum fuisse conuersam, plerisq; autem testantibus illa die in Iordane Dominum baptizatum.* HIERONYMVS supra caput I. Ezechielis. *Illud quoq; intelligendum est, quod in tricesimo ætatis suæ anno dominus ad baptisma venerit, in quarto mēse, qui apud nos vocatur Ianuarius, & est in anni primus exordio: quintam autem diem mensis adiūgit, vt significet baptisma in quo aperti sunt Christo cœli: & epiphaniorum dies hucusq; venerabilis est, non vt quidam putant natalis in carne, tunc enim absconditus est: & non apparuit.* ABBAS ISAAC apud Cassia-

num

num collat. 10. cap. 2. *Intra Ægypti regionem mos iste antiqua traditione seruatur, vt peracto Epiphaniorum die, quem prouinciæ illius sacerdotes, vel dominici baptismi, vel secundũ carnem natiuitatis esse definiunt, & idcirco vtriusq; sacramenti solennitatẽ non bifarie. vt in occiduis prouincijs, sed sub vna diei huius festiuitate celebrant.* AVGVSTINVS serm. 37. de tempore. *Quamquam nonnulli magis hodie dominum à Magis æstiment adoratum, alij aquã in vina mutasse, quidam vero baptizatum illum à Ioanne confirment, in omnibus tamen filius Dei creditur, in omnibus est vera festiuitas* Et ser. 29. *In hac die siue quod stella ortus sui nunciũ præbuit, siue quod aquã in vinũ cõuertit, siue quod in Iordanis vndis aquas ad reparationem humani generis suo baptismo consecrauit, in quolibet horum salutis nostræ mysteria continentur.* SEDVLIVS in hymno de vita Christi.

Ibant Magi quam viderant
Stellam sequentes præuiam,
Lumen requirunt lumine,
Deum fatentur munere:
Lauacra puri gurgitis.
Cœlestis agnus attigit.
Peccata quæ non detulit,
Nos abluendo sustulit:
Nouum genus potentiæ,
Aquæ rubescunt Hydriæ,
Vinumque iussa fundere,
Mutauit vnda originem.

PETRVS Chrysologus serm. 57. *Christus diuerso tempore, vno eodemque die. Magorum munere, aquæ mutatione, atq; patris voce, Deus trino testimonio no-*

nio noscitur, fitque de trina ostensione Christi Epiphania una, & sacrata solennitas. Et serm. 160. *Tribus modis hodie Christi deitas est probata. Magorum munere, patris testimonio, aquæ mutatione in vinum, quia tribus stare omne verbū scripturæ firmauit auctoritas.* MAXIMVS serm. 10. de Epiphania. *In hac celebritate, sicut relatu paternæ traditionis instruimur, multiplici nobis est festiuitate lætandum; ferūt enim hodie Christum dominum, vel stella duce a gentibus adoratum, vel inuitatum ad nuptias aquas in vina vertisse, vel suscepto a Ioanne baptismo consecrasse fluenta Iordanis. Et quam recte tria hæc mysteria vno acta die prædicantur, qui ineffabile Trinitatis arcanum vno Dei sub nomine confitemur.* S. LEO Papa epistola quarta. *Si quis autem Epiphaniæ festiuitatem, quæ in suo ordine, debito honore venerāda est, ob hoc existimat priuilegium habere baptismatis, quia hoc qui iam putant, quod in ea die Dominus ad baptismum Sancti Ioannis accesserit sciat illius baptismi aliā gratiam, aliā fuisse rationem.* ISIDORVS Hispalēsis Episcopus libro primo de officiis Ecclesiasticis, capite de Epiphania. *Epiphaniorum diē festa solennitate viri Apostolici signauerunt, quia in eo per stellam est saluator ostensus, siquidem eo die idem Iesus etiam Iordanis lauacro tingitur, diuisoq; cœlo Spiritus sancti descendentis testimonio Dei filius esse declaratu; eius diei nomen ex eo quod apparuit gentibus Epiphania nuncupatur. Tribus ergo ex causis hæc dies hoc vocabulum sumpsit, siue quia tunc in baptismo suo Christus populis ostensus fuerit, siue quod eo die syderis ortus Magis est proditus, siue quod prima signa per aquam vinum factum multis est manifesta-*

manifestatus. BERNARDVS ser. 1. de Epiphania. *Nec sola hæc apparitio, sed altera quædã (sicut à patribus nostris accepimus) hodie celebratur, quæ, & si longo post tempore, facta creditur hoc ipso die.* Et serm. 2. *Tres apparitiones Domini legimus, vno quidem die, sed non vno tẽpore factas, & quidem mirabilis secunda, mirabilis tertia, sed prima apparitio mirabilius admiranda: mirabilis aquarum mutatio, mirabilis Ioãnis, & colũbæ pariter, & paternæ vocis attestatio, sed illud mirabile magis, q̃ agnitus est à Magis.* AVCTOR. Epiphanius solus *hæresi. 51.* putat Christũ mẽse Nouembri, die eius octauo baptizatum, sic enim ait, *in trigesimo consulatu a natiuitate sua, circa decimum mensem venit ad Ioannem, & baptizatus est in Iordane fluuio trigesimo anno natiuitatis in carne, hoc est secundum Ægyptios Athyr mensis duodecima, ante sextum Iduum Nouẽbrium.* Ægyptij etiam, vt refert Chrysost. *homil. in Lu. 2. de Natiuitate.* Hierony. *Ezech. 1* Cassianus *collat. 10. cap. 2.* die ipso quo natus est Christus, dicunt & baptizatum. Sed confutant eos Chrysostom. & Hiero. cõmuni Ecclesiæ traditione, & cõsensu: q̃ vbiq; sexta Ianuarij baptismum celebrat Christi. Quod & *n 7.* probauimus ratione efficaci.

Auctor.

Epiphanius ait mense Nouembri Christum baptizatum.

Ægyptii putant quo die natus est fuisse baptizatus.

5 DOMINICA.] SEXTA SYNODVS actione 18. c. 8. vt supra c. 7. *num. 13.* AVGVSTINVS ser. 154. de tẽpore. *Venerabilis est hæc dies qui Dominicus dies, & dies primus atq; perfectus est, & dies clarus, in quo visa est prima lux, in quo trãsgressi sunt filij Israel mare rubrũ siccis pedib⁹, & in quo pluit mãna filijs Israel in deserto, & quo Dominus baptizatus est in Iordane, quo vinum de aqua in Cana Galileæ factum*

Die dominica baptizatur.

Dominica mysteriis. *factum est, quo benedixit Dominus quinque panes, quibus satiauit quinque millia hominum; in quo resurrexit Dominus a morte. quo intrauit Dominus in domos clausas, vbi erant discipuli congregati propter metum Iudæorum: in quo Spiritus sanctus descendit in Apostolos & in quo speramus Dominum nostrum Iesum Christum ad iudicium venturum.*

Pilati annus quartus. 6 ET QVARTO.] IOSEPHVS lib. 8. de antiquit. cap. 4. *Huic Augusto successit in principatu Tyberius Nero, qui fuit Romanis tertius imperator, sub quo quintus Iudæorum rector Valerius Gratus efficitur Annij Ruffi successor.* Et infra. *Et Gratus quidem talia gerens Romam reuertitur, postquam vndecim annos in Iudæa compleuerat, huic successor Pontius Pilatus effectus est.* Et cap. 7. *Tunc Pilatus, postquam in Iudæa decimum compleuit annum, pergit Romam Vitellij iussione compulsus: sed antequã Romam veniret Tyberius ex humanis rebus abscessit.* EVSEBIVS lib. 1. histor. cap. 9. *Idem scriptor in decimooctauo antiquitatis libro, anno Tyberij duodecimo Pontium Pilatum Iudeæ Regnum obtinuisse, atque eumdem decem annos continuos ad Tyberij fere occasum ibidem commoratum enarrat.* Et ca. 10. *Eodem tempore vt scribit Euangelista, cum iam Tyberius Cæsar decimumquintũ Imperij sui annum, & Pontius Pilatus quartum suæ præfecturæ ageret, seruator, & Dominus noster Iesus Christus, quando iam trigesimũ ætatis suæ annũ agere incipiebat, ad Ioannẽ, vt lauacro baptismatis tingeretur, se contulit.* *Auctor.* AVCTOR. Eusebius in Chronico primũ Pilati annũ cõsignat 13. Tyberij, vnde Niceph. l. 1. c. 18. *Tertiũ Pilato Iudeæ præside,* inquit, *Ioannẽ ad prædicãdum affla-*

afflatum. Verum cum cõstet ex Iosepho decem annos præfuisse Iudeæ vsque ad vltimum Tyberij, hoc est 22. necessario colligitur anno Tyberij duodecimo incepisse, at. ; ita quarto eius anno Christum baptizatum à Ioanne. *Eusebij, Nicephoriq; error corrigitur.*

7 AC QVINTO.] IOSEPHVS l. 18. Antiquitat. cap. 4. *Huic Augusto succedit in principatu Tyberius Nero, sub quo quintus Iudæorum rector Valerius Gratus efficitur, Annij Ruffi successor. Is Ananum remouens sacerdotio, Ismaelum filium Iabi Pontificem designauit. sed & hunc non multo post abijciens, Eleazarum Annæ Pontificis filium sacerdotio surrogauit; post annum vero etiam hunc arcet officio, & Simoni cuidam, Camiti filio ministerium Pontificatus attribuit: sed non amplius & ipse quam vnius anni spacio eodem perfunctus officio, Iosephum, cui Caiphas nomen fuit, habuit ordine successorem: & Gratus quidem talia gerens, Romam reuertitur, postquam vndecim annos in Iudæa compleuerat: huic successor Pontius Pilatus effectus est.* Et ca. 7. *Tunc Pilatus, postquam in Iudæa decimum compleuit annum, pergit Romam Vitellij iussione compulsus, sed antequam Romam Pilatus veniret Tyberius ex humanis abscessit.* Et cap. 8. *Vitellius autem veniens in Iudæam ascendit Ierosolymam: & erat forte tunc festiuitas à maioribus instituta, quæ Pascha vocatur.* Et infra. *Vitellius tunc secundum morem antiquum stolam illam pontificum potestati contribuit, neque permisit, vt quando vsui opus esset à Gazophilacio peteretur. Hoc itaque beneficium Iudæis indulgens, Pontificem Iosephum cognomento Caipham sacerdotali remouit officio, cui Ionatham* *Caypha annus quintus.* *Gratus procurator Iudea.* *Pontificis successio.* *Pilatus succedit Grato.* *Vitellius succedit Pilato.*

Auctor. *filium Annæ in pontificale ministerium subrogauit.* AVCTOR. Ex his Iosephi dictis constat quarto, aut quinto anno Tyberij à Valerio Grato constitutum Caipham pontificē, & perdurasse vsque ad finē Tyberij, vsq; ad 37. aut. 38. Christi annum, per 16. aut 17. annos. Anna autē socer Caiphæ, vt constat Ioan. 18. 9. dicitur *princeps sacerdotum*, non quod esset summus Pontifex, hic enim erat Caiphas, *vt dicitur Ioan. 11. 49. & c. 18. 13.* sed vel quia tunc qui exacti fuerant Pontificatu, dignitate Pōtificia, & nomine gaudebāt, licet non officio, & potestate; atq; ita Principes Sacerdotū, & Pontifices dicebantur. Vnde *Ioā. 11 47.* dicitur, collegerunt Pontifices, & Pharisæi conciliū. Et Luc. 29. 16. *Quomodo eū tradiderunt sūmi Sacerdotes, & Principes nostri.* Ioā. 18. 35. *Gens tua, & pontifices tui tradiderūt te mihi.* Hinc & Iosephus l. 4. de bello Iudaico c. 5. namq; ait, *auctor erat Ananus æuo maximus Pontificū, itemque sapientissimus.* Et infra. *Cū dixisset rusticū quēdam Phanū Samuelis filium ad Pontificatū euectū,* subdit, *Pontifices etiā probatissimi, Gamela quidem filius Iesu, Anani autem Ananus, populum frequēter in cœtibus exprobrando, contra Zelotas excitauerūt.* Vel certe, quia multi *principes* dicebātur, qui nō fuerant pōtifices, *principes sacerdotū* vocabātur, qui erant de collegio Sinedrin 72. seniorū, cuiusmodi conciliū collegerunt Pōtifices, & pharisæi. Et actuū. 4. 5. dicitur, *factū est aūt in crastinū, vt congregarētur principes eorū, & seniores, & scribæ in Ierusalē, & Annas princeps sacerdotū, & Caiphas, & Ioānes, & Alexander, & quotquot erant de genere sacerdotali.*

Caiphas Pōtifex 16. annis.

Princeps sacerdotum cur Annas diceretur.

Principes & Pontifices dicebantur. qui

vel qui erāt de magno collegio Sinedrin.

8 CVM TRIGESIMVM.] LVCAS c.3.21. *Factum est cum baptizaretur omnis populus, & Iesu baptizato, & orante, apertum est cœlum, & descendit Spiritus sanctus corporali specie, sicut columba in ipsum, & vox de cœlo facta est: tu es filius meus dilectus, in te complacuit mihi: & ipse Iesus erat incipiens quasi annorum triginta, vt putabatur filius Ioseph.* IRENÆVS lib.2. aduersus hæreses cap.39. *Ad baptismum enim venit nondum qui triginta annos suppleuerat, sed qui inciperet esse tamquã triginta annorũ: ita enim, qui eius annos significauit. Lucas, posuit: Iesus autem erat quasi incipiens triginta annorum, cum veniret ad baptismum.* EVSEBIVS lib.1. histor. Eccles. cap.10. *eodem tempore*, & cetera vt supra num. 5. GREGORIVS Nazianz. orat. in sancta lumina. *Iesus purgatur, & tu purgationem aspernaris? à Ioanne, & tu aduersus præconem tuum insurgis? Trigesimum annum agens, & tu ante lanuginẽ scnes doces?* Et orat. 40. in sanctum baptisma. *At dices, Christus 30. anno baptizatur, lucere n. atq; in hominũ oculis florere cœpit 30. demum anno, non aũt ante id ætatis tempus.* EPIPHANIVS hæresi 51. *Erat autem Iesus incipiens esse annorũ ferme triginta, filius existens, velut putabatur, Ioseph: erat enim reuera annorũ 29. & mensium decẽ, quãdo ad baptismum venit, triginta quidem annorum, sed non plenus. Quapropter dicit, incipiens esse annorum ferme triginta.* Et infra. *In trigesimo vero consulatu circa decimũ mensem, venit ad Ioannẽ, & baptizatus est in Iordane fluuio, trigesimo anno natiuitatis in carne.* HIERONYMVS in c.1. Ezechielis. *Secundum anagogem vero præfiguratur Dominus, atque*

Christus 30. anno inchoato baptizatur.

atq; Saluator, qui triginta annos natus venit ad baptismum, quæ in homine perfecta ætas est. Vnde & in Numerorum volumine iuxta Hebræos, non, vt in septuaginta continetur, à vicesimo quinto ætatis anno, sed à trigesimo incipiunt sacerdotes in tabernaculo ministrare. Et infra. *Illud quoq; intelligendum est quod in tricesimo ætatis suæ anno Dominus ad baptisma venerit, & cætera vt supra num. 4.* AVGVSTINVS lib. 3. de mirabilibus sacræ scripturæ cap. 5. *Hic igitur puer scientia præibat ætatem, donec tricesimum annum agens ad Iordanem venit, & à Ioanne, & ipse baptismum suscepit.* RVPERTVS l. 2. in Ioannem ad finem. *Toto anno illo, cuius initio baptizatus est, qui ætatis eius tricesimus annus extitit, absque miraculis taciturnus deguit: initio namq; tricesimi anni sui, videlicet eiusdem anni die tertiodecimo, baptizatus est: dicit enim Lucas, ipse autem Iesus erat incipiens, quasi annorum triginta, quod idem est, ac si dixisset, quando baptizatus est Iesus annus tricesimus ætatis eius volui tunc cœperat.*

Auctor. AVCTOR. Cum supra docuerimus numero 4. baptizatum Christum die 6. Ianuarii, necessario consequitur, vt dicamus fuisse diem illam 6. Ianuarii anni tricesimi Christi, si tricesimo anno baptizatus est, vt probauimus, vel anni tricesimi primi, vt vult Beda *lib. de orat. tempo. cap. 45.* quem loquendi modũ indicauit Ignatius *Epist. 5. ad Trallianos*, Chrysost. *hom. 10. in Matth.* Euthym. *Matth 3.* & Bernard. *ser. 1. Epiphaniæ*, qui exactis annis 30. baptizatum dicũt Christum: qui tamen facile explicari possunt, iuxta illum modum loquendi Luc. 2. *Postquam*

Anno 30. Christum baptizatum

consum-

cõsummati sunt dies 8. id est, post quam accessit octauus dies. Orig. autem *hom. 1. in Ezechiel.* Iustin. *dialog. cum Tryphone*, Ambros. *Luc. 3.* & Theop. nihil noui præter Lucæ verba explicant, quę habent: *& erat Iesus incipiens, quasi annorum triginta*, quia reuera incipiebat esse quasi annorum 30. quia incipiebat tricesimum annum per dies 13. Et confirmatur, quia Christus baptizatus est, vt omnium constat sententia, anno 15. imperii Tiberii Cæsaris, iuxta caput Lucæ. 3. & cũ Tiberius incoauerit imperium die. 19. mensis Augusti, quo Octauianus decessit, plenis 56. annis, à primo consulatu inito, & Christus finierit suum annum 15. Decemb. mox secuto, sequitur eadem enumerandi ratione seruata, Tyberium confecisse suum annum 14. die 19. Augusti, & Christum suũ 29. die 25. Decemb. mox secuti, quo erant consules Silanus, & Nerua, anno. V. C. 781. & ab eo die 19. Augusti mensis cœpisse Tiberium suum 15. & Christum à die 25 Decemb. post illum August. secuti, incoasse suum annum 30. ex quo exactis 7. tantum diebus Calend. Ianuar. statim secuti, creati sunt cõsules duo Gemini C. Rubellius Gemin. & C. Fusius Gemin. Iam ex his sic pręnotatis hoc modo conficitur ratio. Vel Christus baptizatus est illo tẽpore medio inter diem 19. mensis Augusti. quo cœpit Tyberius suum 15. annum, & 25. Decemb. quo cœpit Christus suum 30. nempe mense Nouemb. & sic Christus fuisset baptizatus 29. annorum, deficiente vno fere mense ad complendum 30. añum: quod nemo dixit, nec dici

Ratio efficax.

dici potest, quia nemo non concedit post incoatum 30. añum, iuxta D. Lucam, Christũ baptizatum. Vel baptizatus est cõpleto año 30. & incepto 31. *vt dixit Beda*, & ceteri relati, & hac ratione non fuisse Christus baptizatus anno 15. Tyberii, qui cõpletus est 19. die Augusti ante Decemb. quo Christus ingressus est 31. añum; sed anno Tyberii 16. contra dictũ Lucæ ab omnibus, & ab ipso Beda, sic intellectũ. Vel denique baptizatus est in añó 30. cum cõplesset 29. annos, & menses 10. 6. iduum Nouemb. *vt dixit Epiphanius*, & nec hoc verum est, quia certo sequitur, hac ratione non fuisse Christum baptizatum año 15. imperii Tyberii Cæsaris, sed 16. siquidẽ mense Aug. præcedente dictum Nouẽbrem, vt diximus, cõpleuit annum 15. & incepit 16. Vnde colligitur sibi ipsi cõtradicere Epiph. qui enumerans 30. consolatus á consolatu Augusti. 13. cum Syluano, vsq; ad cõsulatum Syluani, & Neruæ, sub hoc dicitur 30 egisse añum esse Christum, cũ natus fuerit sub illo, ꝙ quidẽ falsum est, quia si Christus natus est sub primo illo consulatu, ergo ad finẽ illius 6. diebus antequã finiretur, nam sequens consulatus calend. Ianuariis incipiebat. In fine ergo 30. consulat[9] Syluani & Neruæ, *vt supra diximus*, cœpit Christus suum añum 30. & statim post 6. dies, creati sunt cõsules duo Gemini, sub quib. necessario dicere debet baptizatum Christum, si Nouembri mense baptizatus est; vt quidẽ sub his consulibus baptizatum constituunt Christum Tertullian. *l. aduersus Iudæos c.* 8. Seuerus Sulpitius

Beda refellitur.

Epiphanius refutatur.

Christus baptizatus est duobus Geminis Coss.

pitius *l. 2. sacræ hist.* dum hos cõsules assignant año 15. Tyberii quãuis érrẽt, hoc año Christum passũ asserẽtes: cũ ergo alii dicẽdi modi nõ cõprobẽtur veri, sequitur hũc esse certũ, quo dicimus Christũ 15 año Tyberii 6. die Ianu. quo inceperat 30. annũ p 13. dies, Coss. duob. Geminis, Christũ fuisse baptizatũ. Beda aũt ex eo videtur decept⁹, q̃ Augusto tribuerit nõ 56. años imperii, sed 57. vnde . 5. Tib. cõstituit subsequẽtib. consulib. sub quib. Christ⁹ annũ agebat 31.

9 AD PASCHA.] *AVCTOR.* Cum Christus baptizatus sit die 6. Ianu. & statim ductus sit ab spiritu in desertũ, ibiq; 40. dies ieiunauerit, remãsit in deserto ieiunãs vsq; ad 15. Calend. Mar. hoc est vsq; ad diẽ 15. Febr. sequẽti vero Martio Pascha celebrabatur, ad quod venisse Christũ ex cõsuetudine quis dubitet? Imo cũ *vt mox ex Epipha. dicã,* statim post baptismũ redierit Nazarethã ad matrẽ. existimari, & nõ sine ratione potest, Christũ cũ matre ascẽdisse Ierosoly. ad pascha celebrãdũ, imo sæpe ibi fuisse, q̃a Ioann. c. 1. dicitur *medius aũt vestrũ stetit, quẽ vos nescitis.*

Christus ad 9. pascha ascendebat Auctor.

Christus ieiunauit vsque 15. dies Februarii

10 MATREM.] EPIPHANIVS hære. 51. *Vt ostendat post 40. dies tẽta[illegible]is, & post reditũ ab ipsa tentatione, & profectione ad Nazareth, & Galilæã, rursus ad Iordanẽ ipsũ venisse.* Et infra. *Postquã venisset ipse à tẽtatione, & transisset p mare, & Iordanẽ, & profectione ad propria instituisset, digressus eò, vbi enutritus erat, ad matrẽ in Nazaret.* AVCTOR Satis est verisimile, si Christ⁹ toto illo año à baptismo ad nuptias, nil publice egit, sæpe rediisse ad matrem, vt illam visitaret & consolaretur.

Auctor

11 CVM

Christus cũ Ioanne in spelunca cõuersatur.

II CVM IOANNE.] SOPHRONIVS Patriarcha Ierosolymitanus in prato spirituali ca. primo. *Erat senex quidam habitans in monasterio Abbatis Eustorgij, Ioannes nomine, quem sanctus Elias Episc pus Ierosolymitanorum voluit ducẽ monasterij constituere; ille vero non acquiescebat, dicens, in montem Sina, orationis caussa pergere volo. Archiepiscopus autem cogebat eum, vt prius Abbas fieret, & postea pergeret, quo vellet. Cum vero senex non acquiesceret, dimisit eum spondentem, se, postquam reuersus esset, suscepturum regiminis curam, & ita saluato Archiepiscopo iter arripuit, vt ad Sina montem proficisceretur, assumpto secum & discipulo suo: transuadatoque Iordane fluuio, cum vix vno lapide processisset, cœpit senior rigore detineri, ac post paululum inuasit eum febris: cum vero in tantũ excresceret ardor febris, vt ambulare non posset, inuenerunt speluncam paruulam, in quam ingressi sunt, vt requiescerent; cum vero febris ita inualuisset, vt se vix mouere posset, in ipsa spelunca tres dies commorati sunt. Tum senex in somniis aspexit quemdam adstantem sibi, & dicentem, dic senex quo ire vis? respondit, in montem Sina. Dicit ei, ne quæso recedas hinc: cum vero id seni persuad[illegible] non posset, abscessit; febris vero seni acrius infesta erat. Rursus nocte sequenti idem seni adstitit eodem habitu, & ait, quid senior affligi vis, audi me, & nusquam hinc proficiscaris, ait illi senex, tu quis nam es? respondit is qui apparuerat, ego sum Ioannes Baptista, & ideo tibi iubeo, vt nusquam recedas, nam spelunca ista breuis maior est monte Sina, quippe in hanc se, ius Dominus noster Iesus, cum me visitaret, ingressus est. Pollicere*

Baptista apparet seni.

cere mihi, quod hic habitabis, & ego mox tibi sanitatem restituo, quod senex audiens, libenter spopondit se in eadem spelunca permansurum, & continuo sanus effectus, perseuerauit ibidem toto vitæ suo tempore: speluncam vero illam fecit Ecclesiam, congregauit fratres. Appellatur locus ille Sapsas. Fuit in eodem loco Sapsas commorans in speleo senex alius tantæ virtutis, vt leones secum in eadē spelunca susciperet, atque cibum in sinu suo ipsis præberet. AVCTOR. Cum Ioannis primo dicat ipse Baptista: *& ego nesciebam eum, sed qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit, super quem videris spiritū descendentem, & manentem super eum, hic est qui baptizat in Spiritu sancto.* Et iterum, *& ego nesciebam eum, sed vt manifestetur in Israel, propter ea ego veniam aqua baptizans.* Quibus verbis significat ante signa data in baptismo Christi, se ignorasse, saltem de facie, & definite, Christum ergo Ioannes, cum dicit, *sæpius se visitatum in spelunca illa*, loquitur sane de tempore post baptismum, quo iam illum agnoscebat, nec enim si visitabitur, poterat non illum agnouisse. Et quidem ex Ioannis 1. colligitur aperte, Christum post baptismum, & 40. dierum ieiunium, ad Ioannem rediisse vt v. 29. *altera die vidit Ioannes Iesum venientem ad se, & ait, Ecce agnus Dei, Ecce qui tollit peccata mundi.* Et v. 35. *altera die iterum stabat Ioannes & ex discipulis eius duo, & respiciēs Iesum ambulantem, dicit: Ecce agnus Dei.* Ergo sæpe alias venisse credendum est.

Sapsas locus.

Auctor.

12 SVA DOCTRINA.] *AVCTOR.* Christum eo tempore doctoris munere functum fuisse, con- *Auctor.*

 stat

ſtat *Ioan.1.* vbi refertur, duos diſcipulos Ioannis ſecutos Chriſtum vocaſſe Rabbi, quod eſt magiſter: & cũ eo manſiſſe die illo, deinde Simonẽ Petrũ & Natanaelem, & Philippum, ceteroſq; diſcipulos, quorum fit mentio *c.2.* illi adhæſiſſe vt magiſtro.

Tertia dies nuptiarum Cana qua?

13 TERTIA DIE.] IOANNES cap. 2. 43. *In craſtinum voluit exire in Galileã, & inuenit Philippum*, cap. 2. & *die tertia nuptiæ factæ ſunt in Cana Galileæ.* ORIGENES tom. 9. in Ioannem. *Prima ergo die teſtimonia fiũt, altera Ieſus ad Iordanem venit, tertia autem Ioannes (cum ſtaret cum duobus diſcipulis, intuituſque eſſet Ieſum ambulantem, ac dixiſſet: Ecce agnus Dei) præſentes admonet, vt ſequantur filium Dei; iam in quarta die cũ exire vellet in Galilæam, ille qui exiit ad quærẽdum quod perierat, inuenit Philippum, & dicit ei, ſequere me: die vero tertia, poſt quartam, quæ ſexta eſt in earum numero, quas à principio recẽſuimus, nuptiæ fiunt in Cana Galileæ.*

Auctor.

AVCTOR. Hæc Origenis expoſitio inter multas, quæ adhiberi ſolent, videtur magis rationi cõſona. Craſtinus enim ille dies, quo voluit exire in Galilæam, fuit primus dies, quo vocauit Philippum. Secũdus, quo poſtquã acceſſit Canã Philippus vocauit Natanaelẽ, q erat è Cana, vt ait *Ioannes c. 21. 2. & notat Hier. lib. de locis Hebraicis*, Tertius, quo nuptiæ factæ ſunt; nec enim longe aberat Cana à Iordane.

ſexta Ianuarij nuptiæ Canæ celebratæ.

14 SEXTA IANVARII.] AMBROSIVS ſer. 19: Epiphaniæ. *Hodie procuramus gaudia. Ergo quia tunc primum apparuit Saluator mũdo, ipſa dies eodem vocabulo Epiphania nuncupata eſt. Quomodo*

autem

autem apparuerit, requiramus. Dicitur hoc primum fecisse miraculū, vt aquā mutaret in vinū. Et ser. 21. *plerique in hac sancta Epiphaniæ die hactenus a Domino mirabilia facta esse cōmemorant vt rogatus ad nuptias aquæ substantiā in vini speciē cōmutaret, ac liquorē fontiū in meliorē vsum sui benedictione trāsferret.* Et s. 22. *ad omnes vos fratres prædicationē meā in die sancta Epiphaniæ peruenisse credo, in qua descripsimus tunc, nonnullis asserentibus, aquā in vinū fuisse conuersā.* EPIPHANIVS hæresi. 51. *In ipsa die natiuitatis suæ secundū carnem, (quā quintam, aut sextā Ianuarij putat) primū signū fecisse cōperitur, mutata aqua in vinū, cū expleuisset triginta annos.* Et infra. *Attamē vndequaq; vndecima Tybi mensis pdicta Domini in carne natiuitas facta est, & circa ipsam vndecimā post annos triginta factū est primū signū in Cana Galilææ, quādo aqua facta est vinum.* AVGVSTINVS serm. 29. & 37. vt supra numero 4. EVCHERIVS Lugdunēsis ser. de Epiphania. *Hodie per documenta certissima Deus in homine declaratus, aquas ad saluē humani generis suo baptismate consecrauit; siue hac eadē illius mirandi dies fit, qua primū in Cana Galilææ in nuptiali conuiuio aquas in vinū conuertit.* PETRVS Chrysologus ser. 54. & 150. MAXIMVS ser. 1. de Epiphania. ISIDORVS lib. 1. de officiis, cap. de Epiphania, vt supra num. 4. RVPERTVS lib. 3. de diuinis officiis ca. 24. *Sanctus dies Epiphaniæ, cum tribus ex causis sit celebris, ea namque die a Chaldæis Dominus est adoratus; itemque annorum triginta iam esse incipiens, à Ioanne baptizatus est; atq; redeunte anno ex aqua vinū fecit ad nuptias.* Et infr. *De tertia iā dicti* *Tria in Epiphania mysteria.*

festiuitatis causa, scilicet de eo quod Dominus vinũ fecit ex aqua, quæri solet, qualiter eodem die, quo Dominus baptizatus est, factum esse conueniat? Dominus namq; qua die baptizatus est, neq; discipulos elegit, neq; miracula fecit, sed statim ductus est in desertum à spiritu suo, vt tentaretur à diabolo, vbi & quadraginta dierum celebrauit ieiunium, atq; inde reuersus, tum demum discipulos elegit, quos & doctrinis instrueret, & miraculis confirmaret: numquid annũ suæ ætatis trigesimum, cuius initio baptizatus est, totum sine discipulis exegit: & ita redeunte anno eadem die, illud admirabile signum primũ coram discipulis fecit? Ita sane credendum est, quomodo tria hæc quæ superius dicta sunt vna die celebrata esse secundum sanctæ Ecclesiæ auctoritatem negare non possumus. Et l. 2. in Ioann. ad finem. *Quo tempore anni, vel die factum sit signum istud, auctoritate sanctæ Ecclesiæ dubitare prohibemur, quæ ipsa die, qua ipse Dominus adoratus est a Magis, & qua à Ioanne baptizari voluit, huius quoq; signi gloriam celebrare consueuit. Quod si eodem die, reuertente anno factum est, imo quia prædictæ auctoritati sanctæ Ecclesiæ indubitanter concedendum est, cogimur fateri, quia toto anno illo absq; miraculis taciturnus deguit.* Et infra. *Igitur sicut à maioribus diligenter obseruatum, nobisq; traditum, tricesimo primò ætatis suæ anno iam inchoato fecit gloriosum hoc signorũ initium, dignum sequacibus suis. In hoc quoq; prouidens exemplum, ne quis immature virtutes suas in publicum proferat, in periculo perniciosæ vanitatis. Vbi vero toto illo anno fuerit, vel quid egerit, incertum est, nam si exacto quadraginta dierum ieiunio*

Annum 30. Christus sine discipulis exegit.

Vi... ute... n... re... an... ... an. 4,

ieiunio

iunio statim à deserto rediit, & inter homines ambulauit, quomodo Ioannes, qui illum cœlitus agnouerat, iamq; ostenderat venientem ad se, dicens. Ecce agnus Dei: quomodo quaso lucerna lucens, qua ad hoc accensa fuerat, vt omnibus illum ostenderet, toto illo anno se continuit, nec suis saltem indicauit discipulis? claret enim quod eis anno illo non indicauerit, qui nunc primum, id est, tertia die ante prodictas nuptias, illo iterum dicente, Ecce agnus Dei, gratulātur se inuenisse illum; & dicunt inuenimus Messiam. Potest itaq; recte intelligi, quod & post ieiunium quadraginta dierum, aliquantulum in deserto perstiterit, Matthao dicente, reliquit eum tentator, & ecce accesserunt angeli, & ministrabant ei. Marcus quoq; videtur expressius indicare moram temporis, dicendo, eratque cum bestiis, & angeli ministrabant ei. BERNARDVS, ser. 1. & 2. de Epiphania vt supra num. 4. *AVCTOR.* Quamuis ex his patribus complures non audeant affirmare vinum conuersum ea ipsa die Epiphaniæ, Ianuarii sexta, verum satis illi assentiunt, dum communem esse in Ecclesia opinionem fatentur: imò sanctæ Ecclesiæ authoritate firmatum non posse negari dicit Rupertus. Et quidem cum sub vna eademque dubitandi ratione dicant, tribus modis eo die Christum apparuisse, per stellam, per baptismum, & in nuptiis, si vnum aut alterum vt certum creditur, cur non credatur & tertium? aut si hoc incertum est, & duo alia incerta esse necesse est: ergo sicut credimus vnū, credamus & aliud. Christus igitur, si baptizatus est 6. die Ianuarii, vt diximus, post baptismum ie-

Post ieiunium Christus mansit in deserto.

Auctor.

Triplex miraculum eodem die patratum.

iunauit 40. dies, & sequenti die superauit tentationes, die 16. Februarii. Conijcit aũt non immerito Rupertus dies aliquot in deserto perstitisse, post deuictã tentationẽ, deinde aliq̃ tẽpus permãsit Ierosolymis, vt verũ habeat dictũ Ioannis, c. 1. Ioã. ad Sacerdotes, & Leuitas missos Ierosolymis, *medius autẽ vestrum stetit, quem vos nescitis*, & apud Ioannẽ mansit aliquod ẽt tempus, in quo ab eo reddita sũt illa de Christo testimonia, q̃ refert Ioan. c 1. & *vt minimũ sex dies ibi fuit*, quos enumerauit Origenes supra n. 12. in quorũ sexto celebratæ sunt nuptiæ. Post celebratas nuptias descendit Capharnaũ cũ matre Ioan. 2. & ibi manserunt non multis diebus, quia prope erat pascha Iudæorum, & ascendit Iesus Ierosolymam via milliarium 110. hoc est. 27. leucarũ cum dimidia, quam viam cõfecisse peditem credendũ est, quinq., aut sex diebus. Ergo si nuptiæ celebratæ essent eo ipso anno, quo baptizatus est Christus, debuere celebrari medio tẽpore inter baptismũ sexta Ianuarij factum, & pascha celebratũ luna, aut die 14. Martij. ergo post 40. dies ieiunij vsq; ad 16. diẽ Februarij, & aliquot alios dies, quibus perseuerauit in deserto cũ bestiis, egitque Ierosolymis apud Sacerdotes, & Leuitas, vsque ad 24 aut 26. Februarij & sex, vt minimũ, quos egit apud Ioannem, vsq; ad 4. Martij. Iã hoc die celebratæ sunt nuptiæ. Inde postera die, vt hoc dem⁹, pfectus est Capharnaũ, vbi mansit non multis diebus, nẽpe à 5. Martij vsq; ad 9. aut 10. & demus tres tantũ dies ad conficiendũ iter Ierosolymam ad

Capharnaũ ab Ierosolymis distat leucas 27.

Pascha

Pascha, Certe satis stricte enumeramus tēpus, & tamen non est credendū, non plures dies, q̄ sex mansisse in Capharnaū, nec plures q̄ tres cōfecisse viam Ierosolymitanā, ac non māsisse vno, aut altero die in Cana post nuptias; nec plures dies Ierosolymis, & apud Ioannē conuersatū, ac non mansisse in deserto aliq tempus post superatū sathanam. Itaq; si iuxta Epiphaniū à baptismo ad nuptias 60. dies transisse dixerimus vsq; ad 6. diē Martij, nolimusq; adeo esse rigidi in horū dierū consequenti supputatione, & tē nimis premere, nuptiæ nō potuerunt celebrari eo anno, inter baptismū, & pascha illius anni 30. Christi, sed in sexta die sequētis 32 Vt sic posset esse p aliq spaciū & in Cana, & in Capharnaū, & paulatim pficisci Ierosolymā, & hæc omnia suauius, cōmodiusq; conficere, non concitate, aut celeriter. Propter hāc n. supputationē aptius faciendā Epiph. opinatus est, Christū baptizatū mense Nouēbri, vt sexta die Ianuarii sequentis anni assereret nuptias celebratas; & dies sequē tes vsq; ad pascha cōmodius numeraret. Constat igitur iā anno Christi 31. p dies tredecim inito celebratas nuptias in Cana Galilęæ, & primum signum ab eo editum. *Conclusio*

15 FRATRES IESV.] IOANNES c.2.12. *Post hæc descendit Capharnaum ipse, & mater eius; & fratres eius, & discipuli eius.* AVCTOR. Ex hoc loco satis constat fratres Domini venisse cum virgine ad nuptias; qui autem dicti sint fratres Domini, & qua ratione, diximus *c.1.n.11.* *Auctor.* *Fratres Domini qui?*

16 OB NECESSITVDINEM.] AVCTOR. *Auctor.*

 Quæ *Maria in-*

vitata ob cognationem. Quæ fuerit hæc necessitudo virginis cum spōso, quæritur ab interpretibus Ioannis? quis ve fuerit in his nuptiis sponsus? Quidam Ioānem Euangelistam sponsum existimant, auctoritate moti Abdiæ Babylonici *lib. 5. historiæ Apostolicæ in vita Ioannis*, vbi sic eum inducit orantem. *Tu Domine; qui seruulum tuum mundum a coniunctione fœminea præstitisti, te Domine rogo, qui festinanti mihi ad nuptias in iuuentute demonstrasti te, atq; dixisti mihi, necessarius es Ioannes: tu mihi Domine in mari dignatus es dicere, Ioānes nisi meus esses, permitterem tibi vt vxorē duceres.* Et Augustini præfatione in Ioannem, dicentis. *Iste siquidem est Ioannes, quem Dominus de fluctiuaga nuptiarum tēpestate vocauit, & cui matrē virginē virgini cōmendauit.* Et Bedę similiter pfatione in Ioannē asserentis, *hic est Ioan. Euangelista, vnus ex discipulis Dei, qui virgo à Deo electus est quē denuptiis volentē nubere vocauit Deus.* Cum contra alij obiiciāt B. Ignat. *Epist. ad Philadel.* Epiphā. *heresi 58.* & Hier. *lib. 1. contra Iouinianū*, asserentes Ioannē numq̄ nuptias contraxisse, & August. tractatu vltimo in Ioannē dicentem, *plus amatū, quod neq; vxorē duxerit, & ab ineunte pueritia castissimus vixerit.* Qui hoc voluit dicere cū dixit (*de fluctiuaga nuptiarū tempestate*) q nō nuptias contraxerat. Potest etiā obiici quod postea in euangelio, *Luc. 4.* vocatus dicatur Ioānes; & creditu est nō facile vocatū fuisse in nuptiis, idq; ipsum Ioannē non retulisse. Quare Nicephorus *l. 8. historiæ Eccl. c. 30.* Spōsum dicit fuisse Simonē Cananeum, q à Cana ita est dict⁹; & diuersus est à Simone filio Clopæ,

Ioannes erat sponsus.

Ioannes nūquam contraxit.

Simon Cananeus fuit sponsus.

Clopę,q vnus fuit ex dictis fratribus Domini. & successit Iacobo in Ecclesia Ierosolymitana: ille enim Apostolus fuit, Zelotes dictus: qua de re aliâs commodius. Quis vero fuerit sponsus incertum relinquo. *Sponsus quis ille fuerit incertum.*

17 VBI CVM.] IOANNES in historia Euangelica cap. 2. *Et deficiente vino, dicit mater Iesu ad eum, vinum non habent, & dicit ei Iesus, quid mihi & tibi est mulier? nondum venit hora mea: dicit mater eius ministris, quodcumque dixerit vobis, facite: dicit eis Iesus, implete hydrias aqua: & impleuerunt eas vsque ad summum, & dicit eis Iesus, haurite nunc, & ferte Architriclino.* Et cetera quæ referuntur à Ioanne.

DEIPARA SECVTA filium ab eo baptizatur, & in vrbe Capharnaum commoratur.

CAPVT XX.

CELEBRATIS nuptiis, ex filio cognoscens mater adesse tempus, quo in lucem prodire, ac doctrina cælesti mundum imbuere deberet, 1 eum sequi, illique perpetuo, pro viribus, constituit adhærere; vel vt debitum filio dilectissimo præstaret obsequium, vel ne diuino eius priuaretur alloquio. Igitur 2 secuta

Christum è Cana vrbem nobilissimã Capharnaum, Galilææq; metropolim proficiscitur: vbi non multis diebus, nam prope erat pascha Iudæorum, commorata, ad festum cum filio Ierosolymam ascendit. Paschate de more celebrato, cum Christus ad Iordanem secederet, vt ibi suum baptismum ordiretur, concedente locum Ioãne, qui in Ennon iuxta salim baptizabat, eò se mater contulit, atq; 3 à filio, sicut 4 & Petrus, qui eo munere erga alios apostolos functus est, baptizatur. 5 Per nouem mẽses ibi commorati, cum audirent Ioannem in vincula coniectum, vt simul etiam Pharisæorum inuidiæ cederẽt, Capharnaum 6 suam ciuitatem, Decembri mense rediere: in qua integrum illum annum, cum nouem sequẽdis mensibus, magna ex parte consedere: inde Christo vniuersam Galilæam peragrante, & verbo, & opere mirabiliter illustrante. 7 Sequenti Martio, vt illis moris erat, ad Pascha celebrandũ Ierosolymam ascendere; sed confestim ad Galilæam, in suam ciuitatem Capharnaum, sunt reuersi. Summa, vt par erat, de Iesu opinione concepta, cum 8 redeuntem illum domum aliquando copiosa turba secuta esset, vt nec reficiendo corpori, nec pani sumendo daretur locus, oblatum dæmoniacum, cæcum, mutumq; in omnium conspectu sanitati restituit. Quod opus per sese quidẽ admiran-

admirandum, Pharisæi, qui magna Christi opinione mori omnem Syriam peruagante, ad eum venerant Ierosolymis, dæmoni tribuebant: cognati vero Christi, in furorem versum existimantes, sic vt exierint ad tenẽdum eum, ex insania profectum opus esse iudicabant. Sed inter tam peruersa iudicia, non defuit fidelis mulier, quæ è media turba intendens vocem, in has Mariæ laudes, vi admirationis compulsa proruperit; beatus, inquit, venter, qui te portauit, & vbera quæ suxisti. Sed Christus, beati, ait, qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud. 9 Aberat tunc forte domo solicita pro filio mater illum quærens, cumq; regrederetur, videns turbam, quæ audiebat Christum, ad fores vsq; circumsidentem, nec aditum sibi patere vllum; & Pharisæorum calumnias, & assiduum laborem filii materno animaduertens affectu, vt paululum posset recreari, tempusque superesset aliquod, quo posset refici, ei petit denunciari pro foribus adesse matrem cũ cognatis aliis, qui eum vellent conuenire. At Christus pluris patris, quam matris negocia faciens suam matrem, sororem, & fratres, illos respondit esse, qui sui patris complerent voluntatem. Ac sic quidem eo die, sermone producto missa turba est, & mater ad domicilium admissa.

TESTIMONIA.

Maria filiũ secuta est semper.

VM SEQVI. EPIPHANIVS hæresi.78. contra Antidicomarianitas. *Erat Maria assectatrix Iesu, cum ipso semper existens.* AVGVSTINVS serm.de Assumptione Mariæ. *Absque dubio omni opere ministratrix extitit, quæ hunc in vtero gessit, & omnem infantiam eius matris affectu ita prosecuta est, vt vsque ad crucem, in qua filium iam virum perfectum vidit pendentem, ab eius indubitanter ministerio non recesserit, consecuta non solum gressibus pedum tamquam pro amore filij, verum etiam imitatione morum tamquã pro reuerentia Dei. Maria ergo ministra Christi, spiritualium operum qualitatibus, sicut deuotissima extitit, ita absque dubio religionis fide, & vera credulitatis charitate secutrix fuit.* Et infra. *Ecce igitur Maria fide, & opere Christi administratrix, & deuota vsq; ad eius mortem secutrix, non plus gressu, quam imitationis affectu.* ILLEFONSVS serm.5. in Assumptione B. Mariæ. *Duodecim elegit, quos Apostolos vocauit, quorũ semper conuentui, nobili cõtubernio semper adhærebat sanctissima virgo, cum illis semper habitabat, seseque dominicis conspectibus frequenter præsentari gaudebat.* SIMEON Metaphrastes in oratione de vita, & dormitatione Mariæ. *Quoniam autem non alio spectat argumentum propositum, quam solum ad ostendenda virginis magnalia, erit hoc quoque ex his, quæ illius sunt bona, & præclara, si ostenderimus eam fuisse perpetuo versatam cum filio, & ei sem-*

Maria ministra Christi.

Maria in contubernio Apostolorũ erat.

ui semper assedisse, & nec in tempore quidem rerum aduersarum, nec in passione fuisse ab eo separatam. EVTHYMIVS in cap. 27. Matth. in ea verba, *inter quas erat Maria Magdalena. Quærendum est quomodo ipsius non meminerunt Euangelistæ? quia de ea notum erat, quod assuerit, & quæ matrum sunt demonstrauerit, ideoq; neque planctum eius scripserunt; abunde enim satisfecerunt pronunciantes, quod filium docentem sequebatur.* BERNARDVS sermo. Signum magnum, post medium: *Toties Maria filium audiuit, non modo turbis loquentem in parabolis, sed & discipulis seorsum regni Dei mysteria reuelantem; vidit miracula facientem; vidit deinde in cruce pendentem; vidit expirantem; vidit resurgentem.* GVARRICVS Bernardi discipulus sermone. 4. de Assumptione. *Sed & cum euangelizans circumiret Iesus ciuitates, & castella, Maria comes indiuidua vestigiis eius adhærebat, pendebatque ex ore docentis, adeo vt nec procella persecutionis, nec horrore supplicij à consectatu filij & magistri potuerit absterreri.* NICEPHORVS lib. 1. cap. 33. *Itaque quemadmodū recti, integriq; homines per quos mundus vniuersus euāgelica sagena captus est, sic & mulieres plurimæ credentes, & necessariæ ei ministrātes, à Christo sunt admissæ, in quibus omnibus celeberrima est Maria Magdalis orta, quæ quidem antea septem spiritibus afflata, atque detenta, eisque ab Iesu liberata, de cetero conuersandum, viuendūque sibi cum curatore suo putauerat; quapropter cū genitrice Dei, & Salome, & alia Maria, atque cum aliis, familiarem consuetudinem habens, obsequi, & administrare Christo, & discipulis eius, non intermiserat.*

Maria comes indiuidua Christi.

Auctor. *miserat.* AVCTOR. Hoc vnũ est, ex quo pendet maxima pars historię Marię virginis, dũ filius eius p̃dicauit, p tres videlicet annos integros, trigesimũ primũ, trigesimũ secũdũ, trigesimũ tertiũ, & tres p̃terea mẽses, ex trigesimo quarto, vsque ad diẽ 14. Martij, quo pascha illud extremũ celebratũ fuit, in quo Christus est crucifixus: nã si semel concesserimus matrẽ assiduã fuisse filij sectatricẽ, ea omnia, q̃ in hoc capite narramus, recte cõtexta videbũtur. Esse autẽ id concedendũ, p̃terquã q̃ sigillatim suo loco probabitur, & auctoritas prædictorũ patrũ id suadet, & ratio ex historia Euãgelica collecta id etiã satis cõfirmat. Nã ex quo Maria discessit Nazaretha & venit ad nuptias, nõ rediit Nazarethã, siquidẽ cũ filio abiit Capharnaũ, vbi mãsit nõ multis diebus, qa ꝓpe erat pascha Iudęorum; ad quod celebrandũ descẽdit Iesus Ierosolymã; descẽdisse autẽ & Mariã qs dubitet? cũ hæc illi cõsuetudo fuisset: & cũ filio sine dubio; quo cũ mãsit in Iudęa, donec rediit Capharnaũ ciuitatẽ suã, quod in ea domũ haberet: vnde secũdo eius anno, qui erat 32. Christi, post aliud pascha, cũ in Capharnaũ esset in domo, mater eius cũ fratrib⁹ aderat quærẽs eũ, & in ea vrbe cum Christo habitasse creditur, donec tandẽ cũ illo ascendit Ierosolymã. Vbi in extremo paschate fuisse dubitari nõ potest; siquidẽ stetit iuxta crucẽ. *Præterea* si alicubi morata fuisset virgo, maxime Nazarethæ, at in ea habitasse, ex quo venit Cana, credi non potest, siquidẽ secessit inde cũ Iesu in Capharnaũ, & qa semel tantum videtur Christus Nazare-

Maria habitauit in Capharnaum cum filio.

zarethā rediisse, postquā multum tēporis habitauit in Capharnaum, quādo illi datus est liber Isaiæ, tandē præcipitare eum voluerunt è mōtis vertice, summo despectui eū habētes Nazareni. Vnde quādo ad finem anni 31. rediit è Iudæa in Galilæā, cum satis ꝓpe Nazarethā transiret, noluit in eā ingredi, sed ea prætérita venit Cana, & inde in ciuitatē suā Capharnaum. Quis autem credat sustinuisse filium nō inuisere aliquando matrē, tam bene de ipso meritā, si ibi habitaret? *Deniq;* cum Nazareni dixerunt, tunc cū Iesus in patria sua docuit, paruipendentes eum. *nōne hic est filius Fabri? nōne hic est faber, filius Mariæ, frater Iacobi, & Iose, & Iudæ, & Simonis? nōne mater eius dicitur Maria, & fratres eius Iacobus, & Ioseph, & Simon, & Iudas? & sorores eius nōne omnes apud nos sunt?* profectò nō q; præsens ibi habitaret Maria id dixerunt, siquidē nec Ioseph tunc in viuis erat, & fratres Domini sēper eum secutos scimus; ergo & matrē eum secutā similiter dicēdum est. Tātum de sororib. dicunt apud se esse. Nec pateretur vlla ratione Christus, vt ludibrio, & cōtumeliis exposita mater dilectissima, vidua, ac paup in ea maneret vrbe, in qua tā impij erāt ciues, vt ex cōtēptu, matrē Mariā illi obiicerēt, & voluerint eū præcipitē agere. Et hæc quidē sint in vniuersū dicta, q̄ per singula in sequentibus cōfirmabūtur, & ex chronographia vitę Christi, q̄ nō multo post cōtexemus, fient manifestiora.

2 SECVTA. IOANNES in historia Euangelica cap. 2. *Post hæc (e Cana) descendit Capharnaum ipse, & mater eius, & fratres eius, & discipuli eius, & ibi manse-* *Maria pergit è Cana*

In Capharnaum cum filio.
Auctor.
Maria ascēdit Ierosolymam cum filio.

manserunt non multis diebus, & prope erat pascha Iudæorum, & ascendit Iesus Ierosolymam. Cum autē esset Ierosolymis in pascha, in die festo multi crediderūt in eū. AVCTOR. Quāuis non dicatur matrem ascendisse ad pascha, non propterea id est dubitandum, quia nec discipulos ascendisse cum Iesu dicitur, & tamen inferius ait Ioannes, *discipulos audisse Christum de corpore suo dicentem, soluite templū hoc.* Et ca.3: post colloquiū cum Nicodemo, *secessisse Iesum cū discipulis suis in Iudæa partem illam, in qua baptizauit.* Et quidem cum mater esset obseruantissima, ꝑ sua insigni pietate, siquidē de ea dicit Lucas c. 2. *& ibant parētes eius per omnes annos in Ierusalem in die solemni Paschæ, & ascendentibus illis Ierosolymā secundum consuetudinem diei festi.* Quamuis. *Exod. 23. 15. & 34. 17. & Deut. 16. 1.* hoc festum masculis tantum celebrādum tradatur, dubitari tunc nō potest, quin singulis annis cum filium haberet nunc ducem, quem puerum olim ipsa ducebat, ascenderit Ierosolymam, cum nihil haberet quo impediretur; hoc ergo fuit primum Pascha, quo Christus refertur ab Euangelistis, ascendisse Ierosolymā, cum inchoasset annum 31. per menses, qui à 25. Decembris, vsque ad Pascha residui sunt.

Pascha festū indictum viris non fœminis.

Pascha primum prædicationis Christi.

3 A FILIO.] EVTHYMIVS in Ioā. cap. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto nō potest introire in regnum Dei: scribunt quidam Apostolorum temporibus proximi, quod Christus Petrum, ac virginem Mariam matrem baptizauerit. Petrus vero reliquos omnes Apostolos.* AVCTOR. Vide quę sequēti numero dicuntur.

Maria à filio baptizatur.
Auctor.

4 Et

4 ET PETRVS.] D. EVODIVS Episcopus Antiochenus in Epistola *Phos* apud Nicephorū lib.2.cap.3. *Christus manibus ipse suis Petrum tantummodo baptizauit, Petrus porro Andream, & filios Zebedei: hi deinceps reliquos Apostolos: septuaginta uerò illos Petrus, & Joannes, Theologus dictus, baptizarunt.* CLEMENS Alexandrinus in 5. hypotyposeon, apud Sophronium Ierosolymitanum Patriarcham in prato spirituali cap. 76. *Christus dicitur Petrum solum baptizasse, Petrus Andream, Iacobum & Ioannem: illi autem reliquos.* TERTVLLIANVS lib. de baptismo ca.12. *Cum vero praescribitur nemini sine baptismo competere salutem ex illa maximè pronūciatione Domini, qua ait, nisi natus ex aqua quis erit, nō habebit vitā, suboriuntur scrupulosi, imo temerarij tractatus quorundam, quomodo ex ista praescriptione Apostolis salus competat, quos tinctos non inuenimus in domino, nisi Paulum. Et hanc illis vt potero respondebo, qui negant Apostolos tinctos. Nam si humanum Ioannis baptismum inierant, & domini cum desiderabant, quatenus vnum baptisma definierat ipse dominus, dicens Petro perfundi volenti, qui semel lauit, non habet necesse rursum. Quod vtique non tincto non omnino dixisset. Et hac est probatio exerta aduersus illos, qui adimittunt Apostolis etiam Ioannis baptismum, vt destruāt aquae Sacramentum.* AVGVSTINVS epist. 108. ad Seleucianum. *Primum miratus sum quomodo Nouatianus iste, Petrum baptizatum non fuisse, cum paulo superius scripseris eum dixisse, quod Apostoli fuerunt baptizati; si dicimus aqua non fuisse baptizatos, metuendum est ne grauiter in eis erremus, ne dem us ho-*

Christus Petrum, Petrus reliquos Apostolos baptizauit.

Petrus Andream Iacobum, & Ioānem baptizauit.

Apostoli Ioannis baptismo baptizati.

minibus auctoritatē contemnendi baptismum, quem vsq; adeo non contemnēdum ipsa Apostolica doctrina cōmendat. Sic postquam Dominus Christus in Ecclesia sua sacramentum noui testamenti, pro circumcisione carnis sanctum baptismum dedit, & apertissime dixit: Si quis non renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, nō intrabit in Regnū cœlorum: iā non debemus quærere, quando quisq; fuerit baptizatus, sed quoscumq; legimus in corpore Christi, quod est Ecclesia, pertinere ad Regnū cœlorum, non nisi baptizatos intelligere debemus: nisi forte, quos angustia passionis inuenit. Sed nunquid hoc possumus de Apostolis dicere, qui vsq; adeo largū tēpus habuerunt, quo baptizarentur, vt alios etiā baptizauerint? sed non omnia quæ facta sunt etiā scripta inueniūtur. Veruntamen facta esse ex ceteris documētis probatur. Scriptum est quando baptizatus sit Apostolus Paulus, & scriptū nō est quādo baptizati sunt alij Apostoli, verumtamen etiam ipsos baptizatos intelligere debemus. Tunc ergo quando ab Ierosolymis exijt cū discipulis suis in Iudeā terrā, & illic morabatur cū eis, baptizabat non per seipsum, sed per discipulos suos, quos intelligimus iā fuisse baptizatos, siue baptismo Ioannis, sicut nonnulli arbitrātur, siue, quod magis credibile est, baptismo Christi. Neq; enim ministerio baptizandi defuit, vt haberet baptizatos seruos, per quos reliquos baptizarent, qui non defuit memorabilis illius humilitatis ministerio, quando eis lauit pedes, & petenti Petro, vt non tantū pedes, verumetiā manus, & caput ei lauaret: respondit, qui lotus est, non indiget nisi vt pedes lauet, sed est mūdus totus: vbi intelligitur quod iā Petrus baptizatus fuerat. EVTHYMIVS in c.3. Ioannis. vt supra

Quicumque de corpore Christi, eius baptismo sunt baptizati.

Apostoli baptizati baptismo Christi.

supra num. 5. *AVCTOR.* Cum Christus Ioan. 3. collocutus est Nicodemo in ipso festo Paschatis, viam struebat ad baptismum, quem inchoatur⁹ erat statim post Pascha, & ita dixit. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, nō intrabit in Regnū cælorum.* Ex quo sequitur, vt dixit recte Augustinus; *omnes qui pertinebant ad Regnum cœlorum, fuisse baptizatos baptismo Christi.* Et ita Virginem Mariam, Ioannem Baptistam, & omnes Apostolos. Quomodo enim Ioānes cum viderit Christum ad se venientē ad baptismum, videns rursus ipsum baptizare in Spiritu sancto, non ad illum se contulisset? Vnde & cap. 4. Ioannes dicit, *Iesus plures discipulos faciebat, & baptizabat, quam Ioannes,* nam quos discipulos faciebat, baptismo intingebat sine dubio.

Auctor.

Virginem, & Apostolos fuisse baptizatos.

5 PER NOVEM. IOANNES c. 3. 22. *Post hæc venit Iesus & discipuli eius in Iudeā terrā, & illic morabatur cū eis, & baptizabat. Erat autē & Ioannes baptizans in Ænon: nondū enim missus fuerat Ioannes in carcerē.* MATTHÆVS c. 4. 12. *Cū autē audisset Iesus, quod Ioannes traditus esset, secessit in Galilæam:* MARCVS c. 14. *Postquā traditus est Ioānes venit Iesus in Galilæam.* IOANNES c. 4. 1. *Vt cognouit Iesus, quia audierunt Pharisæi, quod Iesus plures discipulos facit, & baptizat, quam Ioannes, reliquit Iudæam, & abijt iterum in Galilæā. Oportebat autem eū trāsire per mediam Samariā. Venit ergo in ciuitatē Samariæ, quæ dicitur Sichar. Dicit eis Iesus None vos dicitis quod adhuc quatuor menses sunt, & messis venit; Post duos autem dies exijt inde, & abijt in Galilæam, venit ergo iterum in Cana Galilææ, vbi fecit aquā vinum*

Christus nouem menses baptizauit in Iordane.

num. MATTHÆVS c. 4. *Et venit, & habitauit in ciuitate Capharnaum maritima, in finibus Zabulon, & Neptalin.* AVCTOR. Ex his colligitur Christũ statim post Pascha secessisse ad baptismum, & baptizasse vsque ad carcerem Ioannis: quo audito, relicta Iudæa, rediit in Galilæã per Samariam, quatuor mensibus ante messem. Contingebat autẽ tempus messis in Palestina inter Pascha, & Pentecostẽ. Nam Leuitic. 23. 10. dicitur, *cũ ingressi fueritis terram, & messueritis segetẽ, feretis manipulũ spicarũ, primitias messis vestræ, ad sacerdotẽ, & eleuabit fasciculum corã Domino, altera die Sabbathi.* Numerabitis ab altero die Sabbathi, in quo obtulistis manipulũ primitiarũ septẽ hebdomadas plenas, vsq; ad alteram diem expletionis hebdomadę septimæ, id est, quinquaginta dies, & sic offeretis sacrificium nouũ Domino, panes primitiarũ duos, de duabus decimis similæ fermentatæ, quos coquetis in primitias Domini. Et Iosue 3. 15. dicitur. *Iordanis autem ripas aluei sui, tempore messis impleuerat, quando transibat populus.* Et c. 4. 19. *Populus autem ascendit de Iordane decimo die mensis primi.* Et c. 5. 10. *Et fecerunt Phase quartadecima die mensis, in cãpestribus Iericho, & comederunt de frugibus terræ die altero, azymos panes, & polentam eiusdem anni: defecitque manna, postquam comederũt de frugibus terræ.* Cum ergo tempus Paschatis idem esset tempus messis, & quartus mensis ante messem sit Decẽber, & hoc tempore redierit Christus in Galilæam, ergo à Paschate pręterito, quo cœpit baptizare, mansit in Iudæa, nouem mensibus à Martio, vsque ad

Auctor. Christus transacto Paschate secessit ad baptizandum.

Messis Palestina.

December quartus mẽsis ante messem.

que ad Decembrem, quo complebat trigesimũ primum annum, & inchoabat 32. & paulo ante in vincula cõiectus est Ioannes, cum 31. annum compleſſet die 24. Iunij, & quinque præterea menſes, vſque ad Nouembrem, quo eſt comprehenſus.

A Martio v'que adDecembrẽ anni 31. baptizauit Christus.

6 SVAM CIVITATEM.] MATTHÆVS, cap. 4. *& relicta ciuitate Nazareth venit, & habitauit in ciuitate Capharnaum maritima, in finibus Zabulon, & Neptali* cap. 9. 1. *& aſcendens in nauiculã tranſfretauit, & venit in ciuitatem ſuam.* Et cap. 8 5. *Cum autem introiſſet Capharnaum, aceeſſit ad eum Centurio:* & cap. 11. 23. *Et tu Capharnaum, quæ vſq; in cœlũ exaltata es, vſq; ad infernum deſcendes, quia ſi in Sodomis factæ fuiſſent virtutes, quæ factæ ſunt in te. forte manſiſſent vſq; in hanc diẽ.* MARCVS ca. 1. 21. *& ingrediuntur Capharnaum, & ſtatim Sabbatis ingreſſus in Synagogas docebat eos.* ver. 33. *omnis ciuitas congregata ad ianuam.* cap. 21. *iterũ intrauit Capharnaũ: qui cum domi eſſet interrogabat eos, quid in via tractabitis.* LVCAS cap. 4. 32. *Quãta audiuimus facta in Capharnaũ, fac & hic in patria tua,* & ver. 31. *Et deſcendit in Capharnaum ciuitatem Galileæ ibique docebat illos Sabbatis.* cap. 7. 1. *Cum autẽ impleſſet in aures plebis omnia verba ſua, intrauit Capharnaum.* cap. 10. 15. *Et tu Capharnaũ vſq; ad cœlũ exaltata, vſq; ad infernum demergeris.* IOANNES cap. 2. 12. *Poſt hæc deſcendit Capharnaũ ipſe, & mater eius, & diſcipuli eius, & manſit ibi nõ multis diebus, & prope erat Paſcha Iudæorum.* cap. 6. 17. *Et cũ aſcendiſſet nauim, venerunt trans mare in Capharnaum, & tenebræ iam factæ erant, & non venerat ad*

Capharnaũ ciuitas Christi.

eos Iesus, ver. 24. *Cũ ergo vidissent turba quia Iesus non esset ibi, neque discipuli eius, ascenderunt in nauiculas; & venerunt Capharnaũ: quærentes Iesum* v. 59. *Hæc dixit in Synagoga dicens in Capharnaum.* MATTHÆVS cap. 17. 24. *Et cum venissent Capharnaum, accesserunt qui didrachma accipiebant ad Petrum, & dixerunt ei, magister vester nõ soluit didrachma? ait, etiã: & cũ intrasset in domũ præuenit eum Iesus.* IOANNES Chrysost. hom. 39. in c. 9. Matthæi. *Propriã hic ciuitatẽ eius Capharnaũ appellauit: Bethlehem enim ipsum tulit, Nazareth educauit, sed Capharnaum perpetuum ipsius erat habitaculũ.* THEOPHILACTVS. in 9. c. Matthæi. *Suam ciuitatem Capharnaum dicit, illic enim habitabat. Bethlehem enim peperit. Nazareth educauit, Capharnaũ præbuit domicilũ.* SIMEON Metaphrastes, in oratione de vita, & dormitione Deiparæ *Ex quibus illa Nazareth fuit sacra Deiparæ habitaculũ, & in ea multo tẽpore vidit Deũ verbũ ex se genitũ, hæc autẽ (Capharnaũ) eius filij charũ, & consuetũ diuersoriũ.*

Auctor. *AVCTOR.* Hæc collegi ex Euãgelistis, vt fiat manifestũ ex frequẽti ingressu, & egressu è Capharnaũ, illã fuisse Christi ciuitatẽ, ad quam cõueniebant turbę, vt quęrerent Iesum; vnde tanquam à ciue exactũ est didrachma. Vbi etiã dicitur habuisse domũ, in quã ingrediebatur, tanquã in suã: vt patet Matthæ. 9. 28. & cap. 13. 3. & c. 17. 24. & Marci 3. 20. & 7. 17. & 9. 28. & egrediebatur Matth. 13. 1. & in qua habitabãt sui, id est, cognati Christi, de quibus Marci 3. 20. *& venit ad domũ, & cõuenit iterũ turba. ita vt nõ possent, neq; panẽ manducare, & cũ audissent sui, exierunt tenere eũ, dicebãt enim, quoniã in furorem versus est.* Absq;

Domus Christi in Capharnaum.

dubio,& mater eius ibi habitabat. In hac ergo vrbe mãſit Ieſus ab hoc Decembri per ſequenté annũ integrum,& inde,vſq; ad feſtũ Scænopegiæ,menſe Septembri celebrandum:non enim aſcendebat in Iudæã, niſi tantum ad feſta Ieroſolymis celebrãda,vt ex dicendis hic partim patebit,& partim ex chronographia vitæ Chriſti.

Christus manſit Capharnai per annum & nouem menſes.

7 SEQVENTI MARTIO.] IOANNES cap. 5. *Poſt hæc erat dies feſtus Iudæorum,& aſcendit Ieſus Ieroſolymam. Eſt autem Ieroſolymis probatica piſcina.* D. IRENÆVS lib. 2. aduerſus hæreſes cap. 39. *Et poſt hæc,iterum ſecunda vice aſcendit in diem feſtum Paſchæ,in Ieruſalem,quando Paraliticum, qui iuxta natatoriam iacebat 38. annos, curauit. Et iterum ſecedens trans mare Tyberiadis,de quinque panibus ſatiauit omnem multitudinem.* RVPERTVS Abbas lib. 5. in Ioannem in principio. *In quo illud maxime notandum, quod nullum Paſchale feſtum præteriit. Sunt autem quas commemorat tres trium annorum ſolennitates, quarta excepta,in qua paſſus eſt.* De Paſcha primi anni iam dictum eſt. *Ecce hoc ſecundo anno,eodẽ feſto aſcendens Ieroſolymã,veniens ad probaticam piſcinam, factis præfigurat baptiſmi ſui potentiã.* Et infra. *Hic Euangeliſta Paſchale feſtũ non aperte exprimit, dum dicit indefinite;erat feſtus Iudæorum, & aſcendit Ieſus Ieroſolymam,ſed ex ſuperioribus feſtum Paſchale fuiſſe intelligitur. Nã non aliã ob cauſam ſuperius, vbi mulieri Samaritanæ eſt locutus,dixit diſcipulis ſuis:nõne vos dicitis,quia adhuc quatuor menſes ſunt,& meſſis venit? Conſtat vero,quia vbi non plus quam quatuor mẽſes ante meſſem interſunt,Paſchalis feſtiuitas non plus quã duo-*

Martio ad Paſcha de more aſcendit Ioannes.

Secundum Paſcha prædicationis Chriſti.

Tria Paſchata.

 bus

Ratio optima. bus mensibus longe abest: quo vtiq; spatio tēporis alia festiuitas nulla occurrit. AVCTOR. Multi ex interpretibus, hoc volunt fuisse Pentecostes festum. Verū ex ratione Ruperti, quam veram collegimus n. 5. constat, post mensem Decembrē, quo rediit Christus ex Iudæa Capharnaum, nullum aliud festum occurrere solitum, quam paschatis, nam si aliud prius occurrisset, meminisset quidem illius Ioannes.

Auctor. Dies festus Paschalis. Christus mira operatur domi suæ.

8 REDEVNTEM.] MATTHÆVS c. 12. 22. *Tunc oblatus est ei dæmonium habēs cæcus, & mutus, & curavit eū; & stupebant omnes turbæ. Pharisæi autem audientes dixerūt, hic nō eijcit dæmones, nisi in Beelzebuth principe dæmoniorū.* MARCVS c. 3. 20. *Et venit ad domū, & cōuenit iterū turba, ita vt nō possent, neq; panē mādūcare: & cū audissent sui exierūt tenere eū, dicebāt enim, quoniā in furorē versus est. Et scribæ, q ab Ierosolymis descēderant, dicebant, quoniam Beelcebuth habet, & in principe dæmoniorū eijcit dæmonia.* LVCAS 11. 14. *Et erat Iesus eijciēs dæmoniū, & admiratæ sunt turbæ: quidā autē ex eis dixerunt in BeelZebuth principe dæmoniorū eijcit dæmonia. Factū est autē cum hæc diceret, extollens vocem quædam mulier de turba dixit illi. Beatus venter, qui te portauit, & vbera quæ suxisti.*

9 ABERAT.] MATTHÆVS c. 12. 46. *Adhuc eo loquente ad turbas, ecce mater eius, & fratres stabant foris quærentes loqui ei: dixit autē ei quidā: Ecce mater tua, & fratres tui foris stant quærentes te.* MARCVS c. 3. 31. *Et veniunt mater eius, & fratres, foris stātes miserūt ad eū, vocantes eū: & sedebat circa eū turba, & dicūt ei: ecce mater tua, & fratres tui foris stāt,*

& quæ-

& quærunt te. LVCAS cap. 8. 19. *Venerunt autem ad illum mater & fratres eius, & non poterant adire eum præ turba, & nunciatum est illi mater tua, & fratres stant foris, volentes te videre.* AVCTOR. Ex his, quæ refert Marcus, tantam copiam conuenisse domum, vt non posset manducare, & quod exierint sui, vt tenerent eum, quod in furorem versus videretur: quod Euthymius explanat, quod nempe sui cognati exierint, vt cohiberent turbam, vel vt tenerent eum, id est, adiuuarent, dicebant enim quod excessisset, siue dissolutus esset à vigore corporis præ nimio labore: videtur vero similius matrem Iesu, miseratione ductam pro filio, quod valde laborantem videret & calumniis expositum, nec manducasse quicquam impeditum doctrina, & sanitate, domo cum aliquibus ex cognatis exiisse, vt filium quæreret, & domum reduceret, vt reficeretur & recrearetur cumq; domum reduxisset inuenisse adhuc labore defatigatum, & ieiunum, & voluisse impedire illum, ne adeo lassus, viribus deficeret: & propterea misisse, qui diceret se foris stare & velle loqui ei.

Mater quærebat filium vt recrearet lassum.

* *
*

MARIA VIRGO SEquitur filium Ierosolymam euntem, adstatque illi morienti.

CAPVT XVI.

Sequenti anno, qui erat Christo tricesimus tertius, perlata fama est paulo 1 ante Pascha, Ioannem ab Herode trucidatum, quæ res, & Christum compulit in desertum aliquantulum secedere, & eius matrem, Ioannis materteram, magno vt par erat, affecit dolore. Ad pascha nihilominus, iuxta consuetudinem, ascendentes, mox domum rediere; atque in Galilæa, more sólito, permansere: donec 2 septimo demum mense, ad festum Scenopegiæ Ierosolymam petiuere, multis piis 3 fœminis sequentibus, quæ illis ministrabant facultatibus suis. In sancta vrbe vsque ad 4 Encæniorum festum, quod Decembri mense celebre erat, commorati, quod Pontifices, & Pharisæi insigne sanctitatis nomen ei inuidentes; Christum

statu-

statuissent comprehendere, Ierosolymis discessere, & partim in Iordani proxima solitudine, partim Bethaniæ à Lazari sororibus hospitio suscepti, tres illos usque ad extremum Pascha menses latuere. Sed Christus quinque ante Pascha diebus Ierosolymam solenni pompa ingressus 5 in domo Ioannis cognomento Marci, cum discipulis suis Pascha celebrauit: idipsum faciente 6 matre cum aliis mulieribus Christum sectatricibus. Absoluta cœna, cum filio imminentem mortem cognouisset mater, ille quidem in hortum secessit cum discipulis suis, principum, ac pontificum ministros expectaturus: Virgo autem domi se continuit rei exitum, ipsa etiam præstolatura: Dumque comprehensum agnouit filium, atque ad hunc illumve iudicem circumduci, non patitur maternus animus eum 7 non comitari, sequive, cum piis aliis mulieribus, usque ad Caluariæ montem. Ibi 8 constanti corde, ac animo virili, quamuis gladii instar, 9 ut ei prædixerat Simeon, dolor vehementissimus cor eius transfixisset, nec rubore se matrem negans, nec timore fugiens, pendenti è cruce filio semper astitit, eum attente 10 circumspiciens, quem fide certa innocentē agnosceret, & cōfiteretur Deū.

Quam

Quam matris pietatem 11 vt remuneraret filius, cum stantem prope inspexisset, & discipulum illum, quem diligebat, pro ea solicitus, mulier, inquit, ecce filius tuus, quem mei loco habebis deinceps: mox ait discipulo: ecce mater tua, quam pro me tibi curæ esse iubeo. Ex illa hora accepit eam sibi, eius vt matris curam habiturus. At Christus cum in conspectu matris potum, quo sitim, qua premebatur maxima, mitigaret, petiisset, & acetum felle mixtum fuisset illi ministratum, Spiritum Deo reddidit, ac mox ei latus perfossum est. Mater vero ad vesperam vsque ei dum è cruce remoueretur, & sepulturæ mandaretur, 12 semper adfuit. 13 Sed inde à viris fidelibus, fœminisque piissimis, vna cum discipulo ad vrbem, 14 in Ioannis domum, cui Marcus cognomen erat, deducta est, vbi pro fide, qua prædita erat certissima, filium resurgentem expectauit.

TESTIMONIA.

Ioannes prope Pascha decollatur.

ANTE PASCHA.] MATTHÆVS cap. 14. 3. *Herodes tenuit Ioannem, & alligauit eum, & posuit in carcerem, misitque, & decollauit Ioannem in carcere, & accedentes discipuli eius, & tulerunt corpus, & sepelierunt illud, & venientes nunciauerunt IESV,*

quod

quod cum audisset IESVS secessit inde in nauicula in locum desertum seorsum: & cum audissent turbæ secutæ sunt eum pedestres de ciuitatibus, & cum iussisset turbam discumbere super fœnum, acceptis quinque panibus, & duobus piscibus, aspiciens in cælum benedixit, & fregit & dedit discipulis panes, discipuli autem turbis. MARCVS cap. 6. 17. *Ipse Herodes misit ac tenuit Ioannem, & vinxit eum in carcerem, propter Herodiadem, & decollauit eum in carcere. Quo audito discipuli eius venerunt, & tulerunt corpus eius, & posuerunt illud in monumento. Et ait Iesus discipulis suis, venite seorsum in desertum locum, & requiescite pusillum: & ait illis: date eis vos manducare, & acceptis quinq; panibus, & duobus piscibus, intuens in cælum benedixit & fregit panem, & dedit discipulis suis, vt ponerent ante eos & duos pisces diuisit omnibus, & manducauerunt omnes, & saturati sunt.* IOANNES cap. 6. 1. *Post hæc abiit Iesus trans mare Galileæ, quod est Tyberiadis, & sequebatur eum multitudo magna, quia videbant signa, quæ faciebat super his, qui infirmabantur. Subiit ergo in montem Iesus, & ibi sedebat cum discipulis suis. (Erat autem proximum Pascha dies festus Iudæorum.) Dixit ad Philippum: vnde ememus panes, vt manducent hi? Accepit ergo Iesus panes, & cum gratias egisset, distribuit discumbentibus, similiter & ex piscibus quantum volebant.* BEDA lib. secundo in capite sexto. Marci cap. 26. *Notandum autem, quod hoc miraculum panum scripturus Euangelista Ioannes præmisit, quod proximum esset Pascha, dies festus Iudæorum. Matthæus vero, & Marcus hoc, interfecto Ioanne, conti-*

nuo

Ioannes imminẽte Paschate tertio decollatur.

nuo factum esse commemorant: vnde colligitur Ioannem imminente eadem festiuitate Paschali fuisse decollatum, & anno post hunc sequente, cum denuo tempus Paschale rediret, mysterium dominicæ passionis esse completum; & propterea quod in libro sacramentorum, natale eius, quarto calendarum Septembrium denotatum est, & in Martyrologio, quod Eusebij, & Hieronymi vocabulis insignitum est, legitur, quarto calendas Septembris, in Edessa ciuitate Phœniciæ prouinciæ, natale Ioannis Baptistæ; die, quo decollatus est, non specialiter ipsum diem decollationis eius, sed diem potius, quo caput eius in eodem Edessa ciuitate repertum, atque in Ecclesia est conditum, designat. PETRVS Damianus epistol. 12. capite 15. *Decollatio B. Ioannis Baptistæ mense Augusto celebratur, cum tamen tempore Dominicæ passionis trucidatus ab Herode fuisse minime dubitetur.* AVCTOR. Ex Euangelistarum verbis constat, ante Pascha iam proximum decollatum Ioannem, non 4. Calendas Septembris anni 31. Domini, *vt existimauit Rupertus*, licet eo die ob aliã causam celebretur ab Ecclesia, quia tunc inuẽtum est caput eius, sed prope Pascha anni 33. Christi, *vt recte animaduertit Beda*, non tempore dominicæ Passionis, *vt dixit Damianus*, nam Ioannis nece audita secessit Christus trans mare Galileæ, & saturauit turbas quinq; panibus, & duobus piscibus: Cum hoc autẽ sit tertium Pascha à Ioãne numeratum, constat iã Christum trigesimum tertium annũ inchoasse à 25. Decembris die. Contigit aũt fortasse Ioannis decollatio Februario mense, proximo ante Mar-

Auctor.

Decollatiò Ioannis celebratur 4. Cal. Septem.

Pascha 3. anno 33. Christi contigit.

Februario mense occisus Ioannes.

Martium, quo Pascha erat celebrandum, in fine: vel in principio Martij: & ita sinedubio post hęc opportune ascendit Ierosolymam ad festũ: quod ipsũ fecit mater, sed mox rediere. Quod indicauit satis aperte Ioannes *cap.* 7. cum dixit. *Post hæc autem ambulabat Iesus in Galilæam, non enim volebat in Iudæa ambulare, quia quærebant eũ Iudæi interficere.* Indicat enim venisse Christum in Iudæam ad festum, sed noluisse in ea manere, quia Iudæi volebant eum interficere.

Mater cum filio redit post Pascha Capharnaũ

2 SEPTIMO MENSE.] IOANNES. cap. 7. 2. *Erat autem in proximo dies festus Iudæorum Scenopegia; dixerunt autem ad eum fratres eius, transi hinc, & vade in Iudæam, & vt discipuli tui videant opera tua, quæ facis: nemo quippe in occulto quid facit, & quærit ipse in palam esse. Si hæc facis manifesta te ipsum mundo; vt autẽ ascenderunt fratres eius, tunc & ipse ascendit ad diem festum non manifeste: iam autẽ die festo mediante, ascendit Iesus in templũ.* Leu. 23. 34. *A quintodecimo die mensis huius septimi erunt feriæ tabernaculorũ septẽ diebus domino.* AVCTOR. Ab hoc festo vsq; ad festũ Encęniorũ, ex Ioanne constat mansisse Christum Ierosolymis, nec vltra reuersum esse in Galilæam.

Ascendunt Ierosolymã 7 mense ad festum Scenopegiæ.

Auctor.

3 FEMINIS PIIS. MATTHÆVS c. 27. 55. *Erant aũt ibi mulieres multæ à longe, q̃ secutæ erãt Iesũ à Galilæa, ministrãtes ei: inter quas erat M. Mag. & M. Iacobi, & Ioseph mater, & mater filiorum Zebedæi.* MARCVS c. 15. 40. *Erãt aũt, & mulieres de lõge aspicientes, inter quas erat Maria Magd. & M. Iacobi minoris, & Iose mater, & Salome, q̃ cũ esset in Galilæa sequebãtur eũ, & ministrabant ei, & aliæ multæ, quæ simul*

Feminã piæ sequebantur Christũ, & mãtrem.

simul cum eo ascenderant Ierosolymam. LVCAS cap.8. *Et factum est deinceps, & ipse iter faciebat per ciuitates. & castella, prædicans, & Euangelizans regnum Dei, & duodecim cū illo, & mulieres aliquæ, quæ erant curatæ à spiritibus malignis, & infirmitatibus, Maria quæ vocatur Magdalena, de qua septē dæmonia eiecerat, & Iohanna vxor Chusæ procuratoris Herodis, & Susanna, & aliæ multæ, quæ ministrabant ei de facultatibus suis.* Et c.23.49. *Stabant autem omnes noti eius à longe, & mulieres, quæ secutæ eum erant à Galilæa, hæc videntes.* IOANNES cap.19.25. *Stabant autem iuxta crucem Iesu mater eius, & soror matris eius Maria Cleophæ, & Maria Magdalena.* LVCAS Actuum 1.14. *Hi omnes erāt perseuerantes vnanimiter in oratione cum mulieribus, & Maria matre Iesu, & fratribus eius.* HIERONYMVS, Matth.27. *Consuetudinis Iudaicæ fuit (nec ducebatur in culpam more gentis antiquo) vt mulieres de substantia sua victum, atque vestitum præceptoribus ministrarent. Hoc, quia scandalum facere poterat in nationibus, Paulus abiecisse se memorat. Ministrabant autē domino de substantia sua, vt meteret earum carnalia, cuius illæ metebant spiritualia. Non quod indigeret cibis dominus creaturarum, sed vt typum ostenderet magistrorum, quod victu, atque vestitu ex discipulis deberēt esse contēti. Sed videamus quales comites habuerit, Mariā Magdalenam, à qua septem dæmonia eiecerat, & Mariā Iacobi, & Ioseph matrem, materteram suam, sororē Mariæ matris Domini, & matrē filiorum Zebedei, quæ paulo ante liberis regnum postulauerat, & alias, quas in ceteris Euangeliis legimus.* AVCTOR.

Consuetudo Iudæis circumducere feminas quæ victū præbebant magistris.

Magistri victu, & vestitu contenti.

Auctor.

Cum

Cum mulieres hæ secutæ sint Christum à Galilæa in Iudæam, & hic fuerit extremus Christi aduentus è Galilæa, sequitur hoc tempore has mulieres secutas Christum: Et cum illis annumeretur Maria mater Iesu, profecto illis comitata, & ipsa venerat nunc è Galilæa. Quamuis enim hoc Euangelistæ non referant, est tamen asserēdum, siquidem, & alij Euangelistæ solum meminere mulierum quę erant prope crucem, inter quas erat sine dubio mater Iesu, *vt refert Ioannes*, & tamen eam intellectam putabant sub aliis mulieribus. *Maria vnà cum ceteris fœminis ascendit Ierosolymam.*

4 ENCÆNIORVM.] IOANNES cap. 10. *Facta sunt autem Encænia in Ierosolymis, & hyems erat & ambulabat Iesus in templo, in porticu Salomonis. Circumderunt ergo eum Iudæi. Quærebant ergo eum comprehendere, & exiuit de manibus eorum, & abiit iterum trans Iordanem in eum locum, vbi erat Ioannes baptizans primum, & mansit illic.* Et c. 11. *Erat autem quidam lāguens Lazarus à Bethania de castello Mariæ, & Marthæ sororum eius. Miserunt ergo sorores ad eum di. ētes: Domine, ecce quem amas infirmatur. Venit itaq; Iesus, & inuenit eum quatuor dies iam in monumento habentem. Erat autem Bethania iuxta Ierosolymam quasi stadiis quindecim.* 1. MACHAB. 4. 56. *Et fecerunt dedicationem altaris diebus octo, & statuit Iudas & fratres eius, & vniuersa Ecclesia Israel, vt agatur dies dedicationis altaris in temporibus suis ab anno in annum, per dies octo, à quinta & vicesima die mensis Casleu.* v. 25. *Et ante matutinū surrexerunt quinta & vicesima die mensis noni, hic est mensis Casleu.* AVCTOR. Mensis *Encæniorum festi institutio.* *Auctor.*

Decembri anni 34. mansit fere semper Ierosolimis.

nonus aliquando incidebat in mensem Nouembrem, aliquando in Decembrem. Ex hoc ergo tempore, quo complebat Christus 33. annos, & incipiebat 34. adfuit Ierosolymis, & abiit trans Iordanem: Vnde discedens per dies aliquot moratus est in Bethania, donec pompa illa solemni exceptus est, quinta ante Pascha die. Quod ne sit opus repetere è Ioan. 12. 1. constat, cum dicit, *Iesus ergo ante sex dies Pascha venit Bethaniam, vbi Lazarus fuerat mortuus.* Et vers. 12. *In crastinum autem turba multa, quæ venerat ad diem festum, cum audissent, quia venit Iesus Ierosolymam, acceperunt ramos palmarum, & processerunt obuiam ei.*

Pascha celebrat in domo Ioannis cognomento Marci.

5 IN DOMO.] ALEXANDER Monachus, in oratione de laudibus S. Barnabæ apud Metaphrastem 11. Iunij. *Quamprimum vero adijt domum Mariæ matris Ioannis, qui Marcus postea dictus est: Age,* inquit, *mulier veni, & vide, ecce Iesus propheta è Nazareth Galileæ in templo est magnifica quædam edens miracula, qui multis videtur Messias esse qui venturus erat. Cum hæc audisset admirabilis illa mulier, relictis omnibus his, quæ habebat in manibus, templum Dei adijt. Vbi cum Iesum templi dominum vidisset: ad eius pedes se abiecit, eumque sic precata est. Si gratiam inueni, ó Domine, in conspectu tuo, veni ad domū ancillæ tuæ, vt ingressione tua famulus tuos benedicas. Eius petitioni Christus Dominus assensus est: quem mulier illa valde læta in cœnaculum suum accepit. Ex illo igitur die quoties Dominus Ierosolymam venisset, illic vna cum discipulis suis diuersabatur, quando cū & Pascha illic fecit, vbi*

& my-

& mysteriorum sacramenta eosdē discipulos suos docuit. Sermo n. quidā à patrib. traditus ad nos peruenit, eū qui lagenā aquæ portabat, quē Dominus ipse discipulos suos pcepit vt sequerētur, Marcū fuisse, beatæ illius Mariæ filiū. In illo igitur ipso cœnaculo Dominus Pascha fecit: in illo apparuit Thomæ Apostolo, cum a mortuis surrexisset: illuc postquā Iesus in cælū assumptus est, discipuli cū reliquis patrib. 120 in quibus erant Barnabas, & Marcus, ex mōte oliuarū, conuenerunt: illuc Spiritus sanctus in linguis igneis, ad discipulos descendit in die Pentecostes: illic collocata nunc est magna, & sanctißima Sion, omnium Ecclesiarum maxima. AVCTOR. Hanc huius viri narrationē, qua cœnaculū dicit fuisse in domo Marię matris Ioannis, cognomēto Marci, & nō Ioannis Euangelistæ, vt alij voluêre, latius inferius *c. 20. n. 6.* & aliis testimoniis, & efficaci ratione probabimus: ideo hîc à longiori confirmatione supersedebimus.

Marcus homo lagenam aquæ portās

Mysteria in cœnaculo edita.

Auctor.

6 MATRE.] SIMEON Metaprastes in oratione de ortu, & dormitione Deiparæ. *Erant enim mulieres quoq;, quæ consequebantur à Galilæa, & ministrabant ei. Ea ratione videntur ne abfuisse quidem a tēpore ministeriorū; sed cū duodecim quidē minime accubuisse; fuisse tamē eius domus consequenter participes. Nam discipulos quidē cū mysteria, & humilitatis summæ traderet doctrinam, vna habuit accubantes; matrem autem iußit curam gerere mulierū, quæ ministrabant, tāquam p eam ipsas benignè accipiens, & adimplēs officium humanitatis; & simul cum eis vescens, & sic pro ministerio eis referens gratiam.* AVCTOR. Cum certū sit Mariā

Maria cum feminis celebrat pascha.

Auctor.

Maria pascha celebrauit.

Hospitium Christi, cum Ierosolymam veniebat.

matrem Iesu fuisse tunc Ierosolymis, vt celebraret pascha, nulla ratio cogit existimare non exceptam hospitio in ea ipsa domo, in qua filius erat exceptus: præsertim, cum ex quo Maria mater Marci credidit Iesu, eo paschate anno 32. Christi, quo sanauit probaticæ piscinæ infirmum, quoties Ierosolymam veniebat, in ea domo diuersabatur cum discipulis, vt ex Alexand. Monacho diximus supra *num. 5.*

Maria comitatur filium crucem portantem.

7 NON COMITARI.] LVCAS 23 cap. 17. *Sequebatur autem illum multa turba populi & mulierum, quæ plangebant, & lamentabantur eum.* V. 49. *Stabant autem omnes noti eius à longe, & mulieres, quæ secuti eum erant à Galilæa.* MATTHÆVS cap. 27 56. *Inter quas erat Maria Magdalena, & Maria Iacobi, & Ioseph mater, & mater filiorum Zebedæi* MARCVS cap. 15. 40. *inter quas erat Maria Magdalena, & Maria Iacobi minoris, & Iose, & Salome.* IOANNES cap. 19. 25. *Stabant autem iuxta crucem Iesu, mater eius, & soror matris eius Maria Cleophæ, & Maria Magdalena.* SIMEON Metaphrastes in oratione de vita, & dormitione Deiparæ: *Cum tempus iam adesset passionis, & ille se ipsum traderet, & staret in medio eorum qui in eum cædem spirabant, & iam abduceretur ad Pilatum, & ante Caipham sisteretur, & ad Herodem mitteretur examinandus; & tandem in eum ferretur sententia, & cruce condemnaretur, mater sicut in aliis superabat mulierem, ita hic quoque videtur plusquam mulier, quæ ab illo minime recedit, sed propius sequebatur, nihil timens quod esset formidabile: non quod tantũ maternis vinceretur visceribus, quam*

quod

quod potius diuino induceretur iudicio, adeo vt alias quoque duas mulieres, duas inquam Marias, vt docet Euangelium, ad hoc adhortata sit, & vt secum versarentur, persuaserit, vt quae essent forti, & generoso animo, & vellent adhaerere huic sponso, qui non videtur; & tamen cum non cernatur, appropinquat. Sic autem vna quoque ingressa est in atrium Annae, & Caiphae, cernens vnumquodque eorum, quae gerebantur; & apud eum quidem manens dum iudicaretur. Vna autem proficiens dum abduceretur ad mortem, eorumque qui ibant egressum, & ingressus considerans, & omnium ora attendens, vt sciret quaenam in eum ferretur sententia. Nulli enim obscurum est, eam haec vidisse omnia, quandoquidem in cruce quoque vna aderat, quando ab ipso crucifixo filio fuit commendata discipulo. NICEPHORVS lib. 1. historiae, cap. 30. *Sola ibi aderat mater, & quem diligebat discipulus, qui omnia, quae vel ante vel post mortem eius gesta essent, oculis ipsi suis spectarunt.* AVCTOR. Cum ex Euangelistis constet Mariam adfuisse Christo in cruce pendenti cum Maria Cleophae & Maria Magdalenae, & has etiam constet fuisse ex his mulieribus, quae sequebantur Iesum à Galilaea, quaeque sequebantur eum crucem portantem, plangentes, & lamentantes eum, cõstare omnino debet profecto, Mariam matrem Iesu vnam fuisse ex illis, quę veniebant post Iesum; nec enim venisse dubitari potest, cum steterit iuxta crucem.

Maria hortabatur alias foeminas vt se comitarentur.

Maria omnibus adfuit Christi laboribus.

Auctor. Ratio optima.

8 CONSTANTI.] IOANNES cap. 19. 25. *Stabant autem iuxta crucem Iesu mater eius, & soror matris eius.* AMBROSIVS lib. de institutione

Maria constans adstat cruci.

virginis cap.7. *Stabat ante crucem mater & fugiētibus viris stabat intrepida. Videte vtrum pudorem mutare potuerit mater Iesu, quæ animum nō mutauit. Spectabat piis oculis filii vulnera per quem sciebat omnibus futuram redemptionem: stabat non degeneri mater spectaculo, quæ non metueret peremptorem; pendebat in cruce filius, mater se persecutoribus offerebat; non ignara fuit mysterii quod genuisset resurrecturum.* Et lib.10. Epistola 82. *Maria, vt matrem Christi decebat, fugiētibus Apostolis, ante crucem stabat & piis spectabat oculis filii vulnera, quia expectabat non pignoris mortem, sed mundi salutem. Et oratione funebri de obitu Valentiniani Imperat. Stabat & sancta mater iuxta crucem filii, & spectabat virgo sui vnigeniti passionem. Stantem illam lego, flentem non lego.* SIMEON Metaphrastes oratione de ortu, vita, & dormitatione Deiparæ. *Dicunt hi, qui de his rebus tractarunt, eam ab initio vsque ad finem se fortiter, & constanter gessisse. Honeste quidem, & non indecore vtentem motu animi, factis tamen ostendentem se esse matrem, sed omnino matrem illius, qui amico mortuo, & ostēdit amorem, & motum animi certis finibus continuit.* ANSELMVS ser. super euangelium, stabant iuxta crucem. *Stabat Maria in fide Iesu constātissima, & patientissima, nā discipulis fugientibus, cunctisq; viris recedentibus in gloriam totius feminei sexus, inter tot pressuras filii sui, constanter ipsa sola stabat in fide Iesu firma, & pulchre stabat, vt decet pudicitiam virginalem, non se laniabat in tanta amaritudine, non maledicebat, non murmurabat, nec vindictam hostium à Deo petebat, sed stabat disciplinata,* vere-

Maria dolebat, sed non

Stabat Maria iuxta crucem viri-li animo,

verecunda virgo, patientissima, lacrymis plena, doloribus immersa. BERNARDVS super idem euangelium. *Stabo & aspiciã oculis manus perforatas, & pedes videbo, quomodo pendeat in patibulo mũdi Saluator, & quomodo transeat ex hoc mũdo. Accedã proprius, & amplectar brachiis, & depositũ de cruce osculabor filium, Deum & Dominum meum.* AVCTOR. Non ergo deliquium animi passa est virgo prudentissima, nec aliquid sua gessit indignum virtute licet grauissime, vt matrem decet doluerit; nullo enim modo, vt recte adnotauit Diuus Bonauentura *l. . senten. dist. 48. quæstione vltima*, dubitandum est, quin virilis eius animus, & ratio cõstantissima vellet etiam tradere, filium suum pro salute generis humani, vt mater per omnia cõformis esset *patri*; & in hoc, miro modo debet laudari, & amari, quod placuit ei, quod vnigenitus suus pro salute generis humani offerretur; & tãtum etiam compassa est, vt si fieri potuisset, omnia tormenta, quæ filius pertulit, ipsa libentius sustinuisset. Vere ergo fuit fortis, & pia dulcis pariter, & seuera, sibi parca, & nobis liberalissima. Hæc ergo præcipue est amanda, & veneranda post Trinitaté summam, & eius prolé beatissimã, Dominũ nostrum Iesum Christum. *Hæc seraphicus ille pater.*

Auctor. *Nullum passa deliquium Maria.* *Voluit ipsa filium pro salute hominum tradi.* *Cur præcipue amanda Maria.*

9 VT PRÆDIXERVNT.] EPHREM in lamentatione Mariæ *O Simeon admirande, en nunc gladius, quo mihi prædixisti cor meum traiciendũ: ecce gladius; ecce vulnus fili & Deus mi, tua mors meum cor subiit, viscera mea sunt disrupta, meum lumen obtenebratum est, & pectus meum grauis per-*

Gladij instar dolor eruciabat matrem.

transiuit gladius. SIMEON Metaphrast. oratione de vita, & domitione Deiparæ: *Postquam scelerati venerunt in locum caluariæ. & fixa quidem fuit crux, in ea vero pendebat eius filius, quomodo erat animo affecta eum videns sic patientem? Quomodo non in eius pectus canes tela immittebantur, vt etiam hinc finem acciperet quod dixerat admirabilis Simeon, tuam quoque ipsius animam pertransibit gladius:* Ceteros vide supra c. 9. num. 5. AVCTOR.

Auctor.

Gladij variæ acceptiones.

Cum gladius in scriptura, & propriè accipiatur, & metaphorice, & hoc multipliciter, quæritur de quo gladio locutus fuerit Simeon? Est enim gladius corporeus, de quo Matth. 26. *Omnis qui acceperit gladium gladio peribit*: est gladius spiritualis verbi Dei, de quo ad Ephes. 6. & ad Hebr. 4. Paulus: *Accipite gladium spiritus, quod est verbum Dei*: est gladius maledicentiæ iuxta illud Psalmi 56. & 58. *Gladius in labiis eorum, & lingua eorum gladius acutus*: est gladius scandali & ambiguitatis, quo Apostoli confusi fugerunt: est demum gladius doloris, tribulationis, & compassionis, qui hominis quamtumuis iusti penetrat animum. Et sic de Ioseph cecinit Dauid Psalmo 105. *ferrum pertransiuit animam eius.* Et quidem de gladio alio quam vel corporeo, vel compassionis non locutum Simeonem, quoniam cuiuis satis erit compertum, & id vbi supra discussimus, non est cur latius disputemus. Isidorus tamen libro de vita, & morte sanctorum, cap. 68. *hanc* (Mariam inquit) *corporalis necis passione adserunt ab hac vita migrasse, pro eo quod iustus Simeon complectens brachiis suis Christum, prophetauе-*

Mariam gladio corporeo peremptam nonnulli putarunt.

phetauerit dicens, & tuam ipsius animam pertransibit gladius. Quod quidem incertum est, vtrum pro martyrij gladio dixerit, an pro verbo Dei valido & acuto præ omni gladio ancipiti: specialiter tamẽ nulla docet historia, Mariam gladij animaduersione peremptam. Hoc ipsum asserunt Ambros. & Beda *in cap. 2. Lucæ*, & Timothæus presbyter Ierosolymitanus *oratione de Simeone*: Simeonem de corporeo gladio non agere, cum nulla extet historia, quæ Mariam ferro, gladio, aut violenta morte affectam, ex hac vita migrasse, confirmet. Quare relinquitur, vt de gladio doloris, & compassionis fuerit vaticinatus, qui tantus fuerit, vt virginem non tantum Martyrem, sed plusquam Martyrem effecerit: quod his verbis asseruit Sophronius *sermone de Assumptione B. Mariæ*. Alij namque sancti, & si passi sunt pro Christo in carne, tamen in anima, quia immortalis est, pati nõ potuerunt; Beata vero Dei genitrix, quia in ea parte passa est, quæ impassibilis habetur, ideo vt ita fatear, quia spiritualiter & caro eius passa est gladio passionis Christi, plusquam Martyr fuit: Vnde constat, quia plus omnibus dilexerit, propterea & plus doluit, in tantum, vt animam eius totam pertransiret, & possideret vis doloris, ad testimonium eximiæ dilectionis. Quæ quia mente passa est, plusquam Martyr fuit, nimirum quod dilectio eius amplius fortis, quam mors fuit, quia mortem Christi suam fecit. Id ipsum asserit Illefonsus *sermone secundo de virginis Assumptione*, quem vbi supra retulimus, & Bernar-

De gladio doloris intelligitur.

Maria plusquã martyr.

dus *sermone, signum magnum*. Et Anselmus *lib. de excellentia Beatæ Virginis, cap 5.*

10 CIRCVMSPICIENS.] EPHREM in lamentatione Mariæ: *Stans apud crucem purissima virgo, Saluatoremq; in ligno suspensum suspicies, plagas reputās, intuens & clauos, querelas, colaphos, ac flagellationem, cum grauibus suspiriis, cum fletu ingenti, exclamauit.* AMBROSIVS Epistol. 82. *Maria piis spectat oculis filij vulnera, qui expectabat non pignoris mortem, sed mundi.* SIMEON Metaphrast. oratione de vita, & dormitione Deiparæ: *Quæ omnia eam transuerberabant profundius, quam vlli claui, & innumerabilibus quidem plagis sauciabatur. Hoc vero erat ei omnium molestissimum, quod ad illum quidem accedere, & eum alloqui sitiebat, repellebatur autem à multitudine canum eam circumdantium. Postquā autem quæcumq; volebant impleta fuerunt à Dei parricidis, & non expectabant amplius fore, vt ab eis euaderet: cum proximi quidem amici effugissent, aut potius à longe starent, ipse autem esset clauis confixus, custodia ab eis omnino negligebatur. Tunc verisimile est Deiparā sibi data facultate ad eum accessisse, & intemeratos quidem eius pedes, & impressis eis plagas libenter esse deosculatam, & sanguine miscentem lacrymas, oculos & genas attriuisse; cum maximo autem animi motu eum adspicientem dixisse: Quid hæc sunt ô Domine & Deus? sed loquere aliquid modicum ad tuam matrem recreandam, non fero enim dolores quæ te peperi sine dolore, vbi te videbo postea? quod erit mihi solatium? Quis mei curam geret, ac defendet?* EVTHYMIVS in illud Matth. 27. inter quas

Mariam accessisse ad osculandos pedes Iesu è cruce pendentis.

quas erat Maria Magdalenę: *Verisimile est autem tunc Dei matrem propinquius cruci adstitisse, quam ceteras mulieres, idq; viscerum inflammatione Iudaeorum vincente timorem, fortaßis vero etiam circumisse, cum propter naturæ aculeos, in eodem loco manere non posset.* *Maria circumdat crucem.*

11 VT REMVNERARET.] IOANNES 19. 26. *Cum vidisset ergo Iesus matrem, & discipulum stantem, quem diligebat, dicit matri sua, mulier, ecce filius tuus: deinde discipulo, ecce mater tua; & ex illa hora accepit eam discipulus in sua.* BEDA super c. 19. Ioannis: *Sed in quæ sua Ioannes matrem Domini accepit? Neq; enim non ex eis erat, qui dixerunt ei, ecce nos dimittimus omnia, & secuti sumus te; ideo ibi quoq; audierat, quicumq; ista dimiserit propter me accipiet in hoc seculo centies tantum. Habebat ergo ille discipulus centupliciter plura quam dimiserat, in quæ susciperet eius matrem, qui illa donauerat. Sed in ea societate Beatus Ioannes perceperat centuplum, vbi nemo dicebat aliquid suum, sed erant illis omnia communia sicut in Actibus Apostolorum scriptum est, sic enim Apostoli erant quasi nihil habentes, omnia possidentes; & distribuebatur vnicuiq; prout cuiq; opus erat: vnde intelligendũ est, sic distributum fuisse huic discipulo quod opus erat, vt illic etiam Beatæ Mariæ tanquam matris eius portio poneretur. Magisq; sic deuemus accipere quod dictum est, ex illa hora suscepit eam discipulus in sua, vt ad eius curam quidquid ei esset necessarium, pertineret: suscepit ergo eam in sua, non prædia, quæ nulla proprie possidebat, sed officia, quæ propria dispensatione exequenda curabat.* SIMEON Metaphrastes oratione

Iesus cõmendat matrem Ioanni.

Ioanne: Mariæ necessaria prouidebat.

tione dicta: *Cum eam vidisset tam acerbe affectam, & stantem prope dilectum discipulum, illud est omnino elocutus, quod diuinum narrat Euangelium. Eam enim primum adspiciens, mulier, inquit, ecce filius tuus, ostendens discipulum; sic vel cruci affixus curam gerebat matris, & eam commēdauit dilecto discipulo, non docens non negligere parentes vsq; ad extremū spiritum. Quamquam prius videbatur etiam repellere, q.d. mihi & tibi, in nuptiis, inquit, mulier & postea, quæ est mater mea? Hic autem ostendit dilectionē. Et discipulo quidem eam commendat, sic consolans; illum autem magis honorans commendatione. Et q valde eum diligeret hoc vtens testimonio (quid enim aliud faciens aut dicens illum tali honore est dignatus) simul quoq; quod permansisset, ei referens gratias. Deinde cum etiam adspexisset discipulum, ecce, inquit, mater tua. Hoc autem erat coniungentis ad dilectionem, & simul etiam ostendentis amborum auctoritatem: ab eo ergo tempore discipulus eam accepit in propria, intelligens, quorsum tenderet oratio, & Domini voluntati sincerè inseruiens.*

Christus docet parentes nō negligendos.

12 SEMPER ADFVIT.] SIMEON Metaphrast. in oratione de vita & dormitione Deiparæ: *Quomodo sustinuit videns inimicos, qui non post mortem quidem erant recōciliati filio sed cædem adhuc in eum spirabant, & gladio eius latus confodiebant? Dicuntur autem hæc quoq; à linguis, quæ plurimi faciunt veritatem, quod hæc noua, & admirabilia percepta essent oculis Deiparæ, & post mortem filij perinde, ac si viueret, ex eius latere aqua, & sanguis scaturiret, illa eum quidem hausit reuerenter, & diligenter. Deinde ea sic se totam dedit parandæ sepulturæ,*

Mater vsque ad mortem adfuit filio.

Maria sanguinem hausit filij.

pultura; & quemadmodum diuinum illud corpus è ligno deponeretur, & aptum monumentum consequeretur. Cum autem non posset hæc per se efficere, mentem mouet omnino eius filius, vt scrutaretur in loco Caluariæ; Quod cum factum esset, concedit vt eius scopus facile succederet; inuenitur enim quoddam monumentum recentissimum, & pulcherrimum, vt in quo nullum adhuc esset sepultum, ne si alia posita fuissent corpora dubitaretur, quodnam resurrexisset. Postquam autem sciscitata intellexit non solum esse amicum horti dominum sed etiam discipulum, verum occultum, venit ad eum virgo, & verbis ei suadet accommodatis, vt in suo monumento: tamquam in aliquo armario, magnam vim opum reponat, & sic dominum custodientem apud se vitam habeat. Da ergo (ait) mihi gratiam, & communi huic magistro: audacter pete illius corpus vt deponatur, & mandetur sepulturæ, sic nobis omnibus magnam afferes consolationem, qui in omnem redacti sumus egestatem; & quorum nemo mouetur misericordia: ex me non possum quicquam facere, vt vides, cum sola, & hospita & cum vno solo ex discipulis attenta sim crucifixo; sic mihi sistes dolorem, sic reprimes lacrymas. Cum Ioseph[um] Deipara talibus verbis inflexisset & [illegible] fuisset, emittit ad Pilatum, ille autem expulsa omni timiditate, audacter ingreditur ad Pilatum, & his vsus, quibus opus erat, verbis, petitum accipit diuinum illud corpus. Mortuum itaq; videns filium, ea mentis ... vsa est vt oportuit. Quin etiam in eo a cruce deponendo maternis manibus inseruit. & clauos, qui extrahebantur suo sinu accepit, & membra illius amplexa est, partim quidem vlnis stringens, partim

Maria curat sepulturam filij.

partim autem suis quoq; lacrymis plagas emundans, deinde etiam tota toti corpori circumfu'a; ecce tibi ab omni seculo præfinitum mysterium ad finem vsq; venit, ô Domine, placida voce dicit: & Iosepho in manu tradens syndonem, tibi autem, inquit, deinceps erit cura, vt in hac eum honeste componas, myrrhaq; pulchre condias, & ei iusta facias. NICEPHORVS lib.1. eccles. historiæ, cap. 39. *Cum verò metu homicidarum omnes profugissent, sola ibi aderat mater, & quem diligebat discipulus, qui omnia quæ vel ante, vel post mortem eius gesta essent oculis ipsi suis spectarunt, sanguinemq;, & aquam è latere eius, quasi adhuc viuentis recens profluentem religiose simul, & honorifice admodum vasculo exceperunt.* AVCTOR. Existimo satis apertè colligi ex Euangelio, Iosephum, quod esset discipulus Christi, à seipso miseratione, & amore communis magistri, necnon & matris orbitatis, commotum, audacter adiisse Pilatum, & petiisse corpus IESV, & deposuisse è cruce, & syndone, quã ipse mercatus erat, vt ait Marc. *cap. 15. 46.* inuoluisse, ac in monumento collocasse, præsente tantum ad omnia matre, cum ceteris mulieribus; sic enim Matth. cap. 27. 61. *Erat autem ibi Maria Magdalena, & altera Maria sedentes contra sepulchrum;* & Marcus cap. 15. 47. *Maria autem Magdalena, & Maria Iose aspiciebant vbi poneretur.* Et Luc. c. 23. 55. *subsecutæ autem mulieres, quæ cum eo venerant de Galilæa, viderunt monumentum, & quemadmodum positum erat corpus eius.* Ergo mater Iesu inter has mulieres, quæ illi aderant iuxta crucem, vna erat, quæ illis comitata, venerat ad videndum

Auctor. Iosephus curauit corpus matre inspectante.

dum quomodo à viris fidelibus Iosepho, & Nicodemo mandaretur sepulturæ.

13 SED INDE] LVCAS cap. 23. 56. *Et reuertentes parauerunt aromata, & vnguenta, & sabbato quidem siluerunt secundum mandatum.* GREGORIVS Nazianzenus in Tragædia de Christo patiente.

Eamus hinc citò silentes gressibus,
Ædes petendo fœmina, in quibus manent,
Vt hospites cum matre Marci Maria,
Quò & conuolauit, vt reor, sacer chorus,
Ibique dulcem præstolabimur diem.

AVCTOR. Simeon Metaphrast. oratione sæpius citata, his verbis affirmat, virginem triduo toto iuxta monumentum remansisse: *Cum sic ergo* ait, *nouo monumento diuinum corpus tradidisset Ioseph, & qui cum eo erat Nicodemus, & alij, qui cum eis aderant, ipsi quidem statim recedunt à sepulcro; mater autem sola remansit sepulcro adhærens, minime dormientibus oculis perseuerans: Nam aliæ quidem tota nocte ad sepulcrum ingressæ sunt, & egressæ; quamobrem nec eis contigit videre plura miracula resurrectionis: illa autem, quæ indiuulsa assidebat sepulcro, omnia vidit aperte, & non statim, sed postea protulit in lucem, & renunciauit. Nam quomodo simul terræmotum, & Angeli in momento temporis descensum, & lapidis reuolutionem & custodum profundum soporem, & expergefactionem, & quorundam in vrbem reuersionem, potuissent abeuntes mulieres, & rursus reuertentes, integre perspicere? sed clarum est hoc fuisse materni, & ardentis amoris, quæ perpetuo assidens, & acriori* Auctor.

spiritu

spiritu vigilans, omnia perfecte vidit; vt se habebant, quod ne tantillum quidem, vt diximus, a sepulchro recesserit, donec ipsam viuificā vidit resurrectionem. Nam lapis quidem reuolutus, & angelus ei insidens, ab aliis quoq; visus est mulieribus: quando autem, & quemadmodum hæc facta sunt, illa quidē omnino nesciebant: ipsa vero sola, vt quæ assideret, omnia accurate perspexit. Quod ipsum asserit Euthymius in c.27. Matth: *Postmodum autem*, inquit, *apud monumentum mansisse, & singula conspexisse.* Verum hæc sententia nō videtur satis firma, quia si Maria vna erat ex illis mulieribus, sicut ipsæ dicuntur ab Euangelista reuersæ, sic & illa reuersa est, siquidē illa vna erat earum, *vt supra probauimus*, & asserit recte Nicephorus *lib.1.histor.c.33.* Nec ratio, qua moti sunt hi auctores, cogit nos: quia satis aperte D. Matth. *c.28.2.* cum solicitę venissent per viam mulieres de reuoluendo lapide, Angelum, dicit, *reuoluisse, ipsis inspicientibus. Ecce*, ait, *terræmotus factus est magnus, angelus enim Domini descendit de cœlo, & accedens reuoluit lapidem, & sedebat super eum: præ timore autem eius exterriti sunt custodes, & facti sunt velut mortui; respondens autem Angelus dixit mulieribus, nolite timere vos. Quæ cum abiissent, ecce quidam de custodibus venerunt in ciuitatem, & nunciauerunt principibus sacerdotum omnia, quæ facta fuerant.* Itaq; & mulieres conspexere, & ipsi custodes; & illę omnia nunciauerunt Apostolis; nec oportuit assedisse virginem illo triduo 〈iuxta〉 sepulcro: quomodo enim & Ioānes id sustinuisset, & Maria Magdalena, & reliquæ piæ fœminæ? nam scimus Ioannem,

Refellitur dicta sententia.

annem, & reliquos ibi fuisse perpetuo, sed redusse Ierosolymam, & die vna sabbatorum venisse ad monumentum. Siluit ergo Beata Virgo suum dilectum expectans Ierosolymis.

14 IN IOANNIS.] *AVCTOR.* Diximus supra *num.* 5 cænaculum, quod erat in domo Ioannis, cognomento Marci, filij Mariæ, Barnabæ materteræ, fuisse, in quo Christus, quoties Ierusolymam veniebat, diuersabatur cum discipulis suis; in eoque celebrasse pascha, apparuisse Thomæ, conuenisse omnes post Christum assumptum, descendisse Spiritum sanctum, Petrum è carcere liberum susceptum. In qua re probanda hic non immorabimur, quia latius inferius *cap.* 20. *num.* 6. de ea disseremus.

Maria dedicata in domo Marci. Auctor.

Mysteria patrata in cœnaculo.

VITA VIRGINIS A Christi resurrectione vsque ad Pentecostem.

CAPVT XVII.

DOMI filij aduentum dum fidelis præstolaretur mater, nihil de eius verbis hæsitans, quibus suam ad tertium post mortem diem multo ante pollicitus fuerat resurrectionem, ecce nocte ea, quæ sabbatum proxime consequitur, ad lucem vergente, cælesti splendore

circumdatus, triumphantis gloriam præsefe-
rens, matris 2 primæ omnium sese obiecit con-
spectui, hoc tam debito obsequio remunerans
eam, quæ & certa fide, & spe constanti, & ac-
censa charitate ceteros omnes, seu viros seu fœ-
minas, longo interuallo superabat. Interea
postquam & inflãmatis affectibus, & iis ver-
bis, quæ nec dici possunt, nec pro dignitate cogi-
tari, & mater filio, & filius matri obtentam
multis meritis felicitatem fuissent gratulati;
quoniam aliæ piæ fœminæ virginis comites, ad
sepulcrum mane summo contenderant, corpus
aromatibus, vt mos erat, cõditura, matri va-
ledicens, cui sæpe alias se visendum erat obie-
cturus, accurrit ilico, & vt dubias de sua resur-
rectione certiores redderet, & vt tristes sua
præsentia consolaretur. Ergo post visos apud
sepulcrum angelos, cum Christus sese inter a-
lias primæ Mariæ ostendisset Magdalenæ, &
deinceps reliquis fœminis; illæ concito gradu,
3 ad Iesu matrem hilares regrediũtur, & ma-
gistro parentes, ad discipulos, vt & quæ audie-
rant, & quæ viderant referentes, summo cum
gaudio sibi inuicem resurrectionem Domini
gratularentur. Id ipsum fecisse Iacobum, Pe-
trum, & Ioannem, ceterosq; vel Apostolos, vel
discipulos, quibus noui aliquid, lætiue eo ipso
dio

die accidisset, non licet dubitare. Quorum ipsa fidem, à filio factam sibi denuncians manifestationem, confirmabat, & verbis consolatoriis tristitiam, si qua supererat, è mentibus eorum, grauiter repellebat. Postquam autem Christus sub illius diei noctem, & octauo praeterea die, ne in ea ipsa domo, in qua cum matre Iesu conclusi manebant, Apostolis, ac discipulis visendum se, ac contingendum praebuisset; ex eius 4 praescripto omnes cum ipsa Iesu matre properant in Galilaeam, vbi eius conspectu erant liberius fruituri. Ibi confluente vndique ex vniuersa Galilaea omni fidelium Ecclesia, quibus à fratribus è Iudaea aduentantibus fuerat denunciatum, ad designatum diem, & 5 ad montem, quem constituerat illis Dominus, Maria videlicet matre Iesu, Apostolis, discipulis, ac piis foeminis cum aliis 6 plusquam quingentis fratribus simul, adest ecce Dominus gloriosus: quem videntes omnes exhilarati, 7 adorauerunt; & in hoc breue compendium vniuersum euangelium redactum acceperũt. Data est mihi omnis potestas in coelo, & in terra; euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, docentes eos seruare omnia, quaecumque mandaui vobis:

 & ecce

& ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi. Hac mira Christi ostensione recreati, & talibus promissis confirmati, Maria quidem cum suis comitibus, & Apostoli cum discipulis Ierosolymam regrediuntur: vbi in cœnaculo congregatis, cum quadragesimo à resurrectione die, se demum Christus ostendisset, & multa cum illis fuisset collocutus, extra ciuitatem eductos in oliueti montem iussit conuenire. Atque ibi
8 *matri suæ, ceterisq; valedicens, videntibus omnibus eleuatus est. & nubes suscepit eum ab oculis eorum. Sic postquam admirantes Dominum adorauerunt, regressi Ierosolymam in cœnaculo manserunt cum Maria matre Iesu, in oratione perseuerantes, diuinum, iuxta Christi promissionem, spiritum expectantes. Interim communibus Mariæ precibus & fratrum ferè centum viginti, Matthias diuina sorte suffectus in Iudæ locum est. Cum demum complerentur dies Pentecostes, & iam omnes, quibus pollicitus fuerat Christus suum spiritum simul cum Maria matre Iesu in ea ipsa domo, consedissent, factus est repente de cœlo sonus, tamquam aduenientis spiritus vehementis & repleuit totam domum; apparentibus supra singulos linguis igneis: & repleti*

sunt

sunt omnes Spiritu sancto, & cœperunt loqui variis linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis: cum omnium summa admiratione, & stupore, qui tunc omni ex orbis parte Ierosolymam confluxerant ad festum illud celebrandum. In his eo affluentius varia diuini spiritus sunt Mariæ communicata charismata, quo ceteris apud Deum gratia præstabat magis, & matris Christi dignitate, & totius Ecclesiæ magistræ munere superabat omnes.

TESTIMONIA.

1 DOMI.] BERNARDVS lib. de passione Domini, cap. 2. *Et fortasse propterea illa mater, quæ plus habuit pietatis cum aliis, ad vngendum non venit corpus Christi sepultum, quia frustra putabat eum vngi, quem resurrecturum sciebat.* AVCTOR. Communis est Ecclesiæ sensus, Mariam matrem IESV domi conquieuisse expectantem filij resurrectionem, nec cum aliis piis fœminis ad sepulcrum iuisse, tum quod certa erat de Christi resurrectione, & ex his, quæ ipse prædixerat, & quod ante alias, eum iam viderat; quæ ignorantes mysteria, existimabant adhuc in sepulcro iacere, sicut ceteros defunctos: tum quod nulla erat ex his, quæ ab Euangelistis enumerantur, fœminis. Quamuis ex Græcis patribus nonnulli, iuxta sepulcrum vsque ad resurrectionem remansisse dicant, quorum

ſententiam reiecimus ſuperiori *cap. numero. 11.* Alij cũ feminis aliis ad vngendũ corpus adiiſſe affirmẽt: in his eſt Gregorius Naz. *oratione. 2. in paſcha.* vbi ad finem ſic ait. *Si Maria quadam ſis, ſi alia Maria, ſi Salome, ſi Ioanna, diluculo lachrymas profunde:* vbi Nicetas; *Alia autem Maria, cuius hoc loco meminit Gregorius, ꝑprie quidẽ eſt mater Domini: vel potius Iacobi minoris, nã mater Domini in prima illa profectione cum ſola Magdalena ad monumentũ perrexerat, ac reſurrectionis Chriſti certior facta, quietẽ agebat.* Et clarius, latiuſque in Tragœdia, *Chriſtus patiens,* vbi loquens Deipara, *Quin ego,* ait, *tibi me Maria dabo ſocium viæ, nã co dolore dum graui tota vlceror, vſque adeo ſolicita manere quiveram? Nunc miſera tandẽ virgo vbi diſceſſeris? Magdalena. Quod reſtat abeamus ò amicæ virgines, te comite. ſola gaudeo ſupra modum.* Et Gregorius Nyſſenus, oratione ſecunda de reſurrectione Chriſti. *Quoniam aũt,* inquit, *multarum Mariarum in euangelio mẽtio fit, tres numero omnes eſſe ſtatuere debemus, quas Ioãnes comprehenſim numerauit, cum diceret. Stabant autẽ iuxta Crucẽ Ieſu mater eius, & ſoror matris eius Maria Cleophæ, & Maria Magdalena. Nã Mariam Iacobi, & Ioſæ matrem, apud alios Euangeliſtas nominatam, Deiparam, & non aliam eſſe credimus. Atque ita cum Magdalena, & aliis mulieribus ad ſepulcrũ di it iuiſſe.* Idem Sedulius *l. 5 Paſchalium carminum in fine* Sic etiã Theophylactus *Matthæi 27.* Mariam matrẽ Iacobi, & Ioſeph, *Deiparam* dicit: Maria autem Magdalenæ, & altera Maria, hoc eſt Deipara, quam ſupra dixerat Ioſe, & Iacobi

Tres Mariæ.

cobi

cobi matrem, ambæ, *inquit*, aſſederũt ad ſepulturam, ita vt cum furor Iudęorum ceſſaret, abirent, vt abluerent corpus, ac iniungerent. Et alibi ſæpe. Sic tandem Nicephorus *lib. 1 hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 33. Maria*, inquit, *Magdalena, & alia Maria* (Dei vero genitricem hanc eſſe ſacri nobis prodidere libri) *vt reliquis feruidiores vehementioreſq; affecta dolore vnguenta quædam rite præparata habentes, adueniebant, de Iudæorum conſuetudine, Ieſum unctura.* Verum horum ſententiam iure optimo refutat Metaphraſtes, *in oratione de vita, & dormitatione Deiparæ*, quod nuſquam in Euangeliis, niſi mater Ieſu appelletur, nõ mater Iacobi, aut Ioſeph; poſt arcanũ illum ortum. Sic *Matthæi 2. Ioannis 2 19. Matth. 12. Actorum primo* Tum etiam quia non eſſet ei prælata Magdalena in enumeratione, quaſi feruentior, & honorificentior; nec Apoſtoli eius dicta quaſi deliramẽta accepiſſent, ſi fuiſſet mater Ieſu: *vt refert Lucas ca. 24.* Hoc igitur certum haberi debet, Deiparam domi quieuiſſe certã de filij reſurrectione: alias autem mulieres, ideo ad ſepulcrum abiiſſe, quod nondum crederent reſurrecturum, quem quaſi mortuum vngere decreuiſſent. Quę vero hęc domus fuerit diximus in *fine proximi capitis.*

Maria Iacobi, & Ioſe eaadem quæ Deiuara.

Refellitur prædicta ſententia.

2 MATRI PRIMÆ.] SEDVLIVS libro 5. Paſchalium carminum.

Huius ſe viſibus adſtans,
Luce palam dominus prius obtulit, vt bona mater,
Grandia diuulgans miracula: quæ fuit olim,
Aduenientis iter, hæc ſit redeuntis & index.

Christus resurgens matri prima omnium apparuit.

SIMEON Metaphrastes, in oratione de vita, & dormitione Deiparæ: *Videntur ergo ei prima esse data boni nuncij resurrectionis: & quoad eius fieri potuit ab ea conspectus fuisse splendor filij. Sed sic quidem Dei mater, & ipsa clarius adspicit filij resurrectionem, & eius prædicatores de ea magis confirmat, quam eæ, quæ vnguenta obtulerunt, etiamsi, dum loquerentur de Domini resurrectione, nullam eius mentionem fecerint: cauentes fortasse maternum afferre testimonium, ne videretur suspectum, & propter coniunctionem fides ei minus haberetur.* ANSELMVS libro de excellentia Beatæ Virginis, capite 6. *At si aliquis quærit: quare Euangelistæ non referant ipsum piissimum Dominum à morte resurgentem, huic suæ dulcissimæ, dilectissimæque matri, vt eius dolores mitigaret, primo ac præcipue apparuisse? Dicimus quod à quodam sapiente de hoc ipso sciscitantes audiuimus, sic: tanta est sublimata auctoritas narrationis Euangelicæ, vt nihil in ea dependens, nihil inane, nihil superfluum reperiatur ita quod si matri Domini, si dominæ mundi, ipsius filius ab inferno resurgens scriberetur, sicut alij cuilibet, apparuisse, eamque de sua resurrectione docuisse: quis non tale scriptum superfluum duceret, Reginam videlicet cœli, & terræ, omnisque creaturæ, coæquare illis, quibus apparuit, viro, aut mulieri?* RVPERTVS libro septimo de diuinis officiis, cap. 25. *Perpendere gestit Christiana deuotio, quantus torrens gaudij repente inundans, locumque vulneris replens, animum eius ferro doloris confossum inebriauit, cum rediuiuus filius illi ante omnes fortasse mortales materno Virginem*

Ratio optima.

Gaudium Virginis filiũ videntis suscitatum.

ginem non defraudans honore, victoriam suam annunciauit, dulcia carnis suæ vulnera, quam illa veram de carne sua carnem conceptam peperit, de osculanda præbuit. Quid ergo? repugnare videbitur Euangelio referenti, quod surgens IESVS *primo Mariæ Magdalenæ apparuit? Absit. Sed omnibus beatam Virginem matrem excipimus testibus præordinatis, quos solos nominare ad Euangelistas pertinuit; vel quos Christi resurrectionem annũciare decuit. Nunquid illam nunciare decebat, vt verba eius, tamquam deliramenta viderentur ante Apostolos? Si enim extranearum verba fœminarum visa sunt eis, tanquam deliramenta, quomodo non magis matrem amore filij delirare crederent? Verissime ergo matri filius resurgens apparuit, sed illa, vt ab initio cœperat, ita & nunc, conseruabat omnia verba hæc conferens in corde suo. Quod si idcirco verum non videtur, quia nullus Euangelistarum scriptis hoc attestatur, consequens est, quod numquam post resurrectionem suam visus sit matri, quia, quando vel vbi apparuerit illi, nullus eorum nominatim edixit. Sed absit hoc ab illo, qui in lege sua patrem, & matrem honorare præcepit. Absit, inquam, vt matrem propter se doloris gaudio transuerberatam, tam dura negligentia, talis filius inhonorauerit. Non si Apostolica Sanctæ Romanæ Ecclesiæ veritas, quæ hanc beatam Ierusalem in principio lætitiæ suæ proposuit.* NICEPHORVS libro primo, capite 32. *Primum quidem à matre, & reliquus conspectus mulieribus, deinde à dilectis discipulis.* AVCTOR. Res ipsa compertum facit matri suæ, Christum Dominum se ostendisse, nec est cur distulerit, quin primæ

Cur non scriptum filium matri primæ apparuisse.

Romana ecclesia tenet Christũ apparuisse matri omnium prima. Auctor.

omnium id ei contulerit, quæ prima omnium merebatur. Rupertus autem, Anselmus, & Simeon Metaphrastes satis faciunt his, quæ in contrarium obiici possunt. Verum ne quis existimet in re certa incertos nos coaceruare testes, sciat Nicephorum Calixtum locutum esse de matre I E S V eunte cum aliis mulieribus, quam nomine Mariæ Iacobi putat intelligi cũ Græcis, quos adduximus. Sanctus Ambrosius autem, quem aliqui pro hac sententia referunt ex libro 3. *de virginibus*, non videtur loqui de Maria matre Iesu, quia super 24. caput Lucæ *l.8.* duas constituit Marias Magdalenas, vnam, quæ credidit, & tetigit pedes Domini, alteram, quæ nutabat in fide, & prohibita est contingere; & de illa dicit *lib. 3. de Virginibus*, quod Maria prima vidit, & credidit, deinde vidit Maria Magdalena, quamuis adhuc nutaret. Et constat, quia eo loco dicit, *virgines primas resurgentem Christum meruisse videre, quasi simul eis apparuisset.*

Duæ Mariæ Magdalenæ

3 A D I E S V.] M A T T H Æ V S ca.28. *Et exierunt cito de monumento cum timore, & gaudio magno, currentes renunciarunt* discipulis eius. L V C A S cap.24. *Et regressæ à monumento nunciauerunt hæc omnia illis vndecim, & ceteris omnibus.* A V C T O R. Cum Maria mater Iesu in ea ipsa domo degeret, in qua Apostoli, & discipuli: cum iussu Christi, & Angelorum, veniebant, vt nunciarẽt discipulis, quod viderãt, & audierant, quomodo non certum haberi debet, *ad matrem ipsã omnes properasse, & mulieres, & Apostolos, & discipulos,*

Aliæ feminæ renunciant Mariæ filij resurrectionem.

Auctor.

pulos, eis referentes quæ viderant, & audierant, & Christi gloriam gratulantes: nisi valde inurbanos, & inhumanos omnes esse velimus in eam, quā summo honore obseruabant? Præsertim cum Lucas dicat, nunciau.runt hæc omnia illis vndecim, & ceteris omnibus. ergo & Mariæ.

4 PRÆSCRIPTO.] MARCVS cap. 14. 28. *Postquam resurrexero præcedam vos in Galilæam.* MATTHÆVS cap. 28. *Et cito euntes dicite discipulis eius, quia surrexit: & ecce præcedet vos in Galilæam, ibi eum videbitis, ecce prædixi vobis* v. 10. *Nolite timere, ite nunciate fratribus meis, vt eāt in Galilæam, vbi me videbunt.* MARCVS cap. 19. 7. *Sed, ite, dicite discipulis eius, & Petro, quia præcedet vos in Galilæam ibi eum videbitis. sicut dixit vobis.* RVPERTVS lib. 7. de diuinis officiis cap. 25. *Numquid vel tunc quando vndecim discipuli abierunt in Galilæam, in montem, sicut constituit illis Dominus Iesus, hanc beatam, de qua loquimur, Mariam præterierunt, & absque illa videntes eum adorauerunt?* *Christus iubet abire in Galilæam*

AVCTOR. Hoc Angelorum, & Christi ipsius mandatū eundi in Galilæam, cōprehendisse præcipue Apostolos, deinde discipulos, tū etiam pias illas feminas, quæ secutæ fuerant Christum è Galilæa, patet, quia dicit, *dicite discipulis*; & Marcus cum ipsis mulieribus videtur loqui: & quia ad mare Tyberiadis etiam præter Apostolos aderant aliqui ex discipulis: & quia cum omnes ad Pascha venissent cum Christo, & eius matre ex Galilæa, omnes ad propria regredi voluisse, est consentaneum: præsertim ad tam solennem Christi manifestationem. *Auctor.*

Ioan. matrē secum duxit in Galilæam

Cur Christus toties fuit pol licitus manifestationem in Galilæa?

Omnes fideles Galilæi ad ostensionem tam solēnem confluxere.

tionem. Quod si Ioannes regressus est in Galilæam, ergo matrem secum duxit. Et similiter Magdalena, & aliæ mulieres non eam Ierosolymis reliquissent. Causa autem præcipua, cur Christus toties huius apparitionis in mōte Galilæ meminerit, fueritque illam pollicitus, ea videtur esse, quod in Galilæa plures sibi discipulos acquisierat: volebat autem vniuersæ Ecclesiæ, quam collegerat in monte congregatæ liberius sese ostendere, ac potestatem suam, quamque Apostolis conferebat, declarare, & illud summe amplectendum promissum tradere, quo promisit adfuturum illis vsque ad finem seculi. Quapropter ad tam insignem ostēsionem, toties per Christum, & Angelos indictam, omnes fideles fere confluxere. Non ergo potuit deesse Maria, quæ præcipuum erat Ecclesiæ membrum, & magistra futura erat Apostolorum, vt dicemus.

Locū & tempus apparitionis designauit Dominus.

5 AD MONTEM.] MATTH. cap. 28. 16. *Vndecim autem discipuli abierunt in Galilæam in montem, vbi constituerat illis Iesus.* AVCTOR. Quoniam hic docemur à Christo mōtem constitutum, cum tamen non referant quis is fuerit, Euangelistæ, colligimus & diem fortasse cōstitutum, in quo omnes cōuenirent, & propterea septem illos ad piscandum rediisse, dum accederet designatus dies, & vndiq; omnes possent conuenire. Sed quis fuerit hic mons dubitatur? Nam quibusdā videri potest fuisse, quem vocant Christi, cuius Brocardus meminit *in descriptione terræ Sanctæ, cap. 4.* in quo Christus habuit

Auctor.

Mons qui fuerit?

habuit longum illum sermonem de beatitudinibus *Matth. 5.* vbi & sæpe pernoctauit in oratione: qui situs est ad iactum lapidis maris Galileæ, & tribus milliaribus à Capharnaum. Rupert. *lib. 7. de diuin. off. c. c. 22. & 25.* Et *lib. 24. in Ioan c. 22.* in ea verba, *& Thomas cum eis*, putat fuisse ciuitatem Nazareth, & montem, in quo ipsa erat ędificata, vt dicitur *Luc. 4.* vnde ex Hieronym. *Matth. 28.* colligit hanc apparitionem esse eandem cum ea, qua post octo dies, *Ioan. 20.* apparuit Christus cum Apostolis congregatis, & Thomæ: quia in domo Nazareth, quæ erat in monte. Verum eius sententia non conuenit cum Ioanne, iuxta communem expositionem, qua intelligitur locutus de discipulis, cum Thoma in cœnaculo congregatis. Et Hieron. alium habet sensum. Aliis videtur fuisse montē Thabor, qui situs est ad Orientē, à Nazareth distans duabus leucis, *vt ait Brocardus, cap. 5.* vt vbi prę-significauit gloriam resurrectionis transfiguratus, ibi iam suscitatum se manifestaret. Nihil certi habemus de hac re.

Mons Christi.

Mons vrbis Nazareth.

Ruperti sententia refutatur.

Mōs Thabor.

6 PLVSQVAM QVINGENTIS.] PAVLVS 1. ad Corinth. 15. 5. *Tradidi vobis in primis, quod & accepi quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris, secundum scripturas, & quia sepultus est, & quia resurrexit tertia die secundum scripturas, & quia visus est Cephæ, & post hoc vndecim. Deinde visus est plusquam quingentis fratribus simul, ex quibus multi manent vsque adhuc, quidam autem dormierunt.* AVCTOR. Cum Paulus seruato ordine dicat Christum visum: & constet ipso die

Christus apparuit plusquam quingentis simul.

Auctor.

die resurrectionis visum esse Petro, deinde ipso die, & octauo, vndecim: sequitur vt quando visus est in monte, visus sit huic discipulorum multitudini; siquidem ad mare Tyberiadis, quinque tantum se ostendit: præsertim cum ipse Dominus præceperit discipulis conuenire in Galilæa, ad hanc solennem visionem. Discipuli autem erant & hi quingenti, *vt ait Euseb. lib. 1. hist. Ecclesiast. cap. 13.*

Adoratur Christus in monte ab omni Ecclesia

7 ADORAVERVNT.] MATTHÆVS cap. 28. 16. *Vndecim Apostoli abierunt in Galilæam in montem, vbi constituerat illis Iesus, & videntes eum adorauerunt.* EPIPHANIVS hæres. 76. contra Ammonæos contra libellum Aetij, contra cap. 32. *Adorabant ipsum omnes Angeli Dei, & adorauit ipsum Maria, vbi gloriose resurrexisset in carne, & omnes ipsius discipuli.* AVCTOR.

Auctor.

Quamuis Matthæus dixerit, vndecim abiisse, non tamen negat abiisse plures alios discipulos: siquidem mandatum Christi per fœminas indictum discipulis est, quorum nomine fratres omnes intelliguntur: nam & Ioan. 20. *scimus inter piscantes ad mare Tyberiadis fuisse Nathanaelem, & duos alios discipulos.*

Christus matri, cæterisque valedicto ascendit in cœlum.

8 MATRI SVÆ.] LVCAS cap. 1. Actuum Apostolorum v. 12. *Tunc reuersi sunt Ierosolymam à monte, qui vocatur Oliueti, qui est iuxta Ierusalem, Sabbathi habens iter: & cum introissent in cœnaculum ascenderunt: vbi manebant Petrus, & Ioannes, Iacobus & Andreas, Philippus, & Thomas, Bartholomæus, & Matthæus, Iacobus Alphæi, & Simon Zelotes, & Iudas Iacobi: hi omnes*

erant

erant perseuerantes vnanimiter in oratione cum mulieribus, & Maria matre IESV, *& fratribus eius.* SIMEON Metaphrastes, oratione de vita, & dormitione Deiparæ: *Cum nominatim Christi enumeraßet discipulos, deinde subiungit, & hi omnes perseuerabant vnanimiter in oratione, & precatione cum mulieribus, & Maria matre* IESV, *& cum fratribus eius. Semper enim ipsa quoque cum eis conuersabatur, & à rebus pulcherrimis, & honestißimis numquam omnino desistens.* AVCTOR. Hoc Lucæ testimonium ideo hic retulimus, vt ex eo vno constet, etiamsi taceatur, in omnibus his manifestationibus primam fuisse Mariam matrem IESV: vnde & reuersa est cum aliis ex monte Olineti: quod si reuersa, adfuit igitur Ascensioni, & mansit in cœnaculo expectans aduentum Spiritus sancti, atque eius precibus Matthias electus est.

Auctor. Maria prima omnium in filij manifestationibus.

* * *

DEIPA-

DEIPARA ALIQVOT annis post Spiritus sancti aduentum Ierosolymis commorata Ephesum proficiscitur.

CAPVT XVII.

APostoli 1 ergo cum diuino acti spiritu Christum inciperent denunciare, & illi vndiq; Ecclesiam cõgregare, feliciter secum actum existimabant omnes, quod Iesu, ad patris dexteram considente, mater eius in terris superstes remaneret, cuius precibus germinans promoueretur Ecclesia; consiliis iuuaretur, ac denique documentis erudiretur. 2 Idcirco enim quæcumque dum cum filio ageret, suo in corde condiderat, de eius incunabulis, de mysteriis, de doctrina, ad hoc tempus conseruauerat, vt quod Spiritus sancti dono, ex ea teneret melius, & penitius intelligeret, tamquam 3 magistra optima Apostolis expromeret, & fratribus aliis vniuersa explicaret. Hinc discipulus Christi 4 Lucas, quæ de eius præcipue infantia, ex ore Deiparæ exprompta conce-

concepit, in suam, quam contexuit, retulit historiā Euangelicam. Igitur cum, vt vera mater, omnes fideles exciperet, summā perfundebatur voluptate, tantam aspiciens ad Christū accessionem fieri, vel solis Ierosolymis ad vnius Petri verbum trium millium, tum etiam, & Ioannis filii quinque millium discipulorum, & copiosæ multitudinis è vicinis confluentis ciuitatibus. Quibus cum communem degebat vitam, in precibus cum illis vnanimiter perseuerans, & in fractione panis: tum etiam portionem suam, opera Ioannis ad victum, & vestitum, accipiebat ex communibus bonis, quę Apostoli; pro cuiusque necessitate distribuebant. Sic cum animaduertebat, quanto essent Iudæi animarum profectus impedimento, iam Petrum & Ioannem custodiæ tradentes; iam omnes simul Apostolos in publicum carcerem conicientes; & flagellis cæsos dimittentes, non modico dolore afficiebatur: qui ad suos summo cum gaudio reuertentes quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu, contumeliam pati, quid sibi contigisset Iesu matri referebant. Sed tunc maxime matrem se esse ostēdebat, precibus instans, & omnes consolans, cum Saulo fideles persequente, comprehendebantur, & lapidibus obruti neci tradebantur; inter quos primus fuit Stephanus: quamobrē

omnes præter Apostolos, per varias regiones dispersi sunt: donec Saulus Damascum profectus aduersus discipulos, totius ecclesiæ precibus, & Deigenitricis præcipue, Christi discipulis adactus est, vt ipse post tres annos regressus Ierosolymam iisdem ipsis cum summa admiratione referebat. Magna vbiq; pace ecclesia fruebatur, at quinto ferè post anno grauem Herode mouente persecutionem in Apostolos, Iacobus quidem Ioannis frater, qui paulo ante 6 ex Hispania redierat, vbi 7 Mariæ cultum incolis commendauerat, ex eius ad columnam monitu, templo illi pro opportunitate erecto, prope Pascha gladio peremptus est: Petrus autē comprehensus, vt post Pascham occideretur. Sed instante precibus Matre Domini, cum cetera ecclesia, ab Angelo mirabiliter ereptus, 8 domum Mariæ matris Ioannis, cognomento Marci, vbi mater Iesu, Iacobus, Ioannes & multi alii erant congregati, & orantes. Et cū pro foribus narrasset, quomodo fuisset eductus, iubens, vt Iacobo & fratribus aliis id renunciaretur, aufugit alio. Hac oblata 9 occasione omnes reliqui Apostoli dispersi sunt. Et Petrus quidem Romam proficiscitur, & alii in alias regiones: Iacobus solus mãsit Ierosolymis, Ioãnes aūt tēpori cedēs cū Deipara V. 10 Ephesū profectus est, vbi aliquãto tempore morati, paulo post Ierosolymã ad pristinū rediere domicilium.

TESTIMONIA.

APOSTOLI] *AVCTOR.* Vno hoc iacto fundamento, Mariam Dei genitricem Ierosolymis degisse, vbi prima iacta sunt ecclesiæ fundamenta: optima ratione, & necessaria consequentia colligimus, quã nullus vel modico rationis lumine illustratus, negare possit, B. Virgini, primas in omnibus ab Apostolis esse tributas, ad eamque oẽs solitos conuenire, vel vt eam consulerent, vel vt illi sua referrent, vel vt aliqua ex ea discerent. Quis enim dubitet cum Lucas dicat Act. 2. 44. *Omnes qui credebant erant pariter & habebant omnia cõmunia, possessiones & substantias vẽdebant, & diuidebant illa omnia prout cuiq; opus erat: quotidie quoq; perdurãtes vnanimiter in tẽplo, & frãgentes circa domos panem, sumebãt cibũ cum exultatione & simplicitate cordis.* Et c. 4. 32. *Multitudinis aũt credentiũ erat cor vnũ & anima vna, nec quisquã eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia: quis enim quã ab hac communione & Euangelica vita eximet illam, quæ propterea à filio relicta est in terris, vt magistra esset virtutis Euangelicæ exercendæ?* Quis etiã dubitet, cũ dicit idẽ c. 4. 23. *Petrum & Ioannẽ a concilio dimissos venisse ad suos, & annunciasse eis, quanta ad eos Principes sacerdotũ, & seniores dixissent:* Et simil. c. 5. 40. *Cũ oẽs Apostoli ibãt gaudẽtes a cõspectu cõcilij, quoniã digni habiti sũt, pro nomine Iesu cõtumeliã pati:* & cũ c. 9. 27. Paul⁹ narrabat Apost. *quomodo in via vidisset Dominũ & locut⁹ ei fuisset, & quomodo*

Auctor.

Apostolorum in Virg. in obseruantia.

Maria virtutis Euangelicæ magistra.

Damasci fiducialiter egisset, in nomine Domini. Et cum cap 21. Ingressus Paulus ad Iacobum, & omnibus presbyteris salutatis, narrabat per singula *quæ Deus fecisset inter gentes per ministerium suum*, & similia multa: inter eos, quibus hæc referebantur, primã fuisse B. Virginẽ, ad q̃ omnes tamquã ad matrẽ conueniebãt. Similiter cum quidpiã mali fidelib⁹ accidebat, aut psequutio excitabat, vt cũ Petrus, & Ioãnes in carcerẽ sũt coniecti, & deinde Apostoli; cũ etiã Paulus illã excitauit psecutionẽ; qua B. Stephanus cũ aliis multis neci traditus est; & cum Iacobus occisus est, & Petrus comprehensus, & fiebat oratio ab Ecclesia p eo, quis negabit dolore nõ modico affectã Virginem, cum ceteris fidelibus, primã institisse precibus? His similia multa colligimus ex Actis Apostolicis q̃ pfecto temere negarentur, & iure optimo in vita Virginis recensentur.

Omnes ad Mariam tã quã ad matrem confugiebant.

Maria prima in precibus.

Maria mysteria infantiæ Saluatoris cur conseruauerit in corde suo.

2 Idcirco]. Evsebivs Emissenus serm. 2. de natali Domini. *O mater sapientissima, ô sola talis filij dignissima, quæ omnia verba hæc in corde suo ideo conferebat, nobisque conseruabat, & memoriæ commendabat, vt postea ipsa docente, ipsa narrante & nunciante, scriberentur, & in vniuerso mundo prædicarentur, cunctisque nationibus nunciarentur: ab ipsa hæc Apostoli audierunt, & ipsa dictante scripserunt, nobisque legenda mandauerunt. Quis igitur Euangelijs non credat? Quis eis cõtradicere præsumat? Quæ aut matris, aut filij auctoritate muniũtur? Quædam enim Apostoli, & Euãgelistæ à matre Domini audierunt. quemadmodum ista, & cetera, quæ de Saluatoris nostri infantia scripta sunt: plurima ve-*

vna verò visu & audita ab ipso Domino didicerunt. Et serm. in Assumpt. B. Mariæ. *Ipsa denique sicut Maria eius verbum non solum audiebat, verum etiã in corde suo conferebat nobisque ad legendũ, & audiendum custodiebat. Sic enim scriptum est, Maria autem conseruabat omnia verba hac conferens in corde suo.* SOPHRONIVS serm. de Assump. B. Mariæ. *Non quod eximius ille sanctorum chorus Apostolorum deseruerit eam, inter quos post resurrectionem intrans, & exiens familiarius cõtulit de Christi incarnatione: tanto siquidẽ verius, quanto ab initio plenius per Spiritum sanctum cuncta didicerat, & perspexerat oculis vniuersa.* ILLEFONSVS serm. 5. de Assumpt. *Iã vero optimam partem, quam soror Marthæ Maria in specie & figura gerebat, Dei genitrix iure vera firmissime retinebat, & cum Apostolis de humanis Christi actibus, & verius, ac specialius, cognoscebat, verius, ac specialiter conferebat, vt ab ea discerent, qualiter arcanum tanti mysterij, & ipsi crederent, & lucidius aliis enarrarent: & cum opportunũ fuerit sine omni ambiguitate scriptis mundo transmitterẽt.* Et serm. 1. *Quæ cum Apostolis degens vixit, & quamdiu fuere vnanimiter in oratione permansit, conferens cum eisdem, donec omnia complerentur repromissionis Christi mysteria, & ipsi longe, lateque causa prædicationis dispergerentur.* ZACHARIAS Chrysopolitanus, in Monotessaron. *Omnia quæ de domino, vel à domino dicta, vel facta cognouit, siue intellecta, siue non intellecta, in memoriam recondebat, vt tempore suo vniuersa, prout gesta erant, intelligeret, & quærentibus explicaret.* RVPERTVS Abbas in c. 2. Matthæi, *Maria conseruabat omnia verba hæc in corde*

sum. Tempus tacendi, ait Salomon, & tempus loquēdi. Discretionem eiusmodi Virgo sapiens & prudens non ignorauit. Quamdiu filius hominis manere decuit minoratus paulo minus ab Angelis, fere tādiu fuit Beatæ Virgini tempus tacendi & tamdiu in silētio fuit; velut hortus conclusus. Vbi aūt gloria, & honore coronatus est filius hominis resurgendo, & in cœlum ascendendo, vbi sedet ad dexteram Patris, ex tunc eidē Beatæ Virgini fuit tempus loquendi, & hoc amicis. id est, sanctis Apostolis, & talia loquendi, qualia prius portare nō potuissēt: quod scilicet ipse filius hominis dixerat quodam loco, adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo. Vbi venit Spiritus veritatis primus quidem & princeps, ipse illos omnem veritatem docuit: sed ipsa B. Virgo testimonium suæ vocis adhibuit, & taliter locuta est omnibus fidelibus, vt proinde rectè dicat dilectus eius Deus, fauus distillans labia tua, mel & lac sub lingua tua. Et lib. 5. in Cant. *Nam eatenus omnia, quæ erant de illo dilecto verba conseruaueram, conferens in corde meo, & ita contegens quasi sub pallio. Tunc aūt deprompsi in aperto, videlicet necessaria, multumq; profutura prædicando, vel etiam conscribendo dilecti Euangelio.* BERNARDVS hom. 4. super Missus est. *Ita tum ab Angelo Gabriele, tum à Christo filio in sacris erat edocta, vt rerum Euangelicarum tempus, & ordinem tenens melius, postmodum scriptoribus, ac prædicatoribus Euangelij veritatem reseraret, quæ & plane de omnibus à principio cœlitus fuerat instructa mysteriis.*

Maria Magistra Apostolorum.

3 MAGISTRA.] AMBROSIVS lib de Institutione Virginis capit. 7. *Eadem postea Ioanni Euangelista*

gelistæ est tradita coniugium nesciensi, vnde non mirum præ ceteris locutum mysteria diuina, cui præsto erat aula cœlestium sacramentorum. IDIOTA lib. contemplationis de Virgine Maria c. 3. *O Beatissima Virgo Maria, species tua consistit in humilitate, pulchritudine sanctorum cogitatuum, & doctrinæ veritate, quæ in collo intelligitur, quia doctrix fuisti doctorum, & magistra Apostolorum; vnde & B. Lucas, cui inter cæteros Euangelistas descriptio dominicæ incarnationis attribuitur, Euangelii seriem a te Virgine Maria didicisse traditur.* ANSELMVS lib. de excellentia Virginis c. 7. *Erat præterea, vt hic quidem videtur vtilis, & necessaria fidei nostræ conuersatio sua post Ascensionem Domini, inter Apostolos eius: quia licet ipsi per reuelationem Spiritus sancti edocti in omnem fuerint veritatem, incomparabiliter tamen eminentius, & manifestius, ipsa per eum spiritum veritatis illius veritatis profunditatem intelligebat, & per hoc multa eis per hanc reuelabantur quæ in se non solum simplici scientia, sed ipso effectu, ipso experimento didicerat de mysteriis eiusdem Domini nostri Iesu Christi.* RVPERTVS li. 1. in Cantica. *Horum discernendorum vtique magistram te esse oportebat, ô beata Maria, & magistra magistrorum, id est, Apostolorum. Iuxta illud, fons hortorum puteus aquarũ viuẽtiũ, quæ fluũt impetu de Libano. An quia Spiritus sanctus illos docuit, idcirco tuæ vocis magisterio nõ illis op⁹ fuit? Imo vox tua, vox illius fuit S. sancti: quicquid supplemẽti opus erat eisdẽ mortalib. vel testimonii ad cõfirmandos singulorũ sẽsus: quos acceperãt ab eodẽ spiritu diuidẽte singulis prout vult, ex religioso ore tuo pceperãt instructo ad loquẽdũ, be-*

Lucas à Maria didicit Euangelium

Multa reuelata Apostolis per Mariam

Magistra magistrorũ Maria.

Spiritus sanctus supplebat per Mariam quicquid deerat Apostolis.

re composito ad tacendum prout tempus erat, opportunum. BERNARDVS homil. 4. super Missus est. Vel ideo potius conceptus Elisabeth Mariæ nunciatus est, vt dum nunc saluatoris, nunc præcursoris edocetur aduentus, rerum tempus, & ordinem tenēs, ipsa melius post modum scriptoribus, ac prædicatoribus Euangelij referret veritatem, quæ & plane de omnibus à principio cœlestibus fuerit instructa mysterijs.

Lucas ex ore Mariæ de sumpsit quæ scripsit de infantia saluatoris.

4 LVCAS. S. LVCAS. *Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationē, quæ in nobis complete sunt rerum, sicut tradiderunt nobis, qui ab initio ip si viderūt, & ministri fuerunt sermonis.* IDIOTA l. 1. contemplationis de Beata Virgine c. 3. & *Beatus Lucas, cui inter ceteros euangelistas descriptio Dominicæ incarnationis attribuitur, Euangelij seriē à te Virgine Maria didicisse traditur.*

Auctor.

AVCTOR. Si Lucas vnus est ex 72. discipulis, vt vult Epiph. *hæres. 50. ad finem*, Metaphrast. *in vita B. Lucæ*, & Nicephor. *l. 2. hist. c. 43. & 45* Si item est ille alter è duobus discipulis eūtibus Emaus: vt ex quorumdā sententia referūt Theoph. Metaphrast. & Nicephor. *l. 1. c. 34* Nō est dubitādū, quin ea, que scripsit ab ipsa B. Virgine acceperit, sicut & ceteros Apostolos ab ipsa edoctos fuisse mysteria, paulo ante ex Ambr. Bernardo, Ruperto, & Idiota diximus. Quod aūt Hier. *l. de scriptoribus Eccl. in Luca*, indiuiduū Pauli comitē Lucā appellat: & Petrus Damianus *ser. de S. Luca*: verū est, q̄a sicut Marc⁹ discipul⁹ Christi adhęsit Petro, sic Lucas Christi ēt discipul⁹ postea adhęsit Paulo: neq; cōuersus fuit à Paulo: vt asserit Nicephorus sibi repugnans *l. illo 2, c. 43.* si n. Christum

stum secutus est cum aliis 70. iã ergo ante Paulum adhæserat Christo. Quod idem Petrus Damianus affirmat, Lucam à solo Paulo didicisse Euangeliũ, non conuenit cum initio Euangelij Lucæ dicẽtis, se accepisse, quæ scribit ab his, qui viderũt: ꝙ si ab his qui viderãt accepit: cũ ea, quę ad infantiã pertinẽt saluatoris, sola viderit Virgo Dei mater: ex ore eius illa accepisse credẽdũ est: nam & Lucam vidisse B. Virginem concedit Nicephorus. *lib 15. hist. Eccles. cap. 14.* *Lucam vidisse Deiparam probatur.*

5 COMMVNEM,] SOPHRONIVS serm. de Assumptione. *Ecce Iesu ascendente, cum quibus Virgo vacat in schola virtutum, & meditatur in lege mandatorum Dei; vt & ipsa sit forma disciplinæ Christi, & exemplum perfectionis hominibus. Conuersatur quidem cum testibus sanctæ resurrectionis, & ipsa testis, conuersatur cum Senatoribus cæli intra curiam paradysi sub Spiritus sancti disciplina & magisterio Diuinæ Maiestatis; inuenitur prima B. Maria, inter primos summi Regis cohæredes, quorum vita non erat iam de terris, in quibus Christus prælibabatur, sed de cælis.* GREGORIVS Turonens. lib. 2. de gloria Martyrum, cap. 4. *Post admirabilem dominicæ Ascensionis gloriam, quæ, contrito diabolicæ malignitatis capite mentes fidelium ad complenda cælestia animauit, sancti Apostoli Domini, & Saluatoris nostri, cum Beata Maria matre eius in vna congregati domo, omnia ponebant in medio, neque quisquam suum aliquid esse dicebat, sed vnusquisque cuncta possidebat in charitate, sicut sacer Apostolicæ actionis narrat stylus. Post hæc dispersi sunt, per regiones diuersas ad prædicandum Verbum* *Vitam communem cum aliis degebat fidelibus Deipara.* *Apostolis vna domus cũ matre Iesu.*

Dei. ILLEFONSVS serm. 5. de Assumptione Beatæ Mariæ. *Petro Apostolorum Principi, ceterisque Apostolis, nō incognita fuit eius purissima vita, & actio: sancta quoque, & admirabilis, & prædicabilis conuersatio, quippe quia cum eis semper fuit, ab ipsorum conuersionis initio, vsq; ad illum diem, in quo vnigenitus Dei filius homo, ex ea vera fide genitus, à laboribus huius vitæ illam voluit eripere; & ad gloriam ei a seculis præparatam, super choros Angelorum dignatus est eleuare.* Et sermone 6. *Si vultis scire quid post Domini Ascensionem egerit, hoc incertū est, quia Virgo sancta corpore, & mēte permāsit, conuersata cum Apostolis donec ipsi per diuersas regiones prædicaturi sunt missi.* BEDA in 19. Ioannis. *In ea societate Beatus Ioannes perceperat cētum, vbi nemo dicebat aliquid suum, sed erant illis omnia cōmunia; sic enim erant quasi nihil habentes, & omnia possidētes: & distribuebatur vnicuique prout cuique opus erat. Vnde intelligēdum est sic distributum huic discipulo quod opus erat, vt illic etiā Beatæ Mariæ tamquā matris portio poneretur.* SIMEON Metaphrastes, oratione de Vita, & dormitione Deiparæ. *Sēper ipsa quoque cum eis conuersabatur, & à rebus pulcherrimis, & honestissimis omnino desistētes nūquā,* vt cap. superiori, n. 8. BERNARDVS sermone in verba Apocalypſ. Signum magnum. *Deniq; legis in Actibus Apostolorum, quod redeuntes à monte oliueti vnanimiter perseuerabant in oratione. Qui? si forte Maria affuit, nominatur prima quæ super omnes est, tam filij prærogatiua, quam suæ priuilegio sanctitatis.* ARNOLDVS tract. de laudibus Mariæ. *Hoc ex actionibus Apostolorum traditum nobis accepimus*

pimus, quod post passionem Christi cũ Apostolis usq; ad Pentecostem in orationibus, & ieiuniis unanimiter conuersata est; postea vero Ioãne in eius obsequiis perseuerante. AVCTOR. Cõmunem vitam egisse cum fidelibus aliis B. Deigenitricẽ satis aperte colligitur ex *Actorũ 2. & 4.* vt supra retulimus, *n. 1.* Brocardus cum ceteris descriptoribus terræ sanctę refert B. Mariam orasse pro Stephano, & Paulo, ad necem illum comitante. Auctor

6 EX HISPANIA. DEXTER Paciani Barcinonensis Episcopi filius in fragmentis historiæ, quam ad B. Hieronymum scripsit. *Iacobus ad Hispanias venit anno à Natiuitate Christi trigesimo sexto: & anno quadragesimo Iacobus reliquit in Hispania Athanasium Cæsaraugustæ, & Petrum Bracharæ Episcopos.* ANASTASIVS sexagesim⁹ secundus Antiochenus Patriarcha in lib. de Passionibus Martyrũ arabice scripto. *Decimo septimo mẽsis Betmudat, id est, Aprilis. Hac die multiplicibus martyriis affectus est Beatus Iacobus frater Ioãnis, filius Zebedæi: idque postquam abiit in occidentẽ, in ciuitatem Andiat, & fecit apud eos miracula, quæ homines attoniti stupebant: itaq; conuertit eos in cognitionẽ filij Dei. Tunc reuersus in multis ciuitatibus Palestinæ prædicauit. Putatur autẽ ciuitas Andiat, quæ à Ptolomæo vocatur Andolus, & vulgo Andosilla; sita inter Cæsaraugustam & Pompeiopolim.* VENANTIVS Honorius Fortunatus Pictauiensis Episcopus in Poëmate, apud Calixtum.

Salue festa dies Iacobi veneranda tropheo,
Qua cœlos subiit proximus ille Deo.
Ad Domini primam vocem Iacobus Zebedæi.

Patrem,

Patrem, rete, ratem posthabuit fidei.
Omnia dimittens diuino seruit amori,
Pro quo non metuit probra, flagella, mori.
Gentiles docet hic, Iudæos increpat illic:
Fructificansque Deo terminat orbe fidem.

Nam Hispania terminus orbis occidentalis dicitur. ISIDORVS Hispalensis Episcopus in libro de ortu, & obitu Patrum cap. 71. *Iacobus filius Zebedæi, frater Ioannis, duodecim tribubus, quæ sunt in gentium dispersione, atque Hispaniæ, & occidentalium locorum gentibus euangelium prædicauit, & in occasu mundi lucem prædicationis infudit. Hic ab Herode Tetrarcha gladio cæsus occubuit; sepultus in marmorea arca* Et cap. 81. *Hi fuerunt Christi discipuli, prædicatores fidei, & doctores gentium: qui cum omnes vnum sint, singuli tamen eorum, proprijs, certisque locis in mundo ad prædicãdum sortes proprias acceperunt: Petrus namque Romam accepit, Andreas Achaiam, Iacobus Hispaniam, Ioannes Asiam, & cetera.* Et in hymno breuiarij Mozarabi.

Magni deinde filij tonitrui,
Adepti fulgent prece matris inclytæ,
Vtrique vitæ culminis insignia regens
Ioannes dextera solus Asiam,
Et læua frater positus Hispaniam.

Et rursus de eodem.

O vere digne sanctior Apostole,
Caput refulgens Hispaniæ,
Tutorque nobis, & patronus vernulus.

BEDA in collectaneis, dum agit de diuisione prouinciarum inter Apostolos. *Apostoli Christi, prædicatores fidei, & doctores gentium, certis locis in mundo*

mundo ad prædicandum sortes proprias acceperunt. Petrus namque Romam accipit, Andreas Achaiam, Iacobus Hispaniam. LEO TERTIVS in literis de translatione S. Iacobi in Hispaniam facta tertio Cal. Ianuarij, quæ incipiunt: *Noscat fraternitas vestra, in sensu. Cum Iacobus in Hispaniam ingressus euangelij disseminandi gratia, aliquos discipulos sibi adiunxisset, duobus in Galecia relictis, cum reliquis Ierosolymam reuersus est. Vbi ab Herode gladio perempti corpus à discipulis in Hispaniam translatum innumeris claruit miraculis. Duo vero alij, qui in Galecia remanserunt, Athanasius, & Theodorus, sicut dum viuerent à Magistri sepulchro numquam discessere, ita iuxta illud vita functi dextra læuaque sepulti sunt.* RAMIRVS Hispaniæ Rex in diplomate Calagurri concesso mensis Maij die quinta. Era. 884. hoc est, anno salutis. 846. & secundo regni eius, quo ob victoriam de Mauris Iacobi ope ad Clauigium partam, ream ex voto fecit Hispaniam vniuersam pendendi quotannis ex singulis iugeris modium frumenti templo Compostellano. *Apostolus mihi dormienti in hunc modum locutus est. Numquid ignorabas quod Dominus noster Iesus Christus alias prouincias alijs fratribus meis Apostolis distribuens, totam Hispaniam meæ tutelæ per sortem deputasset, & meæ commisisset protectioni?* CALIXTVS Pontifex huius nominis 2. in opere de vita, & miraculis S. Iacobi quatuor libris distincto; & in sermonibus de eodem. *Dei verbum intrepidus terminauit: quoniam de Ierosolyma vsque ad Galleciam nomen Dominicum diuulgauit, & iterum. Hic non solum per Iudæam, &*

Sama-

Samariam prædicauit, verumetiam Hispaniam, & Galleciam decorauit. illamque gentem olim impiam virtute Christi Ecclesiæ conciliauit. Et latius in Censu: *Iacobus plures discipulos habuit sed duodecim speciales, tres in Iudæa, nouem in Hispania; ex quibus duobus in ea prouincia relictis, qui euãgelium annunciarent, septem alios secum in Iudæam detulit, qui magistri corpus ab Herode occisi nauis in Hispaniam retulerunt. Ibi post magnas difficultates, edita miracula, sepulto sacro corpore, profecti sunt Romã, vbi à Petro Apostolo Episcopi facti in varias Hispaniæ vrbes sunt remissi. Duo tamen, qui in Galæcia remanserunt, magistri sepulchro custodiendo adhæserunt, vt vna sancti iuxta illum, d. xtra laua q; sepulti fuerunt.* Otto Frisingensis lib. 3. Rerum ab origine mundi ca. 15. *Nam alter Iacobus ab Herode decollatus erat qui tamen prius, vt dicitur, Hispanis prædicauerat.* Ioannes Belleth lib. de diuin. offic cap. 140. *Huius (Iacobi) corpus quiescit in Compostella Missus enim fuit, vt Hispanis verbum Dei communicaretur; sed propter malitiã & duritiẽ principum, extra vnum, ad fidem Christi neminem conuertere potuit, quod cum videret vir sanctus Ierosolymã rediit. Cuius ab Herode occisi corpus à discipulis naui sine rectore in Hispaniã vectum est.* Compostellanus Archiepiscopus coram Innocentio. 3. in Concilio Lateranensi. *Ecclesia Compostella tam antiqua, & nobilis condita in honorem Apostoli Iacobi, Domini consanguinei, qui primo in Hispania verbum Domini seminauit, & infinitos ad fidem Christi conuertit, cuius corpus in eadem Ecclesia requiescit.* Vincentius lib. 9. speculi histor. cap. 6. & 7. refert verba Leonis. 3.

& Ca-

& Calixti 2. CALYXTVS 3. in diplomate, quod Cæsaraugustæ in tabulariis asseruatur S. Mariæ de Pilari late refert, ac sua auctoritate cōfirmat antiquam huiusmodi traditionem, vt in *numero sequenti*. *AVCTOR*. Hæc ex copiosissimo scriptorum numero attulisse testimonia sufficiat: nam si omnes, siue nostros, siue externos, qui prædictos secuti, de hac re sermonē habuerunt, referre vellemus, longissimam cōprobationem rei, nulla indigentis consarcinare oporteret. Tantū ne veritas tot, ac tantorum virorum auctoritate stabilita, ratione destituta videatur, curabimus ea, quæ cōtra illam obiiciuntur, breuibus refellere; atque id, quo commodius fiat, tribus quæstionibus seorsum disputabimus. *Auctor.*

QVÆSTIO prima est, *quo anno Iacobus occisus fuerit?* hoc enim constituto, facile constabit sat temporis fuisse Iacobo, in quo ei licuerit venire in Hispaniam. Referemus varias sententias, & veriorem tandem subiiciemus. *Quæst. 1. De tempore necis Iacobi.*

PRIMO Eusebius *in chronico*, anno Christi trigesimo sexto, q erat Tyberij 21. & à morte Christi 2. adsignat Iacobi necē, & Petri cōprehensionē. Sed fortasse Eusebio hoc impositū est, qui *li. 2. histor. c. 8. & 9.* sub Claudio constituit Iacobi necē: & carcerē Petri, non sub Tyberio. Et scel⁹ constat patratū ab Herode Agrippa Iudeæ regē à Caio primū, deinde à Claudio cōstituto, non ab Herode rege Galileæ, qui Christū despexit. *1 sententia.*

SECVNDO videri posset occisus Iacob⁹ octauo Claudij anno, Christi 49. & à morte eius 15. ꝙ Herodes Agrippa Iacobū occiderit ad finem *2. sententia.*

regni

regni sui, quem finisse Tacitus affirmat nono Claudij anno, Coss. C. Pōpeio, & Q. Verranio, *in lib Annal. 12.* Verum erat Tacitus in assignando obitu Agrippæ, qui, (*vt dicemus*) tres tantum sub Claudio, non nouem regnauit annos.

3. *sentent.* TERTIO, Cæsari Baronio in Annalibus ad annū Christi 44. videtur Iacobus occisus anno 11. à Christi morte, & à Natiu. 44. Claudii verò 2. & anno 46. Claudij autē 4. statuit percussum ab Angelo Herodē. Cū tres tantum annos sub Claudio regnauerit, vt communis sentētia est.

4. *sentent.* QVARTO Genebrardus *in chronologia lib. 2. ad annū Christi 46.* existimat, anno 10. à Christi morte, qui erat 3. Claudij & 7. ipsius Herodis, initio fere occisum Iacobum. Roborat hāc sententiā hæc ratio. Herodes interiit percussus ab angelo anno 3. Claudij, & ad finem 7. regni sui. Ita enim dixit Iosephus *lib. 1. Antiq. c. 7. in Cæsarea, ait, vitam finiuit cum regnasset per septennium:* quatuor enim annos sub Caio Cæsare obtinuit regnum tribus deinde annis sub Claudio: quæ confirmat Eusebius *lib. secundo historiæ cap. 10.* Ac qui Cæsaream ascendit paulo post occisum, Iacobum, & solutū carcere Petrum, vt indicatur illis verbis Actuum. 12. *Herodes autem cū requisisset Petrum, & nō inuenisset, inquisitione facta de custodibus, iussit eos duci: descendens que à Iudæa in Cæsaream, ibi cōmoratus est.* Quibus verbis satis plane manifestatur eodē anno accidisse martyriū Iacobi, carcerē Petri, Herodis in Cæsareā descēsum, & eius interitū. Id quod notauit Eusebius *loco iam dicto*, cum ait, *Regis vero facinus in Apostolos per-*

los perpetratum dilationem non patitur vltionis, sed cōtinuo vindex adest diuinitus dextera; sicut historia in Apostolorum Actibus conscripta nos edocet. Et Chrysostomus *homil. 27. de Herode, & Apostolis male habitis tom. 3. statim*, inquit, *vltio inuasit illum*. Sed huic obstat quod Petrus è carcere solutus multis Asiæ prouinciis peragratis ingressus est Romam anno 2. Claudij, *vt mox ostendemus*. Deinde quod Herodes nec mox ascendit Cæsareā, nec statim ac ascendit percussus est, cum Lucas affirmet ibi moras duxisse. Atque interim famem accidisse, de qua Lucas *c. 11. ad finem*; Nam Tyrij, & Sidonij facto concursu per Blastum conati sunt Herodem sibi reconciliare, eo quod aleretur eorum regiones ab illo, *Actuum 12.* quamuis enim Eusebius *in chronico*, Orosius *lib. 7. cap. 3* & Beda *Actuum 12.* in 4. annum Claudij hanc famem referant, quia forte ad illum vsque annum perseuerauit, at Dio Cassius *lib. 60.* anno 2. Claudij famem refert accidisse. Non ergo paucis diebus Herodes Cæsareæ commoratus est, sed partem anni 2. regni sui, & totum tertium.

QVINTO, Onuphrio in chronico, & viris aliis doctis videtur occisus Iacobus anno 1. Claudij, qui idem erat 1. Herodis è tribus, quos regnauit sub Claudio, & Christi 42. & ab eius morte octauus. Idq; sibi persuadent certa, & constanti opinione affirmāte Petrum Romā profectum. 2. Claudij anno, è carcere iā liberū, & sub Claudio ab Herode cōprehensum; ergo id accidit. 1. imperij eius anno, ac proinde tunc Iacobus est *5. sentent.*

 interfe-

interfectus. Deinde quia cõmunior, ac certior opinio est, Iacobũ occisum die altero paschatis 25. die Martij, quo Christus cõceptus, ac mortuus est: At in nullo alio anno pascha incidit in 24. Martij, pterquã in hoc, *vt ex Cyclo Hebræo, & Iuliano, ac alijs cõstat. & notat Abulensis in 2. P. Defensorij c. 16.* Ergo octauo anno pleno à die mortis Christi, occisus est & ipse Iacobus; Christus quidem feria sexta necatus est, Iacobus autem die dominica. At ex sequenti ratione fiet compertum hanc opinionem veram non esse.

Vera sententia.

Iacobus 43. anno Christi necatus.

SEXTO demũ verior, ac probatior sentẽtia sit Iacobum occisum 2. Claudij anno incipiẽte, q. itẽ erat 2. Herodis Aggrippę, postquã à Claudio est in regno cõfirmatus, & à nato Christo 43. & nono ab eius morte. Cõstat autẽ huius veritas sententiæ hac ratione, Iacobus occisus est Ierosolymis ab Herode Agrippa, vt refert historia, Apostolica, eodẽ tẽpore, quo Petrus est cõprehẽsus; sed post hũc annũ 2. Claudij incipiẽtẽ, nõ est occisus, cum ex cõmuni sentẽtia Eusebij, & Cassiodori in chronico, & Hieronymi *li. de scriptorib. Eccl. in Petro,* & aliorũ, Petrus è carcere solutus, multis Asię ꝓuinciis pagratis. Romam ingressus, Romanã Cathedram erexerit die 18. Ianuarij, ad finẽ anni 2. Claudij, q finiẽdꝰ erat die 24. Ianuarij sequẽtis, & 44. anno Christi inchoato. Verũ nec ante secundũ annũ Claudij inceptũ occisus est; cũ Herodes Agrippa, q eũ occidit in diebus Azymorũ, à tẽpore Caij Romę absens fuerit; nec Ierosolymã fuerit ingressus ante initiũ anni 2. Claudij, postquam ab eo in regno est Ro-

est Romæ cõfirmatus: & fœdus Regis cũ popu-
lo Rom. in æs incisum in vrbis foro medio. Re-
fert enim Iosephus *l. 19 Antiq. c. 4. & 5.* Claudiũ
ad copescendum seditionem Alexãdrinorum,
commotam ex cognita eius creatione, scripsisse
Ægypti Præsidi, & ad preces Agrippæ, & Hero-
dis regũ edictũ misisse in Syriam, & Alexandriã,
quo iubebat ius suũ seruari Iudæis: tũ alterũ in
vniuersum orbẽ Romanum; quod hoc habet exor-
diũ: *Tyberius, Claudius, Cæsar Augustus, Põtifex Ma-
ximus, Tribu. ple. Coss. designatus. 2. edicit, &c.* Qui-
bus edictis Alexandriã, & p totũ orbem missis,
Claudi⁹ Cæsar declarauit, quomodo in Iudæos
animatus esset: moxq; Agrippã ad curam sui re-
gni misit auctum maioribus honoribus, com-
mendatumq; per literas Præsidibus prouinciarũ,
simul & procuratoribus omnibus. At ille, vt re
bene gesta fieri solet, magna celeritate reuersus
est, & quãprimum peruenit Ierosolymã, votiua
sacrificia persoluit, nihil omittens eorũ, quæ lege
præscripta sunt, nã multos Nazaræos tonderi ius-
sit, & solutũ tributum remisit, volens Iudæis gra-
tificari. *Sic Iosephus.* In quibus vides Claudio se-
cundo Cõsule adhuc Romæ fuisse Agrippã, &
statim dimissum magna cũ celeritate peruenisse
Ierosolymã, saue ante pascha. Creatus est autẽ
Claudius 2. Cõsul, cũ Licinio largo, Calẽdis Ia-
nuarijs ad finẽ anni primi Imperij sui, cõplendi
die 24 Ianuarij, quo, occiso Caio, creatus fuerat,
Vt adsignãt Cassiodorus, Onuphrius, & omnes
communiter in fastis. Ex his ergo tanquam cer-
tum constituimus, Herodem Agrippam Romæ

egressum mense Ianuario, magna cum celeritate peruenisse Ierosolymam ante Pascha anni 2. Claudij, & Christi 43. & quia cupiebat gratificari Iudæis inter multa alia, quæ in eorũ gratiã operatus est, occidit Iacobũ fratrẽ Ioannis gladio: videns autẽ, quia placeret Iudæis, appofuit, vt apprehenderet & Petrum, *Actuũ 12.* Cõtingit ergo Iacobi occisio nono anno pleno à morte Christi, vt ob tẽporis breuitatẽ nemo potuerit inficiari, quin profectus fuerit in Hispaniam.

Qvo vero hanc de tempore necis Iacobi absoluamus quæstionẽ, *versus quo die acciderit quæritur ab auctoribus?* quorũ breuiter sententiis relatis, quid verius habendum sit exponemus.

1. *sententia.* Historia scholastica in Acta c. 66 & Baronius *tomo 1 Annal. anno 44 cap. 2.* & Cornelius Schyltangius *tom. 2. Com. Eccles. de Sanctis P. 2. æstiuali*, dũ agit de S. Iacobo, affirmant ante dies Azymorũ occisum Iacobũ, Petrũ vero in ipsis Azymis cõprehensũm. Et ratio eorum est, quia cũ Herodes necẽ Petri distulisset post dies Azymorũ; quomodo pateretur homo religionis æmulator, in ipso Paschate, aut in dieb⁹ Azymorum Iacobum interficere: Qua ratione probassent, nec Petrum comprehẽdisse; maxime cum præter primum, & vltimum, intermedij omnes Azymorum dies essent negociosi, vt notauit Abul. *P. 2. Defensorij cap. octauo.*

2. *sententia.* Petrvs Damianus *in epist. 12. cap. 15.* indicat in Paschate, seu in Paschali solennitate occisum Iacobum; festum autem necis eius celebrari octauo Cal. Augusti ꝙ Ecclesia in diebus Paschalibus

libus in celebranda Christi morte occupata sit. HIERONYMVS in illa verba c.43. Ezechielis, *dixit ad me, fili hominis*, magis in particulari affirmat Iacobũ immolatũ, altero die Paschatis: nẽpe 15. luna, in qua Christus occisus est. Quã in 8. Cal. Aprilis incidisse, quo die Christus cõceptus est, ac mortuus, afferunt Vincẽtius *in speculo hist. l.9.c.2.* Antonius.*1.P.hist.tit.6.c.7.* Durandus *lib. 7. rationalis diuinorũ officiorũ c.17.* & Salmeron *tõ. 12 in Acta tractatu. 35.* Cũ autẽ certũ sit iuxta cõputantiũ Cyclos anno octauo à nece Christi, & ab eius Natali 42. lunã decimãquintã incidisse in 8. Cal Aprilis, cui diei in Calendario assignatur litera, G. q̃ eo anno erat Dominicalis; *vt notat Abulen. 2.P. Defensorij c.15. & 16.* sentiunt pfecto hi auctores, Iacobũ occisum in die Dominica, anni octaui à Christi morte. At cũ diuersum supra definierimus, nẽpe nõ octauo, sed nono à Christo crucifixo, & 43. ab eius Natali, Iacobũ occisũ, altero die Paschatis, hoc est 15. luna Nisã, q̃ incidit in Idus Aprilis, & eo anno litera Dominicalis erat, F. nõ possumus huic sentẽtiæ nõ suffragari, q̃ affirmat in mẽse Aprili Iacobũ occisũ. Græci quidẽ pridie Cal. Maij celebrãt; Anastasius, quẽ initio retulimus, diei decimoseptimo Aprilis adsignat Martyriũ Iacobi, q erat dies Mercurij; nã ipso Sabbato ab Herode occisũ tã cupidũ religionis pſertim si eo die Pascha etiam celebratũ sit. q feria sexta celebrari non potuerit ob antiquã traditionẽ, de qua aliâs; psuaderi non possum; quare vel sequenti die Dominico, decimaquarta Aprilis, vel alio die ex Azymis

Iacobi cædes accidit, sicut & Petri comprehensio, nam propter vtrumq; adiecit Lucas, erant autem dies Azymorum, nisi quod Iacobū prius occidit in diebus Azymorum, & necem Petri distulit post Pascha, vt Iudæis placidiorē se exhiberet. Fuit ergo Iacobus occisus mense Aprili in diebus Azymis nono anno post Christi mortem; vt ex parte temporis nihil obstiterit in Hispaniam venire, & ibidē moratum ab anno 36. Christi, vsq; ad 40. vt dixit Dexter, initio relatus.

Iacobi necis dies.

Quæstio. Diuisio Apostolorum quando facta?

Qvæstio secunda est, *quo tempore facta fuerit solennis illa inter Apostolos distributio prouinciarum, ad quas erant profecturi euangelij disseminandi gratia?* Huius enim cognitio impedimentum remouebit, quod aliqui obiiciunt aduentui Iacobi in Hispaniam. Si enim diuisio illa facta est post decessum Iacobi, falso ostendetur sortitione obtigisse illi Hispaniam, in quam eo nomine venisset. Est igitur huiusmodi ratio ex diuisione prædicta desumpta, q̄ omnino euertit Iacobi in Hispaniam aduentum. Nam vel illa diuisio facta est ante necem Iacobi, vel prope necem, vel post necem. Si ante necem, vel anno secūdo ab ascensione Christi, & ab ortu eius 36. vt dixit Melito Sardensis, quem refert Beda *in capite octauo Actorū*. Et Hieronymus, Anselmus, Claudius Taurinensis, in illa Pauli verba ad Galat 1. 19. *Alium Apostolorum vidi neminem, cum tertio anno à conuersione ascendisset Ierosolymam; quod*, inquiunt, *ad euangelium prædicandum toto orbe fuissent dispersi.* Et hoc anno fieri non potuit, cum certo constet ex Actis Apostolicis per longius

1. sententia.

gius

gius tempus, nempe vsq; ad annum decimum prædicatum esse ab Apostolis Iudæis, quod cõfirmat Chrysostomus *homilia 70. in cap. 22. Matthæi* cum ait: *Apostoli prædicauerunt Iudæis, longoq; temporis spatio vexati, & flagellati in Iudæa manentes, ac demum ab ipsis propulsi, in gentes profecti sunt.* Vel septennio post mortem Christi, & ab ortu eius 41. quo anno existimat Genebrardus *in chronologia pag. 223. & 372.* duodecim Apostolos ascendisse Ierosolymã, & distribuisse prouincias. Et hoc etiam prædicta ratione falsum est; tum etiam quia non est, vnde probetur huiusmodi Apostolorum duodecim ascensus. Ergo distributio prouinciarũ facta est paulo ante annum secundũ Claudij, & Christi 44. qui erat à morte eius 10. vt videtur Cardinali Baronio *1. Annaliũ tomo*, siquidẽ statim Iacobo occiso, Petrus è carcere ab Angelo eductus Romam profectus est Ierosolymis, vbi illuc vsq; moratus fuerat; Marcus autem cũ suum euãgelium scripsisset anno sequẽti 45. ita illud absoluit. Illi autem profecti prædicauerunt vbiq; Domino cooperante, & sermonẽ confirmante sequentibus signis; ostẽdens præcedenti anno Apostolos fuisse diuisos. Et hac ratione non potuit Iacobus tempus suppetere ad profectionẽ in Hispaniam. Multominus tẽpus Iacobo suppeteret pfectionis in Hispaniã, si sortitio illa prouinciarum facta est anno duodecimo à morte Christi, & 46. ab eius Natali, vt existimauit Beda *in decimotertio cap. Actorũ*, & in Martyrologio die 15. Iulij. Et si dispersio Apostolorũ cõtigit anno 13. sequẽti, vt tã-

2. sententia.

3. sententia.

4. sententia.

quam certum asserebat Apollonius, quē referūt Eusebius *lib.5.histor.eccles.c.18.ad finem*, & Nicepho. *lib.4 c.25* quod Apostoli in mandatis habuissent, ne extra Iudæā egrederentur per duodecim annos. Refert autē verba Christi id præcipientis Clemēs Alex. *lib.6.stroma.* ex libro inscripto, reuelatio, seu prædicatio Petri. *Præterea, ait, dixit Petrus, Dominum dixisse Apostolis. Si quis ergo velit ex Israel duci pœnitentia, & propter nomē meū credere in Deū, remittentur ei peccata. Post duodecim annos egredimini in mundū, ne quis dicat, non audiuimus.* Hæc ibi. Quā præcepti traditionem admittunt Beda *in c.13. Actorū*, Ioannes Beleth *de Diuin.offi.c.139.* Vincētius *lib.8.speculi hist.c.9.* Comestor *c.71.in Acta*, & Petrus de Natal. *in Catalogo Sanctorum in mēse Iulio c.99.* & confirmāt Paulus & Barnabas *Actorū. 13.46.* qui cū expellerentur Antiochia Pisidię, dixerunt Iudæis: *Vobis oportebat primum loqui verbum Dei: sed quoniā repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes: sic enim præcepit nobis Dominus*, nempe vt post 12. annos egrederemur ad gentes. Et adhuc multo minus temporis daremus Iacobo, vt Hispanis euangelizaret, si ad annos 40. post admissum in Christū piaculū, in quibus Iudęi ab Apostolis moniti noluerūt cōuerti, Sancti Apostoli, caeteriq; discipuli ad pdicādū p singulas orbis prouincias fuere dirēpti, Thomas, Bartholomeus, Andreas, Ioānes, Petrus, Paulus, & ceteri, vt affirmat Vincētius *l.10.speculi hist.c.61.* Ex quib. omnib. impossibilis ostēditur aduētus Iacobi in Hispaniā, cū distributionem non vi-

Petri reuelatio.

5. sentent.

non viderit, vel si vidit, adeo importuno tempore, vt nullũ suppetierit, quo potuerit venire.

Vt quod verius habẽdũ sit de Apostolorũ sortitione, ac dispersione per orbẽ, definiamus, præmittendũ est, tria in illa celebrãda cõcurrisse. Nã primũ Apostoli omnes cũ viris Apostolicis in vnũ cõuenere cõciliũ, vt de hac missione ad euãgeliũ disseminãdũ agerẽt. Deinde iuxta Christi præceptũ, Spiritu sancto afflãte singulis prouinciæ designatę sunt, ad quas essẽt præfecturi; quẽadmodũ Petrus, & Ioãnes *Actuũ.8.14.* à reliquis Apostolis missi sũt in Samariã, & Barnabas *Actuũ.11.21.* Antiochiã. Tertiũ, materia illis designata est, de qua essent locuturi, & q velut tesserã, ac symbolũ euangelicorũ, prædicatorũ secũ essent laturi, vt eo signo, veri Christi Apostoli esse dignoscerẽtur. Nã tria hæc præstitit in exemplũ Christus cũ primũ misit Apostolos ad prædicandũ ouibus, q perierũt dom⁹ Israel; cũ eos Apostolos in primis cõstituit; deinde binos mitit, haud dubiũ, quin binis quibusq; designãs diuersas ciuitates, ne omnes in vnã confluerẽt: Tertiũ, argumentũ prædicationis illis tradidit vnicũ, quasi symbolũ, ac tesserã, *euntes* inquiẽs *predicate dicẽtes qa appropinquauit regnũ cœlorũ.* Sic legimus Apostolos missos *Mat.10.& 11. Mar. 3.13.& 6.7 Luc.9 1.& 7.10.* & idẽ scriptum est de missione 72 discipulorũ *Lu. 10.* Hac forma missionis Apostolicæ p Christum præfixa, trib⁹ assertis qd verius de ea sit sentiẽdum, ostẽdemus.

Christi exemplum.

Primum assertum. Certum esse omnib. debet, Iacobum fratrẽ Ioannis simul cũ aliis Apostolis

1. dictum Iacobus

Symbolo con-ficiendo ad-fuit. stolis conuenisse Ierosolymis, ad symbolũ colligendum, & ad prouincias distribuendas. Atq; inde vt verum deduci Apostolorum diuisionem non fuisse factam post Iacobi mortem. Hanc propositionem probant hæc sanctorum Patrum testimonia. CLEMENS Rom. in epist. 1. ad fratrem Domini. *Qui Apostoli adhuc in vno positi symbolum, quod fideles nunc tenet Ecclesia, vnusquisq; quod sensu dicendo, condiderunt.* AMBROSIVS serm. 38. *Duodecim Apostolorum symbolo fides sancta concepta est, qui velut periti artifices in vnum conuenientes clauem suo consilio conflauerunt.* AVGVSTINVS serm. 115. de tempore. *Quod Græcè symbolum dicitur, latinè collatio nominatur: collatio ideo, quia collata in vnum totius catholicæ legis fides symboli colligitur breuitate. Petrus dixit: Credo in Deum Patrem omnipotentem. Ioannes dicit, creatorem cœli, & terræ. Iacobus dixit, credo in Iesũ Christum filium eius vnicum, Dominum nostrum. Sic Iacobus Alphei, & reliqui singulas sententias cõtulerunt.* Et serm. 118. *S. Apostoli certam regulam fidei tradiderunt, quam secundum numerum Apostolicum duodecim sententiis cõprehensam symbolum vocauerunt.* Et rursus. *Omnes igitur in vno positi breue suæ prædicationis indicium conferẽdo invnum quod sentiebat vnusquisq; computabant.* RVFFINVS in expositione symboli. *Omnes Apostoli in vno positi, & Spiritu sancto repleti breue istud futuræ sibi prædicationis indicium conferendo in vnum quod sentiebat vnusquisque componunt.* LEO magnus in epist. 13. ad Pulcheriam Augustam. *Ipsius catholici symboli breuis & perfecta confessio 12. Apostolorum*

tum totidē est signata sententiis. Id ipsum tradūt Venant. Fortun. in præfatione expositionis symboli: Albin Flacc. *de officio Eccl. c. 22.* Raba. *de instit. cle. c. 56.* & alii Vt de re tā certa nō liceat dubitare.

SECVNDVM assertum. Rationi temporis, & historiæ magis conuenit statim post ascensionē Domini, & Spiritus sancti aduentum Apostolos conuenisse, cōcilio coacto, ad symboli collationem, & prouinciarum distributionē quas erant euangelica luce collustraturi. Persuadet hanc veritatē primum, quod in eodē Apostolorum concilio facta est symboli collatio, & prouinciarum distributio, vt omnes cōcedunt: sed statim post Spiritus sancti aduentum, dum adhuc essent in vno positi Apostoli symbolum cōfecerunt. Sic enim affirmat Clemens supra citatus. *Christo resurgente, ascendente in cœlum, misso S. Spiritu, collata Apostolis sciētia linguarū, adhuc in vno positi symbolum condiderunt.* August. *serm. illo 181. Tradunt*, inquit, *quod post ascensionem Domini cum per aduentū Spiritus sancti, discipuli eius inflammati linguis omnium loquerētur, ad singulas quasq; nationes, vt Dei verbum prædicarent, ituri, ac discessuri ab inuicem normam prius sibi futuræ prædicationis statuerunt.* Quod ipsum ceteri confirmant. Ergo tunc temporis prouinciæ sunt Apostolis distributæ. Deinde statim post aduentum S. Spiritus certum est omnes Apostolos, fuisse Ierosolymis: postea vel non fuisse vnquā simul, vel difficile probari: siquidē videmus in Actibus Apostolorum tam Apostolos, quam discipulos ita dispersos per regiones Iudæ-

Iudæorũ,vt ſimul amplius Ieroſolymis non cõuenerint, eo tempore, quo Iacobus viuebat. Ergo ante eam diſperſionem,& ſymboli collatio & prouinciarum facta eſt diſtributio. *Tertio* quia ſymbolum vt prædicti patres fatentur,cõſtitutum eſt, vt eſſet norma prædicationis Apoſtolorum ne forte diſcipuli ab ſuis abducti magiſtris diuerſum aliquid, eos qui ad fidem veniebant, docerent, vt eſſet ſignum, quo diſtinguerentur à pſeudoprophetis. Sed ſtatim poſt aduentum Spiritus ſancti, antequam ad prædicandum Iudæis egrederentur, magis neceſſarium erat hoc ſignum, & hæc regula fidei, tum contra tot, qui inter Iudæos erant,falſos fratres & tot contra Chriſtum exorta dogmata:tũ maxime vt Apoſtolorum diſcipuli,ſecum afferrent prædictam regulã, quorũ plurimi egreſſi in tribulatione,quæ facta eſt ſub Stephano, nunquã amplius Ieroſolymam, vel in Iudæã redierunt, vt conſtat de Maximino Aquenſium Epiſcopo qui cum Martha, Magdalena,& Lazaro diſceſſit tunc temporis in Gallias. Et de illis, quos refert Lucas *Actuum* 11.19. & ſimilibus aliis: Cum apud gentes non tam certum eſſet recedendi à regula periculum, Ergo nunc credendũ eſt factam ſymboli collationem, & ſimul prouinciarũ diſtributionẽ. *Quarto* demum. Quia ſtatim poſt aduentum Spiritus ſancti Iacobo fratri Domini deſignata eſt Ieroſolymorũ prouincia,cuius eſt à Chriſto Epiſcop⁹ delect⁹,& ab Apoſtolis cõſecratus,*authore Euſeb. in chron. & l. 2. hiſt. eccl. c. 1. & 22. & l. 7. c. 16.* ergo ſimul cũ eo ceteris Apoſt. ſuæ ſũt prouinciæ deſignatæ. Sic e. fa-

Symboli cõponendi ratio.

Iacobus Apoſtolus Ieroſolymæ.

ctum refert Egesippus in 5. *sua historia libro*, relatus ab Euseb. *lib. illo 1. c. 22. Iacobus frater Domini, qui à seruatoris temporibus ad nostram vsq; ætatem iustus appellatus fuerat, Ecclesiæ administrationem vna cum cæteris Apostolis suscepit.* Atqui statim post aduentum Spiritus sancti suscepit Iacobus administrationem Ecclesiæ Ierosolymitanæ: Ergo ceteri Apostoli tunc quoq; suscepere suarũ administrationẽ Ecclesiarũ. Igitur Iacobo Zebedæi filio sua tũc est designata prouincia. At scimus quæ singulis aliis Apostolis sint distributæ prouinciæ, & nescimus quæ alia Iacobo obtigerit præter Hispaniã; ea ergo tunc illi designata est. Quod autẽ Beda, & alij Martyrologiorũ compilatores diei Iulij 15. adsignẽt Apostolorũ diuisionẽ, indicare volunt, eo die congregatos ad symbolũ colligẽdum, & prouincias, in quas quisque esset profecturus distribuẽdas. Idque ipso anno Ascensionis Christi in cœlum accidisse verosimilius est propter supra tradita.

Diuisio facta die Iulij 15.

TERTIVM assertum Apostolicæ historiæ summopere conuenit hanc Apostolorum distributionem, & ad prouincias designatas profectionem non fuisse vno simul tempore ab omnibus Apostolis ad effectum deductam, sed ꝑ opportunitate, & necessitate, quatenus Spiritus sanctus inspirabat, à singulis executioni mãdatam: etiam à Iacobo, qui vnus erat è duodecim, de quibus Iustinus M. orat. ad Antonium dicit, *Ierosolymis duodecim viri profecti sunt in mundum.* Verum seruato ordine à Christo tradito. Qui enim præcepit Apostolis proficisci in mũdum

Tertium dictum. Apostoli non eodem die profecti.

dũ vniuersũ ad docẽdũ oẽs gẽtes, *Mat. 28. 18.* & prædicãdũ omni creaturæ, *Mar. 16. 15.* iussit vt inciperẽt ab Ierosolymis, *Luc. 24. 47.* & vt essẽt ei testes in Ierusalẽ, & in omni Iudæa, & Samaria, & vsq; ad vltimũ terræ, *Actor. 1. 8.* quẽ ordinẽ & ipse seruarat, vt quia Iudæorũ erãt promissiones, illis primũ annũciaretur verbũ Dei: Nec propterea interdicebatur gẽtibus interdũ euãgelizare; siquidẽ *Actor. 6. 1.* murmur factum est Græcorũ fideliũ aduersus Hebræos: q̃ despicerẽtur eorũ viduæ in ministerio. *Et c. 8. 27.* Philipp⁹ euangelizauit eunucho Cãdacis Reginæ: & Paul⁹ 3. año. quo venit Ierosolymã *Actor. 9. 29.* loquebatur gẽtibus, & disputabat cũ Græcis. Et Petrus *c. 10.* In Cæsarea conuertit Cornel. cum familiã, obstupescẽtibus fidelibus Hebræis, qui putabãt gẽtibus nõ patere Euãgeliũ. *Et c. 11. v. 18* cõclusũ est: *ergo & gẽtibus pœnitentiam dedit De⁹ ad vitam.* Et *v. 20.* Cyprii ac Cyrenæi fideles ingressi Antiochiã loquebãtur ad Græcos, annunciantes Dominũ Iesũ: multusq; numerus credẽtiũ conuersus est ad Dominũ, vt propterea Ecclesia Ierosolymitana miserit Barnabã Antiochiã. Itaq; id tantũ seruabant Apostoli, q̃ Paulus in omni sua prædicatione seruauit, vt Iudęo primũ, deinde Græco euangelizarent. Sic oẽs Apostoli primũ prædicauerunt Iudæis in Iudęa tum ab eis repulsi cõuertebantur in synagogas Iudæorũ, & post gẽtibus euangelizabãt. Nec vno simul tẽpore oẽs à Iudęa egressi, vt ex historia cõstat; nec ita egrediebãtur, vt nũq̃ reuertẽtur Ierosolymã: siquidẽ Petrũ legim⁹ sæpe egressum, vt Antiochiæ sede statueret, deinde vt Ro-

mæ,& tamē postea rediit. Et Paulus ter quaterve Ierosolymā ascēdit:quod de cæteris Apostolis credēdū est. Iacobus igitur Ioañis frater symbolo accepto & Hispaniæ prouincia ad euāgelizandū delegata. primū quidē Iudæis Verbū Dei annūciauit in Iudæa, & 12 tribubus, quæ erāt in gētiū dispersione. Vt dicūt Sophron. *in Catalo. Hieronymi*, Doroth. *in synopsi*, & Isidor. *l. de ortu & interitu patrum c. 71*. Hermogonēq; ac Philetū Magos Christo acquisiuit, deinde cū tāquā filius tonitrui, acerrimusq; prædicator Iudæis fuisset infensus siquidē in eorū gratiā tandē est decollatus, repelleretur ab eis, cōuersus ad gētes, venit in Hispaniā, suæ protectioni creditā prouinciā, in qua cum aliquos discipulos sibi adiunxisset & Cæsaraugustæ ædē sacrā B. V. cōstruxisset, Iudæā reuisit. & Ierosolymā rediit, vt Iudæis incredulis prædicaret, quibus cum sacra sua eloquētia esset infens⁹, in eorū gratiā Herodis Agrippæ gladio, primus Apostolorū laurea Martyrii donatus est. Nihil est ergo ꝙ obstet, vel ex parte temporis, vel ex parte dispersionis Apostolorum, aduentui Iacobi in Hispaniam.

Iacobi profectio in Hispaniam.

Ad ea q̄ initio huius quæst. proposuimus de tēpore diuisionis Apostolorū quatenus prædictæ veritati aduersant, dicimus diuisionē illā nō fuisse facta occiso Iacobo, cū ille ei præsens fuerit: multo minus 40. año a Christi morte, quādo multi ex Apostolis, vt Petrus & Paulus iā vita defuncti fuerāt. De præcepto vero illo ab Apollonio relato credimus ex apocripho lib. desuptū, & verius habēdū ꝙ Christus tradidit, & Apostoli mādarūt executioni, vti ex Ap

Obiectis respondetur.

deduximus. Siquidem ante 12. annos; vidimus Apostolos non tantum Ierosolymis, sed ad externas nationes profectos, vt Petrum Romam & alios in Cyprum, & Cyrenem, & sic Iacobum in Hispaniam: & post annos illos nondũ erant aliqui egressi, vt de Ioanne, qui Virgini adfuit quoad vixit, probamus inferius *l. 2. n.* 4. Quod si vim aliquã habuisse præceptũ illud est concedendũ, illa erit, ne omnino intra 12. annos desereretur Iudæa, quin in illa prædicarent aliqui ex Apostolis, nam vnum, aut alterum in Iudæa mansisse, & non penitus destitutã, ex ipsa Apostolorũ constat historia. Quod vero dixit Marcus anno Claudii 4. & Christi 45. Illi aũt prædicauerint vbiq;. In vniuersũ est intelligendũ de prædicatione facta per Iudæam, & regiones alias, ad quas fuerant digressi, in quibus Iudæi commisti gentibus degebant. Tum etiam propterea ꝙ aliqui, vt Petr⁹ ad gẽtes iã discesserant.

Quæstio 3. num fides in Hispaniam primum inuecta per Iacobum.

QVÆSTIO 3. est: *vtrum fides Christi fuerit per Iacobum primũ in Hispanã inuecta?* Nam hac ratione volunt nonnulli infirmari hanc antiquã traditionẽ Iacobi in Hispania prædicationis: ꝙ non ille, sed Petrus & Paulus, Euangelium disseminauerint primi in Hispania.

Petrus fidem inuexit in Hispaniam.

De Petro id tradit Innoc. I. *in Epist. 1. ad Decentiũ Eugubinũ Episcopũ*, quæ refertur *in d. c. quis nesciat*. Vbi exhortans ad seruandã omnia, quæ sunt à Petro in Romana Ecclesia cõstituta, subiungit. *Præsertim cum sit manifestum in omnẽ Italiam, Gallias, Hispaniã, Africã, atq; Siciliã, Insulasq; interiacentes, nullũ instituisse Ecclesias, nisi eos,*

quos

quos venerabilis Apostolus Petrus, aut eius successores, constituerunt sacerdotes: aut legãt, si in iis prouinciis alius Apostolorũ inuenitur, aut legitur docuisse.

De Paulo cõmuni consensu id tenent Patres quos lõgum esset recẽsere. Et Gregor. 7. *l.* 1. *Registri, Epist.* 64. *ad Alfonsũ, & Sanctiũ Reges Hispaniæ*, sic ait. *Cum B. Apostolus Paulus Hispaniam se adisse significet, ac pòstea septẽ Episcopos ab vrbe Roma, ad instruendos Hispaniæ populos à Petro, & Paulo Apostolis directos fuisse, qui destructa idololatria Christianitatem fundauerunt.* Sic ille. Cum autẽ Paulus affirmet ad Rom. 15. 20. *Sic autem prædicaui Euangelium hoc, non vbi nominatus est Christus, ne super alienum fundamentũ ædificarẽ:* certò nobis persuadere debem⁹, Iacobũ non prius in Hispania prædicasse. Siquidẽ propter hæc verba, *cum in Hispaniam proficisci cœpero*, sic inquiẽs, *venturum se promisit Paulus tempore; quo ad Hispaniam erat iturus, quia illic Christus non erat prædicatus, vt occuparet mentes eorum, & quia pseudoapostolus difficile fuit iter ad illos, ideo tardius si iret, non erat molestius.* Et Hieronym. in ca. 5. Amos dicens: *Qui vocatus à Domino effusus est super faciem vniuersæ terræ, vt prædicaret Euangeliũ de Ierosolymis vsque Illyricum, vt ædificaret non super alterius fundamentum; vbi iam fuerat prædicatum: sed vsque ad Hispanias tenderet: & à mari rubro, imo ab Oceano, vsque ad Oceanum curreret.*

Paulus fidẽ inuexit in Hispaniam.

Verum firma debet manere antiqua totius Hispaniæ traditio, externarum Ecclesiarum, Romanæ quoque ipsius consensione roborata, quæ in suis Breuiariis hanc veritatem tradiderunt:

Iacobus I. Hispaniæ Apostolus.

runt: quam & auctores veteres initio adducti, tamquam certã retulerunt; & qui eos sequuti sunt, Guilielmus Durantus Minacẽsis Episcopus *l. 7. Rationalis Diuinorum Officior. c. 17.* Lyra *in Abdiã*, Martinus Polonus *in Chronico.* Sanctus Vicentius *in serm. de S. Iacobo.* Tostatus Abulẽs. Episcopus, *in 1. Prologio in Matth. quæst. 5. & tom. 3. in Matth. cap. 10. q. 33. & tom 4. in Matth. c. 17. q. 13.* Antonius *1 par. hist. titul. 6. c. 7.* Ioannes de Turrecremata Cardinalis, *super c. 20. Matthæi.* Philippus Bargomas *l. 8. supplementi Chronicorum anno 43.* Naucleɾus *in 2. volum. Chronicorum, Gen. 2.* & alij plurimi siue nostri, siue externi, qui Hispanis Iacobum affirmant Euangelizasse, quos referre, ne tædio simus lectori, prætermittimus; contenti illis, quæ obiecta sunt satisfacere.

Ad obiecta respondetur Dicimus ergo, à dicto Innocentij, quẽadmodum necessario excipitur Paul⁹, ita & nos excipimus Iacobũ. Cuius pdicationis cũ fruct⁹ non cumulate labori respõderit, ratio habita nõ est, vt dicere Paulus potuerit *sup alienũ fundamentũ se non ædificasse.* Nec dũ q cũ latissima locis esset Hispania, potuit in aliis ei⁹ partib. pdicare quas Iacob. sua luce nõ perfuderat quẽadmodũ accidit in Asia, Græcia, aliisq; regionib. vbi ceteri Apostoli Euãgelizauerãt. Nimirum aũt si Ambrosiũ, Hiero. aliosque priscos patres qd primis tẽporibus gestũ sit latuerit, cũ nullus Hispanus historicus ab illis tẽporib. historiã texuerit. Cũ vero per Iacobi discipulos, à Petro in Hispanias remissos, lõgius, latiusq; disseminatũ fuerit Euangeliũ, fideiq; propagata, q̃ per ipsum Iacobum,

Iacobum, hinc effectum est, vt Petro, nō Iacobo tum etiā Paulo, Ecclesiarū fundationē adscripserint Pontifices. Hoc igitur ex his omnibus tāquā certū colligim⁹, cū fide Christi B. V. Mariæ cultū, ac deuotionē in Hispaniā inuectā ad nostram vsq; ætatē miris modis perseuerantem.

Maria cultum Iacobus inuehit Hispanis.

7 Mariae Cvltvm.] Calixtvs III. in diplomate, quod asseruatur in tabulariis Ecclesiæ Cæsaraugustanæ, datū Romæ nono calend Octob. anī 1456. *Cū itaq; sicut accepimus Ecclesia monasterii per Priorē solita gubernari: eiusdē Beatæ Mariæ de Pilari nuncupata ciuitatis Cæsaraugustanensis Ordinis Sancti Augustini, inter ceteras sub vocabulo dicta Beatæ Mariæ ecclesias prima Beatæ Mariæ de Pilari nuncupata fore noscatur: in qua dicta Beata Maria antequam ad cœlos assumeretur, cum Iesu Christo filio suo, & Domino nostro, Beato Iacobo Maiori in columna marmorea apparuit, & ob hoc ipsa Ecclesia nomen Beatæ Mariæ de Pilari assumpsit; ac inibi quamplurima, & infinita miracula, diuina prouisione dietim fiunt: necnon Christi fideles cum magna deuotione, & veneratione imaginem eiusdē Beatæ Mariæ, & eius filii, in quadam capella ipsius Ecclesiæ, quæ de mandato dictæ Beatæ Mariæ per dictum Beatum Iacobum fabricata, & Camera Angelica Dei genitricis de Pilari nuncupata, & appellata extitit, colunt, & venerantur, ac magna deuotione visitari non cessant.* Ioannes II. Rex Aragonum in Priuilegio, quo sub suū suscepit patrocinium res oēs Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Pilari, dato Cæsaraugust. die 26. Octob. anī 1459. *Contemplatione & fauore ipsius Ecclesiæ quæ inter alias*

B. Maria apparet Iacobo in columna.

Ioannes 2. Rex.

Hispania, diuinis mysteriis, & miraculis refulget, & de illius institutione, & ædificatione, testante historia, multa miraculosa referuntur, & principaliter illud mirabile, quod in vita ipsius Beatæ, ac gloriosæ Virginis, eiusq; iussu, à Beato Iacobo maiore Apostolo constructa, & ædificata extitit, in cuius capite ipsa Beata Virgo Pilare marmoreũ, quod sibi à cælo trãsmissum habuerat, & supra quod eidem Beato Apostolo apparuit, firmari, & collocari iussit. FERDINANDVS II. Rex Aragonum, cognomento Catholicus in Priuilegio, in quo sub sua suscipit protectione Ecclesiam Beatæ Mariæ de Pilari: dato Metinę Campensis 12. Aprilis, Anni 1504. *Sane ex Catholicis occiduus neminem latere existimamus, apud vrbem Cæsaraugustam, quamdã esse mirifica deuotionis sacram, & antiquissimam ædem, siue Templum celebre, purissimæ, ac intemeratæ Virgini Deigenitrici dicatam, sub vocabulo Beatæ Mariæ de Pilari, innumeris, & assiduis miraculis præfulgẽtem: vbi ipsa suauissima Virgo adhuc in humanis agens, Hispani populi miserata, nondum orthodoxæ fidei lucem intuentis, sese Diuo Iacobo, & circumstantibus mirum in modum, supra lapideam columnam corporaliter videndam obtulit. Vnde cunctis ferè Hispaniæ gentibus, cæca Gẽtilium credulitate obduratis, lux Saluatoris exorta est. Quo tamen in loco relictus ab eadem immaculata Virgine colũna, & desuper candida eius effigie seu imagine, ab ipso Beato Iacobo, & eum sectantibus sacellum ibidem perexiguum constructum fuisse asseritur. Quod primum Ecclesiæ nomen in Hispania obtinuit. Attamen crescente cum tempore deuotione, piisque largitiõnibus suffragan-*

S. Mariæ de Pilari.

Ferdinandus 2. Rex

S. Maria de Pilari.

fragantibus, domus ipsa, vt tanta Reginæ palatium decebat, longe quidem amplificata est, & tandem in statum, quo hodie est, adducta. AVCTOR Confirmat hæc traditio eam, quam de aduentu Iacobi in Hispaniam, præcedẽti numero retulimus; simulque verior hæc ostenditur, crediturque facilior illius certa ratione; ac quam prisca religione Deiparæ Virgini fuerint Hispani deuoti, fit omnibus manifestum. *Auctor.*

8 DOMVM.] LVCAS. Actuum 12. *Consideransque venit ad domum Mariæ matris Ioãnis, qui cognominatus est Marcus, vbi erant multi congregati, & orantes. Pulsante autem Petro ostium ianuæ, processit puella ad videndum, nomine Rhode. Et vt cognouit vocem Petri præ gaudio, non aperuit ianuam, sed intro currens nũciauit stare Petrum ante ianuã. & illi dixerunt ad eam, insanis; illa autem affirmabat sic se habere: illi autem dicebãt Angelus eius est. Petrus autẽ perseuerabat pulsans. Cum autem aperuissent ostium, viderunt eum; & obstupuerunt: annuens autẽ eis manu, vt tacerent, narrauit quõ Deus eduxisset eum de carcere. dixitq; nunciate Iacobo, & fratrib. hec; & egressus abijt in aliũ locũ.* AVCTOR. *Auctor.* Ex his, quæ supra diximus *c.15.n.24.* & ex tot, ac tã peculiarib⁹ circũstantiis, q̃ hic à Luca notantur, satis clare colligitur in hac Mariæ domo habitasse Petrũ, cuius vocẽ tã cito cognouit Rhode; & q̃ tã confidẽter omnia retulit, iussitq; vt referrent Iacobo, & fratribus, qui int⁹ quiescebãt; quos expectare non poterat, celeriter abiturus. Cũ n. illa fuisset prima Ecclesia, in ea profecto morabatur Iacob⁹ Episcopus, Dñi frater;

vtiq; cū Ioanne, & Maria matre Iesu, quæ vsq; ad obitū in ea hospitiū habuit, vt probabimus latius *cap. 20. num. 6.*

Apostoli dispersi, qua occasione.

9 OMNES.] *AVCTOR.* Quoniā 2. año Claudii Imperatoris. & 6. Herod. vt notat Euse. *in chro.* & Hieron. *l. de scriptor. Eccle. in Pet.* Petrus Ierosol. Romā profectus est ad eccles. Roman. fūdendā: vbi hoc ipso año scribit priorē Epistolā, in cuius fine dicit *salutat vos eccles. quæ est in Babylone, & Marcus filius meus:* & Marcus Romæ Petri iussu scripsit Euangel. vt ait Athan. *in synopsi,* & Euthym. *præfat. in Matth.* Nā statim anno 3. Claudii missus est Alexandr. ad denūciandum Euangeliū: auct. Euseb. *in chron.* & ipse Marc. in fine Euāgelii dixit, *illi aūt profecti prædicauerūt vbiq. Dño cooperāte, & sermone confirmāte sequentibus signis,* quasi de dispsis Apostolis loquēs: sequitur eo ipso tēpore, quo Petrus Romā profectus est, & reliquos Apostolos in regiones alias dispersos abiisse: sed eo modo, & ordine, quo paulo superius *n. 6.* explicuimus.

Ephesi aliquando vixit B. Maria.

10 EPHESVM.] CONCILIVM Ephesinū in Epi. synodica ad clerū Constant. tom. 2. c. 26 *Quare & Nestorius, impiæ hæres. instaurator. in Ephes. ciuitate, quā Ioan. Theolog. & sacra V. Deipara M. quandoq; incoluerunt, consistutus à S. Patrum, & Episcoporū cætu, vltro se ipsū abalienans, maleq; cōscientiæ reatu impeditus, ad illū sese adiungere nō audens post trinā citatione sacræ synodi sententia, diuinoq; sanctorum iudicio condemnatus, omnique sacerdotali dignitate exutus est.* AVCTOR. Quod vero, ait Epiphanius *hæresi* 88. (*& quidem cum*

Ioan-

Ioannes, in Asiam instituerit profectionẽ, & nusquã dicit scriptura, quod abduxit secum B. Virginem, sed simpliciter siluit propter miraculi excellentiã.) Non quidẽ negat, quod Ephesini Concilii Patres asseruerunt, sed tantum asserit, propter excellentiam, id silentio obuolutum ab scripturis ne occasionẽ [illegible]merent maligni introducendi mulieres. Quod si Virgo Ephesum adiit, cum Ioanne, ergo & alias vrbes in Asia ingressam fuisse, fatendum est. Nec tamen ex professo tunc Ioannes, gratia prædicationis est commoratus in Asia, aut Ephesi, sed tantum persecutionis fugiendæ causa ab Herode excitatæ: nam post Paulus Ephesi nullũ inuenit fidelẽ, nec qui scirent, essetne Spiritus sanctus. Quapropter statim credim⁹ Ierosolymã cum Deipara rediisse.

RELIQVVM VITÆ Virginis vsque ad eius obitum.

CAPVT XIX.

EX *Asia à Ioanne reducta Ierosolymam Deipara Virgo, omnia de more pietatis exercens officia, eo in Deum exardescebat affectu, vt quotidie eius vidẽdi magis magisq; incẽderetur desiderio, cupiens dissolui & esse cũ Christo, Sed interim, dũ pro Ecclesiæ ne-*

cessitate exitus differtur, 3 reuoluebat animo quæ viderat, audieratq; filii sui mysteria Angelicam salutationem, miram natiuitatem, vitam cælestem, doctrinam salutarem, necem commiserandam, & eius gloriam resurgentis. Quocirca 4 loca ea frequenter inuisebat, non absque cælesti suauitate, dulcibusq; lacrymis, in quibus eum vel egisse aliquid, vel aliquid fuisse perpessum, recordabatur. Erga homines autem ea erat incensa charitate, vt tamquam vera mater, ad quam omnes, vt filii accurrerent, sese imbecillibus, infirmisq; dimitteret, afflictos consolaretur, doceret ignorantes, errantes ad viam duceret, & ad Euangelicā pietatē, Apostolico functa munere, omnes quotquot posset institueret: ipsos item Apostolos & Christi discipulos ad Ecclesiæ regimen suis cōsiliis adiuuaret. Nam 6 per ipsam Christum quamplurima illis necessaria manifestasse non immerito creditur. Vnde cum Virgine 7 sexagesimū quartum annum agente Petrus Roma profectus, Paulus cum Barnaba Antiochia Syriæ, Ioānes & Iacobus, qui ibi degebant; cū aliis ex discipulis, Ierosol. conuenissent ad eam quæstionem terminandam, de Iudaicorum rituum vna cum Euangelio, obseruatione, qua Iudæi conuersi, tantum negocii facessebant Apostolis, aliisque fidelibus: eius potissimum in-

nixi 8 cõsilijs, quæ Christi mentem, melius quã reliqui fuisset assecuta, liberos esse fideles. Eo onere desinerunt deniq; vel Apostolorum, discipulorumq; ad sua ministeria redeuntium relatione, per ora fidelium omnium peruagante, tam ingens erat eius visendi exortum 9 desiderium, vt vel in illa Christũ veluti præsentem intuerentur, vt Ierosolymã vndiq; multi adire procurauerint: multi, & eam viam fuerint ingressi, & ꝑ voto cõfecerint. In his vnus fuit sapientissimus 10 Dionysius ex Areopagi senatoribus à Paulo non multo ante ad Christum Athenis cõuersus: qui mox vt accepit adhuc in viuis degere Ierosolymis eã, quæ summũ Christi numen huic mũdo ediderat, Pauli magistri opera, ad Ioannem profectus est, atque eo duce Mariam inuisit: cuius confestim aspectu, tanta est suauitate ꝑfusus, tantaq; admiratione correptus ex ea, quam in Virgine, plusquam mortalẽ ꝑsensit dignitatem, vt nisi à magistro Paulo, (nam sic ad eum ipse scripsit) fuisset de veritate informatus, Deam ꝓculdubio existimasset: ac pro Dea habitam adorasset. Tanta erat vniuersæ Ecclesiæ, de B. Virgine opinio, ea de eius virtute concepta existimatio: vtpote, q̃ vel ipso vultu, Dei matris ꝑ se ferret dignitatem, omnesq; se intuentes sua cõponeret maiestate, internosque affectus miris modis 11 mitigaret..

TESTIMONIA.

1 Desiderium matris ardēs Christum videndi.

VPIENS.] SOPHRONIVS ser. de Assumptione. *Amor Christi Mariæ desiderium pariebat, desiderium vero gliscens quasi nouis reparabatur ardoribus, in tantum vt credam, quod nonnunquam omnia etiam, & semetipsam transcenderet, quia omnino amor impatiens, quod amat non potest non videre. Cogitate attentius, & perpendite diligentius, quibus afficiebatur beata, & intemerata Virgo Maria doloribus, post Christi ad cœlos ascensum, expletis omnibus, quæ de ipso erant ab Angelis prædicata, & per Prophetas multifarie, multisque modis præsignata, diuinis declarata oraculis, virtutibus exhibita, & quæ humanitatis sunt, ostensa præsagijs. Quæso, si quæ sunt in vobis viscera pietatis, considerate quo cruciabatur amore, quo've desiderio æstuabat hæc Virgo dum reuolueret animo cuncta, quæ audierat, quæ viderat, quæ cognouerat. Puto, quod quicquid cordis est, quicquid mētis, quicquid virtutis humanæ, si totum adhibeas, non sufficiat vt cogitare valeas, quanto indesinenter cremabatur ardore pij amoris, quantis mouebatur, repleta Spiritu sancto, cœlestium secretorum incitamentis: quia & si diligebat Christum, ex toto corde, & ex tota anima; & ex tota virtute: nouis tamen quotidie inflammabatur præsentia absens, desideriorum affectibus. Tanto siquidē validius, quanto diuinis illustrabatur intus visitationibus: quam totam repleuerat Spiritus sancti gratia, quam totam induerat diuinus amor: ita vt in ea nihil esset,*

esset, mundanus quod violaret affectus: sed ardor cõtinuus, & ebrietas perfecti amoris: nam & Christus ab omnibus est amandus, ex toto corde, & ex tota anima, atq; ex tota virtute quærendus, maxime tamẽ ab ea ardentius, cuius & Dominus erat, & filius. RVPERTVS lib. 5. in Cantica. *Quæsiui iugiter meditando, vocaui semper orando: sed sic quærens non inueni, sic vocanti non respondit mihi. Dulce lumen, & delectabile est oculis videre solem, sed mihi dulce sentiebam videre carnem meam in ipso viuentem: delectabile habebam, quẽ genueram videre facie ad faciẽ, ad dexteram Patris super omnia fulgentem: non sic statim inueni: non quã cito volui super hoc respõdit mihi.* Infra pag. 43. col. 2. ad mediũ. *Nam quod gemebam, similiter & ipsi gemebãt*, &c. & pag. sequẽti colũna 1. ad finem. *Adiuro vos filiæ Ierusalẽ, si inueneritis dilectũ meũ: si ante me, vt sæpe fit, discipulæ ante magistrã, exeuntes de corpore, veneritis ante dilecti mei conspectũ, vt annuncietis ei, quia amore langueo, quia præ amore eius, præ magno vidẽdæ faciei eius desiderio: nimirum vitæ huius tædium patior, & animo gemituoso, lacrimosisq; oculis: suspiriosas præsentis exilij moras sustineo.*

2 NECESSITATE.] ANSELMVS lib. de excellentia B. Virginis cap. 7. *Erat præterea, vt hic quidem videtur vtilis, & necessaria fidei nostræ conuersatio suæ post Ascensionem Christi Domini, inter Apostolos eius. Quia licet ipsi per reuelationem Spiritus sancti: edocti in omnem fuissent veritatem, id comparabiliter tamen eminentius, ac manifestius, ipsa per eum Spiritum veritatis, illius virtutum profunditatem intelligebat: & per hoc multa eis per hãc reue-*

Virginis exitus dilatus propter Ecclesiæ necessitatem.

reuelabantur, quæ in se non solum simplici scientia, sed ipso effectu, ipso experimento didicerat, de mysteriis eiusdē Domini nostri Iesu Christi. RVPERTVS, lib.5. in Cantica: *Postquam ascēdit in cœlum, sicut viri, ita & fœminæ, iam communiter viuere, incipiebant, nonsolum Iudæorum, verumetiam Græcorum, cum dato Spiritu sancto, prædicaretur Euangelium: propter huiusmodi maxime fiebat vox dilecti pulsātis, & dicētis: Aperi mihi soror mea, videlicet, ne vel infirmiori sexui deesset salutaris doctrina, ministeriumq́, & norma vitæ, vel morum disciplina.* Et infra *Surrexi igitur, vt aperirem dilecto meo: operam dedi, vt cum Apostolis Christi, vtique dilecti mei, dictis, & factis proficerem currenti Euangelio: nam hoc est quod dico, manus meæ stillauerūt mirrham primam, & digiti mei pleni mirrha probatissima: oportebat namque, vt maxime relictis credētium, atq́; Apostolicam vitam imitantium, viduis, manifestum darem exēplum omnis mortificationis vitiorum, normamque in propatulo mox venturis, nouumq́; eatenus inauditum exemplum, eo suscepturis virginitatis propositum.*

Apostoli multa per virginē edocebantur.

Maria omnis exemplar virtutis

Meditabatur Virgo vitam filij sui.

3 REVOLVEBAT.] SOPHRONIVS sermone de Assumptione. *Quæso si quæ sunt in vobis viscera pietatis: considerate, quo cruciabatur amore, quoue desiderio æstuabat hæc Virgo, dum reuolueret animo cuncta, quæ viderat, quæ cognouerat?* RVPERTVS li.5. in Cantica. *Flebam quippe, & præsingultibus vehementer erumpentibus non poteram verba nisi concussa, & voces nisi intercisas euoluere. Nunquid, enim poteram, absq́; fletu de illo verba facere? Verum fletus ipse cōsolatio mihi erat, delectatio quæ-*

dam

dum mihi erat, sicut & cuiq; vestrū lacrymæ suæ dulces sunt fluētes in eiusdem recordatione dilecti, iuxta illud. Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes, die ac nocte: quāto magis mihi; dum diceretur mihi quotidie, vbi est Deus tuus? filius tuus? siue dum dicerem ego, me dimisit in hoc exilio Deus meus; filius meus, de me taliter incarnatus, vel natus, propter me, & me vidēte, taliter agonizatus, talia passus. Quale mihi erat cōmemorare, siue narrare verba eius, verba morientis, siue continuo morituri dilecti, maxime commendātis præceptum charitatis, mandatum dilectionis: ab illa cœna sacro sancta, quando tradebatur, vsque ad hac verba nouissima: Mulier ecce filius tuus: ad discipulum autem, ecce mater tua. Ibi ignis, ibi gladius, ignis amoris, gladius doloris: & anima mea victima erat holocausti: hanc n. & ignis incendit, & gladius pertransiuit. Vnde sicut adeps sacrificij liquescit ab igne, & sicut fluit sāguis de gladij vulnere, sic anima mea liquefacta est, non ibi semel tantū, vbi moriebatur, ipse, verū quoties me aperiēte pessulum ostij mei, locutus est in me. Toties quippe sensi profundo corde, vulnerata mente istud, quod nunc dico, quia declinauerat, atque transierat, ipsa commemoratione horum sensum mihi renouante, vt magis ac magis sentirem, eum hic iam non esse, visibiliter non comparere.

In meditatione vitæ filij exardescebat.

4 LOCA EA.] PAVLA, & Eustochium in Epistola ad Marcellā. *Ergóne erit illa dies, quādo nobis liceat speluncam Saluatoris intrare, in sepulchro Domini flere cum sorore, flere cū matre?* SOPHRONIVS sermone de Assumptione B. Virginis Mariæ. *Quamuis iam in spiritu esset, tamen dum in carne vixit, carnalibus mouebatur sensibus, & ideo*

Loca sancta visitabat Deipara.

quam

quam sæpe locorum recreabatur visitationibus? Et quem genuerat mentis complectebatur amplexibus? fortassis ergo præ nimio amore in loco, quo sepultus Christus dicitur, interdum habitasse eam credimus, quatenus piis pasceretur internus amor obtutibus: sic namq; locus medius est, hinc inde cõstitutus, vt adire posset Ascensionis eius vestigia, & locum sepulturæ, ac resurrectionis, ac omnia, in quibus passus est, loca inuisere: non quod iam viuẽtem quæreret cũ mortuis, sed vt suis consolaretur aspectibus, ILLEFONSVS ferm.5.de Assumpt.Mariæ. *Si scire volumus quid Dei genitrix, post resurrectionem Domini, antequam ipse cœlos ascenderet, agebat. sine dubio loca Dominicæ natiuitatis, passionis, sepulturæ, & resurrectionis frequenter circumiens, inuisere cupiebat: in eisdem etiam locis lacrymas fundebat, & sanctißimi oris sui oscula dulcißima imprimebat. Deinde ad notum sibi refugium, Apostolicum videlicet contubernium, post intuitum Dominicorũ locorum cum gaudio remeabat.*

Euãgelizat omnibus. 5 OMNES.] RVPERTVS libro quinto, in Cantica. *Quærebant me vtique omnes pia solicitudine, & ille præcipue, cui à dilecto fueram commissa, dicente: ecce mater tua, & recepit me in sua: quærebãt isti multum sperãtes de me, quod inesset mihi aliquid dignum sua inquisitione; quippe qui nouerant, quod inane, vel de me fuisset factum, qualis mater, qualẽ genuissem filium: non nihil in me superesse arbitrabãtur de thesauris altißimi, quos superueniens in me Spiritus sanctus thesaurizat in conceptione tanti filij.* AVCTOR. Hæc, & similia pietatis officia à Virgine pręstita, quæ ab aliis fœminis exer-

Auctor. Euangelista Maria.

cita gaudet Apostolus in suis Epistolis, quæ secum collaborauerunt in Euangelio, non est quod dubitemus. Propterea enim Euangelistam eam vocat merito Illefonsus *serm. 2. de Assumptione:* & alij magistram.

6 PER IPSAM.] ANSELMVS lib. de excellentia Virginis. c. 7. *Erat præterea, vt hic quidem videtur, vtilis fidei nostræ conuersatio sua, post Ascensionem Domini, inter Apostolos eius, & cetera, vt supra num. 2.* BERNARDVS sermo. 4. super Missus est. *Profectò decebat, vt Verbum mox diuulgādum, vbique prius sciret Virgo per Angelum, quam audiret ab homine; ne mater videlicet Dei, à consiliis filij videretur amota, si eorum, quæ in terris tā propè gererentur, remansisset ignara.* *Apostolis multa per Virginē manifestata.*

7 SEXAGESIMVM QVARTVM.] PAVLVS Epistol. ad Galatas, capite primo. 15. *Cum placuit ei, qui me segregauit ex vtero matris meæ, & vocauit per gratiā suā, continuo nō acquieui carni, & sāguini; neq; veni Ierosolymā ad antecessores meos Apostolos, sed abij in Arabiā, & iterū reuersus sum Damascū. Deinde post annos tres veni Ierosolymā videre Petrū: & mansi apud eū diebus quindecim.* c. 2. 1. *Deinde post annos quatuordecim iterū ascendi Ierosolymā, cū Barnaba, assumpto & Tito: ascendi autē secundū reuelationē, & contuli cū illis Euangelium, quod prædico.* LVCAS in l. Actuum Apostolorum. c. 15. 2. *facta seditione nō minima, statuerunt vt ascēderent Paulus, & Barnabas, in Ierusalem, super hac quæstione. Cum aūt venissent Ierosolymam suscepti sunt ab Ecclesia, & ab Apostolis, & senioribus: cū autē magna cōquisitio fieret, surgens Petrus.* AVCTOR. *Definitio Concilij Ierosoly. facta consiliis B. Virginis.* *Auctor.*

Ex

Concilium Ierosolymitanum celebratum quo anno.

Ex probatiori chronographia, *vt latius alio in loco diximus*, hoc Apostolorum Concilium Ierosolymis celebratum est, Anno 14. à Pauli conuersione, vt ipse dixit. Conuersus autẽ est mense Ianuario, anni Christi trigesimiquinti. Erat ergo annus Christi quinquagesimus, qui idem erat Claudij nonus. quo, auctore Paulo Orosio, *libro septim. cap sexto*, Beda *lib. de sex etatibus*, Adone *in Chronico*, Iudæi, & cum ipsis Petrus, edicto Claudij, cuius Lucas meminit *cap. 18.* Roma pulsi sunt; & ita venit Ierosolymã, vbi præfuit concilio totius ecclesiæ, Apostolorum, Iacobi, & Pauli, & Barnabę, Titi, & seniorum. Cũ ergo Virgo, quando Christus ingressus est annũ trigesimum 25. Decembris, anni quinti decimi Tyberii Cæsaris. ipsa per tres mẽses, & septemdecim dies, ab octauo Septembris die, ingressa esset annum quadragesimum quartum, sequitur anno 50. Christi, etiam inchoasse, annum sexagesimum quartum, nam sequenti cap. probauimus vltra septuagesimum vixisse.

8 Consiliis.] Lvcas Actuum Apostolorum, c. 15. 4. *Cum venissent Ierosolymam, suscepti sunt ab Ecclesia, & ab Apostolis, & senioribus.* Ver. 12. *tacuit autem omnis multitudo; & audiebant Barnabam, & Paulum* V. 22. *Tunc placuit Apostolis, & senioribus, cum omni Ecclesia, eligere viros ex eis, & mittere Antiochiam, Iudam & Sylam.* Rvpertvs, lib. 5. in Cantica. *Pulsandum igitur erat ad ostium veritatis, & consulendum oraculum Spiritus sancti scilicet sacrarium pectoris tui, vt viua voce, omnem necessario tenẽdam demonstrares regulam fidei, cum testi-*

testimonio scripturarum, quas memoriter tenebas, prophetissa magna, & capax omnium prophetiarum. Et lib. 1. *horum discernendorum, utiq; magistram te esse oportebat, ô Beata Maria, & Magistra Magistrorum, id est, apostolorū, iuxta illud fons hortorum; puteus aquarū viuentium, quæ fluunt in potu de libano. An quia Spiritus sanctus illos docuit, idcirco tuæ vocis Magisterio non illis opus fuit? imo vox tua, vox illis fuit Spiritus sancti: quicquid supplementi opus erat, eisdē mortalibus, vel testimonij ad confirmādos singulorum sensus, quos acceperant ab eodē spiritu diuidente singulis prout vult, ex religioso ore tuo perceperunt, instructo ad loquendū, bene cōposito ad tacendum, prout tempus erat opportunum. An quia loco supra memorato, de Actibus Apostolorum, vbi facta seditione propter ceremonias iudaicas, conuenerunt Apostoli & seniores videre de hoc verbo, nullā tui mentionē scriptura fecit, idcirco putandum est, quod conuentus ille omiserit, & sanctum de tuo pectore, & de tuo ore spiritum non consulerit? imo, & illic, & in ceteris agendis, tu princeps omnē soluisti quæstionem, ita tamen, vt non clamares, neq; contenderes, neque audiretur vox tua foris, quia sicut ante nos dictū est, tu sola virgo, quæ vniuersam hæreticam prauitatem interemisti.* AVCTOR. Cum concilium illud coram Ecclesia habitum sit, cuius portio præclarior erat B. Maria, certe & eius consiliis Apostoli vsi sunt, ad id, quod volebant difiniendum. *Author.*

9 DESIDERIVM.] IGNATIVS, epistola prima ad Ioannem. *Sunt hic multæ de mulieribus nostris, Mariam Iesu videre cupientes, & quotidie à nobis ad vos discurrere volentes, vt eam contingant, & vbera*

eius tractent, quæ Dominum Iesum aluerunt, & quædam eius secreta, percunctentur Mariã Iesu. Et hæc talia excitauerunt viscera nostra, & cogunt valde desiderare aspectum huius (si fas est fari) cœlestis prodigij, & sacratissimi spectaculi. Tu autem diligenti disponas modo super desiderio nostro, & valeas, Amē. Et in secunda epistola ad eumdem. *Mihi, si licitũ est, ad te ad Ierosolymæ partes volo ascendere, & videre fideles sanctos, qui ibi sunt; præcipue Mariam Iesu, quam dicunt vniuersis admirandã, & cunctis desiderandã: quem enim nõ delectet videre eã, & alloqui, quæ Deũ verũ de se peperit, si nostræ sit fidei, & religionis amicus.* RVPERTVS lib. 5. in Cantica. *Quærebant me vtiq; omnes pia solicitudine; quærebant isti multũ sperantes, de me, quod inesset mihi aliquid dignum sua inquisitione, & cetera, vt supra*

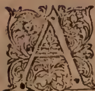
1. Tor. *numero quinto.* *AVCTOR.* Hæ duæ epistolæ Ignatij ad B. Ioannem, licet dubiæ sint *vt inferius, c. 23. tractabo*, eo à me sunt allatæ: quod sint antiquæ, & ab antiquo viro confictæ, à quo suã saltem consecutæ sunt auctoritatem.

10 DIONYSIVS.] DIONYSIVS epistola ad Paulum. *Non credidi confiteor coram Deo, princeps mi maxime, extra Deum summum, & optimum esse; haberi etiam, nec posse ab hominibus percipi, quæ ego oculis, non tantum mentis sed corporis vidi, perspexi, atq; proprijs oculis intuitus sum, Deiformem, atq; super omnes cœlestos spiritus, sanctissimam matrẽ Christi Iesu Domini nostri, quã mihi benignitas Dei, Apostolicisq; culminis auctoritas, & virginis almæ indeficiens clementia videre concessit: fateor iterum, atque iterum, coram omnipotentia Dei, & clementia Salvatoris, & gloria maiestatis Virginis matris eius, quo-*

niam cum à Ioanne, vertice & euangelij & prophetarum, qui in corpore habitãs quasi sol fulget in cælo, ductus fui ad Deiformem præsentiã altissimæ virginis, & tãtus me immensus diuinus splẽdor circumfulsit exterius, & plenius irradiauit interius: tanta etiam in me omnium odoramentorum superabundauit fragrantia, vt nec corpus infelix, neq; spiritus posset, totius, ac tantæ æternæ felicitatis insignia sustinere. Defecit cor meum, defecit & spiritus tantæ gloria maiestatis oppressus. Testor, qui aderat in virgine, *Deum, si tua diuina concepta mente non me docuissent; hanc ego verũ Deũ esse credidissem: quoniã nulla videri maior esse posset gloria beatorũ quã fælicitas illa, quã ego infelix nunc, tunc vero felicissimus degustaui. Gratias ago summo, atq; optimo Deo meo, diuinæ virgini, & eminẽtissimo Apostolo Ioãni, & tibi Ecclesiæ vertici, atq; principi triumphanti qui mihi talia clarissime, atq; clemẽtissime præstitistis.* Vale. IT MITIGARET.] AMBROSIVS lib. de institutione virginis cap. 7. *Sed ipsa se offerebat periculis, cum tanta gratia, vt no solum in se virginitatis gratiam reseruaret, sed etiam his, quos viseret, integritatis insigne conferret. Visitauit Ioannem Baptistam: neque immerito mansit integer corpore, quem in tribus mensibus oleo quodã suæ præsentiæ, & integritatis vnguento Domini mater exercuit: eademq; post. à Ioanne Euangelista est tradita coniugium nescienti.* AVCTOR. Nimirũ si demus matri, quod habuit filius, cuius oculi, vultusq; diuinum quiddã spirabat, & ad se facile omnium oculos conuertebat, componebatque. Auctor.

MARIÆ VIRGINIS felicissimus obitus.

CAPVT XX.

D prouectam ætatem peruenerat virgo Deipara, & Christi filij gloriosum viderat vbique terrarum, summa cum voluptate, nomē denunciatum; & optata ab omnibus exceptum veneratione: seq. 2 apostolica institutione beatā, vt ipsa prædixerat, ab omnibus generationibus prædicatam: cumque assiduo suum hinc ad filium efflagitaret decessum, 3 nuncium accipit cœlestem, à quo de obitu suo certior reddita est. Quod tam lætum nunciū, & ipsa ilico denunciat Ioanni, cuius curæ fuerat olim à Christo commendata, quique ei fuerat in omnibus 4 obsecutus, vt filius, quò omnia ad decessum pararet necessaria. Ioannes ꝓ officio, Mariæ obitum notum fecit his, qui Ierosolymis tūc aderant fideles, cognatis, & propinquis, tam viris, quam fœminis: per quos ad proximas, & remotas vrbes delata res est. Atque omnes pro ratione temporis, ad diem conueniunt in monte sancto 6 Sion, in ea domo, in qua tot, tantaque à Christo, & diuino spiritu fuerant

fuerant parata mysteria, quæ ad id vsque tempus virgini perpetuum fuerat domicilium. Adducuntur lumina pro cuiusque pietate plurima, unguenta de more, hymnique in decessu parantur decantandi. Adsunt ilico, (mirum dictu) diuino quodam modo, & ratione mirabili 7 Apostoli omnes, qui etiam tunc superstites erant, per orbem dispersi Petrus, Ioannes, Iacobus, cum ceteris: virique Apostolici, Ierotheus, Timotheus, Dionysius Areopagita, cum viris aliis insignibus sanctitate, qui huic spectaculo admirando summis precibus, ne abessent, efflagitauerant. Horum illa 8 conspectu valde recreata, summas Christo filio pro tam singulari beneficio gratias agit. Cunctisque admirantibus venerandam Deiparæ canitiem, & vterum, quo Deus nouem mensibus conclusus fuerat, sui decessus exponit rationem, & quomodo à cælestibus spiritibus expetita, mox sit migratura 9 Instabat decessus tempus, & in lecto recumbens humili, oculos in omnes, qui cum lucernis iam accensis aderant, conuertens, vultu hilari, ad se vt accedant benedicendi iubet. Sempiterna igitur cuique precatur bona: suaque singulos impertit benedictione. Cumque illis hæc, & alia dixisset verba, quæ in decessu charissimis dici solent: 10 flebant ipsi tantæ matris absentiam, neque

ullo poterant lacrymas modo cohibere, quos illa mater 11 consolans, vos, ait, valete ô filij: meum autem hunc accessum, ne quaeso in luctu sed lætitia potius prosequamini, quandoquidem vobis est persuasum ad cælestem me transire felicitatem. Cumque dilecto Ioanni mandasset 12 vt duabus, quæ ibi aderant, virginibus, quibuscum iam diu vixerat familiariter, duas tunicas, quibus ad contegendum corpus, per vitam vsa fuerat, distribueret, 13 filium è cælo descendentem conspicit, innumera 14 cælestium circumdatum multitudine, & exultanti spiritu, 15 benedico tibi, inquit, largitori omnis benedictionis, & causæ luminis, qui meum vterum inhabitasti, credo mihi affutura certo, quæ dixisti. Hæc locuta se reclinat in lectum, & manibus in altum sublatis, in honestam figuram suum corpus composuit: & os venerandum aperiens, tota gaudio perfusa, & voluptate, quod filium intueretur, ad cælestem se inuitantem felicitatem, rursus dixit: fiat mihi Domine secundum verbum tuum. Atque ita perinde atque 16 obdormiens, sine dolore vllo, 17 nocte illa, quæ diem 18 quintumdecimum præcedit Augusti, anni quinquagesimi octaui, ex quo Christum pepererat in charis illius manibus deponit spiritum,

tum, cum 19 septuagesimum secundum ætatis annum pene confecisset. Et illequidem 20 à Christo Iesu, cum cælestium copia spirituum ad supernam patriam deducitur, & super eorum omnium 21 choros, ad eiusdem filij dexteram collocatur.

TESTIMONIA.

AD PROVECTAM.] SIMEON [1] Metaphra. oratione de vita, & dormitione Deiparæ. *Cum vero, & mortis eam participem fieri necesse foret, cur enim hoc passura non esset, quamuis Dei filius ex ea genitus reuera esset homo? cum inquam ætate prouecta, ad multam senectutem peruenisset, & peregrinationis tempus præsens esset, per angelum se migraturam esse à filio edocta est.* MICHAEL Glycas lib. 3. Annalium. *At expers illa maculæ, Domini nostri Iesu Christi mater, prouectam ætatem attigisse perhibetur, vt diuinus ille vir Andreas Cretensis antistes auctor est, quapropter fieri non potuit, vt virginis illius perpetua obdormitio euangelicæ historiæ insereretur, vti quæ longo deinceps tempore, ceu diximus, acciderit.* AVCTOR. *Auctor.* Cum, vt inferius colligemus, virginis Mariæ dormitioni, interfuerint Iacobus frater Domini Episcopus Ierosolymitanus, & Dionysius Areopagita: & ex historiis nouerimus Dionysium à Paulo conuersum Athenis Claudij Imperatoris anno 10. vt designat Euse-

bius *in chronico*, & colligitur ex Pauli peregrinatione: qui erat Christi annus 51. & virginis 66. Iacobum autem interfectum Ierosolymis, anno Neronis septimo, Eusebio in chronico. Hiero. *li. de scrip. eccl. in Iacobo, & Isidoro, in eius vita lib. de patribus veteris, & noui testamenti*; & erat Christo annus 62. Virgini autem fuisset annus 76. sequitur Deiparam, mortem obiisse, ætate prouecta, quæ intercedit à 66. anno eius, vsque ad 76. neque in alia ætate, vltra, aut citra eam discessisse.

2 APOSTOLICA.] APOSTOLI in symbolo, apud Augustinum *serm. 111. de tempore*. Andreas dixit; *qui conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Maria Virgine*. ANDREAS Apostolus in epistola à presbyteris, & Diaconis Achaiæ scripta, ad ecclesias. *Et quo modo de immaculata terra, factus fuerit homo primus; qui per lignum præuaricationis mundo mortē intulerat, necessarium fuit vt de immaculata virgine natus Christus, perfectus homo, qui est Dei filius, qui primum hominē fecerat; vitam æternam, quam omnes perdiderant, repararet; ac de ligno crucis lignum concupiscentiæ excluderet*. IACOBVS Apostolus in liturgia. *Commemorationem agamus sanctissimæ, immaculatæ, gloriosissimæ, benedictæ Dominæ nostræ matris Dei, & semper virginis Mariæ, ac omnium sanctorum, & iustorum, vt precibus, atque intercessionibus eorum, omnes misericordiam consequamur*. BARTHOLOMÆVS Apostolus, ad Polimium regem, apud Abdiam li. 8. historiæ apostolicæ. *Scire te volo, quia filius Dei dignatus est per vternm virginis nasci cum homine, ita vt homo in virginis vulua cōceptus, secū inter ipsa*

secreta

secreta virginis haberet Deum, qui fecit cœlũ, & terram, mare & omnia quæ in ijs sunt. Hic simul cum homine natus partu Virginis cœpit habere initium nascendi cum homine, cuius initium ante secula à Deo patre est. Hæc autem virgo cum execraretur omnem virum, & ipsa seruandæ virginitatis votum, prima Deo omnipotenti vouit. Prima aũt ideo dixi, quia ex quo homo factus est ab initio seculi, nulla hoc votũ obtulit: hæc ergo prima inter fœminas hoc instituit corde suo, vt diceret, Dñe offero tibi virginitatem meam, cum à nullo homine, nec verbo didicisset, neq; exemplo, ad imitationem videlicet inuitata, cõstituisset, vt virgo pro amore Dei specialiter permaneret. Huic subito in suo cubiculo clausæ splendens sicut sol Gabriel angelus apparuit: quæ cum timore perculsa, hoc visu expauisset, ait ad illam angelus, noli timere Maria, quia concipies. Et illa timore deposito, constanter ait, quomodo fiet hoc, quoniam virum non cognosco: cui angelus respondit, propter hoc, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi, ideoque quod ex te nascetur sanctum, filius Dei vocabitur. Et infra. *Par enim fuit, vt qui filium virginis vicerat, à filio virginis vinceretur. Primus homo Adam de terra factus est, terra autem illa, de qua factus est, virgo fuit, quia neque sanguine humano polluta fuerat, neq; ad sepulturam alicuius mortui à quoquam erat aperta: par ergo erat vt dixi, vt qui filium virginis vicerat à filio virginis vinceretur.* IDIOTA lib. contemplationum B.V. c. 5. *In prædicatione Apostolorum, in omnem terram exiuit sonus sui sanctissimi nominis & manifestum toti mundo factum est.* AUCTOR Sic diuini Aposto-

postoli; viuentem adhuc virginem venerabantur, sic vna cum filio prædicabāt matrem: quod omnes fecisse dubitari non debet, quia quoties Deum carnem assumpsisse, ac natum fuisse denunciabant, virginem eius matrem simul necessario fuisse demonstrabant.
3 NVNCIVM.] SIMEON Metaphrastes in oratione de vita, & dormitione Deiparæ. *Cum vero & mortis eam participē fieri necesse foret, (cur enim hoc passura non esset, quamuis Dei filius ex ea genitus reuera esset homo?) cum inquam ætate prouecta, ad multam senectutem peruenisset, & peregrinationis tempus esset præsens, per angelum se migraturam esse, à filio edocta est, sicut antea quo tempore in eius ventrem ingressurus erat, nunciatum illi fuerat. Cum igitur excessus sui mysterium didicisset, eā rem lætitia tanta, quanta verbu explicari non potest, materiam iudicans, (quid enim illi suauius euenire poterat, quam cum filio esse, & vna regnare) statim iussit plurima domum lumina afferri, idq; factū est.* GEORGIVS Cedrenus in compendio historiæ. *Ea quindecim ante diebus suum exitum cognouit. Triduoque ante archāgelus ad eam venit præmium portans.* NICEPHORVS lib. 2. hist. eccles. c. 21. *Eo tempore, cum Claudius quintum imperaret annum, & immaculatam Dei verbi, matrem, mortem obire oporteret (quandoquidem, & filius eius, verum se hominem esse probans, atque confirmans ad grandiorem exoletæ senectutis ætatem non peruenit) vnde sexagesimum illa agens annum, nuncium à filio per angelum, de migratione, & aduentu ad se eius, ita vt antea, cum ipse ad eam venturus erat, accipit. Itaq;*
migra-

migratione sua ad hunc modũ cognita, immensa repletur lætitia, quid n. dulcius ei, quã vt cum filio, & rege suo esse contingeret? lumẽ ad eam infertur. AVCTOR. Quod tẽpus sui obitus prænouerit Deigenitrix, per angelum à filio missum, cũ multis aliis sanctis cõmune fuerit, nõ est cur in dubiũ reuocetur: credendũ n. est, concessum virgini ꝙ alicui alij cõcessum fuisse affirmauerimus, ꝙ & pro sequentibus semel dictum sit.

Auctor.

4 OBSECVTVS. IOANNES in historia euangeliç. c. 19. 27. *Deinde dicit discipulo, ecce mater tua; & ex illa hora accepit eã discipulus in sua.* AMBROSIVS l. de institutione virginis c. 7. *Subscribitur Ioannes in testamento Christi, legatur matri pudoris defensio, testimoniũ integritatis, legatur & discipulo matris custodia, pietatis gratia commendatur, & ex illo suscepit eam discipulus in sua. Sed cũ quo virgo habitare debebat, quam cũ eo, quẽ filij heredẽ, integritatis sciret esse custodẽ?* EPIPHANIVS Epis. hæresi. 78. *Dicit aũt euangeliũ, & ab illa die accepit ipsam ad seipsũ. Si vero habuisset virũ si habuisset domum si habuisset filios in sua secessisset, & nõ ad alienum.* SOPHRONIVS serm. de Assumpt. *Quã sane beatã virginẽ, etsi omnes venerati sunt discipuli, eiq; famulabantur officio dilectionis, Ioannes tamen amplius, ac specialius vsq; ad finem vitæ, qui sibi cõmissam accepit in suam, quasi matrem filius, cui benignus magister de cruce inquit, ecce filius tuus, ad discipulum autem, ecce mater tua, vt virgo virgini cohereret, & deseruiret officiosissime cura adoptionis.* ILLEFONSVS serm. 1. de Assumptione. *Quæ cum Apostolis degens vixit, & quãdiu fuere, vnanimiter*

Ioãnes semper ministrauit virgini.

in oratione permanſit, donec ipſi longe, lateq; cauſa prædicationis diſpergerentur. Deinceps vero, quã feliciter ſub præſidio angelorum, & Ioannis diligentia fuit. Et ſer. 5. *ſi quis vero adhuc ſtudio pietatis, vel piæ curioſitatis affectu, indagare voluerit, quid poſt aſcẽſionem Domini egerit, quam ſanctè & iuſte vixerit, & cũ quibus habitauerit, ſoli Deo cognitũ eſſe videtur, & Gabrieli Archangelo, cui eius tota cauſa cõmiſſa eſſe prædicatur à Domino, & angelis ſibi cõlætantibus, ſecũq; loquentibus; Ioanni ẽt dilecto Domini diſcipulo, qui ab ipſa cruce eã ſuſcepit in ſua ſolicitudine, & cura, videlicet, vt virgo virgini deſeruiret, & Domini noſtri rependeret ſeruitutis, & dilectionis obſequiũ; qui eũ præ ceteris, ſua dilectione fecerat dignum.* Et ſer. 6. *ſi autem vultis ſcire, quid poſt Domini aſcenſionẽ egerit, hoc vnum certum eſt, quia virgo ſancta corpore, & mente permanſit, conuerſata cum apoſtolis, donec ipſi per diuerſas regiones prædicaturi ſunt miſſi: & licet omnes apoſtoli eã venerarẽtur, eiq; officio dilectionis famularẽtur, plus tamẽ, & ſpecialius Ioannes, vſq; ad finem vitæ dilexit, & coluit, quiq; ſibi cõmiſſam virginem virgini accepit in ſuam, & ſic ei quaſi filio matri adſtitit, & obſecutꝰ eſt, recordans illud, quod à benigno magiſtro in cruce audierat, mulier ecce filius tuus.* DAMASCENVS oratio. de Aſſumpt. Deiparæ. *In hac, cũ ille Theologus accepiſſet Deiparã, ſubminiſtrabat ei ea, quibus opus habebat.* BEDA lib. Retractatio. In Acta Apoſtolorũ c. 8. *Abſit aũt vt credamus beatũ Ioãnẽ apoſtolũ, cui Dominus in cruce matrẽ ſuã, virginẽ virgini cõmendauit, poſt vnũ annum receſſiſſe, & eã reliquiſſe ſolã, ac tanto tẽpore deiectã, vt ẽt corpus ſuũ defun-*

defunctæ timeret ab hostibus cõburendũ. Et hom, in euãgeliũ. *Dixit Iesus Petro, sequere me. Deniq; moriturus in cruce, matrẽ suam ei cõmendat, vt virginẽ virgo seruaret, & ipso post mortẽ, ac resurrectionem cœlos ascendente, nõ deesset eius genitrici filius, cuius casta vita castis ei⁹ tueretur obsequiis.* SIMEON Metaph. orat. de vit. & dormit. Deiparę. *Postquã aũt in tempore Pẽtecostes Apostoli impleti diuina gratia Paracleti, ad euãgelij doctrinã, alius alio mittebantur, & iã p̃dicatio fidei annunciabatur, virginẽ, vt-pote dilecto, & virgini cõmendatã, (quæ erat in Sion eius domus) eã habebat illic degentẽ, cui tãquã matri Dei honor ab omnib. exhibebatur.* NICEPHORVS l. 2. hist. eccl. c. 42. *Sed n. monumẽta, p̃dunt, diuinissimũ hunc euangelistã, post Iesũ in cœlũ ascensũ, cum matre Dei, in ea, quã ad Sion fuisse scripsimus, domo sua, vixisse, vsq; ad illius ad Dominũ migrationem.*

AVCTOR. Dubiũ non leue sese offert, *verũ ne sit nũquam virginẽ à Ioãne relictã, vsq; ad eius decessũ, vt patres relati affirmant?* Nã huic contradicit, ꝙ orta persequutione cõtra discipulos Dñi, anno ipsius 35. quo Stephan⁹ lapidibus obrut⁹ est, cũ Philippus abiisset in Samariam, vt denunciaret verbum Dei, *Act. 8. 14.* & audisset Apostoli, qui erant Ierosolymis, ꝙ recepisset Samaria verbũ Dei, miserũt ad eos Petrũ, & Ioannẽ, q cum venissent, orauerũt p̃ ipsis, vt acciperẽt Spiritum sanctũ: & sic Ioãnes abfuit Ierosolymis. Deinde Paulus ad *Galat. 1. 18. post annos tres*, inq̃t, *veni Ierosolymã videre Petrũ. & mãsi apud eũ diebus quindecim; aliũ aũt apostolorũ vidi neminẽ, nisi Iacobũ fratrem Domini.* Ex quo loco Hiero. & Anselm. colli-

Auctor.

Ratio prima dubitandi.

Ratio secunda.

colligunt, ideo non vidisse alios Apostolos, nõ ꝙ contemptui duceret, sed ꝙ illi ad euangeliũ prædicandũ toto fuerãt orbe dispersi: vnde ait Anselmus, quia Ioañes ibi deerat, credimus matrem Dñi iã in cœlũ tunc assumptã fuisse. Nec refert quod *Actuũ 9. 26.* vbi idẽ Pauli Ierosolymam refertur aduentus, dicitur, *Barnabas aũt adprensũ illũ duxit ad Apostolos, & narrauit illis, quomodo vidisset Dõm*; quia neque Barnabas numeratur Apostolis, sed discipulis, & apostolos vocat recte Petrũ, qui ibi erat, & paulo post discessit: & Iacobũ fratrẽ Dñi, qui ideo semp Ierosolymis morabatur, ꝙ esset cõstitutus Episcopus illius ecclesiæ. Ergo & hoc año, qui erat Christi

Ratio tertia. 38. & Paulo à cõuersione tertius, aberat cũ aliis Apostol. Ioãnes. Præterea Epiphan. *hæres. 78.* *quando hoc factũ erat, inquit, & assũpsit ipsam Ioannes ad se ipsũ, non amplius permansit apud ipsũ: & quidẽ, cũ Ioannes in Asiam instituerit profectionem, nusquam dicit scriptura, quod abduxerit secum sanctam virginẽ sed simpliciter siluit propter miraculi excellẽtiam.* Ex Epiphan. ergo sẽtentia Ioannes adhuc viuẽte virgine, in Asiã ꝓfectus est. Et tũc fortasse cõuertit Ignatiũ. Abfuit ergo frequẽter Ierosol. & nõ modico tẽpore relinquẽs V. nisi velim⁹ cũ eo sẽp egressam ꝙ est creditu difficile.

Dictum primum. Dicẽdum ergo propterea primo. Ioãnem aliquoties quidẽ egressũ fuisse Ierosoly. ad vicinas ciuitates Iudeæ & Samariæ, iuxta præceptum Christi. Act. 1. 18. *& eritis mihi testes in Ierusalẽ & in omni Iudæa, & Samaria.* Et ita cũ Petro iuit in Samariã, sed statim reuersus est Ierosolymã. Similiter

militer año post 3. abierat, cũ primo Paulus ascẽdit Ierosol. Posset etiã dici post años 14. quãdo habitũ est ab Apostolis cõciliũ, ad quod ascẽdit secundo Paulus, nõ ibi fuisse, quod Petri & Iacobi tantũ fiat mẽtio *c. 15.* sed si abierat, per modicũ tempus aberat, idq; à virgine habita facultate, quæ æque ferret, imo suaderet Ioanni, id vt faceret: cũ præsertim Ierosol. maneret Iacobus frater Dñi, qui vt existimo, in eadẽ cum virgine habitabat domo: q̃ prima fuit, materq; ecclesiarũ, cuius ipse erat Episcopus, qui virginis curam haberet, eamque custodiret.

Dicendũ est secũdo: Ioãnẽ nõ profectum in Asiã ad prædicãdũ ante virginis obitũ, sed post. Itaq; licet forte illi obtigerit Asia ad euãgelizãdum, ad quã profectũ esse asserũt Orig. *lib. 3. in Gen.* Euseb. *l. 3. hist. c. 1.* Gre. Nazi. ad Ari. Chry. *hom. in 12. Apost.* Verũ id post Petrũ & Paulũ fuisse cõstat 1. ex Epiph. *hær. 51.* dicente, *illic enim (in Asia) S. Ioannes post ætatẽ senectã iubetur à S. spiritu prædicare, & reflectere errãtes, in via.* Et infra. *Quapropter cogit S. spiritus Ioannẽ recusantẽ euãgeliũ annũciare ob metũ, tum & humilitatẽ, in senecta ipsius. post 90. annos vitæ ipsius, post reuersionẽ ipsius, à Pathmo, quæ facta est sub Claudio Cæsare postquã multos annos in Asia transegisset, euãgelium exponere cõtra Cerinthũ & Ebionẽ.* Secundo quia viuẽte virgine per Asiã prædicauerunt Petrus & Paulus. De Petro cõstat ex eius 1. *epist. c. 1.* electis aduenis dispersionis Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Asiæ, & Bithiniæ: & ita asserit Hieronymus *libro de script. ecclesi. in Petro.* De Paulo et-

Dictum secundum.

lo etiam cõstat, qui Ephesũ præcipuã Asiæ vrbẽ ingressus, *Actuũ* 19. 12 tantum viros inuenit nõdum baptizatos. Dicit aũt ad Rom. 15. *sic autem prædicaui euangeliũ, non vbi nominatus est Christus ne super alienũ fundamentũ ædificarẽ, sed sicut scriptum, quibus non est annunciatũ de eo.* Et tamẽ anno 56. Christi, vno ante virginis obitum scripsit ad Rom. & proximos superiores años Ephesi egerat, & Timotheũ præfecerat: nondũ ergo Ioañes ibi prædicauerat. Tertio quia quęcunq; à Ioanne gesta referuntur in Asia, post Apostolorũ Petri & Pauli necẽ facta narrant: nã primũ anno 74. Christi, año 18. post excessum virginis. cõtigit quod refert Epiph. *hær. 30.* post excidiũ Ierosolymitanũ in balneo dixisse cõtra Ebionem. Ductus est vinct⁹ Romã ex Asia, à Domitiano año eius 9. & Christi 92. & in oleũ missus, aucto. Tertul. l. *de præscript. c. 36. in insulã* Pathmũ relegatur año Domitiani. 14. & Christi 97. & vidit Apocal. iuxta Euseb. *in chronico.* Nã ad finẽ Domitiani Apocalyp. scripsisse ait Iren. *l. 5. aduersus hæres. c. vlt.* occiso Domitiano. 1. anno Neruæ, & Christi 100. ex exilio Ephesum rediit, vbi hospitiolũ, & amicos amantissimos sui habebat secundũ Euseb. eo anno vbi dispensat Ecclesias, & Iuuenẽ custodiẽdũ dat Episcopo, vt refert ex Clemente Euseb. *l. 3. hi. 15. & 17.* Ephesi editur euangeliũ per Caiũ hospitẽ, de quo Paulus *salutat vos Caius hospes meus* iuxta Irenæ. *l. 3. c. 1.* & peruenit vsque ad Traiani tempora. vt ait Irenæus, quem refert Eusebius *in chronico* anno 3. Traiani, Christi 103. & 68. à passione: quo obiisse ait Hierony. in ca-

talogo descript. eccles. in Ioanne, & Nicephorus *lib. 2. c. 42.* Recte igitur colligitur ex his Ioannem Asianas ecclesias non fundasse. Id quod de Ephesina certum esse asserit Irenæus *lib. 4. c. 4.* sed post necem Apostolorum illam regionem curandam, & administandam suscepisse, propter hæreticos Cerinthum, & Ebionem, qui fideles Asianos peruertebant. Quod autem non prius discesserit, causam esse absq; dubio putamus, virginis curam, & custodiam, quam vsq; ad finē vitæ eius, conseruauit. Vnde Epiphan. *heres. 58.* quia incertus fuit de virginis obitu, dixit de ipsa nihil scriptum, & Ioannem non amplius apud se eam habuisse; neque secum tulisse, cum profectus est in Asiam: quia videlicet iam Deus eam ad se vocauerat.

5 ADERANT.] DAMASCENVS orat. de Assumptione Virginis: *Aderat vero eorum quoq; qui erant in Ierusalem, quicunq; erat cætus à Deo electus.* SIMEON Metaphrastes oratione de vita, & dormitione Deiparæ: *Cum igitur excessus sui mysterium didicisset, statim iussit plurima domum lumina afferri, id quod factum est, tota vero domus mundata est: lectus item, & thalamus ornabatur; & conuocabantur quotquot erant cognati, & vicini, vt cum ea lætitiæ fierent participes. Deinde parata erant omnia ad excessum: significat itaq; his, qui conuenerant id, quod ei filius per angelum nunciauerat: ostendit autem brauium, quod similiter ab eo datum fuerat: id vero erat ramus palmæ, vt lingua assuefacta vera loqui, de eo dixerant, signum victoriæ mortis, & vitæ imago immortalis: sicut etiā Hebræorum*

Decessui virginis qui ex fidelibus adfuerint.

Ramus palmæ oblatus ab Angelo Mariæ.

pueri id eius faciebant filio, inspirati diuinitus; illi enim appropinquanti ad passionem, hi ramos palmarum offerebant, eum futurum victorem mortis, ante significantes. NICEPHORVS lib. 2 histor. cap. 21. *Itaque migratione sua ad hunc modum cognita, lumen ad eam infertur, domus purgatur, genere propinqui, vt par erat, accersuntur, riteque, & ordine, quæ ad transitionem eam pertinent præparantur: nuncium etiam illa, quem acceperat his, qui cum ea erant, exponit; & præterea victoriæ mortis trophæū, erat autem palmæ ramus, monstrat.* AVCTOR. Satis est verisimile, omnibus fidelibus Ierosolymis degentibus à Ioanne primum, deinde ab aliis, diuulgatum Deiparæ obitum; ac per hos ad propinquos, & amicos, in alias vrbes delatum, quod res esset omnibus optatissima, eius adesse decessui, quæ vitæ auctorem mundo ediderat.

Ramus palmæ victoriæ signum.

Auctor.

Domus virginis in Sion.

6 SION] ANDREAS Cretensis, orat. 1. de dormitione Deiparæ. *Tubis ergo canamus in Siō. Rogauerit autem merito quispiam eorum, qui diligenter considerāt; qua nam de causa Sion fecisti mētionem? sed non ab instituto est hoc alienum, ei ergo dixerim si meminit sanctissimæ Sion. In ea enim peractum est hoc magnū Deiparæ mysteriū: in ea sacrorum castissimi corporis genuū inflexiones, tamquam clara voce testantur tabulæ, quæ sunt humi constratæ; toto n. tempore incolatus, in ea est versata, & illic naturæ serniens legib. vitæ finē accepit. Hic quoq; latuit principē tenebrarum, quō in pariendo ea effugit, quæ accidunt matrib. illa sanctissima, & à Deo vocata, quæ gloria & gratia cœlū, & terram impleuit*

magni-

magnitudine diuinæ suæ translationis. DAMASCENVS in oratione in Assumptione B. virginis. *Videor mihi videre hanc sanctis sanctiorē, & sacris sacratiorē, & piis magis piam, dulcis mannæ vrnā, aut vt verius dicā, fontem sup aliquē lectū recumbentē, in diuina, & inclyta ciuitate Dauidis, in qua lex quidem fuit impleta, ꝑphetarū, pronunciata autem fuit l. x spiritus: in qua typicū pascha peregit Christus legislator: & verū pascha, qui Deus est, veteris, & noui testamenti tradidit: in qua cœnā mysticam suis discipulis agnus Dei, qui mundi tollit peccatum, celebrauit: & eis seipsum tamquàm vitulū saginatū sacrificauit, & vera vineæ botrum calcauit; in qua Christus aspicitur ab Apostolis surgens à mortuis, & fidē facit* Thomæ, *& per eum finibus terræ q. sit Deus, & Dominus, duas in se ferens naturas, etiam postqūam surrexit à mortuis. Hæc est arx ecclesiarū: hæc est habitaculum apostolorum, in hāc sanctissimi spiritus in variis sonis, & linguis, & in specie ignis effusus fuit aduentus apostolis: in hac, cum ille Theologus accepisset Deiparā, subministrabat ei ea, quibus opus habebat: hæc est mater ecclesiarum, quæ sunt p vniuersum orbem terræ: in hac vitam egit Dei mater, postquam filius surrexit à mortuis. In ea ergo Beata Virgo iacebat super aliquem felicissimum lectum.* BEDA venerabilis, lib. de locis sanctis, cap. 3. *In superiori montis Sion planitie Monachorum cellulæ frequentes Ecclesiam magnam circumdant, illic (vt perhibent) ab Apostolis fundatam, eo quod ibi Spiritum sanctum acceperint, ibique sancta Maria obierit: in qua, etiam locus cœnæ Domini venerabilis ostenditur; sed & colūna marmorea in medio stat Ecclesiæ,*

cui adhærens Dominus flagellatus est. SIMEON Metaphrast. oratione de vita & dormitione Deiparæ: *Postquam autem in tempore Pentecostes Apostoli impleti diuina gratia Paracleti, ad Euangelij doctrinam alius alio mittebantur, & iam prædicatio fidei annunciabatur: Virginem vero prædilecto discipulo, & Virgini commendatam, quæ erat in Sione eius domus, eam habebat illic degentem: cui tanquam Matri Dei honor ab omnibus exhibebatur.* GEORGIVS Cedrenus. *Bonis suis Cyrobæ venditis Sionem emerunt. Is est locus, vbi mysticum Pascha Christus celebrauit, & foribus clausis ingressus est: Ibique Christo in cœlum assumpto Maria vsque ad finem vitæ egit.* NICEPHORVS lib 2. histor. Ecclesiast. c. 3. *Post crucis autem supplicium, in domo Joannis annos impleuit vndecim: in ea ipsa Ioannis domo, primum Paschæ mysticum conuiuium, Dominus cum discipulis instituit: inde hymno dicto in montem oliuarum exierunt ad villam Gethsemani: ibidem propter metum Iudæorum discipuli claudebantur: ibidem etiam foribus clausis, cum resurrexisset ab ipsis est visus; cum in faciem quoque eorum inspirauit, & Spiritum eis sanctum dedit: ibi octauo post die Thomæ fides est confirmata: eo Spiritus sanctus specie linguarum, ipsa Pentecoste aduenit: ibidem Iacobum iustum, primum Ierosolymorum Episcopum Apostoli suffragiis suis designarunt, & Stephanum cum reliquis sex Diaconis legerunt. Hanc porro domum Ioannes fertur comparasse post mortem patris sui Zebedæi, qui quidem propriæ nauis rector fuisse perhibetur, celebris inter Galilææ incolas vir. Discedens autem in Galilæa filius ambobus, Iacobo, & Ioanni,*

Ioanni, hereditatem reliquit. Ioannes igitur partem suam, quæ ex hereditate ei cesserat, Cayphæ eius anni Pontifici vendiderat: quapropter per venditionis eius addictionem notus quoq; ei erat, ficuti ipse in Euangelio suo dicit. Alienata autem ad eum modum, quæ ei obuenerat in Galilæa possessione, aliam domum Ierosolymis ad sanctam (ita enim dicta erat) Sion, sibi comparauit, in qua deinde purissima mater Christi, ad extremum vsq; dum suam vitam peregit. Et c.21. *Et iam tempus instabat, cum in Sion super humiliori lecto reponitur, & aderat Ioannes, qui eam domi suæ fouerat.* Et cap.42. *Sed enim historiarum monumenta produnt, diuinissimum hunc Euangelistam, post Iesu in cælum ascensum, cum matre Dei in ea, quam ad Sion fuisse scripsimus, domo sua vixisse, vsque ad illius ad Deum migrationem.* AVCTOR. Difficultas non leuis sese offert de domo, in qua Virgo decessit, *cuiusnam fuerit, Ioannisne Euangelistæ, an Ioannis cognomento Marci?* Nam vtrique fuisse suam domum Ierosolymis, disertis verbis affirmat Nazianzenus, seu Apollinaris potius, in Tragœdia de Christo patiente: dum Virginem sic loquentem inducit:

Auctor.

Cuiusnam Ioannis fuerit domus, in qua Virgo decessit?

Vtriq; Ioanni domus Ierosolymis.

Eamus hinc, citus silentes gressibus
Ædes petendo, fœminæ in quibus manent,
Vbi hospites cum matre Marci Maria;
Quo & conuolauit, vt reor, sacer chorus,
Ibique dulcem præstolabimur diem:
Potius ve eamus, in noui gnati domum,
Quem filium mihi arrogauit vnicus.

Euodij igitur sententia fuit: vt refert Nicephor. *lib.2. historia Ecclesiastica, cap.3.* Ioannis Euange-

Idem Euangelistæ & Virginis domicilium.

liſtæ fuiſſe domum, in qua & vixit, & deceſſit Deipara Virgo: quem ſecuti ſunt Ioannes Damaſcenus, Simeō Metaphraſtes, Georgius Cedrenus *in Annalibus*, & Nicephorus *locis dictis*: qui eam dixit comparauiſſe Ioannem diuēditis bonis, quæ in Galilæa habuerat. Nec hi alia ratione probant, quam quod ſic hiſtoriarum monumenta prodant.

Refellitur

Verum ipſos fuiſſe deceptos nomine Ioannis, quem exiſtimarunt fuiſſe Euangeliſtam, cum fuiſſet Marcus cognomēto Ioannes Mariæ filius, materteræ Barnabæ, ratio probat firma innixa auctoritate. Etenim cuiuſcūq; fuerit domus duplex eſſe nō potuit, ſed vna tantum, ſita in monte Sion, & ciuitate Dauid. Hoc manifeſtum eſt ex omnibus prædictis auctoribus, qui ingenue fatentur, in ea domo fuiſſe cœnaculū, vbi Chriſt⁹ cū ſuis cœnauit diſcipulis, lauit eorū pedes; vnde hymno dicto exiit in hortū: vbi congregati ſunt diſcipuli ꝓpter metum Iudæorū: illiſq; clauſis ianuis Chriſtus reſurgēs ſeſe oſtendit: vbi poſt aſcenſionem manſerunt cum Maria matre Ieſu: deſcenditque Spiritus ſanctus: vbi electus Matthias Apoſtolus, Iacobus autem Epiſcopus Ieroſolymitanus: vbi denique vitam degit Maria cum Ioanne, vitamq; finiuit: domuſq; facta eſt prima eccleſiarū. Hæc omnia in ea domo, quā Ioañis Euangeliſtæ putāt, dicūt accidiſſe ꝑdicti auctores. Sic Niceph. alio à dictis loco *l.1.hiſt.c.28.* his verbis affirmat. *Sub hæc, cœna paratur in domo, vt aiūt, Ioāñis Euāgeliſtæ, quam ille poſſeſſione ſua, in Galilæa Cayphæ,*

Domus Ioānis cognomento Marci. Vna tantum domus in qua tot myſteria ſunt exhibita.

eius

eius tempore Iudeæ Pontifici vendita in locis circum Sion montem sitis comparauerat. Eadem de domo illa nulla mentione domini illius facta: refert Hieron. *Epist. 27. ad Eustoch.* cui ait: *Inde egrediens, ascendit Sion: ostēdebatur illi columna Ecclesiæ porticum sustinens, infecta cruore Domini, ad quam vinctus ducitur, & flagellatur: monstrabatur locus, vbi super centum viginti credentium animas, Spiritus sanctus descendisset: vt Ioelis vaticinium cōpleretur.* Et Epist. 193. ad Paulin. de Ioele loquens: *& post euersionem prioris populi,* ait, *effusum iri Spiritum S. super seruos Dei, & ancillas, id est, super centum viginti fidelium nomina, qui effundendus erat in cœnaculo Sion.* Quod ipsum dixerat Beda superius relatus; & Cyrillus Ierosolymitanus *catechesi 16.* cum ait: *Spiritum sanctum, qui locutus est per Prophetas, & in die Pentecostes descendit super Apostolos in specie ignearum linguarum; hic, Ierosolymis, in superiori Apostolorum Ecclesia.* Cui concors est Nicephorus histor. lib. 8. cap. 30. cum ait: *Ceterum in vrbem sanctam reuersa Helena, longe, lateq; construxit templum, in cuius postico domum circumclusit, in qua foribus clausis, propter metum Iudæorum discipuli fuerant congregati: in qua etiam sacra cœna peracta, sacraque pedum lotio, necnon Spiritus sancti in cœnaculo aduentus: in qua primus quoq; hierarcha, & Episcopus Iacobus renunciatus est: In eo templo marmorea quoq; fuit columna, ad quā cum flagellis cæderetur, alligatus est seruator: in cuius pro parte sinistra diui Prophetæ Dauidis sepulcrum, magnificè, & in sublimi collocatum. Sion ipsa ad australem vrbis est sita partem; superiorem eius*

sortita regionem; passibusq́, mille à Christi resurrectionis loco distat. Id ipsum ex Cedreno suprà retulimus. Iam satis ex his omnibus constat vnicam domum esse censendam, in qua prædicta omnia contigerunt, & quam supradicti auctores volunt fuisse Ioannis Euangelistæ. Quod si verum fuisset, non tacuissent quidem Cyrillus, neq; Hieronymus, Beda, & Andreas Cretensis. Sed contra sentit Laexander, seu Alexander Monachus, quem supra retulimus *c. 16. num. 5.* Qui in vita S. Barnabę, domum, in qua prędicta omnia facta sunt, Mariæ fuisse matris Ioannis cognomento Marci, cōstanter asseuerat. Quod si verum est, vt verum probauimus, non distinctam domum Ioannes habuit Ierosolymis, vt dicebat Apollinaris, sed vna fuit, vt sæpe animaduertimus: quam auctores relati superius Ioannis Theologi esse volebāt: nos vero dicimus fuisse Ioannis cognomento Marci: & ex nomine illos fuisse deceptos. Hoc vero eiusmodi ratio probat. Nam vel Ioannes Theologus, domū illam habuit, vel emit, antequam Christus cœnaret in illa, vel post aduentum Spiritus sancti: non prius, quia illam non ignoraret, neq; haberet alium dominū. Ac qui nesciebat domum, vt constat Luc. 22. vbi quærentibus Ioanne & Petro: *vbi vis paremus Pascha? Dixit eis Iesus: Ecce introeuntibus vobis in ciuitatem, occurret vobis homo quidam, amphoram aquæ portans, sequimini eum in domum, in quam intrat: & dicetis patrifamilias domus, dicit tibi Magister, vbi est diuersorium, vbi Pascha cum discipulis meis manducem? & ipse ostendet vobis*

Domus Ioannis cognomento Marci.

Ratio efficax qua probatur Sion non fuisse.

vobis cœnaculum magnum stratum, & ibi parate: euntes autem inuenerunt sicut dixit illis: Ex quibus patet, ignotam fuisse Ioanni domum: nam si illius erat, cum id quidem non ignorasset Dominus, quid opus Christo fuisset, signa proponere, cui facile fuisset dicere: *Ioannes para in tua domo.* Rursus etiam dominum habebat patremfamilias, quem Marcus vocat, *dominum domus,* qui reuera ex discipulis erat, cum ei dicatur, *magister dicit.* Ante cœnam igitur domus illa, non fuit Ioannis. Nec post aduentũ Spiritus sancti: tum quia nullus dixit; tum quia pauper erat Ioannes cum reliquis Apostolis: tum quia domus erat adhuc prædictæ Mariæ, vt probabimus: Ioannis ergo Theologi, domus illa esse nõ potuit: in qua non aliter, quam ceteri Apostoli, mansit ipse cum Maria: vt dicitur *Actuum 1.* tamquam in aliena domo. *Ioannis Euangelistæ domus ignota.*

Quod vero domus fuerit Marię matris Ioannis cognomento Marci, hac etiam ratione duci potest. Domus illa fuit cõmune hospitium Apostolorum, & fœminarũ sanctarum, vbi manebant, & in q̃ cõueniebãt discipuli: sic Matth. 28. dicit: *Exierunt cito de monumento currentes, renunciare discipulis eius.* Luc c. 24. *& egressæ renunciauerunt hæc omnia illis vndecim, & ceteris omnib.* Erat autẽ Maria Madgalena, & Ioanna, & Maria Iacobi, & ceteræ quæ cum illis erant, quæ dicebant ad Apostolos hæc. Ioan. c. 20. *Abierunt ergo iterũ discipuli ad semetipsos.* Luc. c. 24. *Regressi sunt Ierusalem, & inuenerunt congregatos vndecim, & eos qui cum illis erant: Dum autem hæc loqueren-* *Domus Mariæ matris Marci.*

tur, stetit Iesus in medio eorum. Ioan. 20. *Cum sero esset die illo, & fores essent clausæ, vbi erant discipuli congregati propter metum Iudæorum, venit Iesus, & stetit in medio; & post dies octo iterum erant discipuli eius intro, & Thomas cum eis: venit Iesus ianuis clausis, & stetit in medio.* Act. 1. 12. *Tunc reuersi sunt Ierosolymam à monte, qui vocatur Oliueti, & cum introissent in cœnaculum ascenderunt; vbi manebant Petrus, & Ioannes, & cæteri: hi omnes erant perseuerantes vnanimiter in oratione, cũ mulieribus, & Maria matre Iesu, & fratribus eius.* Quod ex supra allatis auctorib. nemo negat. At ex Act. c. 12. 12. satis colligitur hoc cõmune hospitium Apostolorum, & fratrum, fuisse domũ Mariæ matris Ioannis cognomento Marci. *Eductus enim ab Angelo è carcere Petrus, consideransq́,* ait Lucas, *venit ad domũ Mariæ matris Ioannis, qui cognominatus est Marcus, vbi erant multi congregati, & orantes: pulsante autem Petro ostium ianuæ, processit puella ad videndum, nomine Rhode, vt cognouit vocẽ Petri, præ gaudio non aperuit ianuam, sed intro currens nunciauit stare Petrum ante ianuam. At illi dixerunt ad eam, insanis: illa autem affirmabat sic se habere, illi autem dicebant, Angelus eius est. Petrus autem perseuerabat pulsans. Cum autem aperuissent ostium, viderunt eum, & stupuerunt. Annuens autem eis manu, vt tacerent, narrauit quomodo Dominus eduxisset eum de carcere. Dixitq́, nunciate Iacobo, & fratribus hæc: Et egressus abiit in alium locum. Petrus ergo in hanc venit domum, vt satis sibi notam, in qua erant multi fratres orantes, adeo vt à puella ex voce fuerit cognitus: & deinde eis, qui obuiam illi exiere iussit, vt nuncia-*

Commune Apostolorum hospitium domus Marci.

nunciarent Iacobo, cæterisq; fratribus, qui intus erāt, quæ referebat. Habitabat ergo ibi Iacobus Ierosolymitanus Episcopus, qui illam domū in Ecclesiam consecrauit, dictam *Apostolorum.* Hoc igitur tanq̄ certius habeamus, in domo huius Ioannis, cognomento Marci, supradicta omnia contigisse: & Virginem Deiparam, & vixisse, & decessisse. Creditur enim prædictam Mariam cum filio Marco, quoniam fidelis erat, domum suam obtulisse Apostolis, tunc enim omnes fideles constituebant bona sua ad pedes Apostolorum; ab ipsisq; designatam commune hospitium Apostorum; Virginisq; domicilium: constitutamq; primam omnium Ecclesiarum.

7 APOSTOLI.] DIONYSIVS Areopagita, lib. de diuinis nominibus ad Timoth. c. 3. ad finem: *Quandoquidem apud ipsos quoq; nostros à Deo afflatos sacrorum Principes, quando nos quoq;, vt ipse nosti, & multi ex nostris sacris fratribus, ad vidēdum corpus, quod vitæ principium dedit, & Deum suscepit, conuenerat (aderat autem Dei quoq; frater Iacobus, & Petrus, qui erat Theologorū suprema, & antiquissima summitas) visūmq; est, vt post illud spectaculum, omnes sacrorum Principes hymnum canerent, & laudarent, prout poterat vnusquisq;, infinitam bonitatem Diuinarum virium. Post Theologos, ille, vt scis, vicit omnes alios mystas sacrorum, vt qui plane excederet, & à se omnino abduceretur, & in ea, quam hymnis celebrabat, afficeretur societate, & communicatione: & ab omnibus à quibus audiebatur, & videbatur, & cognoscebatur, & non cognoscebatur, iudicaretur esse a Deo afflatus, & diuinus scriptor hymno-*

Apostoli adsunt decessui Virginis.

hymnorum. Et quid tibi amplius dixerim de his, quæ illic de Deo, diuinè dicta sunt; etenim, nisi sum mei quoq; oblitus, scio multa à te audisse quasdam partes illorum, Deo afflantium hymnorum, tanto tibi studio est, non negligenter diuina persequi. IVVENALIS Archiepiscopus Ierosolymitanus, in histor. Euthimiaca relatus, lib.3.cap.40. *In sancta quidem, & diuinitus inspirata scriptura, de decessu sanctæ Deiparæ Mariæ nihil traditur: ex antiqua autem, & verissima accepimus traditione, quod tempore eius gloriosæ dormitionis, vniuersi quidem sancti Apostoli, qui orbem terræ ad salutem gentium obibant, momento temporis sublime sublati, conuenerunt Ierosolymis. Tunc autem aderant cum Apostolis, sanctissimus Timotheus Apostolus, & primus Episcopus Ephesinorum: & Dionysius Areopagita: sicut hic ipse magnus testatur Dionysius in his quæ de B. Ierotheo, qui ipse quoque tunc aderat, conscripsit, ad dictum Apostolum Timotheum, sic dicens, vt supra, ex Dionysio Areopagita.* ANDREAS Cretensis, Archiepisc. Ierosolymitanus oratione 2. de dormitione Deiparæ: *Iam ergo illa innumerabilis eorum, qui Deum honorant classis, sicut prius diximus, frequens erat congregata: & vniuersus supermundanarum potestatum, qui intelligentia percipitur, pulchre instructus cætus, à nullo conspectus, desuper aduolans, ad spectaculum confluebat admirabile. Hinc certe factum est, vt diuinorum sapientum præcipui à Diuino Spiritu arrepti, ex insigni lætitia diuini tunc oblectantis splendoris, id quod supererat illuminationis, in ectasim traducentes, illos hymnos diuinitus inspiratos, illam, inquã, quæ est in hymnis tropologiam; vt p-*

vt poterat vnusquisq; attingerent alius alium excipiens. MICHAEL Syngelus Presbyter Ierosolymitanus in vita Dionysij: *Quod vero cursum Apostolicum perfecerit, & admirandis editis miraculis diuinitus gloriosus apparuerit, multa quidem, & alia fidem facient: & in primis nubes illa, quæ ab Occidentis partibus, abreptum sublimem, ipsum abstulit, per aërem ambulantem, & elatum abduxit. vti etiam summos Dei inspectores, & Theologos Apostolos, alium aliunde repente, è finibus terræ, in celeberrimam communem omnium Christianorum matrem Ierusalem asportauit: & in excelsa Diuinorum mysteriorum arce Sion Ecclesiarum matre, ceteris Christi discipulis copulauit, cum Dei matris innocentissimæ, corpori iusta persoluerentur. Quod ob editum filij Dei partum, qui ex ipsa natus est, & ortum carnis ineffabiliter accepit, cum eaq; familiariter vixit, magnis honoribus auctum, à cœlistibus Angelorum ordinibus plurima cum pompa elatum est. Et ipsius delubrum mirandum in modum extructum sanctissimis, diuinisq; Apostolorum capitibus, & manibus ex Sion in Gethsemani translatū: linguis Diuino Spiritu percitis, igneis ac diuinissimis laudatū, & gloria cumulatum est. At Diuini ipsius praeconis verba audienda sunt. Siquidem apud præsides nostros numine afflatos,* &cetera vt supra ex Dionysio. Quamobrem nullus dilectissimi orationi fidem habere detrectet. Quomodo enim qui quoquo versum erāt dispersi, atq; alius alio hospitium dirigere, & munus Apostolicum exequi, mandatum habuerant, sic breuissimo tempore, iuncti simul conuenissent, nisi vehiculo diuino, nubi simili,

quisq; dignus habitus esset? & quidem omnib. qui in initio salutaris prædicationis, in vera fide ambulātes, ab ipsa Diuina luce illuminati sunt, genera linguarum, sanitatum dona, diuersarum virtutum operationes, abunde à Spiritu cœlestium donorum largitore, & boni totius fonte, nedum magno illi Dionysio Apostolorũ coæuo sunt impertita. GREGORIVS Turonen. lib. 1. de gloria Martyrum, c. 1. *Deniq; impleto à B. Maria huius vitæ cursu, cum iam vocaretur à seculo, congregati sunt omnes Apostoli, de singulis regionibus, ad domum eius: cumq; audissent, quia esset ad summenda de mundo, vigilabant cum ea simul.* ILLEFONSVS sermone nono de Assumptione B. Mariæ: *O quam venerandum, & præ ceteris honorandum diem, in quo Dei genitrix Virgo Maria de mundo migrauit ad Christum! O tabernaculum gloriæ, templum cœleste, cui Apostoli sacrum reddunt obsequium, ad cuius Angeli canunt triumphum, quam Christus amplexatur!* EVTHYMIACA historia, *lib. 3. cap. 40.* apud Damascenum, *sermone de dormitione Deiparæ*, & Nicephorum, lib. 15. cap. 14. *Hi ergo, scilicet Pulcheria, & Marcianus, cum illic (Constantinopoli) ædificassent domum venerabilem, maxime celebrandæ, & sanctissimæ Deiparæ, & semper Virgini Mariæ, & eam omnibus exornassent ornamentis, quærebant eius sanctissimum corpus, quod Deum susceperat: & cum accersissent Iuuenalem Ierosolymitanum Archiepiscopum, & Palestinæ Episcopos, qui in regia vrbe versabantur, propter synodum, quæ tunc facta est Chalcedone, dicunt ei: audimus esse Ierosolymis pri-*

mam, & egregiam sanctißimæ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ Ecclesiam in prædio, quod vocatur Gethsemane; vbi eius quod vitã portauit, corpus fuit in loculo depositum: volumus ergo eius huc adduci reliquias ad custodiam huius regiæ ciuitatis. Excipiens autem respondit Iuuenalis. In sancta quidem, & cetera, vt supra. DAMASCENVS orat. de dormitione Deiparæ: *Viuens enim ciuitas Domini Dei exercituum, sublime attollitur, & reges ex templo Domini gloriosæ, & illustris Sion ad supernam Ierusalem, quæ est libera, & sua mater, munus offerunt preciosißimum: qui sunt constituti principes ab vniuersa terra, Apostoli, inquã Dei matrem semper Virginem.* Et infr. *Eos quidem, qui dispersi erant per vniuersum orbẽ terræ; eos inquã iussus diuinus, nempe nubes, tanquã quoddam recte vrgebat in finibus terræ, velut quasdam aquilas, cogens, & congregans. Aderant ergo hi, qui verbum, & ipsi viderant, & ei seruierant: eius quoq; matri, vt debebant ministraturi, & tamquã præclaram, & preciosam hereditatem, ab ea haustũ ri benedictionem. Cui enim dubium est eam esse fontem benedictionis, & omnium bonorum scaturiginem? Simul autem aderant, eorum quoq; asseclæ, & successores, & ministerij, & benedictionis simul futuri participes: quorum enim labor communis, conueniens erat, vt fructus quoq; essent communes. Aderant vero eorum quoq;, qui erant in Ierusalem, quicumq; erat cætus a Deo electus.* Et infra: *Et quomodo Rex Salomon, propter arcæ requiem in templo Domini, quod ipse construxit, omnes seniores Ierusalem vocauit ad concionem in Sion: sic tunc propter requiem*

arcæ intelligentis, non testamenti Domini, sed ipsius hypostasis Dei verbi, ipse nouus Salomon, qui est Princeps pacis, & vniuersi optimus architectus, mentium cœlestium super mundanos ordines, & noui testamẽti proceres, Apostolos inquam, cum vniuerso populo sanctorum, qui erat Ierosolymis, hodie congregauit. Quod autem hæc ita se habeăt, in Euthymiacæ quoq; histor. *lib.3.c.40* his verbis scriptum est, vt supra. SIMEON Metaphrast. oratione de vita, & dormitione Deiparæ: *Per nubem autem suos congregat discipulos, venerandum eius corpus mandarent sepulturæ.* Ne autem videatur esse inane quod dictum est de cõgregatione Apostolorum, quæ facta est in dormitione virginis, satius fuerit ea summatim addere, quæ à Dionysio Areopagita dicuntur *in 3.lib.* vt supra. Et oratione de peregrinationibus Petri, & Pauli. *Cum autem nõ diu mansisset apud Romanos, & sancto baptismo multos regenerasset, & Ecclesiam construxisset, & Linum Episcopum ordinasset, venit Taracinam, in qua eum Epaphroditum ordinasset Episcopum, venit Sirmium ciuitatem Hispaniæ: quo in loco cum Epanctum constituisset Episcopum: deuenit Carthaginem ciuitatem Africæ, in qua cum Crecentem ordinasset Episcopum, venit in Ægyptum: & cum Thebis, quæ septem habebat portas, Ruffum, Alexandriæ autem Marcum Euangelistam, eorum qui se, in disciplinam tradiderant Episcopatui præfecisset, rursus venit Ierosolymam ex reuelatione, propter Deiparæ Mariæ migrationem.* Et in vita Dionysij Areopagitæ: *Cum vero ad tantam peruenisset gratiam, vt quando Deipara, quod Deum suscepit, corporis emi*

ris emigrauit ſpiritus, ſimul adeſſet cum Apoſtolis, qui per ſpiritum, & nubem ad hanc ſacram acceſſerāt ſepulturam, non amplius exiſtimauit oportere, vna ciuitate nempe Athenis, circūſcribere tales opes gratiæ. GRÆCI in Cantico. *Virgo Deipara, quando ex hoc mundo ad illum commigraſti, quem ineffabili modo genuiſti, aderat tibi Iacobus frater Domini, primus Ieroſolymorum Pontifex, cū Petrus ſummus ille, & cum primis venerandus Theologorum anteſignanus, ſed & ſacer ille diuinorum Apoſtolorū chorus, vt diuinum, atque excellens œconomiæ Chriſti myſterium, Angelicis, planeque diuinis concentibus, & laudum præconiis cōcelebrarent: vtq; corpori tuo, quod & Deū ſuſceperat, & vitæ principiū extiterat, non abſq; magna lætitia, & ſingulari hymnorum cōcentu parentarent.* AVCTOR. Quod de Apoſtolorum Ieroſolymam aduentu, & virorū Apoſtolicorū, diximus, referturq; in libello *de tranſitu Virginis*, Melitonis nomine inſcripto, Beda lib. *Retractat. in Acta Apoſtolica*, nō videtur admittere. Et difficile quidē creditur Apoſtolos Ieroſolymam cōueniſſe nubiū ductos vehiculo. Et Dionyſij teſtimoniū, quod hanc rem magis confirmat, aliud ſignificaſſe multi aſſeruerunt, neq; de Maria fuiſſe locutū. Et quidē ſunt quib. videatur potuiſſe Apoſtolos via ordinaria, conuenire abſq; miraculo, ſi oportune per reuelationē de ea re, fuiſſent admoniti; quēadmodum Paulus *ad Galat. 2.2.* aſcendiſſe Ieroſolymam ſe dicit ſecundū reuelationē, ad conferendum cum Petro, & Iacobo Euāgeliū. Quia multi eorum non longe aberant, quin per ſpa-

Auctor. Aduentus Apoſtolorū qualis.

Via ordinaria veniſſe Apoſtolos.

Pp ❧ cium

tium 12.15.aut 20.dierum possent venire. Nam Iacobus quidem frater Ioannis iam excesserat, Philippus anno Claudij 12. Christi 54. auctore Eusebio *in chronico*, crucifixus est Hieropoli, Petrus erat in Ægypto, *vt dixit Metaphrastes*: Paulus agebat Ephesi cum suis discipulis: Andreas apud Achaiam: Thomas apud Æthyopes, Indos, & Parthos: Bartholomæus apud maiorem Armeniam, nisi obierat iam, vt quibusdam videtur: Matthæus apud Æthyopas: Simon Zelotes apud Mesopotamiam: Iudas Thadæus euangelizauit Mesopotamiis, Arabibus, & Idumæis: Matthias in Iudæa versabatur: Ioannes, & Iacobus minor Ierosolymis morabantur.

Ratio cōmunis defenditur.

Nihilominus dicimus nō posse iure aliquo negari historiam tantorum virorum auctoritate firmatam, de congregatione Apostolorum: qui cum modum etiam tradant, concedi etiam necesse est.

Multa fecit Deus admirāda sanctorum gratia.

Multa enim sanctorum virorum gratia Deus fecit admiranda, quæ facile naturali modo fieri possent, & tamen nihilominus ita fecit in gratiam suorum sanctorum. Posset quidem Philippum Deus, quemadmodum iussit ire in viā, quę ducit in Gazam ꝓpter Eunuchū, facere etiam vt rediret in Azotum, *act.8* Et tamen Spiritus Domini rapuit Philippum, & inuentus est in Azoto. Similiter *Daniel.13.* Posset Deus Babylone prouidere Danieli, & tamē voluit Habacuc celerrime per aerem duci, qui ei cibum ferret: quid ergo mirum si gratia suę matris dilectissimæ, aut potius gratia ipsorū Apostolorum, quod adeo exoptabant, Deus concesserit,

cesserit, vt Apostoli, ne suis ministeriis tot dieb. deessent, diuinitus sint exportati, & reducti. Neq; est quod dicamus omnes viros Apostolicos hac ratione venisse: nam credendum est id ante aliquos dies per literas, aut nuncios à fidelibus Ierosolymitanis missos cognouisse: ꝑsertim si prope erant, & ita venisse: neq; Beda hoc in libro illo refutat, q̄uis id referat: sed illud potius, quod dixit 2. anno, post Ascensionem dispersos Apostolos per orbem terrarum, ꝙ repugnat Lucæ: *Act. 8.* Et quod dicit Paulum nuper cōuersum adfuisse obitui Virginis; & Ioannem tunc Epheso aduenisse, quæ merito repudiat.

Non omnes viri Apostolici miraculo ducti sunt.

Quamuis autem Dionysij verba Anastasius Bibliothecarius, *in præfatione ad Carolum*, interpretetur de carne Christi diuinitatem continente; falso id quidem, cum multos post annos cōuersus fuerit Dionysius ad fidem: & Paulus Christo degente nobiscum, nō fuerit similiter conuersus. Neque ergo Paulus, neque Dionysius, potuere iam conuersi contueri Christum in terris agentem. Hilduinus vero *in Areopag.* non de corpore Dei genitricis, sed de sepulcro Domini corporis: & Matthæus Galenus, *in sua ad Areopagitam præfatione*, de ædibus Ioannis Euangelistæ explicant, in quibus Beata Virgo degit: absque ratione. Quæ enim ratio cogit, vt Apostoli conuenerint ad videndum sepulcrum Domini, quod sæpe viderant, vel ædes Ioannis, quæ vel nullæ erant, *vt supra diximus*, vel si fuissent sæpe in eis sunt morati? Necessario ergo debet intelligi de cōuentu Apostolorum ad

Dionysij verba quomodo accipienda.

contuendum, & sepulturæ mandandum Virginis Deiparæ corpus, vt tot, tamque insignes patres intellexerũt, Iuuenalis Ierosolymitanus Patriarcha, cũ ceteris Episcopis Palestinis, Ioãnes Damascenus, Andreas Cretẽsis, Euthymiaca historia, Maximus Abbas super Dionysium, Simeon Metaphrastes, Machael Glycas, Epiphani⁹ Presbyter, Michael Syngelus, & ex Latinis quicumque Dionysium commentantur. Sufficiat ergo vnicum hoc, si alia non essent, ad historiam hanc confirmandam, testimonium Dionysij in hunc sensum à tot interpretibus acceptum, vt quod de congregatis Apostolis ad Virginem contuendam, & sepeliendam, est dictum, verum fateamur.

8 CONSPECTV.] SIMEON Metaphrastes, in oratione de vita, & dormitione Deiparæ. *Postquam vero vidit eos Deipara: cognouit autẽ causam, propter quã omnes statim accersiti fuerat, & vniuscuiusque audiit petitiones, eos quidem, vt par erat, impertiit benedictionibus.* NICEPHORVS lib. 2. histor. cap. 21. *Hæc cum immaculata prorsus Virgo sciret vnicuique, quæ optaret precatur, benedictione omnes dignatur.* *AVCTOR.* Ne dubites valde recreatam Virginẽ Apostolorum accessu, gratias filio egisse, ac sui decessus rationem illis explicuisse.

Auctor.

In decessu quid fecerit Virgo.

9 INSTABAT.] DAMASCENVS oratione de dormitione Deiparæ. *Videor mihi videre sanctus sanctiorem, & sacrus sacratiorem, & piis magis piam, dulcem mannæ vrnam, aut, vt verius dicam, fontem, super aliquem lectum decumbentem in indiuidua,*

diuidua. & inclyta ciuitate Dauidis: in ea ergo Beata Virgo iacebat super aliquem felicissimum lectum. Aderant ergo hi, qui verbum, & ipsi viderant, & ei seruierant: eius quoque matri, vt debebant ministraturi, & tamquam pulchram, & pretiosam hereditatem ab ea hausturi benedictionem. Cui enim dubiū, eam esse fontem benedictionis, & omnium bonorum scaturiginem? Simul autem aderant eorum quoque assecla, & successores, & ministerij, & benedictionis simul futuri participes. Postquam autem omnes desiderio simul, & debito satisfecerūt, & ex multis floribus, variisq; hymnis, contextam sacram contexuere coronam, benedictionem, tamquam aliquē à Deo datum thesaurū accepere, quæ in exitu postrema dicuntur verba dicentes. SIMEON Metaphrastes, in oratione de vita, & dormitione Deiparæ. *Cū iam adesset tempus excessus, illa quidē vera vitæ mater, in Sion iacebat in grabato. Per nubem autem cōgregat suos filius discipulos, vt venerandum eius corpus mandarent sepulturæ. Postquam vero vidit eos Deipara, cognouit autem causam, propter quam omnem statim accersiti fuerāt, & vniuscuiusq; ac audiit petitionem, eos quidem vt par erat, impertijt benedictionibus.* NICEPHORVS lib. I. histor. Ecclesiastic. cap. 21. *Et iam tempus instabat, cum in Sion super humiliori lecto reponitur: & tonitrus, atque nymbi sonitu confestim ex finibus omnibus suos filius cōgregat discipulos. Hæc cū immaculata prorsus Virgo sciret, vnicuiq;, quæ optaret p̄catur, benedictione omnes dignatur & extremis illos vocib. cōpellat. Deinde Petrū ad se venire iubet, mox reliquos ēt Apost. vocat, ardentes habentes faces: & mirifice exultans, labiaq; aperiēs gratias filio agit.*

Apostolis benedicit Maria decedens.

Aderant Apostoli cū facibus.

Fletus Apostolorum ob virginis decessum.

10 FLEBANT.] DAMASCENVS oratione de dormitione Deiparæ: *Et omnes aderant, resplendente face spiritus, & præclaris illustrante splendoribus illos, qui reuerentia & metu, & immobili desiderio, sinceros mentis oculos in eam defigebant: nullus enim ordo ex his, qui in cœlo sunt, qui nō vnanimiter adfuerit: nec quisquam inuentus est, qui eo, quod in supernis versaretur, & cum inferioribus comparandus nō esset, descendere, & omnia quæ diximus munera obire recusauerit. Hic fuerunt verba inspirata & dicta diuinitus. Plaudebat vniuersus chorus Sanctorum, dicens: Agedum, huc ad nos veni, ô diuine, & qui vitam adfers thesaure: veni ad nos desiderantes, quæ finem nostro posuisti desiderio. Sed non paucioribus verbis eam vicissim, retrahebat multitudo sanctorū, qui adhuc erant in corpore, dicens: Mane nobiscum, quæ es nostra consolatio: quæ es nobis vnicum in terra solatium: ne nos relinquas orphanos, quæ es mater misericordiæ: venientes in periculum, habeamus te laborum requiem, & sudorum refrigerationem: tibi, si velis manere, in tua est potestate, & si velis recedere, nihil est impedimenti: si recedis, quæ es Dei tabernaculum, nos quoq; recedemus, qui vocati sumus tuus populus, propter tuum filium. Te solam in terra relictam, habemus recreationem: tecum viuente simul viuere, & cum moriēte mori est beatum: quid autem dicimus moriente? Nam tua quidem est vita mors, & vita est melior: & hanc vitam superasti incomparabiliter: nobis autem quemadmodum erit vita vitalis, si te nō habeamus, cum qua versemur. Hæc mihi videntur Apostoli cum tota Ecclesiæ congregatione dicere B. Virgini.* SIMEON Metaphra-

taphrast.oratione de vita & dormitione Deiparæ: *Qui aderant vero videntes signa decessus, ex oculis multis fundebant lacrymas, quis enim tali priuari muliere tulisset sine dolore?* NICEPHOR. lib. 2. hist. c. 2. *Sub hæc vis lacrymarum ingens ex oculis omnium profluit, orbitatem suam migratione illius conplorantium.*

11 CONSOLANS.] SIMEON Metaphrast. vbi supra: *Cum vero omnibus dixisset verba, quæ in decessu dici solent. Vos,* inquit, *valete filij: meum autem hinc decessum ne luctu, sed lætitia potius prosequimini, quandoquidem vobis est persuasum, nos transire ad gaudium. Et videte vt corpus meum mandetis sepulturæ in hac figura, in qua ego me composuero: hæc est enim, inquit, mea voluntas.* NICEPHOR. vbi supra: *Et extremis illos vocibus compellat, valedicēs: migrationemq́, suam non luctu eos, sed gaudio prosequi iubet: & quæ ad exequias sepulturamq́, eius pertinerent, suauiter, & læte exponit.* *Consolatur Apostolos Maria.*

12 VT DVABVS.] SIMEON Metaphrast. dicta oratione. *Virgo ergo ad Ioannem aspiciens Virginem, cum pauca cum Deo esset locuta, deinde duas, inquit, tunicas, quas toto vitæ tempore habui tegumentum mei corporis, eas dari iubeo hisce duabus mulieribus. Hæc illa quidem dixit.* Et infra: *deinde adisciens mulier. Etenim hæc, inquit, Deipara vitam finiens, duabus mulieribus virginibus, duas suas vestes donauit loco benedictionis, ex quibus vna fuit ex mei generis maioribus; quæ id accepit quod donatum fuerat, & in arca deposuit: & omnino iussit his, qui erant sui generis, vt esset Virgo vnaquæque quæ eam acciperet.* NICEPHORVS lib. 2. historia. *Duabus virginibus suas vestes distribui iubet.*

cap. 21. *Tum Virgini discipulo, & itidem aliis ipsa Virgo præcepit, vt duas eius tunicas vicinis viduis, quæ præter ceteras propensiore erga eam amore, atq; pietate fuissent, donent.* Et lib. 15. c. 24. *Leone imperante, veneranda immaculatæ matris vestis, Constātinopolim hoc modo perlata est. Hāc, sicuti diximus mater Dei ad filium migrans, mulieri Hebrææ virgini reliquit, quæ etiam ad illud ipsum tēpus incorrupta permāsit, & multa miracula edidit. Postquam autem Candidus, & Galbius germani fratres patritia dignitate præditi, Ierosolyma profecti, omnia ibi loca perlustrarunt; & exosculati sunt; atque inde ēt in Galilææ partes venerūt, & thesaurum tunc apud Iudæam quamdam seruatum repererunt, consilium eius auferendi ceperunt, & Ierosolymorum vrbe peragrata, & sancto quoque loco salutato, ex Palestina discessuri, arcam eadem longitudine, & latitudine, qua illa erat, in qua diuina Dei matris vestis reposita erat, fieri curarunt; solito ornamento coopertam, per fraudem in loco suo deposuerunt: alteram autem illam cum sacrosancta veste receperunt, & cum ea quam celerrime Constantinopolim recurrerunt in suburbana regione, cui Blacherna nomē erat, occultare diuinum thesaurum volentes. Quandoquidem vero rem tentare, quæ fieri nequiret, visi sunt, ingratis etiam, eam ad Imperatorem retulere; atq; ille incredibili elatus voluptate, rotundo in eo loco, vbi asseruabatur, constructo templo, cum magna veneratione sacram arcam in eo collocauit, vbi nunc quoq; venerāda illa vestis seruatur integra; veluti inuictū, perpetuumque vrbis præsidium; quæ varios repellit morbos, & miraculis, quæ in ea fiunt, naturā, & vim tempo-*

temporis superat. AVCTOR. Hanc historiam latissime refert Simeon eo loco. Sed vbi Nicephorus priori loco legit, viduis, & ex Simeone Metaphraste, & ex posteriori eius loco, viginibus est corrigendum. *Auctor.*

13 FILIVM.] SOPHRONIVS lib. de Assumptione Mariæ: *Creditur quod Saluator omnium ipse, quantum datur intelligi, per se totus festiuus occurrit, & cũ gaudio eam secum in throno collocauit. Alias autem quomodo impleuisse creditur quod in lege ipse præcepit, honora patrem tuum & matrem tuã.* GREGORIVS Turonens. lib. 2. de gloria martyrum c. 4. *Et ecce Dominus Iesus aduenit cum angelis suis, & accipiens animam eius, tradidit Michaeli angelo, & recessit.* ILLEFONSVS serm 3. de Assumpt. *Hodie audiuit illam vocem, blandientis sese maiestatis, qua dicitur: veni electa mea, & ponam te super thronum meum, quia concupiuit rex speciem tuam: ad quam sane vocem credimus, quod gaudens, & exultans soluta est beata illa anima, ac perrexit ad dominũ, vbi facta est ipsa thronus, quæ fuerat in carne templum diuinitatis.* DAMASCENVS sermon. in Assumpt. B. Virginis: *Aduenit rex, & mihi quidẽ videtur, ad suam parentem, diuinisq́;, & ab interitu alienis manibus, suscepit eius puram, & nullæ culpæ affinem animam.* SIMEON Metaphr. orat. de vita & dormit. Deiparæ: *Deinde è cælo quidem descendit eius filius, illius diuinã assumpturus animam.* NICEPHORVS lib. 2. hist. c. 21. *Deinde cælitus filius eius, cum innumerabili angelorum exercitu descendit, animam illius sanctam prorsus, & diuinam assumpturus.* *Filius occurrit è cælo matri decedēti.*

14 CÆLESTIVM.] SOPHRONIVS sermone dicto: *Ad cuius profecto exequias, quantum fas est credere, famulabantur angeli, & vniuersa cœlorum cõgratulabantur curia: neq; mirum, quia honor maternus eius est, qui natus est ex ea: quem omnis cœlorum ordo veneratur, & adorat, super se eleuatum cum Patre, in sede maiestatis Domini. Legimus enim quam sæpe ad funera, & ad sepulturam quorumlibet sanctorum, angelos conuenisse, & ad exequias eorum obsequia præstitisse, necnon & animas electorum vsq; ad cœlos cum hymnis, & laudibus detulisse, vbi & vtriusq; sexus chori commemorantur frequenter auditi, laudesq; cecinisse interea: & quod perspicacius est, multo nonnunquã lumine eosdem resplenduisse, insuper & adhuc viuentes in carne, ibidem, diuini odoris fragrantiam diutius persensisse. Quod si ad recreandam spem, & corroborandam fidem, interdum aßistentiũ, Saluator Christus, ob merita suorum amplius cõprobanda, talia, & tanta dignatus est exhibere per suos cœli ministros circa defunctos: quãto magis credendũ est, hodierna die militiã cœlorum, cum suis agminibus, festiue obuiã venisse genetrici Dei, eamq; ingenti lumine circumfulsisse, & vsque ad thornũ, olim sibi etiam ante mundi constitutionẽ paratum, cum laudibus, & canticis spiritualib. perduxisse? nulli dubium, omnem illam cœlestem Ierusalem tunc exultasse ineffabili lætitia, tunc iucundatam esse inæstimabili charitate, tuncq; cum omni gratulatione iubilasse, quoniã festiuitas hæc, quæ nobis hodie reuoluitur annua, illis omnibus facta est continua, neq; immerito.* ILLEFONSVS serm. 1. de Assumptione: *Vidi Ierusalem descendentem de cœlo, à Deo ornatam auro*

mundo

mundo, & lapidibus pretiosis intextam. Quo profe-ctò hodie decorata, ideo descendit, vt reginam mundi, beatam scilicet Mariam, secum eueheret ad sublimia, & collocaret in throno regni. Et inferius. *Quod si Dauid cum omni populo, dignum duxit, arcam veteris testamenti, cum tanto honore prosequi, vt scriptura testatur, multo religiosius est, hanc dignis laudibus commendari Ait namq; sermo diuinus, quod ascendit Dauid, & omnis populus cum eo, vt ferrent arcam Dei, super quā inuocatum est nomen Dei exercituum, sedentis super cherubim. Ac deinde. Dauid, inquit, & omnis populus ludebant corā Domino, omni virtute, in canticis, citharis, & psalteriis, timpanis, & sistris, cum cimbalis & tubis. Rogo si in figura officiosissime, tanta conseruatur gloria, quid hodie ante B. Virginē, quando illa in cœlestem Ierusalem euehitur? quantus exercitus sanctorum præcurrit cum hymnis, & canticis? Quæ nimirū virgo, ac si arca hodie de captiuitate huius seculi, angelorū exequiis glorificata, reducitur non in Ierusalem, quā decoxit, vel deuastauit Chaldæorum exercitus, sed in illam veram, & cœlestem, quam fundauit Deus & non homo, collocatur.* ARNOLD. Abb. in tract. de laudib. virginis: *Postea vero Ioāne in eius obsequiis perseuerante nō diu vocatione delata emigrauit ad filiū, & angelis occurrentibus, & deportantib. inclytam illam animā, assumpta est in cœlum.*

15 BENEDICO.] DAMASCENVS oratione de Assumpt. Deiparæ: *Et ea quidem dixit, vt est consentaneum, in manus tuas fili commēdo spiritum meum: suscipe tibi charam animam, quā conseruasti alienam omni reprehēsione; meum corpus tibi trado, & non terræ: custodi saluum quod tibi placuit habitare, & cum*

& cum natus esses conseruasti virginem: tu me ad te transfer, vt vbi tu es fœtus meorũ viscerum, ego quoque tecum degam: ad te enim propero qui ad me venisti citra vllam spacij distantiam: tu meis filiis maxime desiderabilibus, quos tibi placuit vocare fratres, esto mei discessus solatium; benedictioni eorum adiice benedictionem per mearum manuum extensionem. Deinde, cum manus sustulisset, vt erat cõsentaneum, eis benedixit, qui erant congregati. SIMEON Metaphrast. oratione de vita, & dormit. Deiparæ: *Accersit autem Petrum, deinde alios, & cum lucernas ipsi accendissent, illa in spiritu exultans, diductis labris, benedico tibi, inquit, datori omnis benedictionis, causa luminis: qui meum ventrem inhabitasti: benedico tuæ charitati, qua nos dilexisti Domine; & magnifico verba tua, quæ nobis data sunt in veritate. Et credo mihi affutura quæ dixisti. Cum sic dixisset, se reclinat in lecto, & manib. altum sublatis, cum nulli reprehensioni affine suum corpus, in honestam, & decoram figuram composuisset, & os venerandum aperuisset (etenim videbat iam Dominum ad ipsam venientem, cum multitudine angelorum) tota impletur gaudio & voluntate, & cum rursus dixisset; fiat mihi Domine secundum verbum tuum, emittit tanquam in somno spiritum.* NICEPHOR. lib. 2. hist. c. 21. *Deinde Petrum ad se venire iubet, mox etiam reliquos Apostolos vocat, ardentes habentes faces; & mirifice exultans, labiaq; aperiens, gratias filio agit: atq; in lectum rursus reposita, manus reuerenter, & grauiter, ita vt illam decebat, eleuat: & venerandum prorsus, soleq; ipso purius corpus, pulchre cõponens atq; confirmans (videbat enim illud, angelorum gloria circumcirca*

Apostolis benedicit.

circa, tanquam satellitio stipatum) cum voluptate & miraculo, fiat mihi rursus, secundum verbum tuum, inquit.
16 OBDORMIENS.] ILLEFONS. serm. 9. de Assumpt. *O quam venerandum, & præ ceteris honorandum diem, in quo Dei genetrix virgo Maria de mundo migrauit ad Christum, quæ dolori non subiacuit post partum, non labori post transitum.* IOAN. Damasc. orat. de virginis dormit. *Cum hæc autem fecisset, & audisset à filio. Veni benedi[cta] mater mea in requiem meam: audi surge propinqua mea, pulchra inter mulieres, hæc inquam cum audisset sancta, deponit spiritum in manib. filij.* Et superius: *Priusquam dolorem sensisset peperit, absque dolore fuit eius quoque è vita excessus; mors peccatorum est mala, in qua autem mortis stimulus, nempe peccatum, est morte affectus, qui eam dicemus aliud quam vitæ principium perennis, & melioris.* SIMEON Metap. orat. dicta: *Et cum rursus dixisset fiat mihi Domine secundum verbum tuum, emisit tanquam in somno spiritum, & eum in amicis deponit filij manib.* NICEPHOR. lib. 2. hist. c. 21. *Fiat mihi rursus secundum verbum tuum, inquit: atque ita, in charis illius manibus, perinde atque obdormiens, beatam deponit animam.* Et lib. 1. c. 35. *quod quidem multorum opinionem, tanquam importunam, minusque veram, ipse corrigens, non dixi ei, inquit Iesus, quod moriturus non sit: moriturus est n. eo quo Dei genetrix modo AUCTOR.* Beatissimam virginem non morbi alicuius vi, sed suaui quodam somno, ex hac vita migrasse, præter id asserentium auctoritatem: & illis verbis indicantium, quibus dicunt, Mariam se in lecto reposuisse, quasi sanam, & incolumem, satis ea suadet ratio. Quod iure optimo filium matri id concessisse credendum est, quod seruis aliis concessisse refertur.

Obitus Mariæ absque dolore.

Auctor.

refertur. Colligitur autẽ ex Deut.32.& 34.iuſſu Dñi, *Moſem in monte, in terra Moab, deceſſiſſe, abſq; morbo vllo:* & *Ioannem ſe tumulo incluſiſſe*, referũt Ambroſ. *ſerm. de ſanctis martyribus*, Gregor. Turonenſ. *lib. de gloria plurimorum martyrum, c. 30.* Iſidor. *lib. de patrib. noui teſtamenti*, Simeon Metaphraſt. *in vita eius*. Nicephor. *lib. 1. c. 35. & lib. 2. c. 42.* in eoq; ſanum obdormiiſſe. Hilariũ etiam Pictauienſ. Epiſco[illegible]filiam Abram, ad ſponſum Chriſtum, quem illa ſummo opere expetebat, fuſis precibus ſolis remiſiſſe; itemq; vxorem, in eius hiſtoria legimus; quid ergo mirum ſi id de matre virgine referamus?

17 Nocte.] Gregor. Turon. lib. 1. de gloria martyr. c 4. *Congregati ſunt oẽs Apoſtoli de ſingulis regionib. ad domum eius, cumq; audiſſent, quia eſſet aſſumenda de mundo, vigilabãt cum ea ſimul; & ecce Dominus Ieſus aduenit cum angelis ſuis: & accipiens animã eius, tradidit Michaeli angelo, & receſſit; diluculo aũt leuauerunt Apoſtoli cum lectulo corpus eius.* Illefons. ſerm. 4. de virginis Aſſumpt. *O Beatiſſima, & glorioſa celebratio noctis huius, in qua virgo venerabilis Maria cum laudib cœleſtis militiæ, poli aulam cum ineffabili triumplo excipitur, ex cuius carne Dominus Ieſus verbum caro efficitur, quam ad immortalitatis gloriam tranſmutatam, ac ſuper angelos eleuatam, nullus fidelium ambigit.*

18 Qvintvmdecimvm.] Gregor. Turon. lib. 1. de glor. martyr. c. 9. *Huius feſtiuitas ſacra mediante menſe Auguſto celebratur.* Beda in Martyrolog. *18. calend. Septembr. Aſſumptio S. Dei genetricis, & perpetua virginis Mariæ.* Ado Treuerenſ. Epiſco-

Episc. in Martyrol. *18. calend. Septembr. dormitio S. Dei genetricis Mariæ.* CALENDAR. Græc. *Die 15. Augusti: dormitio Dominæ nostræ Dei genitricis, & semper virginis Mariæ.* CALENDAR. Syror. *15. Augusti festum genitricis Dei.* CALENDAR. Romanum. *18. calend. Septembr. Assumptio sanctissimæ Dei genitricis virginis Mariæ.* AVCTOR. Vniuersa ecclesia, in hoc consentit, Dei genitricem 15. die Augusti, qui est 18. ante Calendas Septembris obdormiisse. Verum Epiphanius dum agit contra Collyridianos, *hæres. 70.* negantes Mariam obiisse, quod putarent fuisse naturæ, sicq; mortis expertē; & contra Antidicomarianitas, *hæres. 78.* Mariæ virginitatem impugnantes, de eius morte dubitat: & post aliqua, sic ait: *Non autem omnino definio hoc, & dico quod immortalis mansit, neq; affirmo an mortua sit: fortasse dici posset, sicut Enoch, & Elias trāslati sunt sic ipsam absq; obitu à terrenis ad cœlestia assumptā, cum & conueniat illi visio mulieris, cui datæ sunt alæ vt fugeret in desertum*: in qua tñ opinione fuit Timotheus presbyter Ierosolym. *orat. de Simeone.* Sed Epiphan. id quidē nō reperiri in scripturis tm̄ dixit, ex quib. si quid colligi posset, id esset, quod legitur *in Apocalypsi.* Alij etiam, quod referunt Ambros. & Beda, *Lu. 2.* & Isidor. *lib. de vita & obitu sanctor. capite 68.* Simeonis illo dicto persuasi, *tuā ipsius animam pertransibit gladius*, putauerunt *martyrio peremptam decessisse.* Verum certa est in Ecclesia communisque sententia obiisse quidem, vt hominem, non tamen gladio interemptam, sed eo modo, quo diximus.

19 SEPTVA-

19 SEPTVAGESIMVM SECVNDVM.] SIMEON Metaph. orat. de vita, & dormit. Deiparæ. *Cum ætate prouecta ad multam senectutem peruenisset, per angelum se migraturam à filio edocta est.* GREGORIVS Cedrenus in compendio historiæ, in Tiberio. *Tradit sanctam animam Domino, ac filio, & Deo suo, annos nata septuaginta duos. Quidam tradunt quinquaginta octo.* Vixit ergo 24. annos post Christi ad cœlum ascensum. MICHAEL Glycas, l. 3. Annal. *At expers illa macula Domini nostri Iesu Christi mater prouectam ætatē attigisse perhibetur, vt diuinus ille vir Andreas Cretensis auctor est.* EPIPHANIVS presbyter Constātinopolitanus in vita virginis. *Ætas virginis ad 72. annos processit, auctore etiam Andrea Cretensi patriarcha Ierosolymitano: qui ad summam ætatem, ait, venisse virginem: at summa ætas non est ætas quinquaginta nouem annorum.* INNOMINATVS, apud Anselmum, opusculo de forma, & moribus Beatæ Mariæ. *Maria cum assumpta erat in cœlum fuit. 72. annorum, qui sic computati sunt: septem educata cum parētibus, & septem annos cum dimidio, ministrabat in templo Domini, in domo Ioseph sex menses in quartodecimo anno annunciatur ei gaudium totius seculi, & in 15. anno peperit Christum, & cum eo 33. annos in præsenti vita: post ascensionem Domini, fuit ipsa in domo Ioannis euangel. 24. annos, qui simul computati sunt 72.* AVCTOR. Magna est, vetusque de virginis ætate contentio. Nam in primis Illefonsus *serm. 6. de Assumptione Mariæ*, nec diu ait hāc sanctā sacratissimā virginē post Dñi ascensionem in terris potuisse

Auctor.

rema-

remanere, quam deſiderabant angeli, cœlũ etiam ipsũ de eius aſcenſione querebatur. Anſelmus etiã ad Galat. 1. in ea verba, (*aliũ Apoſtolorum vidi neminem, niſi Iacobum fratrem Domini*) affirmat iam tunc aſſumptã fuiſſe beatã virginẽ ſiquidẽ tunc Ieroſolymis non erat Ioãnes: erat aũt illi annus 3. à Pauli conuerſione, cũ dicat ipſe ibidẽ, deinde poſt annos tres, veni Ieroſolymã videre Petrũ, eratq; hic añus 37. Chriſti, & ab eius morte 4. & virginis 51. Hippoly. Theba. apud Epiphan. presbyterũ Conſtantinopolita. ſermo. græco de Deipara, *poſt aſcensũ Domini vixiſſe* ait *9. annos*, quos ſic computat. *Tertio anno* inquit, *oblata eſt in templo, in quo annis 11. & 6. menſibus fuit, ſex itẽ menſibus in domo Ioſeph, 15. anno peperit, annis 33. vixit cum filio, qui ſunt omnes 48. poſt aſcenſum Domini vixit annis 9. authore vt dixi Hippolyto, qui ſunt omnes 57.* Euodius apud Nicephorũ *lib. 2. hiſt. eccleſ. cap.* 3. dat virgini poſt Domini aſcensũ annos 11. hac ratione nam trimula cum eſſet in templo eſt præſentata, & ibi in ſanctis ſanctorum traduxit annos 11. deinde vero ſacerdotum manibus Ioſepho ad cuſtodiendum eſt tradita, apud quem cum mẽſes peregiſſet quatuor, ab angelo Gabriele lætum illud accepit nuncium: peperit autẽ mundi ipſius lucem annos agens quindecim, 25. die menſis Decembris, deinceps annos peregit triginta tres, quos etiam filius eius in terris exegit: poſt crucis autem ſupplicium in domo Ioannis, annos impleuit 11. vt ætatis eius anni ſimul collecti ſunt 59. Nicephorus li. 2. hiſt. c. 21.

Cũ *Claudius*, ait, 5. *imperaret annũ*, & *immaculatã Dei verbi matrẽ mortẽ obire oporteret 60. illa agẽs annũ nũciũ à filio per angelum de migratione & aduẽtu ad ſe eius*, *accepit*. Sic ergo ſi 5. annum Claudii reſpiciamus, anno Chriſti 46. à morte eius 12. & ætatis eius 60. virgo obiit. Euſebius *in chronico* año Chriſti 48. Olymp. 260. año 2. ſic ait. *Maria V. Dei mater ad filium in cœlum aſſumitur*, *vt quidã ſibi fuiſſe reuelatũ ſcribunt*. Sic obiit 14. año poſt Chriſti aſcenſum & vitæ virginis 62. Epiph. vero & Cedrenus, & Innominatus. initio relati cum 72. annos Deiparæ tribuant, anno Chriſti 58. Neronis 3. & 24. poſt Chriſti aſcenſũ obiiſſe dicturi ſũt neceſſario. Differentia tãtũ eſt, quod qui dicunt Chriſtum aſcendiſſe 33. anno vitæ ſuæ incepto à 25. Decemb. quo impleuit 32. años vſq; ad Maium, quo aſcendit, dicturi ſunt deceſſiſſe Deiparã menſe Auguſto, cõpleto iã 25. anno à præcedente Maio, ex quo Chriſtus aſcendit. At qui dicunt Chriſtum crucifixũ anno 34. incepto, & aſcẽdiſſe Maio eiuſdẽ añi, dicturi ſũt etiã deceſſiſſe Mariã anno 24. cõpleto ab aſcẽſu Chriſti, cõpletus enim erat Maio præcedente mẽſe Auguſt. quo virgo ad cœlos euolauit 24. annus ab aſcenſu Chriſti. In opuſculo vero illo ad finẽ operũ Anſelmi adfixo non recte colligitur, vixiſſe 82. annos. Nam ex ſingulorum annorum computatione, non 82. ſed 73. colliguntur.

Habemus igitur ex his ſex opinandi modos de ætate virginis. Nam primo iuxta Anſelmũ, non peruenit ad 54. Secũdo, ex Hippolyto vixit 57.

Tertio,

Tertio, ex Euodio 59. Quarto Niceph. 60. illi tribuit, iuxta 5. añum imperii Claudii. Quinto Euſeb. dat 62. Sexto, Epiphanius & Cedrenus tribuunt 72.

Hoc vt explicemus magis, ſciendum eſt, Paulum Ieroſolymam aſcendiſſe à tempore ſuæ cõuerſionis die 25. Ianuar. anni Chriſti 35. per mẽſem vnum inchoati, deinde poſt annos tres venit Ieroſolymam ad *Galat*.1. 18. & poſt annos quatuordecim iterum aſcendit Ieroſolymam ad *Galat*. 2. 1. ad agendum de obſeruatione rituum Iudæorum in concilio: tandem anno ſecundo Neronis vigeſimo ſecundo à conuerſione, & 57. Chriſti venit Ieroſolymam ad ſolennitatem Pentecoſtes *Act.* 20. anno inquam ſecundo Neronis, *auctore Euſeb. in chron. Hieronyi de ſcriptoribus Eccleſ. & Caſſiodoro in chronico*, nã poſt ſeptem ab aduentu dies conijcitur in vincula, *Actor.* 21. & duodecimo die, ex quo aſcendit Ieroſolymam in Cæſarea erat coram Felicẽ Præſide; *Act.* 23. deinde corã Feſto, & Rege Agrippa, & quia Cæſarẽ appellauit, mittitur Romam, *Act.* 27. 1. cœpit aũt nauigare æſtiuo tẽpore, eo ipſo anno. 2. Neronis anno cõuertit Athenis Dionyſium Areopagitam, anno Claudii 10. vt aſſignat Euſebius *in chronico*, & colligitur ex Luca: nam Athenis venit Corinthum, vbi manſit Paulus annum & ſex menſes *Actuum* 18. 11. inde quibuſdam regionibus pertranſitis, ingreſſus Epheſum, manſit ibi 3. annos, *Act.* 20. 31. inde factis quibuſdam excurſionibus, optãs ire Ieroſoly. nam 1 *Cor.* 16. dixit, *permanebo autẽ*

Ephesi vsque ad Pentecostē, rediit Corinthū, vnde cripsit ad Romanos se profecturū Ierosolymā, vt inde Romā iret. Et post dies azymorū nauigās opportune venit ad celebrādum diē Pētecostes Ierosolymis, vt desiderabat, *Actuum 20.* Ex qua cōputatione colligi potest 7. anno ante hunc Pauli aduentum. cōuersum Athenis Dionysium, qui erat Christi 51. & virginis 65. Cum ergo iā ex superiorib. habeamus, Dionys. cum Apostolis adfuisse obitui virginis, & id non poterit cōtingere anteq̄ cōuerteret à Paulo, sequit quinq; priores opiniones, quarum extrema asserit, 48. āno Christi obiisse virginē, & 62. vitæ suæ, non posse vlla ratione defendi. Quinto ergo aut 6. anno postquā cōuersus est, & à Ierotheo instructus, & à Paulo Episc. Athenis ordinatus, ne dicamus Neophytum adfuisse, Ierosolymā ascendit, & vidit Deiparā emigrantē. Sic ergo si 72. annos 20. tribuimus, obiit anno 58. Christi, & tertio Neronis, & vigesimoquarto à trigesimo quarto, quo crucifixus est Christus, & ascendit in cœlū: & cū virgo obiierit 15. die Augusti, nō potuit adesse eius migrationi Paulus. Obiit ergo Deipara virgo 72. anno pene cōfecto; quia deerant dies 23. q medii sunt à die Augusti 15. vsque ad octauum Septembris, quo nata est, vt integri 72. anni complerentur.

20 A CHRISTO. SOPHRONIVS de Assumptione Deiparæ. *Creditur quod Saluator omnium ipse quantum datur intelligi, per se totus festiuus occurrit, & cum gaudio eam secum in throno collocauit.* Et cætera vt supra n. 13. & 14. ILLEFONSVS serm

serm. 9. de Assumptione. *O Beata Maria, gaudẽs ingredere paradysum: quæ de terris ad cœlestem vitã lata es ab angelis, & inter choros virginum, sicut sol fulgens, suscepisti principatum super archangelos in cœlo.* *AVCTOR.* Supra *n.* 13. *&* 14. habes ex Sophronio rationem optimam, quare non sit dubitandum, virgini migranti obuiã filiũ ꝓdisse cũ vniuersa curia cœlesti, atq; in cœlũ portasse.

21 CHOROS.] SOPHRONIVS serm. de Assumptione. *Hæc est dies omni sæculo veneranda, in qua meruit exaltari super choros angelorum, & peruenire vltra, quam nostræ humanitatis est natura, vbi nõ substantia tollitur, sed gloriæ magnitudo monstratur: cum eleuatur in dexteram patris, vbi Christus pro nobis introiit Pontifex factus est in æternum ad cœli palatium. Hæc est inquam dies, in qua vsque ad throni celsitudinem intemerata mater, & virgo processit, atque in regni solio sublimata post Christum gloriosa resedit. Sic itaque vbique confidenter sancta Dei canit ecclesia, quod de nullo aliorum sanctorum fas est credere, vt vltra angelorum, vel archangelorum merita transcenderit. Hoc quippe priuilegium non naturæ, sed gratiæ est beatæ virginis.* AVGVSTINVS serm. 35. de sanctis. *Tu in cœlestibus regnis prælata es cunctis virginum choris: tu agnum quocumque perrexerit sequeris: tu virgineos choros & ab incentiuæ carnis illecebris alienos per albentia lilia, rosasque vernantes, ad fontes perrennis vitæ potandos inuitas: tu in illa beatorum felicissima regia, primi ordinis dignitatem adepta, plantis roscidis oberrans, inter paradysi amænitatem, gramineosque crocos tenero poplite pergis, feliciq; palma violas im-*

marcescibiles carpis: tu concinis sine fine choris coniuncta summis, angelis, archangelisq; sociata, indefessa voce, sanctus, clamare non cessas, tu in cubiculo regis beatitudine gemmis ac margaritis ornata assistis: tibi thronus regius ab angelis collocatur in aula æterni regis, teq; ipse rex regum, vt matrem veram, & decoram sponsam, præ omnib. diligens amoris amplexu sibi associat. Nec mirum si dignetur tibi aggaudere Deus regnans quem tu paruulum ex te hominẽ natum, toties osculata es in terris. Has ergo tuas felicitates possidens conuertere ad nostrarum miseriarum salutem. ILLEFONSVS ser. 1. de Assump. Mariæ. *Quam beatissima, & laudabilis diei huius celebratio rectè colitur, in qua virgo mirabilis cum laudibus cælestis militia intra polorum aulam vna cum ingenti triumpho excipitur; ex cuius nimirũ carne Dominus Iesus verbum caro efficitur, qui cunctis in se credentibus ianuas paradysi aperire dignatus est: qui matrem suam in throno regni collocauit, & in immortalitatis gloriam eam transposuit, ac super choros angelorum, supersolenniter erexit.* Et infra. *Sine fine cum angelis hodie coronatur in regno, quod olim ei præparatum est, vna cum sanctis, à constitutione mundi hodie collocatur in throno a dexteris Dei, sicut canitur in psalm. Astitit regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate.* Et sermo. 2. *Et si impertit præmia iustus iudex Christus Dominus, secundum Apostolum, vnicuiq; iuxta opera sua, huic tamen sacratissimæ virgini genitrici suæ, sicut incomparabile est quod gessit, & ineffabile donum, quod percepit, ita & inæstimabile, atq; incomprehensibile præmium, & gloria, non dico in-*

ter

ter ceteras sacras virgines, verum etiam vltra oēs sanctos, quam promeruit. Peruenit namq; ad cœli palatium beata, & gloriosa, vbi Christus sponsus ecclesiæ, intra thalamum collocauit eā in dextera maiestatis. Ibi siquidem eam assumpsit præcellentissimā inter primos, vbi iuxta Dauid vocem, stat regina in dextris Dei in vestitu deaurato, circumdata varietate. Et serm. 3. *Veneranda est hæc solennitas, cum omni deuotionis obsequio, & venerandum quod canitur etiam, super choros exaltata angelorum.* Et serm. 6. *Hac die meruit exaltari super choros angelorum, quoniam vt credimus in dextera Patris sublenata, in cœlis, regni solio, post Christum gloriosa resedit, quæ merito Domini templum, S. spiritus sacrarium, & appellatur & creditur.* DAMASCENVS orat. de dormitione Deiparæ. *Et animam quidē per angelos in sancta sanctorum, quæ sunt exemplaria vera & cœlestia introducit, sub ipsas alas quadruplicis formæ animaliū, & suo stitit throno in interiori tabernaculo, in quod precursor ipse Christus ingressus est corporaliter.* ANSELMVS lib. de excellentia virginis cap. 8. *Stipatus mille millibus, imo innumerabilibus angelorum agminibus, Deus ipse piissimæ matri suæ de hoc mundo migranti occurrit, eamq; super omnes cœlos exaltatam cunctæ secū creaturæ perrenni iure dominaturam in throno gloriæ collocauit: & ipse Iesus, & Dominus omnium filius benedictus huius castissimæ virginis, & Dominæ rerum, & sicut suæ vnicæ matri totus festiuus occurrere volebat, & aliquis de familia sua se tanti gaudii immensitati subtraheret?* BERNARDVS sermone 1. de Assump. virginis. *Quis cogitare sufficiat quā*

glorioſa mundi regina proceſſerit, & quanto deuotionis affectu tota in eius occurſum cœleſtium legionum prodierit multitudo? quibus ad thronum gloriæ canticis ſit deducta, quam placido vultu, quam ſerena facie, quam diuinis amplexibus ſuſcepta a filio & ſuper omnem exaltata creaturam, cum eo honore, quo tanta mater digna fuit, cum ea gloria, quæ tantum decuit filium? quantum enim gratiæ in terris adepta eſt præ ceteris, tantum & in cœlis obtinet gloriæ ſingularis. Quod ſi oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparauit Deus diligentibus ſe, quod præparauit gignēti ſe, & quod omnibus eſt certum, diligenti præ omnibus, quis loquatur?

SACROSANCTI corporis Mariæ funus, & eius ad cœlos translatio.

CAPVT XX.

Bi ſpiritum Deo tradidit ſanctiſſima Deipara, ſuaui per aera & angelorum pſalmodia reſonante, partim animam in cœlū comitantium, partim corpus circumdantium, eiuſque exequias mirifice celebrantium, Apoſtoli, & ceteri qui aderant viri Apoſtolici, ſtupore correpti, ſūma cū reuerentia, & la-

& lacrymis exultationis, diuinissimum illud tabernaculum circumdantes, 2 hymnisque ad hoc compositis prosequentes, 3 amplectebantur, osculabantur, omnibus denique membris os admouebant, ex contactu sanctificationem quærentes, & vtilitatem: nec vana erat spes, siquidem ex frequenti multitudine, qui quouis morbo laborant, accedentes sani redibant: videbant cæci: surdi audiebant, dæmones fugabantur: postremo omne morborum genus facile dissoluebatur. Lauatur de more corpus, quod ipsam purificabat aquam, ac mundo inuolutum syndone rursus in lecto reponitur. Accenduntur lampades, funduntur vnguenta: quæ exhalante è corpore odore suauiora redduntur, flores sparguntur. Angelis suis hymnis prosequentibus corpus, Apostoli, & à Deo inspirati pontifices, Deo grata cantica concinebant. 4 Diluculo igitur 5 arca Domini sublata è monte Sion, vecta humeris Apostolorum, & manibus, per mediam ducitur ciuitatem, in sacratissimum prædium Gethsemanes, rege regum id regente sua diuinitatis splendore, angelis præeuntibus, stipantibus, & etiam consequentibus, totaque Ecclesiæ congregatione præcurrente, & sacras voces emittente. Inter hæc quidam 6 graue accidit ex liuore profectum Iu-

dæorum. Nam in montis descensu insanior quidam de genere sacerdotum, ausu insaniori in feretrum irruit, & cum ambabus manibus furiose grabatum apprehendisset, in terram illum deiicere nitebatur. Sed statim secuta vindicta diuinitus est, nam abscissa manus è feretro pendent, vnde protinus pœnitentia ductus veniam precatur cum lacrymis. Petrus sisti feretrum iubet, & cum mutilata brachia manibus ex eo pendentibus adiungerentur, confestim ex manco manibus sanus, & incolumis euasit. Hinc 7 progressi ad sacratissimum perueniunt Gethsemane, vbi rursus amplexus, rursus oscula, rursus encomia, hymni sacri, genuum inflexiones, & lacrymæ. Atque ita sanctissimum corpus præclarissimo imponitur 8 monumento. Ibi cum diuini Apostoli, ceterique insignes pietate viri, 9 per tres dies, honoris gratia, perstitissent, continua cœlestium hymnodia mirifice recreati sunt, donec tertio post die, cum ex eis vnus tardius venisset ad exequias, diuino ita prouidente consilio, vt nota fieret corporis translatio admirabilis; quo dolor ei adimeretur propter absentiam, & cuius desiderio satisfieret, iussum est sepulcrum aperiri: eo aperto, nequaquam thesaurus in eo reconditus inuentus est: sepulcralia sola linteamina recte composita repererunt.

Quam-

Quæ amplexi, & exosculati, inexplicabili odore & gratia repleti egredientes, sepulcrum quidem ad pristinum conformant modum: id tantum pro certo habentes, per Angelorum manus beatissima anima viuificatum ad cœlestia tabernacula à filio fuisse corpus ro translatum, vbi super diuinorum Spirituum choros æterna potiretur felicitate. Ac sic quidem sepulcrum diuina gratia plenum, per sequentes mansit ætates, vacuum tamen corpore in eo reposito.

TESTIMONIA.

ANGELORVM.] SOPHRONIVS sermone de Assumptione. *Ad cuius profecto exequias, quantum fas est credere, famulabuntur Angeli, & vniuersæ cœlorum gratulabantur curiæ.* IVVENALIS Patriarcha Ierosolymit. apud Euthymiacam historiam. lib. 3. capit. 40. *Et cum apud eam essent Apostoli, eis visio extitit Angelica, & audita fuit diuina hymnodia præstantiorum potestatum, & sic cum diuina gloria, & supercœlesti, in manus Dei sanctam tradidit animam ratione quadam ineffabili.* ILLEFONSVS serm. 3. de Assumptione. *Quod si ad partum Virginis talia Angeli cantarunt, credimus, quod hodie dignas concelebrarunt exequias, & suscipiunt cum gloria matrem sui creatoris gaudentes.*

I *Angelorum concentus Virginis funus celebrantium.*

dentes. IOANNES Damaſcenus, oratione de dormitione Deiparæ. *Quid deinde fit? elementorum, vt mihi quidem videtur, factus eſt motus, & alteratio, voceſq́ꝫ, & ſtrepitus: laudeſq́ꝫ dignas canebāt Angeli præcurrentes, deducentes, conſequentes: partim quidem ſanctiſſimam, & nulli culpæ affinem animam comitantes, & ſimul aſcendentes, donec regali throno ſtitiſſent reginam: partim autem diuinum, & ſacrum corpus circumdantes, & canticis, quæ Angelis digna erant, Dei matri celebrantes.* GRÆCI in Cantico. *Quin & ſupernæ ſacratiſſimæ, ac longæuæ Angelorum virtutes, rei miraculo, velut attonitæ, atque inter ſeſe mutuo conferētes, aiebant, attollite portas veſtras, & eam ſuſcipite, quæ cœli & terræ opificem peperit. Præterea hymnis, ac laudibus venerandū illud, & ſacrum corpus, quod inaſpectabilem Deum, ac dominum geſtauit, digne vos, & officioſe concelebrate.*

Hymnis proſequūtur obitum Virginis Apoſtoli.

2 HIMNISQVE.] DIONYSIVS Areopagita lib. de diuinis nominibus cap. 3. *Nam etiam apud ipſos a Deo afflatos ſacrorum antiſtites, quando nos quoq́ꝫ, ſicut ipſe noſti, & multi ex ſanctis noſtris fratribus ad ſpectaculum corporis, quod vitæ principium dedit, & Deum ſuſcepit, conuenimus. Aderat autem, & domini frater Iacobus, & Petrus ſuprema, & antiquiſſima Theologorum ſummitas. Et poſtquam eam vidiſſemus, viſum fuit, vt omnes Sacerdotes hymnos canerent, & lauaret, pro vt poterat, vnuſquiſque, infinitam bonitatem diuinarum virium. Poſt Theologos ille, vt ſcis, vicit omnes alios myſtas ſacrorum, vt qui plane excederet, & à ſe ipſo abduceretur: & in ea, quam hymnis celebrat afficeretur ſocietate, &*

tate, & communione, & ab omnibus iudicaretur esse à Deo afflatus, & Diuinus scriptor hymnorum. ANDREAS Cretensis, Archiepiscopus Ierosolymitanus, oratione 2. de dormitione Deiparæ, *Iam ergo illa innumerabilis eorum, qui Deum honorant classis, frequens erat congregata & vniuersus supermundanarum potestatum, qui intelligentia percipitur, pulchre instructus cœtus à nullo conspectus, desuper aduolans ad spectaculum constituebat admirabile. Aderant quoque sanctorum, quas Deus, vt arbitror, inspirauerat animæ, choros ducentes circa lectum, quas liber canticorum vocat adolescentulas ex mystica contemplatione. Oportebat enim cum regina natura, vna adesse diuinas eorum, qui vixerant, animas, in exitu praecedentes: & eam deducere, & ea canere cantica, quæ cani solent exeuntibus. Erat ergo in medio propositum illud tricubitale, & luminosum corpus Deiparæ, quod Dei verbi totam cupiebat plenitudinem. Quod quidem dum videbatur in lecto, vnguenti sanctificationis suaui odore perfundebat totam creatam naturam. Quæ mens, & quænam lingua eorum, quæ illic fuere conspecta, rationes inuestigauerit? Hinc certe factum est, vt diuinorum sapientum præcipui à Diuino Spiritu arrepti, ex insigni lætitiæ diuini tunc oblectantis splendoris, id quod supererat illuminationis in ecstasim traducentis, illos hymnos diuinitus inspiratos, illam, inquam, quæ est in hymnis tropologiam, vt poterat vnusquisque, attingerent, alius alium excipiens. Erant autem ea, non qualia ipsi inducimur, vt mente agitemus, aut vt quis forte descripserit, sed vt eos ad dicendum informabat Spiritus, & audire iubebat: ita &*

ita & ipse hymnus, & quæ in hymnis celebrabantur ab his, qui hymnos dicebant, dicebantur, & exaudiebantur. Quæ ab inferiore quidem, & nostra harmonia, & consonantia erant infinito interuallo seiuncta, parum autem, aut nihil aberant à sono Angelorum, qui in cœlis festum celebrant. Hymnus autem, & quæ hymno celebrantur, etiamsi nostram effugiant comprehensionem, quantum tamẽ possumus assequi, vt rem vtcumq; exprimam, sint eiusmodi. Hic est finis testamentorum, quæ nobis fecit Deus: hæc est declaratio occultorum, & profundorum diuinæ incomprehẽsibilitatu: hic est scopus, qui excogitatus fuit ante secula: hæc est summa diuinorum oraculorũ: de te resonarunt omnes spiritus interpretes Moyses primum cum vidisset rubum te prædixit: de te Dei pater Dauid: te Canticorum sanctus liber præscribens, mystice præsignificauit: te præuidens diuino Spiritu afflatus exclamauit Isaias, Ecce virgo in vtero concipiet: de te magnus prædixit Ezechiel; ecce porta in Oriente: te quoque Prophetans vir ille desideriorum magnũ vocauit montem.

Hymnorum forma.

Maria summa diuinorũ oraculorum.

ILLEFONSVS ser. I. de Assumptione. *Ante cuius thorum quæso rursus, ad exequias, nõ threnos doloris, non lamenta fletus, sed carmina Deo dulcia modulata vocibus: quoniam hodie iam læta peruenit ad regis thalamum.* IOANNES Damascenus, oratione de dormitione Deiparæ. *Aderant ergo hi, qui verbum & ipsi viderant, & ei seruierãt, eius quoq; matri, vt debebãt ministraturi: simul autem aderant eorũ quoq; assecla, & successores. Aderat vero eorum quoq;, qui erant in Ierusalem, quicumq; erat cætus à Deo electus. Oportebat autem iustos quoque, & prophetas, qui olim fuere, vna sequi, futuros*

huius

huius sacri conuentus participes: qui prius annunciarunt fore, vt ex ea propter nos carne suscepta, benignus Deus verbum nasceretur. Sed neq; cætus Angelorum aberat: Et omnes aderãt resplendente face spiritus, & præclaris illustrante splendoribus eos, qui reuerẽtia, & metu, & immobili desiderio sinceros mẽtis oculos in eam defigebant. Illic fuerunt verba inspirata, & dicta diuinitus. Illic hymni diuini, q dicuntur in discessu. Oportebat enim propterea quoq; laudare Dei plusquã infinitam bonitatẽ, & quæ est omni magnitudine superior magnitudinẽ, & infinitam potẽtiam, & quæ omnẽ sublimitatem, & altitudinẽ exuperat eius in nos moderationẽ, plusquam infinitas diuitias eius, quæ cõprehendi non potest benignitatis: inexplebilem abyssum charitatis. Et infra. *Sed cum ad excessum è vita festinantem, & illum desiderantem vidissent Dei matrem, conuersi sunt ad hymnos, qui dicuntur in excessu: diuina impleti gratia, & os commendantes spiritui, & à carne excedẽtes, & vna cum emigrante Dei matre emigrare cupientes, & quo ad eius fieri poterat, vehemẽti animi studio præmigrantes.* SIMEON Metaphrast. oratione de vita, & dormitione Deiparæ. *Cum autẽ in orbem sanctum Virginis corpus circumdedissent, Apostolorũ chorus, & quicquid erat electum ex viris, & mulieribus: & hymnis honorabant, qui illud deducebant, & omnia membra reuerenter, & amanter amplectebantur.*

Auctor. Hymnorum in obitu fideliũ materia.

AVCTOR. Si materia hymnorum, quibus olim fideles eos, qui in Christo dormierunt, ꝓsequebãtur, erat eos beatos dicere: vt ait diuinus Dionysius *lib. de Ecclesiast. hierar. cap. 11.* ꝙ ad victoriæ finẽ ꝑuenissent: & victoriæ auctori, gra-

ri, gratias cum cantu agere, & præterea similem sibi requiē optare: quam amplus Apostolis ad concentus, & hymnos patuit campus, quibus Deiparæ dormitionem prosequerentur iuxta consuetudinem?

Amplexu osculo, & multis aliis corpus Virginis prosequebantur.

3 AMPLECTEBANTVR.] IOANNES Damascenus, oratione de dormitione Deiparæ. *Quid vero hi, qui aderant sanctissimo, & sacratissimo corporis metu, & desiderio, & lacrymis exultationis diuinissimum, & sanctissimum circumsistentes tabernaculum, amplectebantur, osculabantur, omnibus mēbris os admouebant, ex contactu repleti sanctificatione, & benedictione. Tunc autem morbi quidem fugiebant, fugabantur turbæ dæmonum, omni ex parte compulsæ ad sola loca subterranea. Aer, æther, & cœlum ascensu Spiritus sanctificabatur: terra autem depositione corporis. Sed nec aquæ natura erat expers benedictionis: lauatur enim aqua pura, quæ non tam mundabat, imo vero ipsa sanctificabatur. Hic surdis quidem perficiebatur auditus: claudis autem integer reddebatur ingressus, firmaque, & solidæ fiebant bases pedum: cæcis restituebatur visus: accedentibus peccatoribus dirumpebantur Chirographa. Deinde quid? mundum immundis inuoluitur syndonibus, & in lecto rursus Regina ponitur. Deinde lampades, & vnguenta, & hymni, quibus eam prosequebantur, Angelis quidem suis linguis canentibus hymnum eis conuenientissimum, Apostolis autem, & à Deo inspiratis patribus Dei gratia canentibus cantica, & quibus applaudebat Spiritus.*

Beneficia ex contactu corporis Deiparæ.

SIMEON Metaphrastes oratione de vita, & dormitione Deiparæ. *Cum autem in orbem sanctum Virginis corpus circūdedissent,*

dedissent, Apostolorum chorus, & quicquid erat electum ex viris, & mulieribus: & hymnis honorabant, qui illud deducebãt, & omnia mẽbra reuerenter quidem, & amanter amplectebantur, non solum suũ ostendentes desiderium, sed vel ex tactu credentes percipere vtilitatẽ. Fidẽ autem consecuta quoq; est operũ demonstratio, cæcis oculi illuminabantur: surdis aures aperiebantur; claudis bases pedum confirmabantur, & quodlibet morborum, & ægritudinũ genus facile dissoluebatur. Cur non dico quæ sunt perfectiora? Aer quidem, & cælum ascensu Spiritus sanctificabatur, terra autem similiter depositione sacri corporis. Ceterum nec aqua quidem natura erat expers benedictionis, sed ipsa quoque lauacro purissimi corporis fuit particeps sanctificationis. Neq; enim illud habebat opus purgationibus: Quis enim hoc diceret, nisi emotæ mentis? Sed suo contactu potius sanctificabat, id quod attingebatur. Deinde quid? mundis syndonibus mundum corpus inuolutum rursus in lecto ponitur: deinde cum lucernis, & vnguentis, intelligentibus quidem desuper laudantibus virtutibus, Apostolis autem, & diuinis patribus Deo digna cantica canẽtibus exportatur. NICEPHORVS lib. 2. historiæ Ecclesiasticæ, cap. 22. *Apostoli autem, & qui præterea ibi aderant viri egregij, lectum coronæ circumdantes, reuerenter illum exosculantur. Ad quam deinde quamplurima fiunt miracula, cæci namque præter spem, expectationemq; omnem oculis suis solẽ cernunt: surdis auditus suus datur: claudi gressus recipiũt: &, vt semel dicam, omne morbi genus attactui solo prorsus cedit, & profugit.*

4 DILVCVLO.] GREGORIVS Turonens. li. 1. de gloria *Pompa funebri deduci-*

tur primo mane. gloria Martyrum c.4. *Diluculo autem leuauerunt Apostoli cum lectulo corpus eius, posueruntque illud in monumento.* *Auctor.* AVCTOR. Comprobant hoc etiam, quæ supra adduximus cap.20.num.17.

Deducitur manibus apostolorum. 5 ARCA.] IVVENALIS Patriarcha Ierosolymitanus, apud historiam Euthymiacam, libro tertio, capite quadragesimo. *Quod vero Deum suscepit eius corpus cum Angelica, & Apostolica hymnodia elatum, iustis ei factis, in loculo fuit depositum Gethsemane.* ANDREAS Cretensis, oratione prima de dormitione Deiparæ. *Ad quam cum eo quod est aspectabile, quicquid percipitur intelligētia, & quicquid est cæleste, & terrestre simul congregatum, reginam honorat, & deducit ante tabernaculū. O miraculum quæ Deum, qui est infinita magnitudine, & ab omni circumscriptione seiunctus, in paruo sui vteri spacio cœpit super essentialiter, ei hodie circumscripto lecto vecta sanctis manibus iusta fiunt: quæ in suo sinu habuit collocatum eum, qui tergis vehitur cherubicis, insculpta petra finibus sepelitur, & cuius partum admirati sunt Angeli, huius tabernaculum deducunt Angeli choros ducentes.* Et oratione secunda. *O terra virginalis, ex qua secundus Adam processit. Quodnam sepulcrum te teget? quæ nam te terra accipiet, quæ cœli, & cœlorum naturā superasti sanctitate? Quæ nam erunt vestes, quibus sepelieris? quæ nam fasciæ? qui amictus? Quibus nam autem vnguentis vngēt tuum corpus odoriferum, impollutum, & plenum sanctificatione: ex quo scatet remissio, & manat immortalitas, ex quo est deificatio. Quæ nam te manus ad sepulcrum component? quibus nam vlnis portabimus eam, quæ eum portauit, qui minime potest*

te?t contineri? quas nam ſepulcrales p?ces in te ſundemus? quibus nam te deducemus canticis? quibus nam autem labijs tuum laudabimus deceſſum? Qua voce, quibus verbis magnalia tua ornate enunciabimus? IOANNES Damaſcenus oratione da dormitione Deiparæ. *Angelis quidem ſuis linguis canentibus hymnum eis conuenientiſſimum, Apoſtolis autem, & a Deo inſpiratis patribus Deo grata canẽtibus cantica, & quibus applaudebat Spiritus. Tunc tunc arca Domini ſublata ex monte Sion, vecta inclytis humeris Apoſtolorum, in cœleſte templum trãſmittitur per mediam ciuitatem, tamquam quædam ſponſa ſpecioſa decorata ſplendore Spiritus, ad quem non patet aditus: & ſic fertur in ſacratiſſimum prædium Gethſemanes, Angelis præcurrentibus, conſequentibus, alijs contegentibus, & Eccleſiæ tota congregatione. Et quomodo Rex Salomon propter arcæ requiem in templo Domini, quod ipſe conſtruxit, omnes ſeniores Ieruſalẽ vocauit a concione in Sion, vt transferret arcam teſtamenti Domini de ciuitate Dauid, quæ erat Sion, & ſuſtulerunt ſacerdotes arcam, & tabernaculum teſtimonij: ipſi vero, & Leuitæ, & Rex, & vniuerſus populus ante arcam ſacrificabant boues, & oues innumerabiles, qui & intulerunt ipſam arcã teſtamenti Domini in locum eius, in Daber domos, in Sancta ſanctorum, ſub alas Cherubim: ſic tunc propter requiem arcæ intelligentis, non teſtamenti Domini, ſed ipſius hypoſtaſis Dei verbi, ipſe nouus Salomon, qui eſt Princeps pacis, & vniuerſi optimus architectus, mentiũ cœleſtiũ ſupermundanos ordines, & noui teſtamenti proceres, Apoſtolos inquam, cum vniuerſo populo ſanctorũ, qui erat Ieroſolymis,*

Tota Eccleſia comitatur funus.

Daber quid?

hodie congregauit : & animam quidem per Angelos in Sancta sanctorum introducit. Portatur autem corpus manibus Apostolorum, rege regum id regente splendore suæ, quæ sub aspectum non cadit, diuinitatis: & toto cœtu populi præcurrente, & sacras voces emittente, & sacrificante sacrificium laudis, donec in sepulcro, tamquam in thalamo, & per ipsum in delicijs Eden, & in cœlestibus repositum est tabernaculis. SIMEON Metaphrastes, oratio. de vita, & obitu Deiparæ. *Denique cum lucernis & vnguentis, intelligentibus quidem desuper laudantibus virtutibus, Apostolis autem, & diuinis Patribus Deo digna cantica canentibus, diuina arca ex Sion vecta Apostolicis manibus, & humeris, ad Gethsemane sacrum prædium exportatur, Angelis, vt est consentaneum, præcurrentibus, circumstantibus, sequentibus, angelicis pennis adumbrantibus, longe inquam splendidiore, & venerabiliore facta deductione, quam propter translationem veteris illius arcæ testamenti Domini, vt sacra narrant eloquia.* NICEPHORVS lib. 2. hist. Ecclesiast. cap. 22. *Deinde cereis ardentibus prælatis, & vnguentis, floribusque sparsis, atque Angelis cœlitus feretrum, vel præeuntibus, vel stipantibus, vel etiam consequentibus, diuinis patribus, & Apostolis mirifica quædam carmina concinentibus, intellectualis illa, atque spiritualis arca ex Sion in Gethsemani, Apostolicis eam gestantibus manibus, fertur.*

Vltio diuina in audacem Iudæum. 6 GRAVE IOANNES Damascenus, oratione dicta. *Aderant autem forte ex Iudæis nonnulli: operæ pretium enim est tamquam obsonio condimentum, id quod multorum labiis proijcitur, admiscere narrationi. Aiunt cum fuissent in descensu montis hi, qui tolle-*

tollebant beatũ corpus Dei matris, Hebræum quemdam, seruum peccati, & qui fœdus inierat cum errore, imitantem seruum Caiphæ, qui Dominico, & Diuino Christi Dei vultui impegit colaphum, cum effectus esset instrumentum diaboli, audaci, & considerato impetu, & infelici impressione irruisse in diuinissimum illud tabernaculum, ad quod timentes accedunt Angeli: & cum ambabus manibus furiose grabatum apprehendisset, id in humum deiicere voluisse, inuidia illius, qui est auctor malorum. Et hoc quidem fuit eius facinus, sed laborē prauenit fructus & amaram collegit vuam, & dignā sui animi instituto. Aiunt enim ei defecisse manus, & licebat videre eum, qui sua manu audax, & nefarium fecerat facinus, repente carere manibus, donec mentem cōuertit ad fidem, & pœnitentiam: cum primum enim constitissent hi qui grabatum portabant, & mutilata brachia imposuisset infelix tabernaculo, quod vitæ dedit principium, & peperit admirabiliter, ex mācò manibus sanus, & saluus euasit. Solent enim magna ex parte calamitates quoq; sapiētia & salutaria parere consilia. Simeon Metaphrastes, dicta oratione. *Accidit huic pulchræ, & diuinæ rei, graue quidem quid. & odiosum, non tamen silētio, sed memoriæ mandandum, & ad gloriam quidem, & laudem piorum, dedecus autem improborum, qui infidelitatis malum semper sectātur. Cum hoc sacrum, & impollutum corpus in Gethsemane efferretur, vbi sepulcro tradi Deipara ipsa pceperat: Iudæis, qui semper fuerūt repleti inuidia, nec in hoc quidem succurrit tacere, sed ad eius, quod fiebat splendorem, claudere oculos, & ad eis innatum motum animi irrumpere.* *Sanitas impio concessa.*

pere. Qui erat ergo aliis insanior, & impudentior, & is cum venerandum portaretur grabatum, in id irruit plenus inconsiderato impetu, & furore: eius autem scopus erat, hunc sacrum lectum in terram allidere, & tali afficere iniuria, vt qui esset vir insigni audacia. Nō neglexit autem diuina iustitia, sed manus quæ grabatum apprehenderant, ex vlnis protinus fuerunt abscissæ. Virum quæ in partu gaudio totum orbem terrarum repleueras, non erat vlli omnino in morte futura causa molestiæ. Cumq; qui passus fuerat esset quidem improbus, ne tamē omnino eius improbitas videretur insanabilis, ex his, quæ erat passus, iustam eorum, quæ male senserat, petiit pœnitentiā: & quoniam carebat manibus, nec eas poterat ad preces extendere, emittit lacrimas ex oculis, & sic petit curationem. Disciplinam autem vide, simul & medicationem. Statim enim hi quidem, qui lectum ferebant, constiterunt: accedit vero is, qui passus fuerat sectionem, & quæ amputatæ fuerant partibus, vlnis applicatis, (hoc autem iusserat Petrus) statim consecuta est manuum curatio. NICEPHORVS libro 2. historiæ Ecclesiasticæ cap. 22. Cæterum in hanc tantam lætitiam molestum, & durum quiddam incidit, quod silentio prætereundem non sit. Cum enim diuinum illud tabernaculum, ita vt dictum est, ad Gethsemani portaretur, vbi Dei genitrix sepeliri se mandauerat: Iudæi inuidia tabescentes, cum occultare non possent eum, qui in mentibus eorum fouebatur, liuoris affectum produnt. Inter quos, aliis quidem confidentior, furibundusque magis (erat autē ex sacerdotum ordine) cum sacrum tabernaculum portaretur, impetu quodam præter rationem percitus in

Manus abscissæ pendēt ex grabato.

Deipara in Gethsemani iusserit sepeliri.

tus in id ferebatur; huius prosternere sacrã illã arcã, atq; perfundere in animo habens, sed enim vindicta nequaquã moratur: namq; ab vlnis manus illius recisæ ex feretro dependent: At quæ diuina natiuitate sua lætitia habitabilẽ orbẽ repleuerat, ne in obitu quidem cuipiã molestiæ, aut ærumnæ alicuius causa futura erat. Porro is, cui hoc contigerat, cũ malus quidẽ, sed tamen non prorsus desperatus, & incurabilis esset, pœnitentiæ rite prætendit remedium: & quoniã manus, quas nõ habebat, prætẽdere nequit, lacrymas profert, & simul cũ ea resipiscentiæ disciplina, cura quoq; adest. Feretrũ enim cõsistit, & manus ad resectionẽ, vnde deciderant, accommodatæ, (Petri id iussu factũ) confestim pristinum statum suum recuperant.

Quæ omnes gaudio viues perfudit in obitu nemini tristitiæ causa fuit.

7 PROGRESSI.] GREGORIVS Turonensis lib. 1. de gloria Martyrum, cap. 4. *Diluculo autem leuauerunt Apostoli cum lectulo corpus eius posueruntq; illud in monumento.* IOANNES Damasc. oratione de dormitione Deiparæ. *Hinc ad sacratissimam deducitur Gethsemane: rursusq; amplexus, & rursus encomia, hymni sacri, & genuũ inflexiones, & lacrymæ, & ex animi mœrore, & desiderio sudorũ fontes circũfluentes: licebatq; videre sudores, & lacrymas defluxu contẽdentes. Sic igitur sãctissimũ corpus præclarissimo imponitur monumẽto.* SIMEON Metaphrastes oratione dicta. *Hinc ad sacratissimã abducitur Gethsemane, & illic sanctissimũ quidẽ corpus mandatur sepulturæ. Quid ni enim? cũ etiã qui erat Deus eius filius, more hominum sepelitur?* NICEPHOR. li. 2. hist. c. 22. *vbi autem ad Gethsemani peruẽtum est, sepulturæ quidem illa filium imitata, traditur?*

Perueniunt in Gethsemane.

8 MONVMENTO.] SOPHRONIVS serm. de Vir-

Monumentu-

tum Deiparæ. de Virginis Aſſumptione. *Monſtratur ſepulchrũ eius cernentibus nobis vſque ad præſens, in vallis Ioſaphat medio, quæ vallis eſt inter montem Sion, & montem Oliueti poſita: vbi in eius honorem fabricata eſt Eccleſia miro lapideo tabulatu, in qua ſepulta fuiſſe ibidē ab omnibus prædicatur, ſed nunc vacuum eſſe Mauſoleum cernentibus oſtenditur.* EVTHYMIVS lib.3.hiſt.c. 4. apud Damaſcenũ. *Et cum Marcianus, & Pulcheria accerſiuiſſent Iuuenalem Hieroſolymitanum Archiepiſcopum, & Palæſtinæ Epiſcopos, qui in regia vrbe verſabantur propter Synodum, quæ tunc facta eſt Chalcedone, dicunt eis: Audimus eſſe Ieroſolymis primam & egregiam ſanctiſsimæ Deiparæ & ſemper Virginis Mariæ Eccleſiā in prædio, quod vocatur Gethſemane, vbi eius, quod vitam portauit, corpus fuit in loculo depoſitum: volumus ergo eius huc adduci reliquias ad cuſtodiam huius regiæ ciuitatis.* BEDA libro de locis ſanctis cap.6. *In eadem valle Ioſaphat ſanctæ Mariæ rotunda eſt Eccleſia, lapideo tabulatu diſcreta, cuius in ſuperioribus quatuor altaria, in inferioribus vnum habetur in Oriētali plaga, & ad eius dexteram monumentum vacuum, in quo ſancta Maria aliquando pauſaſſe dicitur, ſed à quo, vel quando ſit ablata, neſcitur.* BROCARDVS Monachus lib. de terra ſācta, in deſcriptione Ieruſalē. *Sepulchrũ Virginis glorioſæ oſtenditur in valle Ioſaphat, nō in ima eius profunditate, ſed in pede mōtis Oliueti, & in editiori loco, q̄ ſit ipſa vallis. Quod ante ſubuerſionē ciuitatis extra terram eminebat, nūc vero eſt ſub terra, vna cũ Eccleſia circũ ſepulcrum extructa. Non lōge ab hoc oſtenditur alia Eccleſia, vbi fuit hortus Gethſemani, quam dominus oratu-*

Eccleſia in honorem Virginis ſacrata.

oraturus ante paßionem suam intrauit, iuxta montem Oliueti, cuidam rupi concauæ adhærẽs, sub qua discipuli sedisse memorantur, cum ipse oraret ad Patrem. AVCTOR. Ex hac Brocardi relatione iam constat causa, propter quam, nec Eusebius *lib. 3. de vita Constantini capit. 24. Et sequentibus*, aliiq; historici, nec Hieronymus *Epist. 27.* præsertim libro *de locis Hebraicis*, agens de Gethsemani, & de Ecclesia ibi erecta, vbi Dominus in horto orauit, non meminerint huius sepulchri Virginis, illi satis contigui, quia videlicet ruinis erat obrutum: repertum autem creditur paulo ante tempora Iuuenalis, & Marciani, & Pulcheriæ, Imperatorum: & nũc dicitur sub terra adeo reconditum, vt circiter sexaginta gradibus sit ad illud descendendum. Refert autẽ Euthymiaca historia, *libro tertio capit. 40.* Et Ioannes Damascenus, *sermone de dormitione Deiparæ ad finem.* Et Nicephorus, *libro decimo quinto, cap. 14.* Loculum cum vestibus Mariæ sigillo signatũ missum à Iuuenali Ierosolymis Constãtinopolim ad Imperatores, & collocatum in templo in Blachernis ædificato.

Auctor.

Cur auct. res alij non meminerint Virginis sepultura.

Loculus cũ vestibus Mariæ collocatus in templo Constantinopolitan.

9 PER TRES DIES.] IVVENALIS Patriarcha Ierosolymitanus, apud Euthymiacam historiam, libro tertio, capite quadragesimo. *Quod vero Deum suscepit eius corpus, cum Angelica, & Apostolica hymnodia elatum, iustis ei factis, in loculo fuit depositum Gethsemane: quo in loco Angelorum chorea, & hymnodia mansit tres dies perpetuos. Post tres dies autem Angelica cessante hymnodia, qui aderant Apostoli, cum vnus abfuisset, & post terti-*

Triduo Apostoli adstant sepulchro.

Hymnodia Angelorum triduo perseuerans.

Thomas funeri non adfuit, sed post tertium diẽ

tertium diem venisset, & quod Deum susceperat corpus adorare voluisset, loculum aperuerunt: sed interierat iam quidem, & omni ex parte laudãdum corpus, nequaquam inuenire potuerunt: cum ea autem sola inuenissent, in quibus fuerat compositum, & positum, & ineffabili, qui ex his proficiscebatur, essent odore repleti, locũ clauserũt. DAMASCENVS oratione dicta. *Quod vero*, vt supra ex Iuuenali. SIMEON Metaphrastes oratione relata. *Quod dicimus confirmat Iuuenalis diuinus Ierosolymorum Episcopus. Fuit autem hic vir sãctus, & à Deo inspiratus, qui ab antiqua, & vera traditione narrationem dicens, ad se sic fuisse deductam ait, quod tres totos dies ad sepulcrum sancti permanserunt Apostoli, diuinas hymnodias ex alto audientes. Deinde post tertium diem cum vnus ex Apostolis tardius venisset ad exequias, vel quod ita contigisset, vel quod diuinum ita prouidisset consilium, vt nota esset omnibus translatio admirabilis, tunc & ipse quidem accessit, & vt est consentaneũ, magnum ex eo cepit dolorem, quod tanti boni mansisset expers, idque omnino tolerare non poterat. Sacer itaq; ordo Apostolorum non iustum esse iudicans, vt ipse quoque viuificum illud corpus non videret, & amplecteretur, iubet statim aperire sepulcrum: & illud quidem fuit apertum: thesaurus autem nequaquã erat in eo, sed solæ erant vestes, in quibus fuerat conditus, quemodo etiam eius filij in resurrectione. Quas cum ipse esset amplexus, & qui cum eo aderãt, & repleti essent inexplicabili odore, & gratia, rursus quidem claudunt sepulcrum.* NICEPHORVS libro secundo histor. Ecclesiasticæ capite vigesimo tertio. *Iuuenalis Jerosoly-*

Thomas adest tertio die.

Aperto sepulcro corpus non inuenitur.

rosolymorum Episcopus magnus sane, diuinoque afflatus numine vir, ex vetusta traditione rem hanc sic gestam scriptis suis cum fide confirmat. Dicit enim, totum triduum Apostolos ad monumentum id, diuinorum hymnorum carmina audientes, perseuerasse. Accidit autem rursum, vt Thomas ab eis abesset, videlicet vt nota, perspectaque diuinæ genitricis fieret assumptio, itidem vt antea filij eius, pro eo atque decebat, post diem tertium resurrectio. Ingenti afficiebatur dolore, nec quieto animo esse poterat Thomas, quippe qui tanti boni non fuisset particeps: sacer autem ille chorus, iniquum esse iudicans, si ille quoque diuinum Virginis matris corpus non spectaret, atque complecteretur, aperiri monumentum iubet. Quod quidem, vbi ita est factum, desideratum illud corpus non comparuit; sepulcralia tantum lintea rite composita loco suo manebant, itidem vt filij quoque eius, in sepulcro relicta. Quæ & ipse, & qui cum eo aderāt cum veneratione exosculati, incredibiliq; voluptate, odorisque suauitate repleti, sepulcrum quidem ad pristinum conformant modum, miraculum autem ipsum, quasi per manus subinde posteris traditum, ad nos quoque transmiserunt. Et lib. decimo quinto capite decimo quarto refert eadem. *AVCTOR.* Incertum ergo est, quod nonnulli scribunt, reuelatum esse cuidā sanctimoniali Elisabethæ, corpus virginis assumptū quadraginta fere diebus post dormitionem: hoc est die Septembris vicesimo tertio.

Thomas adest die tertio.

Auctor.

10 TRANSLATVM.] ATHANASIVS Alexandrinus Patriarcha, in Euangelium de sanctissima Deipara. *Nūc adest Regina a dextris tuis, in vestitu*

Translatio corporis Deiparæ in cælum.

stitu deaurato, circumamicta, & variegata, eo quod secundum sexum fœmineum Regina & Domina, & mater Dei appellari debeat, eaq; nunc vt Regina assistens a dexteris filii vbiq; regnantis, quasi in vestitu deaurato incorruptionis, & immortalitatis circumamicta, & variegata, sacris & solennibus verbis celebratur, non quidem secundum spiritualem simplicitatem, aut quasi sine corpore, & carne assistat, sed quod induta sit, quantum spectat ad sanctissimã eius carnem, incorruptibilitate, & immortalitate. Proinde ista noua Eua mater vitæ appellatur, variegataque permanet, ad primitias vitæ immortalis omnium viuentium. Dicimus eam igitur iterum, atq; iterum & semper, & vndequaq; beatissimam. Sophronius serm. de Assump. *Quamuis nonnulli astruere velint eam iam resuscitatam, & beata cum Christo immortalitate in cœlestibus vestiri. Quod & de B. Ioanne Euangelista eius ministro, cui Virgini à Christo virgo commissa est, plurimi asseuerant, quia in sepulchro eius, nonnisi manna inuenitur, quod & scaturire cernitur: Legimus quia multa corpora sanctorum, qui dormierant surrexerunt, & venerunt in sanctam ciuitatem, & apparuerunt multis de quibus profecto nonnulli Doctorum senserunt, & etiam in suis reliquerunt scriptis, quod iam in illis perpetua sit completa resurrectio: fatentur enim quod veri testes nõ essent, nisi & vera eorum esset resurrectio. Vnde & beatus Petrus dixisse legitur, cum de Dauid loqueretur in testimonium: & sepulchrum, inquit, eius apud nos est: quasi non sit ausus dicere, quod ipse, aut corpus eius apud nos est, sed tantum sepulchrum, quo conditus fuerat. Hinc autem resurrexisse & eum cũ ceteris*

Ioannes corporis fruitur immortalitate

Corpora multa sanctorũ gaudent immortalitate.

ceteris sanctis, & ideo vacuum remansisse Mausoleum, vt nunc B. Mariæ cernitur. Quod quia Deo nil est impossibile nec nos de B. Maria Virgine factum abnuimus. AVGVSTINVS lib. de Assumptione Virginis Mariæ, tomo 9. cap. 2. *Quid ergo de Maria morte, quid de Assumptione dicendum est? Vnde diuina scriptura nihil commemorat, nisi quærendũ ratione quod conueniat veritati. Eatque ipsa veritas auctoritas, sine qua nec est, nec valet auctoritas. Memores enim conditionis humanæ mortem illam subiisse temporalem dicere non metuimus, quam idem certe eius filius, qui & Deus & homo est, lege sortis humanæ sustinuit: Et hoc quia homo de eius susceptus, & ortus est vtero. Sed si dicimus eam mortis teneri vinculis, & resolutam in communem putredinem, vermes ac cinerem, deliberandum est, si hoc conueniat tantæ sanctitati, tantæ aulæ Dei prærogatiuæ. Scimus enim dictum primo parenti, quia pului es, & in puluerem ibis. Quod si de morte dicitur, generalis est sententia, si de resolutione in puluerem, hanc conditionem Christi caro euasit de carne Mariæ sumpta, quæ corruptionem non sustinuit. De hac enim scriptum est per prophetam dicentem. Quoniã non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. De quo autem sancto dictum sit Archangelus prodidit, qui ad Mariam ait, & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Et vere sanctum sanctorum, vnde & illa sancta sanctorum dicuntur, quæ illa seruabant, quibus ille figurabatur, qui veraciter solus sanctus sanctorum dicitur. Hic enim est, de quo idem Archangelus Gabriel Danieli loquitur inter cætera, quæ futura*

Mariæ resurrectio.

Num Maria tenetur mortis vinculis.

Sanctus sanctorum Christus.

futura ostendit, dicens. Et impleatur visio, & propheta, & vngatur sanctus sanctorum. Hic enim sanctus corruptionem non vidit, qui tertia die cum triumpho de inferis rediens, resurrexit, caro eius quæ de Maria sumpta est, & si mortuus est ex infirmitate, reuixit ex Dei virtute. Sed hoc ille qui quãdo voluit mori, quãdo voluit resurgere potuit. Excipitur ergo ab illa generali sententia de virgine sũpta natura. Quod si non Mariæ cõgruit, cõgruit tamẽ filio, quẽ genuit, Iesu. Vocabulum Iesu gloriosum omni ornatu, cultuque dignissimum, nomen quod est super omne nomen non decuit ab hominibus appellari, neq; ab eis efferri in mundum, sed ab excellentiori quadam, melioriq; natura. Post hæc quæ Adæ dicta sunt, de quibus excipitur Mariæ filius, contuenda sunt, quæ etiam Euæ dicta sunt, si cunctis fœminis sint generalia, & si in aliquo excipiatur Maria. Scriptum quippe est, mulieri quoque dixit Deus, multiplicabo ærumnas tuas & conceptus tuos, in dolore paries filios, & sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tibi. Ærumnam Maria sustinuit, cuius animã gladius passionis Christi pertransiuit, sed conceptus non multiplicauit, nec sub viri, id est, mariti potestate deguit, quæ integerrimis visceribus de Spiritu sancto Christum suscepit, & virginitatis integritate manente, virgo permansit. Quem quia sine peccati colluuione, & sine virilis admixtionis detrimento suscepit, sine dolore genuit, & sine integritatis violatione pudore virginitatis integro permansit. Hoc enim potuit efficere de matre, quia sic Deus elegit nasci de homine: Maria ergo & si communicat parturiendo cum dolore. Promeruit enim hoc singularis sanctitas eius, & singularis gratia,

Nomen Iesu cultu dignissimum.

Maria exempta à maledictione.

tia, quæ susceptione Dei singulariter existimanda est digna. Non immerito ergo excipitur à quibusdã generalibus vera æstimatione, quam tanta seruat gratia, & attollit dignitatis prærogatiua. Quantum enim Christi potestas posset, mundi ostendit vniuersitas, quantum gratia, Mariæ monstrat integritas: quæ sicut diuersa est à natura, ita diuersa est abvsu. Quid ergo si in tanta diuersitate eam dicimus humanæ sortis mortem subiisse, nec tamen eius vinculis retineri, per quam Deus voluit nasci, & carnis substantiã cõmunicare? Numquid impium erit? scimus enim Iesum omnia posse, qui de se ipso ait, data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. Si ergo voluit integrũ Mariæ virginitatis seruare pudorem, cur non velit incorruptam à putredinis seruare fœtore? Dicat ergo qui cognouit sensum Domini, & qui consiliarius eius fuit, numquid non pertinet ad benignitatem Domini, & matris seruare honorem, qui legem non soluere venerat, sed adimplere? lex enim sicut honorẽ matris præcepit, ita inhonorationem damnat. Qui enim in vita præ cæteris illam gratia sui conceptus honorauit, pium est credere singulari salutatione eam in morte, & speciali gratia honorasse. Potuit enim à putredine, & puluere alienam facere, qui ex ea nascens potuit virginem relinquere. Putredo namque & vermis humanæ est opprobriũ conditionis à quo opprobrio, cum Iesus sit alienus, natura Mariæ excipitur, quam Iesus de ea suscepisse probatur. Caro n. Iesu, caro est Mariæ, & in multo specialius, quam Ioseph Iudæ, cæterorumq; patrũ eius, quib. dicebat: frater n. & caro nostra est. Caro n. Christi quãuis gloria resurrectionis fuerit magnificata, & potenter super omnes

Ratio prima

Honor filii est matris honori prospicere.

omnes cœlos ascensione glorificata, eadem tamen carnis mansit, & manet natura, quæ suscepta est de Maria. Ipse enim est, qui conceptus, genitus, atq; à mortuis suscitatus est per gloriam patris: sicut profectò ipse testatur post resurrectionem, quando Apostolis dicit, videte manus meas & pedes meos, quia ego ipse sum. Quid enim est, ego ipse sum? nisi quia alter non sum, quam qui tunc eram, quando passus sum. Et hoc siquidem cognoscere potestis qui in manibus & pedibus meis clauorum signa clare videtis, ipse ergò, idemq; cœlos ascendit, & carnem, quam de matre suscepit super astra transuexit, honorans omnem humanam naturam, sed multo magis maternā. Si igitur natura matris est filius, conueniens est vt sit & filii mater, non quantū pertinet ad æquā administrationē, sed quantū pertinet ad eamdē reciprocā substātiam, vt homo de homine, caro de carne, mater à filio, filius à matre, non ad vnitatē personæ, sed ad vnitatē corporalis naturæ, & substantiæ: si enim vnitatem potest facere gratia sine proprietate specialis naturæ, quanto magis, vbi gratiæ vnitas, & corporis est specialis natiuitas? vnitas namq; gratiæ est, vt discipulorum in Christo, de quibus ipse dixit; Pater sancte serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, volo vt sint vnum, sicut & nos. Et iterum de omnibus istis. Non pro his aūt rogo tantū, sed pro his qui credituri sunt per verbū eorū in me, vt oēs vnum sint, sicut & tu pater in me, & ego in te: hoc est, vt ipsi sint per gratiā, quod nos sumus per diuinitatē. Hæc quippe gratiæ vnitas, quæ cunctis in Christum credentibus seruatur, si Mariæ etiam minus sapientium æstimatione non tollitur, quanto magis cum gratiæ vnitate

Christus super astra euectus humanam honorauit naturam.

nitate ipsa specialitas naturæ vnũ efficit matrẽ, & filium, & filium & matrẽ? Videndum est etiam quid de his, quos secum per gratiam vnũ esse voluit, consequenter adiunxit, ait enim, pater quos dedisti mihi, volo vt vbi sum ego & illi sint mecũ, vt videant claritatem, quam dedisti mihi. O magnam & inæstimabilem bonitatem Dei, qui habere secum suos in gloria vult, vt sua claritate fruantur, qui hic sua fide iuncti vnum cum eo esse digni iudicantur. Si igitur eos secum habere vult, & hoc potest, qui omnia potest, quid istum iudum est de matre, vbi digna sit haberi, nisi in præsentia filii? Quantum igitur contueor, quantum intelligo, quantum credo Mariæ anima claritate fruitur Christi, & gloriosis conspectibus eũ semper videre sitiens, & semper concupiscens, dum inæstimabiliter pascitur excellentiori quadam, specialiq; prærogatiua a filio honoratur, possidens in Christo corpus suum, quod genuit clarificatum in dextera patris: & si non suum per quod genuit, tamen suum quod genuit; & quare non suum, per quod genuit, si enim non obuiarit nec dum perfecta auctoritas, vere credo & per quod genuit, quia tanta significatio dignior cœlo est, quam terra, quoniam thronum Dei, thalamum Domini, domum atq; tabernaculũ Christi, dignum est, ibi esse vbi est. Tam preciosum enim thesaurũ dignius est cœlo seruari, quam terra. Tantam integritatem merito incorruptibilitas, non putredinis aliqua resolutio sequitur. Istud ergo sacratissimum corpus, de quo Christus carnem assumpsit, & diuinam naturam humanæ vniuit, non amittens quod erat, vt verbum caro, hoc est, Deus homo fieret, escam vermibus traditum in communi sorte

putredinis, & futurum de vermibus puluerem quia sentire non valeo, dicere pertimesco. De quo si nihil altius sentirem, quam de proprio, nihil dicerem nisi quemadmodum de proprio. Quod absq; vlla ambiguitate soluendum est in mortem post mortem, & futurum putredo, post putredinem vermis, post vermē vt dignum est abiectissimus puluis. Quod de Mariæ credendum non videtur, nec æstimabile, quia æstimationem procul pellit incōparabilis gratiæ munus. Quod me dicere multarum consideratio rerum inuitat: quarum & quædam illa est; quam suis alibi ministris ipsa veritas ait; qui mihi ministrat me sequatur, & vbi ego sum, ibi & minister meus erit. Si enim hæc est generalis sententia omnium per fidem & bonam operationem Christo ministrantium quāto magis quodammodo, & specialius est Mariæ? Maria namq; operis exhibitione, & fidei rigidissima veritate ministram Christi fuisse, omnis, qui sane sapit, intelligit. Absq; dubio enim omni operi ministratrix extitit, quæ hunc in vtero gessit, partuq; profusum aluit, & à facie Herodis in Ægyptum fugiens abscondit, & omnem infantiam eius pro matris affectu ita prosecuta est, vt vsq; ad crucem, in qua filium iā virum perfectum vidit pendentem ab eius indubitanter ministerio non recessit; consecutā eum, non solum gressibus pedum tanquam pro reuerentia Dei, verumetiam imitationis affectu. Maria ergo ministratrix Christi spiritualium operum quātitatibus, sicut deuotissima extitit, ita absq; dubio religionis fide, id est verā crudelitatis charitatē, secutrix fuit. Non enim potuit nisi diuinitatis eius esse credula, quæ se nouerat hunc non virili semine

Gratia Mariæ incomparabilis vetat credere corpus eius computruisse.

Maria fuit perpetua filii consectatrix.

[conci-]

secundum ordinem naturæ, sed diuino spiramine, nũciante archangelo concepisse: videns semper famulãtium angelorum ei adesse frequentiam, vt concepto, & nato, quando videlicet facta est cũ angelo multitudo cœlestis exercitus, clamantium & dicentiũ, gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis, & in Ægyptum fugituro, atq; inde iterum redituro, quibus liquido cognoscere potuit quia talia obsequia non nisi Deum decuerant. Vnde & stellæ demonstratio, & Magorũ de longinquis partibus inspirata adductio quam maxime illi extiterit iudicium Veritatis. Similiter Simeonis, atque Annæ prophetali dignitate insignitus, & huic speciatis occursus. Quæ omnia profecto Maria conseruans, his cunctis altius ad fidem roborata, pio corde conferebat, in tantum vt Domino non dubitanda, deficiente in nuptiis vino diceret: vinum non habent. Sciens plene hoc illum potuisse, quod eum mox contigit, diuino miraculo cõplevisse. Ecce igitur Maria fide & opere Christi administratrix, & deuotaus, ad eius mortẽ secutrix non plus gressu, quã imitationis affectu, vt credendũ est, si ibi non fuerit, vbi Christus ministros suos vult esse, vbi ergo erit? Et si ibi erit, nũquid æquitatis gratia, vbi æqua Dei censura, quæ vnicuiq; reddet secundum sua merita? Si ergo merito Mariæ viuenti præ omnibus donata est gratia, mortuæ erit minuenda? Absit; quia si omnium sanctorũ mors est pretiosa, Mariæ sane est preciosissima, quã tanta comitata est gratia, vt mater Dei dicatur, & sit. Consideratis igitur his vniuersis, vt vera ratione confitendum censeo, Mariam in Christo, & apud Christum esse. In Christo,

Maria Christo ministra, & administratricem secutrix.

Maria viuit animo, & corpore cum Christo.

quia in ipso viuimus mouemur, & sumus: apud Christum, gloriose ad æternitatis gaudia assumptam, benignitate Christi honoratius susceptam cæteris, quam hic gratia honorauit præ cæteris: nec vsque ad communem humilitatē esse adductam post mortem, putredinis videlicet, & vermis & pulueris quæ suum & omnium genuit Saluatorem: in cuius si potestate est sanctorum de capite capillum non perire, est & illā anima & corpore integram posse seruare. De cuius potestate si nullus dubitet Ecclesiasticorum, quin possit matrem sine corruptione in perpetuum seruare, cur dubitandum est voluisse quod attinet ad tantæ benignitatis gratiam? Sic elegit diuina voluntas sola gratia inter crepitantes vehementium ignium flammas non solum puerorum corpora seruare illæsa, vestimenta seruare iniusta, cur abnuat in matre propria, quod elegit in veste aliena. Ionā seruare in ventre ceti præter naturalem vsum voluit incorruptum sola misericordia, Mariam incorruptam præter naturalem non seruabit gratia? Seruatus est Daniel ab intemperatissima fame leonum, non seruanda est Maria tantis dotata meritis dignitatum? Hæc cuncta quæ diximus, quia naturam non seruasse cognoscimus, in Maria integritate plus potuisse gratiam, quam naturam non dubitamus. Diuinitatis enim sunt opera quæ dicimus, & ideo possibilia, quia sunt ab omnipotentia. Christus autem Dei virtus est, & Dei sapientia, cuius omnia, quæ patris sunt, sua sunt, & velle: velle autem omnia quæ sunt iusta, & digna, sic per hoc digne videtur lætitia inenarrabili anima, & corpore, in proprio filio per proprium filium, nec vllam sequi debere corruptionis ærumnam, quam nulla secuta

Ionam seruauit in ceto, ergo & matrem.

Daniel seruatus est, ergo & mater.

Opera hæc possibilia cur.

cuta est, tantum filium pariendo integritatis corruptio, vt semper incorruptam, quam tanta perfudit gratia, sit integraliter viuens, quæ omnium integram, perfectamque genuit vitam, sit cum illo, quem in suo gessit vtero: sit apud illum illa quæ genuit, fouit, & aluit illum Maria Deigenitrix, Dei nutrix, Dei ministratrix, & Dei secutrix. De qua vt tũ dixi, quia aliter sentire nõ audeo, aliter dicere non præsumo. Suscipiat igitur hunc sensũ fraterna charitas vestra, quem Sanct⁹ spiritus per me vobis inspirauit. Ostensa sunt ex parte quæ taliter hortata sũt me dicere. Si quis aũt refragari & his cõtradicere elegerit, cũ dicere nõ velit, nõ posse Christum, proferat quare nõ cõueniat velle; ac per hoc non esse. Et quum se veraciter consilium Dei de his nosse manifestauerit, incipiam credere, de quibus aliter non possum sentire. Mirabor illum altitudinem consilii diuini inuestigasse, quam me, cum Apostolo digna reuerentia videor deberi admirari, dicente. O altitudo diuitiarum, sapientiæ, & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & secundum eumdem Apostolum, ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus. Dixi de his: & si non quantum est, tamen quemadmodum me dicere debuisse credidi. Si ergo vera sunt, quæ scripsi, tibi gratias ago Christe, quia de sancta virgine matre tua, nisi quod pium est, ac dignum visum sentire non potui. Si ergo dixi, vt debui, approba Christe tu, & tui: si autem non vt debui, ignosce obsecro tu & tui. Qui cum Patre & Spiritu sancto viuis, & regnas per omnia secula seculorum Amen. IVVENALIS Ierosolymitanus patriarcha in historia Euthymiaca li. 3. c. 40. *Qui mysterii obstupefacti miraculo hoc solum*

De morte Mariæ nisi quod pium est non est sentiendum.

solum poterant cogitare, quod cui placuit in propria persona carne indui, & ex sacrosancta virgine homo fieri, & nasci in carne Deus verbum, & Dominus gloriæ, & post partum eius incorruptam conseruauit virginitatem: ei quoque visum est, postquam ea è viuis excessit intemeratum eius, & impollutum corpus honorare translatione, ante communem, & vniuersalem resurrectionem. Leo Imperator oratione de Mariæ obdormitione. *O super omnes benedicta, qui solus magnalia, & potest, & facit, præpotens filius tuus, quid hodie tibi largitur, & præstat? quid agitur? quod spectaculum exhibetur? An non obsecro te sanctificationis arcam, te ornatissimum thalamũ, & diuinissimum thronum ad suum diuinum, & augustale templum transposuit; An non illã, ex qua carnis indumentum, quo inter homines versari potest, susceperat, carne vestiuit, & ad summa fastigia cælorum euexit. An non omnes, qui illi adsunt, & administrant, tibi quoque prompta deferunt obsequia.* Andreas Cretensis Ierosolymitanus Patriarcha, ora. de dor. Deiparæ. *Hoc autẽ aperte ostendit ex eo, quod suam matrem semper virginem, ex cuius vtero, cum esset Deus, formatus est, hodie è terræ locis, vt humanæ naturæ reginam transtulit. Erat ergo tunc quoque præsens, & legem mortis fecit cessare.*

Legem mortis fecit Christus in matre cessare.

Erat autem spectaculum [illegible] vere nouum: mulier quæ cælorum superauerat naturam puritate, in adytorũ, quæ sunt in cælis sancta cõmeans, & ingrediens: sicut enim non fuit corruptus parientis vterus, ita mortua caro non interiit. O miracula; partus effugit corruptionem, & sepulcrum non admisit interitum. Quomodo potest hoc demonstrari? vultis dicam? Quomodo cor-

est momentum inane? Quomodo corpus euanuit? Quomodo non sunt in ea vestes, in quibus est sepulta? nisi effugisset interitum id quod sepultum fuerat, si translatus nõ fuisset thesaurus? Quod si ita est, quomodo non est vera, & à mendacio aliena translatio? Stat enim sepulcrum inane vsque ad hodiernum diem, quod & testimonio est approbatum, & approbat sanctam translationem. Et orat. secunda. *Te nequaquam potest habere sepulcrum: corpus enim dominicum, non delent ea quæ intereunt. Migra ex his, quæ sunt in natura creata mansionibus. Nam quamdiu quidem versabaris in terra te habuit parua terræ portio: ex quo autem translata es è terra, te vniuersus mundus continet commune propitiatorium. Plaude terra, prosequere laudibus, narra quæ sunt gloriosæ virginis, partus, fascias, sepulcri miracula, quomodo sit sepulta, quomodo translata, quemadmodum cernitur inane sepulcrum quod adoratur. Gethsemane suscipe nouam reginam, parasepulcrum, sit arca tibi custos thesauri, caute & diligenter sanctum custodiatur. Si quid contigerit admirabile & translatum fuerit id, quod est impollutum, esto prædicans miraculum, narrato translationem his, quæ sunt postea consecutura generationibus.*

Sepulcrum inane repertum.

GREGORIVS Turon. lib. primo de gloria martyrum capite quarto. *Diluculo autem leuauerunt Apostoli cum lectulo corpus eius, & posueruntque illud in monumento, & custodiebant ipsum aduentum Domini præstolantes: & ecce iterum adstitit eis Dñus, susceptumq; corpus sanctum in nube deferri iussit in paradisũ resumpta anima cũ electis*

Corpus nube in cœlum

elatum à filio.

eius exultans, æternitatis bonis, nullo occasuris fine perfruatur. Et c. 9. *Maria gloriosa genitrix Christi, vt ante partum, ita virgo creditur & post partum, quæ (vt supra diximus) angelicis choris canentibus in paradysũ: Domino præcedente, translata est.* MICHAEL Syngelus in vita Dionysii. *Et ipsius delubrum mirandum in modum exstructum sanctissimus diuinisq; Apostolorum capitibus, & manibus ex Sion in Gethsemani tanslatum est. Hinc virgo integerrima, quæ omnibus cœlestib. potestatibus sublimior est, & omni creaturæ dominatur, post celebratam eius memoriam, ad sublimiorem cœli requiem est assumpta.* IOANNES Damascenus orat. de dor. Deiparæ. *Sic igitur sanctissimũ corpus præclarissimo imponitur monumento. Sed hinc tertio die ad cursus cælestes in cœlestia transfertur curricula. Non oportebat enim hoc diuinum habitaculum, fontem qui non potest exhauriri aquæ remissionis, coercere in sinu terræ. Sed quomodo quod ex ea constitit verbi Dei corpus sanctum & integrum, & interitu minime obnoxium, tertio die resurrexit ex monumẽto, ita etiã eripi è sepulchro decebat, & matrẽ transferri ad filium. Et quomodo ipse ad eam descendit, ita etiam eam illi dilectissimam ad ipsum extolli in maius & perfectius tabernaculum. Tu vero ò sacrorum sepulchrorum sacratissimum, post Domini quidem sepulchrum, quod vitæ dedit principium, vbi aurum est purum, quod manus Apostolorum in te recondiderunt? Vbi est, qui Deum suscepit, thesaurus? Quid quæritis in sepulchro eam, quæ ad cælestia translata? corpus sacrum, & sanctum, relictis syndonibus, cum me impertiisset sanctificatione, & vnguen-*

Sepulchri Deiparæ encomia.

vnguentis, bonoque odore repleuisset, abiji raptum sublime, concitantibus angelis, & cælestibus omnibus. Nunc me defendunt angeli, nunc diuina in me habitat gratia, ego quasi officina medicinæ ægrotantibus. COSMAS hymnographus Episcopus Maiumanus. *Tu sacra, & casta virgo, quæ præter naturæ ordinem Deum enixa es, chara victoriæ symbola deferens, illumque, qui te genuit emulata, super naturã naturæ legibus concedis. Nam & moreris, & mortua cum filio denuo exuscitaris vna cum illo, in omnem victura æternitatem.* GERMANVS Patriarcha Cõstantinopolitanus oratione de obdormitione virginis. *Viuit spiritus tuus in omne æuũ, & caro tua sepulcralem corruptionem non est experta.* Item. *Sacratissimæ virginis caro ex mortuis iam resuscitata, expedita, & spiritualis effecta est, vtpote ad omnem immortalitatem, & incorruptionem iam transformata.* Et, *corpus tuum virgineum omnino sanctum est, & humanum quidem, sed quod ad summam immortalitatem vitam peruenerit, adeoque integrum sit, & absolute viuum, & obdormitioni non obnoxiũ, quippe quod vas Dei capax fuerit.* SIMEON Metaphrast. oratione de vita & obitu Deiparæ. *Hinc ad sacratissimã abducitur Gethsemane: & illic sanctissimũ quidem corpus mandatur sepulturæ. Quid ni enim? cum etiã qui erat Deus eius filius, more hominum sepelitur? per ipsum autem ad cœlestia, & diuina transmittitur tabernacula. Atq; viuifici quidem corporis diuinæ sepulturæ ita se habet narratio. Siquidem quod ex ea natum erat, totam eam verbũ ad se trãstulit, & voluit eam apud se, & esse, & perpetuo simul viuere.* MICHAEL Glycas. 3. part. Annalium.

lium. Tametsi virgo mater naturæ legibus fuit obnoxia, tametsi mortem degustauit, tametsi vt homo in sepulcrum est deposita, naturæ tamen fines, atq; terminos superauit, & excessit, nec sepulcrum, nec mortalitas eam in potestate sua retinere potuit. Nam & ipsa de sepulcro resurrexit prorsus, vt filius eius, idẽque Deus etiam fecerat, solis sepulcralibus exuuijs in monumento relictis. Consimili nimirum modo, & ipsam Dei matrẽ ex mortuis resurrecturã fuisse, quo filius resurrexerat, multo ante beatus ille Dauides, huiusmodi verbis significauerat. Surge Domine in requiẽ tuam, tu inquã ipse, & arca significationis tuæ. Nã quia norat Dauides eam, quæ Christum vtero suo gestasset, ac illã ipsam ob causam arca sanctitatis esset, atque nuncuparetur, eodẽ pacto resurrecturã è sepulcro, quo & natus ex ipsa Christus Dei filius, & Deus resurrexit, idcirco non abs re consimilem vtriusq; resuscitationem ex mortuis, multo ante, quasi pictura quadã, expressit. Etenim ni res ita se haberet, non sane posteaquam dixerat, surge Domine, subiecisset, & arca sanctitatis tuæ. Et Epistola ad Alipiũ monachũ. *Qua ratione Maria omnis labis expers per mortẽ ad vitã corpore simul, & anima transierit, id admirabiliter alicubi disserit Andreas Cretensis. Sed neque minus quoq; perspicue, & clare, isthæc ipsa, ob oculos ponit magnus ille hymnographus Cosmas. Tu inquit ille, sacra & casta virgo*, &cetera vt supra. D. RODERICVS Archiepiscopus Toletanus. 58. in Actis Concilij Lateran. 1. de primatu Ecclesiæ Toletanæ. *Absit autẽ, vt propter gloriã huius primatus, afferã corpus B. virginis, quod firmiter credimus in cœlestibus cũ Domino gloriosum esse, in ecclesia Toletana*

letana fuisse aliquādo sepulcū. pedibus humanis quotidie conculcandū. NICEPHORVS lib. 1. hist. ecclef. cap. 35. Moriturus est Ioānes eo, quo Dei genitrix modo, cōfestim vero reuiuiscet, atq; resurget, incorruptibili scilicet corpore, alterū magistri expectaturus aduentū. Et lib. 2. c. 22. sepultura quidē illa filiū imitata traditur: per illū autē ad diuina tabernacula, ad ipsum scil. paradisū, vbi & vitæ arbor cōsita est, ratione ea, quā qui hæc facit, Deus nouit, trāsfertur. Et ca. 23. Quod vero diuinū hoc Dei genitricis tabernaculū resurrecturū fuerit, propheta quoq; Dauid prædixit, exurge, inquiens, Domine tu, & arca sanctificationis tua. AVCTOR. In hac sentētia licet non tā clari videntur esse Bernardus ser. 1. de Assūptione, & ser. de verbis Apocalypsis, signū magnū. Anselmus lib. de excellentia virginis cap. 8. Rupertus lib. 6. in Cantica, in ea verba, quæ est ista, quæ progreditur tanquā aurora consurgens, & Laurentius Iustinianus ser. de Assūptione & graues alij, insignesq; scriptores. Est igitur iā tam cōmunis hæc sentētia, & ecclesiæ pietate cōprobata, vt sine magna temeritate nō possit negari. Nec mirū si dubitat hac de re Sophronius in eo sermone, quāuis omnino nō neget, imo probabile existimet, & Illefōsus ser. 6. eundē sequēs nomine Hieronymi, nā serm. 5. sermonē illū, quasi Hieronymi fuerit, refert, & ille q nomine Augustini circūfertur inter eius sermones de sāctis. 35. nā auctor post Isidorū vixit; quē refert ex lib. de vita & obitu patrū veteris, & noui testamēti c. 38. de B. Maria, & Beda li. de locis sanctis c. 6. ad finem, Vsuardus, & Ado Treuerensis in Martyrologijs, qui 18. Cal. Septēbris sic dicunt

Ioannes suscitatus.

Auctor.

dicunt. Quo autem venerabile illud Spiritus sancti templum nutu, & consilio diuino collocatum sit, plus elegit sobrietas ecclesię cum pietate nescire, quam quid friuolum, & apocriphũ inde tenẽdo docere. Hi enim sermonem illum Sophronij secuti videntur, qui, cum suo tẽpore nihil compertum inuenissent, nimirum, si dubitarent. Nobis autem clarior illuxit sententia, omnium fere veterum & nouorum auctorum testimonio firmata, & Ecclesiæ Romanæ pietate celebrata.

STATVRA VIRGINIS & eius corporis compositio.

CAPVT XXII.

1 *FVIT Deipara virgo, quod quidem ad eius mores attinet, in rebus omnibus honosta, & grauis: pauca admodum, eaque necessaria loquens, ad audiendum facilis, & perquam affabilis, honorem suum, & venerationem omnibus exhibens. Quot attinet vero ad corpus, fuit statura mediocri, quamuis sint, qui eam aliquantulum mediocrem lõgitudinem excessisse dicant. 2 Nequicquam libera in loquendo, sine risu, sine perturbatione, & sine*

& sine iracundia maxime. Colore fuit triticum referente, capillo flauo, oculis acribus, subflauas, & tamquam oliuæ colore pupillas in eis habens. Supercilia ei erant inflexa, & decenter nigra; nasus longior; labia florida, & verborũ suauitate plena: facies non rotunda, & acuta, sed aliquando longior: manus simul, & digiti longiores. Erat denique fastus omnis expers: simplex, minimeq; vultum fingens: nihil mollitiei secũ trahens sed humilitatem præcellentem colens. Vestimentis, quæ ipsa gestauit, coloris natiuè contenta fuit: id quod etiam num sanctum capitis eius velamen ostendit. Et vt paucis dicam, in rebus eius omnibus multa diuinitus inerat gratia. 3 Depinxit eius adhuc viuentis imaginem Lucas pictor insignis, & scriptor euangelicus, in qua posteri intuerentur, reuererenturque hanc virginis formam, 4 filij formam per omnia referentem, mirifice descriptam. Hic ortus, hæc vita virginis, hic decessus eius admirandus, hæc summa, ad quam euecta est super omnes cœlestes spiritus excellentia dignitatis: hoc illi à filio tributum munus, 5 ad solatium nostræ infirmitatis, vt sicut Deus mediatore Christo nos à malis eruit, bonisque cumulat vniuersis, ita nihil sit, quod per nos à Christo suscipiatur oblatũ, vel ab ipso nobis conferatur boni, quod per hanc

suam

suam genitricem, inter nos, & ipsum singularem mediatricem, non exequatur.

TESTIMONIA.

Mores Deiparæ quam insignes.

FVIT ANSELMVS opusculo de forma & moribus Beatæ Mariæ; *Mos suus erat modicæ loquelæ; expeditæ obedientiæ; mundæ proximationis, sine audacia, sine turbatione, sine ira, benigne salutans: eloquentiam eius homines mirabantur. Fuscos habebat oculos; rectos aspectu, nigra supercilia, mediocrem nasum: vultus eius longus, longæ manus, longi digiti; mediocris statura: perseuerans in orationibus; ferens pannum proprij coloris; lectioni, ieiunijs, & labori manuum, & omni bona, virtuosæ operationi se dederat.* GEORGIVS Cedre. in compen. hist. *Erat statura mediocri, subfusca, fuluo crine, oculis fuluis, ac mediocribus, magno supercilio, nasu mediocri, manibus, ac digitis longis: vestes amplexans, nullo corpore tinctus.* EPIPHANIVS presbyter Constantinop. in vita virginis. *Erat Maria in rebus omnibus modesta, & grauis, & quæ sequuntur in textu* NICEPHORVS lib. 2. hist. eccles. cap. 23. *Mores autem, formaque, & statura eius, modus talis; vt inquit Epiphanius, fuit. Erat in rebus omnibus honesta, & grauis,* & cetera quæ supra in textu.

Corporis compositio.

Verecundia virginis.

2 NEQVICQVAM AVDAX.] ANDREAS Cretensis oratione de Annũciatione Mariæ. *Etenim cum minime esset audax, & ad loquendum velox.* ANSELMVS dicto opusculo. *Sine audacia.* BERNARDVS

NARDVS sermone de verbis Apocal. Signum magnum. *Gratissima sane gēma in diademate, micās in capite stella, rubor in facie hominis verecundi. An verò quis putat quod hæc caruerit gratia, quæ gratia plena fuit? Pudibunda fuit Maria: ex euangelio id probamus. Vbi enim aliquando loquax? Vbi præsumtuosa fuisse videtur? Multa quidem à Simeone audiuit, tam de Deo, quam de se ipsa. Ad loquēdum tarda, velox ad audiendum.* AVCTOR. Hæc ideò adduxi præter ea, quæ *capite tertio, num. 7.* relata sunt, ad explicandam hanc virginis dotem verecundiæ; quam Epiphanius Græca dictione, ἀπαρρησιασὸς expressit, itemq; ante ipsum Andreas Cretēsis. Quæ hoc tantum significat, *non libere loquēs, non audens loqui, carens audacia loquēdi.* Quæ virtus virginem exemplar virginū maxime decet. *Auctor.* *Virtus virginum propria verecūdia in loquēdo.*

3 DEPINXIT.] SIMEON Metaphr. in vita Diui Lucæ. *Hoc autem inter cetera gratissimum est, quod ipse quoq; typum assumptæ humanitatis Christi mei, ac signum eius, quæ illum pepererat, & assumptā humanitatē dederat, primus hic cera, ác lineamētis tingens, vt ad hæc vsq; tempora in imagine honorarentur, tradidit. Tanquam non satis esse existimans, nisi etiam per imaginē, ac typum versaretur cum his, quos desiderabat; quod feruentissimi amoris signum est. Nec id solum, sed & fidelib. omnibus, Christiq; amatoribus hæc, quæ maxima erant, gratiose donauit.* THEODORVS Lector in collectaneis historiæ eccleliast. lib. 1. in principio. *Pulcheria Eudoxiæ imaginē matris Christi, quā Lucas Apostolus pinxerat, Ierosolymis misit.* NICEPHORVS li. 6. eccl. hist. cap. 16. *Cum etiam sanctorum Apostolorum Petri;* *Lucas depinxit imaginē virginis.*

& Pauli, ipsiusque adeo Christi, & quæ cum supra captum mirifice genuit, virginis matris, clares adumbrantes, imagines plurimas ad hunc vsque diem conseruatas esse nouimus. At Lucas quidem Apostolus primus ipsius accurate, opus id exorsus, manibus suis depinxit. Et lib. secundo cap. 43. Lucas pictor egregius fertur is quoque primum Christi, & quæ eum nata, vt Deum decebat, genuit matris, atque etiam Principum Apostolorum, effigiem, pingendi arte adumbrasse. Vnde in omnem deinde habitum orbem tam venerandum, & pretiosum opus [illegible]. Et lib. 14. cap. 2. Templum item quod Tonodegon, hoc est, viæ ducem, cognomine clarum est, (opus Pulcheriæ est) in quo diuinam illius imaginem, quam Lucas Apostolus in tabula depictam reliquit, sacrum ex pensum, & seruatoris ipsius fascias, proinde atque thesaurum, quemadmodum Eudoxia Augusta, cum Ierosolyma profecta est, misit, seruandas curauit. Et lib. 15. cap. 14. Tria quoque Pulcheria Dei matri ex ipsis fundamentis templa erexit, secundum templum, viæ ducum est, vbi Antiochia missam veræ matris imaginem dedicauit, quam D. Apostolus Lucas suis ipse manibus depinxit, illa adhuc viuente, & tabulam ipsam vidente, gratiamque decoris formæ suæ immittente. Hæc imago primum in eo loco, qui tribunal dicitur, [illegible], vbi ea quæ nunc quoque fiunt miracula peracta sunt AVCTOR. [illegible] qua huiusmodi miracula, referunt Nicetas Choniatas in Annalibus, & Nicephorus Gregoras.

Christi imaginem & Apostolorum pinxit Lucas.

In templo imago virginis à Luca depicta conseruata.

Tria templa Deiparæ erexit Pulcheria.

Viuentis Lucas depinxit imaginem Virginis.

Auctor.

Forma filij Dei.

4 FILII FORMAM. ANSELMVS in opusculo de forma Virginis in fine. *Iesus Christus homo quidem procerus, mediocris, & spectabilis vultum*

habuit

habuit venerabilem, quem intuentes possent, & diligere, & formidare: capillos habuit coloris nucis auellanæ præmaturæ, & planos fere vsque ad aures, ab auribus vero circinos crispos, aliquantulum cærulìores, & fulgentiores ab humeris ventilantes: discrimen habuit in medio iuxta morem Nazaræorũ: frontem planam, & serenissimam, cum facie sine ruga, & macula aliqua: quam rubor moderatus venustat: nasi, & oris nulla prorsus reprehensio. Barbam habuit copiosam, & impuberem; sed in medio bifurcatam: aspectum habuit simplicem & maturũ, oculis glaucis, variis, & claris existentibus. In increpatione terribilis: in admonitione blãdus, & amabilis: hilaris seruata grauitate, qui numquam visus est ridere, flere autẽ sæpe. In statura corporis propagatus, rectas manus habuit, & brachia visu delectabilia: in colloquio grauis, rectus, & modestus, speciosus inter filios hominum. THEODORVS lector in collectaneis historiæ Ecclesiasticæ, lib. 1. *Sub Gennadio pictoris cuiusdã manus exaruit, qui loco Iouis Seruatorem pingere præsumpserat, quem Gennadius, precibus suis curauit. Dicit autem qui ita scribit, aliam formam seruatoris veritati magis conformẽ esse, quæ crispis sit, & modicis capillis.* NICEPHORVS lib. 1. hist. Ecclesiast. c. 40. *Porro effigies formæ Domini nostri Iesu Christi, sicuti à veteribus accepimus, talis prope modum, quatenus eum crassius verbis comprehendere licet, fuit egregio is, viuidoq; vultu fuit: corporis statura ad palmos prorsus septem: cæsariem habuit subflauam, ac non admodum densam, leniter quodammodo ad crispos declinantem: supercilia nigra, non perinde inflexa: ex oculis subflauescentibus*

mirifice prominebat gratia: acres ij erãt, & nasus lõgior: Barbæ capillus flauus, nec admodũ demissus; capitis porro capillos tulit prolixiores. Nouacula enim in caput eius non ascẽdit, nec manus aliqua hominis, præterquam matris in tenera dũtaxat ætate: eius collũ fuit sensim decliue, ita vt non arduo, & extento nimium corporis statu esset. Porro frumenti referens colorem, non rotundam, aut acutam habuit faciem, sed qualis matris eius, paulum deorsum versum vergentem, ac modice rubicundam, grauitatem atque prudentiam cum lenitate coniunctam, placabilitatemque iracundiæ expertem, præ se ferentem. Persimilis denique per omnia fuit Diuinæ immaculatæ suæ genitrici.

Forma Christi fuit matri persimilis.

5 Ad Solativm.] Avgvstinvs sermone 11. de Natiuitate Domini, tom. 19. Facta est Maria scala cœlestis, quia per ipsam Deus descendit ad terras, vel per ipsam homines ascendere mereantur ad cœlos. Fvlgentivs Episcopus Ruspensis sermone de laudibus Mariæ. Facta est Maria fenestra cœli, quia per ipsam Deus descendit ad terras, vt per ipsam homines ascendere mereantur ad cœlos. Andreas Cretensis, oratione in salutationem Angelicam. Gaude diuinum inter Deum atque homines conciliationis perfugium, gaude thesaure vitæ immortalis. Et in encomio de Virginis dormitione. Placa Dominum pro communi figmento Nã quamdiu quidẽ versabaris in terris, te habuit parua terra portio, ex quo antẽ trãslata es e terra, te vniuersus mũdus continet cõmune propitiatoriũ Idiota li. de contemplat. Mariæ, in prologo. Accede per deuota mentis contẽplationẽ ad gloriosissimã Virginem

Deipara medium inter homines & Christũ.

Mariam

Mariam, quia per ipsam, & in ipsa, & cum ipsa, & ab ipsa habet mũdus, & habiturus est omne bonũ, sicut et superbenedictũ filium eius: ipsa preces, & sacrificia seruorũ suorum, & maxime quæ sibi exhibentur, repræsentat in conspectu diuinæ maiestatis, quia est aduocata nostra apud filiũ, sicut filius apud patrẽ: imo apud patrẽ, & filium procurat negotia, & petitiones nostras: quia thesauraria Domini est, & thesauraria gratiarũ ipsius. Ceteri sancti iure quodã patrocinij pro sibi specialiter cõmissis plus possunt prodesse in curia altissimi, quã pro alienis: beatissima vero Virgo Maria sicut est omniũ Regina sic & omniũ patrona, & aduocata, & cura illi est de omnib. GERMANVS Patriarcha Constantinopolitanus homilia de zona, & fasciis Deiparæ. *Quis post tuum filium, ita generis humani curam gerit, sicut tu? Quis ita nos defendit, in nostris afflictionibus? Quis tã cito præueniens nos ab irruentibus liberat tentationibus? Quis in supplicationib. adeo pugnat pro peccatoribus? Nullus enim est qui saluus fiet, o sanctissima nisi per te: nemo est q liberetur à malis nisi per te, o pura: nemo est, cui donũ concedatur, nisi per te, o castissima: nemo est, cuius misereatur gratia, nisi per te o honestissima: quãobrem quis non te beatã pronunciabit* ANSELMVS lib. de excellentia Virginis, cap. 12. *Benignissimus filius tuus Dominus noster Iesus Christus erit ad concedendum quidquid volueris promptissimus, & exaudibilis: tãtũmodo itaq; velis salutem nostrã & vere nequaquã salui esse non poterimus. Vt ergo filium tuũ totius mundi saluatorẽ, & te eius reconciliatricẽ esse veraciter sentiamus, ce nos propẽsiori studio tua precamur, & senes quos in fectibus mũdi natos, & alios,*

Maria gratiarum Dei thesauraria.

Maria omnium est aduocata.

Nullus fit saluus, nisi per Virginẽ.

Nullum donum conceditur a Deo nisi per Virginem.

Volente Maria nemo nõ potest non saluari.

potiori leuamine prospicis indigere. BERNARDVS serm. 2. in aduentu Domini, de verbis Isaiæ, pete tibi signum. *Sed iam aduertistis, quoniam virgo regia, ipsa est via, per quam Saluator aduenit: tenentes ergo viam studeamus, & nos dilectissimi, ad ipsum per eam ascendere, qui per ipsam ad nos descendit: per eã venire in gratiã ipsius, qui per eã in nostrã miseriam venit.* Et sermon. de Natiuitate Mariæ. *Altius ergo intueamini, quanto deuotionis affectu à nobis eã voluit honorari, qui totius boni plenitudinem posuit in Maria: vt proinde si quid spei in nobis est si quid gratiæ, si quid salutis, ab ea nouerimus redũdare; quæ ascendit delicijs affluens? Tolle corpus hoc solare, quod illuminat mundum, vbi dies? Tolle Mariam hanc maris stellã, maris vtiq; magni, & spaciosi; quid nisi caligo inuoluens, & vmbra mortis, ac densissimæ tenebræ relinquuntur? Totis ergo medullis cordium, totis præcordiorũ affectibus, & votis omnibus Mariã hanc veneremur: quia hæc est voluntas eius, qui totũ nos habere voluit per Mariã. Ad patrem verebaris accedere, Iesum tibi dedit mediatorem: aduocatum habere vis, & ad ipsum; ad Mariã recurre, exaudietur & ipsa pro reuerentia sua: exaudiet vtiq; matrem filius, & exaudiet filiũ pater. Filioli hæc peccat[illegible]la, hæc mea maxima fiducia est, hæc tota ratio spei meæ. Quid enim potest ne filius, aut repellere, aut sustinere repulsam: non audire, aut non audiri filius potest? neutrum plane.* Et in fine. *Ceterum quidquid illud est, quod afferre paras, Mariæ commendare memento, vt eodẽ alueo ad largitorem gratiæ gratia redeat, quo influxit. Nec enim impotens erat Deus & sine hoc aquæ ductũ infundere gratiam, prout vellet: sed tibi*

Via ad Christum Maria.

Si quid salutis in nobis per Mariam habemus.

Totum nos habere voluit Deus per Mariam.

Non potest filius repellere matrem.

sed tibi vehiculum voluit prouidere: ideoque modicũ istud, quod offerre desideras, gratissimis illis, & omni acceptione dignißimis Mariæ manibus offerendum tradere cura, si non vis sustinere repulsam. Et ser. 3. in vigilia Natalis Domini, in fine: *sed quia indignus eras, cui donaretur, datum est Mariæ, vt per illam acciperes quicquid haberes, quæ per hoc, quod mater est, genuit tibi Deum: per hoc quod Virgo est, exaudita est pro reuerentia sua in causa tua, & totius humani generis. Cum ergo in prima sit remedium, in secũda adiutorium est. quia nihil nos Deus habere voluit, quod per Mariæ manus non transiret.* Et ser. 2 in die Pentecostes. *Merito in te Maria respiciunt oculi totius creaturæ, quia in te, & per te, & de te benigna manus omnipotẽtis, quicquid creauerat, recreauit.* Et ser. 1. in Asũptione Mariæ *Aduocatã præmisit peregrinatio nostra, quæ tãquã iudicis mater misericordiæ suppliciter, & efficaciter, salutis nostræ negocia pertractabit. Ascẽdẽs ergo in altũ Virgo beata dabit ipsa quoque dona hominibus. Quid ni daret? siquidem nec facultas ei deesse poterit, nec volũtas, Regina cœlorum est, misericors est, deniq; mater est vnigeniti filij Dei. Nihil. n. sic potest potestatis eius, sed pietatis magnitudinẽ cõmẽdare: nisi forte, aut nõ creditur Dei filius honorare matrẽ, aut dubitare quis potest omnino in effectũ charitatis trãsisse Mariæ viscera, in quib. ipsa, quæ ex Deo est charitas nouẽ mẽsibus corporaliter requieuit.* Et ser. 1. *Ipsa est mediatrix nostra, ipsa est, per quã suscepimus misericordiã tuã Deus: ipsa per quam, & nos Dominum Iesum in domos nostras excipimus.*

Vehiculum gratiarum Maria.

Deus nihil nos habere voluit, nisi per Mariam.

Nec facultas deest Mariæ, nec voluntas dandi.

Mediatrix Maria.

)?(

NVM ALIQVA SCRIPSERIT VIRGO DEIPARA?

CAPVT XXIII.

De auctoritate Epistolarum Diuæ Virginis.

NOSTRI muneris est inuestigare, *an Epistola illa, quæ ad Ignatium Episcopum Antiochenum à Virgine Deipara circumfertur scripta, alicuius sit auctoritatis: sicut duæ aliæ, vna ad vrbem Messanensem data: altera ad Florentinam*: de quibus mox dicemus. Quoniam vero, & duæ illæ ab Ignatio Ioanni scriptæ, Beatissimam Virginem valde commendant, non erit ab re huc eas trãsferre. Sic autem habet prior.

Ioanni sancto seniori, & qui cum eo sunt.

Ad Ioannem Epistola Ignatii.

FRATER de tua mora dolemus grauiter, allocutionibus, & consolationibus tuis roborãdi. Si tua absentia protendatur multos de nostris destituet: properes igitur venire, quia credimus expedire. Sunt & hic multæ de mulieribus nostris, Mariam Iesu videre cupientes: & quotidie à nobis ad vos discurrere volẽtes, vt eam contingant, & vbera eius tractent, quæ Dominum Iesum aluerunt; & quædam eius secretiora percunctentur ipsam Mariam Iesu. Est & Salome, quam diligis filia Annæ Ierosolymis: & quinq; mensibus apud eam commorata. Et quidem notificauere eandem matrem Dei omnium gratiarum esse abundantem,

Desiderium Virginem videndi.

Mores Virginis.

& omnium

& omnium virtutũ, more virginis virtutis, & gratiæ fœcundam: quæ, vt dicunt, in persecutionibus, & afflictionibus est hilaris: in penurijs, & indigentijs nõ querula: iniuriantibus grata, & molestata in re læta: miseris, & afflictis condolet coafflicta, & subuenire non pigrescit. Contra vitiorum autem pestiferos conflictus in pugna fidei discriminans enitescit: nostræ nouæ religionis, & pœnitentiæ est magistra: & apud fideles omnium operum pietatis ministra: humilibus quidẽ est deuota. & deuotis deuotius humiliatur, & mirũ ab omnibus magnificatur, cum a Scribis, & Pharisæis detrahat. Præterea multi multa referunt de eadem, tamen omnibus per omnia non audemus fidem concedere, nec tibi referre: sed sicut nobis a fide dignis narratur, in Maria matre Iesu, humanæ naturæ natura sanctitatis Angelica sociatur. Et hæc talia excitauerunt viscera nostra, & cogunt valde desiderare aspectum huius, (si fas sit fari) cœlestis prodigij, & sacratissimi spectaculi: tu autem diligenti modo disponas super desiderio nostro, & valeas. Amen.

Mater Iesu insita Angelicis moribus. Maria cæleste prodigium.

EPISTOLA POSTERIOR.

Ioanni sancto seniori Ignatius.

MIHI, si licitum est à te, ad Ierosolymæ partes volo ascendere, & videre fideles sanctos, qui ibi sunt, præcipue Mariam Iesu, quam dicunt vniuersis admirandam, & cunctis desiderabilem. Quem enim non delectet videre eam, & alloqui, quæ Deum verum, de se peperit, si nostræ sit fidei, & religionis amicus? Similiter, &

Altera Ignatij Epistola ad Ioan.

Desiderium fidelium vi-

dendi Mariam Iacobus Iesu quam similimus.

venerabilem Iacobum, qui cognominatur Iustus, quẽ referunt Christo Iesu simillimum facie, & vita, & modo conuersationis, ac si eiusdem vteri frater esset gemellus. Quem dicunt, si videro, video ipsum secundum omnia corporis eius lineamenta: præterea ceteros sanctos, ac sanctas. Hæc quid miror? cur detineor? Bone præceptor properare me iubeas, & valeas.

Hæc ad Ioannem, ad Virginem autem sic.

Christiferæ Mariæ Ignatius.

ME Neophytum, Ioannisque tui discipulum confortare, & consolari debueras. De IESV enim tuo percepi innumera dictu, & stupefactus sum ex auditu, & à te autem, quæ semper ei fuisti familiaris, coniũcta, & secretorum eius conscia desiderio animo fieri certior de auditis: scripsi sibi aliás, & rogaui de eisdem: Valeas & Neophyti, qui mecum sunt ex te, & per te, & in te confortentur. Amen.

Sæpe Ignatius scripsit ad Virginẽ.

Cui Virgo in hunc modum respondit.

Maria ad Ignatium Epistola.

Ignatio dilect. discipulo humilis ancilla Christi Iesu.

DE IESV, quæ à Ioanne audisti, & didicisti, vera sunt: illa credas, & illis inhæreas, & Christianitatis votum firmiter teneas: & mores, & vitã voto conformes. Veniam autem vna cum Ioanne te, & qui tecum sunt visura: sta, & in fide viriliter

Promittit ad Ignatium se venturam.

age,

age, nec te commoueat persecutionis austeritas, sed valeat, & exultet Spiritus tuus in Deo salutari tuo. Amen.

De Epistolis Ignatii ad Virginem.

Epistolæ Ignatij ad Virginem missæ, his verbis meminit Bernardus ser. 7. in Psalmum 90. *Magnus ille Ignatius, auditor discipuli, quẽ diligebat IESVS, Martyr noster, cuius preciosis reliquiis nostra est ditata paupertas. Mariam quidem, in pluribus, quas ad eam scripsit, epistolis, Christiferam consalutat.* Egregius plane titulus dignitatis, id est, commendatio honoris immensi. Meminit & Dionysius super Dionysium, de diuinis nominibus. Vtriusq; vero Marcus Michael presbyter Carnotensis, in lib. *de viris illustribus*, & alij non contemnendæ auctoritatis viri.

Christifera titulus egregius.

De auctore harum Epistolarum.

Sed tamen, ne vt certa accipiamus, quæ incerta sunt, has epistolas ab antiquiori aliquo, pio, & Virgini dedito, cõfictas fuisse. ex ipsa tẽporũ, rerumq; in eis factarũ serie, facile erit colligere. Ab Ignatio n. Neophyto, & Ioãnis iã tum discipulo, nõ potuisse scribi, nõ erit difficile, ex his, q̃ de Ignatio ab historiis tradũtur, cõꝑbare: cum non cõstet qñ, degente in hac vita Deipara, Ioannis discipul⁹ esse potuerit. Nã vel Ignatius fuit infans ille, quẽ complexus Iesus in exẽplũ ꝓposuit discipulis *Matth. 18. 2. & Lu. 9. 34.* dicens: *nisi efficiamini sicut paruulus hic, nõ intrabitis in regnũ cœlorũ*, vt vult Metaphrast. in vita Ignatij, & hoc nõ [illegible] si puer erat quatuor aut sex annorũ cũ martyrio coronatus fuerit año 11 Traiani, [illegible] Eusebio in chr[illegible]o & [illegible]er. *l. de scr. p[illegible]sb. [illegible]* ignatio. esset tũc 85.

Ignatius nõ potuit esse Ioannis discipulus Deipara viuẽte.

Ignatius nõ paruulus Euangelij.

annorum: vt cõfectus ætate missus fuerit, vt cũ bestiis pugnaret. Nec adfuisset Christo resurgẽti adhuc puer cũ aliis discipulis, ianuis clausis, q est cõtra Hierony. quẽ mox referemus. Nec 7. anno à Christi ascẽsione, cũ Petr⁹ ex Antiochia transtulit cathedram Romam, potuit eligi Episcopus Antioch. à Paulo, vna cũ Euodio: *vt dicit Anacletus Epist. ol. 3. & Clemens insinuat in Constitutionib. is Apostolicis, l. 7. c. 47.* quia tunc esset quatuordecim annorum: & quando obiit Virgo esset 26. annorũ. In hac ergo ætate, vel degit Ierosolymis, & Ioannẽ habuit magistrũ, & sic vidisset V Deiparã: cũ tamẽ in his epistol. quasi qui nõ viderit rogat cõcedi facultatẽ, eam inuisendi: vel extra Ierosolymã, & sic Ioañes ei magister esse nõ potuit, vt statim demonstrabo: vel fuit Christi discipulus, & vidit eum post resurrectionẽ, vt ipse de se ait, *epist. ad Smyrnen.* & referunt Euseb. *l. 3. hist. Eccl. c. 30.* Hieron. *l. de scrip. Eccles. in Ignat.* & Nicep. *l. 3. c. 19. dum* inquit. *Ego vero post resurrectionẽ in carne eũ vidi, & credo quia sit, & quando venit ad Petrũ, & ad eos, qui cũ Petro erant, dixit eis: Ecce palpate me, & videte, quia nõ sũ dæmoniũ incorporale.* Et sic immerito in his epist. vocat Neophytus, siquidẽ cum aliis discipulis tamquã fidelis cõuersabatur. Et sine dubio tunc etiã vidisset Virginẽ Deiparã, quam in eis epist adeo exoptat videre, quasi numquã visã. Et nec hoc verum videtur. Quia tũc vt minimum esset iuuenis 24. aut 25. annorũ, anno 34. Christ, & quando obiit anno 111. eiusdẽ, esset nat⁹ 102. años, quãdo adact⁹ est ad pugnãdũ cũ bestiis. Nec illis suis verbis significat se vidis-

Ignatius non fuit Christi discipulus

Ignatius explicatur.

se Christum suscitatū cum aliis discipulis, sed nouisse,& credidisse:q; verū q̄dem est [illegible] per alios, Apostolos sc. aut discipulos id referentes, cognouit. Colligitur ergo, Ignatiū non potuisse esse discipulum Ioañis, nisi cū fuit condiscipul⁹ Policarpi,& Papiæ, *vt ait Eusebius in chronico anno Christi 103.* & postquā Ioañes p̄fectus in Asiā: sed Ioañes non est p̄fectus in Asiā ad eā Ecclesiam administrandam, nisi post mortē Apostolorum Petri,& Pauli: aut post obitū, vt minimū Deiparæ, vt p̄bauimus. *c.20.n.4.* quo tempore 2. anno post necem Apostolorū successit Ignatius Euodio, in Episcopatu Antiocheno. Et Policarpus non fuit discipulus Ioannis, nisi ab 85. año Christi, q̄ erat 2. Domitiani: nam cū passus fuerit anno Christi 170. sub Marco Antonino vero 7. eius anno, *auctore Eusebio in chronico*, dixit, vt ex epistola Ecclesiæ Smyrnēsis refert idē Euseb. *lib.4. hist. Eccl. c.15.* octoginta,& sex annis seruio ei, nempe Christo, & nihil mihi læsit: cū iā Ignatius quatuordecim annis fuisset Episcopus Antiochiæ. Ergo nec Neophytus Ignatius, nec Ioañis discipul⁹ potuit esse dū viueret Virgo. Cū falsa ergo cōtineāt Epist. nec potuit illa à Deipara scribi, nec hæ ab Ignatio; cū p̄sertim, in priori illa scripta ad Ioannē meminerit Salomę filię añę, q̄ p̄bauim⁹. *c.3 n.16.* nō fuisse Annę filiā, Deiparęq; sororē: q̄uis ea verba aliter sic re ctius legātur. Est & Salome, q̄ diligis filia año Iero. & 5. mēsib. apud eā comorat[illegible] in Epist. à Virgine scripta exortā esse iam p[illegible]tionē indicatur, cū tñ ante sequētes Neronis años nulla legatur excitata cōtra Christianos. Dica-

Ignatius discipulus Ioānnis existens in Asia.

Ioannes in Asiam profectus post obitum Deiparæ.

Policarpus quando discipulus Ioannis.

Salome filia Annæ.

De aliis Virginis Epistolis.

Dicamus & de his epistolis, quas Messanenses, Florentiniq; se accepisse gloriãtur à Deipara missas. Est autem ad Florentiam scripta, vt pro concione est interpretatus Hierony. Ferrariens. in eadẽ vrbe die 25. Octobris, anni Domini 1495. exemplar huiusmodi.

Epistola Deiparæ ad vrbem Florentiam

Florentia Deo ac domino Iesu Christo filio meo, & mihi dilecta, tene fidem, insta orationibus, roborare patientia: his enim sempiternam salutem apud Deũ, & apud homines gloriam consequeris.

Paulus Messanensibus prædicat.

Alterius ad Messanẽses hæc occasio scribendi fuit; dum Paulus Romam proficiscens, esset Rhegyi, rogatus à Messanensibus, duas habuit conciones, vnã de incarnatione Verbi, & Mariæ virginitate, adhuc viuentis: qua excitati, duos miserunt nuncios Ierosolymam, protectionem illius deposcentes, per quos illa misit vnã Epist. Hebraicè scriptam manu sua, quam Paulus Græcè conuertit, & in Latinum hisce temporibus Constantinus Gascar. Sic aũt habet.

Maria V. Ioachim filia Dei humillima Christi Iesu mater ex tribu Iuda, stirpe Dauid Messanensibus omnibus salutem, & Dei Patris omnipotẽtis benedictionem.

Epistola Virginis ad Messanenses.

Vos omnes, fide magna, legatos ac nuncios, per publicum documentum ad nos misisse constat, filium

filium nostrum Dei genitum Deum, & hominem esse fatemini: & in cælum post suam resurrectionem ascendisse, Pauli Apostoli electi prædicatione mediante, viam veritatis cognoscentes: ob quos, vos & ipsã ciuitatem benedicimus, cuius perpetuam protectionem nos esse volumus. Anno filii nostri 42. indictio. 1. tertio nonas Iunii, luna 27. feria 5. ex Ierosolymis.

Maria Virgo quæ supra.

Ex his duabus prior illa, pia quidem, incertę mihi est, & incompertæ auctoritatis, hæc posterior dubia quædã & vt videt᷑ pugnãtia cõtinet. Nã cũ Paulus, anno 42. Christi Tarsi Ciliciæ ageret, vnde Barnab. eũ euocauit, vt iret Antiochiã *sicut colligitur ex Act. 11.* & ante 16. annos, nẽpe ante secũdũ Neronis, & Christi 17. nõ venerit in Italiã, nisi cũ vinctus ductus est Romã, iuxta *Euseb. in chron. Hieron. lib. de script. Eccle. in Paulo, & Cassido. in chron.* quod ipsũ satis ostendit ipse Paulus in epist. ad Rom. non potuit illa epist. scribi à Virgine Deipara, añọ 42. Christi postquam Rhegyiũ appulerat Paulus. Præterea quis non videat nonas Romanor. esse, nõ Iudæorum, & indictiones inuentas fuisse anno Christi 313. Cõstantino & Licinio 2. Cõsulib⁹, vt ex fastis Græcis colligit Onuphrius *l. 3. Fast.* aut sicut Cedr. cũ aliis vult in histor. Eccles. ad Octauium. August. referamus earũ exordiũ, 3. anno ante Christi natiuitatẽ: 42. annus Christi non potuit incidere in primam indictionem, quæ numerũ quindecim cõplectitur annorũ, Nec ergo conuenit tempus, nec Pauli profectio ideoq; pugnantia continet epist. & propterea à Virgi-

Epistola quã ta auctoritatis.

Paulus ante Neronem nõ venit in Italiam.

Nonæ non sunt Iudæorum.

Indictionum initium.

Non honoratur Virgo scriptis mendaciis.

Mater filium imitata nihil scripsit.

Virgine non est scripta Nec mireris optime lector, existimans nos Virginis honori detrahere, quā toto hoc opere conati sumus debito ipse qui honore nō n. honor illi defert, si falsa affingamus, sed si falsa non dixisse probemus: & ibi nō cohæretia, & in hoc asseramus, sicut & in aliis, filiū suū imitatā, vt nil in scriptis reliquerit nobis, cum nobis esset minime necessarium. Atque de his hactenus.

CHRONOGRAPHIA vitæ Virginis.

CAPVT XXIIII.

Compendiū vitæ Virginis

Annus quo concepta est Deipara.

VT quod fuse hactenus de historia Virginis disseruimus ad compendium redactum, tibi, quasi in tabula depictum ponamus ante oculos, lector optime, singulos eius annos hic distinguere curauimus, vt vno quasi intuitu vniuersam Deiparæ vitam possis intueri. Exordiemur autem ab eo anno, quo concepta fuit: Is autem est, iuxta vetustiorem, hoc est Hebræorum supputationem, annus ab orbe condito 4072. Ab initio regni Dauidis 1152. Danielis 63. hebdomadis annus 4. & demum Herodis Regis Iudæorum annus 17. iuxta Græcam vero enumerandi rationem Olympiadis 190. annus 3. Iuxta Romanam autem V. C. 717. Augusti Cæsaris à primo Consulatu, seu à Triumuiratu annus 27. Ab initio vero Monarchiæ, deuicto Antonio apud Actium annus 14. Deniq; iuxta relationē numerandi Hispanorū. era. 23,

ANNI. Olymp.		Mar.		ANNI. Her.	Aug.	V.C.
190	3		MAria concipitur ſexto Idus Decembris Nazarethæ à parentibus ſenibus, & ſterilibus Ioachimo, & Anna.	17	14	737
91	4		Maria naſcitur Nazarethæ ſexto Idus Septembris, æra 24.	18	15	738
	1	1	Maria nutritur à matre Anna.	19	16	739
	2	2	Maria nutritur à matre Anna.	20	17	740
	3	3	María completis duobus annis, duobus menſibus, & 13. diebus 11 Kalend. Decembris præſentatur in Tẽplo, vbi 11. añnos permanſit.	21	18	741
	4	4	Maria degit in templo	22	19	742
192						
	1	5	Maria degit in templo	23	20	743
	2	6	Maria degit in templo	24	21	744
	3	7	Maria degit in templo	25	22	745
	4	8	Maria degit in templo	26	23	746
193						
	1	9	Maria degit in templo	27	24	747
	2	10	Maria degit in templo	28	25	748
	3	11	Maria degit in templo	29	26	749
	4	12	Maria degit in templo	30	27	750

Maria

ANNI.				ANNI.		
Olym.	Christ.	Mariæ.		Herod.	Aug.	V.C.
194						
1		13	Maria degit in templo.	31	28	751
2		14	Maria 13. annorum 3. mens. & dierum ferme 18. circum festum Encœniorum mense Decembri Iosepho à Sacerdotibus despondetur.	32	29	752
			Maria anno 14. inchoato per 6. menses & 17. dies 8. Calend. Aprilis, Christum concipit de Spiritu sancto. Mox egreditur ad Elisabetham, ex Ioanne iam sexto mense grauidam: cũ qua peregit tres fere menses.			
			Maria redit Nazaretham appetente Ioañis ortu, & grauida deprehenditur à Iosepho.			
			D. Ioannes Baptista nascitur 8. Calend. Iulias.			
			Maria annorum 14. 3. men. & 17. dierum Betlehemi 8. Cal. Ianuarii parit IESVM filium Dei.			
			Maria Cal. Januarii infantem circumcisum vocat IESVM.			
			Octauo Idus Ianuarii adoratur à Magis.			
			Quarto non. Februar. à partu			

ANNI. Olym.	Christ.	Mariæ.		ANNI. Herod.	Aug.	V.C.
			40. purificatur Ierosolymis, & inde cum infante, duce Iosepho, fugit in Ægyptũ.			
3	1	15	Herodes quærens puerum ad perdendum eum, perimit innocentes.	33	30	753
4	2	16	Maria moratur in Ægypto.			
195				34	31	754
1	3	17	Maria moratur in Ægypto. Ioannes Theologus nascitur.	35	32	755
		18	Maria moratur in Ægypto.	36	33	756
2	4	19	Maria moratur in Ægypto.	37	34	757
3	5		Herodi succedit Archela⁹ nouem annis.	*ar-ch.*		
4	6	20	Maria parat reditũ in terram Israel.	1	35	758
169						
1	7	21	Maria cum puero reducitur à Iosepho, qui timẽs Archalaum, secessit in Galilæã, & habitauit in Nazareth.	2	36	759
2	8	22	Maria moratur Nazarethæ.	3	37	760
3	9	23	Maria moratur Nazarethæ.	4	38	761
4	10	24	Maria moratur Nazarethæ.	5	39	762
197						
1	11	25	Maria moratur Nazarethæ.	6		
2	12	26	Maria annorum 25. & 6. mens. ascendit ad Pascha secundum consuetudinem.	7	40	763
					41	764
3	13	27	IESVS anno vndecimo &	8	42	765

ANNI. Olym.	Chri.	Mar.		ANNI. Herod.	Aug.	V.C.
			menſ.3.ſtupētibus omnibus, diſputat in templo, cum Doctoribus. IeſuSę Pontifice.			
4	14	28	Maria degit Nazarethæ.	9	43	766
			Maria degit Nazarethæ.			
			Maria complet 29. annos die 8. Septembris: Chriſtus annos 15. die 25. Decēbris ſequentis.			
198			Rufus procurator Iudeæ pro Archelao.	*Rufus*		
1	15	29	Auguſtus obiit die 19. Auguſti menſis, cum Monarcha fuiſſet 44. annos dēptis 14. diebus, quos erat completurus, die 2. Septembris. Succedit Tyberius, & imperat annis 21.m.6.dies 26.	1 *Vale*	44 *Tybe.*	767
2	16	30	Maria degit Nazarethæ.	1	1	768
			Valerius Procurator Iudeæ annis.11.			
3	17	31	Maria degit Nazarethæ.	2	2	769
				3	3	199
4	18	32	Chriſtus fabrilem artem exercet.	4	4	770
1	19	33	Maria degit Nazarethæ.	5	5	771
2	20	34	Maria degit Nazarethæ.	6	6	772
3	21	35	Maria degit Nazarethæ.	7	7	773
4	22	36	Maria degit Nazarethæ.	8	8	774

Chri-

ANNI. Olym.	Chri.	Mar.		ANNI Iudæo.	Roma.	V.C.
200						
1	23	37	Christus fabrilem artem exercet.	8	58	775
2	24	38	Maria degit Nazarethæ.	9	9	776
3	25	39	Maria degit Nazarethæ.	10	10	777
4	26		Maria degit Nazarethæ.	11	11	778
201		40	Maria degit Nazarethæ.	Pil		
1	27	41	Pontius Pilatus Procurator Iudææ, annis 10.	1	12	779
2	28	42	Maria degit Nazarethæ. Iosephus circa hæc tẽpora obiit.	2	13	780
3	29	43	Maria vidua degit Nazarethæ. Ioannes ingressus 30. annos.ab 8.Kalend. Iulii, anno decimoquinto Tyberii, incepto die 19. Augusti, exorditur suum baptismum in Iordane.	3	14	781
4	30	44	IESVS Mariæ vale dicto seccedit in Iordanẽ. Vbi ingressus 30 annos per dies 13. sexta Ianuarii baptizatur. Ieiunat quadraginta dies, vsque ad 15.Februarij, ac reliquum illius anni priuatus transigit in deserto.	4	15	782
202						
1	31	45	Mariæ precibus cõuertit Christus aquam in vinum sexta	5	16	783

ANNI.				ANNI		
Olym.	*Chri.*	*Mar.*		*Iudæo.*	*Roma.*	*V.C.*
			Ianuarii,in Cana. Et inde cũ matre secedit Capharnaum.			
2	32	64	Maria à filio in Iordane baptizata integro anno commoratur Capharnai.	6	17	784
			Ioannes conicitur in vincula ab Herode Antipa mense Decembri. Christus à Iordane secedit Caphamaum suam ciuitatem: vndè totam perlustrat Galilæam.			
3	33	47	Maria cum filio degit Capharnai vsque ad Septembrem, quo ascendit cum eo Ierosolymam ad festum tabernaculorum.	7	18	785
			Ioannes paulo ante Pascha decollatur annorũ 32. mens. 8. ideò Christus secedit trans mare Tyberiadis.			
4	43	84	Maria adstat filio crucifixo. 7. Cal. Aprilis.	8	19	786
			Mariæ triduo post à mortuis resurgens apparet oĩm primæ.			
			Maria adstat filio 40. die in cœlos ascendenti 3. Non. Maii.			
			Maria die. 50. Idibus Maii repletur Spiritu sancto.			
			Petrus summus Christianorum Pontifex à 25. Martii, quo			

ANNI.				ANNI.		
Olym.	*Chri.*	*Mar.*		*Iudæo.*	*Rom.*	*V.C.*
			Christus mortuus est vsque ad 29. Iunii anni 13. Neronis, rexit ecclesiã annos 34. mens.3. dies.4.			
203						
1	35	49	Maria degit Ierosolymis.	9	0	787
			Paulus conuertitur die 25. Ianuarij.			
2	36	50	Maria degit Ierosolymis in Sion.	10	21	788
3	37	51	Maria degit in monte Sion.	1	22	789
			Marcel.		ia	
			Marcellus Procurator Iudææ.		us	
			Agr.			
			Maria degit in monte Sion.			
4	83	52	Cai⁹ mortuo Tyberio.17.Cal. Aprilis, anno eius 23. incepto per 7. fere menses, imperat años.3. m.10.d.9. Herodes Agrippa rex Palestinæ à Caio appellat⁹ regnat annis.7.	1	1	790
			Mariã hoc año assumptã putat Anselmus, ꝙ Paulus ex Damasco rediens Ierosolymã post annos.3. non inuenit Ioannem.			
204						
1	39	3	Maria degit in monte Sion.	2	2	791
2	40	4	Maria degit in monte Sion.	3	3	792
3	41	5	Maria degit in monte Sion.	4	4	793

ANNI.				ANNI.		
Olym.	*Chri*	*Mar.*		*Iudaeo.*	*Rom.*	*V.C.*
			Herodes rex Chalcidis moritur.			
4	50	+	Maria degit in monte Sion.		9	802
			Petrus, pulsis Claudij edicto Roma Christianis, redit Ierosolymam, & Concilium celebrat.			
1	51	65	Maria degit in monte Sion.	1	10	803
			Agrippa iunior Agrippae F. Rex à Claudio appellatur, regnat. 26 annis.			
			Paulus Athenis convertit Dionysium Areopag. & Damarim.			
2	5	66	Maria degit in monte Sion.	2	11	804
3		67	Maria degit in monte Sion.	3	12	805
			Philippus Apostolus Hierapoli Asiae crucifixus.			
			Maria degit in monte Sion.			
4	54	68	Maria degit in monte Sion.	4	13	806
208						
1	55	69	Bartholomaeus Albanopoli paulo post Philippum martyrio coronatur.	5	14 Nero.	807
2	56	70	Maria degit in monte Sion.	6	1	808
			Nero, Claudio mortuo. 3. Id⁹ Octobris, imperat annos. 13.m.7.d.28.			
3	57	71	Maria degit in monte Sion.	7	2	809
			Paulus Corintho venit Ierosolymam ad Pentecostem, comprehenditur, & coram			

ANNI. Olym.	Chri.	Mar.		ANNI, Iudæo.	Rom.	V.C.
			Pontio, & Agrippa sistitur & qa Cæsarem appellauit, mittitur Romam, & incipit nauigare prope mensẽ Augustum.			
4	58	72	Maria virgo Deipara decessit die 15. mens. Augusti, anno 72. ætatis complendo die. 8 Septembris mox sequẽtis.	8	3	810
			Maria 3. ab obitu die assumitur ab angelis in cœlum, vbi exaltata super choros angelorum cœpit viuere, & regnare cũ Iesu Christo filio suo. Anno ab orbe condito. 4145. ab initio regni Dauidis anno 1225. Olymp. 208. anno 4. Ab initio monarchiæ Augusti, victo apud Actium, Antonio 87. Coss. Nero. 2. & L. Pisone, æra 96. Anno à Christo nato 58. currẽte, à Christo vero passo 24. iam completo die 25. Martii, qui idem erat Petri Pontificatus annus 24. cum mens. 4. diebus 20.			

CATA-

CATALOGVS AVCTORVM, QVORVM TESTIMONIIS PRÆFATAM DEIPARÆ HISTORIAM COMprobamus.

QVO magis elucescat veritas, & vt omnis dubitationis scrupulus ex animis legentium remoueatur, placuit absoluto operi subiicere, suo ordine, nomina eorũ auctorum, quorum testimoniis ea omnia, quæ diximus, confirmauimus. Hoc tamen discrimine, vt eos qui omnibus noti sunt, & quorum auctoritatem temporum vetustate roboratam, nullus sanæ mentis audebit infringere, tantummodo indicemus, illorum ætate declarata: eos vero, qui leues ob causas fortasse, & incertæ fidei & obscuræ auctoritatis à nõnullis iudicantur, præterea examinemus: ne dũ in his, quæ multis etiam doctis, non satis comperta sunt, nostra diligentia desideratur, historiæ veritas, quam peruestigare curauimus, aliqua ex parte labatur. Exordiemur autem ab his, qui Christi aduentum præcesserunt, tum cæteros subiiciemus.

CATALOGVS AVCTORVM.

1455 MOSES Sacerdos, & Propheta legislator, & dux populi Iſraelitici, auctorque Pentateuchi, natus 80. años antequam educeret Iſraelem de Ægypto 40. poſt exitum, & ante Chriſtum natum. 1455. 120. annorũ mortuus eſt.

705 MICHEAS Moraſtites prophetauit ſub Ioatham, Achaz & Ezechia, & anno fere 705. ante Chriſtum natum abſoluit munus ſuum.

670 ISAIAS cœpit prophetare ab extremo tempore Oziæ, & per tempora Ioatham, Achaz & Ezechiæ vſque ad Manaſſem per 90. fere annos, à quo tandem ſerra lignea diſſectus interiit. Vt ex communi Hebræorum traditione, & noſtrorum opinione aſſerit Hieronymus in 57. cap. Iſaiæ ad finem. 670. annos ante Chriſtum natum.

586 IEREMIAS ſacerdos cœpit prophetare anno 13. Ioſiæ Regis Iudæ vſque ad 11. Sedechiæ, quo capta eſt ciuitas, & vixit vſque ad 3. aut 4. annum captiuitatis, quo in Ægypto lapidibus à Iudæis obrutus, interiit anno. 586. ante Chriſtum natum.

270 SYBILLA Cumæa Beroſi Chaldæi ſacerdotis & hiſtorici filia, Cumis in Campania ſua oracula edidit. Sic Iuſtinus Philoſophus & M. in parænetico ad gentes, anno ante Chriſtũ natum 270. nam Beroſus ſuam hiſtoriam Chaldaicam dicauit Antiocho Seleuci Nicano-

canoris filio, vt ait Tatianus oratione contra Græcos, qui regnabat anno 33. Seleucidarum, & 47. à morte Magni Alexandri, anno ante Christum natum. 279. Refert eius oracula Virgilius Ecloga. 4. & ex eo Cōstantinus in oratione habita ad cœtum sanctorum, & Augusti. in expositione inchoata Epistolæ ad Romanos: quamuis Ammianus Marcellinus in historia hanc facit Euandri matrem, cuius oracula Iulianus apud Ethnam igni tradidit: atque ita ad tempora Iudicum Israel refert eius ætatem. Et confirmat quod Iustinus eo loci dicit, Platonem eius meminisse in Memnone; Plato autem ex Eusebio in chronico, cum natus esset anno 4. Olymp. 88. mortuus est 80. annorum anno vltimo Olymp. 180. ante Christum natum. 344.

TITVS Liuius Romanus historicus floruit, secundum Cassidorum in chronico Augusti temporibus, & ad annum eius 41. texuit historiam: decessit autem è vita 4. anno Tyberii, Christi 19. ex Eusebio in chronico. 19

APOSTOLI symbolum constituerunt anno ipso 34. Christi, post Spiritus sancti aduentum, dum adhuc simul essent. Vt probamus c. 18. n. 6. 34

MATTHÆVS Apostolus, & euangelista primus omnium Iudæis euangelium Hebraicè conscripsit anno 41. Christi. Euseb. in chronico, & lib. 5. hist. cap. 10. Hyeronymus in catalogo. 41

MAR.

45 MARCVS Euangelista anno 45. Christi iam in Alexandriam profecturus, Romæ iussu Petri suum edit Euang. ex Eusebio in chronico, Athanasio in synopsi Hierony. in catalogo, Euthymio prætat. in Matthæum. Martyrio est coronatus 8. Neronis anno, Christi 63. ex Eusebio lib. 2. histor. cap. 23. & Hieronymo.

57 LVCAS Euangelista scipsit euangelium in Achaiæ, & Beotiæ partibus, auctore Hieronymo præfatione in Matthæum, contra Pseudoapostolos Cerinthum, & Merinthum, auctore Epiphanio hæresi. 51. anno 2. Neronis, Christi 57. Romæ vero Acta Apostolorum vsque ad 4. Neronis annum. Vixit 84. annos ex Hierony. in catalogo.

63 IACOBVS frater Domini ordinatus est Episcopus Ierosolymitan⁹ ab Apostolis anno Christi 34. iuxta Eusebi. in chronico, aut 35. iuxta alios, die 27. Decembris, auctore Beda in Martyrolo. rexit eam ecclesiam 28. annos, vsque ad 7. Neronis, iuxta Euseb. & Hierony. in catalogo, Christi 63. scripsit liturgiam, quam agnoscit, & probat Proclus Patriarcha Constantinop. qui in synodo Ephesina contra Nestorium dimicauit; & sexta Synodus Constantinopolitana Cano. 32.

66 PHILO Iudæus legatione functus pro suis gentibus anno 40. Christi ad Caium, vt notat Eusebius in chronico: sub Claudio Romæ conuersatus est cum Petro, auctore Hierony.

Hierony. in catalogo ; & cum ex communi ſententia ſcripſerit vitam chriſtianorum ſub Marco Alexandriæ degentium, in lib. de vita ſupplicium, ſequitur vixiſſe, vt minimum, vſque ad finem Marci. Hic autem creatus eſt Epiſcopus Alexandrinus anno 3. Claudij Chriſti 64. ex Euſeb. in chronico, & Hieronym, in catalogo. Ad hunc ergo annum, vel 66. peruenit Philo.

PAVLVS Apoſtolus natus eodem, quo Chriſtus, anno, cœpit ſcribere ad eccleſias anno Chriſti 52. & extremam è vinculis ſcripſit epiſtolam anno 58. aut 56. deceſſit autem capite plexus ætate 68. annorum, auctore Chryſoſtomo homi. de principibus Apoſtolorum, anno 13. Neronis, Chriſti 68. 68

ANDREAS Apoſtolus poſt Petrum martyr eſt effectus, vt auctor eſt Chryſoſtomus oratione in 12. Apoſtolos, & ſermone de ſancto Andrea, ac ſic circa annum 70. Chriſti, quamuis Onuphrius 7. Neronis anno, Chriſti 62. adſignet Andreæ necem. Referuntur aliqua eius dicta in epiſtola ſcripta à presbyteris, & Diaconis Achaiæ de eius martyrio. 70

EVODIVS Primus poſt Petrum epiſcopus Antiochiæ, tenuit epiſcopatum 26. annis, ab anno 45. Chriſti, vſque ad 71. quo ſucceſſit ei Igna- 71

Ignatius, ex Eusebio in chronico. Scripsit commentaria quædam, & epistolam Phos pictam, quæ refert Nicephorus libro secundo histor. eccles. c. 3.

97 IOSEPHVS sacerdos natus anno Christi. 42. vixit 56. vsque ad 14. Domitiani, vt ipse ait libro vigesimo Antiquitat. in peroratione: qui erat annus Christi iuxta Euseb. 97. eius scripta nouissima sunt.

102 IOANNES Apostolus, & Euangelista natus anno tertio Christi: reuocatus ab exilio. 1. Neruæ anno, Ephesi cōscripsit euāgelium cum 90. esset annorum, ex Eusebio. libro quinto historiæ ecclesiasticæ capite octauo Epiphan. hæresi. 51. decessit anno 3. Traiani, 68. post passionem Domini, & 102. à natiuitate, ex Eusebio in chronico, & Hierony. in catalogo. Vixit ergo 99. annos.

103 CLEMENS Romanus, iuxta Hieronymū in catalogo peruenit ad 3. annū Traiani, Christi. 103. quamuis Onuph. obiisse dicat anno Vespasiani 7. Christi 77. fertur auctor constitutionum apostolicarum, quarum auctoritatem noster tuetur Turrianus.

111 IGNATIVS Euodii successor tenuit Episcopatum Antiochenum 41. annos à 71. Christi vsque ad 111. Traiani 11. auctore Eusebio in chronico, & Hieronymo in catalogo. Fuit cum Papia, & Policarpo Ioannis auditor, vt notat idem Eusebius anno 103. scripsit, præter 14. epistolas, quarum inconcussa est auctoritas, & alias quasdam ad Ioānem, & B.

&B. virginem, quas refert Tritemius de quarum auctoritate in vicesimo tertio huius operis capite late diximus.

111 CORNELIVS Tacitus sacerdotis, & Prætoris munere functus est sub Domitiano, vt ipse lib. 11. Annal. pag. 292. fuitque orator clarissimus sub Adriano: & Plinio secundo familiaris. Hic autem Traiano conciliauit Christianos anno Christi 111. vt ait Eusebius in chronico. Ad hũc ergo annum putatur Cornelius peruenisse.

114 DIONYSIVS Areopagita natus est anno 10. Christi, siquidem 25. annum agebat cum vidit eclipsim in morte Christi anno eius trigesimo quarto, vt ipse ait in epistola ad Apollophanem. Conuersus est à Paulo anno Claudij decimo, Christi 52. cum esset 43. annorum, ex Eusebio in chronico. Adfuit decessui virginis 48. annorum, anno Christi 58. Occiso Petro profectus Romam à Clemente Pontifice missus est in Gallias, Galliarum Apostolus factus ab anno 78. Christi, vt vult Onuphrius, vel 1103. mortuo Clemente, vt colligitur ex Eusebio, vsq; ad martyrium Ignatij anno Christi 111. nam lib. de diuinis nominibus cap. 4. affert testimonium ex epistola, quam Ignatius ex itinere misit ad Romanos, anno 11. Traiani. Vixit ergo vt minimum, vsque ad 112. aut 113. annum Christi, & Traiani 14. cum esset. 105. annorum.

122 PLVTARCHVS Cheronæus cœpit insignis habe-

haberi anno 14. Neronis, Christi 70. fuitque Traiani magister, qui cœpit imperare anno Christi 101. viuebat anno Christi 122. Adriani 7. ex Eusebio in chronico.

140 SVETONIVS Tranquillus scripsit vitam Domitiani, fuitque magister literarum Adriani, qui cœpit imperare anno Christi 120. vsque ad 140. ex Eusebio. Adhuc ergo annum creditur peruenisse.

142 LVCIVS Florus in prologo suæ historiæ sic ait; Ab Augusto in seculum nostrum sunt non multominus anni 200. quibus inertia Cæsarum, quasi consenuit, atque decoxit, nisi quòd sub Traiano principe mouet lacertos. De imperio loquitur. Videtur hæc sub Traiano scripsisse, qui imperauit, iuxta Eusebium, vsque ad annum Christi 119. qui est annus 158. ab initio Monarchiæ Augusti, à primo vero eius seu consulatu, seu Triumuiratu 160. completur autem annus 200. à primo consulatu Augusti, anno Christi 159. qui erat decimusnonus Antonini Pij, vsque ad cuius initium videtur Florus vixisse, nempe ad annum Christi 142.

170 IVSTINVS Philosophus, & martyr, auctore Hieronymo in catalogo, librum aduersus gentes obtulit Antonino Pio, filiis eius, & senatui, in quo mentionem facit anni 150. Christi, qui est 12. Antonini Pij Coss. Orfito, & Prisco. Dedit aliam orationem M. Antonio Vero, & Lucio Aurelio Commo-

Commodo, sub quorum persecutione excitata ad annum Christi 170. vt notat Eusebius in Chronico, dolo Crescentis Cynici Martyr effectus est, vt habet Romanū Martyrologium.

TATIANVS Iustini discipulus Encratitarum erroris auctor, floruit sub Antonino Vero, & L. Aurelio Commodo, ad annum illorum duodecimū Christi 175. iuxta Euseb. & Hieronym. in catalogo. Scripsit concordiam quatuor Euangeliorum Diatessaron appellatam, vt referunt Epiphan. hæresi 46 & Theodoretus lib. I. hereticarum fabularum, quam agnoscit, & probat Victor Episcopus Capuanus in eius præfatione. 175.

EGESIPPVS degit Romæ cum Pontifice Aniceto, & vt ait Hieronymus in catalogo, peruenit vsq; ad Eleutherium, qui fuit Pontifex ad annum 180. Christi, vt signat Eusebius. Fragmenta eius quædam refert Eusebius, & ex ipso Nicephorus. Putatur à multis, vt à Tritemio, auctor librorum de excidio Ierosolymitano: Eius fragmenta quamuis Iunioris alterius eiusdē nominis esse docti existiment, qui post tempora Constantini Græce scripsit. 180

IRENÆVS Lugdunensis Episcopus floruit sub Commodo Imperatore ad annum 185. & 199 vt notant Eusebius in chronico, & Hieronymus in catalogo. Passus autem est in Seueri persecutione, vt dicitur in martyrologio Romano, excitata anno decimo 205

 Imperij

Imperij, CHRISTI 205. vt notat Eusebius.

219 CLEMENS Alexandrinus Pantheni discipulus, floruit Seueri, & Antonini filij eius temporibus, auctore Hieronymo in catalogo, ad annum Christi 197. & 206. vt signat Eusebius, peruenit ad finem Antonini, Christi 219.

221 TERTVLLIANVS Afer natus est sub Antonino Imperatore, & Aniceto Pontifice, anno Christi 159. Anno 198. iam quadragenarius conuersus est ad fidem Christi, sub Seuero Imperatore & Victore Papa. Habebatur insignis ad annum Christi 210. iuxta Eusebium, cum esset 52. annorum. Peruenit ad 63. annos, Christi 221. vt colligit Pamelius in eius vita, imò ad ætatem decrepitam ait Hieronymus in catalogo. Multi dolent eum in hæresim lapsum: sed consolatur eos Pacianus Barcinonensis Episcopus, qui epistola tertia ad Sempronianum, ad fidem reuersum ait confessum fuisse, posse Ecclesiam peccata dimittere. Quanti autem sit faciendus Pacianus, docet Hieronymus in catalogo.

224 IVDAS HAKADOS scripsit librum, seu Epistolam mysteriorum ad Antoninum vrbis Romæ Consulem. Quem librum hac leui ratione quidam reiiciunt, quod nullus Consul in fastis reperiatur eiusmodi nominis, eo tempore, quo liber dicitur scriptus.

At

At certe etiam si cum Galatino dixerimus libro septimo de arcanis Catholicæ veritatis capite duodecimo, ante CHRISTVM hunc auctorem vixisse, non est quod ea ratione reiiciatur, cum ex Suetonio in Domitiano, & Dione Cassio lib 43 & aliis, constet, duplices fuisse Romanis Consules, ordinarios quosdam, qui creabantur ex more, Calendis Ianuariis; & quorum nomina designabantur in Fastis: & honorarios alios, qui in locum illorum, aut alicuius demortui sufficiebantur, & horum in Fastis nulla mentio fiebat. Potuit ergo quispiam huiusmodi Consul fuisse Antoninus nomine, qui, quod non supputetur in Fastis, ideo non nominetur. Si verò, quod certius est, dicamus nepotem fuisse Gamalielis, vt notat Genebrardus in notis chronicis in secundo seculo, & scripsisse illam epistolam ad annum centesimum vigesimum ab vrbis excidio, Christi centesimumnonum, vt ex Sederolam & aliis notat idem in chronographia libro secundo, pagina 152. & libro tertio, pagina 198. constat per ea tempora multos gessisse Consulatus, qui hoc nomine vocabantur, vt fuere Commodus Antoninus, & Ælius Adrianus Antoninus, ad quorum vnum potuit eum librum scribere. Fuit enim charus Seuero, & Antonino Imperatori, qui Iudæos plurimum dilexerunt, vt scribit Hieronymus in

11. Danielis. Et vixisse videtur tempore Aurelij Antonini Caracallæ ad annum Christi 224. nō ergo ob dictā rationem, fas est enim reiicere, quem honoris gratia Rabbenu HaKadosch, hoc est, magistrum nostrum sanctum, Hebræi nominant.

224 IVLIVS Africanus legatione functus est pro condenda Emmaus sub M. Aurelio Antonino, vt ait Hieronymus in catalago, anno eius 4. Christi 224. secundùm Eusebium. Huius epistolam ad Aristidem de genealogia Saluatoris refert Eusebius lib. 6. histor. eccl. c. 24. & se eam legisse ait Hieronymus in catalogo.

232 DION Cassius Sempronianus scripsit historiam Romanam ab V. C. vsque ad annum Christi 232. qui erat nonus Alexandri Mammeæ filij, cum quo fuit Consul ordinarius, vt ipse dicit in fine vitæ Alexandri, nempe anno eius octauo, vt signat Onophrius; vel septimo, vt Cassiodorus; cum prius fuisset Consul cum Mar. Attilio, anno 12. Antonini Pij. Christi 192.

242 AMMONIVS Alexandrinus Origenis præceptor, auctore Porphyrio apud Euseb. lib. 6. historiæ c. 15. & Nicephorum lib. 5. cap. 13. floruit sub Alexandro Mammeæ filio, anno Christi 224. aut 225. aut sub Gordiano, vt vult Onuphrius, anno Christi 242. Hieronymus in catalogo eodem cum Origene tempore ait vixisse. Victor Episcopus Capuanus præfatione in harmoniam euange-

licam

'gelicam Tatiani, tom. 7. Bibliothecæ ſanctorum, refert Euſebium in Epiſtola ad Carpianum, ſcribentem, ab hoc Ammonio contextam quatuor euangeliorum harmoniam. Quod ipſum affirmat Tritemius in Ammonio.

ORIGENES natus eſt anno 7. Commodi, Chriſti 189. nam 10. Seueri, Chriſti 205. à patre relictus eſt annorum 17. peruenit vſque ad Gallum, & Voluſianum; imo vſque ad ſecundum Valeriani, & Gallieni, qui erat Chriſti 258. quo compleuit 69. annos, & mortuus eſt Tyri. Ex Hieronymo in catalogo. 258

CYPRIANVS Carthaginenſis Epiſcopus paſſus eſt anno 3. Valeriani & Gallieni, Chriſti 259. ex Euſebio in chronico, Hieronymo in catalogo. 259

ZENO Epiſcopus Veronenſis, & martyr, paſſus eſt in perſecutione Valeriani, & Gallieni, quæ contigit anno quarto Imperij eorum, CHRISTI 260. iuxta Euſebium. Scripſit multos ſermones ad populum: quos alteri Zenoni, Veronenſi item Epiſcopo, qui viuebat tempore Ambroſij, vt conſtat ex ipſo, lib. 6. epiſtol. 46. ad Syagrium Veronenſem Epiſcopum illius ſucceſſorem, nonnulli tribuunt: alij aliis auctoribus. 260

PETRVS Alexandrinus Epiſcopus, creatus eſt Epiſcopus anno 17. Diocletiani, Chriſti, 304. ſecundum Euſebium; martyrio coro- 217

natur ſub Maximino, anno perſecutionis 9. Chriſti 317. iuxta eundem. Scripſit canones eccleſiaſticos, quos refert Theodorus Balſamon, receptos in ſexta Synodo, Actione prima.

340 CONSTANTINVS Magnus natus eſt anno quinto Aureliani Imperatoris, Chriſti 278. cœpit imperare anno Chriſti 312. imperauit 32. annos, paucis menſibus exceptis, vt ait Euſebius lib. 4. vitæ Conſtantini cap. 53. finiuit anno 340. cum 64. vixiſſet annos ſecundum Euſebium ibi, & in chronico, aut 66. vt ait Hieronymus in chronico. Extat eius oratio habita ad cœtum ſanctorum, apud Euſebium in fine lib. 4. de vita Conſtantini.

346 EVSEBIVS Cæſarienſis Conſtantini familiaris, vixit & ſub filio eius Conſtantio, ſecundum Hieronym. in catalogo, prope annum eius 4. aut 6. Chriſti 346.

356 EVSEBIVS Emiſſenus floruit ſub Conſtantio, anno eius decimo, & ſub eo mortuus eſt ſecundum Hieronymum in chronico, & in catalogo. Vixit vltra annum 16. Conſtantij, Chriſti 356. Hic breues, ſed plurimas edidit homilias in Euangelia, vt ait ibi Hieronymus, & eius nomine circumferuntur, vt notat Tritemius: aliqui tamen exiſtimant eſſe Eucherij Lugdunenſis Epiſcopi: ſed cuiuſcumq; ſint, magnam ab auctore ſuo nanciſcuntur auctoritatem.

366 DOROTHEVS Epiſcopus Tyri, anno ſexto Valeria-

Valeriani, & Gallieni, Christi 262. natus est, & sub Iuliano 150. annorum, anno Christi 366. martyrio est coronatus, secundum Anastasium in chronico. Fertur autem libri, qui Dorothei synopsis dicitur, cum in Græcorum Menologio 18. calend. Maij, à Romano quodam Dorotheo liber scriptus dicatur.

TITVS Bostrensis Episcopus floruit sub Iuliano, & Iouiniano, & mortuus est sub Valente, meminit eius Hieronymus in catalogo, & Nicephorus lib. 14. cap. 52. obiit ad annum 369. aut 370. scripsit commentaria in Euangelia, vt ait Tritemius, & præcipue in Lucam, quæ extant. 370

HILARIVS Pictauiensis Episcopus, natus est sub Constantino, factus Episcop. in exilium missus est anno Constantij 18. Christi 358. vbi anno 361. composuit libros de Trinitate. Dedit librum Constantio anno eius 24. CHRISTI 364. mortuus est Valentiniano, & Valente regnantibus anno 5. & Christi 372. ex Hieronymo in chronico, & catalogo. 372

ATHANASIVS Alexandrinus Episcopus, creatus est 24. anno Constantini, Christi 333. functus sacerdotio 46. annis, obiit anno 10. Valentis, Christi 377. ex Hieronymo in chronico, & in catalogo. Extat huius sancti Patris sermo de sanctissima Deipara, qui tamquam nothus reprobatur, quod in eo mentio fiat erroris Nestorij, duas perso- 377

personas in Christo statuentis: quem scimus multo post, tempore iunioris Theodosij vixisse, & hanc hæresim vomuisse. Verum præterquam quod Michael Glycas ante 500. annos, & Romana Ecclesia, in officio de Assumptione, Athanasij eum sermonem agnoscit, lenis hæc ratio est, propter quam reiicitur, cum potuerit hæc hæresis à tempore Athanasij pullulare, & postea à Nestorio roborari, ac demum damnari in Concilio tot Episcoporum, vt re ipsa contigisse vnus testis est fidelissimus Ambrosius, qui libro de Dominicæ Incarnationis sacramento, capite sexto huius hæresis meminit, & eam refutat: vixit autem Ambrosius multo ante Nestorium, vt constat: non mirum ergo si dũ Nestorium non nominat, hęresis tamen ante subortæ meminerit Athanasius.

Ambrosius hæresis Nestorij meminit.

379 VALENTINIANVS Imperator, cœpit imperare anno Christi 368. & mortuus est anno 379. secundum Hieronymum in chronico, refert eius Epistolam ad Episcopos Asiæ Theodoretus libro quarto. hist. Eccles. cap. 7.

380 EPHREN Syrus Iacobi Nysibeni discipulus, & Edessenæ Ecclesiæ Diaconus, mortuus est sub Valente Imperatore: ex Hieronymo in catalogo, ad annum 380.

382 BASILIVS Magnus cepit Episcopatum Cesareæ, anno 374. sedit annos 8. & 9. inchoato, secundum Gregorium Nyssenum epistol. ad Olympium Monachum de vita S. Macri-

Macrinæ, & Nazian. in epitaphio; extincto Valente moritur ſub Gratiano, vt ait Hieronymus in catalogo, nempe anno 382. ſecundum Proſperum in chronico: in exordio enim Theodoſij Helladius Baſilij ſucceſſor erat in Concilio Conſtantinopolitano.

CYRILLVS Epiſcopus Ieroſolymitanus creatus eſt anno Domini 352. & cum per 38. annos ſæpe fuiſſet à ſua pulſus Eccleſia, per 8. extremos annos durauit inconcuſſus vſque ad 8. Theodoſij, Chriſti 389. quo mortuus eſt. Ex Hieronymo in chronico, & catalogo & Onuphrio. 389

GREGORIVS Nazianzenus natus eſt ſub Diocletiano, anno 300. Chriſti, obiit anno 13. Theodoſij ad 90. annos, & vltra prouectus, vt ait Philoſtorgius in hiſtoria, relatus à Suida, qui eſt Chriſti 391. quamuis Hieronymus in catalogo, loquens de ſe, anno 14. Theodoſij, Gregorius, inquit, Nazianzenus deceſſit ante hoc ferme triênium, ſub Theodoſio Principe, nempe anno 12. Chriſti 390. aut 391. 390

GREGORIVS Nyſſenus Epiſcopus, frater Baſilij, anno 14. Theodoſij florebat, vt indicat Hieronymus in catalogo: vixit vſque ad vltimam ſenectutem, interfuit enim illi ſynodo Conſtantinopolitanæ, quæ celebrata eſt anno 16. Theodoſij Imperat. qui erat annus Domini 394. vt patet ex actis illius apud Theodorum Balſamonem in nomocan. Photij. 394

381 PRVDENTIVS Poeta Hiſpanus, floruit ſub Gratiano Imperatore, anno 380. ſecundum Tritemium, vel ad finem Theodoſij, anno Domini 495. ſecundum Onuphrium.

399 AMBROSIVS matura ætate ordinatus Epiſcopus Mediolanenſis, Gratiano, & Equitio Coſſ. anno II. Valentiniani, Chriſti 378. ſecundum Hieronymum in chronico: florebat anno Theodoſij 14. eodem auctore in catalogo. Tenuit Epiſcopatum 21. annos, nam obiit Cæſario, Attilioque Coſſ. quos Proſper adſignat anno Chriſti 399. quo ait Onuphrius ſucceſſiſſe illi Simplicianum.

399 EVAGRIVS Monachus Macharij Ægyptij diſcipulus vixit longa ætate, vt ait Gennadius in catalogo: floruit anno 399. vt notat Proſper in chronico. Cenſetur auctor libro primo vitas Patrum, qui Hieronymo falſo tribuitur, vt ſatis plane colligitur ex ipſo Hieronymo Epiſtola ad Creſiphontem, & nos aliàs comprobauimus: & agnoſcunt Gennad. & Tritemius. Et ſi non immerito integrum librum illum Petronio Bononienſi Epiſcopo nonnulli tribuant, tamquam compilatori, vt nos diſſerimus in Apologia pro libro illo.

400 SOPHRONIVS Hieronymo familiaris, cum in Græcam linguam tranſtulerit illius opuſcula, etiam catalogum, vt ait ipſe Hieron. qui

qui ad 14. Theodosij peruenit, ad eum annum, vt minimum, vixit, Christi 392. imo ad 400. librum, seu epistolam de Assumptione Mariæ ad Paulam, & Eustochium scriptam, à veteribus, vt Illefonso serm. 5. de Assumptione Virginis, & Tritemio lib. de scriptoribus Ecclesiastic. Hieronymi putatam recentiores Sophronio tribuerunt; quod ab stylo Hieronymi longe absit: at non desunt, qui nec Sophronio velint tribui, sed impostori alicui, tum quod Nestorij hæresis meminerit, qui postea vixit: & sepulcri Virginis, cuius nulla apud Hieronymum reperitur mētio: tum quod de Mariæ Assumptione dubitet. Verum hæ rationes non cogunt auctoritatem adimere libro illi. Nam quod Nestorij hæresis meminerit, non nominati, nihil repugnat, vt supra in Athanasio probauimus. Nec quod Hieronymus sepulcri Virginis vsquam meminerit, cum nec in locis Hebraicis, nec in Epitaphio Paulæ, vbi ex professo de his agit, vllam fecerit mentionem Christi sepulcri adeo noti: nec opus est rerum omnium meminisse. Quid vero mirum si de Assumptione Virginis dubitauerit tunc Sophronius, cum adhuc incerta res erat? Dubitauit Illefonsus eum secutus, sermone sexto de Assumptione: dubitauit & Fulpertus Carnotensis Episcopus, qui vixit anno 10. Christi, vt notat Tritemius, sermon. 35. de sanctis, Augustino falso tributo, nam in eo facit mentionem

De Assumptione Virginis dubitatū olim.

Isido-

Isidori, qui multo post vixit: dubitauit & Beda libello de locis sanctis cap. 6 & Ado Treuerensis, & alij. Sic enim etiam in rebus fidei res fert, vt quæ dubia prius circumferebantur maiori luce diuinitus concessa, explicentur postea.

404 ANASTASIVS Pontifex, cepit Pontificatum anno 402. & finiuit anno 404. secundum Prosperum in chronico. Refertur eius ad Vrsinum Epistola in additionibus ad breuiarium liberati de causa Nestoriana 2. tomo concil. pag. 124. sub Vigilio Papa, qui vixit anno Christi 540.

406 PAVLA cum Eustochio scripsit vnam epistolam, inter epistolas Hieronymi 17. obiit Paula Honorio 6. & Aristeneto Coss. auctore Hieronymo Epistol. 27. ad Eustochium: qui iuxta Prosperum in chronico fuerunt Consules 9. Archadij, & Honorij año Christi 406. Eustochium autem obiit anno 419.

406 EPIPHANIVS Episcopus, natus est sub Diocletiano, anno Christi 295. natus 65. annos creatur Episcopus Salaminæ Cypri, sub filiis Constantini, anno Domini 357. Anno 14. Theodosij, auctore Hieronymo in catalogo, Christi 394. in extrema erat senectute. Obiit in via, cùm Constantinopoli redibat in Cyprum, ipso anno, quo Chrysostomus in exilium actus est, qui erat 9. Archadij, & Honorij, Christi 406. cum Episcopus

ſcopus fuiſſet 50. annos, & tres menſes, natus 115. annos. Ex Ioanne eius diſcipulo, in vita illius, Græcorum menologio.

IOANNES Chryſoſtomus tertio anno poſtquam exactus eſt Epiſcopatu, Honorio 7. & Theodoſio 2. Coſſ. auctore Socrate libro ſexto hiſtor. Eccleſ. capite. 19. & Chriſti ſecundum Proſperum 409. obiit in exilio, natus 53. annos. 409

AVCTOR Imperfecti in Matthæum vixit eo ipſo tempore, quo Chryſoſtomus. Inſinuat homil. 37. & 49. ſe poſt tempora Theodoſij ſcripſiſſe, nempe ſub Archadio, & Honorio, fortè ad annum 410. 410

SEVERVS Sulpitius Martini Turonenſis diſcipulus claruit ſub Archadio, & Honorio Principibus, anno Domini 420. ſecundum Tritemicum, ſcripſit inter alia chronicon, vt ait Gennadius. 720

HIERONYMVS Presbyter natus eſt ſub Conſtantio Imperatore, vt ipſe aſſerit ſuper 3. cap. Habacuch: obiit pridie Cal. Octobris, Honorio 13. & Theodoſio 10. Coſſ. anno Chriſti 422. vt notat Proſper in chronico. Hieronymo tribuunt multi, vt Anſelmus lib. de excellentia Beatæ Mariæ. capite ſecundo. Tritemius lib. de ſcriptor. Eccleſ. & qui ſacrum ſanctæ Annæ officium compoſuere, denique vulgus vniuerſum, librum illũ, qui ſub nomine Epiſtolæ ad Heliodotum, & Chromatium Epiſcopos ſcriptæ, in tomum quartum operum illius olim, nunc 422

in to-

in tomum nonum continetur, de ortu, seu de natiuitate Mariæ: quem vindicare operæ precium est, à quocumque tandem confectus sit, à morsibus eorum qui eius auctoritatem eleuare contendunt. Insurgit Canus, libro vndecimo de locis, capite sexto fabulam vocans insulsam æquè, ac barbaram. Senensis libro secundo Bibliothecæ in Matthæo, commenta dicit esse Valentinorum, & Gnosticorum, & aniles illas fabulas, quas Ireneus, & Epiphanius contra illos hæreticos differentes, ex ipso volumine refellunt; & Gelasius Pontifex in celebri illo decreto, sancta Romana, hac nota hunc librum inurit: liber de Natiuitate Saluatoris, & de sancta Maria, & obstetrice Saluatoris, apocriphus: vt merito imperitiæ damnetur auctor, qui in eo condendo, & conscribendo non nouerit aperta vitare mendacia, dum inquit, illis temporibus, quibus ea acciderunt, Issachar summum fuisse Pontificem, cum clarius ipsa luce habeatur notum ex Iosepho libro decimo quinto antiquitate capite duodecimo Simonem Boethi Alexandrini filium, Herodis soceium, tunc functum pontificatu. Hæc sunt, vt arbitror, quæ libri huius derogant fidem, & reddunt obscuram auctoritatem. Verum; vt demus his, librum hunc à maioribus, à viris religiosissimis, vt habetur in præfatione, per manus acceptum, à beato Hieronymo non fuisse tradactum, sed

Liber de Natiuitate Mariæ cur vuiciatur?

Liber de natiuitate Mariæ defenditur.

ſed ingnoto quodam, & innominato auctore; pio illo quidem, & ſatis vetuſto, & in hoc non minus prudenti, quod cum hiſtoriam dubiam eſſe pronunciet, at liquido falſam non audeat affirmare: quæ ratio patitur, vt inſulſa fabula nominetur, ac barbara; & anilia hæreticorum continere figmenta exiſtimetur libellus hic, ſi de eo loquuntur, in quo nihil legitur modo, vel à ratione alienum, vel quod ſanctiſſimorum, & grauiſſimorum Patrum non poſſit illuſtri auctoritate firmari: Epiphanij videlicet, Gregorij Baſilij fratris, Auctoris imperfecti in Matthæum, Germani, Damaſceni, Simeonis, & aliorum, quos ſuo loco retulimus: quorum teſtimoniis, dum hanc noſtram hiſtoriam comprobamus, illam ſimul comprobari gaudemus. Sane cum Epiphanius hæreſi 79. ſic loquitur. Tametſi enim hiſtoria Mariæ, & traditiones habent, quod dictum eſt patri ipſius Ioachim in deſerto, vxor tua concepit: & cum Gregorius Nyſſenus oratione in diem natalem Domini, ſic ait, Virginis pater, vt ex hiſtoria quadam incerti auctoris accepi, fuit inſignis quidam ciuis: & cum referens Simeon Metaphraſtes, oratione de ortu, & dormitione Mariæ, audiui, inquiens arcanam quamdam, & occultam hiſtoriam de ea hæc narrantem: & demum cum Auctor imperfecti in Matthæum, ſic dicit homilia prima. Nam

ſicut hiſtoria quædam non incredibilis, neque irrationabilis docet, quando geſta ſunt quæ refert Lucas, Ioſeph abſens erat: non aliam ſignificant hiſtoriam quam hanc, in qua omnia illa, quæ referunt, proculdubio reperiuntur Cum autem cetera, quæ in hac hiſtoria leguntur, omnia pene, vno, aut altero excepto, à grauiſſimis auctoribus referantur, Euodio, Andrea Cretenſi, Georgio Nicomedienſi, Germano Conſtantinopolitano, Damaſceno; Simeone, & Nicephoro, aliiſque ſupra relatis, vt per ſex priora huius operis capita poteris animaduertere: non eſt cur fabula nominetur, & figmentum hæreticorum iudicetur; ſed hiſtoria digna; vel in primis, cui fides iure optimo tribuatur: ex Hebræo à Græco aliquo Græcis communicata, & Latinis à Latino, qui Hieronymus eſſe exiſtimatur. Eſſe vero hanc ab illa diuerſam hiſtoriam, quæ aniles hæreticorum fabulas continet, vel ex hoc vno certum fit, quod Epiphanius, qui loco dicto hiſtoriam Mariæ refert, & probat, hæreſi vigeſima ſexta aduerſus Gnoſticos, refert librum alium dictum, Stirps Mariæ, ex quo horrendum illud cenſet de nece Zachariæ patris Ioannis, quod populo detexerit, hominem aſini forma in templi adytis conſidentem: impiam certe fabulam ex Cornelio Tacito ortam, vt auctor eſt Tertullianus in apologetico ad gentes, cap. vigeſimoſexto

ſaue

aut potius ex Posidonio, & Apollonio; quos mendacij redarguit Iosephus l. 2. contra Apionem. Ex quo etiam videtur desumpta anilis illa confictio, quam refert Irenæus libro primo aduersus hæreses. cap. 17. de Christo puero sub magistri ferula discente alphabetum; & quam ex Zenone referimus in hac historia capite. 7. num. 9. de obstetrice. Ex quo manifeste colligitur, eum librum, in quo eiusmodi figmenta narrantur, esse, quem Gelasius damnat, vt apocriphum, non hunc, de quo decertamus. Aliâs autem multi sunt libri de hac re compositi, vt auctor est Epiphanius Presbyter Constantinopolitanus, de vita Virginis, sed parum sincere, quos reprobare posset Gelasius, vt liber Iacobi cuiusdam Hebræi, qui auctor existimatur pseudo euangelij de natiuitate Mariæ, continentis eius historiam; vsq; ad aduentum Magorum, cuius meminit Sixtus libro secundo in Iacobo: & indignum illud refert ex eo, Iosephum nempe, & Mariam, stupri & sacrilegij accusatos, ex decreto sacerdotum fuisse adactos ad bibendum poculum redargutionis, quo Moses iussit explorari feminas innocentes de adulterio suspectas. Et liber Aphrodisiani Persæ, Ioannis Tessalonicensis, & alterius Ioannis falso cognomento Theologi: scripsit etiam, & Selencius Manichæus, & passiones Apostolorum, & librum de natiuitate Mariæ, in quo multa non vera de corde suo confinxit. Leucium vocat Gelasius dum damnat omnes eius libros in capite dicto: & Innocentius Epistol. 3. ad Exupe-

Libri varij de histor. Mariæ reprobi.

Yy rium

rium, itemque Auguſtinus lib. de fide contra Manichæos cap.38. ex quo Fauſtus & ipſe Manichæus, ſuos de Maria Virgine, quod fuerit de ſtirpe Leuitica, apud Auguſtinum lib.23. contra ipſum, cap.9. mutuatus videtur errores. A quibus omnibus quam ſit liber hic diuerſus, qui hiſtoriam Mariæ contextam habet, aut traductam, de qua eſt nobis ſermo, ipſemet auctor eius, ſatis ſuperque, & ipſa narratio manifeſtat. Quod vero tandem imperitiæ damnatur, quod manifeſta non nouerit vitare mendacia, iniuſte quidem cum auctore agitur, cum Iſſacar non ſummum eſſe dixerit, ſed Pontificem; at multos præter ſummum ex ſacerdotibus dictos Pontifices, & ex Euangeliis ſatis cõpertum eſt, & ipſe qui damnat id indubie fatetur. Erat ergo non ſum̃us Pontifex: ſed ex ſacerdotũ fortaſſe Principibus, q. propterea Pontifex appelletur. Ecce igit' libellum à multis hacten' deſpectum, ab omni iniuria vindicatum, & ſuæ fidei reſtitutum, vt noueris eum eſſe, qui poſſit merito afferri ad ea, quæ dixerimus confirmanda.

424 MACROBIVS Aurelius Theodoſius vir conſularis, & illuſtriſſimus vixit poſt Aulum Gellium, quem refert lib. 2. Saturnal. ca.2. & lib. 19. cap. 1. & alias ſæpe. Viuebat autem Gellius V. C. anno 1000. vt ipſe ait lib. 20. cap. 1. hoc eſt, anno Chriſti 248. vixit etiam ætate Seruii commentatoris Virgilij, quem frequentiſſime loquentem ſecum introducit. Seruius autem refert ſępe Donatum B. Hieronymi magiſtrum.

Cum

Cumvero anno 410. ab Honorio Imperatore Macrobius quidam Africæ Proconſul factus fuerit, Theodoſio patri illius affinitate coniunctus, quamobrem Theodoſius nominatur, vir conſularis & illuſtriſſimus, merito quidam exiſtimant hunc eſſe illum Saturnalium ſcriptorem, qui tempore Hieronymi iam ſeneſcentis floruerit, viuebat igitur anno Domini 424.

PAVLVS Oroſius Hiſpanus, obiit extremo tempore Honorii Imperatoris, vt ait Gennadius in catalogo, nẽpe anno Christi 425. aut 426. iuxta Proſperum in chronico, quã-uis Onuphrius collocet ſub iuniore Theodoſio, anno Domini 436. 426

SEDVLIVS Presbyter floret ſub Theodoſio anno Domini 430. ex Tritemio; vel 450. ex Onuphrio: meminit Iſidorus lib. de ſcripto. Eccleſ. cap. 7. trium librorum metro ab eo compoſitorum. 430

ISIDORVS Peluſiota Chryſoſtomi diſcipulus claruit ſub Theodoſio Iuniore ad annum 430. meminit eius Euagrius lib. 1. cap. 15. & Nicephorus lib. 14 cap. 53. quo ipſo anno coacta eſt ſynodus 3. vniuerſalis contra Neſtorium 200. Epiſcoporum. 430

AVGVSTINVS Hipponenſis Epiſcopus, natus eſt anno 18. Conſtantii, Chriſti 358. conuerſus eſt ad fidem annos 30. natus, anno Chriſti 387. ordinatus eſt Epiſcopus anno 397. tenuit Epiſcopatum triginta ſex annos 433

nam moritur anno 7. Theodosii, Christi 433 secundũ Prosperum in chronico, añọ ætatis 76. auctore Diacono lib. 14. & Posidonio in vita eius, cap. 31.

434 PAVLINVS Nolanus Episcopus clarus erat sub Honorio, & Valentiniano auctore Gennadio: obiit Coss. Basso, & Antiocho, vno post Augustinum, anno Christi 434. secundum Prosperum.

436 IOANNES Cassianus Chysostomi discipulus, & Diaconus ab eo ordinatus, & apud Massiliam presbyter, postquam Leonis Archidiaconi, postea vrbis Romæ Episcopi rogatu, libros de Incarnatione aduersus Nestorium scripsit, moritur Theodosio, & Valentiniano regnantibus, iuxta Gennadium, anno 436. insignis habetur secundum Prosperum in chronico, 438. secundum Onuphrium.

438 SOZOMENVS suam dicauit historiam Theodosio Iuniori, & floret secundum Onuphrium anno Theodosii 31 Christi 438.

445 PROCLVS Chrysostomi discipulus, ex Episcopo Cyzineo, factus Patriarcha Constantinopolitanus, anno Domini 434. charus fuit Theodosio Iuniori, vt refert Nicephorus lib. 14. cap. 37. 38. 39. finiit anno 445. secundum Onuphrium.

446 CYRILLVS Alexandrinus successit Theophilo patruo suo iuxta Sozomenum lib. 7. cap. 7. Honorio 9. & Theodosio 5. Coss. anno 414. vt signat Prosper. Sedit annos 32. vt habent acta Concilii Chalcedonensis Actio. 3. in libellis

bellis Athanaſii Presbyteri & Theodori Diaconi, & Nicephorus in chronologia, finiit anno 416.

ANTIPATER Boſtrenſis Epiſcopus refertur in ſynodo Niceno. 2. actio. 4. ex orat. de muliere ſanguinis fluxu laborante, anno Chriſti 789. poſt Baſilium, vtrumque Gregorium, & Cyrillum: vixit forte horum temporibus ad annum 450. 450

MAXIMVS Taurinenſis obiit ſub Honorio, & Theodoſio Iuniore, ſecundum Gennadium in catalogo. Finiuit Theodoſius anno 450. Onuphrius collocat Maximum, anno 454. peruenit ad tempora Valentiniani, & Marciani ad annum 465. vt notat Cæſar 25. Iunii. 450

EVCHERIVS Epiſcopus Lugdunenſis meminit Epiſtola ad Valerianum anni ab V. C. 1185. hoc eſt Chriſti 433. interfuit Concilio 3. Arelatẽſi, Opilione & Vincomalo Coſſ. año Domini 453. Gennadius ait obiiſſe Valentiniano & Marciano regnãtibus. Meminit Marcellin⁹ in chronico Eucherii, ſub Conſulatu Ioãnis & Verar. ſub año 456. Chriſti, vno anno ante mortem Marciani imperatoris. 456

HILARIVS Arelatenſis moritur Marciano, & Valentiniano Imperatoribus, auctore Gennadio, ad annum 456. vel 458. vt ait Ado Vienenſis quamuis Onuphrius collocet anno 462. fuit Auguſtini diſcipulus. 458

THEODORETVS Epiſcopu[illegible]i florebat ſecundum Onuphrium, a[illegible]45. ſub Leone 460

1.ad quem ſcripſit:adfuit ſynodo Chalcedonenſi anno 451. vt conſtat ex Actio. 8. peruenit ad tempora Leonis Senioris Imperatoris, ſub quo moritur, auctore Gennadio ad annum 460.

462 Leo Magnus cœpit Pontificatum anno 443. ſecundnm Proſperum: ſedit annos 20.menſes 11. vſque ad annum 462. quo moritur, imperantibus Leone, & Maiorano, ſecundum Gennadium.

464 Ivvenalis Ieroſolymitanus Patriarcha,cœpit anno 18.Theodoſij Iunioris,& primo Valẽtiniani, Chriſti 425. per 29. annos, durauit vſque ad 8.Leonis Imperatoris,Chriſti 464. ſecundum Onuphrium. Interfuit Synodo Chalcedonenſi contra Eutichem, ſub Leone Magno, anno 451. ſecundum Onuphriũ.

474 Theodorvs lector videtur vixiſſe ſub Leone primo Imperatore, cuius annos 17. refert, quaſi viuentis, ſine nomine; & ait à Gennadio Patriarcha Conſtantinopolitano coronatum, & ſic finit librum 2. collectaneorũ, quaſi de re præſentiloquens. Cœpit autem Imperator anno 457:vſque ad 474.& Gennadius eſſe vigeſimus Patriarcha, anno 458. vt notat Onuphrius. Refertur in 7. ſynodo, actione. 5.

500 Petrvs Chryſologus Epiſcopus Rauennantes,mentionem facit ſer.145. añi 500. Chriſti,prope quem loquebatur.

500 Procopivs Gazeus, coniectura quadam à Genebrardo, [illegible] Sixto refertur ad tempora Anaſta-

Anastasii Imperatoris, qui cœpit anno 491. secundum Onuphrium; vixit ergo prope annum Christi 500.

FVLGENTIVS Episcopus Rupensis floruit sub Simacho Papa Anastasio Imperatore, Trasimundo Rege Vandalorum, à quo in Sardiniam relegatus est, auctore Isidoro libro de viris illustribus, cap. 14. vltra annum 500. 500

HORMISDA Pontifex cum sedisset 9. annos, obiit anno Domini 523. secundum Onuphrium. Cuius extant Epistolæ in primo tomo Conciliorum, quarum prima data est ad Iustinum Augustum, Valerio Coss. cum Iustiniano, vt signat Onuphrius, anno Domini 521. 523

ANDREAS Ierosolymitanus Antistes Cretensis, collocatur, sub Iustiniano Imperatore à Canisio in chronico, & lib. 5. de Maria Deipara, cap. 30. §. prodeant igitur, qui cœpit anno Christi 528. à Genebrardo vero lib. 3. chronographiæ sub Tyberio Anicio Constantino, & Pelagio 2. Papa, qui cœpit anno 580. floruit ergo circa annum 550. celebratur à Græcis in Menologio 4. nonas Iulii. Multæ eius orationes referuntur à Simeone Metaphraste. Fecit eius mentionem honorificam Michael Glycas lib. 3. Annalium. 550

AVRELIVS Cassiodorus natus Zenone Imperatore, anno 480. scripsit chronicon ad Attalaricum Regem: vixit 97. annos, & obiit anno, quo & Iustinus Iunior, 576

nempe Domini 576. ex Tritemio, Sixto, & Onuphrio.

584 MICHAEL Syngulus Presbyter Constantinopolitanus collocatur à Canisio, & Genebrardo sub Mauritio Imperatore, & Pelagio 2. Papa nempe ad annum Christi 584. secundum Onuphrium.

590 LEANDER Archiepiscopus Hispalensis, sub magno Gregorio præfuit primo Concilio Hispalensi, habito anno 5. Reccaredi Regis, æra 628. id est, anno Christi 590. scripsit libellum de institutione Virginum, ad Florentinam sororem. vt ait Isidorus li. de scriptor. Eccles. cap. 28. qui seruatur in Ecclesia Ouetensi gothicis literis scriptus.

594 GREGORIVS Turonicus, cœpit Episcopatum anno Domini 575. sedit 21. annos obiit 4. Gregorii magni, anno Christi 594. ex Cæsare in Martyrologio.

600 EVTHYMIVS historicus, qui lib. 3. ca. 40. refert colloquium Iuuenalis Ierosolymitani Patriarchæ, in Synodo Chalcedonensi habitum cum Marcione, & Pulcheria Imperatoribus, anno Domini 451. de venerando corpore Virginis Deiparæ; & id ex hac historia referunt Nicephorus, Simeon Metaphrastes, & Ioannes Damascenus, qui floruit ad annũ 750. videt scripsisse circũ annũ 600.

612 ANTIOCHVS Monachus, vixit prope tempora Phocæ & Heraclii. Impp. ad annum 162. quo tẽpore à Rege Coldroa, crux erepta est Ierosl. ait n. in exomologesi. Fortitudinẽ nostrã ornamen-

namentum, ac decus, ſalutis inquam noſtrę ſpem, nempe crucem Chriſti tradidiſti fidei aduerſariis.

GREGORIVS Magnus electus eſt Pontifex an- 604
no Chriſti 590. poſt 13. años obiit, ſub Mauritio, & Phoca, anno Chriſti 604. vt ſignat Onuphrius.

SOPHRONIVS ſexageſimus terti⁹ Patriarcha Ie- 638
roſolymitanus, creatus eſt anno Domini 630. finiit Epiſcopatum ſub Honorio Papa, anno 636. vt conſtituit Onuphrius. Sed peruenit ad tempus Ioannis 4. Pontificis, nempe ad annum Chriſti 638. ad quem ſcripſit ſynodicam Epiſtolam, quæ probatur in 6. ſynodo Actio. 13. eſt auctor libri dicti, Pratũ ſpirituale, quod citatur à 2. ſynodo Nicena Actio 4. & à Damaſceno, oratio. 1. de imaginibus in fine: & Ioannes Diaconus in lib. 4. vitæ Gregorij capite. 63. refert capite. 151. huius libri.

ISIDORVS Hiſpalenſis, poſt Leandrum fratrem 638
creatus eſt Epiſcopus, anno Chriſti 599. iuxta Onuphrium ſedit annis 40. vt ait Illefonſus, lib. de viris illuſtribus. Adfuit ſynodo Toletanæ 4. & Hiſpalenſi 2. anno, ſecundum Onuphrium 634. obiit ſub Heraclio Imperatore, auctore Braulio Epiſcopo Cæſarauguſtano in eius vita, anno 638.

ILLEFONSVS Toletanus Archiepiſcopus natus 669
eſt anno Chriſti 610 ſub Bonifacio Papa, & Phoca Imperatore anno vitæ eius 50. & Chriſti 659. qu[illegible] 8. R[illegible] Recenſuinthi,

[illegible]

celebrata est synodus Toletana 10. cui præfuit Eugenius Toletanus Archiepiscopus, vt refertur in ipsa synodo: anno sequenti, qui erat 9. Recensuinthi, & Christi 670. creatus est Episcopus 51. annos natus. Sedit annos 9. & duos menses vsque ad annum Recensuinthi 18. exactum, anno Christi 669. obiit 60. fere annorum: ex Iuliano, & Cyxila in vita Illefonsi, & libro eius de viris illustribus, collatis Conciliis 10. & 11. Toletanis.

691 IVLIANVS Archiepiscopus Toletan⁹ Quirici successor, qui Illefonso est subrogatus: præfuit Concilio Toletano 12. anno primo Regis Eringij, Christi 681. Et Concilio 13. anno eiusdem Regis 4. Christi 684. Absoluit librum contra Iudæos, quem Regi Eringio dicauit, anno Domini 686. vt ipse dicit in fine libri: sedit annos 10. mensem vnum, cum septem diebus, ab anno 681. quo 12. synodus celebrata est, vsque ad annum 691. ex ipsis Conciliis, Felice Episcopo Toletano successore, & Onuphrio. Diuersus ergo est hic à Iuliano Pomerio Mauro, qui vixit tempore Gelasij Papæ ad annum Domini 495. de quo Gennadius, & Isidorus, libro de scriptoribus Eccles.

730 GERMANVS 71. Patriarcha Constantinopolitanus, ex Episcopo Cyzici factus, anno Domini 715. secundum Onuphrium, tenuit sedem annis pene 15. auctore Nicephoro Patriarcha Constantinopolitano, in chronologia Tripartita, in enumeratione Pontificum

Constan-

Conſtantinopoleos; ſub Leone Iſaurico Iconomacho, & Gregorio 2. Pontifice: ad quem tres ſcripſit Epiſtolas, & vnam accepit: quæ referuntur in ſynodo Nicæna Actio. 4. Hic cum nollet conſentire ſynodo Cõſtantinopolitanæ contra imagines coactæ, Imperatori ſeſe opponens, vna cum Damaſceno, coactus eſt abdicare, anno Domini 730. vixit 90. annos ex Diacono lib. 21. & Græcorum Menologio: huius Patris orationes aliquas de B. Virgine adducit Simeon.

COSMAS Ieroſolymita, Maiumanus Epiſcopus, Ioannis Damaſceni magiſter, & excellentiſſimus hymnographus, vixit tempore Leonis Iſaurici, & Conſtantini Copronymi eius filij, obiitque ante Damaſcenum ad annum 740. ex Ioanne, & Suida in vita Damaſceni. 740

IOANNES Damaſcenus vixit ſub Leone Iſaurico, & filio eius. Tritemius ſignat annum 731. eius quaſdam orationes refert Simeon Metaphraſtes. 750

BEDA Venerabilis, natus eſt anno Domini 637. ſeptennis traditus eſt à parentibus inſtituendus cœnobio S. Benedicti, anno 679. anno 19. Chriſti 691. fit Diaconus, anno 30. Chriſti 702. fit Presbyter, anno 731. cum ageret 59. annos abſoluit hiſtoriam Anglorum, vt ipſe dicit in fine hiſtoriȩ, & in epiſtola poſt epitomē: In epitome meminit anni 766. qui erat ætatis 64. ex ipſo Beda, & Tritemio lib. 1. de viris Illuſtribus S. Benedicti, cap. 6. & lib. 766

2. cap.

2.cap. 21. & lib. 3. cap. 155. quamuis in eo erret, quod ait obiisse anno Domini 733. & ætatis 72. nam si meminit anni *766.* vlterius vixit.

795 IOANNES Ierosolymitanus Patriarcha 52. iuxta Nicephorum Episcopum Constantinopolitanum, in chronologia Tripartita, creatus ab Adriano primo, anno vltimo Pontificatus, qui erat Domini 795. sumptus de monasterio montis Carmeli; scripsit inter alia, librũ, seu Epistolam ad Caprasium Abbatem mõtis Carmeli, de institutione monachorum: quam refert & probat Tritemius in Carmelitana Bibliotheca, & Waldensis tomo de Sacramentalibus, Tit. 9. cap. 89. num. 5. quãuis in eo errant quod putant esse 44. Patriarcham, in quem inuectus est Hieronymus.

800 ALEXANDER Monachus scripsit vitam sanctæ Barnabæ, & refert corporis eius inuentionem factam sub Zenone Imperatore, vt ipse ait, & Nicephorus lib. *16.* cap. 37. ad annum 489. vt signat Sigebertus, aut 483. vt alij: at Simeon Metaphrastes refert hunc Alexandrum 11. Iunij, anno 1000. quo ipse vixit, quare eo tempore intermedio Alexander floruit ad annum forte 800.

815 THEODORVS Studitus floruit circa annum 815. nam vna cum Nicephoro Patriarcha Constantinopolitano, & aliis, in exilium actus est à Leone Armeno Iconomacho, quod imagines tuerentur, vt constat ex Nicephoro in argumento lib. 21. suæ historiæ. Cœpit autem

autem Nicephorus Patriarchatū, anno 806. & tenuit per nouem annos: Leo autem cœpit anno 813. vt constituit Onuphrius. Huius aliquas orationes refert Simeon.

HAYMO Episcopus Halberstatensis Alcuini vna cum Rabano auditor, moritur sub Ludouico Imperatore filio Caroli magni, anno Domini 834. ex Tritemio, 834

STRABVS Monachus Fuldensis, Rabani auditor, & Glossæ ordinariæ auctor, floruit anno Domini 840. ex Tritemio. 840

CHRISTIANVS Druthmarus floruit circa annum 850. ex Sixto. Genebrardus lib. 4. chronographiæ constituit sub Gregorio 4. 850

IDIOTA sub Leone 4. Pontifice constituitur à Genebrardo lib. 4. chronographiæ; qui pontificatum rexit ab anno 847. vsq; ad 854. secundum Onuphrum. 854

THEOPHILACTVS Episcopus Bulgariæ missus ad Bulgaros à Photio Patriarcha Constantinopolitano, vt ait Genebrar. lib. 4. chronographiæ, iam suæ sedi post Ignatium restituto, anno Domini 877. floruit ergo ad annum 883. vt signat Onuphius, sub Marino Papa, & Basilio Pio Imperatore. 883

REMIGIVS Monachus Antisiodorensis Episcopus vixit tempore Caroli calui, & Ioannis octaui Pontificis, anno 880. vt ait Tritemius: ad annum 884. constituit Onuphrius. 884

SIMEON Metaphrastes eo tempore vixit, quod medium est inter annum 962. & annum, vt minimum, 1100. Posset aliquis existimare fuisse 1000

fuisse vetustiorem, quod in vita sanctę Theochristæ Lesbiæ, quæ celebratur die 10. Nouembris, se ait, legatum missum ad Arabas ab Imperatore, qui in titulo vitæ nominatur Heraclius; & vixit anno Domini 612. dicit præterea se fuisse discipulū Alipii Columellæ in vita eius, die 26. Nouembris cognouisseq; Ioañem Calybitam; seu in Tugurio die 15. Ianuarij, quem tempore Leonis Imperatoris vixisse colligitur ex Nicephoro lib. 15. c. 23. sed in Codice manu scripto sub Theodosio collocari adnotat Cæsar in illum diē. Verum fuisse posteriorem ex hoc facile constabit, quod ipse orationem quandam affert à Constantino 3. Imperatore, cognomento Porphirogenito confectam, de Christi imagine ex Edessa Constantinopolim translata, in quā refert historiam de miraculo ad eamdem edito, missam à tribus Patriarchis, Iob Alexandrino, Christophoro Antiocheno, Basilio Ierosolymitano, ad Theophilū Imperatorem sacras imagines iniuria afficientem, qui ante 90. annos imperauerat, anno Domini 829. Imperauit autem dictus Constantinus, vt notat Onuphrius, ab año 909. quinquaginta, & quinque annos vsque ad 962. Itaque Simeon ante hoc tempus non vixit. Ex alia vero parte, cū Theodorus Balsamon eius mentionem fecerit, qui vixit, iuxta eumdem Onuphrium, anno Domini 1186. & ante hunc Psellus, qui vixit paulo post annum 1000. Cumque, quod potius

est, in

est, in vita Clementis, & in narratione pueri ab eo liberati 25. Nouembris, ipse dicat, vsq; ad suum tempus durasse miraculum retracti maris, vt per siccum fideles ingrederentur ad sancti corpus venerandum, & corpus S. Clementis, ex Martyrologio sciamus inde Romam translatum per Cyrillum, & Methodium, qui 9. Martii celebrantur, tempore Pontificis Nicolai primi, qui rexit Ecclesiam ab anno 858. vsque ad annum 866. sequitur Simeonem prope hoc tempus floruisse, inter annum nempe 900. & 1000. Sed quanta sit huius viri auctoritas videamus; nam ex eius auctoritate eorum pendet auctoritas, quorum refert orationes; dũ certos nos reddit ab illis habitas. Adducit ad hoc comprobãdum Lipomanus multos testes, probos illos quidẽ, & graues, nec minus antiquos, vt Psellum, qui ante 500. años eius vitam vt sancti cõscripsit, nam à Græcis celebratur die 27. Nouembris: Theodorum Balsamonem Antiochenum Patriarcham, qui ob magnos labores in vitis sanctorũ ab ipso collectis perlatos, tamquam felicis, & beatæ memoriæ viro gratias agit, agendasq; fatetur quã maximas: Theodorum ẽt Prodronomũ, qui tempore Andronici Iunioris Imperatoris ad anñũ Domini 1334. grauissimis sanctissimisq; patribus, qui suis scriptis ecclesiã illustrarunt, Dionysio Areopagitæ, magno Athanasio, Basilio, vtriq; Gregorio, Chrysost. Cyrillo, Maximo, Ioañi Climaci, Nilo,

Nilo, & Ephrem Syro connumerat Simeonem: Nicephorum quoque Callixtum, qui lib.18.c.24.eius mentionē facit, ſub nomine Simeonis magiſtri, Græce Metaphraſtis, ſic enim vocatur, honoris gratia, & doctrinæ, qua erat præditus. Sed quod magni ponderis eſt, Conciliū Florentinū ſub Eugenio 4. ſeſ. 7. habita Ferrariæ die 25. Octobris anni Domini 1438. ſic de eo loquitur. Nonnullos veſtros doctores in mediū producemus. In primis igitur Symeō Metaphaſtes veſtris in eccleſiis celeberrimus accedat, qui in B.Dionyſij vita, & ſequentia. Et ſubditur, ex huius ſancti ſententia, præſtantiſſimi patres, apparet Spiritū ſanctū ex filio quoq; ꝓcedere: deniq; ſic eum honorifice nominat Gēnadius Scholarius Patriarcha Conſtantinop. in defenſione Concilij Florētini; vt iam impium ſit tantum virum nō reuereri, & eius ſcripta cum honore non referre.

1018 SVIDAS vixit ad annum Domini 1018. quem ipſe in verbo, Adam, ita enumerat, à Chriſto ad Conſtantinum anni ſunt 318. à Conſtantino ad Michaelem Theophili filium 555. à Michaele ad Romanum Conſtantini Porphirogeniti filium 120. à Porphirogenito vſque ad obitum Ioannis Tzimiſci 25. quo ipſe vixiſſe videtur; qui in ſummam redacti ſunt 1018.

1084 PETRVS Damianus Cardinalis Oſtienſis, cum ſcripſerit apologias, in quib. cauſam reddit, cur deſerto epiſcopatu ad monachatum reuerſus

uersus fuerit, ad tres pontifices, Nicolaum 2. qui cœpit anno Domini 1057. & Alexandrũ 2. & Gregorium 7. qui finiuit anno 1084. ex Tritemio, & Onuphrio; ad hũc annum peruenisse putatur.

ADO Treuirensis vixit sub Gregorio 7. auctore Platina, & Cæsare in præfatione Martyrologij cap. 9. qui iuxta Onuphrium cœpit anno 1073. & finiuit anno 1085. 3085

EVTHYMIVS Monachus Zigabenus vixit tempore Alexij Cõneni, vt ipse ait P. 2. Panopliȩ tit. 23. qui cœpit imperare secundum Onuphrium, anno Domini 1081. & imperauit 38. annos vsq; ad annum 1118. quare Euthymius florebat ad annum 1100. 1100

ZACHARIAS Chrysopolitanus claruit prope annum *1100*. ex Sixto Senensi, & Canisio. Scripsit monotessaron, id est, vnum ex quatuor euangeliis. 1100

GEORGIVS Cedrenus monachus Græcus scripsit chronicon ab orbe condito vsque ad Nicephorum Botoniatem; qui tres annos tantum imperauit, vsq; ad annum 1081. & floruit sub sequenti Alexio Comneno, qui imperauit 37. annis, nempe vsq; ad annũ 1100. ex Balthazare Colmariensi in additione 2. ad Tritemium. 1100

ANSELMVS Cantuariensis episcopus floruit ab anno Domini 1080. auctore Tritemio lib. 2. de viris illustribus S. Benedicti c. 101. & 1090. vt ait lib. 4. c. *122*. & *1100*. vt lib. 3. c. 327. decessit anno *1109*. vt ait Edinerus auctor vitæ 1109

eius, & Sigebertus in chronico, sub Paschali secundo Pontifice.

1119 MICHAEL Glycas locatur à Canisio sub Calixto 2. & Ioanne Iuniore Comneno Imperatore, prope annum 1119. iuxtà Onuphrium.

1120 SIGEBERTVS Gemblacensis monachus absoluit historiam anno Domini 1111. scripsit contra epistolas ad Henricum 4. Imperatorem, sub quo floruit, ad annum 1120. vt ait Tritem. lib. de scriptor. & lib. de viris illustribus c. 111.

1124 HONORIVS presbyter Augustudunensis claruit sub Henrico 4. anno Domini 1124. secũdum Onuphrium, aut 1120. secundum Tritemium.

1130 RVPERTVS Abbas Tuitiensis claruit sub Henrico 4. anno 1124. & sub Lotario 3. moritur, secundum Tritem. lib. de scriptor. & lib. 2. de viris illustribus cap. 109. iuxta Onuphrium imperauit ab anno Domini 1125. vsque ad 1138.

1140 R. ABRAHAM leuites vixit propè annum 1140. iuxta Genebrardum in notis chronicis, seculo 12. pag. 134.

1153 BERNARDVS Abbas Clareuallensis natus est anno Domini 1091. cùm esset 32. annorum, anno Domini 1123. iuxta Onuphriũ, recusauit episcopatum Mediolanensem, Clarus erat anno 1140. iuxta Tritemium. Obiit 63. annorum anno 1153. ex Godefrido in vita eius; quo anno obiit Eugenius, vt signat Onuphrius.

ARNOL-

Arnoldvs Carnotensis Abbas Bonæ Vallis Bernardo fuit familiaris, ad cum etiam scripsit epistolam 310. scripsit tracta. de laudibus virginis. Viuebat anno 1163. 1163

Theodorvs Balsamon Græcus Iurisconsultus, & Theologus, Patriarcha Antiochenus creatus est anno Domini 1186. vt ex Niceta lib. 3. de Isaacio refert Genebrar. lib. 4. chronographiæ, & Onuphrius in chronico. 1186

Nicetas Choniates vixit ab anno 1143. quo cœpit imperare Emanuel Comnenus, cuius scriba fuit, & per tempora sequentium imperatorum Alexij, Andronici, Isaaci, Angeli, Alexij 3. angeli, Alexij 4. & 5. Ducę vsque ad annum 1204. quo à Venetis, & Francis translatum est orientis imperium ad Balduinum: imo & vlterius vixit, ex oratione funebri fratris eius Michaelis Choniatis, facta collatione ex Onuphrio. 1204

Rodericvs 58. Archiepiscopus Toletanus egit causam de primatu ecclesiæ Toletanæ in Conc. Lateranēsi 1. sub Innoc. 3. octauo Idus Octobris, anno Incarnationis Dominicæ 1215. Pontificatus D. Innocentij Papæ 3. anno 18. vt habetur in libro manuscripto Bibliothecæ Ecclesiæ Toletanę. Vixit & sub honorio, & Gregorio successoribus. 1215

Epiphanivs Presbyter Constantinopolitanus nescitur, vtrum ante hæc tempora vixerit, cum nulla eius facta mentio reperiatur: quia vero citatur à Nicephoro Callixto lib. 2. historiæ eccles. cap. 23 Hic eum ante 1250

ipſum collocamus, ad annũ 120. ſcripſit hic vitam virginis, magno ſtudio vſus in Græcis auctoribus relegendis, & excutiendis, vt de Mariæ vita non ſolum credibilia, ſed etiam certa, firmaque proferret; vt ipſe de ſe ait.

1259 NICEPHORVS huius nominis 2. Conſtantinopolitanus Patriarcha centeſimus ſextus, vixit anno Domini 1259. iuxta Onuphrium. Meminit eius Callixtus lib. 14. hiſtoriæ cap. 39. ſcripſit chronologiam Tripartitam, & catalogum ſuorum præceſſorum vſque ad 82. Ignatium, contra quem intruſit ſe Photius, vt ille enumerat Onuphrius anno Chriſti 847. cumque nullus huius nominis inueniatur poſt dictum Ignatium, ante quem fuit primus Nicephorus, ordine. 77. cuius ſupra meminimus in Theodoro Studito; niſi hic. 2. videtur ſine dubio illius chronologiæ auctor. Quare falſo hæc hiſtoria translata dicitur in Bibliotheca ſacra ab Anaſtaſio Bibliothecario, qui vixit multo ante tempore, quo Ignatius dictus, anno 899. vt notant Tritemius, & Onuphrius.

1283 BROCARDVS Dominicanus ſcripſit librum deſcriptionis terræ ſanctæ, ſub annum Domini 1283. cuius ipſe meminit 1. P. c. 7.

1311 NICEPHORVS Callixtus viuebat anno Domini 1311. qui erat 29. Andronici ſenioris Paleologi imperatoris, & 7. Clementis quinti, quo anno poſt Nicephorum, & alios ſuperiori tempore Conſtantinopolim trãslatos, Nipho ex Heleſponti Cyzico translatus eſt ad eccle-

ad ecclesiam Constantinopolitanam, ipso Nicephoro vidente, & referēte lib. 14. histor. eccl. c. 39. vt signat Onuphrius in chronico. Quare recte Genebrardus libro 4. chronographię asserit Nicephorum suam dicasse historiam Andronico seniori, qui, vt constat ex prologo, longa ætate imperauit, annis nempe 50. non ergo dicauit Emanueli Paleologo, qui 38. imperauit ab anno 1143. vsq; ad 1180. vt Nicephori interpres, & Sixtus existimarunt. Quantam vero diligentiam adhibuerit in sua historia componenda, qua sibi non modicam vendicat auctoritatem, & fidem, satis ipse explicat in historiæ prologo.

LAVRENTIVS Iustinianus Patriarcha Venetus 1455 natus est anno Christi 1383. & 4. Vrbani sexti. Accepit episcopatum iussu Eugenij 4. anno eius & Christi 1454. cum ageret annum vitæ 51. tenuit eum annos 25. vsque ad annum vitæ 74. & Christi 1455. ex vita eius c. 5. & 10. & Palmerio in chronico.

* *
*

INDEX TESTIMONIORUM SCRIPTURÆ SACRÆ HOC LIBRO EXPLICATORUM.

ETsi enim multa alia eluciden-tur, vel ipso historiæ cursu, vel aliorum testimoniorum collatione, ad eamdem sententiam pertinentium, hæc sola indicasse visum est, ex quibus cetera intelligentur.

EX LIBRO GENESEOS.

EX LIBRO EXODI.

quod eſt intra velum, ne forte moriatur, cap. 3. num. 14. pag. 123.

Exodi. 34. 19. Omne, quod aperit vuluam, meũ erit cap. 9. num. 3. pag. 352.

Exodi. 38. 8. Fecit & labrum æneum cum baſi ſua, de ſpeculis mulierum, quæ excubabant in oſtio tabernaculi, cap. 3. num. 5. pag. 102.

EX LIBRO LEVITICI.

Leuit. 12. 2. Mulier ſi ſuſcepto ſemine peperit maſculum, immũda erit ſeptem diebus, &c. cap. 9. num. 1. pag. 352.

Leuit. 16. 17. Nullus hominum ſit in tabernaculo, quando Pontifex in ſanctuarium ingreditur, vt roget pro ſe, & pro domo ſua, & pro vniuerſo cœtu Iſrael, donec egrediatur, cap. 3. num. 14. pag. 123.

Leuit. 23. 34. A quintodecimo die menſis huius ſeptimi erunt feriæ tabernaculorum ſeptem diebus Domino, capit. 16. numer. 2. pag. 479.

EX LIBRO NVMERI.

Num. 3. 41. Tolles Leuitas mihi pro omni primogenito filiorum Iſrael, ca. 9. nu. 3. pag. 353.

Num. 24. 17. Dixit Balaam filius Beor, videbo eum, ſed non modo, intuebor illum, ſed nõ prope. Orietur ſtella ex Iacob, & conſurget virga ex Iſrael, cap. 8. num. 7. pag. 336.

Num. 36. 7. Omnes viri ducant vxores de tribu, & cognatione ſua; & cunctę feminæ de eadẽ

rum vnum dicentes: aufer opprobrium nostrum, cap. 1 pag. 66.

Isaiæ 7. 14. Ecce virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emanuel, cap. 9. nu. 5. pag. 357.

Isaiæ. 11. 1. Et egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet, cap. 1. num. 3. pag. 7.

Isaiæ 19. 1. Ecce Dominus ascendet super nubem leuem, & ingredietur Ægyptum, & cõmouebuntur simulacra, &c. cap. 7. nu. 10. pag. 290. cap. 10. nu. 7. pag. 374.

Isaiæ. 53. 2. Et ascendet quasi virgultum coram eo; cap. 7. num. 10. pag. 290.

EX IEREMIA.

Ierem. 31. 22. Creauit Dominus nouum super terram, fœmina circumdabit virum, cap. 5. num. 14. pag. 206.

EX DANIELE.

Daniel. 2. 34. Videbitis ita, donec abscissus est lapis de monte sine manibus, & percussit statuam in pedibus eius, & comminuit eos, ca. 7. num. 10. pag. 291.

EX MICHEA.

Micheæ. 4. 3. Et concident gladios suos in vomeres, & hastas suas in ligones: non sumet

EX HABACVC.

EX LIBRIS MACHABÆORVM.

EX MATTHÆO.

lus Domini apparuit in somniis Ioseph, dicens: surge & accipe puerum, & matrem eius, & fuge in Ægyptum, cap. 9. nu. 7. pag. 359. cap. 11. num. 4. pag. 387.

Matth. 2. 16, Tunc Herodes videns, quoniam illusus esset à Magis, iratus est valde, & mittens occidit omnes pueros à bimatu, & infra; cap. 11. num. 7. pag. 392.

Matth. 2. 20. Defuncti enim qui quærebant animam pueri. cap. 12. num. 6. pag. 416.

Matth. 13. 55. Nonne hic est fabri filius? c. 4. n. 9. pag. 147.

Matth. 14. 3. & 10. Herodes tenuit Ioannem, & alligauit eum. Misitq; & decollauit in carcere, cap. 17. num. 1. pag. 476. & 477.

Matth. 22. 16. & mittunt discipulos suos cum Herodianis, cap. 11. num. 6. pag. 389.

Matth 23. 6. Amant primas cathedras in synagogis, cap. 13. num. 5. pag. 427.

Matth. 23. 35. A sanguine Abel iusti vsq; ad sanguinem Zachariæ filii Barachiæ, quem occidisti inter templum & altare, cap. 11. num. 11. pag. 397.

Matth. 27. 55. Erant aũt ibi mulieres multæ à longe, quæ secutæ erat Iesum, cap. 16. num. 3. pag. 479.

Matth. 28. 16. Vndecim autem discipuli abierunt in Galilæam in montem, vbi constituerat illis Iesus, cap. 17. num 13. pag. 496.

EX MARCO.

Marci 6. 3. Nonne hic est faber? c. 13. n. 7. p. 429.

Lucæ.3. 23. Vt putabatur filius Ioseph, qui fuit Eli,c.1.n.7.pag.23.24.25.& 26.

EX IOANNE.

Ioannis.1.28. Hæc in Bethania facta sunt trans Iordanem, vbi erat Ioannes baptizans, c.14. n.1. pag. 434.

Ioannis.1.33. & ego nesciebam eum, cap.14.nu. 11.pag 449.

Ioannis.2.1.& die tertia nuptiæ factæ sunt, cap. 14.n.13.pag.450.

Ioan.6.1. Post hæc abiit Iesus trãs mare Galileæ quod est Tiberiadis, cap.16.n.1.p.477.

Ioan.7.2. Erat in proximo dies festus Iudæorũ Scenopegia, c.16.n.2.pag.479.

Ioan.10.22. Facta sunt autem Encœnia in Ierosolymis, cap.16.n.4.pag.481.

Ioan.19.23. Erat autem tunica inconsutilis, c.3. num.8. pag.108.

Ioann.19.25. Stabant autem iuxta crucem Iesu mater eius c.16.n.8.p.486.

Ioann.19.25. Et soror matris eius Maria Cleophæ, c.3.n.16.pag.124.

Ioan.19.27. Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua, cap.16.num.11.pag.571. cap.20.n. 4.pag.571.

EX ACTIBVS APOSTOLORVM.

Actuum.1.26. Cecidit sors super Matthiam c. 4.num.7.pag.146.

Actuum

EX PAVLO.

* *
*

INDEX

INDEX RERVM HVIVS LIBRI PRÆCIpuarum.

A.

Ange-

Antipas

G

H

Idiotæ

Iosephi

Maria

Maria

Nuptia-

Tati-

FINIS.

LAVS DEO VIRGINIQVE MATRI & omnibus Sanctis.

EXCVSVM IN OSTIO MOENI
Typis Balthasaris Lippij.

M DC X.

